

ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

Podlaskie Obserwatorium
Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku

SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Białystok
2011

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

RECENZENT

dr inż. Krzysztof Dziekoński

REDAKCJA

dr Magdalena Klimczuk-Kochańska

ZESPÓŁ BADAWCZY

prof. nadzw. dr hab. Bogusław Plawgo

dr Magdalena Klimczuk-Kochańska

mgr Marta Juchnicka

mgr Tomasz Skierniewski

mgr Justyna Żynel-Etel

KONSULTACJA BRANŻOWA

mgr Tadeusz Zaremba

ISBN 978-83-62258-35-2

© COPYRIGHT BY WOJEWÓDZKI URZĄD PRACY W BIAŁYMSTOKU
BIAŁYSTOK 2011

Badanie zostało przeprowadzone w ramach projektu:
**„PODLASKIE OBSERWATORIUM RYNKU PRACY
I PROGNOZ GOSPODARCZYCH”**
przez Fundację BFKK oraz Fundację „Fundusz Współpracy”

współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego
w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Działanie 8.1 Rozwój pracowników
i przedsiębiorstw w regionie, Poddziałanie 8.1.4 Przewidywanie zmiany gospodarczej

www.obserwatorium.up.podlasie.pl

DRUK

Drukarnia Kamil Borkowski

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Spis treści

1. Koncepcja badania	6
1.1. Uzasadnienie badania	6
1.2. Cele badania	7
1.3. Zakres przedmiotowy badania	8
1.4. Obszary analizy	8
2. Metodologia badań	9
2.1. Opis metodologii badania – wstęp	9
2.2. Techniki badawczo-analityczne	11
2.2.1. Zespół badawczy z ekspertami (ZE)	11
2.2.2. Desk research (DR)	11
2.2.3. Zogniskowany wywiad grupowy (FGI)	11
2.2.4. Indywidualne wywiady pogłębione (IDI/ITI)	12
2.2.5. Badania kwestionariuszowe (CATI)	12
3. Charakterystyka sektora	17
3.1. Pojęcie wyrobów z drewna i mebli	17
3.2. Sektor wyrobów z drewna i mebli w Polsce i w województwie podlaskim	20
3.2.1. Przemysł tartaczny	20
3.2.2. Przemysł płyt drewnopochodnych	24
3.2.3. Przemysł drewnianej stolarki budowlanej	29
3.2.4. Przemysł opakowań drewnianych	37
3.2.5. Przemysł meblarski w Polsce	39
4. Popytowo-podażowe zewnętrzne uwarunkowania rozwojowe	51
5. Analiza sił konkurencji w sektorze	52
5.1. Siła dostawców	53
5.1.1. Stopień koncentracji sektora dostawców	54
5.1.2. Uzależnienie od jakości dostaw	56
5.1.3. Udział dostaw w kosztach	57
5.1.4. Koszt zmiany dostawców	58
5.1.5. Groźba integracji w przód	59
5.2. Siła nabywców	60
5.2.1. Stopień koncentracji sektora nabywców	62
5.2.2. Uzależnienie nabywców od jakości	65
5.2.3. Udział w kosztach	65
5.2.4. Koszty zmiany dostawcy przez nabywców	66
5.3. Siła konkurencji w sektorze	67
5.3.1. Liczba i siła konkurentów	68
5.3.2. Tempo wzrostu sektora	73
5.3.3. Zróżnicowanie produktów	78
5.3.4. Udział kosztów stałych	78
5.3.5. Bariery wyjścia	78

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
 Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

5.4. Siła nowych producentów i produktów	79
5.4.1. Korzyści skali działania	81
5.4.2. Wymagania kapitałowe.....	82
5.4.3. Siła marek i zróżnicowanie produktów	82
5.4.4. Dostęp do kanałów dystrybucji.....	83
5.4.5. Dostęp do technologii	84
5.5. Siła substytutów.....	84
5.5.1. Dostępność substytutów	86
5.5.2. Użyteczność substytutów.....	87
5.5.3. Konkurencyjność cenowa	88
5.5.4. Nasilenie działań marketingowych	88
5.6. Podsumowanie.....	89
5.7. Analiza punktowa atrakcyjności sektora	91
6. Analiza powiązań sektora z rynkiem pracy.....	93
6.1. Powiązanie sektora producentów wyrobów z drewna i mebli z rynkiem pracy	93
6.1.1. Struktura zatrudnienia.....	93
6.1.2. Zmiany w poziomie zatrudnienia	99
6.1.3. Szkolenie i doskonalenie pracowników.....	108
6.2. Instytucje otoczenia a rozwój sektora.....	113
6.2.1. Powiązania instytucji z sektorem producentów wyrobów z drewna i mebli.....	113
6.2.2. Możliwości współpracy w sektorze	115
6.2.3. Kierunki oddziaływania instytucji sektora	116
6.3. Podsumowanie.....	117
7. Analiza SWOT sektora.....	121
8. Uwarunkowania i prognozy rozwoju sektora w województwie podlaskim. Rekomendacje	125
8.1. Uwarunkowania rozwoju sektora	125
8.2. Prognozy rozwoju sektora – scenariusze stanów otoczenia sektora.....	125
8.2.1. Scenariusz optymistyczny.....	129
8.2.2. Scenariusz pesymistyczny	131
8.2.3. Scenariusz najbardziej prawdopodobny	133
8.2.4. Scenariusz niespodziankowy	135
8.2.5. Podsumowanie	137
8.3. Strategia rozwoju sektora wynikająca z analizy SWOT	139
8.4. Prognozy rozwoju sektora w opinii przedstawicieli firm sektora z województwa podlaskiego.....	139
8.5. Prognozy rozwoju sektora	143
8.5.1. Perspektywa średniookresowa (do 5 lat)	143
8.5.2. Perspektywa długookresowa (powyżej 5 lat)	143
8.6. Rekomendacje	145
8.6.1. Rekomendacje dla przedsiębiorstw	145
8.6.2. Rekomendacje dla władz regionalnych	145
8.6.3. Rekomendacje dla instytucji rynku pracy.....	147

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Słownik pojęć.....	148
Bibliografia.....	149
Spis rysunków	154
Spis tabel	154
Spis wykresów.....	156
Załączniki	157

1. Koncepcja badania

1.1. Uzasadnienie badania¹

Niniejszy raport dotyczy przeprowadzenia analizy kluczowego sektora województwa podlaskiego – sektora producentów wyrobów z drewna i mebli i jest ściśle powiązany z realizacją projektu Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych.

Projekt Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych współfinansowany jest w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013, Priorytetu VIII Regionalne kadry gospodarki, Działania 8.1 Rozwój pracowników i przedsiębiorstw w regionie, Poddziałania 8.1.4 Przewidywanie zmiany gospodarczej. Ideą projektu jest zebranie w jednym miejscu szerokiego zestawu danych, analiz i prognoz odpowiadających potrzebom informacyjnym podmiotów funkcjonujących w gospodarce województwa podlaskiego.

Zapoczątkowanie takiego projektu spowodowane było potrzebą zbudowania jednego spójnego systemu informacyjnego w województwie, który pozwoli na stałą analizę aktualnych zjawisk gospodarczych (w tym zachodzących na rynku pracy) i przewidywania zmiany gospodarczej. Prowadzone dotychczas badania, analizy, prognozy ograniczały się do jednorazowego działania, charakteryzowały się brakiem ciągłości. Ponadto wykorzystanie wyników prowadzonych badań i analiz ograniczało się głównie do środowiska akademickiego lub środowisk współpracujących z akademickim. Tymczasem informacja gospodarcza (w tym dotycząca rynku pracy) zawarta w wynikach badań powinna wspierać podejmowanie decyzji w obszarze polityki społeczno-gospodarczej oraz praktycznej działalności gospodarczej. Jej wymiana mogłaby prowadzić do zacieśnienia współpracy pomiędzy instytucjami kreującymi w regionie politykę społeczno-gospodarczą. Brak cyklicznych działań o charakterze badawczo-analitycznym zrodził pilną potrzebę wypracowania systemu pozyskiwania określonych danych, ich analizowania, wyciągania wniosków na przyszłość i upowszechniania wśród decydentów prowadzących politykę województwa oraz innych instytucji i organizacji sektora społeczno-gospodarczego.

Celem projektu Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych jest dostarczenie aktualnej, rzetelnej informacji dotyczącej uwarunkowań społeczno-gospodarczych w regionie, aktualnych trendów rozwojowych i prognoz zmian zachodzących w gospodarce regionu (w tym na rynku pracy) oraz w jej otoczeniu, ułatwiającej podejmowanie decyzji w zakresie polityki społeczno-gospodarczej. W ramach projektu opracowano model prognozowania zmian gospodarczych w sensie regionalnego systemu pozyskiwania i analizowania danych społeczno-gospodarczych niezbędnych dla przewidywania aktualnych trendów i prognozowania zmian gospodarczych.

Na pierwszym etapie opracowania modelu przeprowadzone zostało badanie potrzeb podmiotów występujących w gospodarce województwa podlaskiego, ich relacje i powiązania. Badanie tych podmiotów wyłoniło już luki informacyjne, pozwalające na określenie potrzeb

¹ Na podstawie: B. Pławgo (i in.), *Analiza kluczowych sektorów województwa. Sektor handlu*, Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku, Białystok 2010, s. 8-9.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

podmiotów w ramach luk, na podstawie czego zostały sformułowane pierwsze priorytetowe obszary badawcze.

W kolejnym etapie opracowany został system określający rodzaje informacji i kanały dystrybucji do zainteresowanych podmiotów. Sformułowane zostały plany bieżącego funkcjonowania obserwatorium (cykliczność badań i ukazywania się informacji, źródła i rodzaje pozyskiwania danych do baz danych).

W ramach realizacji planów bieżącego funkcjonowania obserwatorium są prowadzone cykliczne analizy, badania i prognozy oraz systematyzowane dostępne dane statystyczne. Stworzono m.in. bazę informacyjną w postaci „mapy regionalnej” i 14 „map lokalnych” dla każdego z powiatów województwa podlaskiego, która jest systematycznie aktualizowana. Zawiera ona zestawienia wskaźników charakteryzujących następujące obszary: gospodarka, rynek pracy, edukacja i opieka społeczna. Zadaniem obserwatorium jest również upowszechnianie i wymiana pozyskanych informacji zgodnie z opracowanymi kanałami dystrybucji. Działanie to ma doprowadzić do usprawnienia i utrwalenia współpracy oraz wymiany informacji pomiędzy organizacjami wspierającymi rozwój społeczno-gospodarczy na szczeblu regionalnym i lokalnym, a w efekcie zwiększenia trafności decyzji w obszarze polityki społeczno-gospodarczej.

W ten sposób Wojewódzki Urząd Pracy kompleksowo buduje unikalny i praktyczny model pozyskiwania, analizowania oraz uaktualniania informacji gospodarczej. W te działania wpisują się przeprowadzone w okresie lipiec-listopad 2009 roku badania zlecone przez Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku pn.: Analiza kluczowych sektorów województwa podlaskiego. Realizatorem był zespół ekspertów powołanych przez Instytut Badań i Analiz VIVADE Sp. z o.o. oraz PM Group. Analiza dotyczyła dwóch sektorów: spożywczego i turystycznego. Następne badania dotyczyły pogłębienia analizy sektora turystycznego – uczestników ruchu turystycznego (zrealizowane przez Centrum Wspierania Rozwoju Gospodarczego i Społecznego im. K. Brzostowskiego oraz IDEA Management Consulting Sp. z o.o.), a także związane były z przebadaniem dwóch kolejnych sektorów: budownictwa i handlu (Fundacja BFKK). Kontynuacją niniejszych analiz jest badanie dwóch sektorów, które należy uznać za sektory kluczowe województwa podlaskiego – sektora producentów wyrobów z drewna i mebli oraz sektora producentów maszyn i urządzeń, w tym maszyn rolniczych.

1.2. Cele badania

Projekt obejmie analizę kluczowego sektora województwa podlaskiego – sektora producentów wyrobów z drewna i mebli. Przeprowadzone analizy mają zrealizować następujące cele:

1. Określić stan rozwoju sektora w województwie podlaskim, w tym wskazać na jego słabe i mocne strony na tle rozwoju sektora w kraju i na świecie.
2. Ustalić główne determinanty oraz bariery rozwojowe sektora.
3. Przedstawić prognozy przyszłości sektora w województwie podlaskim z uwzględnieniem jego zagrożeń i szans rozwojowych.
4. Przedstawić warunki pomyślnego rozwoju danego obszaru w województwie podlaskim.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

5. Dostarczyć obiektywnych i wyczerpujących informacji, niezbędnych przedsiębiorstwom w procesie planowania strategicznego i określenia ich pozycji konkurencyjnej.
6. Poprzez identyfikację barier rozwojowych wskazać podmiotom sfery regulacji (w tym instytucjom rynku pracy, władzom lokalnym i regionalnym) kierunki działań zmierzające do ich ograniczenia.
7. Dostarczyć informacji w zakresie istniejących form, możliwości wsparcia obszaru ze środków krajowych i unijnych.

1.3. Zakres przedmiotowy badania

Wybór sektora do badania został przeprowadzony przez Zamawiającego z uwzględnieniem takich parametrów, jak: wielkość zatrudnienia w sektorze, wielkość produkcji na jednego zatrudnionego, rentowność, udział w produkcji ogółem produkcji dóbr i usług przeznaczonych na eksport, i wykazuje zgodność z zapisami Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020 roku.

Istotą projektu była szczegółowa analiza kluczowego sektora województwa podlaskiego, uwzględniająca dane z rynku pracy charakterystyczne dla sektora producentów wyrobów z drewna i mebli – Sekcja C (PKD 2007), w grupach 16.1, 16.2, 31.0. Raport ma stanowić narzędzie pomocnicze w podejmowaniu decyzji strategicznych, taktycznych i operacyjnych dla: przedsiębiorstw, instytucji powiązanych z danym sektorem i rynkiem pracy, władz regionalnych.

1.4. Obszary analizy

Zostały przeprowadzone analizy w następujących obszarach:

Obszar 1. Popytowo-podażowe zewnętrzne uwarunkowania rozwojowe sektora.

Obszar 2. Analiza sił konkurencji w sektorze.

Obszar 3. Analiza powiązań sektora z rynkiem pracy.

Obszar 4. Prognozy średniookresowe przyszłości sektora w województwie podlaskim uwzględniające szanse i zagrożenia rozwojowe.

W odniesieniu do pierwszego obszaru została przeprowadzona ogólna analiza czynników oddziałujących na rozwój danego obszaru działalności w gospodarce ogólnosiwiatowej z odniesieniem do gospodarki regionu. W drugim obszarze była to analiza głównych składników otoczenia konkurencyjnego przedsiębiorstw danego obszaru działalności z odniesieniem do gospodarki regionu. W trzecim obszarze analiza wzajemnych relacji: badany obszar działalności – rynek pracy z odniesieniem do gospodarki regionu. Natomiast w przypadku obszaru czwartego została przeprowadzona analiza przyszłości sektora z uwzględnieniem potrzeb informacyjnych następujących grup interesariuszy: obecni i potencjalni pracownicy sektora, podmioty gospodarcze sektora i potencjalni wchodzący, władze regionalne, instytucje powiązane z rynkiem pracy/sektorem.

2. Metodologia badań

2.1. Opis metodologii badania – wstęp²

Z punktu widzenia osiągnięcia celów badania należy uznać, że najbardziej właściwym podejściem jest zastosowanie metodyki *foresight*. *Foresight* można uznać za narzędzie wspomagające w zakresie poprawy innowacyjności i konkurencyjności regionu. Proces gromadzenia informacji o przyszłości i na tej podstawie budowanie średnio- i długoterminowej wizji rozwojowej regionu umożliwia podejmowanie bieżących decyzji oraz mobilizowanie wspólnych działań na przyszłość. Metodologia *foresight* jest zastosowaniem nowego podejścia do prowadzenia analiz na poziomie narodowym czy regionalnym.

Nowoczesne przewidywanie oznacza proces systematycznego podejścia do identyfikacji przyszłych zjawisk w sferze nauki, technologii, ekonomii i zjawisk społecznych. *Foresight* uznaje się w pewnym sensie za proces ciągły. Tak jest np. w Japonii, gdzie cykl badawczy powtarza się co 5 lat. Podczas tego okresu następuje faza przygotowania ankiet, przeprowadzania badań, publikowania wyników i dyskusji. Równolegle w sposób ciągły gromadzi się materiały służące do formułowania kolejnych hipotez, które poddane zostaną weryfikacji. Celem *foresightu* jest bowiem rozpoznanie strategicznych obszarów badawczych, by następnie doświadczenia te mogły przynieść korzyści w życiu codziennym.³ Realizacja tego zamierzenia byłaby bardzo utrudniona, gdyby występowały dłuższe przerwy w tworzeniu opracowań. Tymczasem w przypadku budowania tradycyjnej prognozy nie zawsze stosuje się badania ciągłe, ograniczając je raczej do poszczególnych sesji projektowych.

Podstawową funkcją procesu *foresight* jest identyfikowanie kluczowych kierunków rozwoju i ich opisywanie celem stworzenia płaszczyzny dla debaty publicznej prowadzącej do konsensusu w zakresie celów społecznie pożądanых i sposobów ich osiągnięcia.⁴ Ten sposób rozumienia procesu *foresight* eksponuje znaczenie partycypacji i wartości konsensualnych leżących u podstaw generowania szeroko pojmowanych planów rozwojowych i ich realizacji.

W przypadku nowoczesnego prognozowania typu *foresight* można mówić o dwóch rodzajach projektów: regionalnym i technologicznym oraz ich kombinacjach. Determinantą *foresightu* regionalnego jest jego przestrzenny wymiar odnoszący się do procesów zachodzących lub mających wpływ na rozwój danego układu regionalnego. Służy on analizie trendów rozwojowych danego obszaru pod kątem preferencji jego społeczności. *Foresight* technologiczny jest postrzegany jako najbardziej dominujący element procesu rozwoju technologii. Zapewnia dane do formułowania polityk oraz strategii technologii, które umożliwiają przeprowadzenie rozwoju infrastruktury technologicznej. Dodatkowo *foresight* technologii dostarcza wsparcie dla innowacji oraz bodźce i pomoc dla przedsiębiorstw

² Na podstawie B. Plawgo (i in.), *Analiza kluczowych sektorów województwa. Sektor handlu...*, op.cit., s. 12-13.

³ H. Grupp, H.A. Linstone, *National Technology Foresight Activities Around The Globe. Resurrection and New Paradigms*, „Technological Forecasting and Social Change”, Volume 60, Special Issue, January 1999.

⁴ A. Wierzbicki, *Prognozy typu technology foresight a prace Komitetu Prognoz „Polska 2000 Plus” w perspektywie rozwoju społeczeństwa informacyjnego oraz integracji Polski z Unią Europejską*, Instytut Łączności, Warszawa; materiały z konferencji: *Foresight – Formułowanie scenariuszy rozwoju*, Wrocławskie Centrum Transferu Technologii, 21-23 maja 2003.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

w dziedzinie zarządzania technologią oraz transferem technologii, prowadzące do wzmożonej konkurencyjności oraz wzrostu.⁵

Foresight regionalny, oparty o platformę wymiany informacji różnych grup interesariuszy, pozwala na wybór priorytetów rozwojowych, których realizacja tworzy istotną przesłankę dla budowania trwałej przewagi konkurencyjnej danego układu terytorialnego. Szczególną rolę w tym procesie odgrywają władze publiczne.⁶ Stąd też w niniejszym badaniu zostanie wykorzystany *foresight* regionalny.

Co ważne, *foresight* nie jest autonomiczną metodą badawczą, lecz zbiorem narzędzi umożliwiających konstrukcję scenariusza rozwoju w stosunkowo dalekiej perspektywie. Na katalog narzędzi *foresight* składają się m.in.: metody badawcze analityczne i heurystyczne, analiza trendów oraz intuicja uczestników procesu prognozowania. Tym samym przeprowadzenie omawianych badań ma na celu nie tyle dokładne określenie czekających nas zjawisk, co raczej lepsze przygotowanie do przyszłości.

W procesie opracowywania badań typu *foresight* wykorzystuje się wiele tradycyjnych metod badawczych. Zastosowanie konkretnej z metod zależy od specyfiki badań oraz od pożądanego rezultatu. Często przewidywanie przy użyciu jednego sposobu następuje po wstępnym rozeznaniu dokonanym za pomocą innych narzędzi. W ramach analizy kluczowych sektorów województwa podlaskiego proponuje się zastosowanie przedstawionych poniżej metod i technik badawczych.

Wśród przewidzianych w badaniu metod badawczych znajdują się:

1. Metoda analizy PEST;
2. Metoda analizy SWOT;
3. Metoda pięciu sił Portera;
4. Metoda punktowej oceny atrakcyjności sektora;
5. Metoda ilościowa badania podmiotów gospodarczych;
6. Metoda scenariuszowa.

Metody te pozwalają na przeprowadzenie analiz otoczenia sektora, w tym makrootoczenia oraz otoczenia konkurencyjnego, co za tym idzie, dzięki ich zastosowaniu możliwe będzie przede wszystkim dokonanie analizy czynników oddziałujących na sektor w ujęciu popytowym i podażowym; analiza sił konkurencji w sektorze. W celu przeprowadzenia tych metod proponuje się zastosowanie następujących rodzajów technik badawczych:

1. Zespół badawczy z ekspertami (ZE);
2. Desk research/Web research (DR/WR);
3. Zogniskowane wywiady grupowe (FGI);
4. Indywidualne wywiady pogłębione (IDI/ITI);
5. Wywiady kwestionariuszowe (CATI).

Taka kompozycja poszczególnych technik badawczych pozwoli na przeprowadzenie całościowych analiz przy zastosowaniu metod o charakterze ilościowym, jak i jakościowym. Za każdym razem wyniki badań desk research/web research stanowiąc będą podstawę dalszych prac i służyć jako baza do stosowania kolejnych technik badawczych. Spotkania zespołu ekspertów pozwolą na każdorazową weryfikację wyników analiz desk research, zaś zogniskowane wywiady grupowe i indywidualne wywiady pogłębione pozwolą na

⁵ UNIDO, *Foresight technologiczny. Podręcznik*, tłumaczenie: Centrum Językowe IDEA Sp. z o.o., PARP 2005, s. 6.

⁶ J. Kuciński, *Organizacja i prowadzenie projektów foresight w świetle doświadczeń międzynarodowych*, PAN, Warszawa, styczeń 2006.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

doprecyzowanie wyciągniętych na etapie badań desk research i wywiadów kwestionariuszowych wniosków oraz pogłębienie wiedzy na dany temat.

2.2. Techniki badawczo-analityczne

2.2.1. Zespół badawczy z ekspertami (ZE)

W ramach badania zorganizowano zespół badawczy z ekspertami (ZE), który był elementem procedury mającej na celu wyłonienie „ciała opiniotwórczego” w celu przeprowadzenia badań. W skład zespołu badawczego z ekspertami weszli:

- prof. nadzw. dr hab. Bogusław Pławgo,
- dr Magdalena Klimczuk-Kochańska,
- mgr Tomasz Skierniewski,
- mgr Tadeusz Zaremba – ekspert branżowy,
- mgr Justyna Żyńel-Etel.

Odbyły się 4 spotkania zespołu badawczego z ekspertami, poświęcone następującym zagadnieniom: w dniu 7 września 2011 roku – Popytowo-podażowe zewnętrzne uwarunkowania rozwojowe sektora (analiza PEST sektora; prezentacja analizy tendencji w otoczeniu sektora produkcji wyrobów z drewna i mebli do scenariuszy rozwoju: optymistycznego, pesymistycznego, niespodziankowego, najbardziej prawdopodobnego); w dniu 15 września 2011 roku – Analiza sił konkurencji w sektorze (analiza pięciu sił Portera, punktowa ocena atrakcyjności sektora); w dniu 20 września 2011 roku – Analiza SWOT sektora, prognozy rozwoju sektora na podstawie analizy SWOT; metoda scenariuszowa 26 września 2011 roku – Analiza powiązań sektora z rynkiem pracy oraz prognozy średniookresowe przyszłości sektora w województwie podlaskim (analiza wyników badań podmiotów i instytucji sektora).

W ramach zespołu badawczego z ekspertami zostały zweryfikowane dane pozyskane w pierwszym etapie badania (po analizie danych zastanych i indywidualnych wywiadach pogłębionych). Opinie zgłoszone przez ekspertów posłużyły wypracowaniu wstępnych rekomendacji oraz wskazaniu kierunków i obszarów dalszych działań badawczych.

2.2.2. Desk research (DR)

W ramach badania desk research przeprowadzono analizę literatury naukowej, raportów, opracowań dotyczących produkcji wyrobów z drewna i mebli. Analiza dokumentów została przeprowadzona jako jeden z pierwszych etapów realizacji badania. Została rozpoczęta w trakcie przygotowywania raportu metodologicznego. Pozwoliło to zespołowi projektowemu zapoznać się z analizowanymi zagadnieniami oraz zebrać informacje, które zostały wykorzystane do przygotowania narzędzi badawczych, tj. scenariuszy wywiadów.

2.2.3. Zogniskowany wywiad grupowy (FGI)

W celu skonfrontowania opinii przedstawicieli przedsiębiorstw zajmujących się działalnością w sektorze, instytucji otoczenia biznesu oraz ekspertów regionalnych, w dniu 5 października 2011 roku w siedzibie Fundacji BFKK zorganizowano zogniskowany

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

wywiad grupowy. W FGI wzięły udział cztery osoby. Byli to przedstawiciele instytucji rynku pracy i organizacji otoczenia biznesu. Wśród uczestników spotkania znaleźli się przedstawiciele następujących podmiotów: Centrum Kształcenia Ustawicznego w Białymstoku, Powiatowego Urzędu Pracy w Hajnówce, Powiatowego Urzędu Pracy w Grajewie, Urzędu Gminy w Grajewie.

Grupa fokusowa prowadzona była według scenariusza, który zawierał pytania stanowiące podstawę luźnej dyskusji prowadzonej podczas wywiadu. Przebieg dyskusji nagrano za pomocą dyktafonu. Spotkanie fokusowe zostało przeprowadzone w końcowej fazie całego projektu i pozwoliło na uzyskanie pogłębionych danych o charakterze jakościowym. Scenariusz wywiadu został przedstawiony w załączniku 1.

2.2.4. Indywidualne wywiady pogłębione (IDI/ITI)

W celu poznania szczegółowych opinii respondentów na temat kluczowych kwestii związanych z rozwojem sektora producentów wyrobów z drewna i mebli w województwie podlaskim zastosowano technikę indywidualnego wywiadu pogłębionego.

Wykonawca przeprowadził dziesięć wywiadów pogłębionych. Badania przeprowadzone metodą IDI składały się z następujących etapów: skonstruowanie próby, na której było przeprowadzane badanie, przeszkolenie osób prowadzących wywiady, przygotowanie i dopracowanie scenariusza spotkania, przeprowadzenie wywiadów. Przebieg wywiadów bezpośrednich (IDI) był rejestrowany za pomocą dyktafonu, a następnie sporządzono transkrypcje.

Wywiady zostały przeprowadzone przez przeszkolonych ankieterów we wrześniu 2011 roku. W indywidualnych wywiadach pogłębionych udział wzięło 10 osób – przedstawiciele przedsiębiorstw i instytucji z terenu województwa podlaskiego. Było to 5 przedstawicieli przedsiębiorstw, w tym: dwóch z branży meblarskiej i trzech z branży wyrobów z drewna oraz 5 przedstawicieli instytucji. Scenariusze wywiadów indywidualnych z przedstawicielami instytucji oraz przedsiębiorstw zostały przedstawione w załącznikach 2. i 3.

Lista podmiotów, z którymi zrealizowano wywiady, przedstawia się następująco:

1. Zespół Szkół Technicznych im. gen. W. Andersa w Białymstoku;
2. Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego;
3. Kuratorium Oświaty w Białymstoku;
4. Powiatowy Urząd Pracy Grajewo;
5. Powiatowy Urząd Pracy Hajnówka;
6. „BART MEBLE”;
7. PPHU „DREMAR” Mariusz Rzemek;
8. ROMTEX Sypialnie;
9. PHU KLON S.C. Tartak Sokołda;
10. Tartak Usługowo-Handlowy.

2.2.5. Badania kwestionariuszowe (CATI)

Celem badań ilościowych było określenie liczbowych charakterystyk przedmiotu badania, w tym pozyskanie danych ilościowych nt. przedsiębiorstw reprezentujących sektor

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

producentów wyrobów z drewna i mebli. Badania powyższe przeprowadzono z zastosowaniem kwestionariusza, którego wzór został zamieszczony w załączniku 4. Zebrane dane zostały wykorzystane m.in. do analizy sił konkurencji w sektorze, analizy powiązań sektora z rynkiem pracy oraz przygotowania prognoz średniookresowych przyszłości sektora w województwie podlaskim uwzględniających szanse i zagrożenia rozwojowe.

Badanie CATI zostało przeprowadzone na próbie 101 podmiotów z sektora producentów wyrobów z drewna i mebli. Zastosowano dobór celowy próby badawczej. W pierwszej kolejności preferowane były podmioty średnie i duże zatrudniające 50 i więcej pracowników. Następnie podmioty małe zatrudniające 10-49 pracowników. Z uwagi na trudność w pozyskaniu chętnych do wzięcia udziału w badaniu zostały nim objęte również podmioty tzw. mikro zatrudniające do 9 pracowników. Szczegółowy opis populacji objętej badaniem CATI przedstawia tabela 1.

Tabela 1. Charakterystyka populacji badania CATI

Wielkość przedsiębiorstwa	Wielkość próby
50 i więcej pracowników	13
10-49 pracowników	29
Mniej niż 10 pracowników	59

Źródło: Opracowanie własne.

Z informacji Urzędu Statystycznego w Białymstoku wynika, że w bazie REGON województwa podlaskiego (stan w dniu 31.07.2011 r.) znajduje się 95 podmiotów spełniających następujące kryteria:

- przedsiębiorstw małych, średnich i dużych;
- zaklasyfikowanych do sektora producentów wyrobów z drewna i mebli Sekcja C (PKD 2007), w grupach 16.1, 16.2, 31.0;
- zarejestrowanych na terenie województwa podlaskiego.

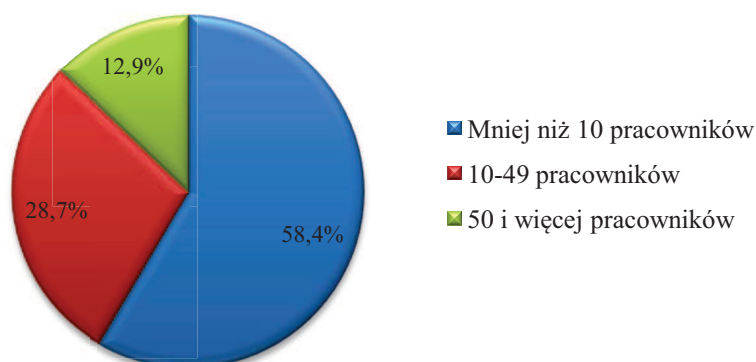
Dane podmiotów do badania pozyskano z rejestru REGON Urzędu Statystycznego w Białymstoku. W załączniku 5. znajdują się podmioty z zakupionej bazy, podzielone według grup PKD, zatrudniające 10 i więcej pracowników. Ze względu na częstą dezaktualizację danych pochodzących z urzędów statystycznych, baza firm była dodatkowo weryfikowana przed podjęciem badań metodą web research. Przegląd stron typu Teleadreson pozwolił na uaktualnienie danych teleadresowych, a co za tym idzie potwierdzenie, czy dany podmiot gospodarczy nadal istnieje na rynku i prowadzi działalność gospodarczą. Dzięki temu możliwe było również dobranie pozostałych podmiotów do badań, gdyż przewidywano, że badania metodą CATI zostaną zrealizowane na próbie 100 podmiotów. Ostatecznie wzięło w nich udział 101 przedsiębiorstw. Były to podmioty prowadzące działalność w sektorze produkcji wyrobów z drewna w sekcjach PKD 16.1, 16.2 i 31.0, jako główny rodzaj swojej działalności.

Jeśli chodzi o strukturę próby badawczej pod względem wielkości zatrudnienia (wykres 1.), należy stwierdzić, iż badane podmioty w większości można zaliczyć do przedsiębiorstw małych, czyli takich, które zatrudniają do 10 pracowników. Takie podmioty stanowiły 58,4% badanej próby. Jedna trzecia to firmy zatrudniające od 10 do 49 pracowników, czyli

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

przedsiębiorstwa średnie. Najmniejszy udział w całej próbie badawczej miały firmy duże, zatrudniające powyżej 50 pracowników. Stanowiły one 12,9% badanych przedsiębiorstw.

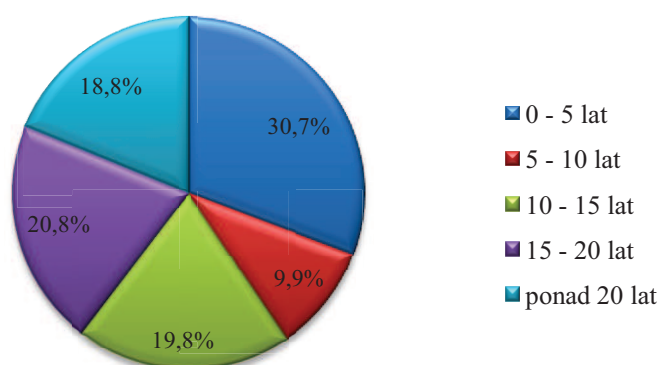
Wykres 1. Podział przedsiębiorstw ze względu na liczbę zatrudnionych pracowników

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań CATI.

Województwo podlaskie słynie z tego, że sektor producentów wyrobów z drewna i mebli ma tu swoje długie tradycje. To stwierdzenie odnajduje również potwierdzenie w analizie struktury badanej próby przedstawicieli sektora ze względu na wiek badanych przedsiębiorstw. Okazuje się bowiem, iż w próbie badawczej znalazło się wiele firm o dość długiej historii swojego istnienia (wykres 2.). Niemal co piąte z badanych przedsiębiorstw działało na rynku powyżej 20 lat. Ponadto w badaniu wzięły udział firmy, które rozpoczęły swoją działalność w okresie ostatnich 5 lat. Podmioty takie stanowiły 30,7% badanych przedsiębiorstw. Od 5 do 10 lat na rynku działało 10% badanych podmiotów. Największa grupa w próbie badawczej to podmioty działające na rynku od 10 do 20 lat. Łącznie było to 41 przedsiębiorstw.

Wykres 2. Liczba lat działalności firmy na rynku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań CATI.

Warto przy tym zwrócić uwagę, że wśród pięciu najmłodszych firm jedna działała w momencie przeprowadzania badania około pół roku na rynku. Wśród innych najmłodszych, które działały na rynku 1 rok, było 9 podmiotów, jeden działał 1,5 roku, zaś 6 przedsiębiorstw

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
 Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
 SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

około 2 lat. Najstarszym badanym był podmiot działający na rynku około 100 lat. Inny stwierdził, że jego firma ma już 72 lata doświadczeń na rynku, zaś 2 firmy działały około 42 lat.

Kolejną cechą badanych firm, braną pod uwagę przy prowadzeniu analiz, był rodzaj rynku, na którym działały badane przedsiębiorstwa. Najwięcej, bo 53 podmioty miały jakkolwiek związek z rynkiem krajowym. Na udział w rynku lokalnym wskazało 40 przedsiębiorstw sektora. Nieco mniej – 37 – miało doświadczenia z rynkiem międzynarodowym. Jeśli zaś chodzi o rynek regionalny, swój udział w sprzedaży na nim miał co trzeci spośród badanych podmiotów (tabela 2.).

Można stwierdzić, że wśród badanych 101 podmiotów ponad połowa, bo 50 przedsiębiorstw z sektora producentów wyrobów z drewna i mebli, sprzedawała swoje produkty tylko na jeden rodzaj rynku. Spośród 53 podmiotów, które miały jakkolwiek do czynienia z rynkiem krajowym, aż 22 firmy sprzedawały na ten rynek 100% swoich wyrobów. Dla porównania, całość sprzedaży firmy „szła” tylko na rynek lokalny w przypadku 15 podmiotów. Na rynku regionalnym swoje produkty sprzedawały zaś jedynie 3 przedsiębiorstwa. Co interesujące, aż co 10. badany podmiot kierował wszystkie swoje produkty tylko i wyłącznie na rynek międzynarodowy.

Tabela 2. Rynki działalności przedsiębiorstwa

Udział w rynku	Rynek lokalny	Rynek regionalny	Rynek krajowy	Rynek międzynarodowy
1-25%	8	6	9	15
	7,92%	5,94%	8,92%	14,85%
26-50%	12	16	14	5
	11,88%	15,84	13,86%	4,95%
51-75%	4	1	1	2
	3,96%	0,99%	0,99%	1,98%
76-99%	5	5	7	5
	4,95%	4,95%	6,93%	4,95%
100%	15	3	22	10
	14,85%	2,97%	21,78%	9,90%
RAZEM liczba firm działających na danym rynku	44	31	53	37
	43,56%	30,69%	52,48%	36,63%
Firmy nie działające na danym rynku	56	69	47	63
	55,45%	68,32%	46,53%	62,38%
BRAK ODPOWIEDZI	1	1	1	1
	1,0%	1,0%	1,0%	1,0%
ŁĄCZNIE	101	101	101	101
	100%	100%	100%	100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań CATI.

Jeśli chodzi o udział badanych przedsiębiorstw w poszczególnych rodzajach rynków, do celów dalszej analizy przyjęto uproszczenie, że rynek, na którym firma ma większy udział procentowy, jest dla niej głównym rynkiem sprzedaży.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
 Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
 SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Wśród badanych podmiotów rynek lokalny był rynkiem najważniejszym dla 24 przedsiębiorstw, przy czym oczywiście nie można zapomnieć o już wcześniej wspomnianych 15 podmiotach ze 100% udziałem na tym rynku. Rynek regionalny był, w tym ujęciu, rynkiem podstawowym dla 8 podmiotów. Dla 30 rynkiem takim był rynek krajowy, zaś 18 przedsiębiorstw jako główny rynek swojej działalności wskazywało rynek międzynarodowy. Można przyjąć więc, że łącznie 80 podmiotów miało swój podstawowy rynek zbytu, na którym przede wszystkim koncentrowało swoją działalność. Pozostałe przedsiębiorstwa, w liczbie 21, nie miały żadnego rynku, który byłby dla nich rynkiem głównym. Nie koncentrowały one swojej działalności na żadnym z tych rynków w szczególności.

Należy zauważyć, że wraz ze wzrostem wielkości przedsiębiorstw w badanej próbie następuje wzrost zaangażowania firmy w sprzedaż na rynki zagraniczne. Co oczywiście może przede wszystkim wiązać się z ich większym potencjałem sprzyjającym wejściu na rynek poza granice kraju.

Tabela 3. Podział podmiotów według ich głównych rynków zbytu oraz według wielkości

Główny rynek zbytu	Liczba podmiotów	Wielkość firmy		
		Mikro	Małe	Średnie i duże
Rynek lokalny	24	18	5	1
	20,80%	30,5%	17,2%	7,7%
Rynek regionalny	8	5	2	1
	7,90%	8,5%	6,9%	7,7%
Rynek krajowy	30	20	7	3
	29,70%	33,9%	24,1%	23,1%
Rynek międzynarodowy	18	2	11	5
	17,80%	3,4%	37,9%	38,5%
Brak głównego rynku zbytu (firmy, które działają w takim samym zakresie na min. dwóch rynkach)	21	14	4	3
	20,80%	23,7%	13,8%	23,1%
RAZEM	101	59	29	13
	100%	100,0%	100,0%	100,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań CATI.

Analiza relacji pomiędzy wielkością firm a rodzajem rynku głównego pokazuje, że przedsiębiorstwa mikro działały przede wszystkim na rynku krajowym (33,9% badanych z tej grupy firm) i rynku lokalnym (30,5%). Poza tym dla jednej czwartej firm zatrudniających do 9 pracowników sprzedaż jest rozproszona na różne rynki, a żaden z nich nie jest głównym. Firmy małe i średnie oraz duże przede wszystkim skupiają się na rynku międzynarodowym. Chociaż w przypadku podmiotów małych dla 7 firm ważny jest także rynek krajowy, a dla 5 rynek lokalny jest podstawowym rynkiem zbytu ich produktów.

3. Charakterystyka sektora

3.1. Pojęcie wyrobów z drewna i mebli

Sektor producentów wyrobów z drewna i mebli, będący przedmiotem niniejszego raportu, jest bardzo często w literaturze przedmiotu określany jako sektor drzewny. W jego skład wchodzi dziedzina wytwórczości oznaczającej przerób drewna i jego pochodnych. Często do sektora tego używa się pojęcia „sektor drzewny”, a tworzące go poszczególne rodzaje działalności określane są jako „przemysły” lub „branże” drzewne. Do sektora drzewnego zalicza się branże: tartaczną, płyt drewnopochodnych, stolarki budowlanej, opakowań, celulozowo-papierniczą i przetwórstwa papierniczego, meblarską i pozostałe.

Z punktu widzenia niniejszego raportu szczególnie ważne jest zwrócenie uwagi na cztery pierwsze przemysły oraz produkcję mebli. Branża celulozowo-papiernicza i przetwórstwa papierniczego nie będzie przedmiotem analiz.

Na potrzeby sprawozdawczości statystycznej według klasyfikacji PKD sektor ten zawiera się w ramach dwóch grup 16.0 oraz 31.0. Grupa 16.0 określana jest jako „Produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania”. Obejmuje ona następujące grupy i klasy: 1) grupa 16.1 Produkcja wyrobów tartacznych; 2) grupa 16.2 Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i materiałów używanych do wyplatania, w tym klasy: 16.21 Produkcja arkuszy fanirowych i płyt wykonanych na bazie drewna (przemysł płyt drewnopochodnych); 16.22 Produkcja gotowych parkietów podłogowych; 16.23 Produkcja pozostałych wyrobów stolarskich i ciesielskich dla budownictwa (przemysł stolarki budowlanej); 16.24 Produkcja opakowań drewnianych; 16.29 Produkcja pozostałych wyrobów z drewna; produkcja wyrobów z korka, słomy i materiałów używanych do wyplatania. Podmioty zajmujące się produkcją mebli są zaś sklasyfikowane w grupie 31.0 „Produkcja mebli”. Należą do niej klasy: 31.01 Produkcja mebli biurowych i sklepowych; 31.02 Produkcja mebli kuchennych; 31.03 Produkcja materaców.

Branża tartaczna („przemysł tartaczny”, „tartacznictwo”) związana jest z tzw. pierwotną obróbką surowca drzewnego i produkcją materiałów tartych. Produkty te są wykorzystywane w pozostałych branżach drzewnych i/lub innych działach gospodarki. Specyficzną jej cechą jest fakt, iż jest ona usytuowana na początku „łańcucha drzewnego”. Znajduje się pomiędzy leśnictwem a branżami wytwarzającymi wyroby finalne. Od poziomu rozwoju technologicznego i organizacyjnego tej branży w dużym stopniu zależy racjonalne wykorzystanie zasobów drzewnych.⁷

Branża płyt drewnopochodnych obejmuje produkcję płyt wiórowych (wraz z płytami ze zorientowanym włókiem – OSB *Oriented Strand Board*), płyt pilśniowych tradycyjnych (płyt twardych i porowatych produkowanych metodą moką) i suchoformowanych (LDF – *Light Density Fibreboard*, MDF – *Medium Density Fibreboard* i HDF – *High Density Fibreboard*). W jej ramach wytwarzane są również okleiny, faniiry i obłogi oraz sklejk i płyty stolarskie. Do głównych odbiorców wyrobów tej branży zaliczyć należy meblarstwo i budownictwo. Można nawet uznać, że to właśnie meblarstwo ją

⁷ Foresight w drzewnictwie – Polska 2020, red. E. Ratajczak, Instytut Technologii Drewna, Poznań 2011, s. 6.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

wykreowało i przyczyniło się do dynamicznego rozwoju. Rozwój ten od początku był determinowany trzema głównymi kryteriami: posiadaniem korzystnych cech drewna, ale bez wad, jakie ma materiał naturalny, niższą ceną niż lite drewno oraz posiadaniem wysokich walorów użytkowych, a więc właściwej estetyki, higieniczności i wytrzymałości.⁸

Kolejna branża dotyczy **drewnianej stolarki budowlanej**. Skupia ona między innymi producentów: okien i drzwi, elementów konstrukcji domów, ścian, podłóg, schodów, boazerii. Rozwój branży uzależniony jest w dużym stopniu od stanu budownictwa, zwłaszcza mieszkaniowego. Znaczenie ma tu np. renowacja, odnawianie, remontowanie zasobów mieszkaniowych czy użyteczności publicznej.

Następną z branż, którą można zaklasyfikować do tego sektora, jest **produkcja opakowań z drewna**. Obejmuje ona produkcję palet, beczek, skrzyń i skrzynek. W branży tej bardzo ważną rolę odgrywa produkcja palet. Jednocześnie maleje natomiast znaczenie innych opakowań z drewna, które są zastępowane w coraz szerszym zakresie ich niedrzewnymi substytutami. Rozwój tej branży zależy w znacznej mierze od postaw konsumentów związanych z nastawieniem na ekologię oraz siły działań promocyjnych kształtujących te postawy.

Branża meblarska jest dominującą w sektorze drzewnym pod względem liczby podmiotów gospodarczych i zatrudnienia oraz wartości produkcji. Rozwój meblarstwa determinowany jest z jednej strony przez stan i kondycję ekonomiczną branż drzewnych dostarczających materiały drewnopochodne, a z drugiej – przez poziom rozwoju całej gospodarki, wpływający na rozwój budownictwa i zamożność społeczeństwa. Meblarstwo zajmuje najważniejszą pozycję w przemyśle drzewnym. Produkcja mebli dominuje pod względem udziału w produkcji sprzedanej w Polsce. Pozostałe miejsca zajmują przemysły: płyt drewnopochodnych, stolarki budowlanej, tartaczny, opakowań oraz pozostałe.⁹

Branża pozostałych wyrobów z drewna dotyczy produkcji wyrobów z drewna niesklasyfikowanych gdzie indziej. Jednym z przykładów produktów klasyfikujących się w tej kategorii jest galanteria drzewna.

Trzeba stwierdzić, że w odniesieniu do rynku drzewnego można wyróżnić dwa typy rynków, które cechują się odmiennymi strukturami podaży i popytu. Pierwszy to rynek, na którym zachodzi wymiana między przedsiębiorstwami produkcyjnymi zarówno w roli sprzedawców, jak i nabywców. Jest więc to rynek dóbr przemysłowych, takich jak drewno, tarcica, płyty drewnopochodne. Natomiast w przypadku dominującego udziału gospodarstw domowych jako nabywców jest to najczęściej rynek wyrobów konsumpcyjnych, jak np. meble.¹⁰ Wśród wyrobów drzewnych jest wiele takich, które występują w roli dóbr konsumpcyjnych lub przemysłowych, w zależności od celu przeznaczenia i od tego, czy kupowane są przez nabywcę finalnego występującego w postaci gospodarstwa domowego, czy przez zakłady produkcyjne. Zjawisko dualności ma miejsce przeważnie w wypadku wyrobów znajdujących się bliżej początku ciągu technologicznego i zaliczanych w dziedzinie gospodarki materiałowej do materiałów i półfabrykatów. Nie jest to jednak regułą, gdyż również wyroby gotowe mogą mieć charakter dualny.

⁸ Nowe materiały drewnopochodne dla meblarstwa i nie tylko, „MMIA” 2008, nr 3, online, protokół dostępu: http://www.technologia.meblarstwo.pl/artukul/11673-nowe_materiały_drewnopochodne_dla_meblarstwa_i_nie_tyko, data dostępu 22.09.2011.

⁹ M. Kapuściński, M. Koszarek, M. Listwoń, S. Szutka, *Strategia rozwoju zachodniopomorskiego klastra drzewno-meblarskiego*, IBnGR, Gdańsk 2007.

¹⁰ E. Ratajczak, *Rynek drzewny. Analiza struktur przedmiotowych*, Instytut Technologii Drewna, Poznań 2001, s. 5-42, 66.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Wśród podstawowych odbiorców wyróżnić można: budownictwo, czyli produkcję budowlano-montażową w budownictwie mieszkaniowym, budownictwie niemieszkaniowym, obiektach inżynierii lądowej i wodnej; oraz w dalszej kolejności: transport, górnictwo, łączność, energetykę, rolnictwo, handel i gospodarkę magazynową, gospodarstwa domowe, obiekty mieszkalne, obiekty niemieszkalne i ich otoczenie (parki, ogrody, miejsca zabaw, sportu i rekreacji). Pozostałe dziedziny, mające marginalne znaczenie jako miejsce aplikacji materiałów i wyrobów drzewnych, to m.in.: garbarstwo, włókiennictwo, lotnictwo, przemysł okrętowy, maszynowy, elektrotechniczny.¹¹

Na przykład, materiały tarte znajdują zastosowanie w wielu obszarach, zarówno w postaci nieprzetworzonej, jak i w postaci bardziej przetworzonych wyrobów (półfabrykatów), natomiast dla płyt OSB finalnym miejscem zastosowania jest, jak dotąd, tylko budownictwo. Generalnie jednak dla sektora drzewnego największe znaczenie ma sektor budowlany. Relacje między tymi sektorami mają swoisty charakter, gdyż budownictwo kreuje nie tylko popyt bezpośredni na materiały i wyroby drzewne (materiały tarte, elementy konstrukcyjne, stolarka budowlana), ale również popyt wtórny, który jest popytem odłożonym w czasie, np. meble, boazerie. Z badań wynika, że w sektorze budowlanym zużywane jest bezpośrednio około 38% materiałów drzewnych produkowanych w Polsce, a łącznie z meblami około 58%.¹²

Według klasyfikacji dziedzin przemysłu opierającej się na udziale technologii, opublikowanej przez OECD w 1997 roku¹³, sektor drzewny zalicza się do przemysłów niskiej techniki. Określany jest on także jako przemysł dojrzały, tradycyjny, co wynika głównie z faktu wykorzystywania drewna – naturalnego surowca, podatnego na relatywnie prosty sposób obróbki. Ze względu na posiadane własności i walory, drewno w postaci litej jest surowcem niewymagającym istotnych modyfikacji i tym samym udziału technik i technologii o znamionach dużej nowoczesności. Dopiero przekształcone do postaci rozdrobnionej wymaga poddania odpowiednim, relatywnie nowoczesnym procesom technologicznym.¹⁴ W zasadzie więc, biorąc pod uwagę specyfikę procesów technologicznych i wynikający z nich udział maszyn i urządzeń oraz prac mało- lub niezmechanizowanych, wśród branż drzewnych można ponadto wyróżnić branże wysoko zmechanizowane i zautomatyzowane, o aparaturowym charakterze produkcji (branża płyt drewnopochodnych), jak i takie, w których wzrost zdolności produkcyjnych ma charakter skokowy i jest silnie kapitałochłonny oraz te, które są mało zmechanizowane – w których możliwy jest nawet niewielki przyrost potencjału produkcyjnego przy mniejszych nakładach finansowych.¹⁵

Powyższe cechy sektora drzewnego wskazują na jego silne zróżnicowanie zarówno pod względem rodzaju wytwarzanych produktów, etapu procesu produkcyjnego, grup odbiorców, jak i poziomu innowacyjności. Na różnice te należy zwracać uwagę przy prowadzeniu analiz różnych aspektów sektora. Stąd też wiele opracowań bardzo często dotyczy tylko wybranych branż sektora, co pozwala na lepsze uwzględnienie ich specyfiki.

¹¹ *Innowacyjność sektora drzewnego w Polsce*, red. E. Ratajczak, Instytut Technologii Drewna, Poznań 2009, s. 53.

¹² *Innowacyjność sektora drzewnego...*, op.cit., s. 53-54.

¹³ T. Hatzichronoglou, *Revision of the high technology sector and product classification STI Work Paper*, 1997/2, OECD, Paris 1997, [za:] MGiP, Polska 2005. *Raport o stanie przemysłu*, Warszawa 2005, s. 29.

¹⁴ *Innowacyjność sektora drzewnego...*, op.cit., s. 54.

¹⁵ *Ibidem*, s. 55.

3.2. Sektor wyrobów z drewna i mebli w Polsce i w województwie podlaskim

3.2.1. Przemysł tartaczny

Produkty przemysłu tartaczego, główne i uboczne, stanowią niezbędną bazę do produkcji innych gałęzi przemysłu, takich jak: stolarka otworowa, budownictwo, meblarstwo, przemysł płyt drewnopochodnych. Produkty uboczne mają znaczenie w bilansie energetycznym kraju, stanowiąc źródło energii odnawialnej. Podstawowym problemem, na jaki trafia ten przemysł, jest system sprzedaży drewna, narzucony przez monopol Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasów Państwowych (LP).

Polskie lasy corocznie dostarczają na rynek znaczne ilości surowca drzewnego w postaci drewna okrągłego. Dzieli się on na kilka głównych grup sortymentowych, kupowanych przez odrębne gałęzie przemysłu drzewnego. Przemysł tartaczny zajmuje wśród nich szczególne miejsce. Decyduje o tym fakt, że ma on największy udział ilościowy w tych zakupach. Ich wartość stanowi większość przychodów ze sprzedaży drewna realizowanej w Polsce przez Lasy Państwowe.

Wśród ważniejszych grup sortymentów drewna z punktu widzenia branży tartacznej wymienić należy drewno tartaczne iglaste. Stanowiło ono w roku 2009 31,1% całości pozyskania, a liściaste – 6,4%. Jednak jego udział w wartości sprzedaży drewna ogółem był znacznie wyższy – wynosił odpowiednio 41,7% i 9,9%. Jest więc to najważniejszy w dochodach Lasów Państwowych sortyment. Oznacza to, że ma decydujący wpływ na wynik finansowy tej instytucji. Wartość tego drewna sprzedanego w 2009 roku wyniosła 2 355 mln zł.¹⁶

Jako odbiorcy drewna okrągłego, według danych LP, zarejestrowane były w 2008 roku 7 132 firmy, w 2009 roku – 8 524 firmy, zaś w 2010 roku – 8 675. Jak wynika z danych za rok 2008, aż 92% zarejestrowanych odbiorców kupuje mniej niż 5 tys. m³ drewna okrągłego rocznie. W tym 66% to podmioty kupujące mniej niż 1 tys. m³ rocznie. Kupują one jednak tylko ok. 10% całej sprzedawanej przez LP ilości drewna, zaś 90% kupiło ok. 700 przedsiębiorstw stanowiących zasadniczy trzon przemysłu.¹⁷ Poza zaledwie kilkunastoma firmami, są to prawie w całości jednostki wchodzące w skład szeroko pojętego przemysłu tartaczego. Można więc stwierdzić, że zakłady o takim przerobie to przedsiębiorstwa niewielkich rozmiarów.

¹⁶ B. Czernko, *Polski przemysł tartaczny 2011. Podstawowe informacje*, Polska Izba Gospodarcza Przemysłu Drzewnego, prezentacja przedstawiona na European Economic Congress 2011 pt. Drewno w gospodarce UE i Polski, Katowice, 17 maja 2011, online, protokół dostępu: http://www.itd.poznan.pl/pl/ECC_2011_Plyty_Tartaczny_Meble_Budownictwo.pdf, data dostępu 23.09.2011.

¹⁷ B. Czernko, *Polski przemysł tartaczny...*, op.cit.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
 Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
 SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Tabela 4. Segmentacja odbiorców drewna okrągłego w 2008 roku

Wielkość zakupów od - do (m ³)	Liczba firm	Wielkość zakupów od - do (m ³)	Liczba firm
>1 000 000	4	10 000-25 000	227
500 000-1 000 000	2	5 000-10 000	394
250 000-500 000	10	1 000-5 000	2 145
100 000-250 000	10	500-1 000	1 235
50 000-100 000	18	< 500	4 427
25 000-50 000	52	RAZEM	8 524

Źródło: B. Czemko, *Polski przemysł tartaczny 2011. Podstawowe informacje*, Polska Izba Gospodarcza Przemysłu Drzewnego, prezentacja przedstawiona na European Economic Congress 2011 pt. Drewno w gospodarce UE i Polski, Katowice, 17 maja 2011, online, protokół dostępu: http://www.itd.poznan.pl/pl/ECC_2011_Płyty_Tartaczny_Meble_Budownictwo.pdf, data dostępu 23.09.2011.

Produkcja tarcicy ogółem w roku 2011 według stanu na październik wyniosła 223 dam³. W okresie od stycznia do października 2011 było to łącznie 2 180 dm³. W tym tarcica iglasta stanowiła 198 dam³ w październiku, zaś od początku roku do października zostało wytworzone łącznie około 1 950 dam³.¹⁸ Roczna wartość produkcji wyrobów z drewna litego (bez płyt) w 2009 roku według GUS wyniosła 10,6 mld zł, a więc 4,5 wartości surowca w postaci tartaczego drewna okrągłego. Każda złotówka jego wartości daje więc po przerobie 4 zł 50 gr, a każdy 1 m³ przerobionego drewna tego rodzaju tworzył 659 zł wartości dodanej. Zatrudnienie w przemyśle tartacznym w 2010 roku wynosiło 12 tys. osób, co oznacza w stosunku do 2009 roku spadek o 1,8%.¹⁹

Wśród europejskich liderów w tej branży na pierwszym miejscu znalazła się w 2005 roku fińska Stora Enso Timber, która osiągnęła przerób w wysokości ponad 7 mln m³. Stora Enso ma około 24 zakładów przerobu drewna i planuje kolejne inwestycje. Jako drugi na liście największych tartaków znalazł się Finnforest, posiadający ok. 30 zakładów. Przerabia on jednak mniej, bo około połowy tego, co Stora Enso, czyli ok. 4,2 mln m³. Finnforest należy do giganta drzewno-papierniczego grupy Metsäliitto. Trzeci na liście, z wynikiem 2,4 mln m³ przerobu tarcicy rocznie, jest UPM-Kymmene. Ta firma jest jednak mniej znana na rynku polskim. Działa ona w 16 krajach i posiada około 170 oddziałów i biur handlowych. Pracuje w nich ponad 33 tysiące ludzi.²⁰

¹⁸ Główny Urząd Statystyczny, *Produkcja ważniejszych wyrobów przemysłowych X 2011 r.*, Warszawa, listopad 2011.

¹⁹ B. Czemko, *Polski przemysł tartaczny...*, op.cit.

²⁰ M. Marianowska, *Polskie tartaki poza europejską listą*, „Gazeta Przemysłu Drzewnego”, lipiec 2005, s. 16-17.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
 Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
 SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Tabela 5. Dziesięć największych tartaków w Europie

Nazwa firmy	Kraj	Liczba zakładów przerobu drewna	Produkcja w tys. m ³
Stora Enso Timber	Finlandia	24	7 400
Finnforest	Finlandia	30	4 220
UPM-Kymmene	Finlandia	10	2 400
Setra Group	Szwecja	14	2 300
Klausner Gruppe	Niemcy	3	2 200
Klenk Holz AG	Niemcy	4	1 560
SCA Timber AB	Szwecja	7	1 500
Sodra Wood Product	Szwecja	10	1 355
Hedin Berkvist-Insjön	Szwecja	7	1 100
Mayr-Melnhof Holz	Austria	2	1 000

Źródło: M. Marianowska, *Polskie tartaki poza europejską listą*, „Gazeta Przemysłu Drzewnego”, lipiec 2005, s. 16-17.

Biorąc pod uwagę moce przerobowe poszczególnych zakładów, to w czołówce znaleźli się Niemcy oraz Austriacy. Klausner Gruppe średnio w każdym z trzech tartaków produkuje 733 tys. m³ tarcicy rocznie. Holzindustrie Binder z Austrii produkuje 606 tys. m³ tarcicy w swoim jedynym zakładzie.

Jeśli porównać polski przemysł tartaczny, to nie jest on konkurencyjny w stosunku do tej branży w Europie. Wielkość przetarcia przeliczona na jednego zatrudnionego w tradycyjnym, dużym jak na polskie warunki, tartaku wynosi średnio około 300-500 m³ rocznie. Porównując, niemiecki tartak utrzyma się przy życiu, jeśli jeden pracownik wyprodukuje 1200-1500 m³. Co ważne, najlepsze tartaki w Europie w procesie produkcyjnym osiągają około 70% wydajności z każdej dłużycy. Pozostała część, czyli zrębki i trociny, jest zużywana do produkcji płyt wiórowych, papieru i energii. W Polsce, z powodu problemów surowcowych, wyraźnie zwiększają się inwestycje w nowoczesne technologie, minimalizujące straty surowcowe w procesie produkcji. Zwiększa się jednocześnie wydajność będąca na poziomie około 55%.²¹

W roku 2009, według danych Polskiej Izby Gospodarczej Przemysłu Drzewnego (PIGPD), w Polsce działało około 7 800 firm z tej branży. Jednak już wtedy, według ustaleń PIGPD²², wiele z nich zaprzestało działania, obecnie rozważa taką ewentualność około 1 tys. przedsiębiorstw. Wśród dużych polskich tartaków wymienić można Koszalińskie Przedsiębiorstwo Przemysłu Drzewnego ze Szczecinka i Stelmet (tabela 6.).

²¹ M. Marianowska, *Polskie tartaki poza europejską listą*, op.cit., s. 16-17.

²² Według szefa PIGPD, istotnym problemem jest cena surowca. W Kanadzie, Japonii, Chinach czy Stanach Zjednoczonych „można kupić surowiec za 50 dol., a wyrób sprzedaje się za 450 dol. Tartaki tam więc świetnie prosperują, bo mogą liczyć na dziewięciokrotną przebitkę. Tymczasem u nas nie można uzyskać nawet trzykrotnej”. Zasadniczym powodem takiej sytuacji jest niekorzystna struktura własności polskiego przemysłu. Przemysł wielki, czyli produkcja płyt i papieru, który jest w rękach kapitału obcego, to bardzo poważny klient Lasów Państwowych, cechuje znacząca rentowność. Gdy tymczasem polski słaby, rozdrobniony przemysł tartaczny zawsze oscylował blisko zera. Rentowność w branży rzadko przekraczała ok. 5%. Por. M. Duszczyk, *A może otworzyć tartak?*, 21.07.2009, online, protokół dostępu: http://forsal.pl/artykuly/338632,a_moz_e_warto_otworzyc_tartak.html, data dostępu 23.09.2011.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
 Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
 SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Tabela 6. Przetarcie i produkcja w wybranych polskich tartakach w 2004 roku

Nazwa firmy	Siedziba firmy	Liczba zakładów przerobu drewna	Przetarcie drewna okrągłego	Pozyskanie tarcicy
Koszalińskie Przedsiębiorstwo Przemysłu Drzewnego	Szczecinek	12	380 000	245 700
Stelmet	Jeleniów	6	250 000	b.d.
Seegerdach	Łębeniec	4	210 000	100 000
Poltarex	Łębork	6	202 363	133 220
Tartak Olczvk	Świdno	1	170 000	100 000
Toruńskie Przedsiębiorstwo Przemysłu Drzewnego SA	Toruń	10	143 382	90 846
Witar SA	Poznań	10	132 000	80 000
Complex Przedsiębiorstwo Usługowo-Produkcyjne	Gdańsk	2	120 000	b.d.
ABWood Sp. z o.o.	Sławno	1	101 000	59 800
Andrewex	Toruń	1	63 600	41 200
Łąccy Kołczygłowy Sp. z o.o.	Kołczygłowy	3	54 205	29 560
Tartak Heban	Cekcyn	2	50 000	25 000
Euro-Matex	Borne Sulinowo	8	35 000	0
Hardwood Sawmill Sp. z o.o.	Zawadówka	1	29 998	20 629
Tartak Petrykozy	Petrykozy	1	25 000	16 000
Tartom Zakład Przemysłu Drzewnego	Tomaszów Mazowiecki	1	22 000	14 300

Źródło: M. Marianowska, *Polskie tartaki poza europejską listą*, „Gazeta Przemysłu Drzewnego”, lipiec 2005, s. 17.

Na przestrzeni lat 2005-2010 w województwie podlaskim wzrosła liczba przedsiębiorstw tartacznych z 478 do 510, czyli o 32 podmioty. Szczególnie duży przyrost miał miejsce w roku 2010, gdyż w porównaniu do roku 2009 było o 25 podmiotów więcej. Co istotne, duży przyrost liczby podmiotów w analizowanym okresie 2005-2010 występował nie tylko wśród przedsiębiorstw najmniejszych (o 32 podmioty), ale o 5 przedsiębiorstw wzrosła liczba firm zatrudniających od 10 do 49 pracowników i o kolejne 5 liczba firm zatrudniających 50 i więcej osób.

Tabela 7. Przedsiębiorstwa zajmujące się produkcją wyrobów tartacznych w rejestrze REGON według podklas PKD 2004 i PKD 2007 w województwie podlaskim w latach 2005-2010²³

Lata	Ogółem	Liczba pracujących		
		do 9	od 10 do 49	50 i więcej
2005	478	447	25	6
2006	484	450	27	7
2007	494	460	27	7
2008	494	459	24	11
2009	485	448	26	11
2010	510	469	30	11

Źródło: Dane z rejestru REGON.

²³ W latach 2005-2008 analiza dotyczy PKD 2004 20.10.A Produkcja wyrobów tartacznych, zaś w latach 2009-2010 było to PKD 2007 16.10.Z Produkcja wyrobów tartacznych.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Łącznie więc w roku 2010 na terenie województwa podlaskiego znajdowało się 510 przedsiębiorstw. Wśród nich 92% stanowiły przedsiębiorstwa mikro. Kolejne 8% wszystkich firm zajmujących się produkcją wyrobów tartacznych to przedsiębiorstwa małe (5,9%) i średnie/duże (2,2%).

Na liście tartaków z województwa w bazie pochodzącej z Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego w Białymstoku na podstawie REGONU, według głównego rodzaju PKD 16.10 zatrudniających 10 i więcej pracowników, stan na wrzesień 2011 roku, zarejestrowanych było 29 podmiotów. Ich działalność jest podobna do przemysłu tartaczego w kraju. Podmioty te cechuje wysoki stopień rozproszenia terytorialnego. Część tartaków przerabia tarcicę na okleiny, płyty stolarskie, klepki podłogowe, listwy i inne elementy stolarki budowlanej.

Z ekonomicznego punktu widzenia rozwój przetwórstwa w tartakach jest bardzo opłacalny, pozwala bowiem na racjonalne wykorzystanie tarcicy, zmniejszenie ilości odpadów i zmniejszenie masy przewożonych wyrobów. Jednakże może ono być prowadzone tylko w odpowiednio dużych zakładach wyposażonych w suszarnie. Tego typu zakłady znajdują się m.in. w Hajnówce. Tartaki produkują także różne opakowania drewniane, podkłady kolejowe i inne proste wyroby z drewna. W załączniku 5. została zawarta lista tartaków z województwa podlaskiego według powyższej bazy.

W roku 2005 przeciętne zatrudnienie wyniosło 941 osób. W roku 2006 było to 1 120 osób, w 2007 wzrosło o 124 osób. Natomiast w roku 2008 wyniosło 1 198 osób. Następnie doszło do obniżenia zatrudnienia, gdyż łącznie przedsiębiorstwa z tej branży w roku 2009 zatrudniały 1 038 pracowników. W roku 2010 przeciętne zatrudnienie wyniosło 1 066 osób.²⁴

3.2.2. Przemysł płyt drewnopochodnych

Branżę produkcji płyt drewnopochodnych uznaje się za ważną z punktu widzenia środowiska i stosowania zasad zrównoważonego rozwoju. Przede wszystkim należy zwrócić uwagę, że surowcem dla branży płyt są odtwarzalne zasoby drewna. Płyty znajdują zastosowanie w następujących branżach powiązanych: meblarstwo; budownictwo, konstrukcje; roboty wykończeniowe i wyposażenie; transport; opakowania.

Polska jest jednym z europejskich liderów w produkcji płyt drewnopochodnych. Biorąc pod uwagę wszystkie rodzaje płyt, zajmuje drugie miejsce w Europie. Na pierwszym plasują się Niemcy. Fabryki płyt drewnopochodnych z uwagi na technologię dzielą się na trzy grupy. Są to zakłady produkcji sklejki, płyt pilśniowych wytwarzanych metodą mokrą oraz płyt wiórowych MDF i OSB. Fabryk produkujących sklejkę jest w Polsce osiem. Należą one do siedmiu właścicieli. Z uwagi na szczupłą bazę surowcową ilość produkowanej w Polsce sklejki jest niewielka, ale jest to sklejka bardzo dobrej jakości i bardzo różnorodna asortymentowo. Płyty pilśniowe w technologii mokrej produkowane są w pięciu fabrykach, w tym dwie należą do koncernu Steico. W tej dziedzinie nasz kraj jest zdecydowanie

²⁴ Dane opracowane na podstawie Z-06 – sprawozdania o pracujących, wynagrodzeniach i czasie pracy, Urząd Statystyczny w Białymstoku, stan na 10.11.2011.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

najlepszy w Europie. Metodą suchą produkuje sześć zakładów należących do czterech właścicieli i to one głównie pokrywają potrzeby przemysłu meblarskiego.²⁵

Branża płyt drewnopochodnych jest w stanie w 100% zaspokoić potrzeby krajowego rynku, którego 85% stanowią producenci mebli, i jeszcze skierować spore ilości płyt na eksport. Płyty wytwarzane w Polsce spełniają wymogi norm europejskich. Produkowane w kraju meble trafiają jednak nie tylko na rynek europejski, ale też na inne kontynenty. Niektóre kraje bardzo zaostrzyły wymagania stawiane płytom w odniesieniu do emisji formaldehydu. Polscy producenci płyt, którzy należą do światowej czołówki technologicznej, są w stanie sprostać oczekiwaniom w tym zakresie, jednak ostrzejsze wymagania wiążą się z wyższymi kosztami.²⁶

Według Roczego Raportu Europejskiej Federacji Producentów Płyt Drewnopochodnych 2010-2011 (European Panel Federation – EPF) przewiduje się, że w 2011 roku kraje zrzeszone w EPF wyprodukują 31 060 tys. m³ płyt wiórowych. Prawdopodobnie największy udział w produkcji będą miały Niemcy (6,695 tys. m³). Zgodnie z prognozami, kraje z Europy Środkowowschodniej odpowiedzialne będą za produkcję 7,999 tys. m³. Jednocześnie należy podkreślić, że w 2010 roku produkcja w Niemczech spadła o -0,8%, w porównaniu z analogicznym okresem roku poprzedniego. Również w krajach Europy Środkowowschodniej w 2010 roku nastąpiła zmniejszenie produkcji w porównaniu z rokiem 2009, ale skala spadków była mniejsza i wyniosła – 0,1%.²⁷

Tabela 8. Produkcja płyt wiórowych x 1,000 m³ w latach 2008-2011

Region	2008	2009	2010	2011*
Niemcy	7,500	6,555	6,500	6,695
Kraje skandynawskie	1,543	1,361	1,418	1,480
Wschodnia i środkowa Europa	9,388	8,181	8,173	7,999
Belgia, Wielka Brytania i Irlandia	3,702	3,416	3,577	3,567
Francja	3,844	3,320	3,912	3,990
Włochy	3,275	2,680	3,016	3,000
Hiszpania i południowo-wschodnia Europa	5,264	4,278	4,223	4,329
Łącznie członkowie EPF	34,516	29,791	30,819	31,060
UE-27	33,667	28,976	29,952	30,148

* prognozy

Źródło: Portal myfloor.pl, *Konferencja European Panel Federation – Walne Zgromadzenie EPF 2011 w Krakowie*, 13.07.2011, online, protokół dostępu: <http://www.mylfloor.pl/konferencja-european-panel-federation-walne-zgromadzenie-epf-2011-w-krakowie,735,artykul.html>, data dostępu 25.09.2011.

W przypadku płyt MDF, w 2011 roku pozycję lidera powinny utrzymać Niemcy. Prognozy wskazują na zdolności produkcyjne na poziomie 4 460 tys. m³ MDF w przypadku Niemiec i 2 150 tys. m³ MDF w przypadku Polski. Warto podkreślić, że pod

²⁵ Portal plytameblowa.pl, *W czołówce producentów płyt drewnopochodnych*. Rozmowa z sekretarzem Stowarzyszenia Producentów Płyt Drewnopochodnych Marią Antonim Hikiertem, online, protokół dostępu: <http://www.plytameblowa.pl/rozmowy/w-czo%C5%82%C3%B3wce-producent%C3%B3w-p%C5%82yt-drewnopochodnych>, data dostępu 4.10.2011.

²⁶ Portal plytameblowa.pl, *W czołówce producentów płyt drewnopochodnych...*, op.cit.

²⁷ Portal myfloor.pl, *Konferencja European Panel Federation – Walne Zgromadzenie EPF 2011 w Krakowie*, 13.07.2011, online, protokół dostępu: <http://www.mylfloor.pl/konferencja-european-panel-federation-walne-zgromadzenie-epf-2011-w-krakowie,735,artykul.html>, data dostępu 25.09.2011.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
 Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
 SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

tym względem od 2007 roku Polska zajmuje 2. miejsce w Europie. Łączne zdolności produkcyjne krajów europejskich w tym sektorze powinny wynieść w 2011 roku 15 365 tys. m³ (tabela 9.).

Tabela 9. Zdolności produkcyjne MDF w Europie x 1,000 m³ w latach 2008-2011

Kraj	2008	2009	2010	2011*
Austria	750	750	750	750
Belgia	300	300	300	300
Republika Czeska	100	100	100	100
Dania	0	0	0	0
Francja	1,310	1,090	1,090	1,090
Niemcy	4,670	4,550	4,550	4,460
Grecja	100	130	130	130
Węgry	210	210	210	210
Irlandia	420	420	420	420
Włochy	1,340	1,340	1,340	1,340
Luksemburg	270	270	270	270
Polska	1,850	1,850	2,150	2,150
Portugalia	645	645	645	645
Rumunia	350	350	350	350
Słowenia	160	180	180	180
Hiszpania	1,630	1,630	1,630	1,630
Szwecja	110	110	110	110
Szwajcaria	280	280	280	280
Wielka Brytania	950	950	950	950
Łącznie	15,445	15,155	15,455	15,365

* prognozy

Źródło: Portal myfloor.pl, *Konferencja European Panel Federation – Walne Zgromadzenie EPF 2011 w Krakowie*, 13.07.2011, online, protokół dostępu: <http://www.mylfloor.pl/konferencja-european-panel-federation-walne-zgromadzenie-epf-2011-w-krakowie,735,artykul.html>, data dostępu 25.09.2011.

Jeśli chodzi o produkcję OSB, od lat pierwsze miejsce zajmują Niemcy, wytwarzające 1 300 tys. m³ OSB w latach 2009 i 2010, na rok 2011 przewiduje się, że zdolności produkcyjne Niemiec będą znajdowały się na tym samym poziomie. Drugą pozycję zajmują Łotwa, Rumunia i Czechy – zdolne wyprodukować po 500 tys. m³ OSB w latach 2009 i 2010, a prawdopodobnie także w 2011 roku. Prognozy dla Polski na rok 2011 wynoszą 400 tys. m³ OSB. Jednocześnie w roku 2009 wynosiły one zaledwie 95 tys. m³ OSB. Łącznie analitycy spodziewają się, że zdolności produkcyjne Europy w dziedzinie OSB wyniosą w 2011 roku 4 940 tys. m³.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
 Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
 SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Tabela 10. Zdolności produkcyjne OSB w Europie x 1,000 m³ w latach 2008-2011

Kraj	2008	2009	2010	2011*
Belgia	300	300	300	300
Bułgaria	240	240	240	240
Republika Czeska	500	500	500	500
Francja	470	480	360	360
Niemcy	1,235	1,300	1,300	1,300
Irlandia	350	320	320	320
Łotwa	500	500	500	500
Luksemburg	200	200	200	200
Polska	400	95	400	400
Rumunia	0	500	500	500
Wielka Brytania	320	320	320	320
Łącznie	4,515	4,755	4,940	4,940

* prognozy

Źródło: Portal myfloor.pl, *Konferencja European Panel Federation – Walne Zgromadzenie EPF 2011 w Krakowie*, 13.07.2011, online, protokół dostępu: <http://www.mylfloor.pl/konferencja-european-panel-federation-walne-zgromadzenie-epf-2011-w-krakowie,735,artykul.html>, data dostępu 25.09.2011.

Dane dotyczące produkcji ważniejszych wyrobów przemysłowych w październiku 2011 roku obejmują również produkcję płyt i oklein. Jeśli chodzi o produkcję sklejek, płyt fornirowanych i podobnych laminowanych płyt i arkuszy oraz płyt wiórowych i podobnych płyt z drewna lub materiałów, wyniosła ona w październiku 2011 roku 732 310 m³. Od początku roku zaś zostało wytworzone w tej kategorii 6 830 098 m³. Płyty wiórowe i podobne płyty z drewna lub materiałów drewnopochodnych stanowiły zdecydowanie mniejszą wielkość produkcji. W październiku 2011 zostało wytworzone 433 000 m³, natomiast od początku roku do października wytworzono łącznie 4 065 000 m³. Ponadto w październiku 2011 roku zostało wytworzone 47 700 tys. m² płyt pilśniowych z drewna lub materiałów drewnopochodnych. W okresie od stycznia do października wytworzonych ich zostało zaś 419 537 tys. m². Oprócz tego zostało wyprodukowane 1 660 tys. m² oklein – według stanu na październik 2011. Natomiast od początku roku uzyskano ich produkcję na poziomie 21 868 tys. m².²⁸

Stowarzyszenie Producentów Płyt Drewnopochodnych w Polsce skupia producentów płyt pilśniowych, płyt wiórowych i sklejek. Wśród największych podmiotów sektora z Polski wymienić można Pfeiderer Grajewo SA oraz Kronopol Sp. z o.o. Żary z grupy Krono Group Swiss. Pierwszy z nich jest firmą z województwa podlaskiego. W Pfeiderer Grajewo produkowane są płyty wiórowe. Inną bardzo ważną firmą są Zakłady Przemysłu Sklejek Biaform SA. Swoją produkcję płyt we wrześniu 2011 roku uruchomiła IKEA. W załączniku 5. została zawarta lista 13 firm z województwa podlaskiego zajmujących się produkcją płyt drewnopochodnych (według głównego PKD 16.21, zatrudniających 10 pracowników i więcej, na podstawie bazy REGON).

Na przestrzeni lat 2005-2010 w województwie podlaskim wzrosła liczba przedsiębiorstw zajmujących się ogólnie rzecz biorąc produkcją płyt drewnopochodnych

²⁸ Główny Urząd Statystyczny, *Produkcja ważniejszych wyrobów...*, op.cit.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

z 20 do 31, czyli o 11 podmiotów. Szczególnie duży przyrost miał miejsce w roku 2010, gdyż w porównaniu do roku 2009 było o 4 podmioty więcej. Przyrost liczby podmiotów w analizowanym okresie 2005-2010 występował wśród przedsiębiorstw najmniejszych i wyniósł 5 podmiotów oraz w grupie przedsiębiorstw zatrudniających od 10 do 49 pracowników, w przypadku której to grupy ich liczba wzrosła o 6 firm.

Tabela 11. Przedsiębiorstwa zajmujące się produkcją płyt drewnopochodnych w rejestrze REGON według podklas PKD 2004 i PKD 2007 w województwie podlaskim w latach 2005-2010²⁹

Lata	Ogółem	Liczba pracujących		
		do 9	od 10 do 49	50 i więcej
2005	20	11	5	4
2006	21	12	6	3
2007	22	11	8	3
2008	24	13	9	2
2009	27	15	10	2
2010	31	16	11	4

Źródło: Dane z rejestru REGON.

Łącznie na terenie województwa podlaskiego w roku 2010 znajdowało się 31 przedsiębiorstw zajmujących się produkcją płyt drewnopochodnych. Wśród nich 51,6% stanowiły przedsiębiorstwa mikro. Kolejne 48,4% wszystkich przedsiębiorstw zajmujących się produkcją płyt drewnopochodnych to przedsiębiorstwa małe (35,5%) i średnie oraz duże (12,9%).

Można też zwrócić uwagę, że jeszcze w roku 2005 przedsiębiorstwa tej branży (według PKD 2004) zatrudniały 1 038 osób. W 2006 było to 979, a w 2007 roku 1 075 pracowników. Według dostępnych danych, łącznie przedsiębiorstwa z tej branży (PKD 2004 20.2) w roku 2008 zatrudniały 1 095 pracowników.³⁰ Zatrudnienie przeciętne jest więc nieco mniejsze niż w przypadku np. przemysłu tartaczego czy produkcji wyrobów stolarskich i ciesielskich, przy czym liczba przedsiębiorstw działających w tej branży była w roku 2008 ponad 20-krotnie niższa (24 podmioty) niż na przykład w branży tartacznej (494 podmioty).

Firma Swedspan, międzynarodowy producent płyt drewnopochodnych należący do grupy IKEA, otworzyła jeden z najbardziej zaawansowanych technologicznie zakładów produkcji ultracienkich płyt HDF na świecie. Jest on zlokalizowany w Koszkach, w gminie Orla, w województwie podlaskim.³¹ Inwestycja, obejmująca tartak i produkcję dodaną, kosztowała 140 mln euro i została uznana przez Polską Agencję Informacji i Inwestycji Zagranicznych za największą inwestycję zagraniczną w Polsce w 2010 roku. Do połowy 2012 roku, po zakończeniu wszystkich faz inwestycji, między innymi tartaku

²⁹ W latach 2005-2008 było to PKD 2004 20.20.Z Produkcja arkuszy forniowych; produkcja płyt i sklejek, zaś w latach 2009-2010 PKD 2007 16.21.Z Produkcja arkuszy forniowych i płyt wykonanych na bazie drewna.

³⁰ Dane opracowane na podstawie Z-06 – sprawozdania o pracujących, wynagrodzeniach i czasie pracy, Urząd Statystyczny w Białymstoku, stan na 10.11.2011.

³¹ A. Bąk, *Uroczyste uruchomienie maszyn do produkcji ultracienkich płyt HDF w fabryce Swedspan w Koszkach*, 17.06.2011, online, dostęp: http://www.wrotapodlasia.pl/pl/wiadomosci/gospodarka_praca/Uroczyste_uruchomienie_maszyn_do_produkcji_ultra_cienkich_plyt_HDF_w_fabryce_Swedspan_w_Koszkach.htm, data dostępu 27.09.2011.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

i produkcji dodanej, znajdzie w niej zatrudnienie 250 osób. Zakład produkcyjny firmy Swedspan nie tylko spełnia wszystkie restrykcyjne normy dotyczące ochrony środowiska, ale wyznacza nowe standardy w ekologicznej produkcji płyt HDF. 80-90% wody wykorzystywanej podczas produkcji zostaje odzyskane i ponownie użyte w procesach technologicznych (część wyparowuje w procesie suszenia). Surowiec drzewny dostarczany do zakładu będzie w 100% wykorzystywany w procesie produkcyjnym. W praktyce oznacza to, że produkcja będzie bezodpadowa, podczas gdy w innych zakładach odpady stanowią przeciętnie 15% surowców. W zakładzie firmy Swedspan w gminie Orla wszystkie produkty uboczne będą trafiały do kotłowni opalanej biomasą, która całkowicie zaspokoi zapotrzebowanie fabryki na energię cieplną i aż 15-20% jej zapotrzebowania na energię elektryczną. Będzie to pierwsza w Polsce fabryka HDF oparta o wykorzystywanie biomasy.

Grupa Pfleiderer Grajewo SA to jeden z największych i najnowocześniejszych w Europie Środkowowschodniej producentów materiałów drewnopochodnych dla branży meblarskiej, wyposażenia wnętrz oraz branży budowlanej. W skład grupy wchodzi fabryki: w Grajewie, Wieruszowie, Nowgorodzie Wielkim (Rosja), fabryka kleju Silekol w Kędzierzynie-Koźlu, a także spółka spedycyjna Jura. Spółka sprzedaje swoje wyroby m.in. do: Unii Europejskiej, Szwajcarii, Rosji, Ukrainy, Białorusi, Gruzji, Kazachstanu, Mołdawii, Egiptu, Iranu i Turcji.³²

3.2.3. Przemysł drewnianej stolarki budowlanej

Kolejna branża dotyczy drewnianej stolarki budowlanej. W jej skład wchodzi podmioty produkujące np. okna i drzwi, elementy konstrukcji domów, ścian, podłogi, schody, boazerię. Stolarka budowlana jest od wielu lat jednym z najbardziej konkurencyjnych oraz perspektywicznych działów polskiej gospodarki. Jest to również branża bardzo innowacyjna. Polski rynek stolarki budowlanej to kilkadziesiąt tysięcy przedsiębiorstw zaangażowanych w procesy zaopatrzenia, produkcji, dystrybucji i obsługi serwisowej wyrobów. W znacznej większości są to firmy powstałe po roku 1990, wyposażone w najnowocześniejsze linie technologiczne, korzystające z najlepszych materiałów do produkcji. Wartość polskiego rynku stolarki budowlanej wycenia się na 12 mld zł (3,3 mld euro) w cenach produkcji sprzedanej wyrobów. Największy udział w tym rynku ma produkcja okien. Do podstawowych barier rozwoju tej branży zaliczyć należy silne uzależnienie od ogólnej sytuacji w budownictwie oraz od związanych z tą dziedziną, kształtowanych przez czynniki polityczne warunków prawnych i podatkowych.³³

Według danych za 2008 rok, rynek podłóg w Polsce był wart około 1,2 mld zł. Rynek paneli podłogowych oceniany był na około 30 mln m² rocznie, długofalowe prognozy dotyczące rynku paneli podłogowych wskazywały na jego wzrost o przynajmniej 10% rocznie. Tylko w 2007 roku, przy średniej cenie za 1 m² paneli ok. 20-30 zł, Polacy wydali na nie ok. 750 mln zł. Cały rynek podłóg drewnianych szacowany był w roku 2008 na

³² Dom Maklerski BDM S.A., *Grajewo. Raport analityczny*, online, protokół dostępu: http://inwestycje.pl/resources/Attachment/2011/09_30/file12120.pdf, data dostępu 15.09.2011; *Grupa Kapitałowa Pfleiderer Grajewo S.A. Rozszerzony raport skonsolidowany za IV kwartał 2010 r.*, Zarząd Spółki Pfleiderer Grajewo S.A. w Grajewie, online, protokół dostępu: http://slimak.onet.pl/_m/nb/biznes/20110228/180340/pfleiderer_grajewo_gk_4q2010.pdf, data dostępu 1.10.2011.

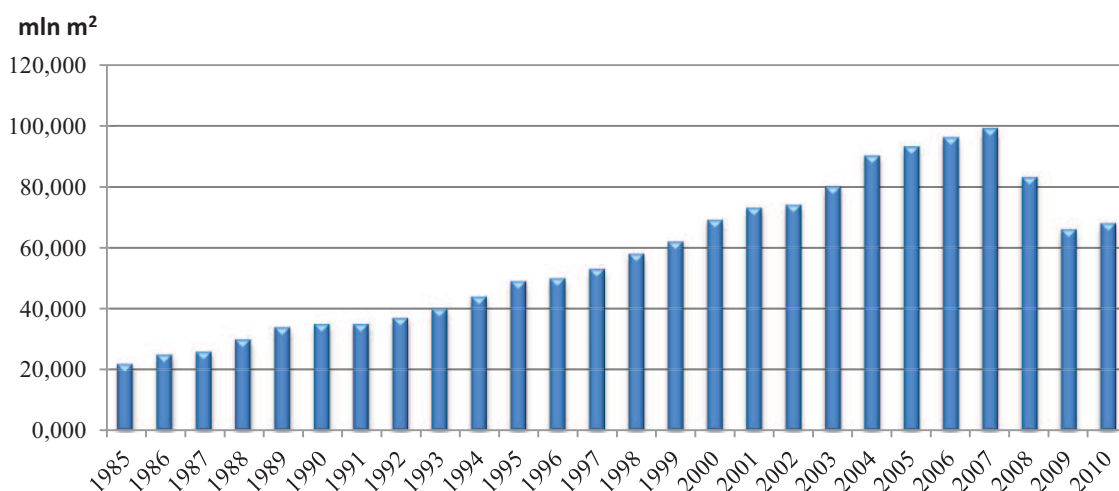
³³ *Rynek stolarki budowlanej w Polsce*, „Forum branżowe”, sierpień 2008, online, protokół dostępu: <http://www.okna-forum.pl/download/fenestration%20market%20in%20poland%202008.pdf>, data dostępu 22.09.2011.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

5 mln m² rocznie, a jego wartość przekraczała około 500 mln zł. Wzrost całego rynku podłóg w Polsce szacowany był na ok. 20% rocznie.³⁴

Według Europejskiej Federacji Przemysłu Parkietowego, w 2009 roku produkcja podłóg drewnianych w Europie zmniejszyła się o ok. 20%, do poziomu 67,5 mln m².³⁵

Wykres 3. Produkcja i sprzedaż podłóg drewnianych w Europie*

* kraje członkowskie FEP, 2010 – prognoza

Źródło: D. Kozera, *Polska – Liderem europejskiej branży podłóg drewnianych*, Stowarzyszenie „Parkieciarze Polscy”, prezentacja przedstawiona na European Economic Congress 2011 pt. Drewno w gospodarce UE i Polski, Katowice, 17 maja 2011, online, protokół dostępu: http://www.itd.poznan.pl/pl/ECC_2011_Płyty_Tartaczny_Meble_Budownictwo.pdf, data dostępu 23.09.2011.

Najbardziej gwałtowny spadek odnotowano we Włoszech, krajach skandynawskich, Polsce i Hiszpanii. Europejskim liderem w produkcji podłóg drewnianych jest Polska (17,5% produkcji europejskiej). Kolejne miejsca zajmują: Niemcy (14,8%), Szwecja (13,8%), Austria (10,7%), Hiszpania (9,8%) i Francja (9,4%).³⁶

Jeśli chodzi o okna, to każdego roku na świecie sprzedawanych jest pół miliarda okien. Największy w tym udział ma Azja, kontynent ten zagospodarowuje około 50% światowej produkcji. Europa (21%) i Ameryka Północna (20%) stanowią razem niemal całą drugą jej połowę. Znaczenie pozostałych kontynentów i regionów w tej branży jest niewielkie. Największymi rynkami europejskimi w tym sektorze przemysłowym są Wielka Brytania, Niemcy, Hiszpania i Francja. Szczególnie intensywnie rozwija się rynek Europy Wschodniej, w tym Rosja. W całej Europie tendencję zwyżkową odnotowują okna PVC, natomiast sprzedaż okien drewnianych utrzymuje się na stałym poziomie na rozwiniętych rynkach zachodnich. Stolarstwo budowlane jest obecnie jednym z najbardziej konkurencyjnych oraz perspektywicznych działów polskiej gospodarki. Jest to branża niezwykle innowacyjna.

³⁴ J. Cabaj, *Miliardy rocznie na podłogi*, „Rzeczpospolita”, 4.02.2008.

³⁵ Pracownia Badań Rynków Zagranicznych, *Aktualności. Załamanie w produkcji podłóg drewnianych w Europie*, 25.11.2010, online, protokół dostępu: <http://www.pbrz.pl/artukul/zalamanie-w-produkcji-podlog-drewnianych-w-europie>, data dostępu 25.09.2011.

³⁶ Pracownia Badań Rynków Zagranicznych, *Aktualności. Załamanie w produkcji podłóg...*, op.cit.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Również rynek okien i drzwi jest silnie uzależniony między innymi od ogólnej sytuacji w budownictwie.³⁷

Polski rynek stolarki otworowej ogółem (a więc rynek okien i drzwi łącznie) w 2005 roku szacowany był na 8-9 mld zł. W 2006 roku nastąpił jego wzrost do 12 mld zł.³⁸ 2 mln zł na tym rynku stanowią okna drewniane. Inne wyliczenia wskazują, że okna drewniane to nawet 1/3 rynku, co jest bardziej prawdopodobne w ujęciu wartościowym. Polski rynek producentów okien szacowany jest na ok. 3-4 mld zł, a wraz z marżami dla dystrybutorów i wartością montażu jego wartość może dochodzić do 10 mld zł.³⁹ Wśród drzwi na polskim rynku zdecydowaną i rosnącą przewagę miały w analizowanym okresie drzwi drewniane. Od 2002 roku notowano stały wzrost z poziomu około 7 tys. m². W ubiegłym roku producenci dostarczyli na rynek już 12 tys. m². Drzwi z tworzyw sztucznych od kilku lat niezmiennie stanowią jedynie niewielki procent rynku. Podział całościowego rynku stolarki budowlanej w Polsce w roku 2006 wyglądał następująco: 1) 41% stanowiły produkty z drewna, w tym 26% okna i 15% drzwi; 2) 40% to okna i drzwi PVC; 3) 10% – produkty aluminiowe i stalowe; 4) 9% – okna dachowe. Bardzo dynamicznie (pod względem ilości) rośnie segment produktów PVC oraz sektor okien dachowych, pod względem zaś jakości wartość rynku zwiększa przede wszystkim segment okien drewnianych.⁴⁰

Wartość okien i drzwi, sprzedanych przez polskich producentów za granicę, wyniosła w 2005 roku około 1,5 mld zł. Był to aż 20% wzrost w stosunku do 2004 roku. Eksport rośnie między innymi dzięki obecności Polski w Unii Europejskiej. Polskie produkty są zwykle na tamtejszych rynkach tańsze od produktów zachodnioeuropejskich o 10-15% lub nawet więcej. Około 80% całego krajowego eksportu okien i drzwi trafiało do Niemiec. Ten ogromny rynek dopiero w latach 2006-2008 przełamał tendencję spadkową. Dla polskich firm jednak sprzedaż do Niemiec przestała już być tak opłacalna jak jeszcze kilka lat temu. Producenci niemieccy w obronie przed towarami z Polski znacznie obniżyli ceny oferowanych przez siebie produktów. Dlatego polskie firmy poszerzają rynki o inne kraje europejskie, np. Skandynawię, Wielką Brytanię, a także Amerykę Północną i Łacińską czy RPA i Chiny.⁴¹

Z ogólnej liczby ponad 2 mln okien wyprodukowanych w Polsce w roku 2007, prawie połowa została wyeksportowana. W 2008 roku globalna produkcja okien wzrosła w stosunku do roku 2007 o blisko 7,5%, wyprodukowano prawie 12,7 mln jednostek okiennych. Kryzys gospodarczy doprowadził do znaczącego ograniczenia produkcji. Największy udział, na poziomie blisko 70%, miały wówczas okna z PVC, niemniej w tym segmencie stolarki nastąpiły największe spadki w zestawieniu z danymi z roku poprzedniego. Okna drewniane miały w 2008 roku prawie 27% udział w rynku. To oznaczało blisko 3,4 mln wyprodukowanych jednostek okiennych. Na rok 2009 prognozowano, że sprzedaż okien będzie niższa o około 10-15% niż w 2008 roku. Szczególnie zaś miało się to negatywnie

³⁷ Muratorplus.pl, *Widoki na biznes, czyli polski rynek stolarki okiennej*, 14.11.2006, online, protokół dostępu: http://www.muratorplus.pl/biznes/raporty-i-prognozy/widoki-na-biznes-czyli-polski-rynek-stolarki-okiennej_60348.html, data dostępu 3.10.2011.

³⁸ *Rynek stolarki budowlanej w Polsce...*, op.cit., s. 52.

³⁹ Muratorplus.pl, *Widoki na biznes...*, op.cit.

⁴⁰ Ibidem.

⁴¹ Ibidem.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

odbić na segmencie okien drewnianych, w przypadku których zapowiadano spadek sprzedaży rzędu 30-35%.⁴²

Jeśli zaś chodzi o drzwi drewniane, to według informacji z 2007 roku ponad 10 mln sztuk drzwi i skrzydeł drzwiowych wytwarzanych było w Polsce. Trzy czwarte spośród nich to drzwi drewniane, a w tej grupie 85% to drzwi wewnętrzne. Najważniejszym partnerem handlowym polskich producentów okien i drzwi w 2007 roku był rynek Unii Europejskiej. Wyniki z roku 2008 świadczą o tym, że współpraca ta nadal dynamicznie się rozwija. W roku 2007 Polacy wyeksportowali na rynki unijne okna i drzwi o łącznej wartości 650 mln euro. Najwięcej wśród nich było okien i drzwi drewnianych, okien aluminiowo-drewnianych oraz okien PVC. Niewielką stosunkowo ilość stanowiły systemy aluminiowe oraz drzwi metalowe.⁴³

Według danych pochodzących z Głównego Urzędu Statystycznego z listopada 2011 roku, które dotyczą różnych wyrobów zgodnie z Polską Klasyfikacją Wyrobów i Usług (PKWiU), wytworzona została również produkcja stolarki budowlanej. W kategorii PKD 2007 drewno i wyroby z drewna i korka, z wyłączeniem mebli oraz wyroby ze słomy i materiałów w rodzaju stosowanych do wyplatania, przedstawione zostały produkcja okien i drzwi oraz ościeżnic i progów z drewna. W październiku 2011 roku zostało wytworzone 1 154 tys. m² tych produktów. Natomiast w okresie dziesięciu miesięcy, od stycznia do października, produkcja ta wyniosła 10 452 tys. m³. Klasyfikujące się do przemysłu drewnianej stolarki budowlanej płyty podłogowe połączone na podłogi mozaikowe z drewna w październiku 2011 roku wyprodukowano w liczbie 130 tys. m². Stanowiło to ponad 10% całej produkcji tych wyrobów w okresie od stycznia do października 2011, która wyniosła 1 203 tys. m². Natomiast produkcja tzw. połączonych płyt podłogowych z drewna, z wyłączeniem płyt do podłóg mozaikowych, wyniosła w październiku 2011 roku 3 825 tys. m². W okresie od stycznia do października 2011 produkcja ta wyniosła zaś 38 761 tys. m².⁴⁴

Taka aktywność polskich przedsiębiorców sprawia, że Polacy eksportują najwięcej okien i drzwi spośród wszystkich krajów unijnych, a coraz sprawniejsza logistyka i wyspecjalizowane służby handlowe powodują, iż z roku na rok rośnie znaczenie polskiego eksportu w unijnym handlu oknami i drzwiami.

Ważnym problemem branży było i jest rozdrobnienie oraz nasycenie omawianego rynku. Produkcja okien w Polsce jest tak bardzo rozdrobniona, że największy producent (sprzedający na rynku polskim i za granicę) miał w 2008 roku 3% udziału w rynku okien drewnianych i około 0,5% udziału w stolarce okiennej w ogóle. Oznacza to, że w analizowanym okresie 10 największych firm, producentów okien z drewna, stanowiło zaledwie 15% rynku tych okien oraz jedynie 4% wszystkich okien produkowanych w Polsce. Dla porównania, 5 największych producentów okien z PVC zajmowało około 30% rynku wszystkich okien wyprodukowanych w Polsce, a 15 największych producentów okien PVC to prawie 50% produkcji wszystkich okien.⁴⁵

⁴² Portal Infookno.pl, *Drewniane okna, nienaturalny spadek popytu*, online, protokół dostępu: http://infookno.pl/Drewniane_okna_nienaturalny_spadek_popytu, data dostępu 24.09.2011.

⁴³ *Rynek stolarki budowlanej w Polsce...*, op.cit., s. 49.

⁴⁴ Główny Urząd Statystyczny, *Produkcja ważniejszych wyrobów...*, op.cit.

⁴⁵ Portal Infookno.pl, *Drewniane okna, nienaturalny spadek...*, op.cit.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Tylko kilku największych, ogólnokrajowych producentów – spośród niemal 3 tys. działających w tej branży podmiotów – dysponuje rozpoznawalnymi markami. Rozdrobnienie powoduje ogromną konkurencję między producentami, których jest około 2-3 tys. Problemem tej części branży stolarki są rzadkie, przypadkowe kampanie reklamowe.

Inną kwestią jest brak wspólnego, skoordynowanego działania. To w połączeniu z rozdrobnieniem przynosi bardzo negatywne efekty.⁴⁶ Dla uporządkowania tego nadmiernie rozdrobnionego sektora gospodarki wskazane byłoby, aby liderzy przyjęli strategię konsolidacji rynku – albo poprzez przejęcia mniejszych podmiotów, albo przez rozbudowę franchisingowej sieci sprzedaży. Znaczący wpływ na strukturę producentów stolarki otworowej miałyby też wzmocnienie kontroli nadzoru budowlanego.⁴⁷ W ostatnich latach w branży produkcji okien i drzwi dostrzega się działania o charakterze konsolidacyjnym. Wpływ na to ma przede wszystkim duże jej rozdrobnienie, a także zaostrzone standardy europejskie, które musiała spełniać stolarka. W 2006 roku szwedzki koncern Inwido przejął Sokółkę Okna i Drzwi. Tras-Intur przejął firmę Humdrex, czołowego producenta stolarki budowlanej z drewna w Polsce, a Stolarka Wołomin stworzyła grupę z Seeger Dach i Remix. Wiele wskazuje również na kolejne przejęcia.⁴⁸

W omawianej branży, ze szczególnym uwzględnieniem segmentu okien drewnianych, nie ma na polskim rynku wyraźnego lidera. Największe obroty osiągały w roku 2007 trzy duże przedsiębiorstwa produkcyjne: Stolarka Wołomin SA, Stolbud Włoszczowa SA oraz Sokółka Okna i Drzwi SA. Osiągnięta przez nie roczna wartość sprzedaży okien drewnianych była następująca: Stolarka Wołomin – prawie 80 mln zł, Stolbud Włoszczowa – około 70 mln zł, Sokółka Okna i Drzwi – ponad 65 mln zł. Dawniej okna drewniane wytwarzano w Polsce w kilkuset małych stolarniach rzemieślniczych i kilku dużych, państwowych kombinatach. Po przemianach lat 90. firmy państwowe upadły (Stolbudy we Wrocławiu i w Gorzowie) i sprywatyzowały się (Stolbud Włoszczowa, Stolarka Wołomin, Sokółka Okna i Drzwi, Stolbud Grybow). Do tych, które przetrwały, dołączyły rosnące zakłady rzemieślnicze: z Ziębic (Urzędowski), z Torunia (Adpol) i Bełżca (Natura). Poza tym miały miejsce inwestycje w Polsce przez takie zagraniczne firmy, jak np. Rationel, Velfac, Inwido. Zjawiskiem specyficznym dla ostatnich lat jest podejmowanie produkcji okien drewnianych przez firmy, które dotychczas produkowały jedynie okna z PCW: Drutex, M&S, Vidok lub drzwi: Pol-Skone, Humdrex.⁴⁹

⁴⁶ Ibidem.

⁴⁷ Muratorplus.pl, *Widoki na biznes...*, op.cit.

⁴⁸ PMR, *Rynek stolarki otworowej będzie się konsolidował*, 19.09.2007, online, protokół dostępu: <http://www.rynekbudowlany.com/7519/National-assets-valued.shtml>, data dostępu 8.09.2011.

⁴⁹ PMR, *Rynek stolarki budowlanej w Polsce...*, op.cit., s. 52.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
 Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
 SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Tabela 12. Dziesięć największych firm branży stolarki otworowej, marzec 2008

Lp.	Firma	Miasto	Zatrudnienie	Sprzedaż 2007	Podstawowe produkty
1.	FAKRO	Nowy Sącz	3 000	130 000	okna dachowe
2.	NB Polska	Gniezno	1 300	130 000	okna dachowe
3.	PORTA KMI	Bolszewo	2 000	95 000	drzwi płytowe
4.	DOBROPLAST	Zambrów	1 300	85 000	okna PCW
5.	MERCOR	Gdańsk	560	82 000	systemy przeciwpożarowe
6.	DRUTEX	Bytów	1 000	64 000	okna PCW i drewniane
7.	OKNOPLAST-Kraków	Podłężę	460	53 000	okna PCW
8.	RATIONEL	Wędkowy	750	52 000	okna drewniane
9.	OKNA RĄBIEŃ	Rąbień	550	45 000	okna PCW
10.	GERDA	Warszawa	220	42 000	drzwi przeciwwłamaniowe

Źródło: *Rynek stolarki budowlanej w Polsce*, „Forum branżowe”, sierpień 2008, online, protokół dostępu: <http://www.okna-forum.pl/download/fenestration%20market%20in%20poland%202008.pdf>, data dostępu 22.09.2011.

Uruchamianie nowych zakładów produkcji okien z drewna związane jest przede wszystkim z rosnącą aktywnością eksportową. W ostatnich latach rośnie także kooperacja polskiego przemysłu z firmami skandynawskimi i brytyjskimi. W roku 2007 wielkość eksportu polskiej stolarki wzrosła o kolejne 20%, a prognozy na rok 2008 mówiły o wzroście na poziomie 30%.⁵⁰

Wśród producentów okien drewnianych ważne miejsce zajmowały w 2009 roku firmy Rationel Polska, Urzędowski, Sokółka Okna i Drzwi.

Najwięksi w kraju producenci drzwi to wytwórcy drzwi płytowych. Pierwsze miejsce wśród nich zajmuje pomorska Porta KMI z Bolszewa, mająca dwa zakłady w Polsce – w tym jeden w Suwałkach, w województwie podlaskim, i jeden w Rumunii. W regionie pomorskim działają jeszcze dwie inne duże wytwórnie: DRE w Elblągu, rozpoczynające niegdyś od produkcji blatów meblowych, oraz SeegerDach w Łebieńcu koło Słupska, wytwarzający drzwi z drewna masywnego. W południowo-wschodniej Polsce są zlokalizowane dwie spółki z udziałem kapitału zagranicznego: w Lublinie firma Pol-Skone, z udziałami szwedzkimi, oraz w Jasle – Kronodoor, będący własnością koncernu Masonite. W Ciasnej pod Opolem produkcję rozwija polska firma Kosz, a w śląskich Zwonowicach – spółka Classen-Pol. W Sokółce (województwo podlaskie) działa zaś firma Sokółka Okna i Drzwi.⁵¹

Wytwórcy polscy znaczną część produkcji drzwi eksportują na rynki zagraniczne. Oprócz Porty, która całą produkcję swojej rumuńskiej fabryki przeznaczała na rynki południowej Europy, prawie całą swoją produkcję do Anglii wysyła SeegerDach, a 20-procentowy udział eksportu w całości sprzedaży wykazują zarówno Pol-Skone, jak też Sokółka Okna i Drzwi. Także mniejsze firmy starają się być obecne na rynkach zagranicznych, choćby przez realizację zamówień inwestorów indywidualnych. Bardzo często realizacja takich zamówień wiąże się z zapewnieniem, że wyroby zostaną dostarczone na

⁵⁰ Ibidem, s. 52.

⁵¹ PMR, *Rynek stolarki budowlanej w Polsce...*, op.cit., s. 54.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

miejsce budowy, a profesjonalny montaż przeprowadzą ekipy autoryzowane przez producenta.⁵²

Ponieważ branża stolarki budowlanej obejmuje również produkcję elementów konstrukcji domów, warto zwrócić uwagę i na tę kwestię. Jak się okazuje, w Polsce działa około 410 firm budujących domy tzw. „kanadyjczyki”; ok. 60 firm budujących tzw. „domy gotowe”; ok. 120 firm budujących domy z bali oraz ok. 160 firm budujących domki letniskowe. Łącznie więc około 590 firm zajmuje się budową domów mieszkalnych z drewna. Ogólnie przyjmuje się, że jedna firma buduje rocznie średnio 6-8 domów. Należy przyjąć, że w Polsce rocznie buduje się ok. 4 200 drewnianych domów mieszkalnych, co przy 70 444 budynkach oddanych w 2010 roku stanowi ok. 6% ogółu budownictwa jednorodzinne.⁵³

Na rzecz formowania się instytucji wspierającej podmioty działające przy tej działalności powstało w Polsce Stowarzyszenie Dom Drewniany. W roku 2011 skupia ono 37 firm wykonawczych, 12 firm wspierających oraz 2 organizacje pozarządowe. Na liście tej znajduje się jedna firma z województwa podlaskiego, jest to Rustall z Giełczyna. Firma w Wiosce Domów Modelowych we wsi Urzut pod Warszawą⁵⁴ ma swój dom modelowy, który można odwiedzić i zapoznać się z ofertą przedsiębiorstwa.

Analiza przemysłu drewnianej stolarki na terenie województwa podlaskiego na przestrzeni lat 2005-2010 jest utrudniona ze względu na zmiany w klasyfikacji PKD 2004 na PKD 2007. W latach 2005-2008 można analizować podklasę 20.30.Z Produkcja wyrobów stolarskich i ciesielskich dla budownictwa. Obejmowała ona jednak następujące nowe podklasy PKD 2007: z klasy PKD 2007 16.2 Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i materiałów używanych do wyplatania – podklasy: 16.22.Z Produkcja gotowych parkietów podłogowych; 16.23.Z Produkcja pozostałych wyrobów stolarskich i ciesielskich dla budownictwa oraz z PKD 2007 z klasy 43.3 Wykonywanie robót budowlanych wykończeniowych – PKD 43.32.Z Zakładanie stolarki budowlanej i z klasy 43.9 Pozostałe specjalistyczne roboty budowlane – PKD 43.91.Z Wykonywanie konstrukcji i pokryć dachowych. Oznacza to, że dane od roku 2009 są zawężone tylko do produkcji wyrobów stolarskich bez działalności usługowej w postaci m.in. montażu, która była uwzględniana we wcześniejszej klasyfikacji PKD 2004.

Można jednak dostrzec, że na przestrzeni lat 2005-2008 na terenie województwa podlaskiego spadła liczba przedsiębiorstw zajmujących się wyrobami stolarskimi i ciesielskimi z 560 do 525, czyli o 35 podmiotów. Szczególnie duży spadek miał miejsce w roku 2007, gdyż w porównaniu do roku 2008 było o 17 firm mniej. Zasadniczo w analizowanym okresie nastąpił spadek przede wszystkim w liczbie podmiotów bardzo małych – o 34 firmy oraz zatrudniających 50 i więcej pracowników – o 2 podmioty. Jednocześnie o jedno przedsiębiorstwo wzrosła liczba podmiotów zatrudniających od 10 do 49 pracowników.

Analiza liczby podmiotów w sektorze z lat 2009-2010 wskazuje na faktycznie mniejszą ich liczbę w porównaniu do lat poprzednich, co wynika z sygnalizowanej powyżej zmiany

⁵² Ibidem, s. 54.

⁵³ W. Nitka, *Rynek budownictwa drewnianego w Polsce*, Stowarzyszenie Dom Drewniany, prezentacja przedstawiona na European Economic Congress 2011. Drewno w gospodarce UE i Polski, Katowice, 17 maja 2011, online, protokół dostępu: http://www.itd.poznan.pl/pl/ECC_2011_Plyty_Tartaczny_Meble_Budownictwo.pdf, data dostępu 23.09.2011.

⁵⁴ Strona podmiotu Wioska Domów Modelowych, <http://www.wioska.com/>

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
 Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
 SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

w klasyfikacji PKD 2007, w porównaniu do PKD 2004. W roku 2010 na terenie województwa podlaskiego zarejestrowanych w REGON było łącznie 438 podmiotów. Oznacza to spadek o 35 firm w porównaniu do roku 2009. Najwięcej, bo 36 podmiotów przestało istnieć w tym okresie w grupie przedsiębiorstw zatrudniających do 9 pracowników. Jednocześnie wzrosła liczba firm małych o 1 przedsiębiorstwo, zaś liczba firm większych nie uległa zmianie.

Tabela 13. Przedsiębiorstwa zajmujące się produkcją drewnianej stolarki budowlanej w rejestrze REGON według podklas PKD 2004 i PKD 2007 w województwie podlaskim w latach 2005-2010⁵⁵

Lata (podklasa PKD 2004/PKD 2007)	Ogółem	Liczba pracujących		
		do 9	od 10 do 49	50 i więcej
2005 (20.30.Z Produkcja wyrobów stolarskich i ciesielskich)	560	519	32	9
2006 (20.30.Z Produkcja wyrobów stolarskich i ciesielskich)	549	510	30	9
2007 (20.30.Z Produkcja wyrobów stolarskich i ciesielskich)	532	492	32	8
2008 (20.30.Z Produkcja wyrobów stolarskich i ciesielskich)	525	485	33	7
2009 (16.22.Z Produkcja gotowych parkietów podłogowych)	32	26	5	1
2009 (16.23.Z Produkcja pozostałych wyrobów stolarskich i ciesielskich dla budownictwa)	441	411	24	6
2010 (16.22.Z Produkcja gotowych parkietów podłogowych)	34	29	4	1
2010 (16.23.Z Produkcja pozostałych wyrobów stolarskich i ciesielskich dla budownictwa)	404	372	26	6

Źródło: Dane z rejestru REGON.

Przedsiębiorstwa mikro zajmujące się stolarką w roku 2008 według klasyfikacji PKD 2004 stanowiły 92,4% podmiotów z tej branży. Firmy zatrudniające od 10 do 49 pracowników stanowiły 6,3%, zaś zatrudniające 50 i więcej osób 1,3%. Zasadniczo trzeba przyznać, że mimo pewnych zmian w liczbie podmiotów ze względu na zmianę klasyfikacji PKD, ich struktura w analizowanej branży nie uległa poważnym zmianom. W roku 2010 na terenie województwa podlaskiego wśród podmiotów zajmujących się produkcją drewnianej stolarki budowlanej 91,6% stanowiły przedsiębiorstwa mikro. Kolejne 8,4% wszystkich firm zajmujących się produkcją stolarki to przedsiębiorstwa małe (6,8%) i średnie oraz duże (1,6%).

Dane na temat zatrudnienia przez przedsiębiorstwa w tej branży w województwie podlaskim są dostępne dla lat 2005-2008. Wskazują one, że w roku 2005 przeciętne zatrudnienie kształtowało się na poziomie 1 803 osób, w 2006 było to 1 474, a w 2007 roku

⁵⁵ W latach 2005-2008 analiza dotyczy PKD 2004 20.30.Z Produkcja wyrobów stolarskich i ciesielskich, zaś w latach 2009-2010 było to PKD 2007 w dwóch podklasach: 16.22.Z Produkcja gotowych parkietów podłogowych i 16.23.Z Produkcja pozostałych wyrobów stolarskich i ciesielskich dla budownictwa.

1 316 pracowników. W roku 2008 nastąpił zaś wzrost zatrudnienia w przedsiębiorstwach zajmujących się produkcją wyrobów stolarskich i ciesielskich dla budownictwa do poziomu 1 643 osób.⁵⁶

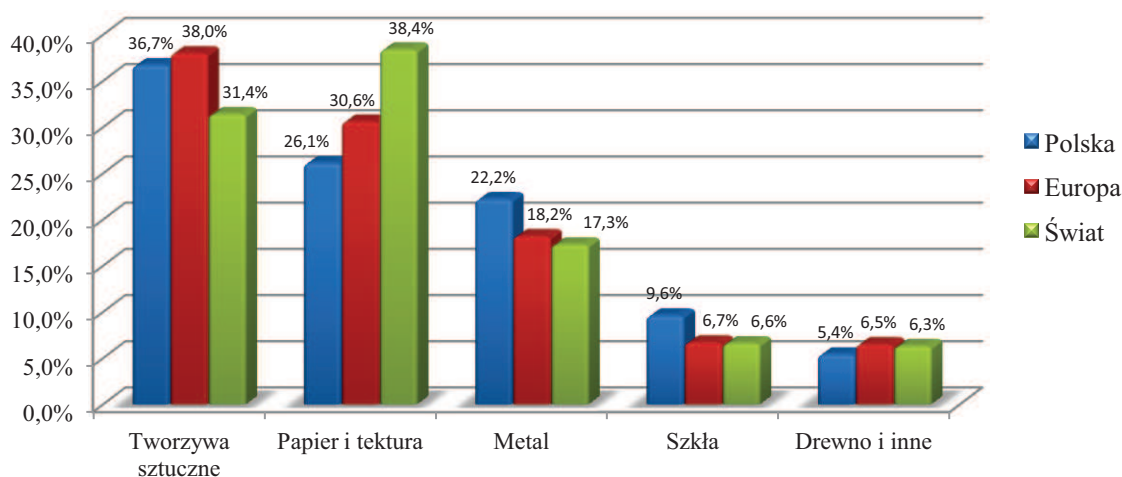
3.2.4. Przemysł opakowań drewnianych

Kolejną branżą, związaną z sektorem wyrobów z drewna i mebli jest produkcja opakowań drewnianych. Opakowanie jest nieodłącznym elementem codziennego życia. W nowoczesnym społeczeństwie trudno sobie wyobrazić nieopakowane produkty. Dlatego rynek opakowań jest mocno powiązany z rynkiem różnych towarów. Ocenia się, że średnio 2% wartości towarów pojawiających się na rynku przypada na opakowania. Tymczasem w przemysłach wymagających intensywnego pakowania (przetwórstwo żywności, produkcja napojów) udział ten wynosi 7-8%.⁵⁷

Generalnie szeroko pojęty rynek opakowań, jego rozmiary, struktura i zachodzące zmiany są ściśle powiązane z poziomem rozwoju gospodarczego i cywilizacyjnego danego kraju lub regionu. Ogólnie wielkość rynku opakowań w Polsce w ujęciu wartościowym była oceniana w 2009 roku na 4,2 mld euro. W przeliczeniu na jednego mieszkańca wynosiła więc około 110 euro. Rynek światowy oceniany jest na 408 mld euro, co w przeliczeniu na jednego mieszkańca naszego globu wynosi ok. 61 euro.

Na rynku opakowań ogółem opakowania z drewna są grupą najmniej liczną. Zdecydowanie szersze zastosowanie mają opakowania z tworzyw sztucznych, papieru i tektury, metali czy szkła. Na wykresie 4. zamieszczono informacje o strukturze rynku opakowań w Polsce, Europie i na świecie z punktu widzenia materiału konstrukcyjnego.

Wykres 4. Struktura rynku opakowań w Polsce, Europie i na świecie według rodzaju zastosowanego materiału konstrukcyjnego w roku 2005

Źródło: Portal opakowania.com.pl, Rynek opakowań w Polsce 2009 – 15 września Dniem Opakowań, 10.09.2009, online, protokół dostępu: <http://opakowania.com.pl/Wiadomo%C5%9Bci/Rynek-opakowa%C5%84-w-Polsce-2009-15-wrze%C5%9Bnia-Dniem-Opakowa%C5%84-27814.html>, data dostępu 3.10.2011.

⁵⁶ Dane opracowane na podstawie Z-06 – sprawozdania o pracujących, wynagrodzeniach i czasie pracy, Urząd Statystyczny w Białymstoku, stan na 10.11.2011.

⁵⁷ *Postaw na dobrą markę – opakuj swój produkt na Targach TAROPAK 2010!*, „Biuletyn Prasowy”, Międzynarodowe Targi Poznańskie, Poznań, 11.09.2010, s. 1.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Ostatnie dane dostępne dla rynku polskiego dotyczące tego przemysłu wskazują, że rynek opakowań drewnianych w roku 2007 był szacowany na ponad 80 mln euro. Udział tej branży w całościowym rynku opakowaniowym sięgał ok. 6%. Przeważająca część produkcji krajowej była eksportowana na rynki zagraniczne. Sprzedaż tego rynku w 2007 roku osiągnęła wartość 790 mln zł. Ponadto warto zwrócić uwagę na rentowność tej branży, która wynosiła około 3,6% w skali roku. Generalnie, produkcja w branży opakowań drewnianych w naszym kraju systematycznie wzrasta od lat. Od końca ubiegłego wieku jej wartość powiększyła się niemal dwukrotnie. Jeszcze bowiem w 1999 roku sprzedaż notowana w tym sektorze wynosiła 450 mln zł, zaś w roku 2007 było to już 790 mln zł.⁵⁸

Jak wynika z raportu PAliIZ, w stosunkowo najlepszej sytuacji w obliczu kryzysu gospodarczego znalazł się właśnie przemysł opakowań drewnianych. Szeroki asortyment sprzedawanych produktów sprawia, że nie jest on uzależniony od sytuacji na jednym konkretnym rynku. Relatywnie prostsze jest również przestawienie procesów produkcyjnych i dostosowanie oferty do aktualnego zapotrzebowania rynkowego.⁵⁹ Można zatem założyć, iż w strukturze polskiego rynku opakowań następować będą zmiany zmierzające do modelu rynku wysoko rozwiniętych krajów Europy Zachodniej. Ciekawym trendem obserwowanym od pewnego czasu w branży opakowań drewnianych jest zastępowanie produkcji seryjnej produkcją wynikającą z indywidualnych zamówień klientów.

Najważniejszym problemem sektora jest dostęp do surowca podstawowego, jakim jest drewno. Rocznie do produkcji potrzeba ok. 1,5 mln m³ surowca. Niepokoi również niska wydajność pracy w tym sektorze. W porównaniu z Unią Europejską, przeciętna wydajność pracy całego polskiego sektora drzewnego, mierzona wielkością produkcji na 1 zatrudnionego, kształtuje się na poziomie około 30% średniej osiągananej w Unii. Branża opakowań drewnianych notuje wprawdzie najlepsze wskaźniki, ale i tak osiąga zaledwie 40% wydajności uzyskiwanej średnio w UE.⁶⁰

Wśród liderów tej branży wyróżnić można między innymi takie firmy, jak: Palettenwerk Sp. z o.o., PalPol Sp. z o.o., Tor-Pal Sp. z o.o., Raven Sp. z o.o. oraz Rotom Polska Sp. z o.o. Ich produkty trafiają bezpośrednio lub pośrednio na rynki Szwecji, Włoch, Austrii, Danii, USA, Niemiec i Anglii. Kolejny przykład przedsiębiorstw z tej branży to firma Tor-Pal z Kwidzyna czy Wytwórnia Opakowań Drewnianych z Miastka. Jeśli chodzi o województwo podlaskie, brak danych na temat liczby podmiotów prowadzących działalność w tym zakresie. Krajowy rejestr firm spełniających warunki produkcji wyrobów z drewna w aspekcie wymagań fitosanitarnych⁶¹ jest przygotowywany przez Instytut Technologii Drewna. W roku 2011 na liście znalazło się 425 podmiotów, które są objęte nadzorem Instytutu Technologii Drewna w Poznaniu. W rejestrze tym zidentyfikowano 11 podmiotów z województwa podlaskiego, których lista znajduje się w załączniku 6. Wśród tych podmiotów przeważają tartaki, które obok działalności podstawowej, jaką jest przecieranie drewna, produkują opakowania z drewna, ich elementy oraz palety.

⁵⁸ Portal Plastech.pl, *Serwis Plastech.pl analizuje polski rynek opakowań drewnianych*, 9.07.2007, online, protokół dostępu: http://www.plastech.pl/wiadomosci/artukul_738_2/Serwis-Plastechpl-analizuje-polski-rynek-opakowan-drewnianych, data dostępu 29.09.2011.

⁵⁹ B. Wyżnikiewicz (i in.), *Analiza ekonomiczna potencjału gospodarczego Polski Wschodniej*, PAliIZ, luty 2010, s. 15.

⁶⁰ Portal Plastech.pl, *Serwis Plastech.pl analizuje polski...*, op.cit.

⁶¹ Krajowy rejestr firm spełniających warunki produkcji wyrobów z drewna w aspekcie wymagań fitosanitarnych to baza danych zawierająca informacje o producentach objętych nadzorem Instytutu Technologii Drewna w Poznaniu w zakresie warunków techniczno-organizacyjnych produkcji wyrobów z drewna w aspekcie wymagań fitosanitarnych, zwłaszcza według standardu FAO/IPPC/ISPM 15. Do bazy wprowadzane są dane od 2002 roku.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Na przestrzeni lat 2005-2010 w województwie podlaskim spadła liczba przedsiębiorstw zajmujących się produkcją opakowań z drewna z 74 do 58, czyli o 16 podmiotów. Szczególnie duży spadek miał miejsce w roku 2010, gdyż w porównaniu do roku 2009 liczba przedsiębiorstw produkujących opakowania z drewna zmniejszyła się o 13 podmiotów. Spadek ten dotyczył przedsiębiorstw zatrudniających do 9 pracowników. Co istotne, na terenie województwa podlaskiego brak średnich (zatrudniających od 50 do 249 pracowników) czy dużych przedsiębiorstw (zatrudniających 250 pracowników i więcej) zajmujących się produkcją opakowań z drewna.

Tabela 14. Przedsiębiorstwa zajmujące się produkcją opakowań z drewna w rejestrze REGON według podklas PKD 2004 i PKD 2007 w województwie podlaskim w latach 2005-2010⁶²

Lata	Ogółem	Liczba pracujących		
		do 9	od 10 do 49	50 i więcej
2005	74	68	6	-
2006	67	62	5	-
2007	75	70	5	-
2008	73	67	6	-
2009	60	54	6	-
2010	58	52	6	-

Źródło: Dane z rejestru REGON.

Łącznie w roku 2010 na terenie województwa podlaskiego znajdowały się 52 bardzo małe podmioty i 6 małych. Przedsiębiorstwa małe – zatrudniające od 10 do 49 pracowników – stanowiły więc jedynie 10,3% wszystkich podmiotów w tej branży w województwie podlaskim. Dane na temat zatrudnienia w przedsiębiorstwach zajmujących się produkcją opakowań drewnianych nie są dostępne ze względu na tajemnicę statystyczną.

3.2.5. Przemysł meblarski w Polsce

Przemysł meblarski jest od początku lat 90. uważany za jedną z ważniejszych sił napędowych polskiej gospodarki i eksportu. Reprezentuje on znaczący odsetek PKB, globalnej wartości produkcji oraz łącznego zatrudnienia. Ranga gospodarcza meblarstwa w Polsce jest przy tym wyższa od przeciętnej światowej.

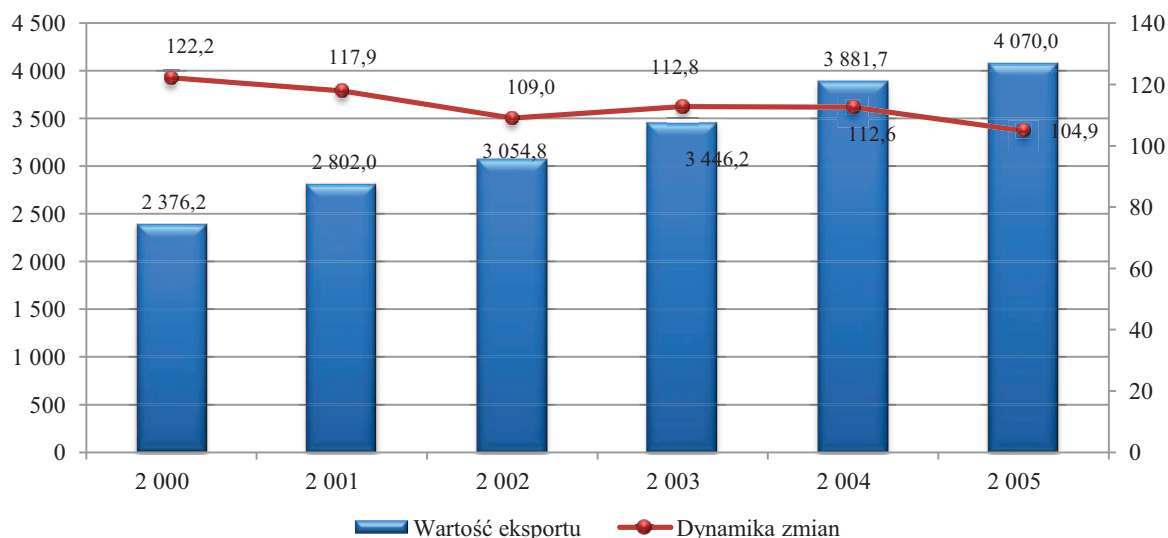
W roku 2005 udział eksportu mebli w eksporcie ogółem Polski stanowił 6,5%, zaś w grupie towarów przemysłowych i różnych wyrobów przemysłowych aż 16%. Bilans w handlu zagranicznym meblami był dodatni. Wynosił on w 2005 roku ponad 14 mld złotych. Warto też zwrócić uwagę, że wartość eksportu tego produktu wzrosła w okresie od 1989 do 2005 roku z poziomu 147 mln USD do 5 030 mln USD. Oznacza to, że handel zagraniczny zwiększył się ponad 30-krotnie. Zatrudnienie w przedsiębiorstwach produkujących meble wynosiło w I kwartale 2006 roku ponad 112 tys. osób.⁶³

⁶² W latach 2005-2008 analiza dotyczy PKD 2004 20.40.Z Produkcja opakowań drewnianych, zaś w latach 2009-2010 było to PKD 2007 16.24.Z Produkcja opakowań drewnianych.

⁶³ Portal muratorplus.pl, *Polska mebluje Europę*, online, protokół dostępu: http://www.muratorplus.pl/biznes/raporty-i-prognozy/polska-mebluje-europe_60374.html, data dostępu 15.09.2011.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Wykres 5. Rozwój polskiego eksportu mebli w latach 2000-2005 (w mln euro)

Źródło: Portal [muratorplus.pl](http://www.muratorplus.pl), *Polska mebluje Europę*, online, protokół dostępu: http://www.muratorplus.pl/biznes/raporty-i-prognozy/polska-mebluje-europe_60374.html, data dostępu: 15.09.2011.

Jeśli wziąć pod uwagę strukturę geograficzną polskiego eksportu mebli, okazuje się, że największymi odbiorcami były państwa rozwinięte. Czołowym importerem w roku 2005 byli Niemcy, przyjmujące 41,5% eksportowej produkcji naszego meblarstwa. Następne w kolejności były Francja, Wielka Brytania, Holandia i Szwecja.⁶⁴

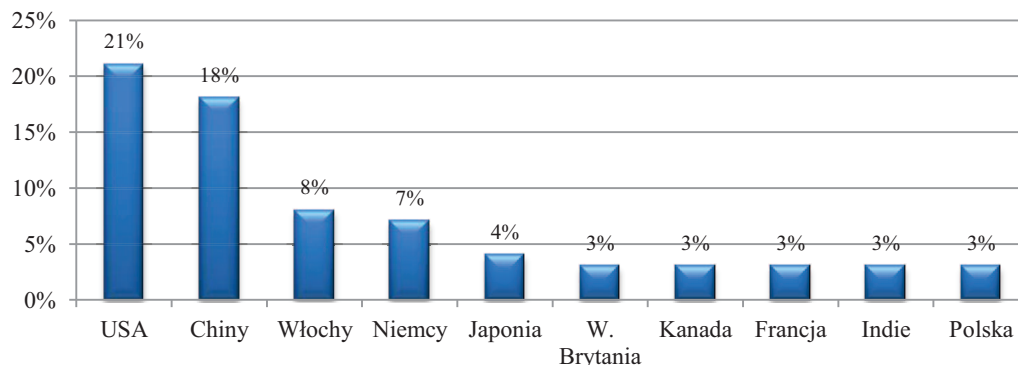
Generalnie, w roku 2005 polski eksport mebli przyniósł 4,38 mld euro. Na liście największych światowych eksporterów Polska zajęła 4. miejsce za Chinami, Włochami i Niemcami, a wyprzedziła Kanadę i USA. Szacowano na tej podstawie, że w 2006 roku wyniki te będą jeszcze lepsze. Wartość produkcji sprzedanej przemysłu meblarskiego wyniosła w 2005 roku prawie 18,3 mld zł. Udział przemysłu meblarskiego w wytwarzaniu PKB stanowił 2% i było to wówczas około dwóch razy więcej niż w pozostałych krajach Unii Europejskiej, gdyż średnia 25 państw członkowskich UE stanowiła wtedy 0,9%. W roku 2007 Polska zajmowała 10. miejsce wśród światowych producentów mebli. Średnio rocznie produkcja rosła w tempie 10%. W czołówce znajdowały się kraje takie, jak: USA, Chiny, Włochy, Japonia.⁶⁵

⁶⁴ Portal [muratorplus.pl](http://www.muratorplus.pl), *Polska mebluje Europę*..., op.cit.

⁶⁵ Portal [biznes.meble.pl](http://www.biznes.meble.pl), *Meble – polski przemysł narodowy*, 17.07.2008, online, protokół dostępu: <http://www.biznes.meble.pl/aktualnosci/meble-polski-przemysl-narodowy,6372.html>, data dostępu 6.10.2011.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

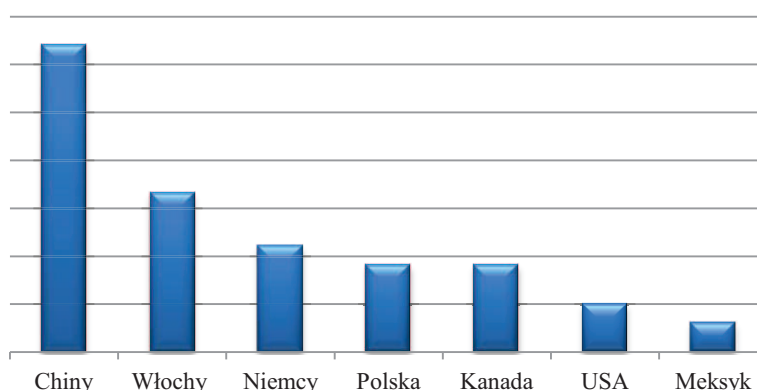
Wykres 6. Producenci mebli na świecie w 2007 roku

Źródło: Portal biznes.meble.pl, *Meble – polski przemysł narodowy*, 17.07.2008, online, protokół dostępu: <http://www.biznes.meble.pl/aktualnosci/meble-polski-przemysl-narodowy,6372.html>, data dostępu 6.10.2011.

Polska jest też liderem eksportu mebli. W tej klasyfikacji zajmowała czwarte miejsce, po Chinach, Włoszech i Niemczech. W roku 2007 eksportowała rocznie wyroby o równowartości ok. 8 mld dolarów. Przewaga polskiego eksportu nad importem w 2007 roku wyniosła ok. 19 mld zł.⁶⁶

Wykres 7. Ranking dostawców mebli na rynek światowy według wartości (w mln USD) w 2007 roku

Źródło: Portal biznes.meble.pl, *Meble – polski przemysł narodowy*, 17.07.2008, online, protokół dostępu: <http://www.biznes.meble.pl/aktualnosci/meble-polski-przemysl-narodowy,6372.html>, data dostępu 6.10.2011.

Ranking światowych producentów mebli na rok 2008 pokazuje (tabela 15.), że największy udział w światowej produkcji mebli miały Chiny. Drugie miejsce w tym zestawieniu zajmowały Stany Zjednoczone. Przy czym należy zwrócić uwagę, że poziom ich wartości sprzedanej mebli jest niemal o połowę niższy niż lidera. Pierwszą trójkę zamykają Włochy.

⁶⁶ *Meblowa hossa*, „Dziennik Polski”, 19.03.2009, online, protokół dostępu: <http://www.dziennikpolski24.pl/pl/aktualnosci/gospodarka/48307-meblowa-hossa.html>, data dostępu 25.09.2011.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Tabela 15. Produkcja mebli na świecie w 2008 roku (w mln £)

Kraj	Wartość produkcji
Chiny	50,241
USA	31,401
Włochy	15,929
Niemcy	14,073
Francja	6,278
Japonia	6,606
Kanada	6,101
Wielka Brytania	6,091
Polska	6,056

Źródło: FIRA, Competitiveness of the UK furniture manufacturing industry, Stevenage 2010, [za:] EU-Consult sp. z o.o., Analiza potencjału rozwoju sektora drzewno-meblarskiego w powiecie bytowskim, Gdańsk, sierpień 2011, s. 7.

Podobnie jak w latach poprzednich, Polska w 2008 roku zajmowała dość wysokie, bo dziesiąte miejsce wśród producentów mebli na świecie. Analizy wartości eksportu pokazują, że Chiny są również liderem pod tym względem. Na kolejnych miejscach znalazły się Włochy i Niemcy – podobnie jak w roku 2007. Polska produkowała ok. 30% wartości eksportu osiąganego przez Chiny (tabela 16.).

Tabela 16. Wartość eksportu mebli w 2008 roku (w mln £)

Kraj	Wartość eksportu
Chiny	14,593
Włochy	7,210
Niemcy	6,086
Polska	4,334

Źródło: FIRA, Competitiveness of the UK furniture manufacturing industry, Stevenage 2010, [za:] EU-Consult sp. z o.o., Analiza potencjału rozwoju sektora drzewno-meblarskiego w powiecie bytowskim, Gdańsk, sierpień 2011, s. 8.

Polska była w czwórce największych eksporterów mebli na świecie także w 2009 roku. Wówczas polskie firmy sprzedawały za granicę meble o wartości 5,5 mld euro. Natomiast jeśli chodzi o 2010 rok, wartość eksportu polskich mebli wyniosła 22 070,3 mln zł. Wyniki eksportu oraz miejsce Polski w klasyfikacji głównych eksporterów mebli wyraźnie więc świadczą o dostosowaniu polskich mebli do wysokich standardów jakościowych, wymogów technicznych obowiązujących na świecie, a co za tym idzie, że Polska ma możliwości konkurencyjności z innymi na rynku międzynarodowym. Ponadto, w 2010 roku eksport mebli w Polsce 6-krotnie przewyższał import.⁶⁷

Generalnie jednak stwierdzić należy, że sektor meblarski zalicza się w krajach Unii Europejskiej do grupy największych i najważniejszych gałęzi przemysłu. Jego udział w ogólnej produkcji przemysłu przetwórczego waha się w granicach 2-4%. Tworzy on do 2% PKB i ma około 2% udział w ogólnym zatrudnieniu. Na obszarze UE funkcjonuje

⁶⁷ EU-Consult sp. z o.o., Analiza potencjału rozwoju sektora drzewno-meblarskiego w powiecie bytowskim, Gdańsk, sierpień 2011, s. 11.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

8,5 tysięcy firm meblarskich zatrudniających średnio ponad 20 osób. Pracuje w nich łącznie 500 tysięcy pracowników, z czego blisko 70% przypada na dwa kraje: Niemcy i Włochy.⁶⁸

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w październiku 2011 roku wytworzono w Polsce 250 tys. sztuk mebli do siedzenia przekształcalnych w miejsca do spania (z wyłączeniem mebli ogrodowych lub kempingowych). W okresie od stycznia do października tego roku wyprodukowano łącznie 2 066 tys. sztuk tego rodzaju mebli. Nieco większa skala produkcji dotyczyła „mebli drewnianych, w rodzaju stosowanych w kuchni”. W październiku wytworzono 255 tys. sztuk tych mebli, a w okresie kolejnych dziesięciu miesięcy, począwszy od stycznia 2011 roku, liczba ta wyniosła 2 157 tys. sztuk. Kolejne miejsce pod względem liczby wytworzonych mebli zajęły produkty określone w Polskiej Klasyfikacji WYROBÓW I USŁUG jako: „meble drewniane, w rodzaju stosowanych do sypialni (z wyłączeniem wyposażenia budowlanego do szafek montowanych na ścianach, stelaży dla materaców, wyposażenia lamp i oświetlenia, luster stojących na podłodze, mebli do siedzenia)”. Do października 2011 roku zostało ich wytworzonych 2 542 tys. sztuk, zaś w samym miesiącu października było to 292 tys. sztuk. Ostatnia kategoria mebli, uwzględniona w publikacji GUS *Produkcja ważniejszych wyrobów przemysłowych X 2011 r.*, przedstawia drewniane meble do pokoi stołowych i salonów (z wyłączeniem luster stojących na podłodze i mebli do siedzenia). Zostało ich wyprodukowanych 1 755 tys. sztuk w październiku 2011 roku i 15 321 tys. sztuk w okresie styczeń-październik.⁶⁹

Dynamika rozwoju sektora była w okresie lat 2005-2007 znacząca. Jeszcze w roku 2005 wartość produkcji sprzedanej polskiego przemysłu meblarskiego wyniosła ok. 20 mld zł, a rok później 24 mld zł. W roku 2007 została oszacowana na ok. 27 mld zł. Natomiast na rok 2008 prognozowano utrzymanie się 10% tendencji wzrostu produkcji mebli w kraju.⁷⁰ W tym, w 2007 roku 89% mebli wyprodukowanych w Polsce było sprzedawanych poza granicami kraju, z czego aż 86% trafiało na unijny rynek. Połowa to meble do siedzenia, 13% meble tapicerowane, a 32% pozostałe meble mieszkaniowe i kuchenne.⁷¹ Pomimo relatywnie dobrej w ostatnich dwóch dekadach sytuacji polskiego meblarstwa, po raz pierwszy od ponad 10 lat w 2009 roku odnotowano spadek wartości produkcji mebli. Eksport mebli został ograniczony o około 15%. Wartość produkcji sprzedanej w 2009 roku była w walucie krajowej niższa o 2,6%, podczas gdy inne kraje należące do czołówki eksporterów, czyli wspomniane już Niemcy, Włochy czy Chiny, musiały w ostatnich latach ograniczyć eksport od 20 do 30%.⁷²

Udział przemysłu meblarskiego w wytwarzaniu PKB był w Polsce w roku 2010 ponad dwukrotnie wyższy niż w Unii Europejskiej. Jak wynika z tabeli 17., znaczenie przemysłu drzewnego w wytwarzaniu PKB jest mniejsze niż produkcji mebli. Przy tym trzeba zwrócić uwagę, że produkty sektora drzewnego mają z reguły niższą wartość dodaną, a tym samym nie mają aż tak dużego wpływu na wartość produkcji całego sektora.

⁶⁸ EU-Consult sp. z o.o., *Analiza sytuacji rynkowej dla działalności gospodarczej na obszarze województwa zachodniopomorskiego dla branży drzewno-meblarskiej*, Gdańsk, kwiecień 2011, s. 7.

⁶⁹ Główny Urząd Statystyczny, *Produkcja ważniejszych wyrobów...*, op.cit.

⁷⁰ Portal biznes.meble.pl, *Meble – polski przemysł...*, op.cit.

⁷¹ *Meblowa hossa...*, op.cit.

⁷² T. Wiktorski (i in.), *Polskie Meble Outlook 2011*, Ogólnopolska Izba Gospodarcza Producentów Mebli, styczeń 2011, s.3.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Tabela 17. Porównanie udziału przemysłu drzewnego i meblarskiego w wytwarzaniu PKB w Polsce i w Unii Europejskiej w 2010 roku (UE-27)

Wyszczególnienie	Unia Europejska	Polska
PKB (w mln EUR)	12 268 387,2	354 315,7
Produkcja przemysłu drzewnego (dział 16 PKD) w mld EUR	80 886,6	3 766,6
Udział przemysłu drzewnego (dział 16 PKD) w PKB (w %)	0,66	1,06
Produkcja przemysłu meblarskiego (dział 31 PKD) w mld EUR	74 188,6	4 631,6
Udział przemysłu meblarskiego (dział 31 PKD) w PKB (w %)	0,60	1,31

Źródło: EU-Consult sp. z o.o., Analiza potencjału rozwoju sektora drzewno-meblarskiego w powiecie bytowskim, Gdańsk, sierpień 2011, s. 12.

Na rok 2010 prognozowane były bardzo dobre perspektywy rozwoju branży meblarskiej. Zakładano średnioroczne tempo rozwoju tej branży w warunkach sprzyjających na poziomie 10%, a w warunkach niekorzystnych – 5%. Wartość produkcji branży meblarskiej w 2010 roku w wariantach optymistycznym miała osiągnąć 7,8 mld euro, zaś w opcji pesymistycznej – 6,2 mld euro.

Generalnie należy na podstawie raportów obecnych na giełdzie spółek meblowych, jak i wypowiedzi przedstawicieli branży stwierdzić, że w roku 2010 na rynku mebli pojawiły się spadki sprzedaży średnio nawet do 20-30%. Za zmniejszenie sprzedaży odpowiadał zarówno bardzo umiarkowany popyt wewnętrzny, jak i utrzymująca się nie najlepsza koniunktura eksportowa. Mimo ożywienia w III kwartale, wciąż sytuacja branży była gorsza niż w 2009 roku. Od końca II kwartału nastąpiło ożywienie popytu konsumenckiego na liczone łącznie meble, RTV i AGD – sprzedaż detaliczna w cenach stałych za III kwartał była wyższa od tej notowanej w III kwartale 2009 roku o ponad 30%. Wydaje się, iż wzrost sprzedaży samych mebli był trochę niższy, zgodny ze wzrostem produkcji – w większości kategorii średnio kilkunastoprocentowy w całym kwartale (w ujęciu miesięcznym najdynamiczniejszy wzrost produkcji sprzedanej mebli zanotowano w sierpniu – o ok. 30% w stosunku do lipca, natomiast we wrześniu dynamika tego wzrostu była już relatywnie niższa).⁷³

Jak wskazują analitycy firmy Euler Hermes, wzrosty sprzedaży w ostatnim okresie są jednak niewystarczające do trwałej poprawy kondycji finansowej wielu producentów mebli. Łączna produkcja sprzedana przemysłu meblowego liczona w cenach stałych była za trzy kwartały 2010 roku wciąż o 6% niższa niż w okresie styczeń-wrzesień roku 2009. Trzeba przy tym zaznaczyć, iż już w 2009 roku było widać spadek produkcji sprzedanej branży meblowej, a rok 2008 stał pod znakiem dużych problemów eksporterów. Można więc mówić w horyzoncie długookresowym o kolejnym już roku nie najlepszej koniunktury w branży.⁷⁴

Podsumowując trzeba stwierdzić, że również branża meblowa odczuwa skutki kryzysu. W tej sytuacji zasadne jest jej wspieranie, np. poprzez promowanie Polski jako kraju potrafiącego produkować nowoczesne wyroby, w tym właśnie meble. Zagrożeniem dla

⁷³ Euler Hermes, *Meble – trudne pierwsze półrocze, obecnie trochę lepiej, ale wciąż niepewna przyszłość*, Notatka prasowa Euler Hermes, Warszawa, listopad 2010, online, protokół dostępu: http://www.eulerhermes.pl/pl/dokumenty/1010_meble.pdf, data dostępu 18.09.2011.

⁷⁴ Euler Hermes, *Meble – trudne pierwsze półrocze...*, op.cit.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

polskiego sektora mebli może być konkurencja krajów azjatyckich, m.in. Malezji, Wietnamu czy Kambodży.⁷⁵

Podobnie jak w innych branżach, producenci mebli mają problem, jakim jest brak rąk do pracy. Było to przede wszystkim powodowane otwarciem rynku pracy w innych krajach Unii Europejskiej, w tym w Niemczech. Inną wadą branży jest fakt, iż polskie meblarstwo jest znacznie rozproszone. Istnieje duża liczba małych i bardzo małych zakładów o stosunkowo niskim udziale w rynku. Branża charakteryzuje się znaczącą obecnością inwestorów zagranicznych, wśród których dominują inwestorzy niemieccy. Pod względem technicznym i technologicznym wyroby krajowych przedsiębiorstw meblarskich są na najwyższym poziomie europejskim. Wyniki eksportu wyraźnie świadczą o dostosowaniu polskich mebli do wysokich standardów jakościowych na świecie. Dzięki osiągnięciom w dziedzinie kształtowania nowoczesnej i aktualnej oferty handlowej oraz skutecznej promocji własnej marki, liczni polscy producenci mogą pochwalić się wysokim stopniem rozpoznawalności nie tylko w kraju. Polskie meble można kupić praktycznie w każdym z krajów zjednoczonej Europy, jeśli nie pod marką własną, to pod marką zagranicznego dystrybutora.⁷⁶

Innowacyjność przemysłu meblarskiego, mimo obserwowanej poprawy w ostatnich latach, jest niezadowalająca. Środki kierowane na innowacje przez przedsiębiorstwa meblarskie stanowią 2,4% wartości produkcji sprzedanej, w porównaniu do 4% dla całości przemysłów przetwórczych. Niezwykle niska jest działalność innowacyjna przedsiębiorstw przemysłu meblarskiego w zakresie generowania nowej wiedzy. W strukturze nakładów na innowacje tylko niewielki odsetek stanowią nakłady na działalność badawczo-rozwojową oraz szkolenie personelu związane z działalnością innowacyjną. W branży meblarskiej na ogół korzysta się z oferowanych osiągnięć zagranicznej i w mniejszym stopniu krajowej myśli technicznej.⁷⁷

Aktualna wysoka pozycja meblarstwa w gospodarce Polski, a także szanse związane z otwarciem rynku europejskiego powodują, że sektor ten w przyszłości może w jeszcze większym stopniu wpływać pozytywnie na rozwój gospodarczy kraju. Dla realizacji tego celu niezbędne jest jednak, by charakter przewagi konkurencyjnej polskiego sektora meblarskiego z kosztowo-cenowego ewoluował w kierunku jakościowego i innowacyjnego. Dla utrzymania się na wymagającym rynku zachodnim nie wystarczy już oferowanie tanich produktów, niezbędne jest zwiększanie innowacyjności całej branży, w tym oferty produkcyjnej.⁷⁸

W Polsce według rejestru REGON w 2009 roku było 914 przedsiębiorstw produkujących meble, a w 2010 – 964. Jak wynika z zestawienia opracowanego przez Meble Plus⁷⁹, w 2007 roku ze względu na wyniki sprzedaży krajowej w branży meblarskiej według kolejności wysokie miejsca zajmowały następujące podmioty: Black Red White, Nowy Styl, Kler, Fabryki Mebli „Wójcik – Stolpłyt”, Profim, Klose, Fabryka Mebli „Gawin”, Fabryka Mebli „Wajnert”, Bydgoskie Fabryki Mebli, Malow, Famos, Dąb, Martela, Meblotap,

⁷⁵ *Meblowa hossa...*, op.cit.

⁷⁶ J. Drożdżał (i in.), *Zachodniopomorski klaster drzewno-meblarski*, Regionalny System Innowacji. Zachodniopomorska Sieć Lokalnych Ośrodków Transferu Technologii i Innowacji, online, protokół dostępu: http://www.rsi.org.pl/dane/download/2007_klaster_drzewny-opis.pdf, data dostępu 4.10.2011.

⁷⁷ J. Drożdżał (i in.), *Zachodniopomorski klaster...*, op.cit.

⁷⁸ Ibidem.

⁷⁹ Portal biznes.meble.pl, *Meble – polski przemysł...*, op.cit.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Kaszub, Mebelplast, Restol, Rameta, Flair Poland. Z przedsiębiorstw produkujących meble w województwie podlaskim znalazła się na tej liście firma Malow z Suwałk.

Na przestrzeni lat 2005-2010 w województwie podlaskim wzrosła liczba przedsiębiorstw zajmujących się produkcją mebli z 861 do 964, czyli o 103 podmioty. Szczególnie duży przyrost miał miejsce w roku 2010, gdyż w porównaniu do roku 2009 było o 50 firm więcej. Duży przyrost liczby podmiotów w analizowanym okresie 2005-2010 występował przede wszystkim wśród przedsiębiorstw najmniejszych (o 102 podmioty). Ponadto wzrosła liczba firm zatrudniających od 10 do 49 pracowników – o 2 i spadła o jedną firmę liczba podmiotów zatrudniających 50 i więcej osób.

Tabela 18. Przedsiębiorstwa zajmujące się produkcją mebli w rejestrze REGON podklas PKD 2004 i PKD 2007 w województwie podlaskim w latach 2005-2010

Lata	Ogółem	Liczba pracujących		
		do 9	od 10 do 49	50 i więcej
2005	861	812	37	12
2006	856	809	37	10
2007	897	846	41	10
2008	910	859	40	10
2009	914	863	40	11
2010	964	914	39	11

Źródło: Dane z rejestru REGON.

Łącznie więc w roku 2010 na terenie województwa podlaskiego znajdowały się 964 przedsiębiorstwa. Wśród nich 94,8% stanowiły firmy mikro. Kolejne 5,2% wszystkich podmiotów zajmujących się produkcją mebli to przedsiębiorstwa małe (4%) i średnie oraz duże (1,2%).

Trzeba jednak i w tym przypadku zwrócić uwagę, że pojawiają się tu trudności związane ze zmianą klasyfikacji PKD. Na przykład, według PKD 2004 do produkcji mebli PKD 36.0 klasyfikowały się: 36.11.Z Produkcja krzeseł i mebli do siedzenia; 36.12.Z Produkcja mebli biurowych i sklepowych, pozostała; 36.13.Z Produkcja mebli kuchennych; 36.14.A Produkcja mebli pozostała, z wyłączeniem działalności usługowej; 36.14.B Działalność usługowa w zakresie wykończenia mebli; 36.15.Z Produkcja materaców. Według PKD 2007, dawna klasa PKD 36.11.Z Produkcja krzeseł i mebli do siedzenia klasyfikuje się zaś do 8 różnych klasyfikacji PKD 2007, w tym do: 29.32.Z Produkcja pozostałych części i akcesoriów do pojazdów silnikowych, z wyłączeniem motocykli; 30.11.Z Produkcja statków i konstrukcji pływających; 30.20.Z Produkcja lokomotyw kolejowych oraz taboru szynowego; 30.30.Z Produkcja statków powietrznych, statków kosmicznych i podobnych maszyn; 31.01.Z Produkcja mebli biurowych i sklepowych; 31.02.Z Produkcja mebli kuchennych; 31.09.Z Produkcja pozostałych mebli; 95.24.Z Naprawa i konserwacja mebli i wyposażenia domowego.

Analiza struktury produkcji krzeseł i mebli do siedzenia w latach 2005-2008 wskazuje, że w analizowanym okresie przeważały przedsiębiorstwa bardzo małe. Brak zaś jakichkolwiek podmiotów większych. W okresie tym nastąpił wzrost liczby podmiotów z 29 do 40 (o 37,9%). W roku 2005, podobnie jak w roku 2006, było to 29 podmiotów.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
 Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
 SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Następnie miał miejsce wzrost ich liczby do 36, zaś w roku 2008 było to 40 przedsiębiorstw. Nie wystąpiły przy tym znaczące zmiany w strukturze podmiotów według ich wielkości, gdyż kolejne przyrosty następowały w grupie przedsiębiorstw mikro. Liczba podmiotów zatrudniających od 10 do 49 pracowników wynosiła najpierw 1, a następnie 2 podmioty.

Tabela 19. Przedsiębiorstwa zajmujące się produkcją krzeseł i mebli do siedzenia w rejestrze REGON podklas PKD 2004 w województwie podlaskim w latach 2005-2008

Lata	Ogółem	Liczba pracujących		
		do 9	od 10 do 49	50 i więcej
2005	29	28	1	-
2006	29	28	1	-
2007	36	34	2	-
2008	40	38	2	-

Źródło: Dane z rejestru REGON.

Jeśli zaś chodzi o produkcję mebli biurowych i sklepowych w okresie 2005-2008, to nastąpił tu znaczący przyrost podmiotów z 71 do 99 (o 39,3%). W tym podobnie chodziło przede wszystkim o przedsiębiorstwa zatrudniające do 9 pracowników. Łącznie na koniec 2008 roku w województwie podlaskim funkcjonowało 99 podmiotów produkujących meble biurowe i sklepowe. Wśród nich niemal 94% to przedsiębiorstwa mikro. Ponadto na terenie województwa istniały 4 przedsiębiorstwa zatrudniające od 10 do 49 pracowników oraz 2 zatrudniające 50 i więcej osób.

Tabela 20. Przedsiębiorstwa zajmujące się produkcją mebli biurowych i sklepowych w rejestrze REGON podklas PKD 2004 w województwie podlaskim w latach 2005-2008

Lata	Ogółem	Liczba pracujących		
		do 9	od 10 do 49	50 i więcej
2005	71	65	3	3
2006	73	68	3	2
2007	84	77	5	2
2008	99	93	4	2

Źródło: Dane z rejestru REGON.

W przypadku produkcji mebli kuchennych zauważyć można na przestrzeni lat 2005-2008 duży wzrost liczby przedsiębiorstw wynoszący 60 podmiotów, czyli ok. 26%. Przedstawicielami producentów mebli kuchennych były przede wszystkim firmy bardzo małe, zatrudniające do 9 pracowników. W roku 2008 było to 276 podmiotów. W tym samym roku zarejestrowanych w REGON było 12 podmiotów zatrudniających od 10 do 49 pracowników. Brak zaś w analizowanej populacji przedsiębiorstw większych.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
 Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
 SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Tabela 21. Przedsiębiorstwa zajmujące się produkcją mebli kuchennych w rejestrze REGON podklas PKD 2004 w województwie podlaskim w latach 2005-2008

Lata	Ogółem	Liczba pracujących		
		do 9	od 10 do 49	50 i więcej
2005	228	218	10	-
2006	239	228	11	-
2007	265	254	11	-
2008	288	276	12	-

Źródło: Dane z rejestru REGON.

Produkcją pozostałych mebli w roku 2005 zajmowało się 476 podmiotów. W roku 2008 było ich już tylko 420. Były to przede wszystkim firmy zatrudniające do 9 pracowników. Stanowiły one w 2008 roku 391 podmiotów. Przedsiębiorstw małych było 22, zaś klasyfikujących się do kategorii średnich i dużych – 7.

Tabela 22. Przedsiębiorstwa zajmujące się produkcją pozostałych mebli w rejestrze REGON podklas PKD 2004 w województwie podlaskim w latach 2005-2008

Lata	Ogółem	Liczba pracujących		
		do 9	od 10 do 49	50 i więcej
2005	476	445	23	8
2006	457	428	22	7
2007	447	417	23	7
2008	420	391	22	7

Źródło: Dane z rejestru REGON.

Ponadto w PKD 2004 36.0 znajdowało się także PKD 36.14B związane z działalnością usługową w zakresie wykończenia mebli, klasyfikujące się według PKD 2007 do 31.09.Z Produkcja pozostałych mebli oraz do 95.24.Z Naprawa i konserwacja mebli i wyposażenia domowego. Podmiotów takich w roku 2005 było 54. W roku 2008 zaś było ich 58. W analizowanym okresie na terenie województwa podlaskiego zarejestrowany był jeden podmiot działający w tej dziedzinie, zatrudniający 50 i więcej pracowników.

Tabela 23. Przedsiębiorstwa zajmujące się działalnością usługową w zakresie wykończenia mebli w rejestrze REGON podklas PKD 2004 w województwie podlaskim w latach 2005-2008

Lata	Ogółem	Liczba pracujących		
		do 9	od 10 do 49	50 i więcej
2005	54	53	-	1
2006	54	53	-	1
2007	61	60	-	1
2008	58	57	-	1

Źródło: Dane z rejestru REGON.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
 Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Jeśli chodzi o produkcję materaców to w klasyfikacji PKD 2004 obejmowała ona podklasę 36.15.Z Produkcja materaców, zaś według PKD 2007 jest to podklasa 31.03.Z Produkcja materaców. Produkcją materaców w latach 2005-2010 zajmowało się niewiele podmiotów z województwa podlaskiego. W roku 2005 były to 3 mikroprzedsiębiorstwa. Natomiast w roku 2010 nastąpił wzrost liczby tego rodzaju firm do 7, w tym 5 to przedsiębiorstwa bardzo małe zatrudniające do 9 osób, zaś 2 to podmioty zatrudniające od 10 do 49 pracowników.

Tabela 24. Przedsiębiorstwa zajmujące się produkcją materaców w rejestrze REGON podklas PKD 2004 i PKD 2007 w województwie podlaskim w latach 2005-2010⁸⁰

Lata	Ogółem	Liczba pracujących		
		do 9	od 10 do 49	50 i więcej
2005	3	3	-	-
2006	4	4	-	-
2007	4	4	-	-
2008	5	4	-	-
2009	5	3	2	-
2010	7	5	2	-

Źródło: Dane z rejestru REGON.

Jeśli zaś chodzi o pozostałe podklasy PKD 2007, zgodnie z wcześniejszymi wskazaniami trudno dokonać porównań. Przeprowadzono więc osobną analizę produkcji mebli na lata 2009-2010. Do produkcji mebli biurowych i sklepowych zostały zaklasyfikowane w 2009 roku 144 podmioty, zaś w 2010 roku 185. W tym przyrost, jaki miał miejsce w tym okresie, związany był ze wzrostem liczby przedsiębiorstw zatrudniających do 9 pracowników. Liczba podmiotów większych wynosiła odpowiednio – 6 firm zatrudniających od 10 do 49 pracowników i 3 zatrudniające 50 i więcej osób, i nie uległa zmianie w analizowanym okresie.

Tabela 25. Przedsiębiorstwa zajmujące się produkcją mebli biurowych i sklepowych, mebli kuchennych i pozostałych mebli w rejestrze REGON według podklas PKD 2007 w województwie podlaskim w latach 2009-2010

Lata	Ogółem	Liczba pracujących		
		do 9	od 10 do 49	50 i więcej
Produkcja mebli biurowych i sklepowych				
2009	144	135	6	3
2010	185	176	6	3
Produkcja mebli kuchennych				
2009	314	303	11	-
2010	356	344	12	-
Produkcja pozostałych mebli				
2009	451	422	21	8
2010	416	389	19	8

Źródło: Dane z rejestru REGON.

⁸⁰ W latach 2005-2008 analiza dotyczy PKD 2004 36.15.Z Produkcja materaców, zaś w latach 2009-2010 było to PKD 2007 31.03.Z Produkcja materaców 2010.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Jeśli chodzi o produkcję mebli kuchennych, liczba producentów wzrosła o 42 – do poziomu 356 przedsiębiorstw w roku 2010. Były to przede wszystkim firmy mikro. Ponadto w roku 2009 w REGON przy produkcji mebli kuchennych było zarejestrowanych 11 podmiotów małych, zaś w roku 2010 – 12 takich firm.

Produkcja pozostałych mebli znajdująca się pod numerem PKD 2007 31.09.Z, prowadzona była w roku 2009 przez 451 firm. W roku 2010 nastąpił spadek tej liczby o 35 podmiotów. Analiza struktury tej grupy pod względem liczby pracujących pozwala na stwierdzenie, że są to głównie firmy mikro – 422 w roku 2009 i 389 w roku 2010. Ponadto funkcjonowało w analizowanym okresie odpowiednio 11 i 12 firm zatrudniających od 10 do 49 pracowników i 8 podmiotów zatrudniających 50 i więcej osób.

Nazwy podmiotów znajdujących się w bazie REGON firm zatrudniających 10 i więcej pracowników zostały przedstawione w załączniku 5. Łącznie było to według stanu na wrzesień 2011 roku 27 podmiotów.

Godnym uwagi jest dostrzeżenie zmian w wielkości przeciętnego zatrudnienia w produkcji mebli w latach 2005-2010. Dostępne dane na lata 2005-2008 dla PKD 2004 i dane na lata 2009-2010 dla PKD 2007 pozwalają dostrzec spadek przeciętnego zatrudnienia. W roku 2005 wynosiło ono 3 358 osób, zaś w 2008 było to 1 999 osób. Również dane na lata 2009 i 2010, mimo zmian w klasyfikacji PKD, wskazują na spadek zatrudnienia. W 2009 roku było to 1 671 osób, zaś w 2010 roku 1 622 osoby. Potwierdza to postępujący spadek liczby zatrudnionych w przemyśle meblarskim.⁸¹

⁸¹ Dane opracowane na podstawie Z-06 – sprawozdania o pracujących, wynagrodzeniach i czasie pracy, Urząd Statystyczny w Białymstoku, stan na 10.11.2011.

4. Popytowo-podażowe zewnętrzne uwarunkowania rozwojowe

W ramach pierwszego obszaru dokonana została analiza zewnętrznych uwarunkowań rozwoju sektora, w podziale na popytowe i podażowe. Zastosowano tu metodę desk research. Uwzględniono przy tym następujące rodzaje czynników: ekonomiczne, społeczne, administracyjno-prawne, międzynarodowe i techniczne. W grupie uwarunkowań popytowych znalazły się następujące czynniki:

- ekonomiczne: budownictwo mieszkaniowe, zamożność społeczeństwa, dostęp do drewna, przygraniczne położenie województwa podlaskiego;
- społeczne: wzrost skłonności konsumentów do zakupów przez internet, siedzący tryb życia a ergonomia, świadomość ekologiczna konsumentów, nowa rola konsumenta – prosument;
- prawno-administracyjne: normy jakościowe dotyczące sektora przetwórstwa drzewnego, polityka regionalna i rozwój klastrów gospodarczych;
- czynniki międzynarodowe: certyfikacja gospodarki leśnej.

W grupie uwarunkowań podażowych uwzględniono następujące czynniki:

- ekonomiczne: koszty pracy, dostępność infrastruktury transportowej, dostęp do funduszy unijnych;
- społeczne: postawa proinnowacyjna przedsiębiorców, dostępność wykwalifikowanej siły roboczej;
- technologiczne: zastosowanie biotechnologii i nanotechnologii w przemyśle drzewnym, trendy technologiczne w sektorze, wykorzystanie drzewnych odpadów poużytkowych;
- prawno-administracyjne: zasady sprzedaży drewna przez Lasy Państwowe;
- międzynarodowe: regulacje Unii Europejskiej dotyczące wprowadzania drewna i wyrobów z drewna na rynek;
- środowiskowe: obszary przyrodniczo cenne, ocieplenie klimatu.

W ramach przeprowadzonego desk research została dokonana analiza powyższych czynników w kontekście rozwoju sektora producentów wyrobów z drewna i mebli (załącznik 7.). Ich wpływ na podmioty sektora został uwzględniony w ramach scenariuszy rozwoju sektora, które przedstawiono w rozdziale 8. niniejszego raportu.

5. Analiza sił konkurencji w sektorze

W obszarze 2. dokonana została analiza głównych składników otoczenia konkurencyjnego przedsiębiorstw sektora, takich jak: dostawcy – nabywcy, istniejący i potencjalni konkurenci oraz ryzyko pojawienia się nowych producentów i substytutów.

Według M.E. Portera, można dokonać analizy sektora poprzez zbadanie pięciu różnych czynników kształtujących jego atrakcyjność dla bieżących i przyszłych inwestorów. Wśród tych czynników wyróżnia się: a) siłę oddziaływania dostawców i możliwości wywierania przez nich presji na przedsiębiorstwa sektora; b) siłę oddziaływania nabywców i możliwości wywierania przez nich presji na przedsiębiorstwa sektora; c) natężenie walki konkurencyjnej wewnątrz sektora; d) groźbę pojawiania się nowych produktów; e) groźbę pojawiania się substytutów.

Konstrukcja tej metody analizy strategicznej pozwoliła na analizę wszystkich wyodrębnionych przez Zamawiającego składników otoczenia konkurencyjnego przedsiębiorstw sektora. Jednocześnie analiza sił konkurencji w sektorze pozwala na wskazanie barier rozwojowych i głównych determinant rozwoju sektora. Umożliwia również dostarczenie informacji, które są niezbędne przedsiębiorstwom w procesie planowania strategicznego oraz ułatwia określenie składników otoczenia konkurencyjnego, które mają znaczenie przy ocenie pozycji konkurencyjnej podmiotów.

W ramach określenia atrakcyjności sektora produkcji wyrobów z drewna i mebli dla potencjalnych inwestorów, według modelu Portera, zostało podjętych kilka kroków służących udzieleniu odpowiedzi na pytania dotyczące poszczególnych pięciu głównych składników sektora. Po pierwsze, przeprowadzono badanie desk research. Następnie w ramach zespołu ekspertów dokonano wstępnej analizy pięciu sił Portera, co pozwoliło na ocenę poszczególnych pięciu grup czynników. Kolejnym krokiem było przeprowadzenie indywidualnych wywiadów pogłębionych (IDI/ITI) w celu potwierdzenia prawidłowości oceny zestawienia składników otoczenia konkurencyjnego przedsiębiorstw sektora. Następnie zrealizowano badania metodą zogniskowanego wywiadu pogłębionego (FGI). Ponadto w tej części raportu uwzględniono wyniki badań przeprowadzonych metodą CATI. Jedną z części kwestionariusza dotyczyła sił konkurencji w sektorze. Respondenci zostali poproszeni o wskazanie, jaka jest siła oddziaływania wywierana przez dostawców, nabywców, konkurentów, nowych producentów i produktów oraz substytutów, na sektor producentów wyrobów z drewna i mebli. Zgodnie z przyjętą metodologią, podsumowanie analizy pięciu sił Portera uzyskano w trakcie dyskusji zespołu ekspertów. Uwzględniając wyniki wszystkich przeprowadzonych do tej pory badań, zaproponowali oni ostateczny model sił konkurencji w sektorze producentów wyrobów z drewna i mebli.

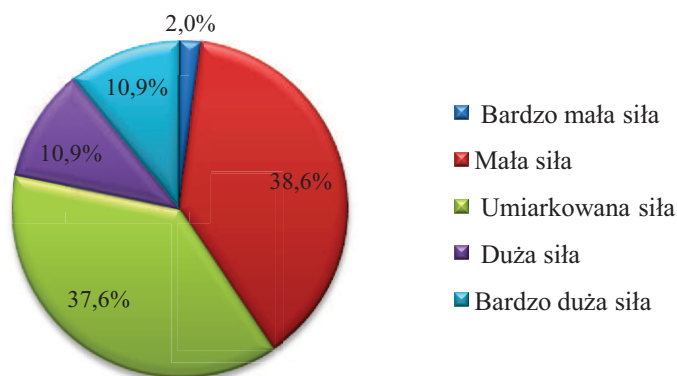
Drugim etapem analizy głównych składników otoczenia konkurencyjnego przedsiębiorstw sektora była punktowa ocena atrakcyjności badanego sektora. Przyjęcie takiej kolejności poszczególnych metod badawczych wynika z faktu, że analiza M.E. Portera nie pozwala na porównanie atrakcyjności różnych sektorów.

5.1. Siła dostawców

Dostawcami dla sektora producentów wyrobów z drewna i mebli są: 1) dostawcy podstawowego surowca: drewna (Lasy Państwowe), desek (tartaki), płyt wiórowych pilśniowych, blatów, oklein, fornirów, szyb; 2) dostawcy gwoździ, wkrętów, śrub, itp.; 3) dostawcy lakierów, bejc, farb do drewna, impregnatów, klejów, wosków, szpachli, wypełniaczy do sęków, itp.; 4) dostawcy tapicerki skórzaney i z tkanin, pianki tapicerskiej; 5) dostawcy akcesoriów meblowych, jak np.: prowadnice, wsporniki, uchwyty, zatrzaski, nóżki, kątowniki, zaślepki do rur i profili; 6) dostawcy maszyn i urządzeń oraz części zamiennych, wraz z usługami serwisowymi; 7) dostawcy systemów certyfikacji, np. ISO, FSC; 8) dostawcy przemysłowych rozwiązań innowacyjnych, w tym uczelnie i jednostki badawczo-rozwojowe; 9) dostawcy transportu, w tym firmy spedycyjne, 10) dostawcy kadr – sektor edukacji, zakłady rzemieślnicze, urzędy pracy, więzienia i tym podobne.

Jedną z części kwestionariusza, który był narzędziem badawczym metodą CATI, dotyczyła siły konkurencji w sektorze. Respondenci zostali poproszeni o wskazanie, jaka jest siła oddziaływania wywierana przez dostawców m.in. materiałów i surowców na sektor producentów wyrobów z drewna i mebli. Uzyskane wyniki badań wskazują, że w przeważającej większości przedstawiciele firm uznają, iż siła ta jest średnia lub mała. Na odpowiedzi takie wskazało odpowiednio 37,6% i 38,6% respondentów z firm sektora producentów wyrobów z drewna i mebli z województwa podlaskiego. Wśród badanych dużą i bardzo dużą siłę wpływu ze strony dostawców dostrzega co piąty badany (21,8%). Natomiast na bardzo małą siłę oddziaływania podmiotów, które dostarczają materiały czy surowce niezbędne do produkcji w sektorze, wskazało jedynie 2 przedstawicieli firm.

Wykres 8. Siła oddziaływania wywierana przez dostawców na firmy sektora producentów wyrobów z drewna i mebli

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań CATI.

Analiza siły oddziaływania dostawców z punktu widzenia wielkości firm przynosi ciekawe wnioski. Okazuje się, że dwie trzecie przedstawicieli mikroprzedsiębiorstw uznało, iż siła oddziaływania dostawców jest mała, zaś co czwarty badany wskazał na umiarkowaną presję ze strony dostawców. Większość przedstawicieli małych firm wskazywała na

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
 Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
 SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

umiarkowaną siłę oddziaływania dostawców, zaś w zasadzie co trzeci, że siła ta jest duża lub bardzo duża. Podobnych odpowiedzi udzielali przedstawiciele firm większych.

Tabela 26. Siła oddziaływania dostawców a wielkość firmy

Siła oddziaływania	Wielkość przedsiębiorstwa		
	Mikro	Małe	Średnie i duże
Bardzo mała	1	0	1
	1,7%	0,0%	7,7%
Mała	36	3	0
	61,0%	10,3%	0,0%
Umiarkowana	15	16	7
	25,4%	55,2%	53,8%
Duża	4	5	2
	6,8%	17,2%	15,4%
Bardzo duża	3	5	3
	5,1%	17,2%	23,1%
SUMA	59	29	13

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań CATI.

Celem przeprowadzenia pogłębionej analizy w zakresie siły oddziaływania dostawców, na podstawie badań metodą desk research i w ramach indywidualnych wywiadów pogłębionych oraz spotkania w grupie fokusowej, wyróżniono czynniki składające się na siłę przetargową dostawców. Ich siłę oddziaływania przedstawiono w tabeli 27., zaś szczegółowy opis znajduje się poniżej.

Tabela 27. Siła przetargowa dostawców

Czynnik	Siła oddziaływania na sektor				
	Bardzo mała	Mała	Średnia/umiarkowana	Duża	Bardzo duża
Stopień koncentracji sektora dostawcy				x	
Uzależnienie od jakości dostaw					x
Udział dostaw w kosztach (udział dostaw w tworzeniu kosztów odbiorcy)				x	
Koszty zmiany dostawcy			x		
Groźba integracji w przód	x				

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań desk research i IDI/ITI.

5.1.1. Stopień koncentracji sektora dostawców

Za szczególnie ważną część dostaw należy uznać dostawy surowców, w tym drewna. W zasadzie znaczny teren województwa podlaskiego jest pokryty lasami. Można by uznać, że wysoki stopień lesistości ułatwia dostęp do podstawowego surowca do produkcji, jakim

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

jest drewno. Realnie jednak sytuacja nie jest taka, na jaką by wyglądała. Jak już opisano w części dotyczącej popytowo-podażowych uwarunkowań rozwoju sektora, monopoli na sprzedaż drewna ma w Polsce Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe. Do niedawna za bezpośredni obrót surowcem odpowiedzialne były poszczególne nadleśnictwa. To do nich właściciele tartaków składali oferty kupna konkretnych gatunków i ilości drewna. Zaletą systemu była jego elastyczność: nadleśniczowie dobrze orientowali się w potrzebach lokalnego rynku, liczbie odbiorców i preferowanych przez nich parametrach surowca. Wtedy też w zasadzie można było mówić o relacji między lesistością danego regionu a dostępnością do zasobów drewna. Sytuacja zmieniła się, kiedy Dyrekcja Generalna Lasów Państwowych dokonała „prawdziwej rewolucji w zasadach sprzedaży drewna”. Obecnie ofertę zakupu materiału drzewnego przedsiębiorca składa nie jak kiedyś, w najbliższym nadleśnictwie, ale na internetowym portalu leśno-drzewnym.⁸² Oznacza to, że obecnie dostęp do drewna mają wszyscy, bez względu na lokalizację firmy. Surowiec z województwa podlaskiego mogą kupować przedsiębiorstwa z drugiego końca Polski.

Przedstawiciel tartaku z województwa podlaskiego, będący respondentem w badaniu IDI, także zauważa tę niedogodność: „Drewno kupowane było kiedyś bezpośrednio w nadleśnictwie, to było dużo lepsze dla małych zakładów, bo dzisiaj na aukcjach musimy konkurować z dużymi zakładami, które mogą zaoferować więcej”. Inny badany stwierdził, że „(...) drzewo jest i ja uważam, że warunki zaopatrzenia są dobre. Jeszcze tak nie było, żebym miał zamówienia na deski, krokwie, czy cokolwiek i nie było z czego tego robić”.

Jeśli zaś chodzi o koncentrację dostawców innych podstawowych półproduktów służących do produkcji wyrobów z drewna i mebli, jakimi są np. płyty wiórowe, blaty, okleiny, w ich przypadku można stwierdzić silną koncentrację. To zaś nie sprzyja rozwojowi sektora.

W przypadku kolejnej grupy dostawców takich produktów, jak gwoździe, wkręty, a także chemii służącej do produkcji drzewnej (np. kleje, lakiery, bejce, impregnaty), zarówno pochodzenia krajowego, jak i zagranicznego, należy stwierdzić, że są oni dość łatwo osiągalni. Co prawda, ich koncentracja na terenie województwa podlaskiego nie jest być może znacząca, jednak jest możliwe pozyskiwanie tego typu zasobów spoza regionu. Często dostawcy mają swoich przedstawicieli, więc nawet mimo braku filii czy oddziału w województwie można do nich w dość łatwy sposób dotrzeć, szczególnie że produkty tego rodzaju występują w szerokim asortymencie.

Co do dostawców systemów certyfikacji, poziom ich koncentracji należy oceniać raczej w skali całego kraju. W zasadzie np. jeżeli chodzi o instytucje certyfikujące FSC, jest ich w Polsce cztery, wydaje się jednak, że dostępność do nich nie jest nazbyt utrudniona.

Jeśli chodzi o dostawców technologii, czyli maszyn i urządzeń, jak również potrzebnych do ich eksploatacji części, ich koncentracja jest niewielka w przypadku małych urządzeń o charakterze bardziej uniwersalnym. Na przykład różnego rodzaju tzw. elektronarzędzia, jak wiertarki, piły, są ogólnodostępne na rynku. Występują często w wersji profesjonalnej oraz „dla majsterkowiczów”, przy czym oba rodzaje cieszą się dużym zainteresowaniem niewielkich podmiotów z sektora, które biorą pod uwagę koszt zakupu

⁸² *Drzewna zapaść*, „Kurek Mazurski. Tygodnik Szczycieński” 2007, nr 48, online, protokół dostępu: <http://www.kurekmazurski.pl/?art=6362>, data dostępu 20.09.2011.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

takiego urządzenia. Jeżeli zaś chodzi o maszyny czy też linie produkcyjne specjalnie projektowane do celów produkcji w danej fabryce, można mówić o dostawcach technologii nie tyle w skali kraju, co nawet w skali świata.

Dostawcy kadr, w postaci sektora edukacji poziomu zawodowego, średniego czy wyższego nie występują w dużej liczbie. Jak wynika z analizy zewnętrznych uwarunkowań popytowo-podażowych sektora (załącznik 7.), na terenie województwa nie ma zbyt wielu szkół, które prowadzą takie kierunki nauczania. Co więcej, nie ma szkół wyższych, które w zasadzie nawet w skali kraju są rzadkością w porównaniu do innych kierunków studiowania.

Podsumowując można uznać, że ze względu na dość wysoki stopień koncentracji dostawców surowca oraz zaawansowanych technologicznie maszyn i niski stopień koncentracji pozostałych analizowanych grup dostawców, w sektorze występuje jednak duża siła oddziaływania dostawców.

5.1.2. Uzależnienie od jakości dostaw

Jakość dostaw, zarówno surowców, jak i różnych produktów eksploatacyjnych typu bejca, lakier, jest bardzo ważna. Szczególnie produkty chemiczne służące do zabezpieczenia drewna mają wpływ na jego dalsze „zachowanie”. Poza tym bardzo ważną kwestią pozostaje właściwy dobór surowców i materiałów do danego wyrobu i jego przeznaczenia. Wszelkie sęki, przebarwienia czy też pojawienia się zmian chorobowych, szkodników, a także same wymiary otrzymanego surowca, jakim jest drewno, mają wpływ na to, do czego będzie on mógł zostać zastosowany. W analizie zewnętrznych uwarunkowań popytowo-podażowych sektora (załącznik 7.) wskazano na znaczenie norm dotyczących jakości drewna oferowanego przez Lasy Państwowe, co bezwzględnie prowadzi do wniosku o bardzo dużej wadze jakości surowca przy produkcji wyrobów z drewna.

W niektórych przypadkach można dokonać wypełnienia braków, przebarwienia skorygować za pomocą odpowiednich środków chemicznych, w innych zaś nie jest to możliwe. Oznacza to więc, że występuje bardzo duża zależność między jakością surowca a jakością produktu końcowego. Ponadto stosowane przy produkcji wyrobów z drewna środki chemiczne wywierają wpływ na trwałość, np. zmniejszenie podatności na zarysowania, ograniczanie wchłaniania wilgoci przez drewno, odbarwianie się przy kontakcie z innymi produktami.

Podobnie różne akcesoria meblowe i ich funkcjonalność przekłada się na funkcjonalność produktu końcowego. W zasadzie wydaje się, że dostawcy mają świadomość, iż od ich oferty zależy jakość oraz innowacyjność wyrobu końcowego i przede wszystkim dostawcy zaopatrujący w środki chemiczne, akcesoria meblowe i inne mogą mieć dość znaczny wpływ na ostateczną cenę dostaw, a ich siła oddziaływania na sektor jest bardzo duża.

5.1.3. Udział dostaw w kosztach

Jak wynika z analiz przeprowadzonych przez M. Formanowicza (i in.)⁸³, struktura kosztów produkcji mebli w 15 krajach „starej” Unii Europejskiej kształtowała się w roku 2007 następująco: zużycie materiałów i energii 50,2%; wynagrodzenia 25,7%; marża brutto 5,1%; inwestycje 4,3%. W tym samym czasie struktura kosztów w Polsce według danych GUS wskazywała, że zużycie materiałów i energii wynosiło 63,6%, wynagrodzenia 16%, marża brutto 5,1%, zaś nakłady inwestycyjne 4,7%. Jak więc widać, w przypadku Polski większy udział miały koszty związane z materiałami i energią, natomiast w przypadku UE większy był udział kosztów związanych z wynagrodzeniami i usługami obcymi.

Ze względu na takie kształtowanie się kosztów inwestorzy zagraniczni są zainteresowani nadal rynkiem polskim. Z drugiej strony dynamiczne wejście na zachodnie rynki umożliwiały polskim producentom mebli w szczególności przewaga kosztowo-cenowa. Udział wynagrodzeń w strukturze kosztów polskiej branży meblarskiej zwiększył się od momentu wejścia do Unii Europejskiej o kilka procent. Dlatego też należy się spodziewać, że będzie dążył do unijnej średniej. Trzeba jednak mieć na uwadze fakt, że pomimo iż wynagrodzenia w krajach Europy Zachodniej rosną wolniej niż w nowych krajach członkowskich, to w kraju występuje większa dynamika wzrostu wynagrodzeń w cenach bieżących. Dlatego też poziom kosztów materiałowych będzie odgrywał decydującą rolę dla utrzymania konkurencyjnej pozycji polskiego przemysłu meblarskiego.⁸⁴

Poza tym dostrzec należy systematyczne zmiany cen drewna od 25 do 30%, czy płyt wiórowych surowych i laminowanych od 15 do 30%. W Polsce w ostatnim dziesięcioleciu to właśnie ceny drewna i materiałów drewnopochodnych podlegały gwałtownym, znacznym wahaniom. Zwrócić trzeba przy tym uwagę, że import drewna lub płyt drewnopochodnych jest rozwiązaniem tylko częściowym ze względu na wysokie koszty transportu tych materiałów. Opłacalność takich działań występuje, gdy odległość pomiędzy dostawcą a odbiorcą nie przekracza około 300 km. Do wzrostu kosztów wytwarzania wyrobów z drewna i mebli przyczynia się również wzrost kosztów zakupów innych materiałów, takich jak choćby stal i inne metale, których koniunktura kształtowana jest przez globalny rynek.⁸⁵

Kwestię udziału dostaw w kosztach należy rozpatrywać z punktu widzenia rodzaju produktu finalnego. W przypadku niektórych produktów, jakimi są na przykład meble, przedsiębiorstwo bazuje w większości na importowanych półproduktach. Przedstawiciel firmy produkującej meble z województwa podlaskiego stwierdza: „Moja produkcja opiera się o towary importowane, poza drewnem, sklejką, płytą, które są produkowane w kraju, większość materiałów jest importowana. (...) W Polsce przykładowo jest bardzo duża produkcja pianki, ale ona jest na komponentach zagranicznych, to jest ropa naftowa, również drut do sprężyn pochodzi też z zagranicy, bo to jest specjalny drut nie ze stalowni polskich. Kluczowe więc pozycje importujemy (...). Ja bym powiedział, że 50% komponentów pochodzi z zagranicy i z tego wynika, że pojawiają się problemy z dostawcami. Nic praktycznie nie staniało ostatnio, no może obiciówka, a reszta wszystko w górę poszły ceny”. Inny przedstawiciel przedsiębiorstw wskazuje, że „przede wszystkim praktycznie wszystkie

⁸³ M. Formanowicz, M. Adamowicz, T. Wiktorski, *Zagadnienia materiałowo-surowcowe w produkcji mebli w Polsce*, prezentacja przedstawiana na Międzynarodowej Konferencji pt. Rynek drewna w drodze ku stabilizacji, Poznań, 4-5 grudnia 2007, online, protokół dostępu: www.itd.poznan.pl/pl/M.Formanowicz-OIGPM.pps, data dostępu 31.09.2011.

⁸⁴ M. Formanowicz, M. Adamowicz, T. Wiktorski, *Zagadnienia materiałowo-surowcowe w produkcji...*, op.cit.

⁸⁵ Ibidem.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

otrzymywane od dostawców produkty silnie podrożały, po drugie prognozy mówią, że dalej będzie drożało, bo euro idzie do góry.” Kolejny badany przedsiębiorca stwierdził, że „surowiec podrożał na przełomie ostatniego roku o około 80%, więc ten wpływ jest bardzo duży”. Badani dostrzegają, że udział dostaw w kosztach jest zdecydowanie wysoki.

Duży udział dostawców, przede wszystkim surowca i półproduktów podstawowych, w tworzeniu kosztów wzmacnia pozycję tych dostawców, ale także zwiększa naciski producentów z sektora na obniżenie ceny, ponieważ nawet nieznaczny jej spadek ma istotny wpływ na ich koszty i zysk. Generalnie jednak przedsiębiorstwa działające w tym sektorze raczej mogą negocjować, a nie dyktować swoje warunki dostawcom. Siłę oddziaływania dostawców na sektor można ocenić jako dużą.

5.1.4. Koszt zmiany dostawców

Kwestia kosztów zmiany dostawców wiąże się przede wszystkim z przejściem na inne maszyny czy urządzenia. W tym przypadku zmiany związane z częściami zamiennymi, dodatkowym osprzętem, czy nawet szkoleniem stanowiskowym pracowników, mogą stanowić dość znaczące koszty.

Zakup urządzeń czy linii produkcyjnej w większości przypadków będzie wiązał dany podmiot z dostawcą, który ma za zadanie nie tylko prowadzić jej przeglądy, ale być może będzie potrzebna współpraca w zakresie dalszej rozbudowy linii, serwisu, zakupu osprzętu i innej fachowej obsługi w trakcie jej eksploatacji. Jednak przy mniejszej skali produkcji (np. niewielkie stolarnie) stosunkowo prościej przestawić się na urządzenia od innego dostawcy.

Ponadto zmiana dostawców niektórych chemicznych produktów typu lakiery, bejce prowadzić może do zmiany walorów estetycznych produktu, a zmiana dostawców akcesoriów metalowych i innych do zmiany *designu* produktu. To może być działaniem zamierzonym, gdy np. celem producenta mebli jest wprowadzenie na rynek nowego produktu. Jednak w przypadku chęci utrzymania tych samych właściwości produktu konieczne może okazać się utrzymanie tego samego dostawcy. Konsumenci mają skłonność do przyzwyczajania się do produktów, a zmiany np. w innej tonacji kolorystycznej mogą powodować, że nie będą mogli w przyszłości dobrać różnych produktów z drewna o podobnym wybarwieniu.

Jeden z badanych stwierdził: „Ale mój sektor oceniłbym, że ma bardzo dobre warunki zaopatrzenia u dostawców, jest tego bardzo dużo. Ja podpisuję umowy głównie długoterminowe i współpracuję bardzo długo z moimi dostawcami”. Podniesiona tu kwestia umów długoterminowych może wskazywać, że zmiany dostawcy mogą wiązać się z konsekwencjami prawnymi dotyczącymi zerwania takiej umowy.

Jak zauważa przedstawiciel firmy produkującej meble: „(...) firmy, które ogólnie zajmują się zaopatrzeniem producentów, przestały zbierać i tworzyć duże zapasy magazynowe. Jeżeli jeszcze dwa czy rok temu można było w każdej chwili dostać dowolną płytę czy inny półprodukt, to w tej chwili trzeba czekać do dwóch tygodni albo i dłużej i się dogadywać. Bo producenci tych materiałów, czyli nasi dostawcy, po prostu oszczędzają, tak jak i cała branża. To jest dla nas wielki problem związany z organizacją produkcji, bo trzeba na niektóre towary długo czekać, co wiąże się z dłuższą produkcją, możliwością straty klienta”. Jak więc widać, nawet z dotychczasowymi dostawcami są problemy, ze względu na trudną sytuację rynkową na świecie. W zasadzie niepewność dotychczasowego dostawcy skłaniać może do podjęcia decyzji o jego zmianie, z drugiej

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

jednak strony pojawia się pytanie, na ile nowy dostawca jest w stanie lepiej zaopatrywać w niezbędne półprodukty i czy jego sytuacja oraz strategia działania nie jest podobna i nie polega ona na obniżaniu kosztów za wszelką cenę.

Należy również podnieść kwestię, że dostawcy nie mają w zasadzie problemu z lokowaniem surowców poza sektorem, a szczególnie w przypadku np. drewna, szkła, wyprawionych skór. Jednocześnie potencjalnie występuje możliwość uzupełniania niedoborów surowca zakupami zagranicznymi. W zasadzie swego rodzaju konkurencją dla producentów sektora wyrobów z drewna i mebli jest działalność majsterkowiczów. Mogą oni kupować zarówno urządzenia, jak i akcesoria służące do produkcji wyrobów z drewna i mebli. Są również nabywcami środków chemicznych, np. lakierów, bejc. Mogą też kupować różnego rodzaju półprodukty, typu fronty meblowe. Poza tym coraz modniejsze jest odnawianie mebli w zaciszu domowym. Wydaje się jednak, że udział tego rodzaju odbiorców nie jest zbyt znaczący dla dostawców analizowanego sektora. Innym odbiorcą mogą być producenci sektora energii odnawialnej.

Podsumowując można stwierdzić, że ze względu na możliwość utraty niepowtarzalnej jakości wyrobu, a także niepewność, czy nowy kontrahent sprosta wymaganiom jakościowym, dotrzyma terminów i nie spowoduje dodatkowych kosztów, występuje pewien koszt zmiany dostawcy, przy czym nie jest on za wysoki. Specyficznym kosztem zmiany kontrahenta byłoby zerwanie długoletnich więzi współpracy, przy czym, póki co, więzi te są dość słabe. Generalnie siła oddziaływania dostawców na sektor jest raczej średnia.

5.1.5. Groźba integracji w przód

W zasadzie w przypadku sektora produkcji wyrobów z drewna i mebli ze znaczącą skalą produkcji niewielkie jest prawdopodobieństwo wystąpienia integracji w przód. Naturalnie zdarza się, że przedsiębiorstwa wchodzi w produkcję jakiegoś rodzaju np. bardziej przetworzonych elementów z drewna, które służą innym producentom z sektora do przygotowania produktów ostatecznych. Również dostawcy np. płyt wiórowych mogą się pokusić o produkcję mebli. Z reguły jednak kończy się na poszerzeniu oferty, w skład której wchodzi np. nie tylko płyty wiórowe, ale i odpowiednio przycięte, oklejone, z okuciami, które mogą służyć do dalszych prac przy produkcji mebli, najczęściej zaś nie stanowią ostatecznego wyrobu.

Innym przykładem na poszerzenie produkcji jest wchodzenie w produkcję opału. Właściciel jednego z tartaków w Polsce stwierdza: „(...) rozumiem przez to przede wszystkim chorobliwą wręcz troskę o wykorzystanie każdego kawałka drewna, kontrolowanie kosztów i nieustanne kompletowanie portfela odbiorców, kupujących zarówno klejonki, jak i na przykład wytwarzany przez nas brykiet. Tak specyficzny profil produkcji powoduje, że nie znajduje się on w sferze zainteresowania zbyt wielu firm. Niektóre tartaki zaczynają produkować klejonkę, ale wiem, że to się różnie udaje, bo w pewnym momencie organizacja takiej firmy jest za bardzo rozciągnięta.”⁸⁶

Generalnie więc, ze względu na wyspecjalizowanie kadry, jak również posiadaną technologię np. tartaki wchodzi w produkcję półproduktów, np. listew, czy podejmują się produkcji klejonek z krajowych drzew liściastych. Oferują także półprodukty schodowe:

⁸⁶ K. Orlikowska, *Wyjść poza biznesplan*, „Gazeta Przemysłu Drzewnego”, listopad 2009, s. 20.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

stopnie, podstopnie, wangi, poręcze, blaty ogólnego zastosowania, blaty meblowe, parapety oraz klejunki w blatach zbiorczych przeznaczone do wykrawania sprecyzowanych elementów.⁸⁷

Przy tak szeroko zdefiniowanym sektorze, który jest przedmiotem niniejszego opracowania, stwierdzić można – co zresztą już wielokrotnie było podkreślane, że na sektor ten składają się zarówno producenci podstawowego surowca, jakim jest drewno, jego półprodukty, jak i ostatecznych wyrobów, w tym mebli. W tym przypadku trudno o wskazanie silnego zagrożenia integracją w przód.

Jeśli zaś chodzi o innych dostawców, np. akcesoriów meblowych, może być tak, że zaczną oni produkować meble. Podobnie producenci bejc mogą zacząć oferować już pomalowane półprodukty z drewna. Najprawdopodobniej jednak nie będą sami produkować desek czy innych półproduktów, które są najczęściej bazą do produkcji wyrobów z drewna, jak i mebli. Co za tym idzie, można stwierdzić bardzo małą siłę oddziaływania dostawców na badany sektor w kontekście czynnika, jakim jest groźba integracji w przód.

5.2. Siła nabywców

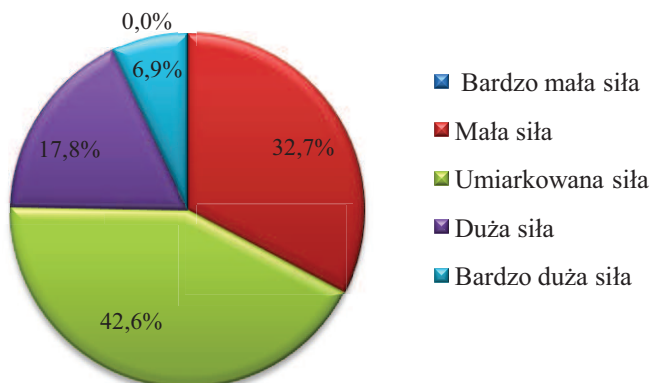
Nabywcami produktów sektora producentów wyrobów z drewna i mebli są dwie grupy odbiorców. Pierwsza grupa to odbiorcy instytucjonalni: 1) nowoczesne kanały – sieci handlowe (hipermarkety, supermarkety), nowoczesne sieci hurtowni; 2) tradycyjne kanały – sklepy detaliczne, m.in. meblarskie, z zabawkami, sklepy gospodarstwa domowego, sklepy ogrodnicze, sklepy specjalistyczne, małe hurtownie; 3) alternatywne kanały – hotele, restauracje, punkty gastronomiczne, szkoły, biura; 4) własne sieci sprzedaży producentów wyrobów z drewna i mebli, sklepy firmowe (w tym internetowe); 5) przedstawicielstwa – dystrybutorzy. Drugą grupą są odbiorcy indywidualni – m.in.: gospodarstwa domowe, przedsiębiorstwa budowlane, inni producenci wyrobów z drewna i mebli. Zasadniczo jednak spośród powyższych szczególne znaczenie odgrywa sektor budownictwa wyrażający znaczące zapotrzebowanie na wyroby z drewna oraz powiązane z nim sieci marketów budowlanych oraz składów budowlanych. Ponadto, co zresztą podkreślano przy opisie sektora w rozdziale 3., sami producenci z sektora są odbiorcami wyrobów od innych przedsiębiorstw z tego sektora, np. tartaki dostarczają półproduktów dla innych wytwórców produktów drewnianych.

Kolejna część kwestionariusza badawczego do badań CATI dotyczyła siły oddziaływania wywieranej przez odbiorców na sektor producentów wyrobów z drewna i mebli. Zapytano więc respondentów o to, jaki ich zdaniem jest wpływ odbiorców wyrobów z drewna i mebli na producentów z sektora. Żaden przedstawiciel firmy nie wskazał, że siła ta jest bardzo mała. Respondenci skłaniali się bardziej do odpowiedzi „umiarkowana siła”, na którą wskazało 42,6% badanych oraz „mała siła”, na którą wskazało 32,7%. Wpływ odbiorców jest dość znaczny z punktu widzenia 17,8% przedstawicieli firm. Natomiast prawie 7% badanych stwierdziło, że mają do czynienia z odbiorcami, którzy mają na nich bardzo duży wpływ.

⁸⁷ K. Orlikowska, *Wyjść poza biznesplan...*, op.cit.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
 Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
 SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Wykres 9. Siła oddziaływania wywierana przez odbiorców wyrobów z drewna i mebli na producentów z sektora

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań CATI.

Najniżej oceniana była siła oddziaływania odbiorców przez przedstawicieli firm mikro. W zasadzie prawie 90% badanych z tych przedsiębiorstw wskazało na małą (49,2% przedstawicieli mikroprzedsiębiorstw) i umiarkowaną siłę oddziaływania (39%). Przedstawiciele małych firm zatrudniających od 10 do 49 pracowników oraz firm średnich i dużych częściej odpowiadali, że siła oddziaływania odbiorców jest umiarkowana do dużej. Takie odpowiedzi mogą wskazywać na fakt, iż firmy większe częściej współpracują z większymi odbiorcami, i to raczej instytucjonalnymi niż indywidualnymi, a co za tym idzie częściej znajdują się w sytuacji, gdy konieczne jest negocjowanie zasad współpracy, np. by wprowadzić swój produkt do sieci dystrybucyjnej odbiorców.

Tabela 28. Siła oddziaływania odbiorców a wielkość firmy

Siła oddziaływania	Wielkość przedsiębiorstwa		
	Mikro	Małe	Średnie i duże
Bardzo mała	0	0	0
	0,0%	0,0%	0,0%
Mała	29	4	0
	49,2%	13,8%	0,0%
Umiarkowana	23	14	6
	39,0%	48,3%	46,2%
Duża	5	8	5
	8,5%	27,6%	38,5%
Bardzo duża	2	3	2
	3,4%	10,3%	15,4%
SUMA	59	29	13

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań CATI.

Celem przeprowadzenia pogłębionej analizy w zakresie siły oddziaływania odbiorców wyróżniono, na podstawie badań metodą desk research i w ramach wywiadów pogłębionych

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
 Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
 SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

oraz spotkania w grupie fokusowej, czynniki składające się na siłę przetargową nabywców. Ich siłę oddziaływania przedstawiono w tabeli 29., zaś szczegółowy opis znajduje się poniżej.

Tabela 29. Siła przetargowa nabywców

Czynnik	Siła oddziaływania na sektor				
	Bardzo mała	Mała	Średnia/ umiarkowana	Duża	Bardzo duża
Stopień koncentracji odbiorców			x		
Uzależnienie nabywców od jakości				x	
Udział odbiorcy w kosztach (wrażliwość na cenę – elastyczność cenowa)				x	
Koszty zmiany dostawcy przez naszych odbiorców				x	
Groźba integracji wstecz		x			

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań desk research, IDI/ITI i FGI.

5.2.1. Stopień koncentracji sektora nabywców

Można uznać, że stopień koncentracji nabywców instytucjonalnych jest jeszcze niski w porównaniu do krajów Europy Zachodniej, to zaś osłabia ich siłę przetargową. Najczęściej sprzedaż produktów sektora odbywa się do kilkunastu odbiorców z wąską siecią sprzedaży. Jednak wydaje się, że tendencją światową staje się odchodzenie od współpracy z „małymi” detalicznymi odbiorcami na rzecz współpracy z hurtowniami oraz sieciami hipermarketów.

Jeśli zwrócić uwagę na główną grupę odbiorców wyrobów sektora, jakimi są markety i składy budowlane, to można stwierdzić, że w Polsce sieci te są dość skoncentrowane. Wymienić tu można chociażby sieć pod nazwą Grupa Polskie Składy Budowlane SA, która jest największą siecią hurtowni materiałów budowlanych w Polsce. Zrzesza ona około 289 małych i średnich, rodzinnych firm z terenu całej Polski, które prowadzą handel w ponad 420 placówkach. Spośród nich 11 znajduje się w województwie podlaskim. W jej skład wchodzi również sklepy PSB-Mrówka. Są to nowoczesne sklepy samoobsługowe sektora „dom i ogród”. Obecnie w Polsce działa 89 sklepów PSB-Mrówka, w tym 8 w województwie podlaskim. Poza tym można wskazać na sieci marketów budowlanych typu DIY – Do It Yourself. W roku 2005 (stan na marzec) było w Polsce 34 oddziały firmy Nomi, 27 Castoramy, 23 Obi. Poza tym można było wskazać na 16 oddziałów firmy Praktiker i 14 firmy Leroy Merlin. W roku 2007 (stan na sierpień) było w Polsce 205 marketów tego typu. Jeśli zaś chodzi o Nomi, miało ono 31 oddziałów, co oznacza spadek o 3 sklepy. Liczba marketów Obi wzrosła o 6, a Praktikera o kolejne 3. Największy przyrost nastąpił w przypadku Castoramy – z 27 do 36 oddziałów, zaś Leroy Merlin z 14 do 22 w ciągu 2 lat. W roku 2011 (stan na listopad) liczba analizowanych największych sieci marketów budowlanych w Polsce uległa w większości przypadków dalszemu wzrostowi. Sieć marketów Nomi zwiększyła się o 1 oddział do poziomu 32 placówek. Castorama zwiększyła swą sieć do 57 oddziałów, a sieć Obi zwiększyła się do 39 podmiotów. Nastąpił wzrost liczby placówek Praktikera o kolejne 5 – do 24. Wzrost w przypadku sieci Leroy Merlin wyniósł 17 placówek. W tym w wojewodzie podlaskim znajdują się 2 markety tych sieci, w tym Leroy Merlin w Białymstoku i Obi w Suwałkach.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Na tej podstawie można stwierdzić, że sieć tych odbiorców ma charakter skoncentrowany. Jednak z dotychczasowych doświadczeń wynika, że sprzedaż bezpośrednia wymaga zbudowania rozległego i kosztownego zaplecza logistycznego oraz działu zajmującego się tylko i wyłącznie detalem. Korzystanie z usług dystrybutorów jest tańsze, ale jedynie przy szerokim asortymencie produktów i wysokiej marży uzyskiwanej na tych produktach.

Stąd też wszyscy producenci sektora mają świadomość, że wejście do sieci np. Castorama niesie za sobą wiele korzyści. Udział sieci handlowych w polskim rynku ciągle rośnie. Chodzi tu przede wszystkim o sieci znanych marketów budowlanych. Niestety, ta sytuacja coraz silniej wzmacnia pozycję negocjacyjną tych sieci. Szczególne znaczenie ma tzw. opłata półkowa, jaką musi ponieść każdy producent, który chce wstawić swoje produkty do danej sieci. W sklepie najważniejsza jest szybkość sprzedaży, która w dużej mierze zależy od półki, na jakiej towar leży, to zaś decyduje o wysokości „półkowego”. Sieci handlowych jest obecnie na rynku polskim wiele. Wśród zasadniczych zalet współpracy z hurtowniami czy dużymi sieciami wymienić można dotarcie do bardzo dużej liczby sklepów w krótkim czasie (np. z nowym produktem), mniejsze koszty logistyczne oraz dobrą windykację należności.⁸⁸

Współpraca z małymi sprzedawcami detalicznymi pozwala jedynie na obsługę rynku w wąskim zakresie, czyli bardzo często skupia się na rynku lokalnym. Z drugiej strony może mieć charakter bardziej specjalistyczny. Producenci wyrobów z drewna i mebli mogą sprzedawać swoje produkty do sklepów specjalizujących się w danych wyrobach, np. meblowych, ogrodnich, które nie działają w sieciach. W zależności od branż, na które można podzielić sektor, wskazać można np. odbiorców mebli tapicerowanych, mebli dziecięcych, mebli kuchennych czy stołowych. Wyroby z drewna zaś cechuje olbrzymia różnorodność, począwszy od zabawek dla dzieci, wyrobów drewnianych do kuchni – jak np. deski, cukiernice, łyżki; wyrobów łazienkowych; do altan ogrodowych, sztachet do płotów, parkietów, krokiew, okien, drzwi, płyt wiórowych. W zasadzie obecnie można stwierdzić, że oferta produktów jest bardzo szeroka. Poza tym, jeśli będzie następował wzrost świadomości ekologicznej konsumentów, niewątpliwie będzie to miało przełożenie na ich zachowania w stosunku do produktów sektora.

Inną grupą ważnych odbiorców są firmy budowlane. Jak wynika z badań sektora budownictwa, w województwie podlaskim podmioty tego sektora cechuje znaczna różnorodność. W województwie podlaskim w 2009 roku w sekcji F, w systemie REGON, zarejestrowanych było 10 613 podmiotów, z tego 97% zatrudniało do 9 osób. Do grupy podmiotów tworzonej przez małe firmy – najczęściej osób fizycznych, zaliczyć można np. Zakład Remontowo-Budowlany Jerzy Grądzki, PRYMUS PLUS Jan Buczko, M-art Styl, Roboty Ogólnobudowlane Zygmunt Sieczkowski, Pawluk Antoni – Firma Remontowo-Budowlana, Firma Remontowo-Budowlana Filipowicz Piotr. Drugą grupę tworzą podmioty wyspecjalizowane w określonym rodzaju robót. Zatrudniają one wysoko wykwalifikowanych pracowników. Zajmują się często podwykonawstwem dla dużych firm. Tworzą ją m.in. MIRPOL Sp. z o.o., PPUH RODEX Sp. z o.o., Przedsiębiorstwo Robót Elektrycznych i Budowlanych „MIPA” Leon Stankiewicz, PPUH TECHNOSAN Sp. z o.o. W grupie

⁸⁸ B. Plawgo (i in.), *Analiza kluczowych sektorów województwa podlaskiego. Sektor budownictwa*, Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku, Białystok 2010, s. 90.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

trzeciej skupione są firmy realizujące kompleksowo zadania inwestycyjne własnym potencjałem wytwórczym lub korzystające z podwykonawstwa firm z grupy pierwszej i drugiej. Firmy te konkurują na regionalnym rynku przy realizacji średnich i większych inwestycji, nierzadko z firmami z grupy czwartej. Zaliczyć tu można np. WPRB ANATEX inż. Anatol Chomczyk, PPUH Kombinat Budowlany Sp. z o.o., Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Usługowe „MARK-BUD” Sp. z o.o. W ostatniej, czwartej grupie znajduje się niewielka liczba przedsiębiorstw wchodzących często w skład grup kapitałowych, realizujących wielkie inwestycje. Stosują one najnowsze technologie oraz metody organizacji i zarządzania procesem produkcyjnym, korzystają z outsourcingu w wykonawstwie. Podmioty te czerpią korzyści z efektu skali, prowadząc szeroką działalność marketingową i promocyjną. Konkurują one z firmami krajowymi, jak i zagranicznymi. Do tej grupy w województwie podlaskim zaliczyć można firmy: Rogowski Development Sp. z o.o., Budimex Danwood Sp. z o.o., Mirpol, Rodex, Mipa, Technosan, Rogowski Development, Budimex.⁸⁹ Jak więc widać, sektor budowlany nie jest sektorem jednorodnym i ma charakter rozproszony.

Trzecia, szczególnie ważna grupa odbiorców wyrobów sektora to inni producenci z tego sektora. Nawet same tartaki mogą być i producentami, i odbiorcami półproduktów z drewna, jeśli decydują się na inną produkcję niż podstawowa produkcja tartaczna. Jak już podano w rozdziale 3. raportu, w województwie podlaskim na podstawie bazy REGON według stanu na wrzesień 2011 roku znajdowało się 95 podmiotów małych, średnich i dużych. Co za tym idzie, stwierdzić można, że w przypadku tej grupy odbiorców występuje rozproszenie.

Jednak z punktu widzenia prowadzonej analizy niemożliwe jest skoncentrowanie się jedynie na odbiorcach instytucjonalnych, którzy są odbiorcami bezpośrednimi, ale zasadne jest również uwzględnianie tak ważnej grupy, jaką są odbiorcy indywidualni. Produkty do odbiorców indywidualnych trafiają poprzez indywidualne zamówienia bezpośrednie.

Trzeba zwrócić uwagę, że producenci z województwa podlaskiego nie posiadają żadnej własnej sieci dystrybucji. Jednak nieobca jest im współpraca z różnymi odbiorcami instytucjonalnymi. Jeden z respondentów, przedstawiciel firmy z sektora, powiedział w trakcie wywiadu IDI, że odbiorcami jego produktów są „(...) głównie firmy, sklepy, które w 75% to są firmy zagraniczne. Głównie rynek państw bałtyckich i wschodni.” Inny sprzedaje do sklepów, kolejny – właściciel tartaku – do szeroko pojętego przemysłu budowlanego. Dla małych stolarni bardzo często głównymi odbiorcami są gospodarstwa domowe.

Reasumując stwierdzić można, że stopień koncentracji odbiorców jest zróżnicowany. Mimo dużego nacisku ze strony dużych sieci handlowych, producenci z sektora z powodzeniem mogą sprzedawać swoje produkty bez współpracy z nimi, korzystając z możliwości, jakie dają im niewielkie sklepy specjalistyczne, np. sprzedające jedynie parkiety i listwy podłogowe, czy sklepy ogrodnicze, w których ofercie można umieścić swoje produkty. Taka strategia działania jest najczęstsza wśród niewielkich podlaskich podmiotów sektora. Ze względu na rozmiary produkcji, póki co, nie pretendują one do wchodzenia do wielkich sieci handlowych, ale coraz chętniej tworzą własne witryny internetowe przedstawiające ofertę podlaskich producentów sektora. Zasadniczo na chwilę

⁸⁹ B. Pławgo (i in.), *Analiza kluczowych sektorów województwa podlaskiego. Sektor budownictwa*, op.cit., s. 96-98.

obecną siłę oddziaływania czynnika, jakim jest stopień koncentracji odbiorców, można ocenić jako umiarkowaną.

5.2.2. Uzależnienie nabywców od jakości

Jeśli chodzi o odbiorców instytucjonalnych wydaje się, że pewnym sposobem na zmniejszenie ryzyka rezygnacji poszczególnych sieci ze współpracy jest stałe podnoszenie jakości produktów. Stąd też podmioty sektora wdrażają nie tylko obowiązkowe systemy bezpieczeństwa i higieny pracy, ale także nieobowiązkowe, lecz poświadczające wysoką jakość oferty systemy zarządzania jakością, np. ISO. W sektorze bazującym na surowcu, jakim jest drewno, dużą rolę odgrywają certyfikaty typu FSC.

W zasadzie w przypadku produktów z drewna i mebli można mówić o bardzo dużym znaczeniu, przy wyborach dokonywanych również przez konsumentów, pozacenowego parametru produktów branży, jakim jest jakość produktów. Wysoka jakość to między innymi znana marka, oznakowanie produktu oraz odpowiednie certyfikaty i potwierdzenia pochodzenia surowca. Należy zwrócić uwagę, że oczekiwania w tym zakresie ze strony odbiorców indywidualnych będą rosły wraz z wyższym poziomem edukacji konsumenta i świadomości wagi korzystania z ekologicznego produktu.

Respondent z sektora drzewnego stwierdził: „Ja powiem tak, że trzeba robić w tej mojej branży tartacznej dobrze i solidnie, bo wtedy klient wróci, a jak nie, to ma duży wybór i może pójść gdzieś indziej”. Poza tym warto zwrócić uwagę, że jakość to nie tylko surowiec, z jakiego wykonano produkt i jakość wykonania, lecz jak zauważa jeden z badanych przedstawicieli firmy sektora wyrobów z drewna i mebli: „Ja prowadzę usługi bardzo kompleksowe, wszystko przygotowujemy sami i rozwozimy, dostarczamy, także klienci są zadowoleni i problemów z odbiorcami nie mam.” Odbiorcy ostateczni coraz większą wagę przywiązują właśnie do kwestii transportu produktu, jego montażu oraz innych usług tzw. posprzedażnych.

Zasadniczo można stwierdzić, że przy bardzo wysokim uzależnieniu nabywców instytucjonalnych i indywidualnych od jakości produktów, siła przetargowa nabywców odnośnie tej kwestii jest duża.

5.2.3. Udział w kosztach

Meble są produktem o charakterze luksusowym, co oznacza, że cechuje je wysoka elastyczność cenowa i dochodowa. Najczęściej wyroby z drewna mają nieco lub zdecydowanie wyższą cenę niż produkty substytucyjne z innych materiałów, np. plastikowe. W zasadzie producenci dyktują warunki dla nabywców, świadomi tego, że wyroby z drewna są w pewien sposób „lepsze”.

W przypadku odbiorców instytucjonalnych największą grupę stanowią zachodnie sieci handlowe czy sektor budowlany, które ze względu na duże zapotrzebowanie narzucają swoje ceny. Sieci handlowe realizują duży wolumen sprzedaży na niskiej marży, podmioty te dążą do maksymalnego zbicenia cen produktów dostarczanych przez ich kontrahentów. Powoduje to, iż działalność w ramach nowoczesnego kanału dystrybucji jest znacznie mniej dochodowa, niż ma to miejsce w pozostałych kanałach dystrybucji. Ponadto znaczna siła przetargowa sieci handlowych sprawia, iż często model biznesowy podmiotów sektora opiera się na kontraktach

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

krótkoterminowych (zazwyczaj 1-rocznych), których warunki negocjuje się co rok. Kontrakty podpisywane są na poziomie centrali, która organizuje dostawy dla wszystkich podmiotów w ramach sieci. Powszechną praktyką rynkową jest podpisywanie/odnawianie kontraktów z producentami sektora na kolejny rok już w trakcie jego trwania, co powoduje, iż współpraca z sieciami obciążona jest sporym ryzykiem. Poza tym współpraca z sieciami wymaga większego zaangażowania, w tym finansowego, np. uczestnictwo w edycji gazet reklamowych, czego nie ma w przypadku hurtowni.⁹⁰

W mniejszych sieciach czy prywatnych sklepach detalicznych, gdy produkt jest w ofercie np. wyspecjalizowanego sklepu meblowego, najczęściej współpraca polega na produkcji w odpowiedzi na zamówienie złożone w sklepie przez odbiorcę ostatecznego. Produkcja więc bardzo często nie jest wytwarzana na zapas, lecz pod konkretne oczekiwania. Jak zauważono w trakcie wywiadu IDI: „(...) sklepy zaczęły kupować ostatnio towar jedynie pod klienta, nie mają magazynów, zlikwidowali magazyny i teraz oni nie kupują więcej, nie biorą, tylko ja wiozę zamówiony towar do sklepu, oni go nawet nie rozpakowują, tylko przekazują klientowi”. Koszty są w ten sposób minimalizowane zarówno u samego odbiorcy, jakim jest sklep, jak i u producenta, który realizuje zamówienie zgodnie z przekazaną mu przez sklep specyfikacją produktu.

Zasadniczo więc udział w kosztach odbiorców, jeśli chodzi o odbiorców czy to indywidualnych, czy instytucjonalnych, jest znaczny. To zaś oznacza, że siła oddziaływania na sektor jest w tym przypadku duża.

5.2.4. Koszty zmiany dostawcy przez nabywców

Oferta produktów sektora jest dość szeroka. Wydaje się, że w zasadzie bez trudu będzie można podjąć produkcję dla innej grupy odbiorców, np. zamiast mebli stołowych meble biurowe. To jednak będzie wymagać pewnych zmian w technologii produkcji czy nawet bazowania na nieco innych półproduktach niż do tej pory. Nie jest to jednak niemożliwe. Już obecnie twierdzić należy, że koszty zmiany dostawcy wyrobów z drewna na innego przez odbiorców w zasadzie są niewielkie czy nawet żadne.

Przedstawiciele badanych podmiotów najczęściej wskazują na posiadanie podpisanych długoterminowych umów, np.: „mam podpisane z nimi umowy na kilka zleceń stałych, są to głównie umowy długoterminowe”. To zaś może mieć wpływ na koszty zmiany dostawcy dla odbiorcy, który taką umowę podpisuje. Nie jest to jednak problemem, a wręcz przeciwnie – zaletą, gdyż jak powiedział jeden z przedstawicieli firmy sektora: „W większości produkuję właśnie na zamówienie innych przedsiębiorstw i firm, też są od kupców indywidualnych, ale to mniejszy klient i to wtedy zawsze takie pojedyncze umowy. Natomiast z firmami jest lepiej, bo tutaj można tę umowę przykładowo na kilka miesięcy podpisać i wtedy można rozplanować wszystko”. Rozwiązanie takich umów może nieść ze sobą koszty. Stąd też stwierdzić można, że siła oddziaływania odbiorców na producentów sektora w kontekście zmiany dostawcy może być średnia. Nawet jeśli podmiot zmieni dostawcę, to wcale nie oznacza, że otrzyma produkt gorszej jakości, a konsekwencją takiej decyzji mogą być raczej koszty zerwanych umów, jeśli takowe zostały podpisane.

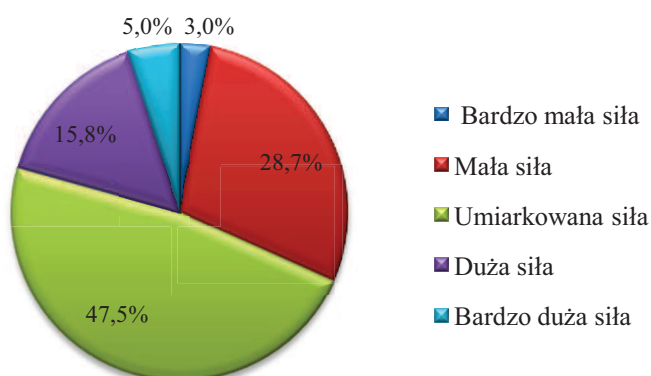
⁹⁰ B. Pławgo (i in.), *Startery podlaskiej gospodarki – sektor produkcji żywności leczniczej*, Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku, Białystok 2010.

5.3. Siła konkurencji w sektorze

Wśród konkurentów w sektorze wymienić można podmioty, które składają się na sektor, a więc producentów np. płyt, drewnianej stolarki, opakowań oraz producentów mebli.

Przedstawiciele przedsiębiorstw niewątpliwie mają świadomość tego, że działają w pewnej rzeczywistości gospodarczej, a nieodłącznym jej elementem są inne firmy, które działają w tym samym sektorze. Respondenci biorący udział w badaniach CATI zostali poproszeni o ocenę poziomu rywalizacji, jaka ma miejsce w badanym sektorze wśród producentów wyrobów z drewna i mebli. Niemal połowa badanych uważa, że presja ta nie ma bardzo silnego charakteru, a raczej umiarkowany. Na średnią siłę wpływu konkurentów wskazało 47,5% badanych. Niemal jedna trzecia przedstawicieli przedsiębiorstw (31,7%) sektora stwierdziła, że presja ze strony konkurencji nie stanowi dla nich większego problemu i oceniła ją na poziomie niskim oraz bardzo niskim. Okazuje się, że jednak co piąty respondent postrzegał konkurentów jako silnych, a nawet bardzo silnych (20,7% próby badawczej).

Wykres 10. Siła oddziaływania wywierana przez konkurentów na firmy sektora producentów wyrobów z drewna i mebli

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań CATI.

Wyniki analizy wpływu konkurentów na badane firmy pokazują, że mikroprzedsiębiorstwa w większości odczuwają to oddziaływanie w stopniu umiarkowanym (49,2% mikrofirm). Natomiast co trzeci respondent z tej grupy podmiotów wskazał na małą siłę oddziaływania rywali z sektora (37,3%). Przedstawiciele małych przedsiębiorstw również dość często wskazywali na średni wpływ konkurentów z sektora, jednak 27,6% badanych z tej grupy twierdziło, że siła ta jest duża. Podobnie miała się sytuacja w ostatniej grupie firm większych. W tym przypadku także często wskazywano na umiarkowaną (53,8%) oraz na dużą siłę oddziaływania rywali z sektora (30,8%).

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
 Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
 SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Tabela 30. Siła oddziaływania konkurentów a wielkość firmy

Siła oddziaływania	Wielkość przedsiębiorstwa		
	Mikro	Małe	Średnie i duże
Bardzo mała	2	1	0
	3,4%	3,4%	0,0%
Mała	22	6	1
	37,3%	20,7%	7,7%
Umiarkowana	29	12	7
	49,2%	41,4%	53,8%
Duża	4	8	4
	6,8%	27,6%	30,8%
Bardzo duża	2	2	1
	3,4%	6,9%	7,7%
SUMA	59	29	13

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań CATI.

Pogłębiona analiza siły oddziaływania konkurentów na sektor została dokonana za pomocą badań metodami: desk research, wywiadów pogłębionych oraz spotkania w grupie fokusowej. Ich siłę oddziaływania przedstawiono w tabeli 31., zaś szczegółowy opis znajduje się poniżej.

Tabela 31. Siła konkurencji w sektorze

Czynnik	Siła oddziaływania na sektor				
	Bardzo słaba rywalizacja	Słaba rywalizacja	Średnia rywalizacja	Silna rywalizacja	Bardzo silna rywalizacja
Liczba i siła konkurentów (stopień koncentracji, grupy strategiczne)				x	
Tempo wzrostu sektora		x			
Zróżnicowanie produktów		x			
Udział kosztów stałych		x			
Barierzy wyjścia				x	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

5.3.1. Liczba i siła konkurentów

Generalnie zdania co do tego, czy występuje znaczna liczba konkurentów na rynku wyrobów z drewna i mebli, są podzielone. Można stwierdzić, że zależy to zarówno od tego, czy dany podmiot oferuje swoje produkty na rynek krajowy i światowy, czy skupia się tylko na rynku regionalnym. Drugim wyznacznikiem jest branża, w której działają podmioty sektora.

Jeśli chodzi o pierwszą kwestię, to bez wątpienia podmioty działające na rynku co najmniej krajowym, a niektóre nawet na światowym, dostrzegają dużą liczbę konkurentów, których siła jest znaczna. „Ja konkuruję ze wszystkimi firmami na rynku, także w moim

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

przypadku ten poziom nasilenia konkurencji jest wysoki. Wystawiam w kraju, tam przede wszystkim w okolicach Warszawy, Wybrzeża i trochę na południu część sklepów wystawia moje meble”.

Inny przedstawiciel firm sektora stwierdza w wywiadzie IDI: „W województwie podlaskim ta walka konkurencyjna jest mała, ja jej prawie nie odczuwam. Jeżeli natomiast chodzi o kraj, to nasilenie konkurencyjne jest bardzo duże. Z tym, że (...) ja importując na północ i wschód jestem trochę w lepszej sytuacji niż reszta producentów z innych części kraju, bo oni mają w tym przypadku dużo większe koszty logistyczne, bo to jest te kilkaset kilometrów więcej.” Przedstawiciel tartaku stwierdził: „Przy takim zakładzie i takiej ilości zatrudnionych osób jak u mnie, to ja konkurencji nie odczuwam.”

Inny badany zauważa zaś: „Ja aż tak tej konkurencji nie odczuwam za mocno, myślę, że tutaj w regionie mam dobre warunki i radzę sobie z konkurencją. Ona oczywiście jest, ale mi się wydaje, że jak na razie to każdy ma coś dla siebie i większość jest zadowolonych. Zobaczymy jak to będzie w przyszłości, bo wszędzie mówią, że kryzys i że będzie gorzej. Jak jest w Polsce, tego ja Panu nie powiem, bo ja działam tylko regionalnie, poza powiat czy województwo to raczej nie bardzo. Sprzedaję swoje wyroby firmom i klientom z województwa, a najczęściej właśnie z Białegostoku, Supraśla, Krynek, Sokółki”. Zauważa przy tym, że „konkurencja tak ogólnie jak myślę to się nasiliła, ale mogę powiedzieć, że inwestowałem kilka lat temu w nowe maszyny m.in. trak, więc jakoś mam bardzo dobrą i się nie obawiam”. Na przykład jeden z przedstawicieli przedsiębiorstw produkujących meble wśród konkurentów dostrzega duże firmy, takie jak: Forte czy Helvetia Furniture. „Widzę to, że jak stoi w sklepie moja sypialnia to obok stoi przykładowo sypialnia Forte i wielu dużych, bardzo dużych firm i ja muszę z tymi wielkimi firmami konkurować, co nie zawsze się udaje”.

W sektorze widoczne są również sytuacje, gdy producenci rezygnują ze swojej działalności. Jeden z przedstawicieli firm zauważył, że: „W 2007 roku wyszła od nas sieć fabryk niemieckich i to dziwne, bo wtedy koniunktura na meble była bardzo dobra”.

Analiza liczby konkurentów w sektorze z punktu widzenia rynku regionalnego pozwala stwierdzić, że liczba podmiotów zarejestrowanych w REGON klasyfikujących się do badanego sektora w roku 2010 wyniosła 2 419 przedsiębiorstw. Można przy tym dostrzec, że na przestrzeni lat 2005-2010 nastąpił spadek liczby tych podmiotów z 2 590 do 2 419, czyli o 171. Miał on miejsce przede wszystkim w odniesieniu do bardzo małych przedsiębiorstw zatrudniających do 9 pracowników. W roku 2005 było ich 2 440, zaś w 2010 już 2 264, co oznacza spadek ich liczby o 176 podmiotów. Trzeba przy tym pamiętać o zmianach w klasyfikacji PKD 2004 na PKD 2007 i w związku z tym o ewentualnych przesunięciach niektórych podmiotów do innych podklas PKD, które nie są obecnie klasyfikowane jako należące do analizowanego sektora⁹¹.

Należy jednak zauważyć, że analiza liczby konkurentów powinna być jak najbardziej aktualna, stąd szczególnie warto zwrócić uwagę na ostatnie dostępne dane z roku 2009 i 2010.

Na terenie województwa podlaskiego w roku 2009 znajdowały się łącznie 2 374 podmioty zajmujące się produkcją wyrobów z drewna i mebli. Wśród nich przeważającą większość – niemal 94% stanowiły przedsiębiorstwa zatrudniające do 9 osób.

⁹¹ Główny Urząd Statystyczny, *Klucz powiązań PKD 2007 – PKD 2004*, online , protokół dostępu: www.stat.gov.pl, data dostępu 10.11.2011.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Było ich łącznie 2 226. Przedsiębiorstwa zatrudniające od 10 do 49 pracowników to niecałe 5% populacji (117 podmiotów), zaś firm zatrudniających 50 i więcej osób było zaledwie 31. W roku 2010 nastąpił wzrost liczby tych podmiotów do 2 419, czyli o 45 przedsiębiorstw. Z tego przede wszystkim powiększyła się liczba podmiotów mikro o 38 firm. Liczba firm małych wyniosła 121, co oznacza przyrost o 4 przedsiębiorstwa. Ponadto o 3 zwiększyła się liczba podmiotów zatrudniających 50 i więcej pracowników. Zmiany te zasadniczo jednak nie zmieniły udziału poszczególnych rodzajów podmiotów według wielkości w całej populacji.

Jednocześnie trzeba zwrócić uwagę, że w analizowanym okresie 2009-2010 nastąpił wzrost liczby firm zatrudniających od 10 do 49 osób o 4 przedsiębiorstwa oraz wzrost liczby firm zatrudniających 50 i więcej pracowników o 1 podmiot. Szczególnie duży spadek liczby przedsiębiorstw analizowanego sektora miał miejsce w roku 2009, gdyż w porównaniu do roku 2008 nastąpiło zmniejszenie liczby podmiotów aż o 201. W roku 2010 jednak pojawiło się już o 45 podmiotów więcej niż w roku 2009. Zmiany te były powodowane przede wszystkim zmianami liczby podmiotów zarejestrowanych w grupie firm zatrudniających do 9 pracowników.

Tabela 32. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON według liczby pracujących w województwie podlaskim w latach 2005-2010

Rok	Ogółem	Liczba pracowników		
		do 9	od 10 do 49	50 więcej
2005	2 590	2 440	117	33
2006	2 555	2 407	117	31
2007	2 587	2 431	125	31
2008	2 575	2 420	121	33
2009	2 374	2 226	117	31
2010	2 419	2 264	121	34

Źródło: Urząd Statystyczny w Białymstoku, dane z rejestru REGON.

Analiza danych dotyczących liczby podmiotów zarejestrowanych w REGON w 2009 roku według rodzajów PKD składających się na sektor pozwala stwierdzić, że najwięcej przedsiębiorstw na terenie województwa podlaskiego zajmuje się produkcją wyrobów tartacznych (tabele 33. i 34.). W roku 2009 stanowiły one 20,4% wszystkich podmiotów w PKD 16.10.Z, a w roku 2010 ich udział wyniósł 21,1%. Producenci płyt drewnianych stanowili zaledwie 1,3% wszystkich podmiotów sektora w roku 2010. Również niewielki udział mieli producenci gotowych parkietów podłogowych (1,4%), przy czym wraz z producentami wyrobów stolarskich i ciesielskich dla budownictwa łącznie przedstawiciele branży drewnianej stolarki budowlanej stanowili 18,1% podmiotów analizowanego sektora. Niewielka konkurencja występowała wśród producentów opakowań drewnianych stanowiących zaledwie 2,4% podmiotów sektora w 2010 roku. Jeśli zaś chodzi o przemysł meblarski, stanowił on aż 39,7% całego sektora producentów wyrobów z drewna i mebli w roku 2010 i 38,5% w roku 2009.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
 Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
 SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Tabela 33. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON według liczby pracujących oraz wybranych podklas PKD 2007 w województwie podlaskim w 2009 roku

Wyszczególnienie	Ogółem	Liczba pracowników		
		do 9	od 10 do 49	50 więcej
16.10.Z Produkcja wyrobów tartacznych	485	448	26	11
16.21.Z Produkcja arkuszy fornirowych i płyt wykonanych na bazie drewna	27	15	10	2
16.22.Z Produkcja gotowych parkietów podłogowych	32	26	5	1
16.23.Z Produkcja pozostałych wyrobów stolarskich i ciesielskich dla budownictwa	441	411	24	6
16.24.Z Produkcja opakowań drewnianych	60	54	6	-
16.29.Z Produkcja pozostałych wyrobów z drewna; produkcja wyrobów z korka, słomy i materiałów używanych do wyplatania	415	409	6	-
31.01.Z Produkcja mebli biurowych i sklepowych	144	135	6	3
31.02.Z Produkcja mebli kuchennych	314	303	11	-
31.03.Z Produkcja materaców	5	3	2	-
31.09.Z Produkcja pozostałych mebli	451	422	21	8

– zjawisko nie wystąpiło

Źródło: Urząd Statystyczny w Białymstoku, dane z rejestru REGON.

Tabela 34. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON według liczby pracujących oraz wybranych podklas PKD 2007 w województwie podlaskim w 2010 roku

Wyszczególnienie	Ogółem	Liczba pracowników		
		do 9	od 10 do 49	50 więcej
16.10.Z Produkcja wyrobów tartacznych	510	469	30	11
16.21.Z Produkcja arkuszy fornirowych i płyt wykonanych na bazie drewna	31	16	11	4
16.22.Z Produkcja gotowych parkietów podłogowych	34	29	4	1
16.23.Z Produkcja pozostałych wyrobów stolarskich i ciesielskich dla budownictwa	404	372	26	6
16.24.Z Produkcja opakowań drewnianych	58	52	6	-
16.29.Z Produkcja pozostałych wyrobów z drewna; produkcja wyrobów z korka, słomy i materiałów używanych do wyplatania	418	412	5	1
31.01.Z Produkcja mebli biurowych i sklepowych	185	176	6	3
31.02.Z Produkcja mebli kuchennych	356	344	12	-
31.03.Z Produkcja materaców	7	5	2	-
31.09.Z Produkcja pozostałych mebli	416	389	19	8

– zjawisko nie wystąpiło

Źródło: Urząd Statystyczny w Białymstoku, dane z rejestru REGON.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Podsumowując należy stwierdzić, że w województwie podlaskim liczba konkurentów jest dość duża. Istniejące na terenie województwa przedsiębiorstwa to przede wszystkim podmioty o bardzo małych rozmiarach. Jednak zarówno małe, jak i większe firmy sektora z województwa podlaskiego dostrzegają konkurentów z rynku krajowego, którzy często zajmują zdecydowanie mocniejszą pozycję rynkową. Stwierdzenie to odnajduje swoje potwierdzenie chociażby w rankingach, na przykład w Rankingu Najlepszych Producentów Mebli Tapicerowanych w Polsce oraz Rankingu Najlepszych Producentów Mebli Skrzyniowych w Polsce, które zostały przeprowadzone przez miesięcznik „Meble Plus”. Wśród firm z województwa podlaskiego w pierwszym rankingu znalazły się 3 przedsiębiorstwa, a w drugim zaś 1. Wśród producentów mebli skrzyniowych były to firmy: Art-Mebel z Supraśla, która zajęła 29. miejsce na 85 firm, Bial-Meble z Dobrzyniewa Kościelnego (40. miejsce) i ADB Furniture z Suwałk (69. miejsce). Jeśli zaś chodzi o producentów mebli tapicerowanych, to na 85 podmiotów w rankingu tylko jedna firma pochodziła z województwa podlaskiego. Było to przedsiębiorstwo Komfort Meble z Kleosina.⁹²

Nieco inaczej wygląda zaś konkurencja w produkcji stolarki budowlanej. Jak wynika z badań przeprowadzonych w październiku 2011 roku wśród członków „Klubu Budujących Dom”, w ocenie badanych znaczącą pozycję pod kątem najaktywniejszych na rynku marek/producentów okien drewnianych, zajmują również przedsiębiorstwa z województwa podlaskiego. Na 27 podmiotów w rankingu, pierwsze miejsce zajęła Sokółka Okna i Drzwi. Dopiero na miejscu 14. znalazł się Domex Okna i Drzwi z Białegostoku. Inne firmy spoza województwa to m.in.: Urzędowski, Drutex, Stolbud Włoszczowa, Stolbud Pruszyński, Dako Fabryka Okien, Pol-Skone, Ferno, MS więcej niż OKNA, OknoDrew.⁹³

Inne informacje daje jednak analiza wyników Rankingu Najwięksi Producenci 2010, opracowanego przez „Forum Branżowe”. Uwzględnia on 50 podmiotów zajmujących się produkcją stolarki budowlanej według wielkości przychodów. Wśród nich w grupie podmiotów, które uzyskały przychody na poziomie powyżej 200 mln złotych, znalazło się 10 firm, w tym Drutex z Bytowa produkujący okna i drzwi drewniane oraz Rationel z Wędkowy produkujący drzwi drewniane. Brak jednak firm z województwa podlaskiego. W przedziale przychodów od 100 do 200 mln złotych znalazły się: Pol-Skone z Lublina (okna i drzwi drewniane), Velfac ze Swarżyna (okna drewniane), Excellent z Krakowa (drzwi drewniane), D.R.E z Elbląga (drzwi drewniane) i Classen Drzwi ze Zwonowic (drzwi drewniane). W przedziale przychodów od 50 do 100 mln złotych znalazły się również firmy z województwa podlaskiego. Były to Stollar Systemy Okienne z Suwałk oraz Sokółka Okna i Drzwi, zajmujące się produkcją okien drewnianych.⁹⁴

Powyższe przykłady pokazują, że tak naprawdę w wielu branżach sektora producentów wyrobów z drewna i mebli znajdują się znaczący konkurenci prowadzący działalność w skali kraju, jak i za granicą. Ponadto w najbliższej perspektywie spodziewać się należy głównie wzrostu oferty ze strony wielkich korporacji transnarodowych, które mają swoje filie

⁹² M. Hryniewicki, M. Radecka, Najwięksi producenci mebli w Polsce, „MeblePlus”, online, protokół dostępu: <http://www.rameta.com.pl/public/uploaded/aktualnosci/najlepsi-producenci.pdf>, data dostępu 9.11.2011, s. 62-67.

⁹³ Portal budujemydom.pl, *Okna drewniane. Ranking*, online, protokół dostępu: http://www.budujemydom.pl/index.php?option=com_content&task=specialblogcategory&act=view_ranking&id=0&rankingid=11255&Itemid=37, data dostępu 10.11.2011.

⁹⁴ *Najwięksi producenci 2010. Ranking*, „Forum branżowe”, marzec 2011, online, protokół dostępu: http://okna-forum.pl/download/RANKING_najwieksi-producenci_2010.pdf, data dostępu 9.11.2011.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

i zakłady produkcyjne oraz przedsiębiorstw produkujących na skalę krajową i mających dostęp do szerokich kanałów dystrybucji. Na tym etapie rozwoju rynku nie brakuje w województwie podlaskim małych i średnich firm, które na razie znajdują dla siebie nisze rynkowe. Co za tym idzie należy uznać, że konkurencja w sektorze jest na chwilę obecną znacząca, jednak odczuwają ją bardziej przedsiębiorstwa działające poza regionem.

5.3.2. Tempo wzrostu sektora

Zasadniczo stwierdzić należy, że sektor producentów wyrobów z drewna znajduje się obecnie w fazie nasycenia lub nawet w fazie schyłkowej. Drewno zastępowane jest innymi surowcami. Ogólne tempo wzrostu sektora nie jest wysokie, a co za tym idzie konkurowanie w sektorze ma charakter agresywny, gdyż coraz częściej nie można osiągnąć wzrostu sprzedaży produktów firm sektora wraz ze wzrostem rynku. Tendencje te jednak są bardziej charakterystyczne dla przedsiębiorstw sprzedających swoje wyroby na rynkach zagranicznych, które mają do czynienia z konkurentami światowymi. Większość firm z województwa podlaskiego to niewielkie przedsiębiorstwa, które w zajętej przez siebie niszy rynkowej nie odczuwają, póki co, w znaczącym stopniu zmian zachodzących na rynkach światowych. Nie prowadzą więc agresywnej rywalizacji z innymi podmiotami. Jednocześnie jednak producenci mebli działają na rynku o wyższym tempie wzrostu, a ich możliwości poszerzania swojego rynku zbytu są nadal znaczące, w porównaniu do produkcji wyrobów z drewna.

Ponadto, patrząc od strony popytowej można stwierdzić, że mimo osłabienia koniunktury gospodarczej wydaje się, iż będzie utrzymywał się dotychczasowy poziom tempa wzrostu rynku. Może to wynikać chociażby z faktu, że wiele osób zarabia za granicą, jednak bardzo często swoje dochody przeznacza na zakup mieszkań czy domów w Polsce. To zaś powoduje, że wzrasta zainteresowanie produktami sektora wyrobów z drewna i mebli. Ponadto coraz większa świadomość znaczenia ergonomii produktów, takich jak np. meble, i coraz większe przekonanie o zasadności postawy proekologicznej będą zachęcać do zakupu produktów sektora.

Potwierdzają to wskaźniki dynamiki produkcji wyrobów analizowanego sektora w Polsce. Okazuje się, że jest ona nieco inna dla różnych wyrobów z drewna, a jeszcze inna dla mebli. Jednocześnie można zidentyfikować takie rodzaje produktów, a co za tym idzie i branż w badanym sektorze, dla których następuje wzrost produkcji, jak i takich, dla których następuje spadek. Dane według stanu na wrzesień 2011 roku w porównaniu do roku poprzedniego wskazują, że w przypadku produkcji wyrobów z drewna nastąpił w tym okresie wzrost produkcji tarcicy ogółem o 18,5%, w tym tarcicy iglastej o 20,6%. Inną branżą, w której miał miejsce wzrost produkcji, była produkcja sklejek i płyt. W tym przypadku dynamika nie była już tak znacząca, gdyż w analizowanym okresie wyniosła 8,7%. Jednocześnie w tym samym okresie września 2011 roku, w pozostałych branżach z sekcji PKD 16 miał miejsce spadek produkcji.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
 Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
 SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Tabela 35. Dynamika produkcji ważniejszych wyrobów przemysłowych według stanu na wrzesień 2011 roku

WYROBY według Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług (PKWiU)/PRODPOL	2011		
	IX		I-IX
	IX 2010=100	VIII 2011=100	I-IX 2010=100
Tarcica ogółem	118,5	116,5	111,1
w tym tarcica iglasta	120,6	116,2	113,0
Sklejka, płyty fornirowane i podobne laminowane płyty i arkusze; płyty wiórowe i podobne płyty z drewna lub materiałów drewnopochodnych	108,7	100,1	116,4
Płyty wiórowe i podobne płyty z drewna lub materiałów drewnopochodnych	98,3	102,2	105,8
Płyty pilśniowe z drewna lub materiałów drewnopochodnych	96,3	99,1	100,3
Okleiny	63,7	115,0	81,6
Okna i drzwi, ościeżnice i progi z drewna	93,2	104,6	97,9
Połączone płyty podłogowe na podłogi mozaikowe z drewna ^{a)}	100,0	103,2	96,0
Połączone płyty podłogowe z drewna	108,2	86,0	122,4
Mebłe do siedzenia przekształcalne w miejsca do spania ^{b)}	126,7	107,1	121,5
Mebłe drewniane, w rodzaju stosowanych w kuchni	121,9	107,8	106,2
Mebłe drewniane, w rodzaju stosowanych w sypialni ^{c)}	106,3	115,5	105,6
Mebłe drewniane, w rodzaju stosowanych w pokojach stołowych i salonach ^{d)}	104,7	107,1	104,0

a) Z wyłączeniem płyt do podłóg mozaikowych; b) Z wyłączeniem mebli ogrodowych lub kempingowych; c) Z wyłączeniem wyposażenia budowlanego do szafek montowanych na ścianach, stelaży dla materaców, wyposażenia lamp i oświetlenia, luster stojących na podłodze, mebli do siedzenia; d) Z wyłączeniem luster stojących na podłodze i mebli do siedzenia.

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, *Produkcja ważniejszych wyrobów przemysłowych X 2011 r.*, Warszawa, listopad 2011.

Jednocześnie w okresie od stycznia do września 2010 roku miał miejsce wzrost produkcji w wymienionych już branżach tartacznej i produkcji płyt oraz sklejek. Nie był on jednak już tak dynamiczny jak w samym miesiącu wrześniu. W produkcji drzwi i okien miał zaś miejsce spadek. Jeśli chodzi o produkcję mebli, to widoczna była pozytywna dynamika wskaźnika produkcji tych wyrobów w analizowanym okresie styczeń-wrzesień 2011 roku w porównaniu do analogicznego okresu w roku 2010. W tym w szczególności nastąpił wzrost produkcji mebli do spania.

Na podstawie danych statystycznych przedstawiających dynamikę produkcji sprzedanej wyrobów z drewna można stwierdzić, że w województwie podlaskim w latach 2006, 2008 i 2009⁹⁵ miała ona charakter spadkowy. Była to zresztą tendencja charakterystyczna dla większości województw w Polsce. Jedynie województwo świętokrzyskie odnotowało w analizowanym okresie znaczący wzrost sprzedaży. Spadek w wielkości sprzedanej był w Podlaskiem jednym z większych. Jeszcze większy spadek w produkcji sprzedanej wyrobów z drewna miał miejsce tylko w województwach łódzkim i dolnośląskim.

⁹⁵Na podstawie dostępnych danych dla lat 2006-2009 pozyskanych z GUS, *Bank Danych Regionalnych*, www.stat.gov.pl, data dostępu 7.11.2011.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
 Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
 SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Tabela 36. Dynamika produkcji sprzedanej wyrobów z drewna PKD 16.0 (rok poprzedni=100)

Województwo	2006	2008	2009
Łódzkie	98,7	92,2	77,2
Mazowieckie	109,8	117,8	88,6
Małopolskie	108,6	102,5	98,5
Śląskie	103,4	99,8	94,8
Lubelskie	114,8	108	103,2
Podkarpackie	105,2	94,2	90,9
Podlaskie	100,3	86,6	86,2
Świętokrzyskie	109,5	97,1	137,6
Lubuskie	98,7	97,9	102,3
Wielkopolskie	121,1	106,4	107,2
Zachodniopomorskie	103,6	100,9	103,5
Dolnośląskie	104,9	93,0	77,2
Opolskie	111,7	107,6	118,6
Kujawsko-pomorskie	105,6	92,9	101,3
Pomorskie	109,4	107,5	97,3
Warmińsko-mazurskie	114,4	83,5	93,9

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Regionalnych*, www.stat.gov.pl, data dostępu 7.11.2011.

Podobnie jak w przypadku dynamiki produkcji sprzedanej wyrobów z drewna, tak i odnośnie produkcji mebli wskaźnik ten cechuje się szczególnym spadkiem w przypadku województwa podlaskiego w analizowanym okresie. W porównaniu do roku 2008 spadek ten w roku 2009 wyniósł aż 26,7%.

Tabela 37. Dynamika produkcji sprzedanej mebli PKD 31.0 (rok poprzedni=100)

Województwo	2006	2008	2009
Łódzkie	114,0	102,0	83,2
Mazowieckie	121,6	123,9	90,8
Małopolskie	96,9	108,3	103,6
Śląskie	99,5	103,2	97,7
Lubelskie	101,2	96,1	72,9
Podkarpackie	112,5	106,4	88,1
Podlaskie	94,0	99,7	73,3
Świętokrzyskie	94,0	110,3	89,5
Lubuskie	105,7	80,2	115,1
Wielkopolskie	115,6	101,9	108,6
Zachodniopomorskie	0	0	0
Dolnośląskie	124,0	102,9	91,0
Opolskie	102,5	97,2	92,6
Kujawsko-pomorskie	104,4	98,3	84,3
Pomorskie	98,4	106,5	98,7
Warmińsko-mazurskie	101,7	109,5	106,4

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, *Bank Danych Regionalnych*, www.stat.gov.pl, data dostępu 7.11.2011.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Celem pogłębienia badania dokonano analizy zmian w wielkości produkcji sprzedanej dla różnych branż sektora w województwie podlaskim. Została ona jednak przeprowadzona tylko na podstawie dostępnych danych dla przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekraczała 9 osób.

Jak wynika z danych zawartych w tabeli 36. szczególnie mocny spadek miał miejsce w przypadku produkcji wyrobów z drewna ogółem (PKD 16.0). W porównaniu do roku 2008 a w roku 2009 wyniósł on 10,1. Należy przy tym zauważyć, że spadek ten był szczególnie duży dla PKD 16.2. Dla podmiotów zaklasyfikowanych do PKD 16.1 spadek produkcji sprzedanej w roku 2008, w porównaniu do roku 2007, był zdecydowanie silniejszy. Był on kontynuowany także w roku 2009, jednak już nie tak bardzo duży. W przypadku produkcji mebli również dostrzega się spadek produkcji sprzedanej, przy czym szczególnie duży miał miejsce w roku 2009 w porównaniu do roku 2008, gdyż wyniósł wówczas 26,7%.

Tabela 38. Dynamika produkcji sprzedanej^a wybranych podklas PKD 2007 w latach 2005-2009 w województwie podlaskim (rok poprzedni=100)

Wyszczególnienie	2006	2007	2008	2009
16 Produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania	100,4	113,5	99,6	89,9
16.1 Produkcja wyrobów tartacznych	120,9	130,0	78,4	90,8
16.2 Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i materiałów używanych do wyplatania	97,3	110,4	104,5	89,8
31.0 Produkcja mebli	92,9	82,5	99,8	73,3

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

Źródło: Opracowanie wyników do publikacji rocznych w oparciu o system zintegrowany (zbiory – F-01/I-01 – Sprawozdanie o przychodach, kosztach i wyniku finansowym oraz o nakładach na środki trwałe, SP – Roczna ankieta przedsiębiorstwa, Z-06 – Sprawozdanie o pracujących, wynagrodzeniach i czasie pracy, DG-1 – Meldunek o działalności gospodarczej), Urząd Statystyczny w Białymstoku, stan na 25.11.2011.

Ze względu na to, że wiele danych dotyczących poszczególnych podklas PDK nie może być publikowanych, gdyż dotyczy ich ochrona tajemnicy statystycznej, pełna analiza zmian w produkcji sprzedanej w okresie 2005-2009 może zostać przeprowadzona tylko w przypadku wybranych branż badanego sektora. Dane bezwzględne prezentujące poziom produkcji sprzedanej na przestrzeni lat 2005-2009 dla produkcji tartacznej pokazują, że wielkość tej produkcji z roku 2009 jest bliższa wynikom z roku 2005, niż innym w analizowanym okresie. W roku 2009 nastąpił wzrost produkcji sprzedanej w porównaniu do roku 2005 o 11,8%. Produkcja sprzedana płyt drewnopochodnych zmniejszyła się w roku 2009 w porównaniu do 2008 o 8,8%. W branży stolarki drewnianej, patrząc na PKD 16.23, można dostrzec spadek produkcji sprzedanej w roku 2009, w porównaniu do roku 2008, o 14,9%. Na przestrzeni lat w roku 2009, w porównaniu do 2005, spadek ten wyniósł zaś 9,3%. Jeśli chodzi o przemysł meblarski, należy dostrzec w analizowanym okresie bardzo duży spadek wielkości produkcji sprzedanej. Wyniósł on w roku 2009, w porównaniu do roku 2005, aż 43,9%. W tym produkcja sprzedana mebli kuchennych w roku 2009, w porównaniu do 2008, zmniejszyła się o 45,9%. Produkcja sprzedana dla pozostałej produkcji mebli spadła w roku 2009, w porównaniu do roku 2005, o 53,5%.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
 Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Generalnie trzeba stwierdzić, że w ostatnich latach, w tym zaś w szczególności w latach 2008-2009, nastąpił znaczący spadek tempa wzrostu rynku. Przemysły sektora producentów wyrobów z drewna i mebli nie są to branże wzrostowe, a cały sektor ma raczej charakter sektora dojrzałego.

Tabela 39. Produkcja sprzedana^a w bieżących cenach bazowych (w tys. zł) według PKD 2007 w województwie podlaskim w latach 2005-2009

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008	2009
16 Produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania	1 048 149	1 052 606	1 194 910	1 190 596	1 070 391
16.1 Produkcja wyrobów tartacznych	140 667	170 021	220 957	173 261	157 248
16.2 Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i materiałów używanych do wyplatania	907 482	882 585	973 953	1 017 335	913 143
16.21 Produkcja arkuszy fornirowych i płyt wykonanych na bazie drewna	#	#	#	742 712	677 384
16.22 Produkcja gotowych parkietów podłogowych	#	#	#	-	21 793
16.23 Produkcja pozostałych wyrobów stolarskich i ciesielskich dla budownictwa	210 277	179 710	185 026	224 090	190 634
16.24 Produkcja opakowań drewnianych	#	#	#	#	-
16.29 Produkcja pozostałych wyrobów z drewna; produkcja wyrobów z korka, słomy i materiałów używanych do wyplatania	43 469	48 033	55 306	#	23 332
31.0 Produkcja mebli	355 377	330 015	272 380	271 962	199 260
31.01 Produkcja mebli biurowych i sklepowych	140 770	130 212	#	#	#
31.02 Produkcja mebli kuchennych	#	#	19 709	20 788	11 254
31.03 Produkcja materaców	#	#	#	#	#
31.09 Produkcja pozostałych mebli	196 180	176 350	122 104	117 206	91 278

a Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

Dane nie mogą być opublikowane ze względu na konieczność zachowania tajemnicy statystycznej w rozumieniu ustawy o statystyce publicznej.

Źródło: Opracowanie wynikowe do publikacji rocznych w oparciu o system zintegrowany (zbiory – F-01/I-01 – Sprawozdanie o przychodach, kosztach i wyniku finansowym oraz o nakładach na środki trwałe, SP – Roczna ankieta przedsiębiorstwa, Z-06 – Sprawozdanie o pracujących, wynagrodzeniach i czasie pracy, DG-1 – Meldunek o działalności gospodarczej), Urząd Statystyczny w Białymstoku, stan na 25.11.2011.

Podsumowując stwierdzić można, że zmiany w wielkości produkcji sprzedanej dla producentów sektora w okresie 2005-2009 miały charakter niekorzystny. Znacząco spadła wielkość tej sprzedaży w roku 2009, w porównaniu do roku 2005, w przypadku większości branż. W tym szczególnie wysoki spadek miał miejsce w produkcji mebli ogółem. Jeśli zaś chodzi o produkcję wyrobów z drewna, wartości produkcji sprzedanej w roku 2005 i 2009 były dość podobne, co wskazuje na fakt, że w okresie tym wystąpiły zarówno wzrosty, jak i spadki w produkcji sprzedanej. Te spadkowe tendencje prowadzą do słabej rywalizacji w sektorze.

5.3.3. Zróżnicowanie produktów

Obecna oferta podmiotów sektora nie jest zbyt zróżnicowana. Generalnie jednak można spotkać się z coraz szerszym wprowadzaniem do sprzedaży produktów bazujących na specyficznych rodzajach komponentów, które sprawiają, że produkty takie charakteryzuje wyższa jakość. Zachowują one walory produktu z drewna, przy jednoczesnej poprawie charakterystyki dzięki wprowadzeniu innowacyjnych rozwiązań związanych z modyfikacją cech produktów z drewna, np. drewno termiczne. W branży produkcji mebli dostrzega się zróżnicowanie ze względu na łączenie sztuki użytkowej z zastosowaniem nowych, ciekawych akcesoriów meblowych, poprawiających funkcjonalność mebli, wprowadzanie tkanin niewchłaniających płynów – odpornych na zabrudzenia oraz inne nowinki. Przyszłe zróżnicowanie produktów może wzrastać tym bardziej, że może następować coraz szersze wprowadzanie do sektora innowacyjnych rozwiązań z innych dziedzin, np. bazujących na nanotechnologiach, które sprawiają, iż ostateczny produkt, mimo że drewniany, będzie bardziej funkcjonalny. Zróżnicowanie produktów jest średnie, a między innymi na tej podstawie można twierdzić, że w województwie podlaskim rynek ten jest rynkiem tradycyjnym, który wymaga większej inicjatywy na rzecz poprawy poziomu innowacyjności i konkurencyjności działających na nim firm.

5.3.4. Udział kosztów stałych

W sektorze występuje duża presja na pełne wykorzystanie mocy przetwórczych z powodu dużego udziału kosztów stałych w relacji do wartości dodanej. Warto zauważyć, że trwałość produktów sektora w zasadzie jest duża, a koszty przechowywania wcale nie muszą występować w przypadku niektórych wyrobów z drewna. Co za tym idzie, w większości branż sektora nie wymusza to presji na obniżanie cen wyrobów z drewna. Często poważnym wyborem o charakterze strategicznym jest wejście w nowe urządzenia czy maszyny, których wykorzystanie nie będzie pełne. Takie sytuacje mają miejsce. Na przykład, jeden z producentów z sektora z województwa podlaskiego dokonał zakupu wyposażenia własnej suszarni drewna, której potencjał nie jest w pełni wykorzystany. Zasadniczo jednak koszty stałe w sektorze związane są z płacami, a także z niepełnym wykorzystaniem urządzeń i maszyn, często kupowanych na kredyt, których wykorzystanie już od samego początku nie było zbyt duże.

5.3.5. Bariery wyjścia

Konkurencję w sektorze powiększają wysokie koszty zmiany kierunku produkcji, co wynika z wyspecjalizowania linii technologicznych czy lokalizacji tartaków w rejonach koncentracji bazy surowcowej. W zasadzie niby ten aspekt nie ma już znaczenia w kontekście systemu aukcyjnego zorganizowanego przez Lasy Państwowe dotyczącego zakupu drewna. Duże „koszty wyjścia” powodują utrzymanie się przewagi podaży nad popytem na rynku większości wyrobów. Ponadto na wysokość barier wyjścia wpływ mają zawierane długookresowe umowy z sieciami dystrybucyjnymi, układy zbiorowe z pracownikami, związane z nimi zwolnienia i koszty przeniesienia. To wszystko sprawia, że w zasadzie występuje niemożliwość przystosowania zakładów do nowych form produkcji, co

nie oznacza jednak, że nie można produkować innych rodzajów wyrobów z drewna. Przy niewielkiej skali działania, np. w postaci zakładów stolarskich, koszty wyjścia z sektora nie są już aż tak znaczące.

5.4. Siła nowych producentów i produktów

Jako nowych producentów należy postrzegać inne podmioty działające już w sektorze producentów wyrobów z drewna i mebli i chcące poszerzyć swoją ofertę. Mogą to być zarówno firmy z województwa podlaskiego, jak też z kraju czy z zagranicy. Chodzi tu głównie o duże koncerny, w tym przede wszystkim markety budowlane, ale również import produktów zagranicznych lub ich wytwarzanie na licencji.

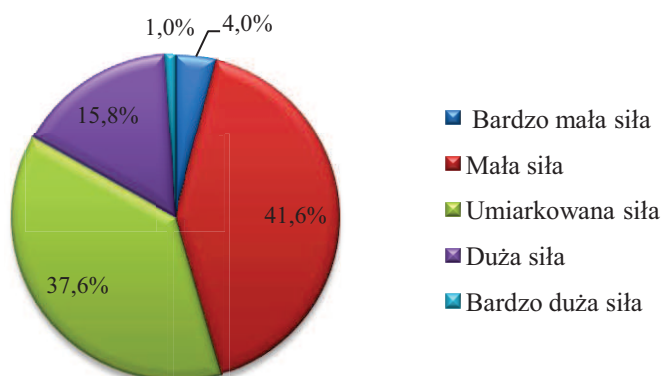
W przypadku podmiotów z kraju, konkurencję stanowią producenci z innych województw – warmińsko-mazurskiego i mazowieckiego. Poważną konkurencją zagraniczną mogą być produkty pochodzenia chińskiego, a przede wszystkim ich reeksport. Jeśli chodzi zaś o konkretne wielkie koncerny o międzynarodowej skali działania, to uwagę zwraca zwłaszcza wejście firmy IKEA, która podjęła już swoją działalność na podlaskim rynku.

Generalnie stwierdzić trzeba, że można spodziewać się wchodzenia na rynek raczej sieci dystrybutorów niż producentów. Wymienić można takie sieci handlowe, jak np. Castorama, OBI, które mogą potencjalnie być również odbiorcami produktów podlaskich firm sektora, bardzo często jednak mają już swoich dostawców, a na danym rynku sprzedają je w ramach własnej sieci.

Wpływ na prowadzenie działalności, i to zarówno pozytywny, jak i negatywny, może mieć pojawienie się w sektorze nowych producentów i produktów wprowadzanych na rynek przez już istniejące tam podmioty. Może mieć również znaczenie wejście na rynek nowych przedsiębiorstw. Jak się okazuje, w tym przypadku wśród odpowiedzi respondentów w badaniach CATI przeważały wskazania na małą i bardzo małą siłę oddziaływania nowych produktów czy producentów. Oznaczać to może, że w zasadzie przedstawiciele badanych firm czują się na tyle pewnie na rynkach, na których działają, że nie martwi ich zbyt mocno fakt, iż inne podmioty mogą wejść na ten rynek. Odpowiedzi takich udzieliło 45,6% badanych. Z nieco większym dystansem do tej kwestii podeszło 37,6% respondentów, którzy uznali, że takie zagrożenie może mieć miejsce, jednak jego siła oddziaływania jest umiarkowana. Poważne obawy co do presji ze strony nowo wchodzących na rynek miało 16,8% badanych.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
 Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
 SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Wykres 11. Siła oddziaływania wywierana przez nowo pojawiających się/nowo wchodzących do sektora producentów, jak i nowych produktów, usług

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań CATI.

Badanie wpływu nowo pojawiających się z uwzględnieniem wielkości przedsiębiorstw pokazuje, że firmy zatrudniające do 9 pracowników przede wszystkim oceniają ich siłę oddziaływania jako małą (54,2%). Niemal co czwarty respondent uznaje zaś, że siła ta jest umiarkowana. Można przy tym dostrzec, że firmy zatrudniające 10 i więcej pracowników częściej dostrzegają umiarkowany, a nawet duży wpływ nowo pojawiających się na rynku.

Tabela 40. Siła oddziaływania nowo pojawiających się/nowo wchodzących do sektora producentów a wielkość firmy

Siła oddziaływania	Wielkość przedsiębiorstwa		
	Mikro	Małe	Średnie i duże
Bardzo mała	1	2	1
	1,7%	6,9%	7,7%
Mała	32	7	3
	54,2%	24,1%	23,1%
Umiarkowana	23	10	5
	39,0%	34,5%	38,5%
Duża	3	9	4
	5,1%	31,0%	30,8%
Bardzo duża	0	1	0
	0,0%	3,4%	0,0%
SUMA	59	29	13

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań CATI.

Analizę pogłębioną na temat siły oddziaływania przedstawiono w tabeli 41. Uwzględniono przy tym pięć czynników, które mają wpływ na sektor.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
 Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
 SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Tabela 41. Siła nowych producentów i produktów

Czynnik	Siła oddziaływania na sektor				
	Bardzo małe zagrożenie	Małe zagrożenie	Średnie zagrożenie	Duże zagrożenie	Bardzo duże zagrożenie
Korzyści skali działania			x		
Wymagania kapitałowe			x		
Siła marek i różnicowanie produktów		x			
Dostęp do kanałów dystrybucji		x			
Dostęp do technologii		x			

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań desk research, IDI/ITI i FGI.

5.4.1. Korzyści skali działania

Ekonomia skali występuje w niektórych branżach sektora, np. produkcji sklejek, płyt wiórowych. To znacząco przeciwdziała wejściu do nich nowych producentów, zmuszając wchodzących do działania na dużą skalę, jak i narażając na ostrą reakcję firm funkcjonujących już w sektorze, albo do działania na małą skalę i pogodzenia się z gorszą sytuacją kosztową. Ponadto bardzo rzadko mają miejsce wspólne działania przedsiębiorstw związanych z systemem dystrybucji i zaopatrzenia.

Generalnie duża skala działania w całym sektorze nie jest jednak aż tak istotna. Dotychczasowi gracze na rynku mają niewielką przewagę wynikającą z większej skali działania. Są to bardzo często małe podmioty, np. zakłady stolarskie zatrudniające kilku pracowników czy też nawet niemające pracowników z zewnątrz poza członkami swojej rodziny. Zasadniczo dostęp do bazy surowcowej dla wszystkich w sektorze jest podobny.

Ponadto w przypadku produkcji wyrobów z drewna i mebli w zasadzie nie mają póki co ogromnego znaczenia żadne restrykcyjne mechanizmy wytwarzania produktów sektora. Takie zmiany niewątpliwie będą następować. Coraz większy nacisk kładziony jest na certyfikaty typu FSC, o czym zresztą wspomniano, opisując jeden z czynników w ramach analizy zewnętrznych uwarunkowań popytowo-podażowych sektora (załącznik 7.).

To sprawia, że wejście do sektora nie jest zbyt trudne. W kontekście tego poważnym zagrożeniem jest między innymi import produktów z drewna z Chin. Jeden z respondentów, przedstawicieli sektora z województwa podlaskiego, stwierdził: „Dla mnie wielkim zagrożeniem jest import gotowych mebli z Chin, Malezji, Wietnamu. To jest wielkie zagrożenie, w tej chwili to nie jest groźny konkurent, bo kurs dolara jest dla nich niekorzystny, ale jak był kurs dolara na poziomie 2,2 zł albo niżej około 2 zł, to w takiej sytuacji można by było firmę zamknąć i zająć się jedynie handlem, a nie produkcją. Ponieważ wartość mebla sprowadzonego w paczkach z Azji byłaby niższa niż wartość materiału zużytego u nas do produkcji”.

Inny badany dostrzega fakt, że wejście IKEI może powodować – ze względu na jej skalę działania, iż „w branży się mówi, że jak IKEA uruchomi u siebie przerób tartaczny, to mogą podskoczyć ceny drzewa na aukcjach (...), a wiadomo, że pieniędzy mają dużo więcej niż tutaj my”. Kolejny badany również dostrzega to zagrożenie: „Sporym zagrożeniem jest dla mnie IKEA, która pobudowała tutaj swój zakład w Orli. Szczególnie chodzi tutaj

o pozyskanie surowca, że będą podbijać ceny dla nas, tartaczników. Będą starali się przejąć rynek regionalny, choć mają bazować na importowanym surowcu, ale też wiadomo, że będą kupować sporo drewna u nas na rynku, co na pewno podbije ceny”.

Większą barierą, jak się wydaje, jest spełnienie wysokich wymagań jakościowych, czemu zresztą są w stanie sprostać właśnie takie mniejsze podmioty, składające się na sektor w województwie podlaskim.

5.4.2. Wymagania kapitałowe

Wymagania kapitałowe związane z realizacją inwestycji polegającej na budowie nowego zakładu produkcyjnego zależą od branży. Kapitał może być potrzebny przede wszystkim na urządzenia produkcyjne. W zasadzie więc można stwierdzić, że bariery kapitałowe w przypadku artykułów o prostej technologii produkcji, np. zakład stolarski, są niewysokie. Jeśli jednak jakiś inwestor chciałby wejść w produkcję zaawansowanych technologicznie produktów, np. półproduktów typu drewno termiczne, bazujących na nowych rozwiązaniach, wówczas zapewne taka inwestycja byłaby bardzo kosztowna. Istotne znaczenie miałoby nawet prowadzenie własnej działalności badawczo-rozwojowej, która jak powszechnie wiadomo jest dość ryzykowna.

Przedstawiciel firmy sektora stwierdził w trakcie wywiadu pogłębionego: „W tej chwili nie ma nowych zakładów i tartaków otwieranych w moim otoczeniu. Nie powstał żaden nowy zakład produkcji drzewnej. Jak to się mówi branża jest ciężka, dużo trzeba finansów posiadać, żeby coś takiego otworzyć. Ikea przykładowo i inne fabryki w regionie to duże, potężne firmy, które będą robiły produkty gotowe, a półprodukty i tak muszą kupić i tak, częściowo sami coś będą produkować (...)”. Natomiast co do wymagań kapitałowych to przede wszystkim „ciężko jest wejść w branżę tartaczną, drzewną, dlatego ja myślę, że to zagrożenie jest małe lub żadne. Tutaj najczęściej trzeba mieć teren, maszyny i to są zakłady najczęściej z tradycjami wieloletnimi, wątpię, żeby ktoś ot tak z ulicy nagle sobie zakładał tartak. I jeszcze trzeba powiedzieć o spełnianiu norm i pozwoleniach”.

Podsumowując stwierdzić można, że zasadniczo występuje średnie zagrożenie, przede wszystkim ze strony dużych podmiotów, które wyraziłyby zainteresowanie, posiadają znaczący kapitał i bez większych problemów mogłyby wejść na rynek w analizowanym sektorze.

5.4.3. Siła marek i zróżnicowanie produktów

Odniesienie sukcesu rynkowego związane jest z posiadaniem silnej marki, na którą składa się wiele czynników. Jednym z nich jest jej znajomość wynikająca z prowadzenia w szerokim zakresie działań promocyjno-reklamowych i public relations. Założenie to generalnie dotyczy rynku krajowego, gdzie marka producenta i wynikające z tego czynniki, tj. cena, jakość, wzornictwo, mają olbrzymie znaczenie podczas procesu podejmowania decyzji o zakupie danego wyrobu.⁹⁶

Wydaje się, że ogólnie dla całego sektora wyrobów z drewna i mebli marki obecnie nie mają tak dużego znaczenia, jednak niewątpliwie sytuacja powoli ulega zmianie.

⁹⁶ *Strategia Rozwoju Zielonogórskich Fabryk Mebli ZEFAM S.A. na lata 1998-2002*, online, protokół dostępu: http://www.bordeaux.net/Bez_kategorii/Strategia_rozwoju_fabryki_mebli/, data dostępu 3.10.2011.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

W produkcji meblarskiej można zauważyć pewne przywiązanie do kilku marek produktów. W przypadku mebli są to np. Forte, BRW, Swarzędz, Kler, IKEA. W produkcji parkietów przodują m.in. Barlinek, Kronopol, Stolarka Wołomin, Classen-Pol⁹⁷.

Producenci pod znanymi markami z powodzeniem sprzedają swoje produkty. Generalnie jednak przywiązanie klientów do marek nie jest zbyt znaczące. Bardzo często produkty niewielkich podlaskich zakładów stolarskich sprzedawane są bez marek. Klienci przede wszystkim zwracają uwagę na cenę produktów.

Należy oczekiwać umocnienia na rynku pozycji marek własnych, tzw. private labels, produkowanych na zamówienie sieci i hipermarketów. Trzeba spodziewać się również umocnienia pozycji marek intensywnie reklamowanych, o szerokiej dystrybucji. Na takie zabiegi nie wszystkich jednak stać.

Wzmacnianie marek producentów jest jednym z wartych uwagi kierunków działania podmiotów sektora. Należy stwierdzić, że obecnie bardzo często marka producenta ma niewielkie znaczenie dla odbiorców, większą wagę przywiązują oni do marki dystrybutora. Jednym z powodów jest bardzo ograniczona promocja marek produktów tych firm. Wśród promocyjnych akcji na skalę kraju wymienić można reklamy firmy Barlinek, Kler, mebli Forte czy BRW.⁹⁸ Pozwala to stwierdzić, że również w tym sektorze działania związane ze wzmacnianiem marki mają miejsce.

5.4.4. Dostęp do kanałów dystrybucji

Wydaje się, że dostęp do kanałów dystrybucji, jakimi są hurtownie i sieci handlowe, nie jest łatwy. Są one co prawda kluczowe dla dotarcia na rynki, szczególne znaczenie odgrywa zaś współpraca z sieciami handlowymi, które są tak naprawdę kanałem dystrybucji i istotnym odbiorcą. Problemem jest konieczność dokonywania opłat za wprowadzenie produktów do sklepów sieci. Inną formą wejścia do kanałów dystrybucji to produkcja wyrobów pod nazwami własnymi sieci handlowych.

Wejście do branży, a w konsekwencji obniżenie skali zagrożenia pojawieniem się nowych podmiotów, utrudnione jest też koniecznością stosowania opustów cenowych, rabatów na wspólną reklamę czy też innych działań mających na celu lepsze uplasowanie się w placówkach handlu hurtowego i detalicznego, co zmniejsza jednak zyski. Istniejący konkurenci mają powiązania z kanałami, oparte na długotrwałych związkach, usługach wysokiej jakości albo nawet wyłączności związków, polegającej na całkowitej identyfikacji określonego kanału z danym producentem.

Szczególną formą dystrybucji mebli są własne sklepy firmowe lub własne sieci handlowe. Na przykład firma BRW przyjęła, że chce zostać największym sprzedawcą wyprodukowanych przez siebie mebli, ale i najlepiej rozpoznawalną marką w Polsce, a z czasem też za granicą. Wyrazem tej strategii jest blisko 1 000 punktów sprzedaży w Polsce, działających pod wyłącznym szyldem Black Red White bądź we współpracy z lokalnym dystrybutorem także innych marek. Drugie niemal 1 000 sklepów, w których

⁹⁷ Badania pt. „Znane i preferowane marki produktów” zostały przeprowadzone przez portal Budujemy Dom w okresie marzec-kwiecień 2008 roku. Portal budujemydom.pl, *Panele podłogowe i parkiety*, online, protokół dostępu: http://www.budujemydom.pl/index.php?option=com_content&task=specialblogcategory&act=view_ranking&id=&rankingid=11170&Itemid=49, data dostępu 3.10.2011.

⁹⁸ Sklep internetowy firmy Black Red White, *Black Red White rozpoczyna kampanię wizerunkową*, 14.09.2011, online, protokół dostępu: http://www.meble-brw.com.pl/index.php?news=show&news_id=1, data dostępu 20.09.2011.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

można kupić meble BRW, rozrzucone jest po prawie całej Europie (Czechy, Słowacja, Węgry, Rumunia, Bułgaria, Bośnia i Hercegowina, Grecja, Niemcy, Belgia, Holandia, Francja, Wielka Brytania, Norwegia, Szwecja, Litwa, Łotwa, Ukraina), a także w Stanach Zjednoczonych i Kanadzie. Wszędzie produkty biłgorajskiej firmy sprzedawane są pod własną marką.⁹⁹

Ważne dla firm sektora może być również wchodzenie w sieci już istniejące w innych krajach. Nawiązanie współpracy z kontrahentami zagranicznymi może sprzyjać sprzedaży eksportowej, która może być nawet dopasowana do oczekiwań danego zagranicznego rynku zbytu, gdyż kontrahent zagraniczny lepiej zna własny rynek niż przedsiębiorstwa z Polski.

Firmy z sektora mogą poza siecią odbiorców, do których można wejść, tworzyć przedstawicielstwa handlowe i dealerów, którzy będą przejmować na siebie ciężar lokalnej obsługi rozproszonej sieci odbiorców.¹⁰⁰

5.4.5. Dostęp do technologii

Problemem może być dostęp do technologii i bardzo wysokie koszty badań prowadzonych w celu zaprojektowania nowych produktów, które miałyby być innowacyjne. Dotyczy to jednak przede wszystkim tych producentów, którzy angażują się we wdrażanie innowacji. Chodzi tu o wybrane branże sektora. Konieczna jest współpraca z różnymi jednostkami, w tym badawczymi, co będzie sprzyjać rozwojowi produktów sektora. Nie ulega wątpliwości, że znaczenie ma także pozyskanie takich technologii produkcji poprzez zakup licencji. Wzrastająca konkurencja w sektorze prowadzi do wysokich wymagań jakościowych oferowanych produktów, jak i stosowanych technologii. Wyrazem tego jest wprowadzanie np. certyfikatów ISO, FSC.

W sektorze jest wiele branż. Zasadniczo jednak nawet małe zakłady stolarskie mają dość łatwy dostęp do technologii, gdyż podstawowe maszyny i urządzenia są stosunkowo łatwo dostępne. W tym przypadku istotne znaczenie ma np. projektowanie nowych mebli. Wymaga to wiedzy z zakresu ergonomii, poznania trendów światowych, ale również umiejętności wykorzystania nowych produktów typu akcesoria meblowe, jak i chemii – lakiery, bejce, kleje, służące produkcji.

Dostęp do technologii produkcji mebli jest już dość łatwy. Jednak uruchomienie produkcji, która pozwoliłaby na zajęcie korzystnej pozycji konkurencyjnej oraz wytwarzanie po koszcie niższym od ceny rynkowej, wymagałoby wysokich nakładów finansowych ze strony inwestora.

5.5. Siła substytutów

Głównymi substytutami są wyroby z innych materiałów niż drewno, w tym z np. plastiku, metali, szkła. Trzeba jednak generalnie stwierdzić, że drewna po dziś dzień nie da się zastąpić w całości substytutami. U schyłku XX wieku przewidywano, że drewno aż w 90% zostanie wyparte z meblarstwa przez inne materiały zastępcze – głównie substytuty

⁹⁹ Sklep internetowy firmy Black Red White, *Black Red White rozpoczyna kampanię wizerunkową*, 14.09.2011, online, protokół dostępu: http://www.meble-brw.com.pl/index.php?news=show&news_id=1, data dostępu 20.09.2011.

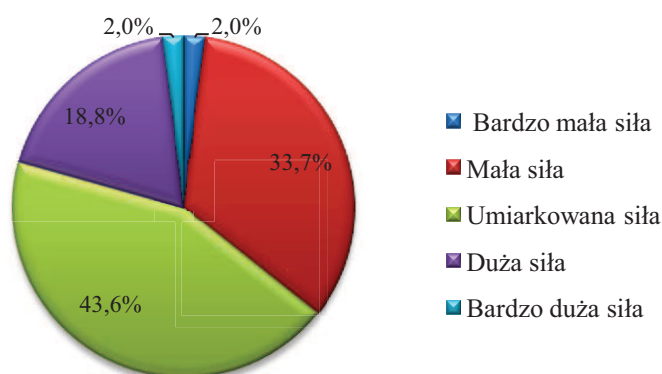
¹⁰⁰ *Strategia Rozwoju Zielonogórskich Fabryk Mebli ZEFAM S.A. na lata 1998-2002*, online, protokół dostępu: http://www.bordeaux.net/Bez_kategorii/Strategia_rozwoju_fabryki_mebli/, data dostępu 3.10.2011.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

pochodzenia chemicznego oraz tworzywa drzewne – głównie płyty wiórowe oraz płyty MDF. Jednak stosowanie drewna w produkcji mebli nadal występuje. Ponadto np. płyty wiórowe, które są co prawda substytutem dla desek drewnianych, są równocześnie jednym z podstawowych półproduktów stosowanych w produkcji mebli. Uznano jednocześnie, na potrzeby niniejszej analizy, że brak substytutów dla mebli. Przykłady substytutów: płyty MDF – dla desek, płyty terakotowe – dla parkietu z drewna, belki metalowe – dla belek drewnianych, listwy przypodłogowe plastikowe – dla listew drzewnych, zabawki plastikowe – dla zabawek drewnianych.

Rozkład odpowiedzi na temat siły oddziaływania substytutów, uzyskanych metodą CATI, okazał się dość podobny jak w przypadku innych pytań dotyczących uwarunkowań rozwoju sektora badanych metodą pięciu sił Portera. Okazuje się bowiem, że dwie piąte badanych uznało, iż siła oddziaływania substytutów jest umiarkowana. Około 35% badanych stwierdziło, że presja ze strony substytutów jest mała czy też bardzo mała. Co piąty badany jednak przyznał, że nie należy lekceważyć wpływu substytutów na sektor. Na podstawie swojego doświadczenia przedstawiciele firm sektora uznali, że siła oddziaływania substytutów jest duża czy nawet bardzo duża.

Wykres 12. Siła oddziaływania substytutów (produktów, które można stosować zamiast produktów sektora) w stosunku do produktów/usług sektora wyrobów z drewna i mebli

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań CATI.

Rozkład odpowiedzi badanych z różnych firm pod względem ich wielkości pokazuje, że podmioty najmniejsze, zatrudniające do 9 pracowników uważają, iż zagrożenie ze strony substytutów jest umiarkowane (47,5%). Nieco mniej, bo 44,1% respondentów wskazało zaś na małą siłę oddziaływania substytutów. Większość podmiotów małych odczuwa również w stopniu umiarkowanym oddziaływanie substytutów (41,4%), zaś co trzeci badany z tej grupy dostrzega duże ich oddziaływanie (31%). Większa grupa przedstawicieli sektora pracujących w firmach średnich i dużych odczuwa raczej dużą siłę oddziaływania substytutów. Na taką odpowiedź wskazała prawie połowa badanych przedstawicieli z tej grupy podmiotów. Aczkolwiek co trzeci uznał, że presja ze strony substytutów jest umiarkowana, natomiast co czwarty optymistycznie twierdził, iż ta siła oddziaływania jest mała.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
 Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
 SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Tabela 42. Siła oddziaływania substytutów a wielkość firmy

Siła oddziaływania	Wielkość przedsiębiorstwa		
	Mikro	Małe	Średnie i duże
Bardzo mała	0	2	0
	0,0%	6,9%	0,0%
Mała	26	5	3
	44,1%	17,2%	23,1%
Umiarkowana	28	12	4
	47,5%	41,4%	30,8%
Duża	4	9	6
	6,8%	31,0%	46,2%
Bardzo duża	1	1	0
	1,7%	3,4%	0,0%
SUMA	59	29	13

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań CATI.

Również ostatni rodzaj siły oddziaływania na sektor – substytuty – został poddany analizie poszerzonej o identyfikację wpływu czterech czynników oddziałujących na sektor. Wyniki przedstawiono w tabeli 43. Poniżej znalazł się także opis.

Tabela 43. Siła oddziaływania substytutów

Czynnik	Siła oddziaływania na sektor				
	Bardzo małe zagrożenie	Małe zagrożenie	Średnie zagrożenie	Duże zagrożenie	Bardzo duże zagrożenie
Dostępność substytutów				x	
Użyteczność substytutów					x
Konkurencyjność cenowa				x	
Nasilenie działań marketingowych				x	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań desk research, IDI/ITI i FGI.

5.5.1. Dostępność substytutów

W tym sektorze występuje raczej znacząca groźba ze strony substytutów. W zasadzie, w kontekście tego sektora, przy przyjęciu powyższych rodzajów substytutów stwierdzić można, że występuje znacząca i łatwa dostępność substytutów. Zamienniki desek w postaci różnych konstrukcji stalowych mogą mieć nawet swoje uzasadnienie w niektórych przemysłach.

Generalnie nie ma problemu z nabyciem substytutów, a często ich oferta jest o wiele szersza niż wyrobów z drewna. Na przykład o wiele łatwiej jest nabyć różnego rodzaju płytki, panele podłogowe, które znajdują się w szeregu sklepów i są szerzej promowane. Wydaje się, że szerokość asortymentu wyrobów substytucyjnych ma już na chwilę obecną znaczący negatywny wpływ na sektor. Jednocześnie jednak ze względu na ograniczony dostęp do surowca drzewnego oraz jego cenę będzie on wzrastać.

5.5.2. Użyteczność substytutów

Z jednej strony dochodzi do zastępowania tradycyjnych materiałów i wyrobów z drewna nowoczesnymi, uszlachetnionymi wyrobami drzewnymi, a z drugiej strony – do substytucji pomiędzy materiałami drzewnymi i niedrzewnymi. Najczęściej występuje przy tym tendencja do wytwarzania materiałów i wyrobów drzewnych pozwalających na jednoczesne spełnianie wielu kryteriów funkcjonalnych.¹⁰¹

Użyteczność substytutów jest bardzo duża. W dzisiejszych czasach dostępnych jest wiele rozwiązań. Można wybrać panele czy płytki, zainwestować w dywany lub kamienne posadzki. Wśród ogromu propozycji warto pamiętać o tym, że podłoga ma być nie tylko ładna, ale przede wszystkim funkcjonalna. Produkty z drewna są takie. Na przykład ogromną zaletą drewna, szczególnie dębowego, jest to, że jedynym ograniczeniem w jego stosowaniu jest wyobraźnia.

Przykładem substytutu dla desek z drewna naturalnego, sklejk czy płyt stolarskich może być np. płyta MDF. Ma ona zasadnicze zalety, takie jak łatwość cięcia, wiercenia, frezowania czy gładka powierzchnia. Płyta MDF przeznaczona jest do produkcji mebli, elementów wykończeniowych wnętrz, paneli ściennych, kasetonów, listew ozdobnych, wykończeniowych, meblowych oraz do produkcji stolarki budowlanej. Płyta powstaje w wyniku sprasowania w warunkach wysokiego ciśnienia i temperatury włókien drzewnych z dodatkiem organicznych związków łączących i utwardzających. Z punktu widzenia całego analizowanego sektora jednak płyty takie są substytutami jedynie dla branży tartacznej. W przypadku produkcji wyrobów z drewna i mebli są to jedne z podstawowych półproduktów służących do produkcji mebli.

Jak stwierdził jeden z badanych, przedstawiciel tartaku: „Pojawiają się zamienniki. Wiadomo to są w mojej branży, zamiast drewna, konstrukcje stalowe, aluminiowe, aczkolwiek ludzie lubią drewno szczególnie w budownictwie rodzinnym i tutaj chyba zagrożenia dużego nie ma. Ale w budownictwie przemysłowym lepsze są i tańsze te zamienniki”.

Co za tym idzie stwierdzić można, że w niektórych przypadkach nawet z punktu widzenia technologicznego, nie wspominając o kosztach, użycie substytutów jest uzasadnione. Jak stwierdził jeden z respondentów – producent z sektora: „To może odebrać sporą część produkcji, te zamienniki, które są produkowane taniej, szczególnie w mojej branży tartacznej, gdzie odbiorcami są głównie firmy budowlane. Dominujących takich zamienników nie ma, ale to jest zależne od rynku, jak będą mocno tańsze, to na pewno się je będzie sprowadzało. Jedno wchłania drugie i jak na razie nie ma takiego dużego zagrożenia”.

Drewno to materiał, który w postaci np. desek jest znaczącym materiałem budowlanym i wykończeniowym, towarzyszy ludziom od zawsze. Były próby zastępowania surowców naturalnych (drewna) innymi substytutami (laminaty). Jednakże okazało się, że naturalnego surowca niczym do końca nie zastąpimy.

Dla mebli jednak brak substytutów: „Ja uważam, że nie ma za bardzo zamienników mebla tapicerowanego, jak i w ogóle mebla. To mogą być inne rozwiązania technologiczne, innowacyjne, maszynowe, lepsze moduły i systemy, ale to są nowości, które będą tak czy

¹⁰¹ Foresight w drzewnictwie..., op.cit., s. 77.

inaczej. Ale takich substytutów, że można wymienić mebel na dmuchany materac to ja sobie nie wyobrażam i wątpię, żeby coś takiego było”. Inny producent mebli stwierdził: „Nie no, raczej meble zawsze będą, z plastików czy innych tworzyw raczej mebli, sypialni się nie robi. Klient zawsze woli jednak solidne drewniane, ładne meble”.

Przykładowo, w budownictwie skala substytucji drewna materiałami nieдрzewnymi jest bardzo duża. Szczególnie istotna jest w produkcji okien, gdzie wyniosła około 80% materiałów. W przypadku podkładów materiały nieдрzewne stanowią obecnie około 75%, również w przypadku produkcji mebli jedynie drewnianych w chwili obecnej materiały o charakterze nieдрzewnym stanowią około 25%. Jak wskazuje E. Ratajczak, dla produkcji podkładów drewnianych ta zastępowalność materiałów z drewna nieдрzewnymi stanowi niewiele, bo ok. 15%.¹⁰²

5.5.3. Konkurencyjność cenowa

Poziom zakupu produktów z drewna i mebli zasadniczo zależy od kształtowania się cen innych produktów, które nie zostały wytworzone z drewna. Ważnym czynnikiem jest skłonność nabywców do zastępowania produktów z drewna innymi produktami, w tym produktami z innych materiałów. Obecnie wyroby z drewna często nie są konkurencyjne cenowo w porównaniu do wymienionych substytutów. Na przykład meble czy okna drewniane.

Zasadniczo, za niższą cenę kupujący substytuty często otrzymuje zdecydowanie więcej. Na przykład, kupując gres czy terakotę, może nie tylko ułożyć podłogę, ale i nie wymaga ona już innych zabiegów, np. lakierowania. Jest odporna na wilgoć i ścieranie. Produkty z drewna mają również wiele pozytywnych cech, często jednak nie są w stanie konkurować z produktami z innych materiałów, które są tańsze.

5.5.4. Nasilenie działań marketingowych

Nasilenie działań marketingowych może poszerzyć zainteresowanie produktami z innych materiałów niż drewno. Szczególnie chodzi tu o produkty dla klientów indywidualnych, jak np. zabawki z drewna. W zasadzie, w porównaniu z działalnością marketingową oferty różnych substytutów nie są znacząco rozwinięte. Stwierdzić należy, że obecnie zarówno producenci wyrobów z drewna, jak i ci produkujący wyroby z innych materiałów nie prowadzą nad wyraz szerokiej kampanii marketingowej. Podobnie zresztą jest w przypadku producentów produktów substytucyjnych.

W zasadzie trudno reklamować np. deskę czy inne wyroby z drewna, które tak naprawdę stanowią podstawę do produkcji wyrobów gotowych. Poza tym ludzie wiedzą, a przynajmniej tak im się wydaje, jakie cechy mają produkty drewniane. Jednak produktem drewnianym jest także np. drewno termiczne, które po zastosowaniu odpowiedniej technologii staje się bardziej odporne na temperaturę, wilgoć, uzyskuje dzięki zastosowanym procesom lepsze cechy. Z drugiej strony np. zabawki wykonane z plastiku są zdecydowanie częściej reklamowane. Stoją za nimi producenci mający marki światowe. Generalnie jednak,

¹⁰² E. Ratajczak, *Zużycie drewna w budownictwie*, Instytut Technologii Drewna, prezentacja przedstawiona na Kongresie Budownictwa Drewnianego, Jachranka, 19-21 maja 2010, online, protokół dostępu: http://www.szkielet.pl/www/kongres/img/wyk/Ewa_Ratajczak-I.pdf, data dostępu 15.09.2011.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

jak się wydaje, możliwe jest kreowanie popytu zarówno na produkty drewniane, jak i ich substytuty.

5.6. Podsumowanie

Na podstawie uzyskanych wyników badań metodą CATI, dotyczących pięciu sił Portera, można wyliczyć średnią siłę oddziaływania dostawców dla całego sektora. Celem wyliczenia średniej siły oddziaływania każdej z pięciu sił przyjęto następujące wagi: bardzo mała siła – 1, mała siła – 2, umiarkowana siła – 3, duża siła – 4 i bardzo duża siła – 5. Na tej podstawie uzyskano informacje, iż średnia siła oddziaływania dostawców na sektor wynosi 2,9, a więc jest według badanych umiarkowana (tabela 44.). Wyliczenia średniej dla całej próby badawczej, odnośnie siły oddziaływania odbiorców, zgodnie z przyjętymi wyżej wagami, pozwalają stwierdzić, że również presja ze strony odbiorców ma w opinii badanych charakter umiarkowany (średnia ocena 2,9). W przypadku siły oddziaływania innych podmiotów z sektora uzyskano podobną odpowiedź. Średnia siła oddziaływania konkurentów w sektorze producentów wyrobów z drewna i mebli okazała się umiarkowana, gdyż wyniosła dla całej próby badawczej 2,9. Siłę oddziaływania wywieraną przez nowo pojawiających się i nowo wchodzących do sektora producentów oraz nowych produktów i usług należy uznać za umiarkowaną do małej. Podobnie generalne, uśrednione wyniki dotyczące presji ze strony substytutów prowadzą do wniosku, że w zasadzie siła oddziaływania produktów, za pomocą których można zastępować wyroby z drewna i meble, jest stosunkowo umiarkowana.

Analiza średniej siły oddziaływania pięciu sił rynkowych, które oddziałują na sektor, pozwala twierdzić, że największą siłę oddziaływania odczuwają firmy średnie i duże. Średnia siła oddziaływania jest w przypadku tej grupy podmiotów najczęściej umiarkowana, zbliżająca się do dużej. Szczególnie dotkliwie odczuwają oni wpływ odbiorców (siła oddziaływania 3,7), jak i dostawców (3,5). Presję z tej strony odczuwają również firmy małe (średnia siła oddziaływania odbiorców 3,3, zaś dostawców 3,4). Wpływ różnych grup sił na mikroprzedsiębiorstwa jest najmniejszy. Oceniają ją oni jako umiarkowaną do małej, przy czym należy stwierdzić, że dość niskie oceny uzyskała siła oddziaływania dostawców i nowo pojawiających się na rynku.

Tabela 44. Średnia siła oddziaływania pięciu sił na sektor w opinii producentów wyrobów z drewna i mebli

Presja ze strony	Średnia siła oddziaływania	Średnia siła oddziaływania według wielkości firmy		
		Mikro	Małe	Średnie i duże
Dostawców	2,9	2,5	3,4	3,5
Odbiorców	3,0	2,7	3,3	3,7
Konkurencji	2,9	2,7	3,1	3,4
Nowo pojawiających się w sektorze	2,6	2,5	3,0	2,9
Substytutów	2,9	2,7	3,1	3,2

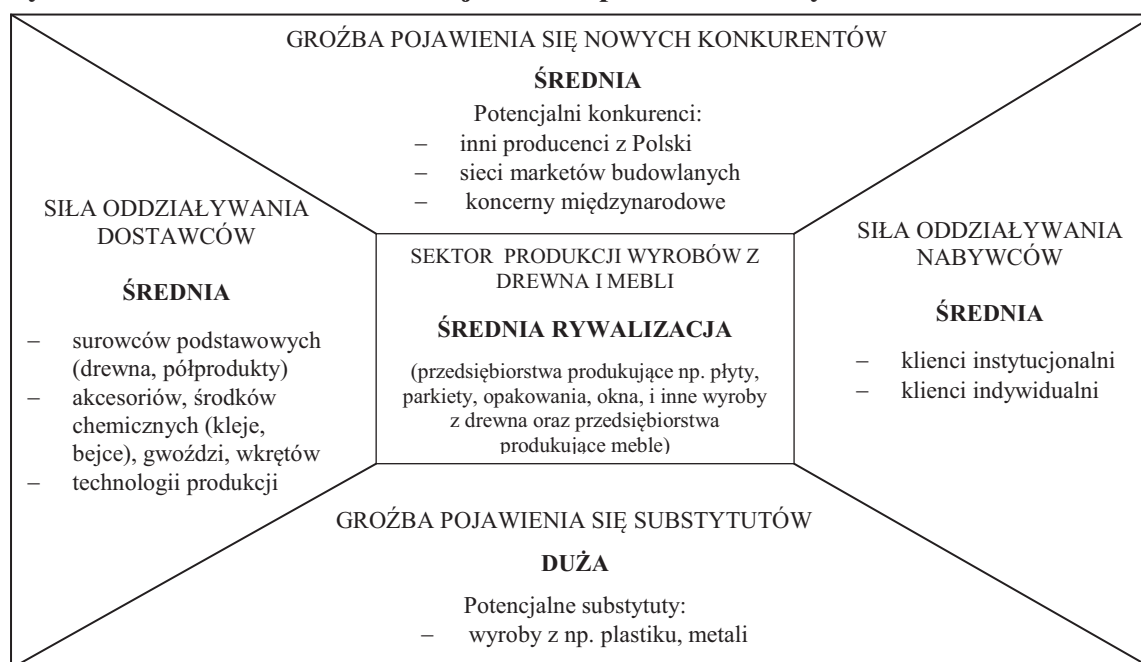
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań CATI.

Jednakże trzeba mieć na uwadze, że analiza pięciu sił Portera przeprowadzona była również innymi metodami, w tym: desk research, IDI/ITI, FGI, o czym zresztą wspomniano

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
 Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

na początku niniejszego rozdziału. Co za tym idzie, ostateczny model sił, jakie wpływają na badany sektor, opracowany został na podstawie prac grupy ekspertów, w ramach której skonsumowano zarówno wyniki badań kwestionariuszowych (CATI) zamieszczone w tabeli 44., jak i pozostałymi metodami. Wnioskiem płynącym z przeprowadzonej analizy konkurencyjności jest stwierdzenie, że sytuacja kierunku produkcji w sektorze producentów wyrobów z drewna i mebli jest dość korzystna, a presja konkurencyjna umiarkowana (rysunek 1.).

Rysunek 1. Analiza sił konkurencji sektora producentów wyrobów z drewna i mebli

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Podsumowując stwierdzić należy, że presja ze strony dostawców jest średnia. Na szczególną uwagę zasługuje tu kwestia znaczącej roli wysokiej jakości dostaw. Oznacza to, że podmioty, które wchodzi w ten rodzaj działalności, są w znacznym stopniu uzależnione od swoich dostawców surowca i półproduktów, jak również od technologii produkcji. Podobnie siłę przetargową nabywców należy ocenić jako średnią. Odbiorcy sektora to przede wszystkim firmy budowlane czy sieci handlowe, które stawiają swoje warunki współpracy i wywierają znaczny wpływ na producentów. Jednak trzeba zauważyć, że ważny jest też konsument jako ostateczny odbiorca. Także on może mieć bezpośrednie kontakty z producentami z analizowanego sektora i negocjować ceny.

Obecna siła nowych producentów i produktów jest średnia, jednak w okresie kilku najbliższych lat nie wywoływałyby negatywnych, lecz raczej pozytywne konsekwencje w postaci wzmocnienia całego sektora. Pewne zagrożenie stanowią oni dla dotychczasowych producentów wyrobów z drewna i mebli, ale oczekiwać należy przede wszystkim, że na rynek wchodzić będą głównie podmioty już działające w sektorze, które będą poszerzać swoją obecną ofertę produktową. Jeśli jednak będą wchodzić na rynek, to prawdopodobnie z odpowiednim zapleczem marketingowym, co może sprawić, że wyroby z drewna

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

„z Podlasia” zdobędą większą popularność. Mogą poza tym „zagrzewać” do wprowadzania innowacji podlaskie przedsiębiorstwa, które będą chciały utrzymać swoją dotychczasową pozycję na rynku. Poważne zagrożenie, chociaż niedoceniane przez firmy z województwa podlaskiego, stanowią substytuty, szczególnie że są konkurencyjne cenowo, jak również ich dostępność na rynku już jest znacząca.

Siłę konkurencji można obecnie uznać co najwyżej za umiarkowaną. Tak naprawdę rynek wyrobów z drewna i mebli w Polsce jest dobrze rozwinięty i ma swoje tradycje. Firmy będące głównymi graczami są znane i działają bazując przede wszystkim na swojej dotychczasowej renomie. Konkurencja na rynku podlaskim nie jest zbyt szeroka w ramach sektora. W niedalekiej przyszłości należy jednak spodziewać się znacznego tempa wzrostu rynku i wzrostu konkurencji, szczególnie związanej z poszerzaniem działalności o charakterze marketingowym przez głównych graczy rynkowych.

5.7. Analiza punktowa atrakcyjności sektora

Jeśli chodzi o analizę punktową atrakcyjności sektora, to w trakcie spotkań zespołu badawczego sporządzono listę czynników, które różnicują sektor i stopień jego atrakcyjności. Ponieważ poszczególne kryteria mają różne znaczenie dla oceny sektora, więc ocena punktowa wymagała zastosowania ocen ważonych sumujących się do 1. Nadanie wag odbyło się podczas dyskusji w trakcie spotkania ekspertów, które miało na celu wypracowanie konsensusu w tej kwestii. W następnej kolejności lista czynników została poddana ocenie polegającej na nadaniu dla danego kryterium wartości w skali od 1 do 5, która oznacza korzystne lub niekorzystne kształtowanie się danego kryterium dla badanego sektora. Następnie dokonano wyliczenia oceny ważonej, celem ustalenia ostatecznej atrakcyjności sektora.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
 Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
 SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Tabela 45. Analiza punktowa atrakcyjności sektora producentów wyrobów z drewna i mebli

Czynnik	Waga (w _i)	Ocena czynnika (o _i)					Średnia ważona (w _i * o _i)
		1	2	3	4	5	
1. Aktualna wielkość rynku	0,15				x		0,60
2. Przewidywana dynamika wzrostu rynku	0,15				x		0,60
3. Sezonowość i cykliczność	0,20		x				0,40
4. Zmiany technologiczne	0,10				x		0,40
5. Intensywność konkurencji	0,10			x			0,30
6. Stopień koncentracji sektora	0,02		x				0,04
7. Wymagania kapitałowe	0,10		x				0,20
8. Bariery wyjścia	0,10			x			0,30
9. Elastyczność cenowa	0,05			x			0,15
10. Nowi konkurenci	0,03			x			0,09
	1,00						3,08

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Skala odniesienia atrakcyjności sektora przedstawia się następująco: do 1 – bardzo mała atrakcyjność sektora, 1,01-2,00 – mała atrakcyjność sektora, 2,01-3,00 – średnia atrakcyjność sektora, 3,01-4,00 – duża atrakcyjność sektora, 4,01-5,00 – bardzo duża atrakcyjność sektora.

Sektor producentów wyrobów z drewna i mebli w ocenie punktowej otrzymał wartość 3,08. Oznacza to, zgodnie z powyższą skalą, że sektor ten cechuje średnia atrakcyjność. Analiza punktowa atrakcyjności sektora w województwie podlaskim, w kontekście przeprowadzonej wcześniej analizy pięciu sił Portera, pozwala stwierdzić, że szczególne znaczenie dla rozwoju tego sektora ma przewidywana dynamika wzrostu rynku, a także elastyczność cenowa. Należy więc oczekiwać silnego tempa wzrostu rynku, którego siła oddziaływania na podmioty już jest widoczna. Podobnie jest w przypadku wpływu zmian technologicznych na rozwój całego analizowanego sektora.

6. Analiza powiązań sektora z rynkiem pracy

W ramach trzeciego obszaru została podjęta próba analizy stanu zatrudnienia oraz zmian w zatrudnieniu w badanym potencjalnym obszarze wzrostu, w tym: analiza dostępności i zapotrzebowania na kadry (stopień i źródła zaspokojenia potrzeb kadrowych pracodawcy; stopień realizacji wymagań pracodawcy w zakresie: umiejętności i kwalifikacji, postaw pracowniczych, poziomu wynagrodzeń), analiza rozwoju kadr pracowniczych, prognoza zmian w zatrudnieniu.

W ramach trzeciego obszaru zostały zastosowane techniki badań, które pozwoliły na pozyskanie danych o stanie zatrudnienia i zmianach w zatrudnieniu na regionalnym rynku pracy. Wykorzystanie wybranych technik badawczych pozwoliło na ocenę stanu powiązań między sektorem produkcji wyrobów z drewna i mebli a rynkiem pracy. Pierwszą z nich były badania desk research polegające na analizie dostępnych informacji dotyczących rynku pracy w województwie podlaskim oraz w Polsce, a jej wyniki zostały przedstawione wśród uwarunkowań rozwojowych sektora w rozdziale 4. Celem uzyskania informacji na temat powiązań sektora z rynkiem pracy przeprowadzono badania ilościowe (CATI). Kolejnym krokiem było przeprowadzenie indywidualnych wywiadów pogłębionych (IDI/ITI) wśród przedstawicieli instytucji oraz przedsiębiorstw sektora producentów wyrobów z drewna i mebli z województwa podlaskiego. W następnej kolejności kwestie powiązań sektora z rynkiem pracy poruszono w trakcie zrealizowanego zogniskowanego wywiadu grupowego (FGI). Następnie na zorganizowanym seminarium przedstawiono ogólne wyniki badań z tego obszaru analizy.

6.1. Powiązanie sektora producentów wyrobów z drewna i mebli z rynkiem pracy

6.1.1. Struktura zatrudnienia

6.1.1.1. Poziom zatrudnienia

Jak wynika z próby badawczej, 58,4% badanych to przedsiębiorstwa mikro. Jedna trzecia podmiotów to przedsiębiorstwa średnie i duże, zaś 12,9% to firmy małe. Celem poszerzenia powyższych wskazań, zapytano respondentów o liczbę kobiet oraz liczbę właścicieli i członków ich rodzin zatrudnionych w badanych firmach.

Łącznie badane przedsiębiorstwa wskazały na zatrudnienie około 2 408 osób. Oznacza to, że średnio w firmie zatrudnionych było 23 pracowników. W 11 mikroprzedsiębiorstwach zatrudnionych było łącznie 17 kobiet. 30 firm małych (zatrudniających łącznie od 10 do 49 pracowników) zatrudniało 122 kobiety, natomiast 473 kobiety zatrudniało 12 podmiotów średnich (zatrudniających łącznie 50 pracowników i więcej). Można więc stwierdzić, że wraz ze wzrostem wielkości podmiotu rosło zatrudnienie kobiet. Łącznie kobiety zatrudniane były przez 53 podmioty z badanej próby.

W próbie badawczej było 59 mikroprzedsiębiorstw, w tym 46 nie zatrudniało kobiet. Natomiast 10 podmiotów zatrudniało po 1 kobiecie, w dwóch firmach były po 2 kobiety, zaś w jednej 3. Jeśli chodzi o małe firmy, których w próbie badawczej było 29, tylko jedna z nich nie zatrudniała żadnej kobiety. Najczęściej przedsiębiorstwa zatrudniały po

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

1 kobiecie – na taką odpowiedź wskazało 10 firm. Poza tym 6 podmiotów zatrudniało po 2 kobiety, a 5 po 4. Najwięcej kobiet wśród małych przedsiębiorstw zatrudniała jedna firma i były to 32 kobiety. Spośród 13 podmiotów średnich i dużych najwięcej pań zatrudniała jedna firma – łącznie było to 140 kobiet. Inne mniejsze przedsiębiorstwo zatrudniało około 100 kobiet. Najmniej, bo 3 panie zatrudniała 1 firma z tej grupy podmiotów, zaś 2 firmy zatrudniały po 10 kobiet. Zasadniczo można więc stwierdzić, że przedsiębiorstwa z sektora produkcji wyrobów z drewna i mebli w swoim personelu mają również kobiety.

Zwrócono także uwagę na zatrudnienie właścicieli i członków rodzin. W większości mikrofirm podstawę zatrudnienia stanowili sami właściciele i członkowie ich rodzin. Spośród 59 podmiotów z tej grupy 6 firm nie miało ani właścicieli, ani też członków rodziny wśród swojego personelu. To oznacza, że co najmniej 1 osoba była właścicielem firmy, a w kilku przypadkach zatrudnieni byli również inni członkowie rodziny. Dokładnie zaś 45 firm zatrudniało jedynie właściciela, 7 firm po 2 właścicieli i członków rodziny, zaś tylko w jednej firmie było to 3 właścicieli i członków rodziny. W 32 przedsiębiorstwach zatrudniających od 10 do 49 pracowników (podmioty małe) było 66 zatrudnionych, czyli średnio około 2 osoby stanowili członkowie rodziny oraz właściciel. Najczęściej w firmach tej wielkości było zatrudnionych po 1 właścicielu, zaś w 9 firmach były po 2 osoby właścicieli i członków ich rodzin. Jedna firma zatrudniała aż 7 osób będących właścicielami i członkami ich rodzin. W przedsiębiorstwach średnich i dużych proporcje te były inne. Na 10 firm, które udzieliły odpowiedzi, zatrudnienie właścicieli oraz członków ich rodzin wynosiło 25 osób, a więc średnia była podobna jak w przypadku firm małych. Najwięcej – 5 właścicieli i członków ich rodzin zatrudniała 1 firma. W 3 podmiotach z tej grupy nie było zatrudnionego właściciela ani członków jego rodziny.

6.1.1.2. Wykształcenie kadry

Jeśli chodzi o liczbę pracujących według poziomu wykształcenia, to zdecydowanie najczęściej wskazywane było wykształcenie zawodowe. Na podstawie wszystkich odpowiedzi można wnioskować, że około 45% zatrudnionych miało ten typ wykształcenia. Mniej, bo około 24% osób zatrudnionych w badanych firmach stanowili pracownicy z wykształceniem średnim. Wykształceniem gimnazjalnym legitymowało się 14% zatrudnionych. Nie zabrakło też osób z wykształceniem wyższym. Stanowili oni około 15,3% wszystkich pracowników w badanych firmach sektora producentów wyrobów z drewna i mebli.

Poziom zatrudnienia osób z wykształceniem gimnazjalnym był w badanych podmiotach bardzo zróżnicowany. Do 5 pracowników z tym wykształceniem zatrudniało 10 firm, zaś 9 podmiotów zatrudniało od 6 do 20 osób z wykształceniem gimnazjalnym. 33 firmy zatrudniały do 5 pracowników z wykształceniem zawodowym, natomiast zatrudnienie w przedziale od 6 do 20 pracowników wykazało 28 przedsiębiorstw. Powyżej 21 osób z wykształceniem zawodowym zatrudniało 14 podmiotów. Drugą w kolejności bardzo często zatrudnianą grupą pracowników według poziomu wykształcenia były osoby z wykształceniem średnim. Do 5 pracowników z tym wykształceniem zatrudniały aż 43 firmy, w przedziale od 6 do 20 zatrudnionych legitymujących się wykształceniem średnim zatrudniało 20 podmiotów. Zaś w 6 firmach zatrudnionych było powyżej 21 osób z tym wykształceniem. Na pracowników z wykształceniem niepełnym wyższym i wyższym,

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

których było do 5 zatrudnionych w firmie wskazało, 27 podmiotów. Od 6 do 10 pracowników z wykształceniem niepełnym wyższym i wyższym zatrudniało 12 firm, zaś 2 podmioty zatrudniały 21 i więcej osób z tym wykształceniem.

6.1.1.3. Zatrudnienie według stanowisk pracy

Respondenci poproszeni zostali także o podanie liczby pracujących według stanowisk. Do 5 stolarzy zatrudniało 28 firm. W przedziale od 6 do 10 pracowników w tym zawodzie zatrudniało 12 podmiotów, od 11 do 20 pracowników – 9 firm, zaś powyżej 21 stolarzy było zatrudnionych przez 7 przedsiębiorstw z sektora. W tym jedna z firm zatrudniała najwięcej, bo około 150 **stolarzy**. Do 4 **tartaczników** było zatrudnionych przez 7 badanych podmiotów. W tym odpowiednio: po 1 pracowniku w tym zawodzie zatrudniały 3 firmy, po 2 pracowników zatrudnionych było w 2 firmach, zaś po 3 i 4 w 1 przedsiębiorstwie. W przedziale od 1 do 3 **posadzkarzy** było zatrudnionych przez 4 firmy. Na zatrudnienie **trakowych** wskazała 1 firma, która w zawodzie tym zatrudniała 5 osób. **Brygadzystów i mistrzów** zatrudniało 6 firm. W tym jedno przedsiębiorstwo zatrudniało 4 brygadzystów, a 3 kolejne po 3. Z innych zawodów związanych bezpośrednio z produkcją wyrobów z drewna i mebli wskazany został zawód **tapicera**. 10 osób w tym zawodzie zatrudniała jedna z badanych firm.

Wśród innych stanowisk pracy pojawiło się między innymi stanowisko **pracownika biurowego**. 12 firm zatrudniało po 1 osobie na tym stanowisku, zaś kolejnych 12 od 2 do 5 pracowników. Natomiast 1 firma wskazała, że było to 10 osób, a inna na 24 pracowników biurowych. **Doradców i konsultantów** w liczbie jednej osoby na takim stanowisku zatrudniało 14 firm. Od 2 do 5 pracowników na tym stanowisku zatrudniało 10 podmiotów z sektora, 8 firm zatrudniało od 6 do 10 konsultantów, a jeden respondent wskazał, że było to w chwili prowadzenia badań 26 osób. Wśród innych często wymienianych stanowisk pojawiło się stanowisko **pracownika ds. obsługi klienta**. Po jednym pracowniku na takim stanowisku było w 5 firmach, zaś 6 podmiotów zatrudniało po 2 osoby. W jednej firmie były 3 takie stanowiska pracy, w kolejnej 6, natomiast w następnej 10 stanowisk pracy związanych było z obsługą klienta. Jeśli chodzi o stanowisko **przedstawiciela handlowego**, była na nim zatrudniona 1 osoba w 1 firmie, 2 osoby w kolejnym przedsiębiorstwie, zaś 2 inne podmioty wskazały na zatrudnianie 11 i 24 osób na stanowisku przedstawiciela handlowego czy też sprzedawcy.

Inne stanowiska pracy wskazywane były przez pojedynczych respondentów. Warto jednak zwrócić uwagę, że **projektantów/architektów** zatrudniały tylko 3 z badanych przedsiębiorstw. W tym jedno zatrudniało 1 osobę w tym zawodzie, kolejne 2 pracowników, zaś trzecie 7 osób.

Inne wymieniane stanowiska pracy to m.in.: **lakiernik** (1 wskazanie), **operator maszyn** (1), **kierowca** (1). Na ogólnie **pracowników fizycznych**, pracowników produkcyjnych, robotników i pomocników wskazało 15 firm. Najczęściej na tych stanowiskach pracy zatrudnionych było od 6 do 10 osób.

Inne pytanie dotyczyło stanowisk pracy, na których najczęściej są zatrudniani pracownicy w firmach sektora producentów wyrobów z drewna i mebli. Respondenci najczęściej wymieniali stanowisko **stolarza**. Na odpowiedź taką wskazało 49,5%, czyli 50 badanych. Drugie w kolejności było stanowisko **montera** (5 wskazań), a trzecie

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
 Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

tartaczniaka (4 wskazania). Wśród innych zawodów, w których to najczęściej są zatrudniani pracownicy w badanych firmach, znalazły się następujące: **pomocnik**– „pomocnik stolarza”, „pomocnik produkcji” (7 odpowiedzi), **operator maszyn i urządzeń** (3), **tapicer** (2), **cieśla** (2), **pilarz** (1), **trakowy** (1), **szwaczka** (1). Spoza zawodów dotyczących bezpośrednio produkcji wyrobów z drewna i mebli zostały wyróżnione inne, takie jak: **kierowca** (1), **sprzedawca** – „na stanowiskach handlowych”, „doradcy techniczno-handlowi” (4 odpowiedzi), **księgowa** (1). Oprócz zawodów wyróżniono stanowiska pracy, które nie zostały uszczegółowione przez respondentów, jakimi są: **pracownicy fizyczni** (7 wskazań), **pracownicy produkcyjni** (6 wskazań) oraz **pracownik biurowy** (1 wskazanie).

6.1.1.4. Poziom wynagrodzeń

Jak wskazują dane statystyczne, poziom przeciętnego wynagrodzenia brutto w przedsiębiorstwach analizowanego sektora w ostatnich latach miał charakter wzrostowy.

Tabela 46. Przeciętne wynagrodzenie miesięczne brutto (w zł) według wybranych grup PKD 2004 w województwie podlaskim w latach 2005-2008

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008
20.1 Produkcja wyrobów tartacznych, impregnacja drewna	1 294,93	1 357,37	1 659,79	1 791,35
20.2 Produkcja arkuszy fornirowych; produkcja płyt i sklejek	3 169,61	4 468,62	4 171,10	4 065,05
20.3 Produkcja wyrobów stolarskich i ciesielskich dla budownictwa	1 538,66	1 600,59	2 016,79	2 161,30
20.4 Produkcja opakowań drewnianych	#	#	#	#
20.5 Produkcja pozostałych wyrobów z drewna; produkcja wyrobów z korka, słomy i z materiałów używanych do wyplatania	1 442,93	1 549,30	1 744,01	1 804,26
36.1 Produkcja mebli	1 547,23	1 624,04	1 808,75	2 146,77

Źródło: Dane opracowane na podstawie Z-06 – sprawozdania o pracujących, wynagrodzeniach i czasie pracy, Urząd Statystyczny w Białymstoku, stan na 10.11.2011.

W przypadku produkcji wyrobów tartacznych przeciętne wynagrodzenie w okresie 2005-2010 wzrosło o 60,2%. Natomiast jeśli chodzi o produkcję mebli, wzrost ten wyniósł 36,6% (tabele 46. i 47.). Zasadniczo najwyższe wynagrodzenia przeciętne brutto były charakterystyczne dla przedsiębiorstw z branży płyt drewnopochodnych. Dostępne dane z roku 2008 wskazują, że wynagrodzenie to wynosiło 4 065,05 zł. W pozostałych branżach poziom tych wynagrodzeń brutto był zdecydowanie niższy. W tym szczególnie w przypadku produkcji tartacznej, gdzie przeciętne wynagrodzenie miesięczne brutto wynosiło w 2008 roku 1 791,35 zł. W roku 2009 osiągnęło wysokość 1 864,20 zł, zaś w 2010 roku 2 075,48 zł.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
 Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
 SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Tabela 47. Przeciętne wynagrodzenie miesięczne brutto (w zł) według wybranych grup PKD 2007 w województwie podlaskim w latach 2009-2010

Wyszczególnienie	Przeciętne wynagrodzenie 2009	Przeciętne wynagrodzenie 2010
16.1 Produkcja wyrobów tartacznych	1 864,20	2 075,48
16.2 Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i materiałów używanych do wyplatania	2 875,93	2 846,64
31.0 Produkcja mebli	1 910,07	2 114,25

Źródło: Dane opracowane na podstawie Z-06 – sprawozdania o pracujących, wynagrodzeniach i czasie pracy, Urząd Statystyczny w Białymstoku, stan na 10.11.2011.

Celem poszerzenia wiedzy na temat zatrudnienia w badanym sektorze również w ramach badań ankietowych poproszono respondentów o wskazanie na poziom średnich miesięcznych wynagrodzeń zasadniczych brutto. Przedstawiciele firm zostali spytani o wynagrodzenia z podziałem na różne stanowiska pracy. Łącznie odpowiedzi na to pytanie udzieliły 33 firmy. Dotyczyły one 11 stanowisk pracy, najwięcej z nich stanowiska stolarza.

Tabela 48. Wynagrodzenie zasadnicze brutto, maksymalne oraz minimalne na poszczególnych stanowiskach

Stanowisko	Wynagrodzenie	Wynagrodzenie	Średnie
Stolarz	1 386,00	2 766,67	1 724,57
Tartacznik			2 300,00
Monter			1 300,00
Technolog		3 000,00	
Pracownicy produkcji			2 550,00
Pracownik fizyczny			1 600,00
Kierownik			1 460,00
Pracownik biurowy			1 950,00
Przedstawiciel			1 800,00
Lakiernik	2 000,00	3 000,00	
Mechanik			2 300,00
Ogólnie pracownicy firmy	1 596,50	3 233,33	1 493,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań CATI.

Jeśli chodzi o wynagrodzenie na tym stanowisku, średnio – według odpowiedzi respondentów – wyniosło ono 1 724,57 zł. Przy tym maksymalnie wynosiło około 2 766,67 zł, a minimalnie 1 386 zł. Wynagrodzenia minimalne i maksymalne zostały wskazane również dla zawodu lakiernika. W tym przypadku wyniosły one odpowiednio od 2 000 zł do 3 000 zł. Dla większości zawodów, które pojawiały się w trakcie wywiadu, nie zostały udzielone odpowiedzi na temat poziomu wynagrodzeń pracowników. Tartacznik zarabia średnio 2 300 zł, technolog produkcji około 3 000 zł. Jeśli chodzi o inne zawody – niebędące zawodami specjalistycznymi w sektorze, wynagrodzenia kształtują się w opinii badanych przedstawicieli firm następująco: wynagrodzenie przedstawiciela handlowego wynosi ok. 1 800 zł, pracownika biurowego 1 950 zł, zaś w jednej z firm wskazano, że

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

kierownik zarabia około 1 460 zł. Odpowiedzi te jednak nie są miarodajne, gdyż były to pojedyncze wskazania, zaś przeważająca większość przedstawicieli podmiotów biorących udział w badaniu odmówiła ich udzielenia.

Kilku badanych podało również minimalne stawki wynagrodzeń ogólnie dla pracowników w ich firmie. Było to około 1 600 zł, natomiast stawki maksymalne wynosiły około 3 230 zł. Poza tym 10 respondentów mówiło także o średniej wysokości wynagrodzeń na poziomie około 1 500 złotych. Kilku badanych podało stawki za godzinę ogólnie obowiązujące w ich firmach. Wynosiły one minimalnie od około 8,90 zł do 13,50 zł za godzinę.

6.1.1.5. Formy zatrudnienia

Jeśli chodzi o formę zatrudnienia, to większość pracowników była zatrudniona na podstawie umowy o pracę w pełnym wymiarze. Około 70,3% pracowników było zatrudnionych na jej podstawie. Umowę o pracę na czas nieokreślony w pełnym wymiarze podpisaną miało około 16,3% pracowników. Trzeci w kolejności rodzaj umów to umowy cywilnoprawne – umowy o dzieło i zlecenia, dotyczyły one 4,4% pracowników.

Jeśli chodzi o członków rodziny wspomagających, lecz niezatrudnionych na podstawie formalnej umowy, na odpowiedź taką wskazały 4 firmy zatrudniające po 1 osobie. W 2 przedsiębiorstwach w prowadzeniu działalności pomagały po 2 osoby pochodzące z rodziny, których praca miała charakter wspomagający działalność firmy. Wśród wymienionych form zatrudnienia nie znalazło się samozatrudnienie. Bardzo rzadkie było zatrudnienie na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony w niepełnym wymiarze (1,7%) czy zatrudnienie na podstawie umowy o pracę w niepełnym wymiarze (1% badanych).

Zatrudnieni na podstawie umowy o pracę w niepełnym wymiarze stanowili w 9 firmach od 1 do 3 zatrudnionych pracowników. Do 5 pracowników na podstawie umowy o pracę w pełnym wymiarze zatrudniało 16 przedsiębiorstw. W przedziale od 6 do 10 pracowników w takiej formie zatrudnienia było zatrudnionych przez 12 firm. Natomiast od 11 do 20 pracowników na podstawie umowy o pracę w pełnym wymiarze było zatrudnionych przez 12 podmiotów z sektora. Więcej niż 20 pracowników było zaś zatrudnionych przez kolejne 15 podmiotów, które udzieliły takiej odpowiedzi. Zatrudnionych na podstawie umowy o pracę w niepełnym wymiarze było od 1 do 5 pracowników w 9 firmach, natomiast jedna zatrudniała w ten sposób 9 osób.

Na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony w pełnym wymiarze było zatrudnionych do 10 pracowników w 7 przedsiębiorstwach. W tej formie 11 osób i więcej zatrudniało 6 firm. Jeśli chodzi o zatrudnienie na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony w niepełnym wymiarze, z takiej formy skorzystało 7 przedsiębiorstw, zatrudniając w ten sposób od 1 do 3 pracowników. Kolejna firma zatrudniała 8 osób, następna zaś 10. Jeśli chodzi o zatrudnienie na podstawie umowy cywilnoprawnej (umowa o dzieło, zlecenia), 4 firmy zatrudniały w ten sposób po 1 pracownika, kolejne 4 podmioty po 2, a 3 przedsiębiorstwa po 3 pracowników. Natomiast 4 inne podmioty zatrudniały na tej podstawie 11 i więcej osób.

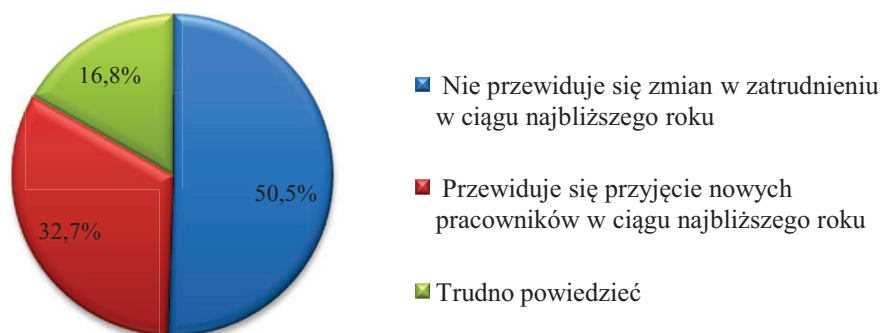
6.1.2. Zmiany w poziomie zatrudnienia

6.1.2.1. Planowanie zmiany w poziomie zatrudnienia

Kolejna część badań na temat rynku pracy dotyczyła zmian w poziomie zatrudnienia, jakie przewidują badane przedsiębiorstwa. Większość respondentów wskazała, że na chwilę obecną nie posiada wolnych miejsc pracy. Brak wakatów był charakterystyczny dla 75,3% badanych. Możliwość zatrudnienia po jednym pracowniku istnieje w 12 firmach, zaś po dwóch w 9 podmiotach. Na tej podstawie stwierdzić można, że generalnie przedsiębiorstwa sektora nie zamierzają zatrudniać zbyt wielu nowych pracowników w najbliższym czasie. Przeważająca większość nie poszukuje ich, a podmioty, które mają wakat, najczęściej zaznaczają, że są zainteresowane zatrudnieniem nie więcej niż 1-2 nowych pracowników. Tylko jeden respondent stwierdził, że obecnie jego firma szuka 10 pracowników, a w kolejnych 2 badanych podmiotach szukanych jest po trzech pracowników.

Kolejne pytanie dotyczyło planów przedsiębiorstw w zakresie zmian w zatrudnieniu. Spośród badanych podmiotów mniej więcej połowa nie przewiduje zmian w zatrudnieniu w najbliższym roku (50,5%). Około jednej trzeciej badanych zamierza zatrudnić nowych pracowników (32,7%). Co istotne, żaden z respondentów nie deklarował zwolnień. Jednak około 17% badanych stwierdziło, że nie mogą na chwilę obecną ocenić, jakiego rodzaju zmiany w zatrudnieniu będą miały miejsce w ich organizacji w ciągu najbliższego roku.

Wykres 13. Zmiany zatrudnienia przewidywane w ciągu najbliższego roku w przedsiębiorstwie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań CATI.

Analiza zamierzeń związanych ze zmianami w zatrudnieniu z uwzględnieniem wielkości firmy wskazuje, że najwięcej podmiotów, które nie zamierzają wprowadzać zmian w zatrudnieniu, znajduje się wśród przedsiębiorstw mikro i średnich oraz dużych. Jednocześnie jednak co trzecia mikrofirma zamierza przyjąć nowych pracowników. Jeśli chodzi o podmioty małe, to dwie piąte respondentów przewiduje przyjęcie nowych pracowników (41,4%), co trzeci badany nie wie, jakie zmiany w zatrudnieniu nastąpią w jego firmie, zaś 27,6% przedstawicieli tych firm uważa, że zmian w zatrudnieniu nie będzie w ciągu najbliższego roku.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
 Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
 SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Tabela 49. Zmiany zatrudnienia a wielkość firmy

Siła oddziaływania	Wielkość przedsiębiorstwa		
	Mikro	Małe	Średnie i duże
Nie planuje się zmian w zatrudnieniu	37	8	6
	62,7%	27,6%	46,2%
Przewiduje się przyjęcie nowych pracowników	19	12	2
	32,2%	41,4%	15,4%
Planuje się zwolnienia	0	0	0
	0,0%	0,0%	0,0%
Trudno powiedzieć	3	9	5
	5,1%	31,0%	38,5%
SUMA	59	29	13

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań CATI.

Następnie zapytano respondentów o przyczyny planowanych przyjęć pracowników. Badani mogli wskazać na jedną z odpowiedzi. W kafeterii, która została przedstawiona respondentom, znajdowały się następujące odpowiedzi: spodziewane zwiększenie skali produkcji/świadczenia usług; potrzebujemy innych pracowników, bo zmieniamy profil produkcji; przyjmujemy pracowników na miejsce tych, którzy przestaną pracować; utworzymy subsydiowane miejsce pracy; przyjęcie tańszych pracowników; potrzebujemy pracowników z innymi kwalifikacjami, bo zmieniamy technologię lub organizację. Prawie dwie trzecie badanych (58,4%) nie udzieliło odpowiedzi na to pytanie. Jeśli chodzi o pozostałą część respondentów, okazuje się, że najwięcej badanych **spodziewa się zwiększenia skali swojej produkcji** i w związku z tym zamierza zatrudnić nowych pracowników. Na odpowiedź taką wskazało 32,7% badanych. Niecałe 8% firm zamierza zatrudnić pracowników, jednak podało inne powody zatrudnienia niż wskazane w kwestionariuszu badawczym. Jeden z badanych powiedział, że powodem zatrudnienia pracowników jest fakt, iż otworzony został przez firmę nowy tartak, a w związku z tym powstały nowe miejsca pracy. Inny stwierdził, że obecne przyjęcia pracowników mają związek z sezonowością produkcji w jego zakładzie. Trzy osoby zaś wskazały, że poszukują pracowników z innymi kwalifikacjami i umiejętnościami niż te, które posiadają ich obecni pracownicy.

Respondenci, którzy brali udział w indywidualnych wywiadach pogłębionych, różnie oceniali zmiany w zatrudnieniu w sektorze w najbliższej przyszłości. Jeden z badanych przedstawicieli firm stwierdził, że: „Ja mam zamiar zwiększenia liczby pracowników, ale to jest związane z moją sytuacją i tym, że mam pobudowany nowy zakład produkcyjny i będę się przenosił niedługo z tych wynajmowanych budynków, w których jesteśmy obecnie. (...) bo docelowo chciałbym zatrudniać w systemie dwuzmianowym gdzieś do 70 osób. Choć na skalę krajową i tak to nie będzie duży zakład”.

Dostrzeżono też kwestię, jaką jest automatyzacja procesów produkcyjnych. Przy czym jeden z badanych powiedział: „U nas jest taka tradycja meblarska, żeby zatrudniać ludzi przy produkcji mebli, natomiast im nowsze technologie, tym tych ludzi mniej. U nas ciągle jeszcze człowiek pracuje, więc zmian w strukturze zatrudnienia też nie przewiduję”. Przy czym, co zauważył kolejny respondent: „(...) u nas jest ten nacisk na innowacyjność, fundusze europejskie, powoduje to, że każde pieniądze z Unii są uwarunkowane tym, żeby stworzyć

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

przy okazji tej innowacyjności nowe stanowiska pracy. A ja przecież wprowadzając te nowe maszyny, po to to robię, żeby zwiększyć wydajność i zmniejszyć zatrudnienie. A propos, właśnie Ikea wybudowała wielki nowoczesny zakład i jak na razie wielu ludzi nie przyjęła do pracy”. To samo dostrzegł inny badany – przedstawiciel instytucji rynku pracy: „Jeżeli sytuacja nie ulegnie znacznemu pogorszeniu, to na pewno ludzie w tym sektorze masowo pracy tracić nie będą. Z drugiej strony wydaje mi się, że nawet przy dobrej sytuacji ekonomicznej w kraju i na świecie i tak wielu miejsc pracy w tym sektorze w województwie, a już na pewno u nas w powiecie nie przybędzie, bo zakłady stają się coraz nowocześniejsze, oparte na nowych technologiach i parkach maszynowych i tam wielu ludzi tak jak kiedyś już nie trzeba. Także wydaje mi się, że pozostanie raczej bez zmian”. Podobnie w trakcie rozmowy w badaniu fokusowym (FGI) pojawiło się stwierdzenie, że „w dużych zakładach stawia się na automatyzację. Może być wzrost produkcji, a nie przełoży się to na ilość zatrudnionych osób.” Kolejny badany zwrócił uwagę na zmiany na rynku światowym: „W jakim kierunku to pójdzie, czy mniejsze czy większe zatrudnienie, to tutaj wszystko zależy od popytu. A tego najlepsi ekonomiści, niestety, nie wiedzą jak długo będzie trwał kryzys i jak nas dotknie”.

Generalnie jednak, jak prognozują przedstawiciele instytucji biorących udział w badaniach IDI, znaczenie ma przede wszystkim koniunktura na rynku krajowym, jak i międzynarodowym. „Wiele zależy od sytuacji międzynarodowej, jeżeli nie będzie popytu na produkty, sytuacja na rynku będzie słaba”, a co za tym idzie „nawet jeżeli ta Ikea będzie tworzyła nowe miejsca pracy, to i tak reszta firm może mieć kłopoty i zatrudnienie będzie spadać” – powiedział przedstawiciel Urzędu Marszałkowskiego.

Jeśli miałyby dojść do jakiegokolwiek wzrostu zatrudnienia, to jak zauważa przedstawiciel Kuratorium Oświaty w Białymstoku: „Ja sądzę, że istnieje szansa ze względu na duże pokłady surowca w naszym regionie na może niewielkie zwiększenie ilości osób zatrudnionych, ale czy tak się stanie, to zależy od wielkiej liczby czynników”.

Jednym ze sposobów na pozytywną zmianę tego stanu rzeczy jest szansa, jaką daje „możliwość wykorzystania dla wielu podmiotów środków unijnych, to być może to się rozwinie”. Zasadniczo jednak, jak podkreślił pod koniec wywiadu przedstawiciel Zespołu Szkół Technicznych: „Zapotrzebowanie na usługi będzie zawsze”, szczególnie że „firmy mogą mieć problemy w trakcie kryzysu, gdy zwiążą się z kontrahentami, sieciami, a te przestaną odbierać i płacić za produkty. Natomiast zawsze i wszędzie, może nie na pierwszym miejscu, ale gdzieś będzie zapotrzebowanie na meble i to widzimy na przykładzie własnych doświadczeń zawodowych. Co jakiś okres wymienia się kuchnie, kupuje się nowe krzesła, stoły, łóżka czy cokolwiek innego niezbędnego do funkcjonowania normalnego człowieka. Można zrezygnować z wielu innych rzeczy, natomiast meble zawsze i wszędzie będą pożądane”.

Zasadniczo w wypowiedziach uczestników indywidualnych wywiadów pogłębionych pojawiało się stwierdzenie, że tak naprawdę „trudno prognozować” zmiany w strukturze zatrudnienia w sektorze. Po prostu „zatrudnienie powinno utrzymać się na swoim poziomie, ale dokładnie jak będzie to ciężko jest powiedzieć”. Zasadniczo „raczej tak jak mówiłem nie powinno być gorzej, może niektóre słabsze firmy upadną, ale większość powinna się utrzymać i dawać tę pracę. Także raczej się nie będzie powiększać liczba miejsc pracy, ale i nie powinna się zmniejszać”. Inny badany stwierdził, że „wszystko jest uzależnione od

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

kontraktów, jakie się pojawiają i jakie mogą podpisać. To bardzo trudno powiedzieć”. Również kolejny badany powiedział: „Wszystko powinno utrzymać się na obecnym poziomie”. Powód jest prosty – „w tej chwili patrząc na podaż, raczej powinna się utrzymać liczba osób zatrudnionych. Wszyscy słyszą, co się dzieje na rynkach światowych, każdy wie, widać to w telewizji. Ciężko powiedzieć czy będzie wzrost, bo to zależy od kryzysu. Aby utrzymało się na tym poziomie, co jest, to będzie najbardziej wiarygodne według mnie”.

W opinii przedstawicieli instytucji rynku pracy, prognozy w zakresie zmian zatrudnienia w analizowanym sektorze producentów wyrobów z drewna i mebli nie odbiegają zasadniczo od tych wskazywanych przez przedstawicieli firm. Jeden z nich uznał, że co najwyżej może nastąpić „niewielkie zwiększenie ilości osób zatrudnionych, ale czy tak się stanie to zależy od wielkiej liczby czynników. Szczególnie jeżeli ten obszar będzie wspierany i będzie możliwość wykorzystania dla wielu podmiotów środków unijnych, to być może to się rozwinie. No jakaś tam szansa jest, ale odpowiedź na to pytanie jest bardzo trudna”.

Kolejne pytanie miało charakter pogłębiający w stosunku do pytania wcześniejszego. Respondenci zostali poproszeni o wskazanie, na jakich stanowiskach zamierzają zatrudniać pracowników. Najczęściej wymienianym zawodem był zawód **stolarza**. Co piąty z badanych stwierdził, że zamierza zatrudnić pracownika w tym zawodzie. Przy czym trzeba zaznaczyć, że trzech respondentów dokładnie określiło, o jakiego rodzaju stolarza chodzi – badani mieli na myśli pracowników ze specjalnością **stolarza meblowego**. Inne wymieniane stanowiska pracy związane z procesem produkcyjnym w badanych firmach to: **pomocnik stolarza** (2 wskazania), **pilarz** (1), **lakiernik** (1), **monter mebli** (2), **operator maszyn** (3), **tapicer** (2), **szwaczka** (2), **cieśla** (1), **pracownik pomocniczy** (pomocnik tartaczniaka, pomocnik stolarza) (3), **tartacznik** (2). Poza wymienionymi zawodami, niektórzy respondenci – dokładnie 8 badanych, nie wymienili konkretnego zawodu, lecz wskazali na ogólnie rzecz biorąc pracownika produkcyjnego. Jeden przedstawiciel firmy planuje zatrudnić osobę odpowiedzialną za zakup drewna. Wśród pozostałych zawodów wymienionych w trakcie wywiadów pojawił się zawód telemarketera. A jeden z badanych ogólnie stwierdził, że potrzebuje zatrudnić „pracownika umysłowego”. Żaden z respondentów nie był w stanie udzielić odpowiedzi na pytanie, ilu pracowników na poszczególne stanowiska pracy zamierza przyjąć.

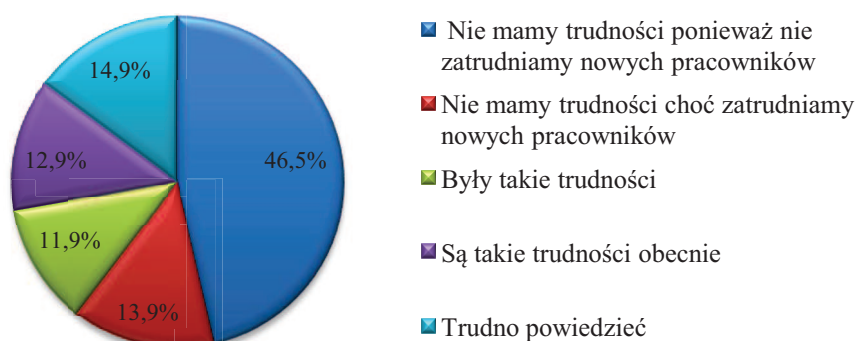
Przedstawiciele firm biorący udział w indywidualnych wywiadach pogłębionych (IDI) mówili o zawodzie stolarza i tapicera. Przy czym: „stolarz jest dużo łatwiej osiągalny, ale jeśli chodzi o tapicera to bardzo ciężko. Najbliżej szkołą tapicerów w Suwałkach i tam jest rozwinięta trochę produkcja mebli tapicerowanych”. Inny badany powiedział: „Jak jest stolarz do wyrobu mebli, to musi mieć kwalifikacje stolarza i wszystko. Jakiś tam wielkich oczekiwań wobec pracownika nie mam”.

Respondenci na pytanie o to, z jakich powodów mogliby dokonać zwolnienia pracowników stwierdzili, że takim powodem mogłaby być nieuczciwość czy też niedyscyplinowanie pracowników. Innym powodem mogłaby być zmiana miejsca zamieszkania przez pracownika, a więc nie byłaby to przyczyna leżąca po stronie pracodawcy. Kolejny badany stwierdził, że potencjalną przyczyną zwolnienia mogłaby być po prostu zmiana warunków rynkowych. Zaledwie jeden z respondentów odpowiedział, na jakim stanowisku mogłoby mieć miejsce zwolnienie. Wymienił on zawód operatora obrabiarek drewna.

6.1.2.2. Trudności ze znalezieniem pracowników

Za pomocą kolejnego pytania podjęto próbę uzyskania odpowiedzi o rodzaj trudności, na jakie napotykają firmy w trakcie poszukiwania pracowników. Odpowiedzi były dość zróżnicowane. Prawie połowa badanych – 46,5% wskazała na brak trudności w tym zakresie. Ma to związek z faktem, iż w zasadzie nie zamierzają nikogo nowego zatrudniać. Około 14% badanych uznało, że mimo iż poszukują nowych pracowników, to w zasadzie nie mają większych problemów z ich pozyskaniem. Natomiast 11,9% odpowiedziało, że miało takie trudności, zaś na problemy w chwili obecnej wskazało 12,9% badanych. Generalnie problemy te dotyczyły zawodu **stolarza**, na którego wskazało 7 respondentów. Poza tą odpowiedzią pojawiły się wskazania na takie zawody, jak: **tapicer**, **monter mebli**, **technolog drewna** oraz ogólnie rzecz biorąc pracownicy fizyczni.

Wykres 14. Trudności ze znalezieniem pracowników

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań CATI.

Również respondenci biorący udział w indywidualnych wywiadach pogłębionych (IDI) wskazywali na trudności ze znalezieniem odpowiednich kadr, zwracając przede wszystkim uwagę na problemy z obsadzeniem niektórych rodzajów stanowisk pracy. Generalnie problem ten szczególnie dotyczy zawodu tapicera. Jak zauważył jeden z przedstawicieli firm: „Jest bardzo duży deficyt a szczególnie w tapicerstwie. Jest tych **tapicerów** usługowców trochę, ale spora część się wykruszyła i wyszła z tego. Bo to nie jest to samo tapicer usługowy i produkcyjny”. Inny problem dotyczy pracowników w zawodzie **operatora maszyn numerycznych**. Co prawda „może nie ma u nas w tej chwili zbyt dużo takich maszyn i dlatego młodzi ludzie nie są szkoleni w tym kierunku, ale to jest jednak przyszłość. Jest to bagatelizowane, a powinniśmy w to inwestować i doszkalać ludzi by byli specjalistami”. Kolejny badany stwierdził, że po prostu „brakuje w branży **techników do obróbki drewna**. Z tego, co się obserwuje, dużo drewna nie jest wykorzystywanego i się niestety marnuje”.

Przedstawiciel tartaku zwraca uwagę, że „w tej chwili w tej branży w ogóle została zamknięta nauka młodzieży co do pracy w zakładzie stolarni czy na tartaku. Kwalifikowanej kadry czy normalnych pracowników jest dużo, a potrzebni są ludzie do konkretnych maszyn czy sprzętu. (...) Potrzebne są osoby na półprodukcie, na specjalistycznych maszynach i to ich głównie brakuje w branży, czyli tak zwanych specjalistów”.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Zasadniczo przedstawiciele instytucji rynku pracy dostrzegają również problem, jakim jest ograniczenie w dostępie do kadr dla podmiotów sektora. Szczególnie dotyczy to „kadr bardziej wyspecjalizowanych niż tych niewymagających kwalifikacji”. Zauważalną tendencją w opinii przedstawiciela Zespołu Szkół Technicznych im. W. Andersa w Białymstoku jest fakt, że tak naprawdę ograniczenia w dostępie do kadr dla analizowanego sektora rozpoczynają się już „od najprostszego pracownika. W większości zakładów stolarskich, tak jak dziś rozmawia się z pracodawcami, to nie są pracownicy po szkołach drzewnych, po kursach zawodów branżowych, tylko są to ludzie z przypadku, a więc to też czasami nie pozwala firmie osiągnąć jakiegoś poziomu rozwoju”. A co za tym idzie: „Częste są zmiany, rotacja kadr na niższych stanowiskach”.

Co do kierunków rozwoju zawodów to jak zauważa jeden z badanych: „Ja myślę, że specjalistyczne inżynierskie, menedżerskie, ale to powinno być związane z potrzebami zgłaszanymi bezpośrednio przez firmę. Na dobrą sprawę to, co powinno być wsparciem czy zawodem przyszłości, to przedsiębiorcy powinni napisać program nauczania dla uczelni wyższych i ta powinna to zaadaptować. Jeżeli nie potrafi tego zaadaptować na poziomie zwykłych studiów, to wprowadzić jakieś podyplomowe, specjalistyczne lub zwykły licencjat. Na pewno brak specjalistycznych inżynierskich i menedżerskich, ale takiego wyższego stopnia”. Podobnego zdania był przedstawiciel Powiatowego Urzędu Pracy w Grajewie. Jak zapisano w trakcie wywiadu: „Jeżeli chodzi o ograniczenia, to pojawiają i zdarzają się wtedy, gdy chodzi o dostęp do wysoko wykwalifikowanych kadr czy pracowników. Były w przeszłości takie sytuacje, że nie mogliśmy pomóc, znaleźć tutaj u nas odpowiednich, poszukiwanych przez nich ludzi. Przykładowo taki pracownik jak **automatyk** (...)”. Zasadniczo jednak „ja sądzę, że tych najlepszych fachowców o wysokich bardzo kwalifikacjach nie ma wielu i dla nich zawsze jest praca”.

Jeden z respondentów stwierdził, że istotne są „zawody niewymagające dużej specjalizacji i wiedzy (...)”. Jednakże podkreślił przy tym ważną jak się wydaje kwestię: „Jest też tu problem dzisiaj ogólnie z kadrami, z drenażem kadr przez firmy zachodnie, które mogą zapłacić więcej”. Poza tym: „Ludzie, którzy będą mieli wyższe wykształcenie specjalistyczne, będą mieli więcej umiejętności zawodowych, będą bardziej samodzielni, operatywni i będą mogli też zakładać własną działalność i tworzyć nowe miejsca pracy. Brakuje też kadr do pracy w branży, a bezrobocie w kraju mamy wysokie. Wypuszczamy ze szkoły niewielu stolarzy, techników technologii drewna na nasz rynek, bo jesteśmy jedyną funkcjonującą szkołą drzewną w naszym regionie. Gdyby wszyscy chętni do nas trafili, to i tak byłoby za mało. Wiemy doskonale, że ta młodzież, która skończy szkołę, i tak w całości nie trafi do zakładów stolarskich. Część wyjeżdża, część zmienia zawód, a część uczy się dalej. Na pewno kadr brakuje”. Ten sam problem podniósł przedstawiciel Kuratorium Oświaty w Białymstoku: „Moim zdaniem, dostęp do dobrych fachowców zawsze był, jest i będzie. Wynika to z faktu, że dla najlepszych przykładowo fachowców nie zawsze nasze firmy są w stanie zaoferować płace na wysokim poziomie i wtedy oni szukają jej gdzie indziej. Wiele tych osób pracuje na rynku lokalnym, jednak gdy się zdarzy okazja pracy na rynkach zagranicznych, to sporo fachowców z niej korzysta i odchodzi, bo płaca jest nieporównywalna”.

Ważne jest, że „duża część tej kadry dla pracodawców jest kształcona u pracodawców wedle ich potrzeb jako praktyka w ramach podpisanych umów ze szkołami czy urzędami.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Trudno mi się ustosunkować natomiast co do kadry na poziomie studiów wyższych, bo z tego, co wiem, u nas typowej technologii drewna nie ma w naszym województwie”. Podobnego zdania był inny respondent, wskazując na brak „kadr o bardzo wysokich kwalifikacjach ze względu na proces komputeryzacji, mechanizacji i informatyzacji i coraz mniej pracowników o kwalifikacjach niższych potrzeba wraz z unowocześnianiem firm”. Jak zauważa przedstawiciel jednego z urzędów pracy: „Jeżeli chodzi o ograniczenia, to największe są dzisiaj ze znalezieniem osób do obsługi nowoczesnych maszyn. I tu mamy problem, bo firmy coraz częściej inwestują w nowoczesne parki maszynowe, specjalistyczne dla branży, a bardzo mało osób potrafi je obsługiwać, i w takich przypadkach często nie możemy pomóc. To jest widoczna potrzeba albo nauczyć, albo zmniejszyć fachowość do obsługi tych nowoczesnych maszyn”.

Jednym z rozwiązań w tej kwestii powinny być po prostu „badania rynku i sektora, bo one pozwolą, aby kształcenie było spójne z potrzebami lokalnego rynku pracy, bo w niektórych powiatach to jest teraz tak, że kształcenie idzie w jedną stronę, a nauczanie w drugą. Trzeba na podstawie badań podjąć próbę spinania właśnie tego rynku pracy z rynkiem edukacji, i właśnie takie badanie jak to teraz ma to nam umożliwić, bo bez tego nie da się skutecznie działać”.

6.1.2.3. Zawody, w których poszukiwani są pracownicy i oczekiwania wobec kandydatów

Na pytanie o to, pracownicy w jakich zawodach będą poszukiwani przez firmę na rynku pracy, udzielono 83 odpowiedzi. Najczęściej wymienianym zawodem był **stolarz**. Wskazało na niego aż 36 podmiotów. Inne zawody w kolejności liczności udzielonych odpowiedzi to: **operator maszyn** – 7 odpowiedzi, **monter** – 5, **tartacznik** – 2, **tapicer** – 2 i **szwaczka** – 2. Po jednej odpowiedzi uzyskały zawody **lakiernika** i **pilarza**. Poza tym 8 respondentów wskazało na różnego rodzaju pomocników. Znaleźli się wśród nich: **pomocnik stolarza**, **pomocnik tartacznika** czy w ogóle pomocnik produkcyjny. Badani wskazywali również ogólnie na pracowników związanych z produkcją, w tym pomocników fizycznych – 10 odpowiedzi i pracowników produkcyjnych – 8.

Odpowiedzi te odnajdują swoje potwierdzenie także w wypowiedziach przedstawicieli firm sektora biorących udział w wywiadach pogłębionych. Przez respondentów tych wśród dominujących w sektorze zawodów wymieniani byli: stolarz, tapicer, szwacz. Inni badani zaś zwracali uwagę na poziom wykształcenia – najczęściej są to osoby z „wykształceniem nie najwyższym”, „średnim”, pojawiła się też odpowiedź „zawody techniczne”. Natomiast uczestnicy spotkania fokusowego (FGI) wśród zawodów popularnych w tym sektorze wymieniali następujące: **cieśla, dekarz, tapicer, stolarz**.

Za pomocą kolejnego pytania próbowano zidentyfikować, na ile możliwe jest znalezienie na rynku pracy pracowników spełniających oczekiwania pracodawców w takich kwestiach, jak: umiejętności, kwalifikacje, postawy wobec pracy, kultura pracy i akceptacja poziomu wynagrodzeń. Przedstawiciele badanych przedsiębiorstw stwierdzili, że w zasadzie nie mają trudności ze znalezieniem pracowników, którzy posiadają umiejętności niezbędne do wykonywania pracy w ich przedsiębiorstwie. Odpowiedzi takiej udzieliła prawie połowa badanych (49,5%). Jednak trzeba stwierdzić, że co czwarty respondent uznał,

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
 Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
 SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

iż takowe trudności zdarzają się, a 10,9% badanych wręcz dostrzega bardzo duże problemy w tym zakresie.

Jeśli chodzi o kwalifikacje, trudność ze znalezieniem odpowiednich pracowników wskazało 37,6% badanych, w tym 8,9% stwierdziło, że są one znaczące. Nieco więcej, bo w zasadzie połowa badanych uznała, że takiego problemu nie ma.

Kwestie związane z oczekiwaniami, jakimi są postawy wobec pracy, kultura pracy czy akceptacja poziomu wynagrodzeń, nie stanowiły już aż tak znaczącego problemu w trakcie poszukiwania pracowników. W zasadzie w każdym z tych przypadków dwie trzecie badanych twierdziło, że łatwo im znaleźć pracowników, których cechuje właściwa postawa wobec pracy, kultura pracy czy akceptacja poziomu wynagrodzeń. Trudności, jeśli chodzi o postawy pracowników wobec pracy, miało prawie co czwarte przedsiębiorstwo, w tym 6 firm wskazało, że było to bardzo trudne. Na problemy ze znalezieniem pracowników, których cechuje odpowiedni poziom kultury pracy, wskazało 18,9% badanych. Jeśli zaś chodzi o akceptację poziomu wynagrodzeń, nieco więcej, bo 21,8% badanych stwierdziło, że był i jest z tym problem.

Tabela 50. Stopień trudności znalezienia na rynku pracy pracowników spełniających oczekiwania w wybranych zakresach

Wyszczególnienie	Łatwość znalezienia pracowników o odpowiednich kwalifikacjach						RAZEM
	Niemożliwe	Bardzo trudne	Trudne	Łatwe	Bardzo łatwe	Trudno powiedzieć	
Umiejętności	1	11	25	50	2	12	101
	1,0%	10,9%	24,8%	49,5%	2,0%	11,9%	100,0%
Kwalifikacji	1	9	29	49	1	12	101
	1,0%	8,9%	28,7%	48,5%	1,0%	11,9%	100,0%
Postawy wobec pracy	1	6	18	63	1	12	101
	1,0%	5,9%	17,8%	62,4%	1,0%	11,9%	100,0%
Kultury pracy	0	4	15	64	1	17	101
	0,0%	4,0%	14,9%	63,4%	1,0%	16,8%	100,0%
Akceptacji poziomu wynagrodzenia	0	0	22	62	0	17	101
	0,0%	0,0%	21,8%	61,4%	0,0%	16,8%	100,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań CATI.

Co do oczekiwań w zakresie umiejętności, kwalifikacji, postaw pracowniczych zostali zapytani również respondenci w trakcie wywiadów IDI. Nie mają oni zasadniczo żadnych oczekiwań poza jednym: „Potrzebne są osoby do konkretnych maszyn i sprzętu, osoby specjalizujące się w obsłudze nowych maszyn”. Problemem jest zaś, że „w szkołach to trochę przygotowują, ale mało”, stąd też „najwięcej uzyskują wyszkolenia w pracy”. Jeden z uczestników spotkania fokusowego (FGI) powiedział: „Najczęściej się słyszy: ma być uczciwy, pracowity, chętny do nauki”.

6.1.2.4. Narzędzia rekrutacji pracowników

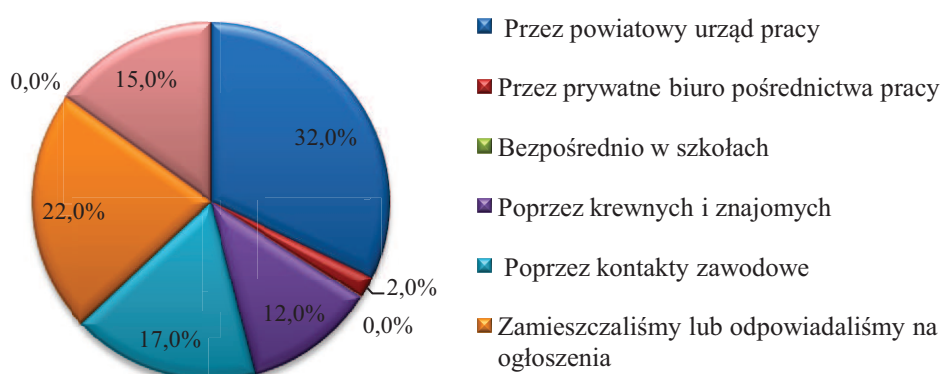
Ostatnie pytanie związane ze zmianami w zakresie zatrudnienia dotyczyło sposobów poszukiwania pracowników. Respondenci mieli do wyboru 7 odpowiedzi. Najczęściej

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

wskazywanym sposobem poszukiwania pracowników było korzystanie z usług powiatowych urzędów pracy. W ten sposób pracowników pozyskiwało co trzecie przedsiębiorstwo z sektora. Następne w kolejności były ogłoszenia zamieszczane przez firmę lub odpowiadanie na pojawiające się ogłoszenia na temat poszukiwania pracy przez potencjalnych kandydatów. Tą drogą poszukiwano pracowników w co piątej firmie. Kolejnym sposobem były kontakty zawodowe – tak wskazało 17% respondentów, a następnym krewni i znajomi (12%) badanych. Tylko w dwóch przypadkach miało miejsce korzystanie z prywatnych biur pośrednictwa pracy. Żaden z badanych nie wskazał na uczestnictwo w giełdach pracy, dniach kariery i innych tego typu działaniach. Również żadna odpowiedź nie padła w przypadku innej formy rekrutacji zewnętrznej, jaką mogą być spotkania z potencjalnymi pracownikami, gdy są jeszcze uczniami szkół, w ramach których są organizowane spotkania z przedsiębiorstwami.

Ponadto 15% badanych stwierdziło, że rekrutuje przyszłych pracowników stosując inne niż wymienione w pytaniu formy poszukiwania. Niestety, żaden z nich nie wskazał, o jakiego rodzaju sposoby rekrutacji kandydatów chodzi.

Wykres 15. Sposoby poszukiwania pracowników w ciągu ostatnich 12 miesięcy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań CATI.

Analiza sposobów rekrutacji pracowników według wielkości badanych firm pokazuje, że mikroprzedsiębiorstwa korzystały przede wszystkim z usług powiatowych urzędów pracy (PUP). Na taką odpowiedź wskazał co czwarty badany z tej grupy firm. Instytucje te były ważne również w procesie poszukiwania pracowników dla podmiotów większych. Co czwarty przedstawiciel firmy średniej i dużej wskazał taką odpowiedź (26,7%), zaś prawie połowa badanych z przedsiębiorstw małych korzysta z usług PUP. Innym rodzajem narzędzi rekrutacyjnych, które dość często były stosowane, są ogłoszenia. Trzeba dostrzec, że im większa firma, tym większe zainteresowanie tą formą poszukiwania pracowników. Na trzecim miejscu wśród najczęściej stosowanych narzędzi wskazać można kontakty zawodowe, które miały znaczenie dla co piątego mikroprzedsiębiorstwa i przedsiębiorstwa małego. Podmioty zatrudniające do 9 pracowników korzystały również częściej niż inni z kontaktów z krewnymi i znajomymi.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
 Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
 SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Tabela 51. Wielkość firmy a sposób rekrutacji pracowników*

Sposób rekrutacji	Wielkość przedsiębiorstwa		
	Mikro	Małe	Średnie i duże
Przez powiatowy urząd pracy	12	16	4
	24,0%	45,7%	26,7%
Przez prywatne biuro pośrednictwa pracy	1	0	1
	2,0%	0,0%	6,7%
Bezpośrednio w szkołach	0	0	0
	0,0%	0,0%	0,0%
Poprzez krewnych i znajomych	9	2	1
	18,0%	5,7%	6,7%
Poprzez kontakty zawodowe	9	6	2
	18,0%	17,1%	13,3%
Zamieszczaliśmy lub odpowiadaliśmy na ogłoszenia	11	5	6
	22,0%	14,3%	40,0%
Uczestniczyliśmy w giełdach pracy, dniach kariery, etc.	0	0	0
	0,00%	0,00%	0,00%
Inaczej (jak?)	8	6	1
	16,0%	17,1%	6,7%
SUMA	50	35	15

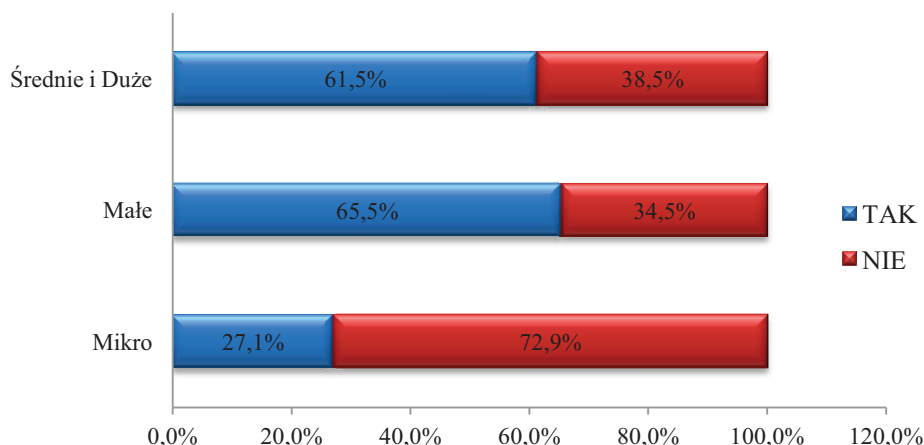
* Respondenci mogli wybrać więcej niż jedną odpowiedź.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań CATI.

6.1.3. Szkolenie i doskonalenie pracowników

Istotne znaczenie z punktu widzenia każdego przedsiębiorstwa mają działania doskonalące w zakresie wiedzy i umiejętności pracowników. Jedną z części ankiety badawczej dotyczyła szkoleń w przedsiębiorstwach sektora producentów wyrobów z drewna i mebli. Spośród respondentów więcej niż połowa, bo **57,4% badanych wskazała, że nie organizuje żadnych szkoleń podnoszących kwalifikacje pracowników**. W tym, jeśli brać pod uwagę wielkość firm, należy stwierdzić, że najwięcej podmiotów, które organizowały szkolenia, to firmy małe (65,5% z tej grupy podmiotów) i średnie oraz duże (61,5%). Natomiast tylko co czwarte mikroprzedsiębiorstwo prowadziło działania związane z organizacją szkoleń, które podniosłyby kwalifikacje ich pracowników.

Wykres 16. Organizowanie szkoleń a wielkość firmy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań CATI.

Przedstawiciele firm, którzy brali udział w indywidualnych wywiadach pogłębionych, pytani o organizowanie szkoleń, twierdzili, że w zasadzie nie są one im potrzebne. Podawali też inne powody. Jeden z badanych powiedział: „Ja nie wysyłałem pracowników na szkolenia, bo niestety takich jak bym potrzebował to nie ma. Ja bym bardzo chętnie ich wysłał”. Inny respondent – podobnie jak uczestnicy badań CATI – stwierdził, że „u mnie wielu tych pracowników nie ma, to i wielu szkoleń nie było”.

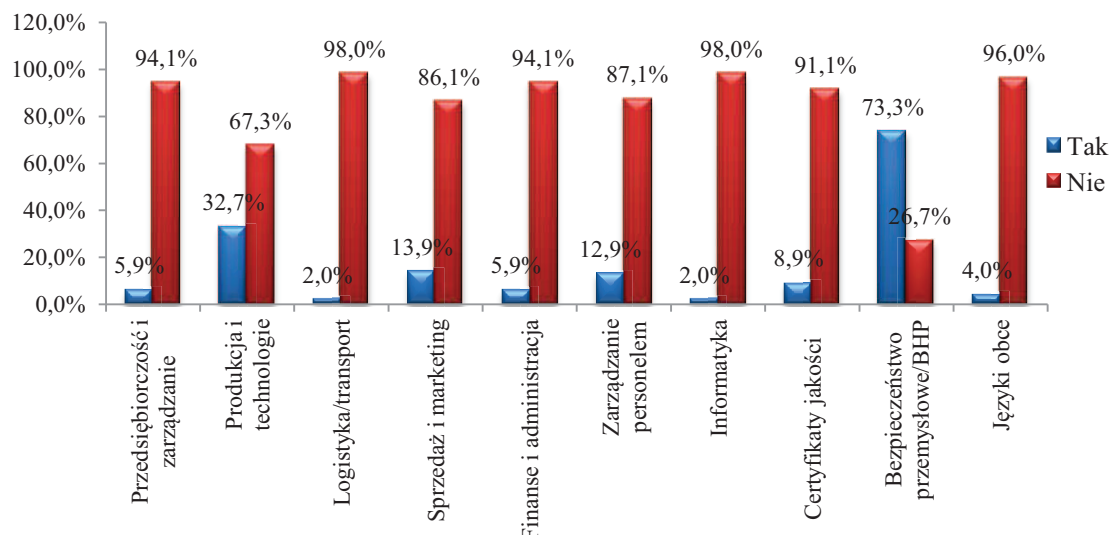
Jeśli chodzi o respondentów, którzy odpowiedzieli pozytywnie, proszono ich o wskazanie, jakiego rodzaju szkolenia były organizowane przez firmę. Okazuje się, że najczęściej miały one charakter szkoleń obowiązkowych – chodzi tu o **szkolenia BHP**. Na ten rodzaj szkoleń wskazało 16 badanych podmiotów. Ta sama liczba respondentów odpowiedziała, że są to ogólnie rzecz biorąc **szkolenia wewnętrzne**, zaś o **szkoleniach zewnętrznych** powiedziało 2 respondentów. Spośród badanych 10 firm wskazało na **przyuczenie pracowników do zawodu**. Inne rodzaje szkoleń, jakie były organizowane, to szkolenia w zawodzie: **operator wózków widłowych** (2 wskazania), **palacz** (1), **spawacz** (1), **operator koparkoładowarki** (1). Niektóre odpowiedzi respondentów nie dotyczyły konkretnych zawodów, lecz raczej pewnej tematyki, jak chociażby szkolenia: **kadrowe i księgowe** (1), na temat **pierwszej pomocy** (1), **sprzedażowe** (2), **kierownicze** (1), w zakresie **certyfikacji ISO** (1), w zakresie **komunikacji i obsługi klientów** (1), z **projektów unijnych** (1), dotyczące **montażu [mebli]** (1).

Następne pytanie zawarte w kwestionariuszu badawczym miało pomóc w usystematyzowaniu wiedzy na temat szkoleń, w których generalnie pracownicy firmy brali do tej pory udział. Najczęściej – podobnie jak wcześniej – wskazywane były **szkolenia z zakresu bezpieczeństwa przemysłowego/BHP**. Aż 73,3% badanych udzieliło takiej odpowiedzi. Co trzeci badany uznał, że pracownicy z jego firmy brali udział w szkoleniach z zakresu produkcji i technologii (32,7%). Znacznie mniej wskazań dotyczyło szkoleń z zakresu sprzedaży i marketingu (13,9%) oraz zarządzania personelem (12,8%). Jeszcze mniej, bo 9 respondentów stwierdziło, że pracownicy z ich firmy brali udział w szkoleniach związanych z certyfikatami jakości (8,9% badanych). Wśród najmniej popularnych rodzajów

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
 Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
 SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

szkoleń wymienić można te o tematyce w zakresie: przedsiębiorczości i zarządzania, logistyki i transportu, informatyki, finansów i administracji oraz języków obcych.

Wykres 17. Tematyka szkoleń, w których uczestniczyli pracownicy firmy

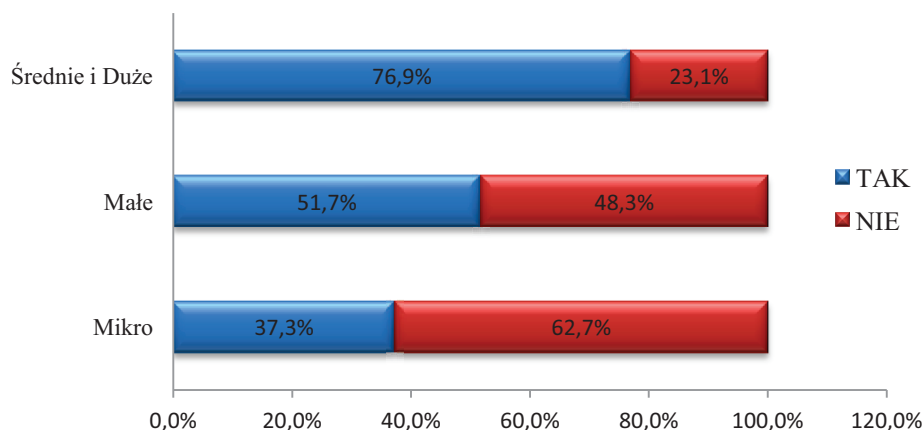
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań CATI.

Natomiast w jednym z wywiadów IDI przedstawiciel firmy powiedział, że realizuje szkolenia wewnętrzne. Inny stwierdził, że „jeżeli chodzi o szkolenia, kierujemy ludzi do firm wewnętrznych i sami doszkalamy na miejscu”.

Rozkład odpowiedzi na temat potencjalnego przyszłego zainteresowania szkoleniami pozwala stwierdzić, iż ponad połowa badanych nie jest zainteresowana szkoleniami, które umożliwiłyby podnoszenie kwalifikacji pracowników (53,5% próby badawczej). Najczęstszą odpowiedzią, która padała, było „nie widzę takiej potrzeby”. Takiej odpowiedzi udzieliło 25 podmiotów. Jeden z badanych dodał przy tym, że brak takiej potrzeby wynika z faktu, iż „mamy mało pracowników”. Kilku przedstawicieli firm stwierdziło, że prowadzą szkolenia we własnym zakresie, czy też, że „organizowane są szkolenia wewnątrzzakładowe”. Odpowiedzi takich udzieliło 6 badanych. Kolejnych 3 respondentów stwierdziło, że ich pracownicy „posiadają wiedzę i doświadczenie i mogą szkolić innych”, czy też, że po prostu są wykwalifikowani w zakresie zadań, za które odpowiadają. Wielu badanych uznało, że „(...) to nic nie da”. Ktoś inny zaś stwierdził: „Nie jestem przekonany do skuteczności takich szkoleń”. Jeden z badanych powiedział, że wiele informacji, które są potrzebne do pracy w jego organizacji, można obecnie pozyskać za pomocą sieci Internet, a w związku z tym nie ma konieczności szkolenia pracowników.

Jak widać na wykresie 18., patrząc na odpowiedzi na pytanie o potencjalne zainteresowanie szkoleniami w zależności od wielkości firmy, jedynie co trzecie mikroprzedsiębiorstwo z analizowanego sektora producentów wyrobów z drewna i mebli jest zainteresowane szkoleniami (37,3%). Podobnej odpowiedzi udzieliła jednocześnie ponad połowa przedstawicieli firm zatrudniających od 10 do 49 pracowników (51,7%) oraz ponad dwie trzecie (76,9%) respondentów z firm większych.

Wykres 18. Potencjalne zainteresowanie szkoleniami a wielkość firmy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań CATI.

Mimo dość pesymistycznych wniosków płynących z wcześniej uzyskanych wypowiedzi na temat organizacji szkoleń i zainteresowania nimi w przyszłości, podjęto próbę zidentyfikowania, jakiego rodzaju szkolenia mogłyby potencjalnie interesować przedsiębiorców z sektora producentów wyrobów z drewna i mebli. W sumie spośród 101 przedsiębiorstw, niemal połowa, bo 48 podmiotów, nie udzieliła odpowiedzi. Co dziesiąty badany wskazał, że interesują go ogólnie rzecz biorąc „szkolenia specjalistyczne”, nie uszczegółowili jednak, czego miałyby one dotyczyć.

Spora część – 10 badanych – wskazała na szkolenia dotyczące obsługi różnych urządzeń, w tym: **obsługi koparkoładowarki, wózków jezdniowych, obsługi narzędzi, obsługi maszyn i linii produkcyjnej, „znajomość maszyn stolarskich”, obsługi wózków widłowych, „obsługi maszyn CNC”**. Niektórzy respondenci – 4 badanych – stwierdzili, że potrzebne są ogólnie szkolenia z zakresu produkcji i procesów produkcyjnych, typu: **lakierowanie czy produkcja parkietu**.

Na zainteresowanie szkoleniami w zakresie „obsługi maszyn numerycznych, specjalistycznych” wskazał także jeden z respondentów w trakcie wywiadu indywidualnego (IDI/ITI). Dostrzegł przy tym: „(...) Bo jeżeli chodzi o szkolenia biurowe, administracyjne, to ja tego nie potrzebuję. Jeżeli chodzi o stolarkę i pochodne, to też we własnym zakresie, stanowiska pracy i organizację produkcji to ja sam szkolę nowych pracowników i wdrażam ich do pracy, także tego nie potrzebuję.”

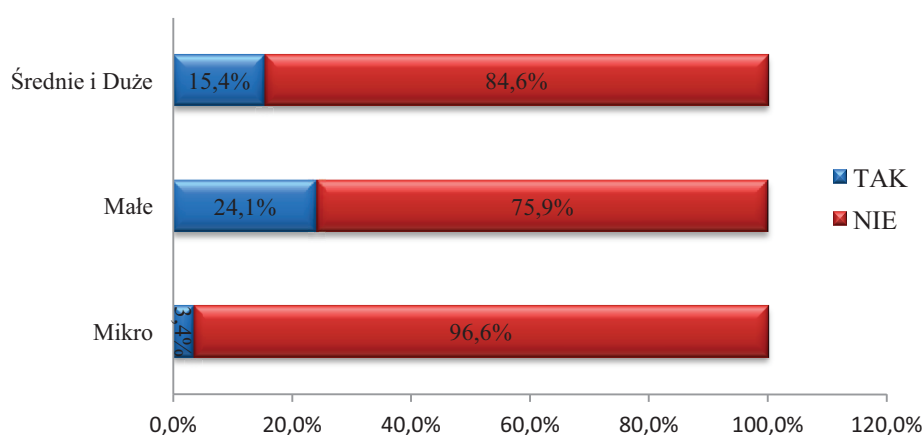
Wśród innych odpowiedzi można znaleźć również dotyczące szkoleń dla kadry zarządzającej: „**szkolenia w zakresie zarządzania personelem** w szerokim zakresie, np. mistrzów czy specjalistów”; „**szkolenia z zakresu ekonomii i zarządzania mikrofirmami**, tylko interesują nas szkolenia dłuższe terminowo, nie jedno-, dwudniowe, ale solidne, nawet półroczne”; „z zakresu jak zarządzać mikrofirmami”; „z każdego zakresu – głównie rozwoju firmy”; „szkolenia zawodowe dla właścicieli”. Odpowiedzi dotyczące szkoleń przeznaczonych dla kadry kierowniczej zostały przedstawione przez 6 respondentów. W gamie licznych szkoleń, o których mówiono, pojawiły się także dotyczące szeroko rozumianej obsługi klienta i sprzedaży: **marketingowe** (2 odpowiedzi), **językowe**, „obsługa”,

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

„obsługa klienta, marketing”, „szkolenia związane z podwyższaniem jakości obsługi klienta”, „negocjacje handlowe”, **komunikacja interpersonalna**.

Ostatnie pytanie z obszaru szkoleń dotyczyło występowania współpracy między podmiotami sektora a instytucjami szkoleniowymi z regionu. Zaledwie co dziesiąty podmiot wskazał na występowanie takiej relacji (10,9%). W zasadzie najwięcej podmiotów współpracujących z podlaskimi instytucjami szkoleniowymi znalazło się w grupie firm małych. Co czwarty respondent z tego rodzaju podmiotów wskazał na taką współpracę. Natomiast tylko 2 firmy mikro i dwie z grupy przedsiębiorstw średnich i dużych wskazały na fakt, że taka współpraca miała miejsce.

Wykres 19. Współpraca firm z instytucjami szkoleniowymi z regionu a wielkość firmy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań CATI.

Wśród podmiotów, które współpracują z podlaskimi przedsiębiorstwami z sektora, zostały wymienione przede wszystkim cechy rzemiosł (3 odpowiedzi) i zakłady doskonalenia zawodowego (5 odpowiedzi). Pojawiły się też konkretne nazwy: **Cech Rzemiosł Różnych i Przedsiębiorczości w Hajnówce, Ośrodek Kształcenia Zawodowego w Suwałkach, Ochotniczy Hufiec Pracy, Top 2001 Suwałki**. Jeden z badanych stwierdził, że nie pamięta nazwy takiego podmiotu, inny zaś powiedział, że generalnie współpraca ma miejsce, ale niekoniecznie z instytucjami szkoleniowymi. Kolejny badany doprecyzował, iż szkolenia w ramach Zakładu Doskonalenia Zawodowego dotyczyły szkoleń na operatora wózka widłowego oraz w zawodzie palacza, a także w zakresie BHP.

Jako uzupełnienie można dodać, że z punktu widzenia przedstawicieli firm biorących udział w indywidualnych wywiadach pogłębionych, współpraca z instytucjami nie układa się dobrze z kilku względów. Jeden z respondentów stwierdził: „Nie, nie prowadzę. Kiedyś przysyłano mi z urzędu pracowników niewykwalifikowanych, a takich ja nie potrzebuję. I dlatego nie współpracuję”. Inny zaś jako powód braku współpracy podał niewielkie rozmiary swojego przedsiębiorstwa: „Nie prowadziłem współpracy z instytucjami rynku pracy ani szkoleniowymi, bo moja firma jest mała i nie było takiej potrzeby oraz środków na to”. Kolejny badany – przedstawiciel tartaku – pozytywnie ocenił współpracę z innymi

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

podmiotami. Stwierdził przy tym: „Przez cały czas współpracujemy z urzędem pracy, poprzez poszukiwanie pracowników, a także dofinansowania do stanowiska pracy i staże”.

Inny głos w dyskusji jednak potwierdza, że jednym z problemów, jaki napotykają badani, jest fakt, iż szkolenia nie są dopasowane do oczekiwań przedsiębiorstw sektora. Jak zauważył jeden z przedstawicieli firm w trakcie wywiadu pogłębionego: „W ogóle w tej branży jest posucha, nie ma szkoleń, nie ma kursów na stolarza-tapicera, ja tego nie widziałem i nie słyszałem i to byłoby bardzo potrzebne. Są dwie firmy i my tego potrzebujemy. Bo to jest nasz ciężar, żeby wyszkolić, bierze się ludzi z ulicy i to my ponosimy ciężar szkolenia tego pracownika”.

Wśród respondentów wywiadów indywidualnych znaleźli się także przedstawiciele instytucji rynku pracy. Z ich punktu widzenia, współpraca między przedsiębiorstwami a instytucjami jest możliwa i wskazana. Zwracali jednak w swoich odpowiedziach uwagę na trudności, jakie dotyczą ich, a które niestety przekładają się na ograniczone kontakty instytucji z firmami sektora. Innym problemem jest, że „zarówno szkoły, jak i my chcąc szkolić, organizować szkolenia mamy raczej słaby dostęp do nowoczesnych maszyn z branży meblarskiej czy drzewnej”. Kolejny badany zauważył, że „gdyby pracodawca miał do wyboru wziąć człowieka z ulicy albo tego po kursie, to pewnie wybrałby tego po kursie i przeszkoleniu. Tylko chce mieć pracownika szybciej, więc najczęściej bierze z przysłowiowej ulicy”. Takie zachowanie powiązane jest z bardzo ważną kwestią, jaką jest fakt, że „pracodawcy nie wymuszają na przyszłych pracownikach posiadania wysokich kwalifikacji. (...) Może też nie wiedząc bardzo często, że jest taka możliwość (...)”.

6.2. Instytucje otoczenia a rozwój sektora

6.2.1. Powiązania instytucji z sektorem producentów wyrobów z drewna i mebli

Przedstawiciele pięciu instytucji, z którymi prowadzone były wywiady na temat powiązań z sektorem producentów wyrobów z drewna i mebli, wskazali na kilka obszarów wspólnych działań, jakie miały miejsce do tej pory. Przedstawiciel Urzędu Marszałkowskiego Województwa Podlaskiego podał przykład, gdy w roku 2008 instytucja ta podejmowała próby zainicjowania powstania inicjatywy klastrowej w sektorze drzewnym. „Były spotkania organizowane i w Białymstoku, i w Suwałkach, Łomży, na które były zapraszane firmy, była też uczelnia, Politechnika. Był też Instytut Technologii Drewna w Warszawie”. Niestety, ostatecznie do utworzenia inicjatywy klastrowej nie doszło, gdyż jak zauważa respondent: „(...) wyszedł brak takiej jednostki badawczo-naukowej w naszym regionie, która by się w tej branży specjalizowała. Wydział zamiejscowy Politechniki w Hajnówce specjalizuje się w kształceniu na potrzeby tej branży”. Dostrzeżono jednak, że jego działalność nie do końca pokrywa się z obecnymi potrzebami sektora, szczególnie w zakresie prowadzenia działalności badawczo-rozwojowej, która ma dla sektora i jego przyszłego rozwoju coraz większe znaczenie. Co więcej: „Nie wszystkie firmy stać na rozwijanie i w ogóle budowanie swoich ośrodków badawczo-rozwojowych, bo dużo u nas jest firm małych”. Przedstawiciel Urzędu Marszałkowskiego stwierdził: „I to też nam pokazało, że jeżeli chodzi o inicjatywy klastrowe, to urząd może być instytucją wspierającą, podmiotem a nie instytucją zastępującą firmy”. Obecnie w zasadzie brak współpracy tej instytucji z podmiotami działającymi w sektorze producentów wyrobów z drewna i mebli. Można do niego zaliczyć jedynie „dofinansowania

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

z RPO, ale to nie jest związane ściśle z tą branżą tylko z tym, jak projekt został napisany, czy dobrze czy źle. Dziś nie ma sformalizowanej, zinstytucjonalizowanej współpracy”.

Przedstawiciel Powiatowego Urzędu Pracy w Grajewie podkreślał „rozległą współpracę z zakładem Pfleiderer. Realizowane były staże, ze środków pomocowych unijnych. Również były wcześniej, kilka lat temu szkolenia ich pracowników, bo oni korzystali z takiej możliwości stworzenia i wykorzystania funduszu szkoleniowego dla pracowników. My im to opracowaliśmy i organizowaliśmy”. Co więcej, współpraca ta jest kontynuowana i ma charakter sformalizowany: „ogólnie z tą firmą mamy podpisane umowy i realizujemy ich potrzeby na staże, szkolenia”.

Do form współpracy, jaka miała miejsce oraz która jest obecnie realizowana przez Powiatowy Urząd Pracy w Hajnówce na rzecz podmiotów sektora, zaliczyć można pośrednictwo pracy oraz doradztwo zawodowe. Osoba, z którą został przeprowadzony indywidualny wywiad pogłębiony, powiedziała: „Gdy jakaś firma poszukuje konkretnych pracowników lub zgodzi się na staże u siebie, to szukamy odpowiednich osób i wysyłamy do nich”. W tym przypadku nie było jednak mowy o tak „zaawansowanych” formach współpracy, jak to miało miejsce w Powiatowym Urzędzie Pracy w Grajewie.

Inną grupą podmiotów ważnych dla sektora są instytucje edukacyjne. Na współpracę w ramach rynku edukacyjnego wskazał kolejny respondent. Przedstawiciel Kuratorium Oświaty w Białymstoku opowiedział o współpracy dotyczącej „uruchomienia kierunku na poziomie szkoły policealnej w zawodzie cieśla. To było uruchomione w 2007 roku. Przy ścisłej współpracy z przedsiębiorcami z tej branży w Centrum Kształcenia Ustawicznego na Żabiej. (...) między innymi przedstawiciel pracodawcy napisał program autorski przedmiotu, ponieważ nie było na poziomie szkoły policealnej w zawodzie cieśla czy tam dekarz programu nauczania i trzeba było własny opracować”.

Do innych form powiązań instytucji z sektorem respondent zaliczył współpracę, która „polegała na spotkaniach, seminariach, byciu na targach, wystawianiu wyrobów. Czyli tutaj z jednej strony edukacja, a z drugiej współpraca i wymiana swoich doświadczeń, wniosków, również między przedstawicielami firm branży drzewnej”. Generalnie przedstawiciel Kuratorium Oświaty w Białymstoku stwierdził: „Czyli współpraca cały czas jest, może ona nie jest aż taka płynna i pełna, ale jest i się rozwija”.

Zasadniczo szkoły prowadzące kształcenie w jakimś kierunku powinny wiedzieć, jak wygląda sytuacja w sektorze. Uczestnikiem kolejnego wywiadu był przedstawiciel Zespołu Szkół Technicznych im. W. Andersa w Białymstoku. Uważa on, że „przede wszystkim jest taka potrzeba, żeby nauczyciele, którzy kształcą młodzież, troszeczkę mieli kontakt z zakładami pracy. Młodzież też poprzez praktyki, wyjścia, wycieczki powinna poznać lokalny rynek pracy i przyglądać się potencjalnemu miejscu pracy. Także musimy współpracować, nie możemy zamknąć się w ścianach naszej szkoły, bo młodzież musi znać ten nasz rynek podlaski. Musimy wiedzieć, czego przyszli pracodawcy od nas oczekują jako od przyszłych pracowników. Ta druga strona ma też jakieś oczekiwania, a więc ta współpraca nie jest jednostronna”. Badany dostrzega, że „bardzo często pracodawcy wychodzą z jakąś inicjatywą, zapytaniem, co można byłoby zrobić, aby tę współpracę z nami nawiązać czy też w dalszym ciągu ją kontynuować”.

Centrum Kształcenia Ustawicznego w Białymstoku realizowało szkolenia w zawodzie cieśla i dekarz. Jak zauważył przedstawiciel tej instytucji na spotkaniu

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

fokusowym (FGI): „Kształcenie ustawiczne jest to kształcenie osób dorosłych. Rynek się nasycił i chwilowo mamy zastój. Teraz to kształcenie dalej się odbywa, tylko nie w formach szkolnych, tylko np. Stowarzyszenie Dekarzy Polskich oddział w Białymstoku w ramach funduszy unijnych prowadzi kursy doskonalące, specjalizujące”.

6.2.2. Możliwości współpracy w sektorze

Na współpracę w sektorze można patrzeć z punktu widzenia współpracy pomiędzy podmiotami sektora, jak i z innymi instytucjami. Na pytanie o to, czy przedstawiciele instytucji, którzy wzięli udział w badaniach, widzą możliwości intensyfikacji współpracy z podmiotami działającymi w sektorze producentów wyrobów z drewna i mebli w przyszłości, wszyscy respondenci wskazali, że jak najbardziej widzą takie możliwości, a wręcz uważają taką sytuację za konieczną dla sektora.

Przy czym, jak zauważa jeden z badanych: „W dużym stopniu potrzeba tej współpracy powinna być sygnalizowana, może nie do końca przez firmy, ale przez jednostki funkcjonujące na rzecz tej branży. Dlatego, że my jesteśmy zamknięci w pewnym obszarze niewiedzy, związanej z tym, co tak naprawdę jest problemem danej branży czy przedsiębiorcy”. Jak zauważa przedstawiciel Urzędu Marszałkowskiego: „Jeśli chodziło na przykład o kwestię lokalizacji IKEI lub stworzenie specjalnej podstrefy ekonomicznej dla firmy Pfleiderer, to były to działania wykraczające poza to, co może urząd. Dlatego nam potrzebny jest sygnał od przedsiębiorcy, wtedy na przykład z projektu Kapitał Ludzki można skierować środki na współpracę między firmami, rozwój czy między firmami a uczelniami. Jeżeli nie mamy sygnałów, to ciężko nam tak inicjować współpracę”. Nie widzi jednak żadnych powodów, dla których taka współpraca nie miałaby być realizowana i stwierdza, że powinna być ona intensyfikowana.

Podobnie kolejna badana powiedziała: „Oczywiście, że widzę możliwość intensyfikacji takiej współpracy. Choć jak mówiłam, wydaje mi się, że ogólnie ich takie podstawowe potrzeby zaspokajamy. Ja mówię o tej największej firmie Pfleiderer. Inne firmy się do nas tutaj jako do Powiatowego Urzędu Pracy nie zgłaszały.” Nawet dostrzega, że „moglibyśmy realizować większe i bardziej specjalistyczne projekty, jednak na nie potrzebne są środki, których niestety obecnie nie mamy, a sytuacja jest wręcz taka, że każdej złotówce trzeba się przyjrzeć dwa razy, zanim się ją wyda”.

Przedstawiciel Powiatowego Urzędu Pracy w Hajnówce zauważa również, że współpraca jest możliwa. Szczególnie ważne są „dodatkowe specjalistyczne szkolenia”, jednak „potrzebne są środki, których my niestety nie mamy. Dlatego nie do końca wiem, jak w PUP w inny sposób można by tę współpracę poprawić. Gdybyśmy mieli środki, wtedy z przyjemnością byśmy organizowali wszelkie przykładowo potrzebne szkolenia dla tych firm, bo mamy takie sygnały, że czasami potrzebują przeszkolonych pracowników w zakresie obsługi maszyn, itp.”

W Zespole Szkół Technicznych przejawem działań na rzecz wzmocnienia współpracy mogłyby być działania dotyczące utworzenia inicjatywy klastrowej. „Swego czasu dyrektorem naszej szkoły zawładnął pomysł stworzenia klastra drzewnego, połączenia firm branży drzewnej i okołodrzewnej. Jest to szeroka paleta firm, która mogłaby w tym uczestniczyć i w tym byśmy widzieli możliwość zacieśnienia współpracy. W czasach dzisiejszych jednak każdy działa na własną rękę i raczej nie mamy wsparcia. W grupie łatwiej

po coś sięgnąć, walczyć czy coś osiągnąć, jednak teraz tego nie ma”. A co za tym idzie mogłaby to być istotna forma wsparcia na rzecz sektora, która przewidywałaby także uczestnictwo innych podmiotów i instytucji.

Natomiast uczestniczący w badaniach przedstawiciel Kuratorium Oświaty w Białymstoku zauważył, że potencjalnym kierunkiem współpracy w przyszłości może być dalsze prowadzenie działań w zakresie edukacji. „Bo jeżeli chodzi o fachowców, to temat jest, jaki jest. W tej chwili jeżeli chodzi o cieślę, to na system kursowy szkolenie przeszło, natomiast z założenia reformy kształcenia zawodowego sądzę, że możliwości kształcenia będą coraz wyższe i lepsze, bo zawód będzie podzielony na kwalifikacje”.

W trakcie spotkania fokusowego (FGI) padło wskazanie na zasadność prowadzenia szkoleń w zakresie renowacji wyrobów z drewna. Jeden z uczestników powiedział: „Nie słyszałem o usługach, które by się zajęły renowacją drewna”. Inny zaś zauważył, że: „Na Zachodzie jest moda na renowację drewna, więc do nas też to przyjdzie, ale klientów w tym obszarze nie będzie dużo i utrzymanie firmy raczej będzie niemożliwe. Ale przy okazji wykonywania typowego stolarstwa, jeżeli jest pracownik, który ma takie umiejętności, to się bierze takie zlecenie. Na pewno nie jest to element znaczący, który mógłby tutaj się rozwinąć. Jeżeli chodzi o designerów, projektantów mebli, to jest tyle oprogramowania specjalistycznego z taką bazą już gotowych elementów, że raczej to będzie osoba, która składa z klocków projekt”. Co za tym idzie, jedną propozycję w zakresie wspierania sektora jest prowadzenie szkoleń w tak wąskich specjalnościach.

6.2.3. Kierunki oddziaływania instytucji sektora

Zasadniczo w wypowiedziach respondentów zwraca uwagę skłanianie się do wskazywania na ograniczone możliwości działania i wspierania sektora, ze względu na ograniczone środki oraz brak chęci współpracy ze strony przedsiębiorstw.

Jeden z badanych stwierdził, że „najlepiej by było, jakby firma z sektora przychodziła do firmy szkoleniowej i mówiła, co chce. Niech ta firma szkoleniowa napisze projekt bezpośrednio pod firmę z sektora i w ten sposób można wykształcić tę kadrę, na którą jest zapotrzebowanie. I w ten sposób składając projekty można wspomóc branżę. Jeżeli byłby sygnał od firm szkoleniowych, że nawiązały współpracę z sektorem, to wtedy można by dodatkowe punkty przyznawać przy konkursach”.

Kolejny badany zauważył: „My powinniśmy mieć większe możliwości finansowe, nie tak jak choćby w tym roku i wtedy moglibyśmy bezpośrednio i bardzo szybko realizować potrzeby pracodawców i przeszkalać bezrobotnych. Obecnie bardzo często chcielibyśmy zrobić jakieś szkolenie i dać tych odpowiednich pracowników dla pracodawcy, ale po prostu nie mamy na to pieniędzy”.

Jednak realnie patrząc na sektor trzeba stwierdzić, co zauważył jeden z badanych: „Dzisiaj główny problem to przyswojenie nowych technologii i ich obsługa. Należy, jak dla mnie, powrócić do szkolnictwa zawodowego z uwzględnieniem nowoczesnych technologii. Młodzi ludzie mogliby wtedy od razu wchodzić na rynek pracy i najprawdopodobniej by tę pracę mieli. Choć jest to trudne, bo zarówno szkoły, jak i my chcąc szkolić, organizować szkolenia mamy raczej słaby dostęp do nowoczesnych maszyn z branży meblarskiej czy drzewnej”.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

W zasadzie więc należy kłaść nacisk na praktyczne formy szkolenia uczniów i pracowników przedsiębiorstw. Stąd też kierunkiem działań instytucji pracy i edukacji powinny być różnorodne szkolenia. Są takie potrzeby, a jednocześnie: „liczbę takich kursów stolarskich można policzyć na palcach jednej ręki. Zapotrzebowanie na wykwalifikowanych pracowników w tej branży jest bardzo duże, natomiast brak jest konkretnych szkoleń”.

Istotnym warunkiem powodzenia tego rodzaju działań jest kwestia oczekiwań ze strony przedsiębiorców. Jak zauważa przedstawiciel Zespołu Szkół Technicznych: „Pracodawcy nie wymuszają na przyszłych pracownikach posiadania wysokich kwalifikacji, dzisiaj po prostu uczą ich sami”. To podejście, niestety, ma też swoje wady, gdyż: „[pracodawca] (...) chce mieć pracownika szybciej, więc najczęściej bierze z przysłowiowej ulicy. Dlatego w tym obszarze jest dużo do zrobienia, żeby tych kursów w tej branży można było organizować jak najwięcej”.

Inne ciekawe propozycje kierunków oddziaływania instytucji na sektor to chociażby pomysł, aby została stworzona wspólna marka. Jak powiedział jeden z uczestników spotkania fokusowego (FGI): „nasze podlaskie drewno”.

6.3. Podsumowanie

Na podstawie wyników przeprowadzonych badań dotyczących powiązań sektora producentów wyrobów z drewna i mebli z rynkiem pracy można wskazać, że **zawody ważne dla rozwoju tej produkcji**, zdaniem respondentów, to przede wszystkim:

- stolarz, w tym stolarz meblowy,
- monter,
- tapicer,
- tartacznik.

Zasadniczo badani przedstawiciele sektora nie mają trudności ze znalezieniem pracowników. Na chwilę obecną uczestnicy sektora dostrzegają **deficyty w przypadku takich zawodów**, jak:

- **stolarz,**
- **monter mebli,**
- **tapicer,**
- **szwaczka,**
- **operator maszyn, w tym operator obrabiarek numerycznych.**

Główne problemy, z jakimi stykają się przedstawiciele sektora w kontekście obecnego rynku pracy, to:

- zapotrzebowanie na pracowników, którzy są przede wszystkim **wyspecjalizowani w obsłudze konkretnych, nowoczesnych maszyn i urządzeń;**
- **brak specjalizacji zawodowej absolwentów szkół średnich, jak i zawodowych.** W opinii badanych ma to związek z reformą dotyczącą sektora edukacji, w tym szczególnie na poziomie zawodowym;
- **wyjazdy wykwalifikowanych pracowników do pracy za granicą.** Niski poziom wynagrodzeń w sektorze zachęca do poszukiwania innych możliwości podjęcia pracy, w tym w szczególności poza granicami kraju.

Jednocześnie jednak przedstawiciele sektora nie mają zasadniczo trudności ze znalezieniem pracowników spełniających oczekiwania pod względem umiejętności,

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

kwalifikacji, postaw wobec pracy, kultury pracy czy akceptacji poziomu wynagrodzeń. Problemem jest raczej ich utrzymanie w danej firmie, gdy już osiągną pewien poziom wiedzy i doświadczenia.

Celem przyciągnięcia nowych kandydatów do pracy w przedsiębiorstwie najczęściej stosuje się **narzędzia rekrutacji**, jakimi są:

- informacje dostępne w powiatowych urzędach pracy;
- ogłoszenia zamieszczane przez firmę lub odpowiedzi na ogłoszenia kandydatów do pracy zamieszczane np. w prasie codziennej;
- kontakty zawodowe;
- krewni i znajomi.

Jak wynika z powyższego, firmy sektora w zasadzie nie korzystają z takich nowoczesnych sposobów rekrutowania personelu, jak np. biura pośrednictwa pracy, giełdy pracy. Należy to tłumaczyć głównie faktem, iż badane przedsiębiorstwa zatrudniają przede wszystkim pracowników z wykształceniem zawodowym i najprawdopodobniej osoby te częściej zgłaszają się do urzędów pracy, niż korzystają z innych form nawiązywania kontaktu z potencjalnym pracodawcą.

Jeśli już są **realizowane szkolenia** w badanych podmiotach, to:

- szkolenia dla swoich pracowników częściej organizują firmy zatrudniające powyżej 9 pracowników niż przedsiębiorstwa mikro;
- szkolenia najczęściej w opinii badanych nie są potrzebne ich pracownikom. Inne powody braku szkoleń to: zbyt mała skala działalności firmy, bazowanie na własnym potencjale i organizowanie szkoleń wewnątrzzakładowych;
- częściej są to szkolenia na stanowisku niż poza stanowiskiem pracy;
- wśród organizowanych rodzajów szkoleń najczęściej mają miejsce szkolenia o charakterze obowiązkowym, czyli np. dotyczące BHP;
- bardzo rzadko pracownicy biorą udział w szkoleniach zewnętrznych (były to m.in. szkolenia w zakresie następującej tematyki: operator wózków widłowych, palacz, spawacz, operator koparki);
- niezwykle rzadko pracownicy badanych firm brali udział w szkoleniach z zakresu: sprzedaży, zarządzania, komunikacji i obsługi klientów, projektów unijnych czy certyfikacji ISO. Na wskazania takie padły pojedyncze odpowiedzi.

Jeśli chodzi o **zapotrzebowanie na szkolenia** wyrażane przez przedstawicieli sektora, to przede wszystkim:

- przedsiębiorcy oczekują szkoleń w zakresie obsługi różnych urządzeń: obsługi koparkoładowarki, wózków jezdnych, narzędzi, maszyn i linii produkcyjnej, maszyn CNC, a także wózków widłowych;
- nieliczni przedstawiciele firm sektora wskazali na takie szkolenia, jak: zarządzanie personelem, ekonomia i zarządzanie mikrofirmą, marketing, języki obce, obsługa klienta, negocjacje handlowe, komunikacja interpersonalna.

Wśród **instytucji, z którymi współpracują firmy sektora w zakresie działalności szkoleniowej**, wymienić można:

- Cech Rzemiosł Różnych i Przedsiębiorczości w Hajnówce;
- Ośrodek Kształcenia Zawodowego w Suwałkach;
- Ochotniczy Hufiec Pracy;

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

- Top 2001 Suwałki.

Zasadniczo inni badani wskazywali również na cechy rzemiosła oraz zakłady doskonalenia zawodowego, jednak nie podawali konkretnych nazw instytucji.

Wnioski co do **prognoz w zakresie zmiany struktury i poziomu zatrudnienia w sektorze** są następujące:

- struktura zatrudnienia pod względem rodzajów stanowisk pracy nie będzie ulegać poważnym zmianom;
- przedsiębiorcy raczej zamierzają utrzymać zatrudnienie na dotychczasowym poziomie. Ponadto większość podmiotów sektora na chwilę obecną nie posiada wolnych miejsc pracy;
- przedstawiciele firm, które planują przyjęcia nowych pracowników w ciągu najbliższego roku, jako przyczynę takich prawdopodobnych zmian podają spodziewane zwiększenie skali swojej produkcji. Takie zmiany w zatrudnieniu dotyczyć będą przede wszystkim firm mikro i małych;
- następować będzie automatyzacja procesów produkcyjnych, to zaś w opinii badanych może negatywnie oddziaływać na zatrudnienie w sektorze w najbliższych latach.

Jeśli chodzi o **możliwości wsparcia działalności sektora** i w konsekwencji wzrostu zatrudnienia w nim, to stwierdzić można, że zasadniczo współpraca taka do tej pory ograniczona była do kilku kwestii:

- jednym ze sposobów współpracy były próby utworzenia inicjatywy klastrowej w ramach sektora. Podmiotem wspierającym tę inicjatywę był między innymi Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego;
- Powiatowy Urząd Pracy w Grajewie prowadził specjalnie dla firmy Pfeleiderer staże i szkolenia dla pracowników;
- uruchomienie kierunku w zawodzie cieśla w odpowiedzi na potrzeby rynku pracy we współpracy z Kuratorium Oświaty w Białymstoku;
- szkolenie w zawodzie cieśla i dekarz w ramach Centrum Kształcenia Ustawicznego w Białymstoku.

Zasadniczo można więc zidentyfikować pojedyncze działania, które nastawione były na wsparcie sektora i odpowiadały jego specyfice.

Poza działaniami specjalistycznymi na rzecz sektora, można wymienić i takie leżące w gestii zadań statutowych różnych instytucji otoczenia. Inne działania proponowane przez przedstawicieli instytucji dla przedsiębiorstw sektora to ogólnie np.:

- możliwość dofinansowania projektów z programu RPOWP;
- pośrednictwo pracy i doradztwo zawodowe przez urzędy pracy.

Szans na rozwój wsparcia ze strony instytucji otoczenia sektora można poszukiwać przede wszystkim w:

- utworzeniu inicjatywy klastrowej, której inicjatorem mogłaby być instytucja lub instytucje otoczenia sektora z województwa podlaskiego;
- działaniach w zakresie edukacji dotyczących szkolenia pracowników i absolwentów pod potrzeby konkretnych firm. W tym również „innowacyjne” tematy szkoleń, np. projektowanie wyrobów z drewna i mebli, renowacja mebli;
- wspieraniu działań na rzecz stworzenia wspólnej marki wyrobów i usług firm sektora z województwa podlaskiego.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Podsumowując, przedstawiciele instytucji deklarują możliwości włączenia się do współpracy z przedsiębiorstwami z sektora producentów wyrobów z drewna i mebli. Jednocześnie jednak czekają na informacje od samych przedsiębiorstw na temat rodzaju i form wsparcia, gdyż często nie znają dokładnej specyfiki czy oczekiwań firm sektora.

7. Analiza SWOT sektora

Jest to kompleksowa metoda służąca zarówno badaniu otoczenia, np. sektora, jak i analizy jego wnętrza. Jest ona uznawana za jedną z metod rejestracji i klasyfikacji czynników warunkujących strategię analizowanego podmiotu. Nazwa SWOT jest akronimem słów: *Strengths* – mocne strony podmiotu, *Weakness* – słabe strony podmiotu, *Opportunities* – szanse w otoczeniu, *Threats* – zagrożenia w otoczeniu.

Realizacja badań za pomocą tej metody polegała na: a) wyodrębnieniu zewnętrznych w stosunku do sektora czynników oraz tych, które mają charakter uwarunkowań wewnętrznych; b) wskazaniu czynników zewnętrznych i wewnętrznych, które wywierają negatywny wpływ na sektor oraz tych, które mają wpływ pozytywny.

Prowadzona analiza popytowych i podażowych uwarunkowań rozwoju sektora producentów wyrobów z drewna i mebli na podstawie badań desk research pozwoliła sformułować przede wszystkim szanse i zagrożenia jako czynniki zewnętrzne oddziałujące na ten rozwój. Były one również bazą do określenia mocnych i słabych stron. Także wnioski z analizy konkurencyjności sektora posłużyły do opracowania analizy SWOT. Ponadto bazuje ona na informacjach zebranych przy wykorzystaniu innych technik badawczych, w tym: indywidualnych wywiadów pogłębionych (IDI/ITI) i zogniskowanego wywiadu grupowego (FGI), które zostały przeprowadzone z przedstawicielami badanych przedsiębiorstw i instytucji otoczenia. Ostateczna wersja analizy SWOT została wypracowana podczas spotkań zespołu ekspertów.

Analiza SWOT sektora pozwoliła na określenie jego mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń sektora.

Niewątpliwie obecną mocną stroną jest fakt, że sektor ten w województwie podlaskim ma swoje długie tradycje. Zdobyte doświadczenie owocuje istnieniem wielu firm, które zajmują się produkcją wyrobów z drewna i mebli na różnych etapach procesu produkcyjnego. Ponadto warto zwrócić uwagę na mocną stronę sektora, jaką jest postrzeganie województwa podlaskiego w Polsce jako „zielonego zagłębia”, z którego pochodzące produkty są kojarzone jako ekologiczne. Ta sama cecha tyczy się również produktów z drewna, które mogą być traktowane przez odbiorców jak produkty z „terenów zielonych”. Sektor jest priorytetowo traktowany w województwie podlaskim – przynajmniej na poziomie zapisów w dokumentach strategicznych. W strategii jest zapisany jako kluczowy kierunek rozwoju województwa podlaskiego. Te mocne strony sektora w województwie, których tak naprawdę nie jest za wiele, należy utrzymać również w przyszłości.

Z drugiej strony występują czynniki zależne od przedsiębiorstw sektora producentów wyrobów z drewna i mebli, które stanowią jego słabe strony. Przede wszystkim zaliczyć tu należy niski obecnie poziom zaufania, zarówno pomiędzy samymi przedsiębiorcami, jak i w stosunku do innych podmiotów z ich otoczenia. Taki stan rzeczy prowadzi do niechęci do współpracy w jakiejkolwiek formie. Sami przedsiębiorcy mają świadomość, że dostęp do niektórych rodzajów maszyn czy urządzeń byłby większy, gdyby wspólnie je kupili i użytkowali. Jednak niski poziom zaufania sprawia, że nie podejmują się takich zadań we współpracy z innymi. Podmioty sektora w związku z tym, że na terenie województwa z jednej strony nie ma zbyt wielu wyspecjalizowanych instytucji kształcących pod kątem sektora,

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
 Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
 SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

a z drugiej ze względu na bardzo ograniczoną współpracę z sektorem edukacji, mają i mogą mieć w przyszłości trudności w pozyskaniu wykwalifikowanych kadr. Już obecnie uwagę zwraca fakt, iż poziom kwalifikacji kadry zarządzającej jest niski. Słabością jest również brak działań marketingowych, które promowałyby ofertę sektora, jak i samo województwo jako miejsce lokalizacji nowych inwestycji zagranicznych, to zaś przekłada się na brak marek. Znaczenie miałyby umacnianie pozycji polskich, w tym również podlaskich marek na rynkach zagranicznych, co sprzyjałoby rozwojowi sektora. Działania takie powinny być wspierane przez władze szczebla regionalnego, jak i krajowego.

Bardzo ważne, dla rozwoju kierunku dywersyfikacji oferty przedsiębiorstw produkcji wyrobów z drewna i mebli z województwa podlaskiego, byłoby podjęcie działań na rzecz specjalizacji i koncentracji produkcji sektora. Uwagę zwraca również rzadkie wprowadzanie własnych wzorów i modeli. Niestety, często produkty wytworzone przez sektor są wzorowane na innych.

Tabela 52. Analiza SWOT produkcji wyrobów z drewna i mebli w województwie podlaskim

Mocne strony	Słabe strony
• Wysokie zdolności produkcyjne • Wysoka jakość produktów • Umiejętność szybkiego dostosowywania się do zmian popytu • Relatywnie niskie koszty wytwarzania • Dostęp do nowoczesnego parku maszynowego • Długie tradycje produkcji meblarskiej i drzewnej w województwie podlaskim • Bliskie położenie wschodniej granicy kraju • Duży zasób wykwalifikowanej kadry • Ujęcie sektora wśród strategicznych kierunków rozwoju województwa podlaskiego • Niski poziom konkurencji w sektorze i duże szanse na znalezienie niszy rynkowej • „Zielone zagłębie” – produkty sektora kojarzone przez odbiorców jako pochodzące z terenów ekologicznych	• Brak współpracy między podmiotami • Brak świadomości korzyści wynikających ze współpracy • Brak zaufania do innych firm z sektora oraz do władz lokalnych i innych instytucji z otoczenia przedsiębiorstw • Brak przynależności do organizacji branżowych • Niskie nakłady na innowacje B+R • Słaba współpraca firm sektora z jednostkami B+R i z uczelniami wyższymi • Niski poziom specjalizacji • Bardzo duże uzależnienie produkcji od drogiego drewna krajowego • Niski poziom kwalifikacji kadry zarządzającej firm sektora • Niski poziom kapitału własnego firm • Rzadkie wprowadzanie własnych wzorów i modeli produktów, postęp techniczny o charakterze imitacyjnym • Brak dobrze rozwiniętych sieci transportowych w województwie podlaskim • Dominacja przedsiębiorstw mikro i małych • Brak własnej sieci dystrybucji oraz niski poziom współpracy z dużymi sieciami handlowymi • Niepełne wykorzystywanie zdolności produkcyjnych w niektórych branżach sektora (głównie w tartaczniectwie)

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
 Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

	• Produkty nieznane na rynkach – bezmarkowe • Niska konkurencyjność polskich produktów z drewna za granicą, związana z niską ich innowacyjnością • Brak inwestycji w szkolenie kadr – inwestowanie głównie w techniczne uzbrojenie pracy, a nie w innowacje niematerialne • Duże uzależnienie jakości produktów od ilościowej i jakościowo-wymiarowej struktury pozyskiwania krajowego surowca (nierówne drewno w niektórych klasach jakości) • Bardzo niskie zainteresowanie współpracą z odbiorcami z zagranicy
Szanse	Zagrożenia
• Polityka prorozwojowa zachęcająca do współpracy z innymi podmiotami z sektora, np. wspólne zakupy, sprzedaż, transport, badania, promocja • Otwieranie się nowych rynków wschodnich • Wzrost dostępu do sieci Internet • Wdrażanie programów wspierających innowacyjność firm sektora, takich jak obecnie PO IG • Rozwój nowoczesnych sposobów finansowania działalności przedsiębiorstw (poręczenia, gwarancje, fundusze UE) oraz klientów (np. zakupy na raty) • Wzrost i większe „wyrafinowanie” popytu krajowego • Wejście do strefy euro • Wzrost zamożności społeczeństwa polskiego oraz popytu na meble i wyroby z drewna w kraju • Moda na ekologię • Rozwój budownictwa mieszkaniowego w Polsce • Rozwój nowych, nieznanych dotąd zastosowań drewna, np.: nanotechnologie, nanoproducty, termiczna i chemiczna modyfikacja drewna	• Bardziej ekspansywna polityka eksportowa krajów spoza Unii Europejskiej • Utrzymująca się niestabilność polityki sprzedaży drewna przez Lasy Państwowe • Poszerzanie się szarej strefy i nieuczciwej konkurencji z jej strony • Brak długofalowanej strategii rozwoju sektora w Polsce i w województwie podlaskim • Brak lokalnych jednostek wsparcia biznesu, w tym B+R znających specyfikę sektora • Umacnianie się stereotypu myślenia o sektorze produkcji wyrobów z drewna i mebli jako sektorze o niskiej podatności na innowacje w ramach polityki władz oraz Unii Europejskiej • Moda prowadząca do silnej substytucji drewna i materiałów drewnopochodnych odpowiednikami niedrewnianymi, np. szkło, metal, plastik, beton • Niski poziom zainteresowania młodzieży kształceniem zawodowym i podnoszeniem kwalifikacji – kształcenie ustawiczne • Konkurowanie o surowiec drzewny z sektorem energii odnawialnej • Dalszy wzrost mobilności pracowników sektora

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Szczególną szansą rozwoju sektora jest wzrost zamożności społeczeństwa, zwłaszcza w powiązaniu ze wzrostem mody na produkty „ekologiczne”. Przykładem jest duże zainteresowanie zabawkami z drewna, które są bardziej „zdrowe”: przyjazne w dotyku, trwałe niż wyroby plastikowe. Trendy takie będą charakterystyczne dla coraz większej liczby krajów na świecie. Rozwojowi sektora sprzyja coraz szersze zainteresowanie społeczeństwa realizacją transakcji internetowych, a także większa dostępność do produktów typu meble dzięki możliwości skorzystania z takich form finansowania jak zakupy na raty bez oprocentowania. Bardzo pomocne dla rozwoju sektora byłoby wsparcie ze strony władz takimi działaniami, jak promocja sektora na rynkach zagranicznych czy aktywna polityka proinnowacyjna i klastrowa.

Należy również zwrócić uwagę na zagrożenia płynące z otoczenia sektora. Wśród szczególnie poważnych wymienić można traktowanie sektora jako sektora tradycyjnego gospodarki, co może prowadzić do sytuacji, gdy różne programy, np. dofinansowujące innowacyjność przedsiębiorstw, będą wykluczać ten sektor. Poważne zagrożenie stanowi wchodzenie na rynek producentów zagranicznych, którzy przy niższej cenie będą oferować produkty o wyższych walorach estetycznych i jakości. Podmioty takie, ze względu na większe fundusze przeznaczane na akcje marketingowe, mogą szybko opanować rynki, na których działają przedsiębiorstwa z województwa podlaskiego. Istotnym zagrożeniem jest też nasilanie się substytucji drewna innymi materiałami. Nowe zastosowania innych materiałów, przy jednoczesnej większej funkcjonalności i niższej cenie oferowanych przez producentów takich wyrobów, np. plastikowych, metalowych, mogą znacząco ograniczyć zakup produktów z drewna.

8. Uwarunkowania i prognozy rozwoju sektora w województwie podlaskim. Rekomendacje

Bazą do podsumowania uwarunkowań rozwoju sektora producentów wyrobów z drewna i mebli w województwie podlaskim stały się analizy przeprowadzone w trzech obszarach: 1. Popytowo-podażowe zewnętrzne uwarunkowania rozwojowe sektora; 2. Analiza sił konkurencji w sektorze; 3. Analiza powiązań sektora z rynkiem pracy.

Ponadto dokonano próby wskazania prognoz przyszłości sektora, uwzględniając szanse i zagrożenia wynikające z uwarunkowań zewnętrznych. Zastosowano przy tym metodę scenariuszową, wyniki analizy SWOT oraz odpowiedzi respondentów biorących udział w badaniach ilościowych metodą CATI. Uzyskane wyniki zostały zatwierdzone przez zespół ekspertów i posłużyły do sformułowania nie tylko prognoz rozwoju sektora, lecz także były podstawą do zaprezentowanych rekomendacji w zakresie wpływu różnych grup podmiotów na sektor, w tym: podmiotów gospodarczych sektora i potencjalnych wchodzących, władz regionalnych, instytucji powiązanych z rynkiem pracy/sektorem.

8.1. Uwarunkowania rozwoju sektora

Na podstawie szeregu analiz prowadzonych w ramach badań sektora producentów wyrobów z drewna i mebli uznać można, że wśród **głównych determinant rozwojowych** sektora znajdują się:

- doświadczenie kadry;
- moda na wyroby z drewna;
- wzrost zamożności społeczeństwa;
- wzrost sektora budownictwa mieszkaniowego;
- wsparcie rozwoju sektora ze środków Unii Europejskiej.

Do głównych **barier rozwojowych** sektora zaliczono zaś:

- niski poziom zaufania między producentami i brak współpracy;
- bardzo ograniczone działania marketingowe podmiotów sektora, brak zrozumienia potrzeby ich prowadzenia;
- słabą dostępność komunikacyjną regionu;
- brak kształcenia zawodowego;
- brak powiązań podmiotów sektora z ośrodkami B+R;
- niski poziom uzbrojenia w infrastrukturę techniczną.

Powyższe determinanty i bariery pokazują, że obecna sytuacja sektora producentów wyrobów z drewna i mebli jest dość korzystna, szczególnie że, póki co, presja konkurencyjna jest umiarkowana.

8.2. Prognozy rozwoju sektora – scenariusze stanów otoczenia sektora

Scenariusze stanów otoczenia zostały skonstruowane na podstawie zestawu czynników popytowych i podażowych przeanalizowanych metodą desk research. Opracowano cztery różne scenariusze przyszłości: optymistyczny, pesymistyczny, najbardziej prawdopodobny

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
 Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
 SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

oraz niespodziankowy. Następnie były one poddane weryfikacji w trakcie prac zespołu ekspertów.

Punktem wyjścia do prac nad scenariuszami było przygotowanie tabeli 53., przedstawiającej analizę tendencji w otoczeniu sektora. Zostały w niej zawarte wszystkie opisane wyżej zewnętrzne uwarunkowania rozwoju sektora, z podziałem na sfery. Każdemu czynnikowi przypisano negatywną lub pozytywną siłę wpływu, określoną w skali od -5 do +5 punktów, w trzech wariantach zmian: wzrostu, stagnacji oraz regresu. Ponadto każde uwarunkowanie zostało scharakteryzowane przypisaniem prawdopodobieństwa wystąpienia danego procesu. Prace te prowadzone były w trakcie spotkań zespołu ekspertów, a ostatecznie wypracowane wyniki zostały zaprezentowane poniżej.

Tabela 53. Analiza tendencji w otoczeniu

Elementy scenariusza	Trend	Prawdopodobieństwo (0-1)	Siła wpływu (od -5 do +5)
Sfera ekonomiczna			
Rosnąca liczba mieszkań oddawanych do użytku	wzrost	0,6	+4
	stagnacja	0,3	+2
	regres	0,1	-2
Wzrost zamożności społeczeństwa	wzrost	0,5	+4
	stagnacja	0,4	+2
	regres	0,1	-4
Poprawa dostępności do infrastruktury transportowej	wzrost	0,7	+3
	stagnacja	0,3	+0
	regres	0,0	-1
Poprawa dostępności do surowca	wzrost	0,4	+5
	stabilizacja	0,4	+1
	regres	0,2	-4
Rosnące koszty pracy	wzrost	0,8	-4
	stabilizacja	0,2	-1
	regres	0,0	+5
Wzrost finansowania z Unii Europejskiej	wzrost	0,2	+4
	stabilizacja	0,6	+3
	regres	0,2	-3
Wzrost korzyści z lokalizacji geograficznej województwa podlaskiego związanych z eksportem i importem	wzrost	0,2	+4
	stabilizacja	0,4	+2
	regres	0,4	-2
Sfera techniczna			
Dalszy postęp techniczny dotyczący sektora drzewno-meblarskiego	wzrost	0,8	+4
	stabilizacja	0,2	+1
	regres	0,0	-4
Rozwój biotechnologii i nanotechnologii w przemyśle drzewnym	wzrost	0,7	+3
	stabilizacja	0,3	+1
	regres	0,0	-3
Rozwój technologii utylizacji odpadów poużytkowych	wzrost	0,7	+5
	stabilizacja	0,3	+2
	regres	0,0	0
Sfera społeczna			
Poprawa jakości życia – wzrost znaczenia ergonomii w siedzącym trybie życia	wzrost	0,7	-2
	stabilizacja	0,2	0
	regres	0,1	+2

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
 Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Wzrost świadomości ekologicznej konsumentów	wzrost stabilizacja regres	0,8 0,2 0,0	+2 +1 -4
Wzrost skłonności konsumentów do zakupów przez internet	wzrost stabilizacja regres	0,8 0,2 0,0	+4 +1 -2
Zwiększanie się populacji prosumentów	wzrost stabilizacja regres	0,6 0,3 0,1	+3 +1 0
Dalsze ograniczanie dostępu do wykwalifikowanych pracowników wykonawczych (emigracja i ograniczone kształcenie zawodowe)	wzrost stabilizacja regres	0,5 0,3 0,2	-3 -1 +3
Proinnowacyjna postawa przedsiębiorców (świadomość konieczności wprowadzania innowacji)	wzrost stabilizacja regres	0,5 0,3 0,2	+4 +1 -4
Sfera prawno-administracyjna			
Ulepszenie zasad sprzedaży drewna określanych zarządzeniem Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych	wzrost stabilizacja regres	0,5 0,4 0,1	+4 +1 -4
Zaostrzenie norm polskich dotyczących surowca drzewnego	wzrost stabilizacja regres	0,5 0,4 0,1	+2 +1 -2
Poprawa w zakresie polityki rozwoju regionalnego, w tym rozwój klastrów gospodarczych	wzrost stabilizacja regres	0,2 0,5 0,3	+4 +2 -2
Sfera międzynarodowa			
Wzrost znaczenia certyfikatów dotyczących gospodarki leśnej	wzrost stabilizacja regres	0,7 0,3 0,0	+3 +1 -1
Zaostrzenie regulacji Unii Europejskiej dotyczących pochodzenia surowca	wzrost stabilizacja regres	0,7 0,3 0,0	-4 +1 +4
Sfera środowiskowa			
Postępujące zmiany klimatyczne	wzrost stabilizacja regres	0,7 0,3 0,0	-4 -1 +3
Wzrost powierzchni obszarów chronionych w województwie podlaskim, w tym w ramach Natura 2000	wzrost stabilizacja regres	0,7 0,3 0,0	-3 -1 +4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Spośród uwzględnionych sześciu sfer bardzo liczna jest pierwsza, czyli sfera ekonomiczna, na którą składa się siedem czynników. Dla większości z nich należy spodziewać się tendencji wzrostowych w okresie najbliższych kilku lat. Szczególnie wysokie jest prawdopodobieństwo, że będzie następować dalszy wzrost rynku mieszkaniowego w Polsce. Oczekuje się, że będzie wzrastać dostępność surowca, co związane jest z intensywnym zalesianiem oraz dbałością o strukturę gatunkową lasów. Jednocześnie spodziewać się należy wzrostu korzyści płynących z wykorzystania lokalizacji geograficznej województwa podlaskiego jako znajdującego się blisko granicy wschodniej kraju, jak i Unii Europejskiej. W związku z postępującym, mimo kryzysu światowego, dość szybkim tempem

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

wzrostu rynku drzewnego i meblarskiego, zapewne pojawi się wiele nowych produktów, a co za tym idzie również nowi konkurenci w sektorze. Należy się ponadto spodziewać pozytywnych zmian w przypadku wzrostu poziomu dochodów ludności.

Dość liczna jest także grupa czynników społecznych, których zostało uwzględnionych sześć. Dla wszystkich spodziewać się należy w najbliższym okresie raczej tendencji wzrostu, stąd też takiemu trendowi nadano większe prawdopodobieństwo niż zmianom spadkowym (regres) oraz stabilizacyjnym. Szczególnie duże są szanse na zmiany w świadomości ekologicznej konsumentów. Czynnik ten, podobnie jak wzrost skłonności do zakupów przez internet, jest silnie powiązany ze wzrostem zamożności polskich konsumentów. Ponadto wydaje się, że zarówno odbiorcy instytucjonalni, jak i indywidualni coraz większą wagę przywiązywać będą do wygody korzystania z produktów, związanej z ich ergonomią i co za tym idzie często poszerzoną ich funkcjonalnością. Podmioty sektora coraz chętniej będą czerpać z możliwości, jakie daje im poszerzająca się populacja prosumentów. Tendencja w tym zakresie sprowadzać się będzie do rezygnacji z niektórych czynności wykonywanych przez producenta, np. składanie elementów produktu w całość czy malowanie go. Będzie to wiązało się z jednej strony z obniżeniem kosztów, z drugiej jednak z wprowadzeniem pewnych systemowych rozwiązań dotyczących produktów już na etapie ich projektowania, które pozwolą w łatwy, a może i nawet „przyjemny” sposób na złożenie tychże elementów w całość przez ostatecznego odbiorcę. Podmioty sektora produkcji wyrobów z drewna i mebli mogą poszukiwać nowych dla siebie, lecz sprawdzonych już na Zachodzie, rozwiązań, które pozwolą im na dywersyfikację oferty produktowej. Zwrócono również uwagę na znaczne prawdopodobieństwo coraz większej świadomości samych przedsiębiorców w zakresie konieczności wprowadzania innowacyjnych produktów na rynek polski.

Kolejna pod względem liczby przypisanych czynników jest sfera prawno-administracyjna, która składa się z trzech różnych czynników. W tym przypadku oczekiwać należy, że dwa przedstawione czynniki będą miały tendencję wzrostową, jeden zaś najprawdopodobniej utrzyma się na dotychczasowym poziomie. Przede wszystkim będą następowały dalsze działania kładące większy nacisk na poprawę zasad sprzedaży drewna oraz związane z tym zaostreżenia polskich norm dotyczących surowca drzewnego. Zarówno pierwszy, jak i drugi czynnik, bezwzględnie będą oddziaływać pozytywnie na producentów sektora, którzy będą mogli nie tylko pozyskać lepszą informację o samym surowcu, ale też zasadach jego zakupu. Takie działania nie wydają się w żaden sposób być krzywdzące dla podmiotów sektora, co więcej – mogą jedynie sprzyjać im w kontekście poruszania się po rynku surowcowym. Jednocześnie wśród czynników prawno-administracyjnych przyjęto jeszcze jeden, dla którego oczekuje się z większym prawdopodobieństwem stabilizacji niż spadku czy wzrostu w najbliższej przyszłości. Chodzi tu o działania w zakresie polityki rozwoju regionalnego, w tym w szczególności rozwoju klastrów gospodarczych. Mogłoby to przyczynić się do nawiązania bliższej współpracy z innymi podmiotami, w tym z instytucjami badawczo-rozwojowymi, uczelniami wyższymi. To prowadziłoby do swego rodzaju współpracy w ramach sektora, co wydaje się szczególnie ważne w obliczu zmian na rynku związanych z oczekiwaniem ciągłego wprowadzania innowacji, przede wszystkim w obrębie produktów.

Wśród czynników o charakterze technicznym uwzględniono trzy, szczególnie ważne z punktu widzenia sektora. Należy oczekiwać tendencji wzrostowych w każdym

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

z przypadków, zwłaszcza zaś w zakresie dalszego postępu technicznego dotyczącego badanego sektora. Co prawda, w czynniku tym zawiera się czynnik drugi, jakim jest rozwój biotechnologii i nanotechnologii, wydaje się jednak zasadne wyróżnienie go jako szczególnego przypadku postępu w każdej z dziedzin, które mogą czerpać z efektów prac badawczych w dziedzinie nano- i biotechnologii. Sam surowiec, jakim jest drewno, może jeszcze na etapie drzewa być modyfikowany poprzez odpowiednie zmiany w DNA, następnie zaś można dokonywać wszelkich dalszych udoskonaleń tego surowca za pomocą zaawansowanych technologii bazujących na nanotechnologii. Czynniki te są ze sobą bardzo silnie powiązane – pierwsze mają bardziej charakter koncepcyjny, a drugie wdrożeniowy. Bez postępu w dziedzinie bio- i nanotechnologii nie będzie możliwy dalszy rozwój w sektorze produkcji wyrobów z drewna, które w ten oto sposób zyskują specyficzne cechy wpływające na chociażby wytrzymałość produktu. To badania w tych obszarach pozwalają na wprowadzanie w życie nowych rozwiązań i „projektowanie” innowacyjnych rodzajów produktów z drewna. Sektor producentów wyrobów z drewna i mebli powiązany jest z rozwojem technologii utylizacji odpadów poużytkowych. W ten oto sposób pojawiły się na rynku nowe źródła surowca dla wybranych branż analizowanego sektora.

W grupie czynników środowiskowych również występują tendencje wzrostowe oraz stabilizacyjne. W przypadku działań na rzecz poszerzenia powierzchni obszarów chronionych w województwie podlaskim wydaje się, że najbardziej prawdopodobne jest utrzymanie obecnej ich wielkości, przynajmniej w okresie najbliższych kilku lat. Jednocześnie jednak zdecydowanie przewiduje się, że będą następowały zmiany klimatyczne oddziałujące negatywnie na sektor. To może prowadzić między innymi do trudności w zakresie pozyskania drewna o odpowiedniej jakości, zgodnie z planami wycinki drzew powiązanymi z celami ochronnymi tej wycinki. Nieprzewidywalne zmiany pogodowe, w tym szczególnie wichury, mogą powodować nieoczekiwane zmiany w strukturze gatunkowej drzewostanów.

Na szóstą grupę czynników składają się uwarunkowania międzynarodowe rozwoju sektora. W grupie tej wymieniono dwa czynniki, które znajdują się na pograniczu sfery prawnej i międzynarodowej. Szczególną uwagę zwrócić należy na wszelkie uregulowania prawne i administracyjne dotyczące miejsca pochodzenia surowca. Są one szeroko propagowane przez Unię Europejską, a Polska podobnie jak inne kraje, będzie zobowiązana do ich przestrzegania. Posiadanie certyfikatów ekologicznych z jednej strony staje się przepustką do kanałów dystrybucji wyrobów z drewna, takich jak np. wielkie sieci marketów budowlanych typu Leroy Merlin, Castorama, z drugiej strony wzrastają wymagania wobec odpowiednich warunków przez producentów z sektora. Równie ważne jest potencjalne zaostrzenie uregulowań Unii Europejskiej w zakresie wprowadzania drewna na rynek, związane z koniecznością przestrzegania regulacji dotyczących źródła jego pochodzenia.

8.2.1. Scenariusz optymistyczny

Przedstawione poniżej scenariusze stanów otoczenia zostały opracowane na podstawie analizy tendencji w otoczeniu. Pierwszy z czterech opracowanych scenariuszy – scenariusz optymistyczny – stworzony został przy założeniu najbardziej korzystnych dla sektora zmian w otoczeniu. Z tabeli 54. wynika, że najbardziej pozytywny wpływ na sektor mogą mieć czynniki techniczne. W tym szczególnie dalszy rozwój prac nad technologiami utylizacji odpadów poużytkowych. Wśród czynników ekonomicznych bardzo duże znaczenie może

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
 Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
 SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

mieć poprawa w zakresie dostępności surowca oraz zmniejszanie się kosztów pracy. Bezwzględnie stwierdzić należy, że w przeważającej mierze koszt produkcji wyrobów z drewna i mebli, tuż obok surowca, stanowi czynnik ludzki. Stąd nic dziwnego, że są takie a nie inne wskazania biorących udział w badaniu sektora ekspertów. Również pozytywny wpływ może mieć wzrost zamożności społeczeństwa. Optymistyczne prognozy związane z dalszym finansowaniem działalności innowacyjnej podmiotów sektora ze środków Unii Europejskiej także silnie pozytywnie mogą oddziaływać na jego przyszłość. Korzystne byłoby również poszerzenie działalności w zakresie eksportu produktów za wschodnią granicę kraju. Tendencja spadkowa będzie korzystna dla sektora, gdy będzie dotyczyła wspomnianych już kosztów pracy, jak też zmniejszenia ograniczeń dostępu do wykwalifikowanych pracowników. Zmniejszenie się emigracji pracowników oraz poprawa w zakresie kształcenia zawodowego w Polsce przyczyniłyby się do poprawy sytuacji firm sektora związanej z zatrudnianiem fachowców. Poza tym czynniki ze sfery środowiskowej najprawdopodobniej będą mieć pozytywne oddziaływanie na sektor, gdy będzie następował ich spadek. Chodzi tu o powierzchnię obszarów chronionych, co jak się wydaje nie wymaga szerszego komentarza. Jednak obok powyższej kwestii wspomnieć należy o zmianach klimatycznych – ich dotychczasowy przebieg bez wątpienia nie ma charakteru korzystnego dla sektora.

Tabela 54. Scenariusz optymistyczny

Sfera	Tendencja (od +5 do -5)	
Ekonomiczna		
Rosnąca liczba mieszkań oddawanych do użytku	wzrost	+4
Wzrost zamożności społeczeństwa	wzrost	+4
Poprawa dostępności do infrastruktury transportowej	wzrost	+3
Poprawa dostępności do surowca (zalesienie i stan pozyskiwania drewna)	wzrost	+5
Rosnące koszty pracy	regres	+5
Wzrost finansowania z Unii Europejskiej	wzrost	+4
Wzrost korzyści z lokalizacji geograficznej województwa podlaskiego związanych z eksportem i importem	wzrost	+4
Średnia siła wpływu		+4,14
Techniczna		
Dalszy postęp techniczny dotyczący sektora drzewno-meblarskiego	wzrost	+4
Rozwój biotechnologii i nanotechnologii w przemyśle drzewnym	wzrost	+3
Rozwój technologii utylizacji odpadów poużytkowych	wzrost	+5
Średnia siła wpływu		+4,00
Społeczna		
Poprawa jakości życia – wzrost znaczenia ergonomii w siedzącym trybie życia	regres	+2

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
 Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Wzrost świadomości ekologicznej konsumentów	wzrost	+2
Wzrost skłonności konsumentów do zakupów przez internet	wzrost	+4
Zwiększanie się populacji prosumentów	wzrost	+3
Dalsze ograniczanie dostępu do wykwalifikowanych pracowników wykonawczych (emigracja i ograniczone kształcenie zawodowe)	regres	+3
Proinnowacyjna postawa przedsiębiorców (świadomość konieczności wprowadzania innowacji)	wzrost	+4
<i>Średnia siła wpływu</i>		+3,00
Prawno-administracyjna		
Ulepszenie zasad sprzedaży drewna określanych zarządzeniem Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych	wzrost	+4
Zaostrzenie norm polskich dotyczących surowca drzewnego	wzrost	+2
Poprawa w zakresie polityki rozwoju regionalnego, w tym rozwój klastrów gospodarczych	wzrost	+4
<i>Średnia siła wpływu</i>		+3,33
Międzynarodowa		
Wzrost znaczenia certyfikatów dotyczących gospodarki leśnej	wzrost	+3
Zaostrzenie regulacji Unii Europejskiej dotyczących pochodzenia surowca	regres	+4
<i>Średnia siła wpływu</i>		+3,50
Środowiskowa		
Postępujące zmiany klimatyczne	regres	+3
Wzrost powierzchni obszarów chronionych w województwie podlaskim, w tym w ramach Natura 2000	regres	+4
<i>Średnia siła wpływu</i>		+3,50

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Najbardziej pozytywny wpływ na cały sektor będzie mieć sfera ekonomiczna (średnia siła wpływu +4,14) i techniczna (średnia siła wpływu +4,00). W pierwszym przypadku chodzi przede wszystkim o poprawę dostępności surowca i spadek kosztów pracy, zaś w drugim o rozwój technologii utylizacji odpadów poużytkowych. Najmniejsza pozytywna siła oddziaływania będzie zaś ze strony sfery społecznej (średnia siła wpływu +3,00). Zasadniczo różnice pomiędzy poszczególnymi sferami nie są na tyle duże, aby móc jednoznacznie stwierdzić, że jakiegokolwiek czynniki są najważniejsze z punktu widzenia rozwoju sektora producentów wyrobów z drewna i mebli w województwie podlaskim.

8.2.2. Scenariusz pesymistyczny

Scenariusz pesymistyczny opisuje te trendy i procesy, które będą miały negatywny wpływ na przedsiębiorstwo. Opracowany scenariusz (tabela 55.) pokazuje, że największe negatywne oddziaływanie na sektor może mieć sfera środowiskowa. W jej przypadku bardzo poważnym zagrożeniem byłoby poszerzenie zasięgu obszarów chronionych, co w konsekwencji oznaczać może spadek dostępności do drewna oraz ograniczenia

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
 Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
 SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

w tworzeniu podmiotów gospodarczych na takich terenach. Poza tym dostrzega się znaczące negatywne oddziaływanie zmian klimatycznych, które mogą prowadzić, podobnie jak czynnik wcześniejszy, do poważnych ograniczeń w dostępie do wysokowymiarowego i wysokojakościowego surowca. Najmniejszy negatywny wpływ mogą mieć ewentualne zmiany w zakresie rozwoju technologii utylizacji odpadów poużytkowych, gdyż w zasadzie mogłyby one poszerzyć możliwości produkcyjne przedsiębiorstw. Podobnie gdyby idea „zrób to sam” się nie upowszechniła, nie ograniczałoby to rozwoju tego sektora.

Najsilniej negatywnie na sektor mogłyby więc w konsekwencji oddziaływać czynniki środowiskowe (średnia siła wpływu -5,00). Najmniejszy negatywny wpływ miałyby natomiast czynniki techniczne (średnia siła wpływu -2,33).

Tabela 55. Scenariusz pesymistyczny

Sfera	Tendencja (od +5 do -5)	
Ekonomiczna		
Rosnąca liczba mieszkań oddawanych do użytku	regres	-2
Wzrost zamożności społeczeństwa	regres	-4
Poprawa dostępności do infrastruktury transportowej	regres	-1
Poprawa dostępności do surowca (zalesienie i stan pozyskiwania drewna)	regres	-4
Rosnące koszty pracy	wzrost	-4
Wzrost finansowania z Unii Europejskiej	regres	-3
Wzrost korzyści z lokalizacji geograficznej województwa podlaskiego związanych z eksportem i importem	regres	-2
Średnia siła wpływu		-2,86
Techniczna		
Dalszy postęp techniczny dotyczący sektora drzewno-meblarskiego	regres	-4
Rozwój biotechnologii i nanotechnologii w przemyśle drzewnym	regres	-3
Rozwój technologii utylizacji odpadów poużytkowych	regres	0
Średnia siła wpływu		-2,33
Społeczna		
Poprawa jakości życia – wzrost znaczenia ergonomii w siedzącym trybie życia	wzrost	-2
Wzrost świadomości ekologicznej konsumentów	regres	-4
Wzrost skłonności konsumentów do zakupów przez internet	regres	-2
Zwiększanie się populacji prosumentów	regres	0
Dalsze ograniczanie dostępu do wykwalifikowanych pracowników wykonawczych (emigracja i ograniczone kształcenie zawodowe)	wzrost	-3
Proinnowacyjna postawa przedsiębiorców (świadomość konieczności wprowadzania innowacji)	regres	-4
Średnia siła wpływu		-2,50

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
 Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
 SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Prawno-administracyjna		
Ulepszenie zasad sprzedaży drewna określanych zarządzeniem Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych	regres	-4
Zaostrzenie norm polskich dotyczących surowca drzewnego	regres	-2
Poprawa w zakresie polityki rozwoju regionalnego, w tym rozwój klastrów gospodarczych	regres	-2
<i>Średnia siła wpływu</i>		-3,33
Międzynarodowa		
Wzrost znaczenia certyfikatów dotyczących gospodarki leśnej	regres	-1
Zaostrzenie regulacji Unii Europejskiej dotyczących pochodzenia surowca	wzrost	-4
<i>Średnia siła wpływu</i>		-2,50
Środowiskowa		
Postępujące zmiany klimatyczne	wzrost	-5
Wzrost powierzchni obszarów chronionych w województwie podlaskim, w tym w ramach Natura 2000	wzrost	-5
<i>Średnia siła wpływu</i>		-5,00

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

8.2.3. Scenariusz najbardziej prawdopodobny

Trzeci opracowany scenariusz, najbardziej prawdopodobny, zakłada trendy zmian w otoczeniu, których wystąpienie charakteryzuje się największym prawdopodobieństwem. Jest on, obok scenariusza niespodziankowego, znaczącym uzupełnieniem analizy prowadzonej na podstawie scenariuszy optymistycznego i pesymistycznego.

Tabela 56. Scenariusz najbardziej prawdopodobny

Sfera	Prawdopodobieństwo	Siła wpływu ujemna	Siła wpływu dodatnia
Ekonomiczna			
Rosnąca liczba mieszkań oddawanych do użytku	0,6		+4
Wzrost zamożności społeczeństwa	0,5		+4
Poprawa dostępności do infrastruktury transportowej	0,7		+3
Poprawa dostępności do surowca (zalesienie i stan pozyskiwania drewna)	0,4		+5
Rosnące koszty pracy	0,8	-4	
Wzrost finansowania z Unii Europejskiej	0,6		+3
Wzrost korzyści z lokalizacji geograficznej województwa podlaskiego związanych z eksportem i importem	0,5	-2	
<i>Średnia siła wpływu</i>		-3,00	+3,80

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
 Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
 SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Techniczna			
Dalszy postęp techniczny dotyczący sektora drzewno-meblarskiego	0,8		+4
Rozwój biotechnologii i nanotechnologii w przemyśle drzewnym	0,7		+3
Rozwój technologii utylizacji odpadów poużytkowych	0,7		+5
<i>Średnia siła wpływu</i>			+4,00
Spoleczna			
Poprawa jakości życia – wzrost znaczenia ergonomii w siedzącym trybie życia	0,7	-2	
Wzrost świadomości ekologicznej konsumentów	0,8		+2
Wzrost skłonności konsumentów do zakupów przez internet	0,8		+4
Zwiększanie się populacji prosumentów	0,6		+3
Dalsze ograniczanie dostępu do wykwalifikowanych pracowników wykonawczych (emigracja i ograniczone kształcenie zawodowe)	0,5	-3	
Proinnowacyjna postawa przedsiębiorców (świadomość konieczności wprowadzania innowacji)	0,5		+4
<i>Średnia siła wpływu</i>		2,50	+3,25
Prawno-administracyjna			
Ulepszenie zasad sprzedaży drewna określanych zarządzeniem Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych	0,5		+4
Zaostrzenie norm polskich dotyczących surowca drzewnego	0,5		+2
Poprawa w zakresie polityki rozwoju regionalnego, w tym rozwój klastrów gospodarczych	0,5		+2
<i>Średnia siła wpływu</i>			+2,67
Międzynarodowa			
Wzrost znaczenia certyfikatów dotyczących gospodarki leśnej	0,70		+3
Zaostrzenie regulacji Unii Europejskiej dotyczących pochodzenia surowca	0,70	-4	
<i>Średnia siła wpływu</i>		-4,00	+3,00
Środowiskowa			
Postępujące zmiany klimatyczne	0,70	-5	
Wzrost powierzchni obszarów chronionych w województwie podlaskim, w tym w ramach Natura 2000	0,70	-5	
<i>Średnia siła wpływu</i>		-5,00	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Z punktu widzenia siły oddziaływania poszczególnych sześciu sfer zauważa się, że szczególnie negatywny wpływ najprawdopodobniej będą miały czynniki ze sfery środowiskowej (średnia siła oddziaływania -5,00). W trakcie prowadzonych analiz uznano zarówno za wysoce prawdopodobne dalsze zmiany klimatyczne, jak i postępujące poszerzanie powierzchni obszarów chronionych. W sposób negatywny na sektor producentów wyrobów z drewna i mebli oddziaływać mogą czynniki ze sfery międzynarodowej (średnia siła oddziaływania -4,00), a także ekonomicznej (średnia siła oddziaływania -3,00).

Największe jest prawdopodobieństwo pojawienia się pozytywnych tendencji w sferze technicznej (średnia siła oddziaływania +4,00) (tabela 56.). Drugą w kolejności sferą o znaczącym dodatnim oddziaływaniu jest sfera ekonomiczna (średnia siła oddziaływania +3,80). W tym drugim przypadku jednak dostrzec należy, że w sferze ekonomicznej są zarówno czynniki o negatywnej, jak i pozytywnej sile wpływu. Siła wpływu ujemna dotyczy rosnących kosztów pracy. Poza tym trzeba stwierdzić, że najprawdopodobniej nie będzie w najbliższym czasie wykorzystywane geograficzne położenie województwa podlaskiego. Taki stan rzeczy nie jest i nie będzie korzystny dla rozwoju sektora. Również w sferze społecznej i międzynarodowej dostrzec można czynniki zarówno oddziałujące pozytywnie, jak i negatywnie. Wzrost znaczenia ergonomii w siedzącym trybie życia Polaków będzie wymuszał na producentach konieczność reagowania na te oczekiwania. Dla podmiotów z sektora w zasadzie nie jest to korzystne, gdyż wymusi zmiany w projektowanych produktach – projektowanie ich nie tylko zgodnie z podstawowymi normami, ale też pewnymi oczekiwaniami estetycznymi i funkcjonalnymi. Dalsze ograniczanie dostępu do wykwalifikowanych pracowników także jest wysoce prawdopodobne.

8.2.4. Scenariusz niespodziankowy

Czwarty rodzaj wśród przygotowanych scenariuszy to scenariusz niespodziankowy. Zawiera on trendy, które niezależnie od potencjalnej siły negatywnego czy pozytywnego wpływu mają najmniejsze prawdopodobieństwo wystąpienia. I tak, najmniejsze jest prawdopodobieństwo wystąpienia w sferze międzynarodowej i w sferze prawno-administracyjnej jakichkolwiek tendencji ujemnych. W sferze międzynarodowej jest małe prawdopodobieństwo, że nie będą zaostrzone regulacje unijne oraz że zmniejszy się znaczenie certyfikatów ekologicznych. Mało prawdopodobne jest także, aby zaczęto lepiej wykorzystywać położenie województwa w rozszerzaniu rynków zbytu na Wschód, gdyż szczególnie w kontekście istnienia Polski w strukturach unijnych i spełnienia wymogów zamykania granicy jest to dość trudne. Wymaga bowiem pewnych uzgodnień na szczeblu ponadnarodowym. Również fakt, że nastąpi spadek kosztów pracy, jest bardzo mało prawdopodobny.

W sferze środowiskowej najmniej prawdopodobne jest, że dojdzie do ograniczenia powierzchni obszarów chronionych oraz nastąpi ograniczenie zmian klimatycznych. Natomiast w sferze społecznej zauważa się, że najmniejsze prawdopodobieństwo ma tendencja pozytywna w zakresie utrzymania się dotychczasowego stylu życia ludności i związany z nim dalszy brak zainteresowania ergonomią produktów, a także że nastąpi większa dostępność do kadr, gdyż ludzie zaczną rezygnować z wyjazdów zagranicznych.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
 Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
 SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Tabela 57. Scenariusz niespodziankowy

Sfera	Prawdopodobieństwo	Siła wpływu ujemna	Siła wpływu dodatnia
Ekonomiczna			
Rosnąca liczba mieszkań oddawanych do użytku	0,1	-2	
Wzrost zamożności społeczeństwa	0,10	-4	
Poprawa dostępności do infrastruktury transportowej	0,00	-1	
Poprawa dostępności do surowca (zalesienie i stan pozyskiwania drewna)	0,20	-4	
Rosnące koszty pracy	0,00		+5
Wzrost finansowania z Unii Europejskiej	0,2	-3	
Wzrost korzyści z lokalizacji geograficznej województwa podlaskiego związanych z eksportem i importem	0,2		+4
<i>Średnia siła wpływu</i>		-2,80	+4,50
Techniczna			
Dalszy postęp techniczny dotyczący sektora drzewno-mieblarskiego	0,0	-4	
Rozwój biotechnologii i nanotechnologii w przemyśle drzewnym	0,0	-3	
Rozwój technologii utylizacji odpadów poużytkowych	0,0	0	
<i>Średnia siła wpływu</i>		-3,50	
Spoleczna			
Poprawa jakości życia – wzrost znaczenia ergonomii w siedzącym trybie życia	0,10		+2
Wzrost świadomości ekologicznej konsumentów	0,00	-4	
Wzrost skłonności konsumentów do zakupów przez internet	0,00	-2	
Zwiększanie się populacji prosumentów	0,1	0	0
Dalsze ograniczanie dostępu do wykwalifikowanych pracowników wykonawczych (emigracja i ograniczone kształcenie zawodowe)	0,20		+3
Proinnowacyjna postawa przedsiębiorców (świadomość konieczności wprowadzania innowacji)	0,20	-4	
<i>Średnia siła wpływu</i>		3,33	+2,50
Prawno-administracyjna			
Ulepszenie zasad sprzedaży drewna określanych zarządzeniem Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych	0,10	-4	
Zaostrzenie norm polskich dotyczących surowca drzewnego	0,10	-2	

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
 Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
 SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Poprawa w zakresie polityki rozwoju regionalnego, w tym rozwój klastrów gospodarczych	0,30	-2	
<i>Średnia siła wpływu</i>		2,67	
Międzynarodowa			
Wzrost znaczenia certyfikatów dotyczących gospodarki leśnej	0,00	-1	
Zaostrzenie regulacji Unii Europejskiej dotyczących pochodzenia surowca	0,0		+4
<i>Średnia siła wpływu</i>		-1,00	+4,00
Środowiskowa			
Postępujące zmiany klimatyczne	0,0		+3
Wzrost powierzchni obszarów chronionych w województwie podlaskim, w tym w ramach Natura 2000	0,0		+4
<i>Średnia siła wpływu</i>			+3,50

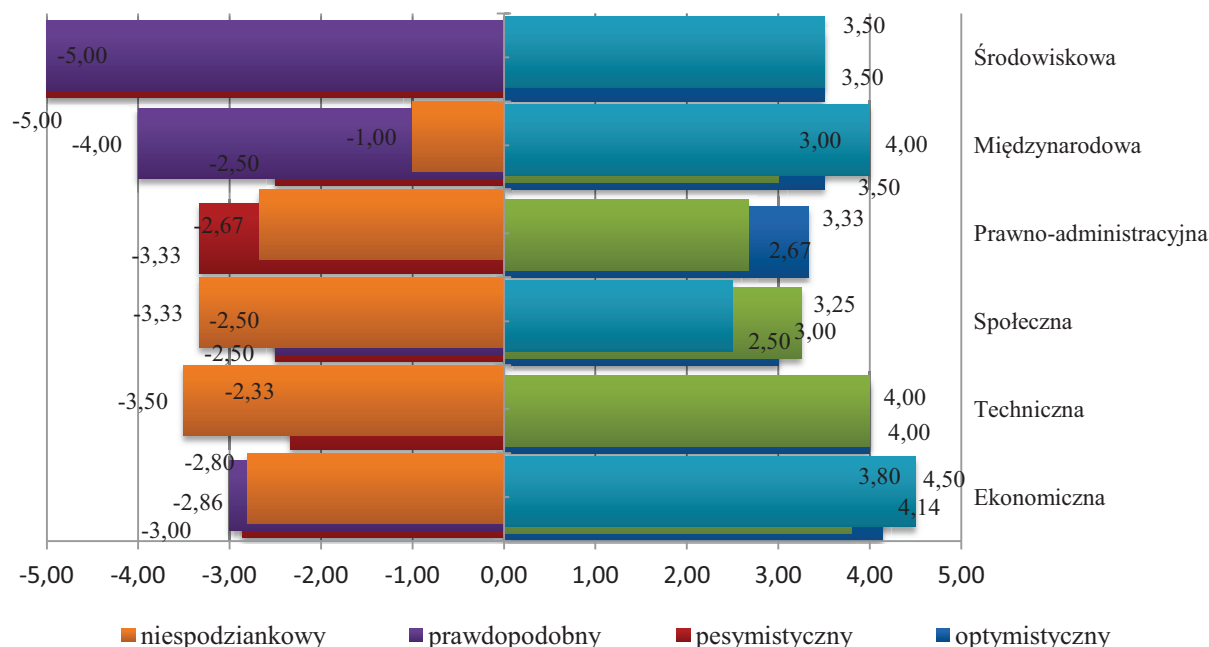
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

8.2.5. Podsumowanie

Otrzymane wyniki pozwoliły na sporządzenie rysunku 2. przedstawiającego źródła szans i zagrożeń, które płyną z otoczenia sektora producentów wyrobów z drewna i mebli. W scenariuszu optymistycznym największy dodatni wpływ otoczenia przyjmuje wartość +4,00 w sferze technicznej, zaś w scenariuszu pesymistycznym wartość ujemna dla tej sfery jest jedną z mniejszych i wynosi -2,33. To oznacza, że szanse przeważają nad zagrożeniami, jakie niosą czynniki z tej sfery dla sektora. Jednocześnie jednak to w tej sferze występuje duża rozpiętość pomiędzy czynnikami makrootoczenia sektora, co może oznaczać, że czynniki z tej sfery są dość mało przewidywalne i mogą wywrzeć znaczący wpływ na działalność przedsiębiorstw sektora. Szczególnie jednak rozpiętość ta jest duża w przypadku sfery środowiskowej. W scenariuszu optymistycznym, co prawda wartość wpływu tej sfery nie jest bardzo wysoka w porównaniu do innych, bo wynosi +3,50, to jednak w scenariuszu pesymistycznym ta wartość ujemna jest największa w porównaniu do pozostałych analizowanych sfer i wynosi -5,00.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
 Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
 SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Rysunek 2. Otoczenie – źródła szans i zagrożeń w sektorze producentów wyrobów z drewna i mebli

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań.

W zasadzie więc we wszystkich sferach rozpiętość pomiędzy czynnikami, które mogą mieć wpływ dodatni i tymi, które mogą mieć wpływ ujemny, jest znaczna. Stąd też w procesie konstruowania strategii sektora należy zwracać uwagę na te sfery. Strategia taka powinna być bardziej nakierowana na wykorzystanie szans, jakie pojawiają się ze strony czynników z tych sfer, niż na zagrożenia. Poza tym należy zwrócić uwagę, że w sferze prawno-administracyjnej zarówno szanse, jak i zagrożenia są na takim samym poziomie, gdyż dla scenariusza pesymistycznego i optymistycznego średnia siła wpływu wynosi odpowiednio -3,33 i +3,33. Zasadniczo jednak dla pozostałych czterech sfer szanse przeważają nad zagrożeniami, z wyjątkiem wspomnianej już sfery środowiskowej.

W scenariuszu najbardziej prawdopodobnym widać, że w sferze technicznej występują jedynie szanse dla sektora. Podobnie najprawdopodobniej dla sfery prawno-administracyjnej szanse będą przeważać. W sferze ekonomicznej i społecznej szanse będą pojawiać się częściej niż zagrożenia. Natomiast w sferze międzynarodowej oczekiwać można z wysokim prawdopodobieństwem, że pojawią się jakieś zagrożenia dla sektora. Największe prawdopodobieństwo negatywnego wpływu występuje w sferze środowiskowej.

Analiza scenariuszy niespodziankowych pokazuje zaś, że najmniejsze jest prawdopodobieństwo wystąpienia szans w sferze środowiskowej oraz zagrożeń w sferze prawno-administracyjnej. Jeśliby zachodziły jakieś zmiany w sferach ekonomicznej czy międzynarodowej, to ich charakter byłby dodatni. Zaskakujące byłoby, gdyby jakieś czynniki w sferze społecznej miały stać się zagrożeniami, które przeważałyby nad szansami.

8.3. Strategia rozwoju sektora wynikająca z analizy SWOT

Dalsze prognozy rozwoju sektora producentów wyrobów z drewna i mebli oparte zostały na uzyskanej w trakcie opracowywania analizy SWOT listy mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń sektora. Należało dokonać wyboru spośród czterech potencjalnych sytuacji, gdy: a) wewnątrz sektora przeważają mocne strony, a w otoczeniu szanse; b) wewnątrz sektora przeważają słabe strony, zaś w otoczeniu szanse; c) wewnątrz sektora przeważają silne strony, zaś w otoczeniu zagrożenia; d) wewnątrz sektora przeważają słabe strony, zaś w otoczeniu zagrożenia.

Rysunek 3. Macierz wariantów strategicznych wynikających z analizy SWOT

	Lista mocnych stron sektora	Lista słabych stron sektora
Lista szans z otoczenia	Strategia maxi-maxi	Strategia mini-maxi
Lista zagrożeń z otoczenia	Strategia maxi-mini	Strategia mini-mini

Źródło: Opracowanie własne.

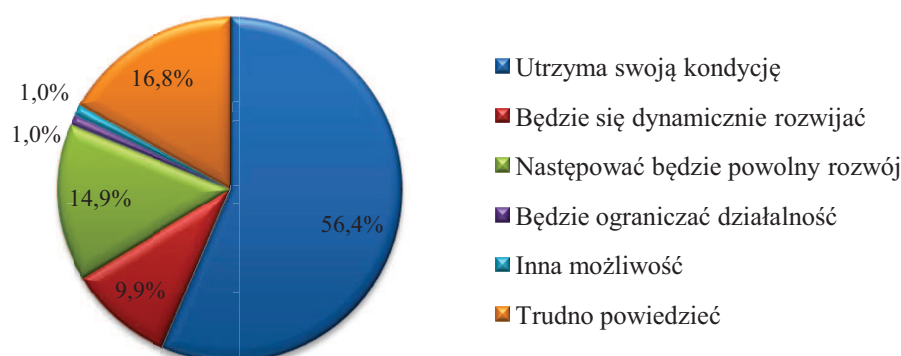
Wydaje się, że sektorowi producentów wyrobów z drewna i mebli w województwie podlaskim najbardziej odpowiada strategia mini-maxi. Oznacza ona, że wewnątrz sektora przeważają słabe strony, zaś w otoczeniu szanse, czyli korzystny układ warunków zewnętrznych. Strategia taka miałaby polegać na wykorzystywaniu szans, przy jednoczesnym zmniejszaniu lub poprawianiu niedociągnięć wewnętrznych.

8.4. Prognozy rozwoju sektora w opinii przedstawicieli firm sektora z województwa podlaskiego

Jedna z części kwestionariusza badawczego użytego do badań ilościowych metodą CATI dotyczyła prognoz średniookresowych przyszłości sektora. Respondenci zostali zapytani, czy ich przedsiębiorstwo będzie rozwijało się dynamicznie, czy też będzie następował spadek w jego działalności. Większość, bo 56,4% badanych uznało, że w najbliższym roku ich firma utrzyma swoją pozycję. Jeśli chodzi o wzrost, to optymistyczne prognozy na ten temat były charakterystyczne dla 10 podmiotów (9,9%). Kolejnych 15 badanych (14,9%) uznało, że będzie następował rozwój, jednak będzie zachodził on powoli. Zaledwie jeden z respondentów stwierdził, że w okresie najbliższego roku może dojść do ograniczenia prowadzonej przez niego działalności. Na odpowiedź „trudno powiedzieć” wskazało 17 badanych.

Na podstawie powyższych odpowiedzi stwierdzić można, że wśród podmiotów sektora dominuje nastrój pozytywny co do przyszłości ich przedsiębiorstw. Większość z nich liczy na zachowanie dotychczasowego status quo, inne na spokojny rozwój, zaś kolejne nawet na poprawę dynamiki wzrostu swojej firmy.

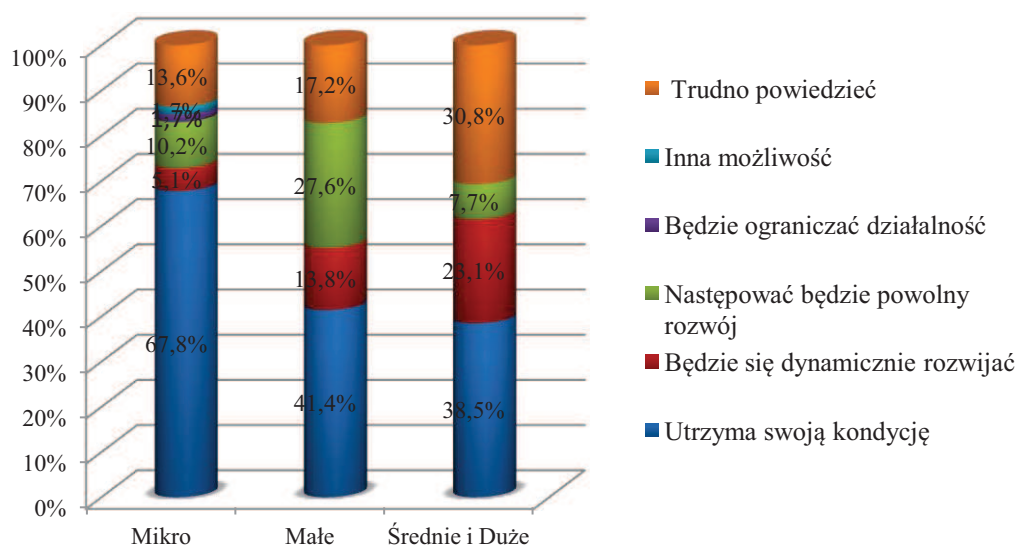
Wykres 20. Perspektywy rozwoju przedsiębiorstwa w najbliższym roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań CATI.

Szczególnie dużo mikroprzedsiębiorstw wskazało na utrzymanie przez firmę jej dotychczasowej kondycji (67,8%). Poza tym co dziesiąty badany z tej grupy liczy na rozwój jego przedsiębiorstwa, zaś zaledwie 5,1% przedstawicieli podmiotów mikro wskazało na dynamiczny rozwój ich firm w najbliższym roku. Odpowiedź taką podało również 27,6% przedstawicieli firm małych i 23,1% firm średnich i dużych. Generalnie uznać należy, że najbardziej optymistyczne nastroje panują wśród przedstawicieli firm większych. Jednak respondenci z mikroprzedsiębiorstw są bardziej pewni swojej odpowiedzi i częściej podejmowali próby jej doprecyzowania niż inni. Szczególnie zaś widoczne jest, że co trzeci respondent z firm średnich i dużych nie potrafił wskazać, w jakim kierunku rozwijać się będzie przedsiębiorstwo w okresie najbliższego roku.

Wykres 21. Perspektywy rozwoju przedsiębiorstwa w najbliższym roku a wielkość firmy

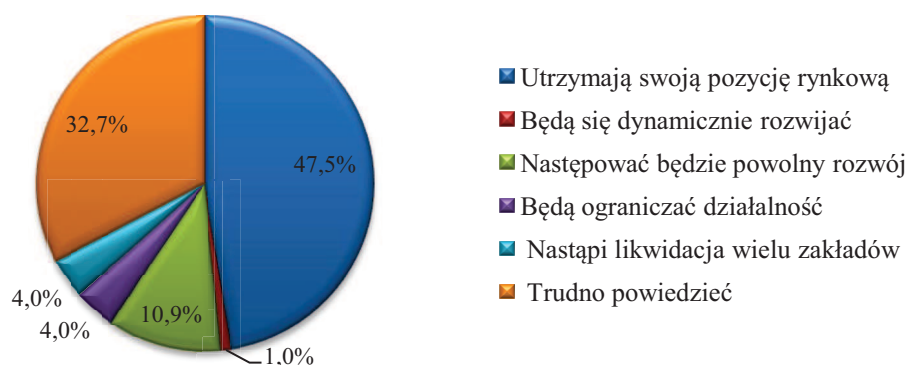

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań CATI.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
 Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Za pomocą kolejnego pytania próbowano dowiedzieć się, jak w opinii respondentów zmieni się sytuacja całego sektora wyrobów z drewna i mebli. Na pytanie o perspektywy rozwoju sektora w najbliższym roku niemal połowa badanych wskazała na utrzymanie swojej pozycji. Odpowiedzi, że najbardziej prawdopodobne jest, iż będzie dochodziło do powolniejszego niż do tej pory rozwoju, udzieliło niemal 11% badanych. Ponadto 4 badanych stwierdziło, że prawdopodobne jest ograniczenie działalności firm sektora. Kolejnych 4 respondentów przewiduje nawet likwidację niektórych zakładów z sektora. Co trzeci respondent wstrzymał się od jakiegokolwiek opinii na ten temat.

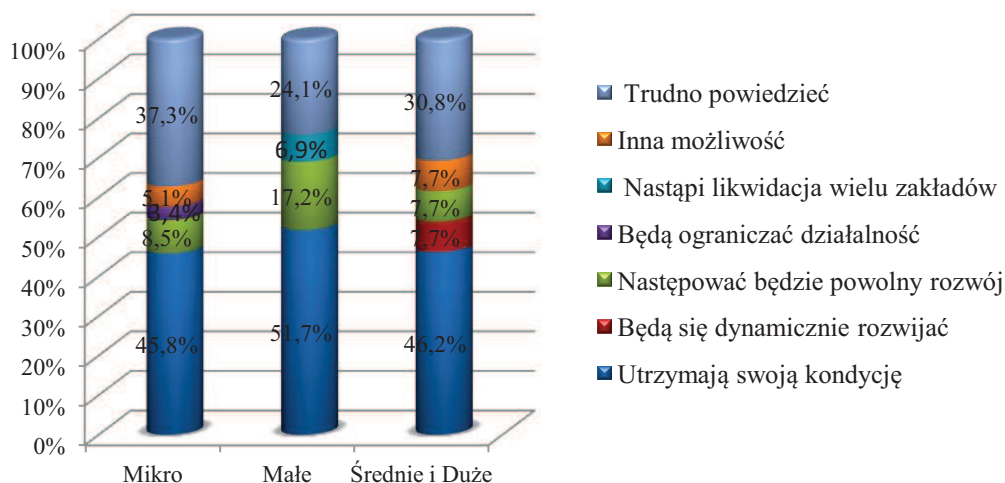
Wykres 22. Prognozowane zmiany sytuacji sektora produkcji wyrobów z drewna i mebli w najbliższym roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań CATI.

Analiza odpowiedzi na pytanie o prognozy rozwoju całego sektora według wielkości firm pokazuje, że rozwój podmiotów produkujących wyroby z drewna i meble przewiduje 17,2% przedstawicieli firm małych oraz 15,4% firm średnich i dużych. Około połowy badanych z każdej z grup firm twierdzi, że przedsiębiorstwa sektora utrzymają dotychczasową kondycję.

Wykres 23. Prognozowane zmiany sytuacji sektora produkcji wyrobów z drewna i mebli w najbliższym roku a wielkość firmy

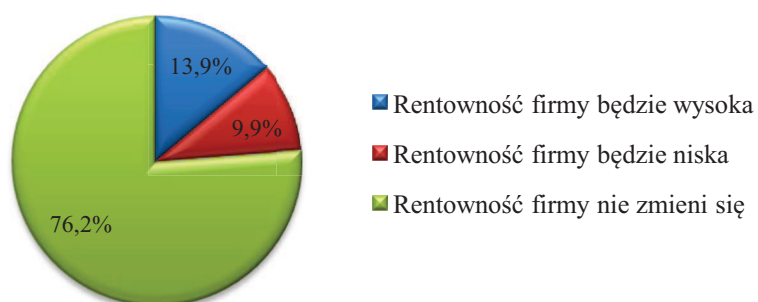
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań CATI.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Ostatnie pytanie na temat prognoz rozwoju sektora dotyczyło oceny przez respondentów rentowności przedsiębiorstw w najbliższej przyszłości. Ocena rentowności firm sprowadza się do stwierdzenia, że w zasadzie w najbliższej przyszłości nie powinna ona ulec jakimkolwiek zmianom. Na taką odpowiedź wskazało aż 76,2% badanych. W pozostałej grupie respondentów co dziesiąty stwierdził, że najprawdopodobniej nastąpi obniżenie rentowności ich przedsiębiorstwa. Natomiast nieco więcej, bo 13,9% badanych spodziewa się wzrostu rentowności. Można więc stwierdzić, że generalnie respondenci są nastawieni optymistycznie do sytuacji na rynku i jeśli nawet nie liczą na wzrost rentowności prowadzonej przez siebie działalności, to spodziewają się, że nie ulegnie ona zbyt dużym spadkom. Najbardziej prawdopodobne jest, iż rentowność przedsiębiorstw z sektora produkcji wyrobów z drewna i mebli w najbliższej przyszłości pozostanie na niezmiennym poziomie.

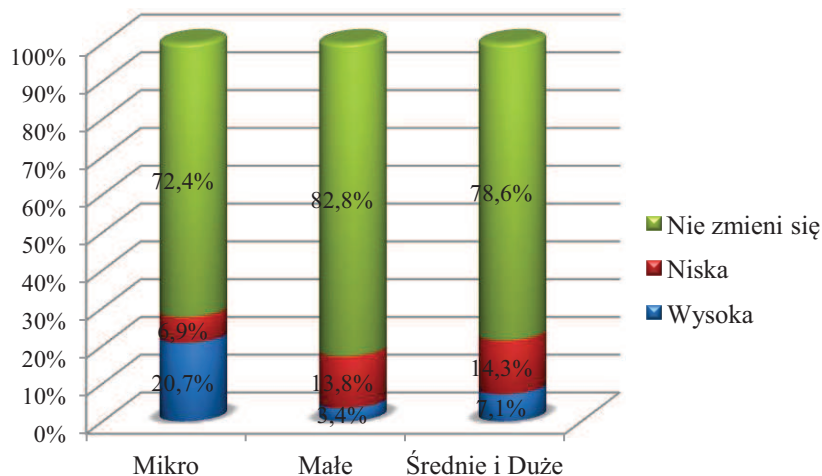
Jedna piąta przedstawicieli mikroprzedsiębiorstw (20,7%) liczy na to, że rentowność firmy w najbliższej przyszłości będzie wysoka. Takiego optymizmu nie przejawiają przedstawiciele podmiotów większych. Najwięcej, bo 14,3% badanych z firm średnich i dużych wskazało, że rentowność będzie niska. Niewiele niższe wskazania dotyczyły firm małych (13,8% badanych).

Wykres 24. Prognoza rentowności przedsiębiorstwa w najbliższej przyszłości

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań CATI.

Wykres 25. Prognoza rentowności przedsiębiorstwa w najbliższej przyszłości a wielkość firmy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań CATI.

Podsumowując, przedstawiciele badanych firm sektora patrzą z optymizmem na działalność swoich firm, jak i sektora. Liczą na to, że jeśli nawet nie będzie wysokiego tempa wzrostu, to i tak utrzyma się obecna tendencja wzrostowa.

8.5. Prognozy rozwoju sektora

8.5.1. Perspektywa średniookresowa (do 5 lat)

Wydaje się, że w perspektywie średniookresowej do 5 lat w sektorze będą dominować przede wszystkim szanse i słabe strony. Oznacza to, że podmioty sektora powinny stosować strategię działania polegającą na dostosowaniu się do bieżącej sytuacji. Można oczekiwać, że sektor w okresie najbliższych 5 lat, mimo tendencji kryzysowych na świecie, utrzyma swoją pozycję, a nawet możliwy jest powolny, lecz systematyczny jego wzrost. Dla jego przyszłego rozwoju w perspektywie średnioterminowej znaczenie będzie mieć przede wszystkim fakt, że podmioty sektora w większości mają doświadczenie, tradycję i są na tyle rozwinięte, aby poszukiwać dalszych kierunków swojego rozwoju. Takim wskazaniem może być wejście na rynki zewnętrzne: krajowy i międzynarodowy oraz podjęcie współpracy z innymi podmiotami w ramach sektora.

Ponieważ w najbliższych latach należy oczekiwać wzrostu liczby inwestycji mieszkaniowych na rynku budowlanym¹⁰³, stąd spodziewać się można również, że utrzyma się zainteresowanie produktami sektora wyrobów z drewna i mebli.

W tym okresie także – zwłaszcza w obliczu powolnego przygotowywania się do kolejnego okresu programowania – władze mogłyby dokonać uwzględnienia potrzeb sektora w przygotowywanych przez siebie programach. W tym szczególnie w kontekście otwierania go na rynki zewnętrzne oraz zachęcania przedsiębiorstw do postaw proinnowacyjnych i współpracy. Ułatwiłoby to funkcjonowanie podmiotów z sektora, chociażby poprzez większe możliwości korzystania ze środków Unii Europejskiej.

Ogólnie na sektor w perspektywie średnioterminowej będzie miało wpływ sześć sfer: ekonomiczna, techniczna, społeczna, prawno-administracyjna, międzynarodowa i środowiskowa. Spośród czynników tych sfer należy spodziewać się raczej tendencji wzrostowych. Przy tym większość z nich będzie mieć raczej pozytywny wpływ na sektor i taka tendencja utrzyma się w średniej, jak i długiej perspektywie.

Na podstawie przeprowadzonej analizy stwierdzić można, że układ przeważających słabych stron i szans w perspektywie średniookresowej prowadzić będzie do wzrostu podaży, jak i popytu na produkty i usługi sektora. Będzie on rozwijał się jednak głównie bazując na większych podmiotach, posiadających doświadczenie, które szukają sposobu na poszerzenie skali swojego działania.

8.5.2. Perspektywa długookresowa (powyżej 5 lat)

Prognozy rozwoju sektora z punktu widzenia potencjalnie pojawiających się szans i zagrożeń w perspektywie długookresowej wydają się być bardziej optymistyczne. Generalnie można oczekiwać, że podmioty sektora będą coraz bardziej zainteresowane wchodzeniem na rynki międzynarodowe oraz współpracą z innymi firmami. To pozwoli im

¹⁰³ B. Pławgo (i in.), *Analiza kluczowych sektorów województwa podlaskiego. Sektor budownictwa...*, op.cit., s. 124.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

na zbudowanie na tyle dobrej pozycji, by konkurować na rynkach zagranicznych. Przyczynić się do tego może – możliwa dzięki współpracy – większa specjalizacja firm. Liczyć należy się również z tym, że jeśli uda się przełamać bariery związane z ograniczonym jak na razie poziomem zaufania podmiotów do siebie, to dzięki wspólnym inicjatywom uda się im stworzyć markę czy też nawet kilka marek, za pomocą których będą mogły zająć pozycję lidera w sektorze w województwie podlaskim, a w perspektywie także na innych rynkach. Utworzenie kilku marek dla produktów sektora według różnych branż, np. „Podlaskie Meble” czy „Podlaskie Podłogi”, służyłoby jako wspólna marka parasolowa do promocji produktów, jak i do prowadzenia działań na rzecz lobbingu sektora na poziomie co najmniej regionalnym. Takie działania w powiązaniu z innymi programami na rzecz rozwoju współpracy podmiotów sektora prowadziłyby do znaczącego wzrostu jego udziału w rynku. Innym kierunkiem rozwoju sektora, który jest również istotny, może być wzrost współpracy pomiędzy podmiotami większymi i mniejszymi na zasadzie podwykonawców.

W dłuższej perspektywie, ze względu na coraz większe oczekiwania ze strony potencjalnych odbiorców wyrobów sektora, wzrastać będzie nacisk na design produktów z drewna i mebli. Konsumenci oczekiwali będą nie tylko powielania wzorów, lecz większej inicjatywy samych przedsiębiorstw sektora w zakresie projektowania produktów. Spodziewać się nawet należy większego wzrostu popytu na zawód designera i dalszego poszerzenia oferty firm o produkty „szyte na miarę”. Taki kierunek działań będzie powiązany z dywersyfikacją produkcji polegającą na odchodzeniu od materiału podstawowego, jakim jest drewno i zmniejszeniu jego udziału w wartości ostatecznego produktu. Jednocześnie rosnąć będzie udział samej usługi projektowania czy zastosowania innych półproduktów niż drewnianych w wartości produktu finalnego. Znaczący wpływ na rozwój sektora w dłuższej perspektywie czasowej miałoby opracowanie strategii czy też programu rozwoju sektora.

Oczekiwać należy raczej, że nadal będą dominować szanse nad zagrożeniami, a dotychczasowe słabe strony nie zostaną przeważone mocnymi. Prawdopodobnie uda się wyeliminować część barier, może nawet tych dotyczących ograniczonego zaufania i związanej z nim niechęci do współpracy.

Optymistyczne prognozy związane z dalszym finansowaniem inwestycji budowlanych w kolejnej perspektywie finansowej UE do 2020 roku także silnie pozytywnie mogą oddziaływać na przyszły rozwój sektora. Być może pozwoli to na utrzymanie, a nawet wzrost zainteresowania produktami sektora. Na tej podstawie można wysunąć rekomendacje dla podmiotów sektora i innych instytucji, które pozwoliłyby na ich przyszły stabilny rozwój w województwie podlaskim.

8.6. Rekomendacje

8.6.1. Rekomendacje dla przedsiębiorstw

Rekomendacja 1.

Dążenie do wykreowania wspólnych marek regionalnych produktów sektora, np. „Podlaskie Meble”, „Podlaskie Okna i Drzwi”, „Podlaskie Podłogi”.

Rekomendacja 2.

Uczestnictwo w działaniach prowadzących do nawiązania współpracy przedsiębiorstw w zakresie rozwoju kadrowego, np. organizacja staży dla uczniów.

Rekomendacja 3.

Wzmoczenie działalności marketingowej skierowanej do odbiorców indywidualnych.

Rekomendacja 4.

Podjęcie współpracy z innymi podmiotami sektora producentów wyrobów z drewna i mebli w zakresie np. zakupu półproduktów od producentów, zakupu technologii, np. w ramach inicjatyw klastrowych.

Rekomendacja 5.

Wchodzenie we współpracę z podmiotami sektora edukacji, celem rozwoju kadr pracowniczych.

Rekomendacja 6.

Skoordynowanie oferty z innymi podmiotami sektora producentów wyrobów z drewna i mebli, co pozwoli na zwiększenie kompleksowości oferowanych usług i produktów.

Rekomendacja 7.

Pozyskiwanie zewnętrznych źródeł finansowania, w szczególności z funduszy unijnych.

Rekomendacja 8.

Większe wykorzystanie mediów elektronicznych do zdobywania zamówień i sprzedaży produktów sektora, np. własne sklepy internetowe.

Rekomendacja 9.

Inicjowanie działań na rzecz i udział w opracowaniu strategii rozwoju sektora w województwie podlaskim.

8.6.2. Rekomendacje dla władz regionalnych

Rekomendacja 1.

Finansowanie staży, w tym zagranicznych, dla kadry związanej z technologią produkcji wyrobów z drewna i mebli.

Rekomendacja 2.

Wsparcie badań nad właściwościami drewna w ramach uczelni wyższych istniejących w województwie podlaskim.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Rekomendacja 3.

Prowadzenie akcji popierających możliwości kooperacji między podmiotami sektora wśród przedsiębiorstw sektora producentów wyrobów z drewna i mebli.

Rekomendacja 4.

Upowszechnianie dobrych praktyk dotyczących współpracy przedsiębiorstw z innymi podmiotami w ramach np. inicjatyw klastrowych w kraju i na świecie.

Rekomendacja 5.

Nasilenie działań marketingowych na zewnątrz województwa, promujących podlaskie produkty sektora wyrobów z drewna i mebli.

Rekomendacja 6.

Budowa sieci współpracy między przedsiębiorcami produkującymi wyroby z drewna i meble a instytucjami otoczenia biznesu i władzami różnych szczebli, w celu lepszej identyfikacji ich potrzeb oraz sposobów wsparcia.

Rekomendacja 7.

Upowszechnienie informacji o możliwościach ubiegania się o środki unijne oraz pomoc w ich uzyskiwaniu.

Rekomendacja 8.

Oddziaływanie na postawę proinnowacyjną producentów z sektora w ramach programów regionalnych wzorowanych na PO IG.

Rekomendacja 9.

Promocja przez władze samorządowe i krajowe regionalnych marek za granicą.

Rekomendacja 10.

Promocja nowoczesnych sposobów finansowania działalności przedsiębiorstw.

Rekomendacja 11.

Upowszechnienie idei klastrów gospodarczych.

Rekomendacja 12.

Opracowanie strategii rozwoju sektora w województwie podlaskim.

Rekomendacja 13.

Wsparcie podmiotów sektora w zakresie działalności eksportowej, np. poprzez przygotowywanie i udostępnianie baz podmiotów zainteresowanych współpracą z firmami sektora w ramach takich instytucji jak Podlaskie Centrum Obsługi Inwestora.

Rekomendacja 14.

Budowa zaufania między podmiotami sektora w ramach wsparcia m.in. finansowego uczestnictwa przedstawicieli firm w stażach i wizytach studyjnych dla przedstawicieli sektora pokazujących różne formy współpracy przedsiębiorstw drzewnych i meblarskich w Polsce i na świecie.

Rekomendacja 15.

Opracowanie programu na rzecz współpracy przedsiębiorstw sektora.

Rekomendacja 16.

Opracowanie programu „Podlaski sektor drzewny i meblarski otwiera się na rynki”, którego celem będzie zachęcenie przedsiębiorstw do zintensyfikowania działalności eksportowej sektora.

8.6.3. Rekomendacje dla instytucji rynku pracy

Rekomendacja 1.

Realizacja szkoleń w zakresie marketingu wyrobów z drewna i mebli oraz zarządzania firmą sektora drzewno-meblarskiego.

Rekomendacja 2.

Organizacja cyklicznych badań z zakresu rozwoju sektora w województwie podlaskim.

Rekomendacja 3.

Upowszechnianie informacji o możliwościach ubiegania się o środki unijne oraz pomoc w ich uzyskiwaniu.

Rekomendacja 4.

Inicjowanie i koordynowanie współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami sektora z województwa podlaskiego.

Rekomendacja 5.

Tworzenie baz danych o podmiotach zainteresowanych współpracą z firmami z województwa podlaskiego.

Rekomendacja 6.

Utworzenie „centrum wzornictwa przemysłowego” przy Wydziale Architektury Politechniki Białostockiej.

Rekomendacja 7.

Promocja nowoczesnych sposobów finansowania działalności przedsiębiorstw (poręczenia, gwarancje, fundusze UE) oraz klientów (np. zakupy na raty).

Rekomendacja 8.

Inicjowanie działań na rzecz i udział w opracowaniu strategii rozwoju sektora w województwie podlaskim.

Rekomendacja 9.

Wsparcie podmiotów sektora w zakresie działalności eksportowej, np. poprzez przygotowywanie i udostępnianie baz podmiotów zainteresowanych współpracą z firmami sektora.

Rekomendacja 10.

Organizacja szkoleń z zakresu zarządzania mikro- i małym przedsiębiorstwem, przeznaczonych dla kadry zarządzającej firm sektora, czy nt. działalności eksportowej w małych firmach.

Rekomendacja 11.

Budowa zaufania między podmiotami sektora w ramach organizowanych staży i wizyt studyjnych dla przedstawicieli sektora pokazujących różne formy współpracy przedsiębiorstw drzewnych i meblarskich w Polsce i na świecie.

Rekomendacja 12.

Wsparcie władz regionalnych w opracowaniu oraz realizacji programu „Podlaski sektor drzewny i meblarski otwiera się na rynki”, którego celem będzie zachęcenie przedsiębiorstw do zintensyfikowania działalności eksportowej sektora.

Słownik pojęć

Sortymentacja drewna okrągłego to inaczej klasyfikacja pozyskanego drewna w oparciu o normy przedmiotowe.

Sortyment to: 1) w klasyfikacji jakościowo-wymiarowej – surowiec drzewny o wymiarach i jakości odpowiadającej normom przedmiotowym dla określonego sortymentu; 2) w klasyfikacji przeznaczeniowej – surowiec drzewny przeznaczony na określony produkt, np. okleina, podkłady kolejowe, przewodniki szybowe, kopalniaki, spełniający wymagania norm dla drewna przeznaczonego na ten produkt, co za tym idzie, podział danego sortymentu na klasy jakości nazywa się klasyfikacją drewna.

Sortymenty cenne – sortymenty drewna specjalnego o szczególnie wysokich wymaganiach jakościowych, np.: okleina, drewno rezonansowe, drewno łuszczarskie, słupy teletechniczne.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Bibliografia

1. *Badania naukowe w drzewnictwie w Polsce*, red. E. Ratajczak, Instytut Technologii Drewna, Poznań 2010.
2. Bąk A., *Uroczyste uruchomienie maszyn do produkcji ultracienkich płyt HDF w fabryce Swedspan w Koszkach*, 17.06.2011, online, protokół dostępu,
3. http://www.wrotapodlasia.pl/pl/wiadomosci/gospodarka_praca/Uroczyste_uruchomienie_maszyn_do_produkcji_ultra_cienkich_plyt_HDF_w_fabryce_Swedspan_w_Koszkach.htm, data dostępu 27.09.2011.
4. Cabaj J., *Miliardy rocznie na podłogi*, „Rzeczpospolita”, 4.02.2008.
5. Centrum Informacyjne Lasów Państwowych, *Lasy państwowe w liczbach 2010*, Warszawa 2010.
6. *Czas fachowców*, „Praca w poniedziałek” – dodatek do „Dziennika Łódzkiego” nr 5, online, protokół dostępu: http://egazeta.dziennik.lodz.pl/Y1774_2006/03/20/2006-03-20_Praca_dla_Ciebie.pdf, data dostępu 25.09.2011.
7. Czemko B., *Polski przemysł tartaczny 2011. Podstawowe informacje*, Polska Izba Gospodarcza Przemysłu Drzewnego, prezentacja przedstawiona na European Economic Congress 2011 pt. Drewno w gospodarce UE i Polski, Katowice, 17 maja 2011, online, protokół dostępu: http://www.itd.poznan.pl/pl/ECC_2011_Plyty_Tartaczny_Meble_Budownictwo.pdf, data dostępu 23.09.2011.
8. Dom Maklerski BDM S.A., *Grajewo. Raport analityczny*, online, protokół dostępu: http://inwestycje.pl/resources/Attachment/2011/09_30/file12120.pdf, data dostępu 15.09.2011.
9. Drożdżał J. (i in.), *Zachodniopomorski klaster drzewno-meblarski*, Regionalny System Innowacji. Zachodniopomorska Sieć Lokalnych Ośrodków Transferu Technologii i Innowacji, online, protokół dostępu: http://www.rsi.org.pl/dane/download/2007_klaster_drzewny-opis.pdf, data dostępu 4.10.2011.
10. *Drzewna zapaść*, „Kurek Mazurski. Tygodnik Szczycieński” 2007, nr 48, online, protokół dostępu: <http://www.kurekmazurski.pl/?art=6362>, data dostępu 20.09.2011.
11. Dudley N. (ed.), *Guidelines for Applying Protected Area Management Categories*, IUCN, Gland 2008.
12. Duszczak M., *A może otworzyć tartak?*, 21.07.2009, online, protokół dostępu: http://forsal.pl/artykuly/338632,a_moze_warto_otworzyc_tartak.html, data dostępu 23.09.2011.
13. EU-Consult sp. z o.o., *Analiza potencjału rozwoju sektora drzewno-meblarskiego w powiecie bytowskim*, Gdańsk, sierpień 2011.
14. EU-Consult sp. z o.o., *Analiza sytuacji rynkowej dla działalności gospodarczej na obszarze województwa zachodniopomorskiego dla branży drzewno-meblarskiej*, Gdańsk, kwiecień 2011.
15. Euler Hermes, *Meble – trudne pierwsze półrocze, obecnie trochę lepiej, ale wciąż niepewna przyszłość*, Notatka prasowa Euler Hermes, Warszawa, listopad 2010, online, protokół dostępu: http://www.eulerhermes.pl/pl/dokumenty/1010_meble.pdf, data dostępu 18.09.2011.
16. FIRA, *Competitiveness of the UK furniture manufacturing industry*, Stevenage 2010.
17. *Foresight technologiczny. Podręcznik*, United Nations Industrial Development Organization, Tłumaczenie: Centrum Językowe IDEA Sp. z o.o., PARP 2005.
18. *Foresight w drzewnictwie – Polska 2020*, red. E. Ratajczak, Instytut Technologii Drewna, Poznań 2011.
19. Formanowicz M., Adamowicz M., Wiktorski T., *Zagadnienia materiałowo-surowcowe w produkcji mebli w Polsce*, prezentacja przedstawiana na Międzynarodowej Konferencji pt. Rynek drewna w drodze ku stabilizacji, Poznań, 4-5 grudnia 2007, online, protokół dostępu: www.itd.poznan.pl/pl/M.Formanowicz-OIGPM.pps, data dostępu 31.09.2011.
20. Fronczak K., *Las dla klimatu*, „Dwutygodnik Środowisko” 2009, nr 24(407).
21. Gieffing D. (i in.), *Certyfikacja gospodarki leśnej w użytkowaniu lasu w Polsce*, Wydział Leśny SGGW w Warszawie, Warszawa 2009.
22. Główny Urząd Statystyczny, *Koszty pracy w gospodarce narodowej w 2008 r.*, Warszawa 2009.
23. Główny Urząd Statystyczny, *Budownictwo mieszkaniowe w okresie I-VIII 2011 r.*, Warszawa, 16.09.2011.
24. Główny Urząd Statystyczny, *Koszty pracy w gospodarce narodowej w 2004 r.*, Warszawa 2005.
25. Główny Urząd Statystyczny, *Leśnictwo 2010*, Warszawa 2010.
26. Główny Urząd Statystyczny, *Produkcja ważniejszych wyrobów przemysłowych X 2011 r.*, Warszawa, listopad 2011.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

27. Grupa Kapitałowa Pfeleiderer Grajewo S.A. Rozszerzony raport skonsolidowany za IV kwartał 2010 r., Zarząd Spółki Pfeleiderer Grajewo S.A. w Grajewie, online, protokół dostępu: http://slimak.onet.pl/_m/nb/biznes/20110228/180340/pfeleiderer_grajewo_gk_4q2010.pdf, data dostępu 1.10.2011.
28. Grupp H., Linstone H.A., *National Technology Foresight Activities Around The Globe. Resurrection and New Paradigms*, „Technological Forecasting and Social Change”, Volume 60, Special Issue, January 1999.
29. GUS, *Ochrona środowiska 2009*, Warszawa 2009.
30. GUS, *Ochrona środowiska 2010*, Warszawa 2010.
31. Hatzichronoglou T., *Revision of the high technology sector and product classification*, „STI Work Paper” 1997, No. 2, OECD, Paris 1997.
32. IBnGR, *Czynniki i mechanizmy zmian gospodarki i rynku pracy województwa pomorskiego do roku 2020*, Gdańsk 2009.
33. *Innowacyjność sektora drzewnego w Polsce*, red. E. Ratajczak, Instytut Technologii Drewna, Poznań 2009.
34. Instytut Wzornictwa Przemysłowego, *Dobry Wzór 2010*, „Think Tank” 2010, nr 3.
35. Kapuściński M., Koszarek M., Listwoń M., Szutka S., *Strategia rozwoju zachodniopomorskiego klastra drzewno-meblarskiego*, IBnGR, Gdańsk 2007.
36. *Klasyfikacja zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy*, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2010.
37. Kot J., *Zarządzanie rozwojem gmin a praktyka planowania strategicznego*, Wyd. Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2003.
38. Kowalczyk A., Kulczyk S., *Ochrona i konserwacja wartości przyrodniczych Polski Wschodniej jako podstawa trwałego rozwoju*, [w:] *Ekspertyzy do Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020*, MRR, Warszawa 2007.
39. Kozera D., *Polska – Liderem europejskiej branży podłóg drewnianych*, Stowarzyszenie „Parkieciarze Polscy”, prezentacja przedstawiona na European Economic Congress 2011 pt. Drewno w gospodarce UE i Polski, Katowice, 17 maja 2011, online, protokół dostępu: http://www.itd.poznan.pl/pl/ECC_2011_Płyty_Tartaczny_Meble_Budownictwo.pdf, data dostępu 23.09.2011.
40. Kuciński J., *Organizacja i prowadzenie projektów foresight w świetle doświadczeń międzynarodowych*, PAN, Warszawa, styczeń 2006.
41. Kurnikowski J., *Nowe technologie obróbki drewna*, „Profesjonalny Parkiet” 2005, nr 1.
42. Liro A., *Natura 2000 a działalność gospodarcza – możliwości i korzyści*, Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, prezentacja przedstawiona na seminarium pt. Pro-przyrodnicze inwestycje i rozwój MSP na obszarach Natura 2000, 12 września 2011, organizowanym przez ośrodek sieci Enterprise Europe Network, online, protokół dostępu: <http://een.org.pl>, data dostępu 20.09.2011.
43. Marianowska M., *Polskie tartaki poza europejską listą*, „Gazeta Przemysłu Drzewnego”, lipiec 2005.
44. Markowska M., *Czynniki rozwoju regionalnego*, [w:] E. Sobczak (red.), *Gospodarka lokalna w teorii i w praktyce*, Prace Naukowe AE we Wrocławiu, Wyd. AE im. O. Langego, Wrocław 2002.
45. *Meblowa hossa*, „Dziennik Polski”, 19.03.2009, online, protokół dostępu: <http://www.dziennikpolski24.pl/pl/aktualnosci/gospodarka/48307-meblowa-hossa.html>, data dostępu 25.09.2011.
46. MGiP, *Polska 2005. Raport o stanie przemysłu*, Warszawa 2005.
47. Ministerstwo Gospodarki, Departament Analiz i Prognoz, *Analiza sytuacji gospodarczej Polski w I kwartale 2011 r.*, Warszawa, maj 2011.
48. Muratorplus.pl, *Widoki na biznes, czyli polski rynek stolarki okiennej*, 14.11.2006, online, protokół dostępu: http://www.muratorplus.pl/biznes/raporty-i-prognozy/widoki-na-biznes-czyli-polski-rynek-stolarki-okiennej_60348.html, data dostępu 3.10.2011.
49. Nitka W., *Rynek budownictwa drewnianego w Polsce*, Stowarzyszenie Dom Drewniany, prezentacja przedstawiona na European Economic Congress 2011. Drewno w gospodarce UE i Polski, Katowice, 17 maja 2011, online, protokół dostępu: http://www.itd.poznan.pl/pl/ECC_2011_Płyty_Tartaczny_Meble_Budownictwo.pdf, data dostępu 23.09.2011.
51. *Nowe materiały drewnopochodne dla meblarstwa i nie tylko*, „MMIA” 2008, nr 3, online, protokół dostępu:

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku

Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych

ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

- http://www.technologia.meblarstwo.pl/artukul/11673nowe_materiały_drewnopochodne_dla_meblarstwa_i_nie_tylko, data dostępu 22.09.2011.
52. Orlikowska K., *Wyjść poza biznesplan*, „Gazeta Przemysłu Drzewnego”, listopad 2009.
 53. Plawgo B. (i in.), *Analiza kluczowych sektorów województwa podlaskiego. Sektor budownictwa*, Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku, Białystok 2010.
 54. Plawgo B. (i in.), *Analiza kluczowych sektorów województwa. Sektor handlu*, Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku, Białystok 2010.
 55. Plawgo B. (i in.), *Startery podlaskiej gospodarki – sektor produkcji żywności leczniczej*, Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku, Białystok 2010.
 56. Plawgo B., Klimczuk M., Citkowski M., *Klasy jako potencjał rozwoju – województwo podlaskie*, BFKK, Białystok 2010.
 57. Plawgo B., *Zachowania małych i średnich przedsiębiorstw w procesie internacjonalizacji*, Instytut Organizacji i Zarządzania w Przemśle ORGMASZ, Warszawa 2004.
 58. PMR, *Rynek stolarki otworowej będzie się konsolidował*, 19.09.2007, online, protokół dostępu: <http://www.rynekbudowlany.com/7519/National-assets-valued.shtml>, data dostępu 8.09.2011.
 59. Portal agronews.com.pl, *Założenia Programu ochrony leśnych zasobów genowych i hodowli drzew leśnych w Polsce na lata 2011-2035*, online, protokół dostępu: http://www.agronews.com.pl/pl/91,130,4968,8,2,program_ochrony_leśnych_zasobow_genowych.html, data dostępu 25.09.2011.
 60. Portal belka-dom.pl, *Zasady sprzedaży drewna w Polsce*, 29.11.2010, online, protokół dostępu: <http://www.belka-dom.pl/zasady-sprzedazy-drewna-w-polsce/>, data dostępu 25.09.2011.
 61. Portal biznes.meble.pl, *Meble – polski przemysł narodowy*, 17.07.2008, online, protokół dostępu: <http://www.biznes.meble.pl/aktualnosci,meble-polski-przemysl-narodowy,6372.html>, data dostępu 6.10.2011.
 62. Portal budujemydom.pl, *Panele podłogowe i parkiety*, online, protokół dostępu: http://www.budujemydom.pl/index.php?option=com_content&task=specialblogcategory&act=view_ranking&id=&rankingid=11170&Itemid=49, data dostępu 3.10.2011.
 63. Portal Infookno.pl, *Drewniane okna, nienaturalny spadek popytu*, online, protokół dostępu: http://infookno.pl/Drewniane_okna_nienaturalny_spadek_popytu, data dostępu 24.09.2011.
 64. Portal muratorplus.pl, *Polska mebluje Europę*, online, protokół dostępu: http://www.muratorplus.pl/biznes/raporty-i-prognozy/polska-mebluje-europe_60374.html, data dostępu 15.09.2011.
 65. Portal myfloor.pl, *Konferencja European Panel Federation – Walne Zgromadzenie EPF 2011 w Krakowie*, 13.07.2011, online, protokół dostępu: <http://www.mylfloor.pl/konferencja-european-panel-federation-walne-zgromadzenie-epf-2011-w-krakowie,735,artykul.html>, data dostępu 25.09.2011.
 66. Portal Newsweek.pl, *Żyje się lepiej. Wszystkim. CBOS o zamożności społeczeństwa*, 6.04.2010, online, protokół dostępu: <http://spoleczenstwo.newsweek.pl/zyje-sie-lepiej--wszystkim--cbos-o-zamoznosci-spoleczenstwa,56275,1,1.html>, data dostępu 20.09.2011.
 67. Portal opakowania.com.pl, *Rynek opakowań w Polsce 2009 – 15 września Dniem Opakowań*, 10.09.2009, online, protokół dostępu: <http://opakowania.com.pl/Wiadomości/Rynek-opakowań-w-Polsce-2009-15-września-Dniem-Opakowań-27814.html>, data dostępu 3.10.2011.
 68. Portal Plastech.pl, *Serwis Plastech.pl analizuje polski rynek opakowań drewnianych*, 9.07.2007, online, protokół dostępu: http://www.plastech.pl/wiadomosci/artukul_738_2/Serwis-Plastechpl-analizuje-polski-rynek-opakowan-drewnianych, data dostępu 29.09.2011.
 69. Portal plytameblowa.pl, *W czołówce producentów płyt drewnopochodnych. Rozmowa z sekretarzem Stowarzyszenia Producentów Płyt Drewnopochodnych Marią Antonim Hikiertem*, online, protokół dostępu: <http://www.plytameblowa.pl/rozmowy/w-czolowce-producentow-plyt-drewnopochodnych>, data dostępu 4.10.2011.
 70. Portal Polskawue.gov.pl, *W całej UE wchodzi w życie nowe przepisy dotyczące drewna nielegalnego pochodzenia*, 3.12.2010, online, protokół dostępu: <http://polskawue.gov.pl/W,calej,UE,wchodza,w,zycie,nowe,przepisy,dotyczace,drewna,nielegalnego,pochodzenia,5881.html>, data dostępu 25.09.2011.
 71. Portal technologia.meblarstwo.pl, *Zmiany wynikające z wymogów Unii Europejskiej w zakresie wymagań dotyczących bezpieczeństwa użytkowania mebli*, „MMIA” 2003, nr 10, online, protokół dostępu: http://www.technologia.meblarstwo.pl/artukul/11979zmiany_wynikajace_z_wymogow_unii_europejsk

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

- iej_w_zakresie_wymagan_dotyczacych_bezpieczenstwa_uzytkowania_mebli, data dostępu 16.09.2011.
72. *Postaw na dobrą markę – opakuj swój produkt na Targach TAROPAK 2010!*, „Biuletyn Prasowy”, Międzynarodowe Targi Poznańskie, Poznań, 11.09.2010.
73. Pracownia Badań Rynków Zagranicznych, *Aktualności. Załamanie w produkcji podłóg drewnianych w Europie*, 25.11.2010, online, protokół dostępu: <http://www.pbrz.pl/arttykul/zalamanie-w-produkcji-podlog-drewnianych-w-europie>, data dostępu 25.09.2011.
74. *Projekt opinii Komisji Konsultacyjnej ds. Przemian w Przemysle (CCMI) w sprawie szans i wyzwań związanych z większą konkurencyjnością europejskiego przemysłu drzewnego i meblarskiego*, CCMI/088, Bruksela, 30 maja 2011.
75. Radziejowski J., *Obszary chronione jako forma zarządzania różnorodnością biologiczną*, online, protokół dostępu: <http://ucbs.uw.edu.pl/wyklady2010/wyklad-Radziejowski.pdf>, data dostępu 25.09.2011.
76. Ratajczak E. (i in.), *Foresight w drzewnictwie – Polska 2020. Mechaniczny przerób drewna*, Instytut Technologii Drewna, Poznań 2011.
77. Ratajczak E., Bidzińska G., Szostak A., Pikul-Binieć J., Lorenc-Michalska M., *Innowacyjność sektora drzewnego w Polsce*, Instytut Technologii Drewna, Poznań 2009.
78. Ratajczak E., *Rynek drzewny. Analiza struktur przedmiotowych*, Instytut Technologii Drewna, Poznań 2001.
79. Ratajczak E., *Zużycie drewna w budownictwie*, Instytut Technologii Drewna, prezentacja przedstawiona na Kongresie Budownictwa Drewnianego, Jachranka, 19-21 maja 2010, online, protokół dostępu: http://www.szkielet.pl/www/kongres/img/wyk/Ewa_Ratajczak-1.pdf, data dostępu 15.09.2011.
80. *Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 995/2010 z dnia 20 października 2010 r. ustanawiające obowiązki podmiotów wprowadzających do obrotu drewno i produkty z drewna*, Dz.U. L 295, 12.11.2010.
81. *Rozwój struktur klastrowych w Polsce Wschodniej*, red. B. Plawgo, MRR, Warszawa, grudzień 2007.
82. *Rynek stolarki budowlanej w Polsce*, „Forum branżowe”, sierpień 2008, online, protokół dostępu: <http://www.okna-forum.pl/download/fenestration%20market%20in%20poland%202008.pdf>, data dostępu 22.09.2011.
83. *Sieci innowacji w gospodarce polskiej – stan obecny i perspektywy rozwoju*, red. R. Woodward, Raporty CASE 2005, nr 60, Warszawa 2005.
84. Siuta J., Wasiak G., *Zasady gospodarki odpadami w środowisku przyrodniczym*, IOŚ, Warszawa 1991.
85. Sklep internetowy firmy Black Red White, *Black Red White rozpoczyna kampanię wizerunkową*, 14.09.2011, online, protokół dostępu: http://www.meblerbw.com.pl/index.php?news=show&news_id=1, data dostępu 20.09.2011.
86. *Strategia Rozwoju Zielonogórskich Fabryk Mebli ZEFAM S.A. na lata 1998-2002*, online, protokół dostępu: http://www.bordeux.net/Bez_kategorii/Strategia_rozwoju_fabryki_mebli/, data dostępu 3.10.2011.
87. Strona podmiotu Wioska Domów Modelowych, <http://www.wioska.com/>
88. Strona Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Olsztynie, online, protokół dostępu: *Zasady sprzedaży surowca drzewnego w Lasach Państwowych*, <http://www.olsztyn.lasy.gov.pl/zasady-sprzedazy-drewna>, data dostępu 25.09.2011.
89. Toffler A., *Trzecia Fala*, Wydawnictwo Kurpisz, Poznań 2006.
90. Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego, *Strategia rozwoju województwa podlaskiego do 2020 roku*, Białystok, styczeń 2006.
91. Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, *Polacy na zakupach w internecie*, Warszawa 2008.
92. *Ustawa o ochronie przyrody z 16 kwietnia 2004 r.*, Dz.U. nr 92, poz. 880, art. 6 ust. 1.
93. *Ustawa z dnia 12 września 2002 r. o normalizacji*, Dz.U. nr 169, poz. 1386.
94. *Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody*, Dz.U. nr 92, poz. 880.
95. *Ustawa z dnia 22 stycznia 2000 r. o ogólnym bezpieczeństwie produktów*, Dz.U. nr 15, poz. 179.
96. *Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska*, Dz.U. nr 62, poz. 627.
97. Waligóra A., *Produkcja tartaczna a stosowanie przez Lasy Państwowe obowiązujących norm jakościowych na surowiec drzewny wielkowymiarowy iglasty*, 3.06.2002, online, protokół dostępu: <http://www.drewno.pl/arttykuly/1037,produkcja-tartaczna-a-stosowanie-przez-lasy-panstwowe-obowiazujacych-norm-jakosciowych-na-surowiec-drzewny-wielkowymiarowy-iglasty.html>, data dostępu 25.09.2011.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

98. Wierzbicki A., *Prognozy typu technology foresight a prace Komitetu Prognoz „Polska 2000 Plus” w perspektywie rozwoju społeczeństwa informacyjnego oraz integracji Polski z Unią Europejską*, Instytut Łączności, Warszawa; materiały z konferencji: Foresight – Formułowanie scenariuszy rozwoju, Wrocławskie Centrum Transferu Technologii, 21-23 maja 2003.
99. Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku, *Ranking zawodów deficytowych i nadwyżkowych w województwie podlaskim w II półroczu 2010 r.*, Białystok, kwiecień 2011.
100. WYG International Sp. z o.o., *Analiza trendów rozwojowych w zakresie technologii i nowych myśli technicznych w Polsce, Europie i świecie dla branży drzewno-meblarskiej*, 16.08.2011, online, protokół dostępu: <http://www.wzp.pl/download/index/biblioteka/7560>, data dostępu 25.09.2011.
101. Wyżnikiewicz B. (i in.), *Analiza ekonomiczna potencjału gospodarczego Polski Wschodniej*, PAIiZ, luty 2010.
102. Zalewski A., *Ekonomika rozwoju lokalnego (wybrane zagadnienia)*, [w:] *Samorząd terytorialny a rozwój lokalny*, red. M. Majchrzak, A. Zalewski, Monografie i Opracowania nr 483, SGH, Warszawa 2000.
103. Zielińska A., *Konkurencyjność obszarów przyrodniczo cennych*, [w:] T. Bernat (red.), *Przedsiębiorstwo i państwo – wybrane problemy konkurencyjności*, Katedra Mikroekonomii Uniwersytet Szczeciński, Szczecin 2007.
104. Ziółkowski M., *Zarządzanie strategiczne w polskim samorządzie terytorialnym*, [w:] *Nowe zarządzanie publiczne w polskim samorządzie terytorialnym*, red. A. Zalewski, SGH, Warszawa 2005.

Spis rysunków

Rysunek 1. Analiza sił konkurencji sektora producentów wyrobów z drewna i mebli	90
Rysunek 2. Otoczenie – źródła szans i zagrożeń w sektorze producentów wyrobów z drewna i mebli.....	138
Rysunek 3. Macierz wariantów strategicznych wynikających z analizy SWOT	139

Spis tabel

Tabela 1. Charakterystyka populacji badania CATI	13
Tabela 2. Rynki działalności przedsiębiorstwa	15
Tabela 3. Podział podmiotów według ich głównych rynków zbytu oraz według wielkości ...	16
Tabela 4. Segmentacja odbiorców drewna okrągłego w 2008 roku	21
Tabela 5. Dziesięć największych tartaków w Europie	22
Tabela 6. Przetarcie i produkcja w wybranych polskich tartakach w 2004 roku	23
Tabela 7. Przedsiębiorstwa zajmujące się produkcją wyrobów tartacznych w rejestrze REGON według podklas PKD 2004 i PKD 2007 w województwie podlaskim w latach 2005-2010	23
Tabela 8. Produkcja płyt wiórowych x 1,000 m ³ w latach 2008-2011	25
Tabela 9. Zdolności produkcyjne MDF w Europie x 1,000 m ³ w latach 2008-2011	26
Tabela 10. Zdolności produkcyjne OSB w Europie x 1,000 m ³ w latach 2008-2011	27
Tabela 11. Przedsiębiorstwa zajmujące się produkcją płyt drewnopochodnych w rejestrze REGON według podklas PKD 2004 i PKD 2007 w województwie podlaskim w latach 2005-2010	28
Tabela 12. Dziesięć największych firm branży stolarki otworowej, marzec 2008	34
Tabela 13. Przedsiębiorstwa zajmujące się produkcją drewnianej stolarki budowlanej w rejestrze REGON według podklas PKD 2004 i PKD 2007 w województwie podlaskim w latach 2005-2010	36
Tabela 14. Przedsiębiorstwa zajmujące się produkcją opakowań z drewna w rejestrze REGON według podklas PKD 2004 i PKD 2007 w województwie podlaskim w latach 2005-2010	39
Tabela 15. Produkcja mebli na świecie w 2008 roku (w mln £)	42
Tabela 16. Wartość eksportu mebli w 2008 roku (w mln £)	42
Tabela 17. Porównanie udziału przemysłu drzewnego i meblarskiego w wytwarzaniu PKB w Polsce i w Unii Europejskiej w 2010 roku (UE-27)	44
Tabela 18. Przedsiębiorstwa zajmujące się produkcją mebli w rejestrze REGON podklas PKD 2004 i PKD 2007 w województwie podlaskim w latach 2005-2010	46
Tabela 19. Przedsiębiorstwa zajmujące się produkcją krzeseł i mebli do siedzenia w rejestrze REGON podklas PKD 2004 w województwie podlaskim w latach 2005-2008	47
Tabela 20. Przedsiębiorstwa zajmujące się produkcją mebli biurowych i sklepowych w rejestrze REGON podklas PKD 2004 w województwie podlaskim w latach 2005-2008	47
Tabela 21. Przedsiębiorstwa zajmujące się produkcją mebli kuchennych w rejestrze REGON podklas PKD 2004 w województwie podlaskim w latach 2005-2008	48

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Tabela 22. Przedsiębiorstwa zajmujące się produkcją pozostałych mebli w rejestrze REGON podklas PKD 2004 w województwie podlaskim w latach 2005-2008.....	48
Tabela 23. Przedsiębiorstwa zajmujące się działalnością usługową w zakresie wykończenia mebli w rejestrze REGON podklas PKD 2004 w województwie podlaskim w latach 2005-2008	48
Tabela 24. Przedsiębiorstwa zajmujące się produkcją materaców w rejestrze REGON podklas PKD 2004 i PKD 2007 w województwie podlaskim w latach 2005-2010	49
Tabela 25. Przedsiębiorstwa zajmujące się produkcją mebli biurowych i sklepowych, mebli kuchennych i pozostałych mebli w rejestrze REGON według podklas PKD 2007 w województwie podlaskim w latach 2009-2010	49
Tabela 26. Siła oddziaływania dostawców a wielkość firmy.....	54
Tabela 27. Siła przetargowa dostawców	54
Tabela 28. Siła oddziaływania odbiorców a wielkość firmy	61
Tabela 29. Siła przetargowa nabywców.....	62
Tabela 30. Siła oddziaływania konkurentów a wielkość firmy	68
Tabela 31. Siła konkurencji w sektorze	68
Tabela 32. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON według liczby pracujących w województwie podlaskim w latach 2005-2010	70
Tabela 33. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON według liczby pracujących oraz wybranych podklas PKD 2007 w województwie podlaskim w 2009 roku.....	71
Tabela 34. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON według liczby pracujących oraz wybranych podklas PKD 2007 w województwie podlaskim w 2010 roku.....	71
Tabela 35. Dynamika produkcji ważniejszych wyrobów przemysłowych według stanu na wrzesień 2011 roku	74
Tabela 36. Dynamika produkcji sprzedanej wyrobów z drewna PKD 16.0 (rok poprzedni=100)	75
Tabela 37. Dynamika produkcji sprzedanej mebli PKD 31.0 (rok poprzedni=100).....	75
Tabela 38. Dynamika produkcji sprzedanej ^a wybranych podklas PKD 2007 w latach 2005-2009 w województwie podlaskim (rok poprzedni=100).....	76
Tabela 39. Produkcja sprzedana ^a w bieżących cenach bazowych (w tys. zł) według PKD 2007 w województwie podlaskim w latach 2005-2009	77
Tabela 40. Siła oddziaływania nowo pojawiających się/nowo wchodzących do sektora producentów a wielkość firmy	80
Tabela 41. Siła nowych producentów i produktów	81
Tabela 42. Siła oddziaływania substytutów a wielkość firmy	86
Tabela 43. Siła oddziaływania substytutów	86
Tabela 44. Średnia siła oddziaływania pięciu sił na sektor w opinii producentów wyrobów z drewna i mebli.....	89
Tabela 45. Analiza punktowa atrakcyjności sektora producentów wyrobów z drewna i mebli	92
Tabela 46. Przeciętne wynagrodzenie miesięczne brutto (w zł) według wybranych grup PKD 2004 w województwie podlaskim w latach 2005-2008	96

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
 Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Tabela 47. Przeciętne wynagrodzenie miesięczne brutto (w zł) według wybranych grup PKD 2007 w województwie podlaskim w latach 2009-2010	97
Tabela 48. Wynagrodzenie zasadnicze brutto, maksymalne oraz minimalne na poszczególnych stanowiskach.....	97
Tabela 49. Zmiany zatrudnienia a wielkość firmy	100
Tabela 50. Stopień trudności znalezienia na rynku pracy pracowników spełniających oczekiwania w wybranych zakresach	106
Tabela 51. Wielkość firmy a sposób rekrutacji pracowników *	108
Tabela 52. Analiza SWOT produkcji wyrobów z drewna i mebli w województwie podlaskim	122
Tabela 53. Analiza tendencji w otoczeniu	126
Tabela 54. Scenariusz optymistyczny	130
Tabela 55. Scenariusz pesymistyczny	132
Tabela 56. Scenariusz najbardziej prawdopodobny	133
Tabela 57. Scenariusz niespodziankowy	136

Spis wykresów

Wykres 1. Podział przedsiębiorstw ze względu na liczbę zatrudnionych pracowników	14
Wykres 2. Liczba lat działalności firmy na rynku	14
Wykres 3. Produkcja i sprzedaż podłóg drewnianych w Europie*	30
Wykres 4. Struktura rynku opakowań w Polsce, Europie i na świecie według rodzaju zastosowanego materiału konstrukcyjnego w roku 2005	37
Wykres 5. Rozwój polskiego eksportu mebli w latach 2000-2005 (w mln euro).....	40
Wykres 6. Producenci mebli na świecie w 2007 roku	41
Wykres 7. Ranking dostawców mebli na rynek światowy według wartości (w mln USD) w 2007 roku.....	41
Wykres 8. Siła oddziaływania wywierana przez dostawców na firmy sektora producentów wyrobów z drewna i mebli	53
Wykres 9. Siła oddziaływania wywierana przez odbiorców wyrobów z drewna i mebli na producentów z sektora.....	61
Wykres 10. Siła oddziaływania wywierana przez konkurentów na firmy sektora producentów wyrobów z drewna i mebli	67
Wykres 11. Siła oddziaływania wywierana przez nowo pojawiających się/nowo wchodzących do sektora producentów, jak i nowych produktów, usług.....	80
Wykres 12. Siła oddziaływania substytutów (produktów, które można stosować zamiast produktów sektora) w stosunku do produktów/usług sektora wyrobów z drewna i mebli	85
Wykres 13. Zmiany zatrudnienia przewidywane w ciągu najbliższego roku w przedsiębiorstwie.....	99
Wykres 14. Trudności ze znalezieniem pracowników	103
Wykres 15. Sposoby poszukiwania pracowników w ciągu ostatnich 12 miesięcy.....	107
Wykres 16. Organizowanie szkoleń a wielkość firmy	109
Wykres 17. Tematyka szkoleń, w których uczestniczyli pracownicy firmy.....	110
Wykres 18. Potencjalne zainteresowanie szkoleniami a wielkość firmy	111

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Wykres 19. Współpraca firm z instytucjami szkoleniowymi z regionu a wielkość firmy.....	112
Wykres 20. Perspektywy rozwoju przedsiębiorstwa w najbliższym roku	140
Wykres 21. Perspektywy rozwoju przedsiębiorstwa w najbliższym roku a wielkość firmy .	140
Wykres 22. Prognozowane zmiany sytuacji sektora produkcji wyrobów z drewna i mebli w najbliższym roku	141
Wykres 23. Prognozowane zmiany sytuacji sektora produkcji wyrobów z drewna i mebli w najbliższym roku a wielkość firmy	141
Wykres 24. Prognoza rentowności przedsiębiorstwa w najbliższej przyszłości.....	142
Wykres 25. Prognoza rentowności przedsiębiorstwa w najbliższej przyszłości a wielkość firmy	142

Załączniki

Załącznik 1. Scenariusz badania fokusowego (FGI)

Wprowadzenie

Przedstawienie się *Moderatora*, projektu oraz celu całego badania.

Czas: 2 minuty

Moderator:

Dzień dobry. Nazywam się ... i jestem pracownikiem działu badawczego Białostockiej Fundacji Kształcenia Kadr. Zaprosiliśmy dziś Państwa do dyskusji na temat jednego z kluczowych sektorów województwa podlaskiego – sektora producentów wyrobów z drewna i mebli. Badanie jest realizowane na zlecenie Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Białymstoku. Nasze dzisiejsze spotkanie potrwa ok. 90 minut. Bardzo dziękuję, że zechcieli Państwo przyjąć nasze zaproszenie.

Informacja o metodzie badawczej

Powiadomienie o rejestracji spotkania oraz przybliżenie techniki wywiadów grupowych zogniskowanych oraz roli *Moderatora*.

Czas: 3 minuty

Moderator:

W trakcie naszej dyskusji padnie wiele pytań i różnych odpowiedzi. Chciałabym Państwu powiedzieć, że wszystkie one, a w zasadzie każde z nich osobno, są niezwykle cenne. Proszę bardzo, aby Państwo w żaden sposób nie czuli się skrepowani czy ograniczeni moją obecnością albo opiniami innych uczestników badania. Są Państwo dzisiaj ekspertami, a opinie, którymi się Państwo tutaj dzielą, posłużą nam do sformułowania wniosków na tematy poruszane w tym badaniu. Moją rolą dzisiaj będzie poprowadzenie dyskusji w taki sposób, aby każdy z Państwa miał równą szansę nieskrepowanego wyrażania własnych opinii na omawiane tematy. Następnie, na podstawie tego, co dzisiaj Państwo powiedzą, sporządzony zostanie raport badawczy. Rejestrowanie naszej rozmowy jest konieczne ze względu na to, że nie jestem w stanie notować każdej z Państwa wypowiedzi, a nie chciałabym, aby coś mi umknęło. Zarejestrowany materiał będzie wykorzystany jedynie przeze mnie do sporządzenia końcowego raportu, nie zostanie on użyty w żadnym innym celu,

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

nie będzie rozpowszechniany, ani publikowany. Proszę zatem o wyrażenie zgody na dokonanie zapisu dźwięku. Czy Państwo się zgadzają?

Przedstawienie uczestników spotkania

Wzajemne poznanie się uczestników spotkania fokusowego zapewni lepszą współpracę grupy, przepływy informacji, a tym samym osiągnięcie efektu synergii różnorodnych kompetencji, doświadczeń i opinii. Moderator zachęca uczestników do korzystania w czasie pracy z kompetencji uczestników oraz ich doświadczeń związanych z reprezentowaniem instytucji, sektorów, dziedzin wiedzy i praktyki.

Czas: 5 minut

Moderator:

Proszę Państwa, aby się Państwo krótko przedstawili (imię, wykonywany zawód). Informacje, udzielane nam potrzebne są do tego, aby móc powiązać Państwa background z głoszonymi przez Państwa opiniami. Aby zebrać więcej szczegółowych informacji, które pozostaną poufne, poproszę Państwa o wypełnienie krótkiej ankiety (Moderator rozdaje krótkie kwestionariusze i, kiedy są już wypełnione, zbiera je): Te informacje będą dla nas ważne przy analizie rezultatów z naszego spotkania.

Obszary badawcze

OBSZAR 1. CHARAKTERYSTYKA SEKTORA PRODUKCJI WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI W WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM

W niniejszych badaniach sektor producentów wyrobów z drewna i mebli jest rozumiany jako sektor składający się z branż: tartacznej, płyt drewnopochodnych, stolarki budowlanej, opakowań drewnianych, meblarskiej i pozostałych wyrobów z drewna.

Pytanie 1. Które z wymienionych rodzajów branż Państwa zdaniem odgrywają szczególnie ważną rolę w rozwoju sektora produkcji wyrobów z drewna i mebli w województwie podlaskim?

Pytanie 2. Jakie podmioty składają się Państwa zdaniem na sektor produkcji wyrobów z drewna i mebli w województwie podlaskim?

Pytanie 3. Jakie podmioty są, a jakie mogą stać się w przyszłości, liderami rozwoju sektora?

Pytanie 4. Jakiego rodzaju podmiotów brak w województwie?

OBSZAR 2. POWIĄZANIA SEKTORA Z RYNKIEM PRACY

Pytanie 5. Jakie typy zawodów obejmuje ten sektor?

Pytanie 6. Jaka Państwa zdaniem jest dostępność kadr w sektorze?

Pytanie 7. Jakie Państwa zdaniem jest zapotrzebowanie na kadry w sektorze?

Pytanie 8. Czy znają Państwo jakieś programy/przykłady działań na rzecz rozwoju kadr pracowniczych sektora? Jakie podmioty realizują tego typu programy?

OBSZAR 3. PROGNOZY ROZWOJU SEKTORA PRODUKCJI WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI W WOJEWÓDZTWIE PODLASKIM

Pytanie 9. Czy rozwój tego sektora w województwie podlaskim ma szansę, jeśli tak to w jak odległej przyszłości?

Pytanie 10. Czy Państwa zdaniem rozwój sektora wpłynie na zmiany w zatrudnieniu w województwie podlaskim i jaki będzie kierunek oraz skala tych zmian?

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Pytanie 11. Czy rozwój sektora może mieć wpływ na zmiany w kierunkach kształcenia w województwie podlaskim? Jakże to mogą być kierunki?

Pytanie 12. Na jakie inne obszary rozwoju regionalnego miałby wpływ wzrost tego sektora w województwie podlaskim? Czy Państwa zdaniem rozwój sektora będzie miał wpływ na pojawienie się zawodów, które w chwili obecnej nie występują w regionie?

Pytanie 13. Jakże Państwa zdaniem powinny być podejmowane działania służące rozwojowi sektora w województwie podlaskim ze strony: przedsiębiorstw, instytucji otoczenia biznesu, instytucji rynku pracy, władz samorządowych?

Podsumowanie

Zamknięcie spotkania, podziękowanie za współpracę, poinformowanie o przydatności rezultatów oraz zachęta do dalszej współpracy w tej dziedzinie.

Czas: 5 minut

Załącznik 2. Scenariusz indywidualnych wywiadów pogłębionych (IDI/ITI) w przedsiębiorstwach

1. Proszę podać:

Numer głównego PKD	
Przychody ze sprzedaży w roku 2010	
Zysk netto w roku 2010	
Liczbę zatrudnionych w przedsiębiorstwie w roku 2010	

2. Jak oceniają Państwo rolę sektora producentów wyrobów z drewna i mebli jako obszaru wzrostu gospodarczego województwa podlaskiego?
3. Jakże podmioty należą do sektora producentów wyrobów z drewna i mebli w województwie podlaskim? Proszę podać przykłady najważniejszych firm.
4. Jakże wewnętrzne czynniki stanowią silne strony sektora producentów wyrobów z drewna i mebli w województwie podlaskim? (Karta pomocnicza 1.).
5. Jakże wewnętrzne czynniki stanowią słabe strony sektora producentów wyrobów z drewna i mebli w województwie podlaskim? (Karta pomocnicza 1.).
6. Jakże zewnętrzne czynniki mogą stanowić szansę rozwoju sektora producentów wyrobów z drewna i mebli w województwie podlaskim? Proszę wskazać, czy są to czynniki z otoczenia: ekonomicznego, technicznego, społecznego, prawno-administracyjnego, środowiskowego, międzynarodowego (Karta pomocnicza 2.).
7. Jakże zewnętrzne czynniki mogą stanowić zagrożenie rozwoju sektora producentów wyrobów z drewna i mebli w województwie podlaskim? Proszę wskazać, czy są to czynniki z otoczenia: ekonomicznego, technicznego, społecznego, prawno-administracyjnego, środowiskowego, międzynarodowego (Karta pomocnicza 2.).
8. Czy zauważają Państwo silną presję ze strony dostawców wynikającą z np.: stopnia koncentracji sektora dostawców; uzależnienia jakości produktu finalnego od jakości produktu nabywanego od dostawcy; udziału dostawców w tworzeniu kosztów odbiorcy; kosztów zmiany dostawcy; możliwości integracji pionowej? Czy też raczej sektor ma korzystne warunki zaopatrzenia? Proszę podać przykłady oddziaływania dostawców.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

9. Jaki wpływ na sektor producentów wyrobów z drewna i mebli wywierają odbiorcy? Czy zauważają Państwo presję ze strony odbiorców wynikającą z np.: stopnia koncentracji sektora odbiorcy; kosztów zmiany odbiorcy; profilu nabywcy? Proszę podać przykłady oddziaływania nabywców.
10. Jaki jest poziom nasilenia walki konkurencyjnej w sektorze producentów wyrobów z drewna i mebli w województwie podlaskim, a jaki w Polsce?
11. Jak oceniają Państwo zagrożenie pojawienia się nowych przedsiębiorstw w sektorze producentów wyrobów z drewna i mebli?
12. Jak oceniają Państwo zagrożenie pojawienia się substytutów w sektorze producentów wyrobów z drewna i mebli?
13. Czy macie Państwo pełny dostęp do odpowiednich kadr, w tym związanych ze specyfiką sektora producentów wyrobów z drewna i mebli w regionie? Na jakie zawody występuje Państwa zdaniem deficyt, a jakie są nadwyżkowe?
14. Jakie zawody, stanowiska, poziom wykształcenia dominują w sektorze?
15. Czy w najbliższej przyszłości może ulec zmianie struktura zatrudnienia w sektorze? Jeżeli tak, to w jakim kierunku będzie ewoluowała?
16. Jakie są oczekiwania Państwa firmy w zakresie: umiejętności, kwalifikacji, postaw pracowniczych?
17. Jakie są Państwa zdaniem prognozy zatrudnienia w tym sektorze?
18. Czy przewidujecie Państwo w najbliższym czasie utrzymanie, zwiększenie lub zmniejszenie zatrudnienia? Proszę o podanie przyczyn takiej decyzji.
19. Czy poziom zarobków w sektorze można uznać za zadowalający? Jaki jest on w stosunku do średniej regionalnej/krajowej?
20. Czy poziom wynagrodzeń odpowiada wydajności pracy w sektorze?
21. Czy prowadzą Państwo szkolenia i stosują inne sposoby rozwoju swoich kadr? Na jaki rodzaj szkoleń wyrażają Państwo zapotrzebowanie?
22. Czy prowadzą Państwo współpracę z instytucjami rynku pracy? Jeśli tak, to w jakim zakresie? Jeśli nie, to dlaczego?
23. W jakich obszarach i z jakimi podmiotami widzicie Państwo możliwość współpracy w sektorze?
24. Z jakich programów Unii Europejskiej i wsparcia finansowego krajowego korzystają Państwo przy finansowaniu prowadzonej działalności?
25. Jakie działania Państwa zdaniem należy podejmować, żeby rozwijać sektor producentów wyrobów z drewna i mebli w województwie podlaskim?

Ankieta uczestnika badania

Imię i nazwisko:

Zajmowane stanowisko:

Nazwa badanego przedsiębiorstwa:

Załącznik 3. Scenariusz indywidualnych wywiadów pogłębionych (IDI/ITI) w instytucjach

1. Jakiego rodzaju podmioty zaliczyliby Państwo do sektora producentów wyrobów z drewna i mebli w województwie podlaskim? Proszę podać przykłady.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

2. Jakie wewnętrzne czynniki stanowią silne strony sektora producentów wyrobów z drewna i mebli w województwie podlaskim?
3. Jakie wewnętrzne czynniki stanowią słabe strony sektora producentów wyrobów z drewna i mebli w województwie podlaskim?
4. W jakich regionach skupione są podmioty stanowiące ważną konkurencję dla podlaskiego sektora producentów wyrobów z drewna i mebli? Jak na ich tle można ocenić ekonomiczne siły i słabości podlaskiego sektora? (Karta pomocnicza 1.).
5. Jakie zewnętrzne czynniki mogą stanowić szansę rozwoju sektora producentów wyrobów z drewna i mebli w województwie podlaskim? Proszę wskazać, czy są to czynniki z otoczenia: ekonomicznego, technicznego, społecznego, prawno-administracyjnego, środowiskowego, międzynarodowego (Karta pomocnicza 2.).
6. Jakie zewnętrzne czynniki mogą stanowić zagrożenie rozwoju sektora producentów wyrobów z drewna i mebli w województwie podlaskim? Proszę wskazać, czy są to czynniki z otoczenia: ekonomicznego, technicznego, społecznego, prawno-administracyjnego, środowiskowego, międzynarodowego (Karta pomocnicza 2.).
7. Na czym polega Państwa współpraca z podmiotami działającymi w sektorze producentów wyrobów z drewna i mebli?
8. Czy widzą Państwo możliwości intensyfikacji współpracy z podmiotami działającymi w sektorze producentów wyrobów z drewna i mebli w przyszłości?
9. Czy Państwa zdaniem są ograniczenia w dostępie do kadr dla podmiotów sektora i do rozwoju jakiego rodzaju zawodów (kadry) może prowadzić rozwój tego sektora w województwie?
10. W jakim kierunku powinny podążać działania instytucji związanych z rynkiem pracy i edukacji, by sprostać zapotrzebowaniu na wykwalifikowany personel w tym sektorze?
11. Jakie są Państwa zdaniem prognozy zatrudnienia w tym sektorze?

Ankieta uczestnika badania

Imię i nazwisko:

Zajmowane stanowisko:

Nazwa badanej instytucji:

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
 Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
 SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Tabela 1. Karta pomocnicza 1.

Wyszczególnienie	Ocena poszczególnych elementów sektora				
	Firmy podlaskiego sektora posiadają znaczną przewagę nad konkurentami (Zdecydowanie silna strona)	Firmy podlaskiego sektora posiadają pewną przewagę nad konkurentami (Silna strona)	Sytuacja firm podlaskiego sektora jest zbliżona do poziomu konkurentów (Podobna sytuacja)	Firmy podlaskiego sektora są raczej w gorszej sytuacji niż konkurenci (Słaba strona)	Firmy podlaskiego sektora są w znacznie gorszej sytuacji niż konkurenci (Zdecydowanie słaba strona)
Czynniki ekonomiczne					
Ceny usług okołobiznesowych					
Potencjał gospodarczy firm sektora					
Koszty siły roboczej					
Posiadanie znanych marek					
Wysoki popyt na bliskim rynku regionalnym					
Korzyści dużej skali działania					
Koszty logistyczne					
Wsparcie ze strony instytucji otoczenia biznesu					
Wysoka jakość produktów sektora					
Niskie koszty wytwarzania					
Dobry dostęp do zewnętrznych źródeł finansowania					
Dostęp na miejscu do dobrych dostawców i kooperantów					
Trwałe powiązania z odbiorcami					
Uwarunkowania techniczne					
Dostępność komunikacyjna (transport drogowy, kolejowy, lotniczy)					
Poziom nakładów inwestycyjnych					
Długa tradycja i doświadczenie na rynku					
Nowoczesność parku maszynowego/wyposażenia technicznego					
Innowacyjność przedsiębiorstw					
Poziom technologiczny					
Współpraca z nauką, uczelniami, ośrodkami					

ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

badawczo-rozwojowymi, ekspertami					
Zaplecze badawcze w firmach					
Kompleksowość oferty produktowej					
Uwarunkowania społeczne					
Dostęp do wykwalifikowanej kadry					
Skuteczność działań marketingowych					
Wizerunek regionu					
Uwarunkowania prawno-administracyjne					
Sprawność administracji regionalnej					
Uwarunkowania środowiskowe					
Położenie województwa podlaskiego					
Jakość środowiska naturalnego					
Uwarunkowania międzynarodowe					
Inne (jakie?)					
Inne (jakie?)					

Tabela 2. Karta pomocnicza 2.

Wyszczególnienie	Sposób oddziaływania danego czynnika na rozwój sektora				
	Bardzo negatywny wpływ	Negatywny wpływ	Neutralny/ brak wpływu	Pozytywny wpływ	Bardzo pozytywny wpływ
Otoczenie ekonomiczne					
Wzrost zamożności społeczeństwa/dochodów społeczeństwa					
Obniżenie poziomu bezrobocia w kraju					
Napływ środków pomocowych z UE					
Wzrost kosztów pracy					
Wzrost cen surowców i energii					
Konkurencja ze strony firm krajowych					
Konkurencja ze strony firm z krajów wysoko rozwiniętych					
Konkurencja firm z Dalekiego Wschodu					
Otoczenie techniczne					
Poprawa dostępności					

ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

komunikacyjnej województwa podlaskiego (drogi, lotnisko)					
Rozwój społeczeństwa informacyjnego (upowszechnianie się technologii informacyjnych)					
Zmiany klimatyczne					
Nowe źródła energii					
Otoczenie społeczne					
Wydłużenie trwania życia					
Wzrost świadomości ludzi związany z dążeniem do poprawy jakości życia					
Wzrost poziomu wykształcenia ludności					
Wzrost zainteresowania uczestnictwem w różnych sferach życia społecznego					
Migracja kadry do innych regionów i za granicę					
Wzrost postaw proekologicznych w społeczeństwie					
Otoczenie prawno-administracyjne					
Brak przepisów regulujących niektóre zagadnienia dotyczące sektora					
Konieczność certyfikacji, normalizacji, standaryzacji usług/produktów					
Uwzględnianie sektora w dokumentach strategicznych województwa podlaskiego					
Wzrost zainteresowania przedsiębiorstw sektorem					
Otoczenie międzynarodowe					
Promocja rozwoju sektora ze strony Unii Europejskiej					
Otoczenie środowiskowe					
Ocieplenie klimatu					
Poszerzenie powierzchni obszarów chronionych					
Restrykcyjne normy w zakresie ochrony środowiska					
Inne (jakie?)					
Inne (jakie?)					
Inne (jakie?)					
Inne (jakie?)					

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Załącznik 4. Wywiady kwestionariuszowe (CATI)

Dzień dobry, nazywam się Konsorcjum firm Białostocka Fundacja Kształcenia Kadr i Fundacja „Fundusz Współpracy” realizuje na zlecenie Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Białymstoku badanie pt. „ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO – analiza sektora producentów wyrobów z drewna i mebli”. Badanie prowadzone jest w ramach projektu Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Wśród celów badania znajduje się określenie stanu rozwoju sektora w województwie podlaskim na tle kraju i świata. W trakcie wywiadu pragniemy poznać Państwa opinie nt. sił konkurencji w sektorze, powiązań sektora z rynkiem pracy (m.in. na temat stanu dostępności specjalistycznych kadr), prognoz rozwoju sektora.

W procesie badawczym zostaną zrealizowane wywiady wśród wybranych przedstawicieli tego sektora, a wyniki końcowe w postaci zbiorczych zestawień zostaną zamieszczone w raporcie przekazanym do Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Białymstoku.

Pytania filtrujące

1. Czy przedsiębiorstwo prowadzi działalność produkcyjną w sektorze produkcji wyrobów z drewna w sekcji 16.1, 16.2 lub/i mebli w sekcji 31.0 jako główny rodzaj działalności?
 - a) NIE
 - b) TAK
2. Czy przedsiębiorstwo zatrudnia:
 - a) mniej niż 10 pracowników
 - b) 10-49 pracowników
 - c) 50 i więcej pracowników

I. Siły konkurencji w sektorze

3. Proszę ocenić siłę oddziaływania wywieraną przez **dostawców materiałów, surowców** itp. na firmy sektora wyrobów z drewna i mebli (np. na kształt cen):
 - a) bardzo mała siła
 - b) mała siła
 - c) umiarkowana siła
 - d) duża siła
 - e) bardzo duża siła
4. Proszę ocenić siłę oddziaływania wywieraną przez **odbiorców** wyrobów z drewna i mebli na producentów z sektora:
 - a) bardzo mała siła
 - b) mała siła
 - c) umiarkowana siła
 - d) duża siła
 - e) bardzo duża siła
5. Proszę ocenić siłę oddziaływania wywieraną przez **konkurentów** na firmy sektora wyrobów z drewna i mebli:

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
 Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
 SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

- a) bardzo mała siła
 b) mała siła
 c) umiarkowana siła
 d) duża siła
 e) bardzo duża siła
6. Proszę ocenić siłę oddziaływania wywieraną przez **nowo pojawiających się/nowo wchodzących do sektora** producentów, jak i nowych produktów, usług;
 a) bardzo mała siła
 b) mała siła
 c) umiarkowana siła
 d) duża siła
 e) bardzo duża siła
7. Proszę ocenić siłę oddziaływania **substytutów (produktów, które można stosować zamiast produktów sektora)** w stosunku do produktów/usług sektora wyrobów z drewna i mebli:
 a) bardzo mała siła
 b) mała siła
 c) umiarkowana siła
 d) duża siła
 e) bardzo duża siła

II. Powiązania sektora z rynkiem pracy

8. Proszę podać liczbę aktualnie zatrudnionych pracowników w przedsiębiorstwie łącznie z właścicielem/współwłaścicielami (stan w momencie przeprowadzenia wywiadu):
 a)
 b) w tym kobiet.....
 c) w tym liczbę właścicieli i członków ich rodzin zatrudnionych w firmie.....
9. Proszę podać liczbę pracujących według poziomu wykształcenia (jeśli nie zostaną podane liczby osób, to proszę wskazać strukturę procentową).

Lp.	Poziom wykształcenia	Liczba osób	Procent
1.	Gimnazjalne, podstawowe, niepełne podstawowe lub bez wykształcenia		
2.	Zawodowe		
3.	Średnie		
4.	Niepełne wyższe		
5.	Wyższe		
6.	Łącznie	=	= 100%

10. Proszę podać liczbę pracujących według stanowisk (jeśli nie zostaną podane liczby osób, to proszę wskazać strukturę procentową).

Lp.	Stanowiska	Liczba osób	Procent
1.	Stolarz		
2.	Stolarz galanterii drzewnej		
3.	Stolarz mebli artystycznych i wzorcowych		
4.	Tapicer		

ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

5.	Rzeźbiarz w drewnie		
6.	Cieśla		
7.	Posadzkarz		
8.	Technik technologii drewna		
9.	Tartacznik		
10.	Brygadzista		
11.	Kierownik		
12.	Pracownik biurowy		
13.	Konsultant/Doradca		
14.	Przedstawiciel handlowy/sprzedawca		
15.	Pracownik obsługi klienta		
16.	Inne (jakie?).....		
17.	Inne (jakie?).....		
18.	Inne (jakie?).....		
19.	Łącznie	=	= 100%

11. Na jakich stanowiskach pracowników najczęściej Państwo zatrudniają?

.....

12. Ile wynosi wynagrodzenie zasadnicze brutto, maksymalne oraz minimalne na poszczególnych stanowiskach i jakie warunki muszą spełnić kandydaci na to stanowisko pracy?

Lp.	Stanowiska	Wynagrodzenie min.	Wynagrodzenie max	Warunki stawiane kandydatom do pracy (słownie)
1.	Stolarz			
2.	Stolarz galanterii drzewnej			
3.	Stolarz mebli artystycznych i wzorcowych			
4.	Tapicer			
5.	Rzeźbiarz w drewnie			
6.	Cieśla			
7.	Posadzkarz			
8.	Technik technologii drewna			
9.	Tartacznik			
10.	Brygadzista			
11.	Kierownik			
12.	Pracownik biurowy			
13.	Konsultant/Doradca			
14.	Przedstawiciel handlowy/sprzedawca			
15.	Pracownik obsługi klienta			
16.	Inne (jakie?).....			
17.	Inne (jakie?).....			
18.	Inne (jakie?).....			

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
 Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
 SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

13. Jaka jest struktura zatrudnienia w Pana/Pani firmie? Proszę podać liczbę pracowników w każdej kategorii (jeśli nie zostaną podane liczby osób, to proszę wskazać strukturę procentową).

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba osób	Procent
1.	Właściciele, współwłaściciele		
2.	Wspomagający członkowie rodziny bez formalnej umowy o pracę		
3.	Inne osoby bez formalnej umowy o pracę		
4.	Zatrudnieni na podstawie umowy o pracę w pełnym wymiarze		
5.	Zatrudnieni na podstawie umowy o pracę w niepełnym wymiarze		
6.	Zatrudnieni na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony w pełnym wymiarze		
7.	Zatrudnieni na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony w niepełnym wymiarze		
8.	Zatrudnieni na podstawie umowy cywilnoprawnej (umowa o dzieło, zlecenia)		
9.	Samozatrudnieni		
10.	Inne (jakie?)		
11.	Łącznie	=	=100%

14. Ile obecnie jest w firmie wolnych miejsc pracy?

15. Jakie zmiany zatrudnienia przewidywane są w ciągu najbliższego roku w Pana/Pani przedsiębiorstwie? (*Respondent może wybrać więcej niż jedną odpowiedź*).

- a) Nie przewiduje się zmian w zatrudnieniu w ciągu najbliższego roku (przejdź do pytania 20.)
- b) Przewiduje się przyjęcie nowych pracowników w ciągu najbliższego roku (przejdź do pytania 16.)
- c) Przewiduje się zwolnienia w ciągu najbliższego roku (przejdź do pytania 18.)
- d) Trudno powiedzieć (przejdź do pytania 20.)

16. Jakie są przyczyny planowanych przyjęć?

- a) Spodziewane zwiększenie skali produkcji, świadczenia usług
- b) Potrzebujemy innych pracowników, bo zmieniamy profil produkcji
- c) Przyjęcie pracowników na miejsce tych, którzy przestaną pracować
- d) Utworzymy subsydiowane miejsca pracy (staż, przygotowanie zawodowe, roboty publiczne)
- e) Przyjęcie „tańszych” pracowników
- f) Potrzebujemy pracowników z innymi kwalifikacjami, bo zmieniamy technologię lub organizację
- g) Inne (jakie?)

17. Na jakich stanowiskach planowane są największe przyjęcia pracowników w Państwa firmie?

Lp.	Nazwa stanowiska	Liczba osób, które zamierza się przyjąć
1.		
2.		
3.		

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
 Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
 SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

18. Jakie są przyczyny planowanych zwolnień?

- a) Zmniejszenie skali produkcji lub świadczenia usług
- b) Wprowadzana nowa technologia lub organizacja zmniejszająca zapotrzebowanie na pracę
- c) Pracownicy z niektórymi kwalifikacjami będą zbędni przy nowej technologii produkcji
- d) Będziemy wytwarzać mniej pracochłonne wyroby lub usługi
- e) Chcemy zwolnić nieuczciwych i niezdyscyplinowanych pracowników
- f) Chcemy zwolnić pracowników o nieodpowiednich umiejętnościach
- g) Zakończeniu okresu zatrudnienia subsydiowanego, chcemy zwolnić drogich pracowników, żeby zatrudnić tańszych
- h) Inne (*jakie?*)

19. Na jakich stanowiskach planowane są największe zwolnienia pracowników w Państwa firmie?

Lp.	Nazwa zawodu	Liczba osób, które zamierza się zwolnić
1.		
2.		
3.		

20. Czy mają Państwo trudności ze znalezieniem pracowników?

- a) Nie mamy trudności, ponieważ nie zatrudniamy nowych pracowników
- b) Nie mamy trudności, choć zatrudniamy nowych pracowników
- c) Były takie trudności, w zawodach takich jak
- d) Są takie trudności obecnie, w zawodach takich jak
- e) Trudno powiedzieć

21. Proszę podać, w jakich zawodach pracownicy są lub będą poszukiwani przez Państwa firmę na rynku pracy?

.....

22. W jakim stopniu możliwe jest znalezienie na rynku pracy pracowników spełniających Państwa oczekiwania w zakresie:

Lp.	Wyszczególnienie	Niemożliwe	Bardzo trudne	Trudne	Łatwe	Bardzo łatwe
1.	Umiejętności					
2.	Kwalifikacji					
3.	Postawy wobec pracy					
4.	Kultury pracy					
5.	Akceptacji poziomu wynagrodzenia					

23. W jaki sposób poszukiwali Państwo pracowników w ciągu ostatnich 12 miesięcy?

- a) Przez powiatowy urząd pracy
- b) Przez prywatne biuro pośrednictwa pracy
- c) Bezpośrednio w szkołach
- d) Poprzez krewnych i znajomych

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
 Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
 SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

- e) Poprzez kontakty zawodowe
- f) Zamieszczaliśmy lub odpowiadaliśmy na ogłoszenia
- g) Uczestniczyliśmy w giełdach pracy, dniach kariery, etc.
- h) Inaczej (*jak?*)

24. Czy organizujecie Państwo szkolenia podnoszące kwalifikacje?

- a) TAK
- b) NIE

Jeśli TAK, to jakie?

25. W szkoleniach o jakiej tematyce uczestniczyli pracownicy firmy?

Lp.	Zakres szkolenia	Tak	Nie
1.	Przedsiębiorczość i zarządzanie		
2.	Produkcja i technologie		
3.	Logistyka/transport		
4.	Sprzedaż i marketing		
5.	Finanse i administracja		
6.	Zarządzanie personelem		
7.	Informatyka		
8.	Certyfikaty jakości		
9.	Bezpieczeństwo przemysłowe/BHP		
10.	Języki obce		
11.	Inne (jakie?)		

26. Czy bylibyście Państwo zainteresowani szkoleniami, które umożliwiłyby podnoszenie kwalifikacji pracowników?

- a) TAK
- b) NIE

Jeśli NIE, to dlaczego?.....

27. Jakie rodzaje szkoleń uważają Państwo za potrzebne dla pracowników firmy?

.....

28. Jeśli współpracują Państwo z instytucjami szkoleniowymi z regionu, proszę podać:

Lp.	Nazwa instytucji	Rodzaj szkolenia
1.		
2.		
3.		

III. Prognozy średniookresowe przyszłości sektora w województwie podlaskim uwzględniające szanse i zagrożenia rozwojowe

29. Jakie są perspektywy rozwoju Pana/Pani przedsiębiorstwa w najbliższym roku:

- a) Utrzyma swoją kondycję
- b) Będzie się dynamicznie rozwijać
- c) Następować będzie powolny rozwój
- d) Będzie ograniczać działalność
- e) Nastąpi likwidacja

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

- f) Inna możliwość, jaka?
- g) Trudno powiedzieć
30. Jak Pan/Pani sądzi, jak zmieni się sytuacja podmiotów działających w sektorze produkcji wyrobów z drewna i mebli w najbliższym roku?
- a) Utrzymają swoją pozycję rynkową
- b) Będą się dynamicznie rozwijać
- c) Następować będzie powolny rozwój
- d) Będą ograniczać działalność
- e) Nastąpi likwidacja wielu zakładów (dlaczego?, jakich?)
- f) Inna możliwość, jaka?
- g) Trudno powiedzieć
31. Jakiej rentowności spodziewają się Państwo w najbliższej przyszłości?
- a) Rentowność firmy będzie wysoka
- b) Rentowność firmy będzie niska (dlaczego?)
- c) Rentowność firmy nie zmieni się
- Ogólne informacje o firmie**
32. Jak długo Pana/Pani firma działa na rynku? lat
33. Forma własności:
- a) Państwowa
- b) Prywatna
- c) Komunalna
- d) Spółdzielcza
- e) Inna, jaka
34. Jakie rynki obejmuje działalność przedsiębiorstwa? Proszę określić w %.
- a) Rynek lokalny%
- b) Rynek regionalny%
- c) Rynek krajowy%
- d) Rynek międzynarodowy%
- 100%**

Wywiad został przeprowadzony z:

Lp.	Stanowisko	Imię i nazwisko
1.	Właściciel (współwłaściciel)	
2.	Prezes/wiceprezes	
3.	Dyrektor ds. sprzedaży	
4.	Dyrektor ds. marketingu	
5.	Dyrektor ds. finansów	
6.	Dyrektor ds. kadrowych	
7.	Główny księgowy	
8.	Główny technolog	
9.	Inne (jakie ?)	

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
 Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
 SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Załącznik 5. Lista podmiotów z sektora producentów wyrobów z drewna i mebli według głównego rodzaju PKD w województwie podlaskim (stan na wrzesień 2011)

Tabela 3. Produkcja wyrobów tartacznych

Lp.	PKD Główne	Nazwa firmy	Miejscowość
1.	1610Z	NASYCALNIA PODKŁADÓW SP. Z O.O.	CZEREMCHA
2.	1610Z	„OSTROVIA” M. TRWOGA I M. TRWOGA SPÓŁKA JAWNA	SZUDZIAŁOWO
3.	1610Z	PRZEDSIĘBIORSTWO HANDLOWO-USŁUGOWE KLON S.C. KATARZYNA MARIA MATOSEK, URSZULA STANKIEWICZ	SUPRAŚL
4.	1610Z	„CEDR” SP. Z O.O.	BRAŃSK
5.	1610Z	ZAKŁAD PRZEMYSŁU DRZEWNEGO „TARTAK SUPRAŚL” SP. Z O.O.	SUPRAŚL
6.	1610Z	„BAFID” LTD SP. Z O.O.	BIAŁYSTOK
7.	1610Z	„TRES-POL” SP. Z O.O.	HAJNÓWKA
8.	1610Z	„DAK-POL” ZAKŁAD DRZEWNY W CZARNEJ BIAŁOSTOCKIEJ SP. Z O.O.	CZARNA BIAŁOSTOCKA
9.	1610Z	BRADRO PAWEŁ BRAUN, MACIEJ DROŹDZIEWICZ SPÓŁKA JAWNA	SUPRAŚL
10.	1610Z	PRZEDSIĘBIORSTWO PRODUKCYJNO-HANDLOWO- USŁUGOWE „GURIS” SP. Z O.O.	HAJNÓWKA
11.	1610Z	„GLOBDREW” SP. Z O.O.	GRÓDEK
12.	1610Z	„DREWEXPOL” SP. Z O.O.	KLESZCZELE
13.	1610Z	„TIHD” S.C. ALEKSANDER PORZEZIŃSKI, GRZEGORZ PORZEZIŃSKI, AGNIESZKA PORZEZIŃSKA	BRAŃSK
14.	1610Z	„POLDREW” SP. Z O.O.	HAJNÓWKA
15.	1610Z	PRZEDSIĘBIORSTWO PRZEMYSŁU DRZEWNEGO „QUERCUS” SP. Z O.O.	JUCHNOWIEC KOŚCIELNY
16.	1610Z	„TRANSJONASZ” SP. Z O.O.	KLESZCZELE
17.	1610Z	PRZEDSIĘBIORSTWO PRODUKCYJNO-HANDLOWO- USŁUGOWE „EDREW” SPÓŁKA CYWILNA ALINA GIENIUSZ, SŁAWOMIR KIEJZIK	SOKÓŁKA
18.	1610Z	„RAKOM POLSKA” SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ I WSPÓLNICY SPÓŁKA KOMANDYTOWA	BIAŁYSTOK
19.	1610Z	ZAKŁAD PRZEROBU DREWNA SPÓŁKA CYWILNA ROMAN SIENKIEWICZ, IRENA SIENKIEWICZ	GRÓDEK
20.	1610Z	ZAKŁAD PRZEROBU DREWNA „BOBER” SP. Z O.O.	RUTKA-TARTAK
21.	1610Z	„TARTAK” KRZYSZTOF USTASZEWSKI, JADWIGA USTASZEWSKA SPÓŁKA JAWNA	MIASTKOWO
22.	1610Z	ZPUH „TARTAK ŁOMŻA” SP. Z O.O.	ŁOMŻA
23.	1610Z	EKOLOGICZNE MATERIAŁY GRZEWCZE SP. Z O.O.	SZEPietowo
24.	1610Z	„ASPWOOD POLAND” SP. Z O.O.	NURZEC-STACJA
25.	1610Z	TARTAK PŁOCICZNO SP. Z O.O.	SUWAŁKI
26.	1610Z	SUWAŁSKIE PRZEDSIĘBIORSTWO PRODUKCYJNO- HANDLOWE „WITAL” KOŁENKIEWICZ, UŹDZIŁO SPÓŁKA JAWNA	SUWAŁKI
27.	1610Z	PRZEDSIĘBIORSTWO PRODUKCYJNO-HANDLOWE „JANIMARK” SP. Z O.O.	SUWAŁKI
28.	1610Z	„HEDAN-PAK” SP. Z O.O.	SUWAŁKI
29.	1610Z	SPÓŁKA CYWILNA „DREW TARK” WIESŁAW FRYDRYCH, LILLA FRYDRYCH	SEJNY

ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Tabela 4. Produkcja arkuszy fornirowych i płyt wykonanych na bazie drewna

Lp.	PKD Głównne	Nazwa firmy	Miejscowość
1.	1621Z	ZAKŁADY PRZEMYSŁU SKLEJEK „BIAFORM” SPÓŁKA AKCYJNA	BIAŁYSTOK
2.	1621Z	PRZEDSIĘBIORSTWO WIELOBRANŻOWE „SAWICCY” SPÓŁKA JAWNA	HAJNÓWKA
3.	1621Z	„FARM FOREST” SP. Z O.O.	HAJNÓWKA
4.	1621Z	„JAWOR” ABRAMCZUK I WITKOWSKI SPÓŁKA JAWNA	HAJNÓWKA
5.	1621Z	„LOGA” SP. Z O.O.	BIAŁYSTOK
6.	1621Z	BIAL-FOREST SP. Z O.O.	HAJNÓWKA
7.	1621Z	BIAFORM-HANDEL SP. Z O.O.	BIAŁYSTOK
8.	1621Z	KLONPŁYT S.C. KRYSZYNA I ALOJZY GODLEWSCY	WYSOKIE MAZOWIECKIE
9.	1621Z	„DEPOLIA” SP. Z O.O.	GRAJEWO
10.	1621Z	„PFLEIDERER MDF” SP. Z O.O.	GRAJEWO
11.	1621Z	HOME PINE SP. Z O.O.	ŁOMŻA
12.	1621Z	„PFLEIDERER GRAJEWO” SPÓŁKA AKCYJNA	GRAJEWO
13.	1621Z	„APAKOR” P. BORYS, W. WÓDZ SPÓŁKA JAWNA	WYSOKIE MAZOWIECKIE

Tabela 5. Produkcja gotowych parkietów podłogowych

Lp.	PKD Głównne	Nazwa firmy	Miejscowość
1.	1622Z	ZAKŁAD USŁUGOWO-PRODUKCYJNY „ATAEX” SPÓŁKA CYWILNA T. TERPIŁOWSKI I M. ANDRUSZKIEWICZ	MIELNIK

Tabela 6. Produkcja pozostałych wyrobów stolarskich i ciesielskich dla budownictwa

Lp.	PKD Głównne	Nazwa firmy	Miejscowość
1.	1623Z	„VICTORIA” SP. Z O.O.	SZCZUCZYN
2.	1623Z	„RA-KOM” SP. Z O.O.	CZARNA BIAŁOSTOCKA
3.	1623Z	„SOKÓŁKA OKNA I DRZWI” SPÓŁKA AKCYJNA	SOKÓŁKA
4.	1623Z	STOLARSTWO USŁUGOWO-PRODUKCYJNE „DĄBEK” S.C. ROMAN PISIECKI, MIROSLAW GAJEWICZ	SIEMIATYCZE
5.	1623Z	„DOMEX OKNA I DRZWI” SP. Z O.O.	BIAŁYSTOK
6.	1623Z	„DOMEX OKNA I DRZWI SPÓŁKA Z OGRANICZONĄ ODPOWIEDZIALNOŚCIĄ I WSPÓLNIAK - SPÓŁKA KOMANDYTOWA”	BIAŁYSTOK
7.	1623Z	PRZEDSIĘBIORSTWO PRODUKCYJNO-USŁUGOWO-HANDLOWE „PLASTAL” SP. Z O.O.	GRAJEWO
8.	1623Z	DOMASZEWSKY. PRODUKCJA DRZWI. SPÓŁKA CYWILNA RYSZARD DOMASZEWSKI, KRZYSZTOF DOMASZEWSKI	PIĄTNICA PODUCHOWNA
9.	1623Z	„HEMAL” SPÓŁKA Z O.O. W SUWAŁKACH	SUWAŁKI
10.	1623Z	PRZEDSIĘBIORSTWO PRZEMYSŁOWO-HANDLOWO-USŁUGOWE „LAS-DANMEX” SP. Z O.O.	AUGUSTÓW
11.	1623Z	„PRZEDSIĘBIORSTWO ORTIS TOMASZ JANIK, WOJCIECH JANIK” SPÓŁKA JAWNA	SUWAŁKI

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
 Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
 SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

12.	1623Z	PRZEDSIĘBIORSTWO PRODUKCYJNO-HANDLOWO-USŁUGOWE „CASUS” SP. CYWILNA W PRZEROŚLI	PRZEROŚL
13.	1623Z	ZAKŁAD STOLARKI BUDOWLANEJ „CAL” Z. CYWIŃSKI, E. ANTONIK SPÓŁKA JAWNA	SUWAŁKI
14.	1623Z	CDM SP. Z O.O.	SUWAŁKI
15.	1623Z	„PROJEKT 1” SP. Z O.O.	SUWAŁKI
16.	1623Z	„LUTOSTAŃSKI” SP. Z O.O.	SUWAŁKI
17.	1623Z	PINEWOOD INDUSTRY SP. Z O.O.	AUGUSTÓW

Tabela 7. Produkcja opakowań drewnianych

Lp.	PKD Głównne	Nazwa firmy	Miejscowość
1.	1624Z	ZAKŁAD PRODUKCYJNO-HANDLOWO-USŁUGOWY R. SOKOŁOWSKI, S. SOKOŁOWSKI SPÓŁKA JAWNA	HAJNÓWKA
2.	1624Z	„SCAN-POL” SP. Z O.O.	SEJNY
3.	1624Z	PRZEDSIĘBIORSTWO PRODUKCYJNO-HANDLOWO-USŁUGOWE „DREWEMAT” SP. Z O.O.	SUWAŁKI

Tabela 8. Produkcja pozostałych wyrobów z drewna; produkcja wyrobów z korka, słomy i materiałów używanych do wyplatania

Lp.	PKD Głównne	Nazwa firmy	Miejscowość
1.	1629Z	WYTWÓRNIĄ WYROBÓW Z DREWNA „RYMEROL” S.C. MIROSLAW I MAREK LASKOWSCY	MIASTKOWO
2.	1629Z	PRZEDSIĘBIORSTWO USŁUGOWO-PRODUKCYJNO-HANDLOWE „MONROL” SP. Z O.O.	MOŃKI
3.	1629Z	PRZEDSIĘBIORSTWO HANDLOWO-USŁUGOWO-PRODUKCYJNE „BIG-BAG” EXPORT IMPORT SP. Z O.O.	BIAŁYSTOK
4.	1629Z	„KON-STOL” MIROSLAW, HALINA, WITOLD, RENATA KONDRATIUK	HAJNÓWKA
5.	1629Z	BIOMAZ SP. Z O.O.	CZYŻEW

Tabela 9. Produkcja mebli biurowych i sklepowych

Lp.	PKD Głównne	Nazwa firmy	Miejscowość
1.	3101Z	„TOBO” DATCZUK SPÓŁKA JAWNA	BIAŁYSTOK
2.	3101Z	„BIAL MEBLE” SP. Z O.O.	DOBRZYŃIEWO DUŻE
3.	3101Z	THOMAS MEBLE S.C. BOGDAN ŁOPIEŃSKI, KRZYSZTOF ŁAPIŃSKI	ŁAPY
4.	3101Z	„MIA” SP. Z O.O.	SUWAŁKI
5.	3101Z	„MALOW” SP. Z O.O.	SUWAŁKI

ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
 SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Tabela 10. Produkcja mebli kuchennych

Lp.	PKD Głównne	Nazwa firmy	Miejscowość
1.	3102Z	PPHU „MANDEO” MIROSŁAW MANTUR, MAREK DEONIZIAK	SIEMIATYCZE
2.	3102Z	MAHOŃ S.C. DARIUSZ ŻABIUK, ANETA ANTONIUK	SIEMIATYCZE
3.	3102Z	KORPUS SP. Z O.O.	ŁOMŻA
4.	3102Z	ARINO HOUSE SP. Z O.O.	HAJNÓWKA
5.	3102Z	PRZEDSIĘBIORSTWO HANDLOWO-USŁUGOWE „OSMODEL” SPÓŁKA CYWILNA ŁUKASZ OSIECKI, DARIUSZ OSIECKI	ŁOMŻA

Tabela 11. Produkcja materaców

Lp.	PKD Głównne	Nazwa firmy	Miejscowość
1.	3103Z	„PIANPOL” STYŁA SPÓŁKA JAWNA	ŁOMŻA

Tabela 12. Produkcja pozostałych mebli

Lp.	PKD Głównne	Nazwa firmy	Miejscowość
1.	3109Z	SPÓŁDZIELNIA PRACY METALOWCÓW IM. 1 MAJA W BIAŁYMSTOKU	BIAŁYSTOK
2.	3109Z	PRZEDSIĘBIORSTWO PRODUKCYJNO-HANDLOWE „KARTOMEX” S.C. KAPUŚCIŃSKI, TROJANOWSKI	ŁOMŻA
3.	3109Z	„TELMEX” SP. Z O.O.	BIAŁYSTOK
4.	3109Z	„ART-MEBEL” A. KOKOT, J. KUCZYŃSKI SPÓŁKA JAWNA	BIAŁYSTOK
5.	3109Z	PPHU „IMEX” S.C. JACEK IWASZKO, SŁAWOMIR MOCARSKI	BIAŁYSTOK
6.	3109Z	A M S ENTERPRISE SP. Z O.O.	BIAŁYSTOK
7.	3109Z	PPHU „BART – MEBLE” BARTŁOMIEJ GRZEGORZEWSKI, RYSZARD GRZEGORZEWSKI	SUPRAŚL
8.	3109Z	„KOMFORT – MEBLE” K.K. ZAWISTOWSCY SPÓŁKA JAWNA	KLEOSIN
9.	3109Z	PINEA SP. Z O.O.	SUPRAŚL
10.	3109Z	FABRYKA MEBLI BAZYL, TADEUSZ I WIESŁAW BAZYDŁO SPÓŁKA JAWNA	PIĄTNICA PODUCHOWNA
11.	3109Z	ŁOMŻYŃSKA FABRYKA MEBLI SP. Z O.O.	ŁOMŻA
12.	3109Z	ZAKŁAD PRODUKCYJNO-HANDLOWY „DANEW S.C.”	ŁOMŻA
13.	3109Z	KLON KRYSZYNA I ALOJZY GODLEWSCY	WYSOKIE MAZOWIECKIE
14.	3109Z	PRZEDSIĘBIORSTWO PRODUKCYJNO-USŁUGOWO-HANDLOWE „LARIX” SP. Z O.O.	SUWAŁKI
15.	3109Z	PRZEDSIĘBIORSTWO PRODUKCYJNO-HANDLOWO-USŁUGOWE „HP” S.C. B. HAŁASZKA, M. PISZCZEK	SUWAŁKI
16.	3109Z	ADB SERVICE SP. Z O.O.	SUWAŁKI

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
 Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
 SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Załącznik 6. Przedsiębiorstwa działające w branży produkcji opakowań z drewna w województwie podlaskim

Tabela 13. Produkcja opakowań z drewna

Lp.	Podmiot	Miejscowość	Rodzaj produkowanych opakowań
1.	„DAK-POL” Zakład Drzewny w Czarnej Białostockiej Sp. z o.o.	Czarna Białostocka	opakowania z drewna, w tym z drewna sztauerskiego
2.	„DREWSTOL 1” Jan Pietrzykowski	Brańsk	palety, elementy opakowań z drewna, opakowania z drewna
3.	TARTAK PŁOCICZNO Sp. z o.o.	Suwałki, Płociczno	materiały opakowaniowe z drewna
4.	PPHU „IMPERIUM XXL” A. Szczepanowski, A. Szczepanowska S.C.	Łomża, Stare Kupiski	palety
5.	Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe „JACKIEWICZ IMPEX” Adam Jackiewicz IMPORT EXPORT	Sokółka	palety i inne opakowania z drewna
6.	Wytwarzanie Skrzyń i Opakowań Drewnianych Wyrób Palet – Transport Samochodowy Henryk Kapela	Bielsk Podlaski	palety
7.	Zakład Opakowań Drewnianych Jan Hermaniuk	Bielsk Podlaski	opakowania z drewna, zwłaszcza palety
8.	Zakład Przerobu Drewna S.C. Roman Sienkiewicz, Irena Sienkiewicz	Gródek, Kołodno	palety i inne materiały opakowaniowe z drewna
9.	Zakład Wielobranżowy Zbigniew Konopka	Zambrów, Bacz Mokre	palety i inne opakowania z drewna
10.	PPHU Piotr Borecki	Wysokie Mazowieckie, Jabłonka Kościelna	materiały opakowaniowe i opakowania z drewna
11.	SPPH Wital	Suwałki	elementy palet

Źródło: Krajowy rejestr firm spełniających warunki produkcji wyrobów z drewna w aspekcie wymagań fitosanitarnych zwłaszcza według standardu fao/ippc/ispn 15, firmy objęte nadzorem Instytutu Technologii Drewna w Poznaniu, stan na dzień 31.12.2008, stan na dzień 6.04.2010, stan na dzień 30.06.2011; Firmy wykreślone z krajowego (polskiego) rejestru producentów opakowań według standardu fao/ippc/ispn 15, stan na dzień 30.06.2011.

Załącznik 7. Czynniki popytowo-podażowe – desk research

7.1. Analiza czynników popytowych

7.1.1. Czynniki ekonomiczne

7.1.1.1. Budownictwo mieszkaniowe¹⁰⁴

Zakup mebli i innych wyrobów z drewna, np. parkietów, okien, drzwi, związany jest bardzo mocno z zakupem lub zmianą mieszkania czy też domu. Poza tymi sytuacjami polski konsument zmienia meble raz na 20 lat. W porównaniu do trendów światowych jest to niezwykle rzadko. Osłabienie na rynku nieruchomości, znaczny spadek sprzedaży mieszkań negatywnie wpływają na sektor, powodując spadek popytu na jego produkty. Oznacza to, że

¹⁰⁴ GUS, *Budownictwo mieszkaniowe w okresie I-VIII 2011 r.*, Warszawa, 16.09.2011.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
 Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
 SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

w przypadku sektora producentów wyrobów z drewna i mebli konieczne jest prowadzenie analiz zmian na rynku nieruchomości.

Według danych GUS, w okresie od stycznia do sierpnia 2011 roku w Polsce oddano do użytkowania 75 384 mieszkania (tabela 1.). Było to o 12,3% mniej niż w 2010 roku i o 26,9% mniej w porównaniu z tym samym okresem w roku 2009. W analizowanym okresie rozpoczęto budowę 109 398 mieszkań (tabela 2.). Oznacza to, że było ich o 2,8% mniej niż w analogicznym okresie roku 2010. Jednocześnie jednak o ok. 6,0% wzrosła liczba mieszkań, na których budowę wydano pozwolenia (121 929 mieszkań) (tabela 3.).

Największy udział (59,8%) w przyroście nowych zasobów mieszkaniowych mieli inwestorzy indywidualni, którzy w okresie styczeń-sierpień 2011 roku wybudowali o 0,8% więcej mieszkań niż przed rokiem, tj. 45 072. W tej grupie inwestorów odnotowany został niewielki spadek pozwoleń na budowę – do 68 235 mieszkań, tj. o 1,1% mniej niż przed rokiem, natomiast wzrost liczby mieszkań, których budowę rozpoczęto – 67 131 mieszkań, tj. o 3,8% więcej niż w analogicznym okresie 2010 roku.

Deweloperzy w okresie ośmiu miesięcy br. oddali 25 761 mieszkań (co stanowiło 34,2% ogólnej liczby mieszkań oddanych do użytkowania), tj. o 23,1% mniej niż w 2010 roku. W okresie styczeń-sierpień 2011 roku w tej grupie inwestorów rozpoczęto budowę 38 410 mieszkań, tj. o 8,6% mniej niż w 2010 roku. Wzrosła natomiast liczba mieszkań, na których budowę uzyskano pozwolenia – 49 966, tj. o 20,9%. Spółdzielnie mieszkaniowe w okresie ośmiu miesięcy 2011 roku oddały do użytkowania 1 977 mieszkań, tj. o 40,7% mniej niż przed rokiem. Mniejsza była również liczba uzyskanych pozwoleń na budowę mieszkań – 1 883, tj. o 21,6% oraz liczba mieszkań rozpoczętych (1 385 mieszkań, wobec 2 884 przed rokiem).

Tabela 14. Mieszkania oddane do użytkowania

Formy budownictwa	VIII 2011			Okres I-VIII 2011	
	liczba mieszkań	VIII 2010=100	VII 2011 = 100	liczba mieszkań	I-VIII 2010=100
Ogółem	10 833	102,7	109,7	75 384	87,7
Indywidualne	6 177	107,0	111,7	45 072	100,8
Przeznaczone na sprzedaż	3 529	98,6	99,1	25 761	76,9
Spółdzielcze	457	92,7	97,9	1 977	59,3
Pozostałe *	670	95,0	208,1	2 574	58,5

* zakładowe, komunalne, społeczne czynszowe

Źródło: GUS, *Budownictwo mieszkaniowe w okresie I-VIII 2011 r.*, Warszawa, 16.09.2011, s. 3.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
 Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
 SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Tabela 15. Mieszkania, których budowę rozpoczęto

Formy budownictwa	VIII 2011			Okres I-VIII 2011	
	liczba mieszkań	VIII 2010=100	liczba mieszkań	VIII 2010=100	liczba mieszkań
Ogółem	14 526	95,5	97,7	109 398	97,2
Indywidualne	9 183	97,7	97,3	67 131	103,8
Przeznaczone na sprzedaż	5 040	97,3	104,1	38 410	91,4
Spółdzielcze	166	36,4	57,2	1 385	48,0
Pozostałe *	137	83,0	47,1	2 472	83,1

*zakładowe, komunalne, społeczne czynszowe

Źródło: GUS, *Budownictwo mieszkaniowe w okresie I-VIII 2011 r.*, Warszawa, 16.09.2011, s. 3.

Tabela 16. Mieszkania, na realizację których wydano pozwolenia

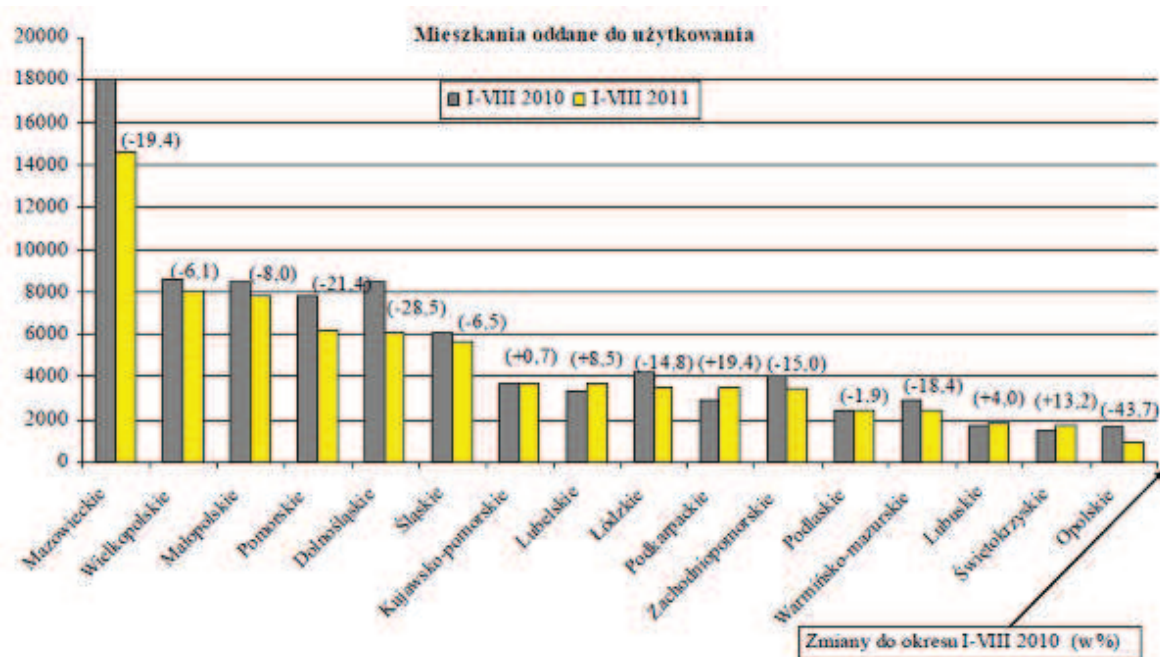
Formy budownictwa	VIII 2011			Okres I-VIII 2011	
	liczba mieszkań	VIII 2010=100	liczba mieszkań	VIII 2010=100	liczba mieszkań
Ogółem	17 309	106,1	104,7	121 929	106,0
Indywidualne	9 037	97,7	95,6	68 235	98,9
Przeznaczone na sprzedaż	7 856	127,4	114,8	49 966	120,9
Spółdzielcze	220	34,6	349,2	1 883	78,4
Pozostałe *	196	73,7	117,4	1 845	80,2

*zakładowe, komunalne, społeczne czynszowe

Źródło: GUS, *Budownictwo mieszkaniowe w okresie I-VIII 2011 r.*, Warszawa, 16.09.2011, s. 3.

Analizując dane dotyczące rynku mieszkaniowego według województw można stwierdzić, że w okresie od stycznia do sierpnia 2011 roku wzrost liczby mieszkań oddanych do użytkowania odnotowano w pięciu województwach (największy w podkarpackim – o 19,4%, świętokrzyskim – o 13,2% i lubelskim – o 8,5%). W województwie podlaskim w tym okresie oddano do użytkowania o 1,9% mniej mieszkań niż przed rokiem (wykres 1.).

Wykres 1. Mieszkania oddane do użytku według województw

Źródło: GUS, *Budownictwo mieszkaniowe w okresie I-VIII 2011 r.*, Warszawa, 16.09.2011, s. 2.

W okresie ośmiu miesięcy 2011 roku wzrost liczby mieszkań, na realizację których wydano pozwolenia, odnotowano w jedenastu województwach. W tym największy w dolnośląskim – o 24,2%, lubuskim – o 23,9% i kujawsko-pomorskim – o 20,1%. Największy spadek został odnotowany w województwie małopolskim. Wyniósł on 26,4%. Wzrost liczby mieszkań, których budowę rozpoczęto w okresie styczeń-sierpień 2011 roku, odnotowano również w jedenastu województwach. W tym największy był w województwie podlaskim – o 18,3%.

Można więc stwierdzić, że sytuacja sektora z tego punktu widzenia jest korzystna, gdyż są dobre perspektywy rozwoju budownictwa. To zaś może pozytywnie wpływać na wzrost zainteresowania konsumentów zakupem wyrobów z drewna, takich jak np. okna, parkiet, jak i mebli.

7.1.1.2. Zamożność społeczeństwa

Siła nabywcza konsumentów jest jednym z czynników determinujących wielkość popytu na towary i usługi oferowane przez przedsiębiorstwa, w tym również sektora producentów wyrobów z drewna i mebli. Generalnie, im wyższy dochód, tym wyższa konsumpcja, i na odwrót. Co więcej, meble, jak i wiele innych wyrobów z drewna, zgodnie z prawem Engla są zaliczane do grupy dóbr luksusowych.

Jak wynika z danych GUS¹⁰⁵, w I. kwartale 2011 roku wzrost PKB wyniósł 4,4% (r/r). Dynamika wzrostu gospodarczego Polski nadal pozostaje jedną z najwyższych w Europie. W I. kwartale 2011 najszybciej rosły wydatki inwestycyjne (6,0%), co stanowiło najlepszy

¹⁰⁵ Ministerstwo Gospodarki, *Analiza sytuacji gospodarczej Polski w I kwartale 2011 r.*, Departament Analiz i Prognoz, Warszawa, maj 2011, s. 1.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
 Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
 SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

wynik od początku 2009 roku. Wznowienie intensywnego procesu inwestycyjnego oraz wzrost spożycia przyczyniły się do utrzymania popytu krajowego na pozycji głównego czynnika wzrostu gospodarczego. Wyższa niż w I. kwartale 2010 roku dynamika spożycia indywidualnego (3,9%) tylko częściowo wynikała z niewielkiego wzrostu realnych wynagrodzeń gospodarstw domowych. Jednak w tym samym okresie sytuacja ekonomiczna przedsiębiorstw kształtowała się mniej korzystnie niż przed rokiem, co mogło być związane ze znacznym wzrostem cen.

W I kwartale 2011 roku wartość dodana brutto w gospodarce wzrosła o 4,1%, m.in. za sprawą wzrostu wartości dodanej w budownictwie (14,1%), którego udział w tworzeniu wartości dodanej brutto wzrósł do ponad 7%. Było to efektem wzmożonej realizacji inwestycji infrastrukturalnych związanych z EURO 2012, a także mieszkaniowych. Ponadto wartość dodana w przemyśle utrzymała trend wzrostowy i zwiększyła się o 7,8%. Utrzymał się relatywnie niski wzrost wartości dodanej w sektorze usług rynkowych (3,3%), choć stopniowa poprawa jest widoczna. Przyczynił się do tego przede wszystkim sektor pośrednictwa nieruchomości i wsparcia dla firm.

Na podstawie powyższych danych można stwierdzić, że gospodarka krajowa okazuje się stosunkowo odporna na niekorzystne wpływy związane z globalnym kryzysem finansowym. Siła nabywcza gospodarstw domowych z województwa podlaskiego kształtuje się na poziomie zdecydowanie niższym niż średnia w kraju. Dostrzega się regularny wzrost poziomu przeciętnych wynagrodzeń miesięcznych brutto (tabela 4.).

Tabela 17. Przeciętne wynagrodzenie miesięczne brutto

Obszar	2005	2007	2008	2009	2010
Polska	2 636,81	2 866,04	3 158,48	3 315,38	3 435
Łódzkie	2 287,9	2 470,86	2 740,58	2 884,6	3 066,02
Mazowieckie	3 381,13	3 670,84	4 036,26	4 179,63	4 279,55
Małopolskie	2 443,91	2 666,24	2 903,63	3 057,71	3 169,9
Śląskie	2 729,63	2 933,32	3 239,09	3 405,18	3 528,19
Lubelskie	2 290,6	2 486,22	2 771,99	2 891,3	3 099,6
Podkarpackie	2 179,57	2 372,82	2 614,12	2 740,89	2 877,43
Podlaskie	2 307,59	2 524,95	2 781,21	2 884,68	3 019,83
Świętokrzyskie	2 263,6	2 467,07	2 745,39	2 868,09	2 971,58
Lubuskie	2 235,01	2 429,97	2 653,55	2 802,77	2 920,43
Wielkopolskie	2 389	2 610,82	2 868,81	2 976,28	3 126,36
Zachodniopomorskie	2 406,98	2 615,83	2 881	3 021,51	3 120,15
Dolnośląskie	2 617,16	2 860,66	3 135,83	3 295,44	3 412,37
Opolskie	2 367,74	2 607,45	2 873,22	2 987,87	3 137,29
Kujawsko-pomorskie	2 268,87	2 443,17	2 691,69	2 810,97	2 910,82
Pomorskie	2 650,2	2 882,56	3 167,7	3 320,06	3 383,58
Warmińsko-mazurskie	2 218,32	2 398	2 615,33	2 752,41	2 879,97

Źródło: GUS, *Bank Danych Regionalnych*, www.stat.gov.pl

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Zdecydowanie powyżej średniej krajowej kształtują się wynagrodzenia w województwie mazowieckim – 24,6% powyżej średniej dla Polski. Na drugim miejscu w analizowanym okresie znalazło się województwo śląskie, przy czym w tym przypadku wzrost ten nie był już tak znaczący. W województwie podlaskim przeciętne wynagrodzenie brutto w 2010 roku wynosiło 3 019,83 zł i stanowiło 87,9% średniej krajowej.

Takie zmiany na rynku wskazują na coraz większe zainteresowanie i potencjalny wzrost popytu na wyroby z drewna i meble. Warto przy tym zwrócić uwagę na specyfikę rynku mebli wynikającą z faktu, że Polacy bardzo niechętnie wymieniają meble na nowe. Nie ma mody na zmianę wnętrza co kilka lat, czy dobór innych kolorów i typów wykończenia, jaka panuje na zachodzie Europy. Średnie roczne wydatki Polaka na meble są 10 razy mniejsze od wydatków np. w Niemczech, gdzie zmienia się meble co 6 lat. W Polsce ma to miejsce co 20 lat. Co za tym idzie, to właśnie właściciele nowych mieszkań są bardzo ważnymi klientami na tym rynku.¹⁰⁶

Polacy nigdy nie lubili zbyt często zmieniać mebli. Rozwój sprzedaży nastąpił w latach 90., bo ruszył wtedy mechanizm budowy mieszkań. Ludzie kupowali więc meble i artykuły wyposażenia wnętrza.¹⁰⁷ Generalnie jednak tendencja ulega zmianom. Meble zmieniamy coraz częściej. Znaczemu skróceniu uległ okres użytkowania danego kompletu. Przeciętna polska rodzina wymienia meble co pięć, sześć lat. Jakość jest jednym z głównych wyznaczników, choć argument ceny jest dalej bardzo znaczący. Poza zakupem mieszkań, innym powodem jest fakt, że jeżeli ktoś kupi tanie meble z płyty i w sztucznej okleinie, a potem je rozkręci, aby móc przenieść, lub też często je przesuwa, to jest prawie pewne, że będzie musiał kupić nowe meble.¹⁰⁸

Warto także wspomnieć, że jeszcze 30-40 lat temu nawet byle jakie meble potrafiły być przedmiotem spadku i zapisów testamentowych. „Ciągłe je szanujemy, dbamy o nie i nie zmieniamy tak szybko, jak zachodni sąsiedzi. Często to kwestia również tego, że ten czy inny element wystroju wnętrza ma dla nas znaczenie sentymentalne.” Dla branży meblarskiej to oczywiście niekoniecznie najlepsza sytuacja.

Co ważne jednak, Polacy stają się coraz bardziej zamożni, a ponadto coraz chętniej korzystają z różnych form kredytów i pożyczek, które pozwalają na zwiększenie ich popytu na dobra z drewna i meble.¹⁰⁹ W tym kontekście relatywnie niższy poziom dochodów w województwie podlaskim może negatywnie wpływać na absolutne wielkości popytu na towar i usługi oferowane przez podmioty badanego sektora. Jednak ponieważ wiele produktów sektora – zwłaszcza meble – jest sprzedawanych poza granice kraju, sytuacja producentów wyrobów z drewna i mebli najprawdopodobniej będzie kształtować się dobrze. Szczególnie że np. wyniki badań CBOS z 2010 roku świadczą o tym, iż spowolnienie gospodarki nie wpłynęło negatywnie na kondycję finansową polskich rodzin, ani nie zahamowało wzrostu ich zamożności.¹¹⁰

¹⁰⁶ Portal [technologia.mebelarstwo.pl](http://www.technologia.mebelarstwo.pl), *Polskie meble – co dalej*, MMIA 2008, nr 11, online, protokół dostępu: http://www.technologia.mebelarstwo.pl/artykul/13795-polskie_mebles_co_dalej, data dostępu 18.09.2011.

¹⁰⁷ Portal [mebles.com.pl](http://www.mebles.com.pl), *Zwiększyć konkurencyjność polskich mebli*, online, protokół dostępu: <http://www.mebles.com.pl/?item=analiza&artykul=5104&SID=bce9e09b0b2c5da2240f0e89bc4f49f>, 17.09.2011.

¹⁰⁸ *Stylowe wnętrza*, „Essence. Magazyn Ludzi Sukcesu”, s. 87, online, protokół dostępu: http://www.essence-magazyn.pl/index/numer/maj_i_czerwiec_2007/dodatek_stylowe_wnetrze.pdf, data dostępu 19.09.2011.

¹⁰⁹ K. Kownacka, *Polacy to naród, który szanuje meble*, online, protokół dostępu: <http://www.mtmostroda.pl/en/meblog/meblog-w-tym-tyg-w-fotelu/polacy-narod-ktory-szanuje-mebles>, data dostępu 19.09.2011.

¹¹⁰ Portal [Newsweek.pl](http://www.newsweek.pl), *Żyje się lepiej. Wszystkim. CBOS o zamożności społeczeństwa*, 6.04.2010, online, protokół dostępu: <http://spoleczenstwo.newsweek.pl/zyje-sie-lepiej--wszystkim--cbos-o-zamoznosci-spoleczenstwa,56275,1,1.html>, data dostępu 20.09.2011.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
 Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
 SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

7.1.1.3. Dostęp do drewna

Wskaźnik średniego zalesienia dla całej Polski wynosi 29,1%. Szczególnie duży jest udział lasów w województwach lubuskim (48,9%), podkarpackim (37,2%) oraz pomorskim (36,1%). Najmniejszy udział lasów w ogólnej powierzchni województwa był w 2009 roku w województwie łódzkim (21,0%) (tabela 5.). Województwo podlaskie pod względem lesistości terenu zajmowało w roku 2009 szóstą lokatę w Polsce.

Większość (niemal 69,5% powierzchni lasów) stanowią lasy publiczne, będące własnością Skarbu Państwa w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe i parków narodowych oraz stanowiące własność gmin. Pozostała część to lasy prywatne. Warto zwrócić uwagę, że lasy prywatne na terenie województwa podlaskiego stanowią znacząco wyższy odsetek w porównaniu do średniej krajowej. Udział lasów prywatnych w powierzchni lasów ogółem wynosił w Polsce 18,2%, zaś w województwie podlaskim 32,1%. Jeszcze większy był zaś w województwach: mazowieckim (43,2%), małopolskim (43,4%), lubelskim (39,8%), łódzkim (33,3%). Największymi kompleksami leśnymi województwa podlaskiego są: Puszcza Augustowska (ponad 110 tys. ha), Puszcza Knyszyńska (105 tys. ha) oraz Puszcza Białowieska (62 tys. ha).

Tabela 18. Powierzchnia ogółem, powierzchnia lasów i lesistość w 2009 roku

Jednostka terytorialna	Powierzchnia lasów ogółem (ha)	Lasy publiczne (ha)	Lasy prywatne (ha)	Lesistość (w %)
Polska	9 089 092,0	7 640 645,1	1 654 995,9	29,10
Łódzkie	382 291,5	262 128,2	127 485,7	21,00
Mazowieckie	802 074,4	467 561,7	346 467,6	22,60
Małopolskie	432 721,8	249 867,8	187 787,8	28,50
Śląskie	391 204,9	322 283,9	78 584,4	31,70
Lubelskie	573 662,1	353 669,6	228 483,4	22,80
Podkarpackie	663 796,7	569 264,4	105 490,0	37,20
Podlaskie	614 094,2	427 077,4	196 948,4	30,40
Świętokrzyskie	326 487,6	242 429,9	90 485,9	27,90
Lubuskie	683 810,6	696 183,6	8 801,3	48,90
Wielkopolskie	763 221,4	703 047,5	80 745,1	25,60
Zachodniopomorskie	803 063,4	813 279,8	13 616,3	35,10
Dolnośląskie	587 845,6	588 295,4	15 601,1	29,50
Opolskie	249 316,8	244 765,3	11 532,9	26,50
Kujawsko-pomorskie	418 731,3	381 919,8	46 666,3	23,30
Pomorskie	661 403,5	606 886,6	72 249,6	36,10
Warmińsko-mazurskie	735 366,4	711 984,5	44 050,1	30,40

Źródło: GUS, *Bank Danych Regionalnych*, www.stat.gov.pl

W porównaniu z innymi częściami Polski, w województwie podlaskim jest bardzo mały udział drzewostanów w klasie wieku od 1 do 20 lat. Największy udział mają zaś lasy

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

w przedziale wieku od 41 do 60 lat. W porównaniu do średniej klasy odnowienia lasów w Polsce wynoszącej 2,2% w ogólnej powierzchni zalesionej, na terenie województwa podlaskiego jest to 0,2%. Najwyższą tendencją do odmładzania drzewostanu charakteryzuje się województwo małopolskie, gdzie odnowienia stanowią 6,6% ogólnej powierzchni zalesień i podkarpackie – 6,2%.¹¹¹

Istotną kwestią jest, że rozmieszczenie lasów w województwie podlaskim jest nierównomierne. Duże kompleksy leśne pokrywają głównie wschodnią i częściowo centralną część regionu. Obszary puszczy są zaliczane do bardzo wartościowych i cennych przyrodniczo obszarów leśnych. Różnorodność siedlisk leśnych sprawia, że na terenie województwa występują wszystkie niżowe typy lasów.¹¹²

Poza funkcją produkcyjną, lasy w województwie stanowią element ochrony środowiska i różnorodności biologicznej regionu. Zachowaniu walorów przyrodniczych lasów sprzyjają zmiany w ich gospodarczym użytkowaniu, mające na celu naturalizację ekosystemów oraz zachowywanie w ich strukturze siedlisk i mikrosiedlisk ważnych dla wielu grup flory i fauny.¹¹³ Powierzchnia lasów ochronnych będących w zarządzie Lasów Państwowych na terenie województwa podlaskiego jest najniższa w Polsce i wynosi 20% powierzchni lasów ogółem. Bardzo podobny udział mają one w województwach warmińsko-mazurskim (20,3%) i lubelskim (20,8%). Mniejsza powierzchnia obszarów ochronnych w powierzchni lasów znajdujących się w danym województwie była w 2009 roku w województwie mazowieckim i udział ten w tym przypadku wyniósł 15,9% powierzchni lasów na tym obszarze.

Dane na temat powierzchni lasów według składu gatunkowego drzewostanów dla 10 wybranych gatunków drzew przeważających w danym drzewostanie wskazują, że największą powierzchnię zajmują sosny. Stanowiły one w 2009 roku 56,9% drzew w drzewostanach. Pozostałe gatunki panujące nie były już tak obfite. Świerki stanowiły 11,5% drzew w powierzchni lasów, 10,3% olchy, zaś brzozy 9,5%. W porównaniu do średniej krajowej, analizowany wskaźnik znajdował się na wyższym poziomie w województwie podlaskim w przypadku dominacji tych trzech rodzajów gatunków panujących w lasach. Szczególnie zaś jeśli chodzi o olchę, stanowiła ona na tle innych województw w Polsce najczęściej panujący gatunek w drzewostanach właśnie województwa podlaskiego. Podobnie osika to gatunek dominujący częściej w drzewostanach naszego województwa niż w innych regionach kraju, z wyjątkiem województw lubelskiego, gdzie wskaźnik powierzchni lasów według składu gatunkowego drzewostanów wyniósł 2,6% oraz mazowieckiego – 1,4%. Na terenie województwa podlaskiego nie identyfikowano przewagi w drzewostanie takich gatunków drzew, jak jodła, buk czy topola.¹¹⁴

Województwo podlaskie pod względem pozyskania grubizny na 100 ha powierzchni lasów uplasowało się na 12. miejscu w kraju. Średnia krajowa wyniosła w tym przypadku 359,8 m³. Szczególnie wysokie pozyskanie było charakterystyczne dla województwa śląskiego i wyniosło 533,2 m³. Wskaźnik ten na wysokim poziomie odnotowano także w województwach dolnośląskim (512,2 m³) i zachodniopomorskim (439,4 m³).

¹¹¹ GUS, *Leśnictwo 2010*, Warszawa 2010, s. 39.

¹¹² B. Plawgo (i in.), *Startery podlaskiej gospodarki. Sektor rehabilitacji geriatrycznej*, Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku, Białystok 2009.

¹¹³ GUS, *Leśnictwo 2010...*, op.cit., s. 135.

¹¹⁴ Ibidem, s. 40.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
 Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
 SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Warto przy tym zwrócić uwagę, że w lasach publicznych wskaźnik ten plasował województwo podlaskie na 8. miejscu w kraju. Natomiast pod względem wskaźnika pozyskania drewna na 100 ha powierzchni lasów publicznych województwo podlaskie znalazło się na miejscu ostatnim.¹¹⁵

Pozyskanie drewna w lasach ogółem w Polsce wyniosło w 2009 roku 34 629 172 m³ (tabela 6.). Drewno pozyskane na terenie województwa podlaskiego stanowiło 5,3% zasobów pozyskanych w kraju. Większy udział miały między innymi województwa: zachodniopomorskie (11%), warmińsko-mazurskie (9,6%), dolnośląskie (9,1%), wielkopolskie (9,0%). Województwo podlaskie znajduje się zaś pod tym względem na 10. miejscu w kraju.

Tabela 19. Pozyskiwanie drewna w 2009 roku (w tys. m³)

Jednostka terytorialna	Pozyskanie drewna ogółem	Ogółem grubizna	Grubizna iglasta	Grubizna iglasta drewno wielkowymiarowe ogólnego przeznaczenia	Drewno średniowymiarowe do przerobu przemysłowego stosowe	Grubizna liściasta	Grubizna liściasta drewno wielkowymiarowe	Drewno średniowymiarowe do przerobu przemysłowego stosowe
Polska	34 629	32 701	24 529	10 979	11 570	8 172	2 351	4 238
Łódzkie	1 178	1 102	874	408	390	228	62	115
Mazowieckie	1 881	1 819	1 374	577	664	445	97	245
Małopolskie	1 175	1 146	736	509	175	411	183	177
Śląskie	2 128	2 089	1 760	1 092	563	326	69	182
Lubelskie	1 412	1 369	833	432	307	536	150	271
Podkarpackie	2 125	2 073	1 074	747	260	999	368	535
Podlaskie	1 839	1 774	1 324	482	776	450	71	295
Świętokrzyskie	1 011	977	739	439	207	238	84	119
Lubuskie	2 848	2 562	2 213	770	1 284	349	85	178
Wielkopolskie	3 115	2 849	2 322	771	1 292	526	141	241
Zachodniopomorskie	3 826	3 529	2 560	1 043	1 385	969	281	571
Dolnośląskie	3 156	3 011	2 387	1 021	1 127	624	191	293
Opolskie	1 117	1 083	860	390	393	223	58	109
Kujawsko-pomorskie	1 729	1 595	1 307	542	646	289	76	118
Pomorskie	2 777	2 537	2 009	872	972	528	162	268
Warmińsko-mazurskie	3 314	3 190	2 158	884	1 131	1 032	275	522

Źródło: GUS, *Bank Danych Regionalnych*, www.stat.gov.pl

Wielkość pozyskania drewna skorelowana jest ze wskaźnikiem grubizny na m³. Pod względem grubizny iglastej pozyskanie drewna w województwie podlaskim znajduje się na 9. miejscu. Jeśli chodzi o grubiznę iglastą drewna wielkowymiarowego ogólnego przeznaczenia, Podlaskie było na 12. miejscu w kraju. W przypadku grubizny liściastej

¹¹⁵ Ibidem, s. 86.

ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
 SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

znajdowało się zaś na 8. miejscu pod względem zasobności w tego rodzaju drewno. Analiza pozyskiwania drewna liściastego w postaci wielkowymiarowej ogólnego przeznaczenia wskazuje natomiast, że województwo podlaskie uplasowało się na miejscu 4. od końca. Oznacza to, że zarówno w przypadku pozyskania drewna iglastego, jak i liściastego, sytuacja województwa podlaskiego nie jest bardzo dobra, aczkolwiek pozyskiwano nieco więcej drewna iglastego niż liściastego. Bezwzględnymi liderami w tym zakresie są zaś województwa: zachodniopomorskie, dolnośląskie, wielkopolskie czy warmińsko-mazurskie.

Zasobność według wieku drzewostanów wskazuje, że w województwie podlaskim jest ona w niemal wszystkich grupach wiekowych zbliżona do średnich krajowych. Wyjątkiem są klasy wiekowe powyżej 81. roku życia. Analiza zasobności drzewostanów według wieku pozwala stwierdzić, że szczególnie zasobne są lasy w wieku 121 lat i więcej. Przy czym w porównaniu do innych województw przyrost ten nie jest tak znaczący i wynosi 491 m³ na 1 ha powierzchni lasów. W tej grupie wiekowej o wiele bardziej grubizna brutto cechuje drzewostany w województwie małopolskim (552 m³) i podkarpackim (615 m³).¹¹⁶

Tabela 20. Zasobność według składu gatunkowego drzewostanów w m³ grubizny brutto na 1 ha powierzchni lasów

Jednostka terytorialna	Wybrane gatunki drzew									
	sosna	świerk	jodła	buk	dąb	grab	brzoza	olsza	osika	topola
Polska	262	269	313	310	222	229	170	242	207	252
Łódzkie	242	55	146	200	234	216	160	279	166	95
Mazowieckie	236	157	260	208	174	181	171	260	226	-
Małopolskie	299	257	319	329	282	209	207	179	216	-
Śląskie	258	310	317	325	209	272	191	215	172	510
Lubelskie	275	121	248	307	189	198	151	223	190	221
Podkarpackie	304	191	332	336	208	226	184	207	239	341
Podlaskie	279	241	-	-	191	249	193	241	247	-
Świętokrzyskie	251	176	250	312	189	188	133	192	167	208
Lubuskie	250	184	-	295	238	572	143	292	151	447
Wielkopolskie	245	169	185	265	287	294	134	260	257	104
Zachodniopomorskie	280	292	-	291	236	194	172	281	231	-
Dolnośląskie	236	346	161	296	284	189	159	244	209	169
Opolskie	289	228	94	150	267	377	141	185	147	301
Kujawsko-pomorskie	257	274	-	199	207	239	114	221	183	200
Pomorskie	255	268	-	281	221	192	190	259	150	607
Warmińsko-mazurskie	304	223	-	291	236	194	172	281	231	-

Źródło: GUS, *Leśnictwo 2010*, Warszawa 2010, s. 47.

W województwie podlaskim występują przede wszystkim znaczące zasoby sosny (tabela 7.). Na 1 ha powierzchni lasów znajduje się 279 m³ tego rodzaju drzewostanów. Pod względem grubizny brutto na 1 ha powierzchni lasów w m³ tego gatunku drzew nasze

¹¹⁶ GUS, *Leśnictwo 2010...*, op.cit., s. 46.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

województwo znajduje się na 5. miejscu w Polsce. Region jest również zasobny w drzewa takie, jak: grab (249 m³), osika (247 m³), świerk (241 m³) czy olcha (241 m³). W porównaniu do reszty kraju grubizna brutto brzozy jest jedną z większych. Wyniosła ona 193 m³ grubizny brutto na 1 ha powierzchni lasów. Podobne zasobności cechowały województwa: małopolskie 207 m³, pomorskie 190 m³, śląskie 191 m³. Trzecim gatunkiem drzew, którego zasobność na terenie województwa podlaskiego jest większa niż w innych województwach, jest osika. Grubizna brutto na 1 ha powierzchni lasów wyniosła tu 247 m³. Natomiast zasobność w województwie wielkopolskim wyniosła 257 m³.

Można stwierdzić, że na terenie województwa podlaskiego występują przede wszystkim mniej wartościowe gatunki drzew z punktu widzenia sektora producentów wyrobów z drewna i mebli. Na przykład olsze (olchy) to gatunek ogólnie uważany za drzewa niezbyt szlachetne, a nawet postrzegany jako chwast.¹¹⁷

7.1.1.4. Przygraniczne położenie województwa podlaskiego

Województwo podlaskie zajmuje powierzchnię 20 187 km², co stanowi 6,5% powierzchni Polski (6. miejsce wśród 16 województw w kraju). Od północy graniczy na odcinku 102 km z Litwą, a od wschodu na odcinku 240 km z Białorusią. Przygraniczne położenie województwa podlaskiego może sprzyjać wymianie z krajami sąsiednimi. Może to być korzystne dla gospodarki lokalnej, gdyż zachęca do: eksportu produktów wytworzonych w danej jednostce przestrzennej na rynki państw sąsiednich; obsługi ruchu tranzytowego, w tym zwłaszcza ruchu towarowego generowanego przez polski handel zagraniczny; drobnego nierejestrowanego handlu przygranicznego.¹¹⁸

Rozkłady wymiany handlowej Polski z trzema wschodnimi krajami sąsiednimi są zróżnicowane przestrzennie oraz zmienne w czasie. Trzeba stwierdzić, że w skali kraju wschodni partnerzy największą rolę odgrywają w eksporcie z województw podlaskiego (blisko 23%), podkarpackiego i mazowieckiego. Łączny udział tych państw w eksporcie wzrastał z poziomu 6% w roku 2000 do 8,3% w 2005 i blisko 9% w 2007 roku. Największy wzrost udziału w latach 2000-2007 zaobserwowano w województwach lubuskim, świętokrzyskim i podlaskim. Co ciekawe jednak, w ostatnich latach wzrosła koncentracja wywozu w kierunku wschodnim w województwach: mazowieckim (do 33% w 2007 r.), śląskim, wielkopolskim i dolnośląskim. I jak przyjmuje T. Komornicki, co prawda partnerzy wschodni nadal relatywnie większą rolę w lokalnej gospodarce odgrywają w województwach wschodnich, jednak największe wywozy towarów w tym kierunku odsunęły się od bezpośredniej granicy w stronę głównych zagłębi eksportowych Polski Centralnej i Zachodniej.¹¹⁹

Partnerzy w krajach sąsiednich są znaczącymi odbiorcami towarów wytworzonych na wschodnich obszarach przygranicznych Polski. Dostrzegając to znaczenie trzeba jednak pamiętać o trzech istotnych uwarunkowaniach natury ogólnej. Po pierwsze, województwa wschodnie, w tym zwłaszcza lubelskie i podlaskie, generalnie w ograniczonym stopniu uczestniczą w polskiej wymianie handlowej. Tym samym nawet wysokie wartości

¹¹⁷ Portal mojedrzewa.pl, online, protokół dostępu: <http://drzewa.nk4.netmark.pl/atlas/olsza/olsza.php>, data dostępu 24.09.2011.

¹¹⁸ T. Komornicki, *Rola wymiany towarowej ze wschodnimi sąsiadami Polski w gospodarce lokalnej*, Prace Komisji Geografii Przemysłu, nr 15, Warszawa-Kraków 2010, s. 105.

¹¹⁹ T. Komornicki, *Rola wymiany towarowej ze wschodnimi...*, op.cit., s. 106.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

procentowe nie przekładają się na znaczącą wartość wywożonych towarów. Po drugie, koncentracja eksportu na Ukrainę i do Rosji na obszarach przygranicznych systematycznie maleje, co traktować należy jako sytuację naturalną (jej dotychczasowy poziom wynikał głównie z ogólnego braku rozwiniętych relacji gospodarczych, generowanych w głównych ośrodkach życia gospodarczego Polski). Trzecim ważnym zagadnieniem są zagrożenia dla gospodarek lokalnych powodowane nadmierną koncentracją na rynkach wschodnich. Zgodnie z wynikami analizy regionalnego zróżnicowania zagrożeń związanych z kryzysem ekonomicznym lat 2008-2009, prognozowany ubytek eksportu odniesiono do poziomu produkcji sprzedanej w powiatach. W efekcie najmniej odporne na zawirowania ekonomiczne okazały się zarówno niektóre regiony Polski Wschodniej, jak i zwarte przestrzennie grupy powiatów położonych na zachodzie kraju.¹²⁰

W województwach „ściany wschodniej” w pierwszym okresie po akcesji nastąpiło znaczące ograniczenie wymiany przygranicznej na skutek wprowadzenia utrudnień wizowych. Dla sektora małych i średnich przedsiębiorstw (MSP) była to bez wątpienia negatywna konsekwencja integracji z UE. Poprawa w tym zakresie wymagać będzie zmiany charakteru i sposobu prowadzenia biznesu, również ze strony polskich przedsiębiorców.

Generalnie należy wskazać, że jeśli doszło do jakichś negatywnych skutków związanych z rozszerzeniem strefy Schengen, to ewentualnie w aspekcie gospodarczo-społecznym we wschodnich regionach kraju. Z perspektywy rynków wschodnich, Polska jest postrzegana jako kraj dysponujący zachodnią technologią produkcji oraz jako aktywny inwestor. Powodzeniem cieszą się zwłaszcza słodycze, produkty mięsne oraz meble. Sukces polskich przedsiębiorców na rynku wschodnim spowodowany jest wchodzeniem na obszary, w których nie istnieje konkurencyjna rodzima produkcja.

Jednym z przejawów nowego podejścia województw leżących przy granicy są inwestycje prowadzone na tych terenach. W gminie Orla szwedzka sieć buduje ogromną fabrykę mebli. Oznacza to, że województwo podlaskie przyciąga nie tylko turystów, ale i inwestorów.¹²¹ W połowie 2010 roku budowę fabryki w gminie Orla rozpoczęła spółka Swedspan Polska, należąca do grupy IKEA. Jak twierdzi dyrektor Swedspan Polska L. Rackauskas, lokalizacja fabryki we wschodniej Polsce gwarantuje dostęp do rozległych zasobów leśnych oraz bliskość rynków na Białorusi, Ukrainie, w państwach bałtyckich i zachodniej części Rosji. Prezes Grupy Swedspan Ch. Gunther Schwarz stwierdził: „Rozważaliśmy kilka alternatywnych lokalizacji dla naszej fabryki. Ostatecznie wybraliśmy miejscowość Koszki w gminie Orla na Podlasiu ze względu na bliskość drogi krajowej nr 66 prowadzącej do przejścia granicznego w Połowcach, dostęp do białoruskiej kolei oraz położenie przy granicy z Białorusią, Ukrainą i [sąsiedztwo] państw bałtyckich, z których [to regionów] między innymi będzie pochodził surowiec do produkcji płyt. Kolejny czynnik, który wzięliśmy pod uwagę, to lokalna i regionalna sytuacja ekonomiczna Podlasia, a także ogromny potencjał tkwiący w miejscowym rynku pracy.”¹²²

¹²⁰ Ibidem, s. 108.

¹²¹ E. Sokólska, *Blisko wschodniej granicy rozkwita duży biznes*, „Gazeta. Lublin”, 23.02.2011, online, protokół dostępu: http://lublin.gazeta.pl/lublin/1,37147,9154887,Blisko_wschodniej_granicy_rozkwita_duzy_biznes.html, data dostępu 15.09.2011.

¹²² Portal wyborcza.biz, *Maszyny Ikea w Koszkach już ruszyły. Inwestycje*, 17.06.2011, online, protokół dostępu: http://m.wyborcza.biz/finanse/1,106503,9804872,Maszyny_Ikei_w_Koszkach_juz_ruszyly_Inwestycje.html, data dostępu 16.09.2011.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

W czerwcu 2011 roku oddany został do użytku pierwszy etap inwestycji wartej 140 mln zł. Będą tu produkowane drewnopodobne ultracienkie płyty HDF używane do lekkich mebli szwedzkiej sieci. To jeden z najbardziej zaawansowanych technologicznie zakładów tego typu na świecie. Do połowy 2012 roku, po zakończeniu wszystkich etapów budowy, załoga ma liczyć około 250 osób. Docelowo fabryka ma dać aż 2 tys. miejsc pracy. Po osiągnięciu pełnych mocy produkcyjnych, w fabryce będzie wytwarzane 250 000 m³ płyt rocznie. W ciągu kilku następnych lat w tym samym miejscu przewidywane jest otwarcie dodatkowych obiektów produkcyjnych firmy Swedspan, takich jak tartak, który będzie w stanie wyprodukować 60 000 m³ desek rocznie. Kolejny etap inwestycji to uruchomienie w 2015 roku produkcji krzeseł i mebli kuchennych. Szwedzki koncern zainwestuje w Orli łącznie około 340 mln euro.

7.1.2. Czynniki społeczne

7.1.2.1. Wzrost skłonności konsumentów do zakupów przez internet

Coraz większa jest świadomość polskich konsumentów, że wiele produktów można kupić nie korzystając z tradycyjnych form handlu. Rynek internetowy rośnie w bardzo szybkim tempie, co związane jest z jego specyficznymi cechami niosącymi wiele korzyści dla potencjalnego nabywcy. W porównaniu do rynków tradycyjnych umożliwia on duży dostęp do informacji ofertowych. Oznacza to, że klient ma możliwość porównania bardzo dużej liczby ofert siedząc przed monitorem komputera. Nawet jeśli trzeba dokonać zapłaty za dostawę, dana oferta może być nadal na tyle atrakcyjna, że klient dokona zakupu właśnie przez internet, a nie w sklepie tradycyjnym. Naturalnie, klient może być narażony na pewne ryzyko dotyczące otrzymania towaru niezgodnego z zamówieniem czy uszkodzonego, to jednak wcale nie musi zniechęcać go do dokonywania takich zakupów w trybie online. Klient może w jednej chwili porównać ceny z wielu sklepów internetowych, korzystając na przykład z porównywarki cen. W świecie e-commerce toczy się nieustanna rywalizacja między konkurencyjnymi podmiotami, a co za tym idzie rynek internetowy cechuje się wysoką konkurencyjnością, zaś ceny są zwykle nieco niższe niż w sklepach tradycyjnych¹²³.

Inną zasadniczą korzyścią z dokonywania zakupów w internecie, z punktu widzenia nabywcy jest fakt, iż internet to medium umożliwiające nieustanne interakcje między korzystającymi z sieci¹²⁴. Prowadzi to do sytuacji, iż każdy potencjalny, jak i obecny klient może wyrazić swoją opinię. Dlatego w internecie szczególnie ważne jest dbanie o zadowolenie i opinie klienta, ponieważ może on przez internet dużo łatwiej dotrzeć do opinii innych użytkowników danego sklepu.

Założenie sklepu internetowego z punktu widzenia producenta, w tym również producenta z sektora produkcji mebli czy wyrobów z drewna, niesie ze sobą niewątpliwie wiele korzyści¹²⁵. Łatwa w obsłudze i atrakcyjna wizualnie strona internetowa sklepu może sprawić, że nawet mała działalność może stać się dużym, profesjonalnym graczem na rynku internetowym.

¹²³ Portal infokolumna.info, *Analiza rynku internetowego – podsektor: meble*, 29.08.2008, online, protokół dostępu: <http://www.infokolumna.info/analiza-ryнку-internetowego-sektor-meble/>, data dostępu 25.09.2011.

¹²⁴ Ibidem.

¹²⁵ Strona Aptus.pl, *Korzyści jakie przynosi sklep internetowy*, online, protokół dostępu: http://www.sklepy-internetowe.pl/sklepy_internetowe/korzysci.php, data dostępu 25.09.2011.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Jak wynika z badań Stowarzyszenia Marketingu Bezpośredniego, w 2009 roku na zakupy internetowe Polacy wydali 13,43 miliarda złotych. Dane te wskazują na wzrost o 22% w stosunku do roku poprzedniego, gdyż w 2008 roku była to kwota 11,01 miliarda złotych¹²⁶. Co za tym idzie, przyrost roczny wyniósł 36,4%. Przede wszystkim w badanym roku 2009 nastąpił wzrost udziału transakcji zrealizowanych za pośrednictwem aukcji internetowych (C2C – Consumer to Consumer, B2C – Business to Consumer), osiągając poziom 8,1 mld zł. Natomiast za pośrednictwem sklepów internetowych (B2C) na zakupy online wydanych zostało 39,69% pieniędzy, czyli 5,33 mld zł. Jest to wartość większa o 17,66% w porównaniu do roku 2008.

Jeśli chodzi o sprzedaż wyrobów z drewna i mebli, to zasadniczo większość ludzi woli jeszcze pójść do sklepu lub marketu i samodzielnie wybrać odpowiedni mebel. Wynika to przede wszystkim z przyzwyczajenia oraz faktu, że większość konsumentów to wrokokowcy. Wydaje się jednak, że również w kontekście obecnych tendencji coraz więcej ludzi będzie kupować online, a co za tym idzie zakupy mebli przez internet również będą coraz częstsze.

Jak wynika z badań Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów pt. „Polacy na zakupach w internecie”, polscy internauci najczęściej kupowali w 2008 roku za pośrednictwem sieci odzież i obuwie, książki, sprzęt AGD, RTV i elektronikę oraz sprzęt komputerowy.¹²⁷ Jeśli dokonywane są online zakupy książek, telewizorów, a nawet jedzenia, to w zasadzie nie ma powodów, dla których konsumenci nie mogliby kupować mebli¹²⁸. Zasadniczo, jak wynika z powyżej analizowanych badań, meble i inne artykuły wyposażenia wnętrz należą do dóbr stosunkowo rzadko nabywanych za pośrednictwem internetu (1%). Jednak trzeba stwierdzić, że istnieje coraz więcej stron internetowych, które w swojej ofercie mają wyroby z drewna czy meble.

Kupowanie mebli online wiąże się z pewnym ryzykiem. Dotyczy ono faktu, że bezpieczniejsze wydaje się osobiste obejrzenie stołu czy szafy¹²⁹. Można wówczas sprawdzić, z jakiego materiału są wykonane i czy sposób wykończenia jest zgodny z oczekiwaniami. W sklepie internetowym są dostępne zdjęcia i opis, ale mogą one odbiegać od rzeczywistości. Ponadto meble to produkt o sporych gabarytach, dlatego są niewątpliwie trudne do sprzedaży przez internet.¹³⁰ Oczywiście klient może również sam odebrać zakupione meble, ale taka forma odbioru ogranicza się do najbliższego otoczenia placówek firmy. Dlatego też oferta mebli musi być na tyle atrakcyjna, aby po doliczeniu kosztów transportu, cena nadal była akceptowana przez klientów.

Powstaje coraz więcej sklepów internetowych, w tym także sklepów oferujących meble. Można zatem wyciągnąć wnioski, iż prowadzenie sklepu internetowego z meblami jest opłacalne.¹³¹ Również inne produkty z drewna można spotkać w ofertach sklepów i producentów, które znajdują się w internecie. Jest to dobre rozwiązanie by wejść na rynki dalsze niż lokalny. Może więc być szansą na rozwój podmiotów sektora z województwa podlaskiego.

¹²⁶ Stowarzyszenie Marketingu Bezpośredniego, *Polski rynek e-commerce*, 25.04.2010, online, protokół dostępu: http://www.smb.pl/public/www/content/File/e-commerce2010_SMB.doc, data dostępu 25.09.2011.

¹²⁷ *Polacy na zakupach w internecie*, Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, Warszawa 2008, s. 11.

¹²⁸ *Zakup mebli przez internet – bezpiecznie?*, 28.08.2011, <http://www.darmowe-artykuly.pl/dom-i-ogrod/zakup-mebli-przez-internet-bezpiecznie/> [25.09.2011].

¹²⁹ J. Sokołowska, *Czy kupowanie mebli online jest bezpieczne?*, 15.04.2011, <http://salon.wieszjak.pl/meble/277534,Czy-kupowanie-mebli-online-jest-bezpieczne.html> [25.09.2011].

¹³⁰ Ibidem.

¹³¹ Ibidem.

7.1.2.2. Siedzący tryb życia a ergonomia

Z rejestru chorób zawodowych są wykreślane schorzenia takie, jak: choroby płuc wywołane pyłem metali, choroby opłucnej lub osierdzia wywołane pyłem azbestu czy tzw. gorączka metaliczna. Wynika to z faktu, iż coraz mniej osób pracuje w branżach, w których dotychczas stwierdzano najczęściej zachorowań: górnictwie, metalurgii, przemyśle chemicznym, maszynowym i mineralnym. Stare typy schorzeń zastępowane są przez inne, spowodowane nowymi warunkami panującymi w miejscach pracy. Przede wszystkim stale wzrasta liczba chorób kręgosłupa, urazów oraz przewlekłych chorób układu ruchu. W przyszłości m.in. choroby układu mięśniowo-szkieletowego będą należały do jednych z najczęściej występujących chorób zawodowych w grupie pracowników biurowych.¹³²

Można więc spodziewać się, że podobnie jak w Stanach Zjednoczonych i Europie Zachodniej, coraz więcej pracowników biurowych będzie cierpieć na bóle związane ze zwyrodnieniami kręgosłupa, bóle nadgarstków, żylaki oraz pogorszenie wzroku. Od pozycji siedzącej i pracy z komputerem właściwie nie da się już uciec. Niestety, ale w dobie bardzo szybkiego rozwoju internetu, wiele osób po całym dniu siedzącej pracy biurowej, w domu również co najmniej na kilka godzin zasiada przed komputerem, korzystając – tym razem najczęściej już dla rozrywki – z internetu, poczty mailowej, komunikatorów tekstowych i darmowej telefonii. W wyniku tego problem złej postawy, osłabienia mięśni, chorób kręgosłupa i bólów nadgarstków coraz częściej dotyczy również dzieci i młodzieży¹³³. Coraz większe znaczenie odgrywa więc ergonomia przedmiotów, które są użytkowane w trakcie wykonywanych prac czy odpoczynku, a w związku z tym poprawa jakości korzystania z urządzeń. Ergonomia może być rozumiana jako interdyscyplinarna nauka, zajmująca się przystosowaniem narzędzi, maszyn, środowiska i warunków pracy do autonomicznych i psychofizycznych cech i możliwości człowieka, zapewniając sprawne, wydajne i bezpieczne wykonanie przez niego pracy, przy stosunkowo niskim koszcie biologicznym¹³⁴.

Celem zapewnienia ergonomicznych warunków pracy konieczne są¹³⁵: odpowiednie zaplanowanie i zorganizowanie pracy; odpowiednie na dane stanowisko meble; dobre i odpowiednie oświetlenie na stanowisku pracy; odpowiednia konfiguracja wyposażenia na miejscu pracy (np. ustawienie monitora czy myszy). Im bardziej środowisko i miejsce pracy będą ergonomiczne, tym lepiej będzie odczuwalna poprawa w zakresie¹³⁶: większej wydajności pracowników; kreatywnego sposobu myślenia; zmniejszenia kosztów działania samej firmy; zdrowia oraz samopoczucia; większej efektywności pracowników.

Często niewielki wydatek, jakim są meble biurowe, zapewnia lepszą efektywność i jakość wykonywanych prac, na czym zyskuje firma. Szczególne znaczenie ma konstrukcja mebli. Świadomy klient oczekuje również odpowiednio ergonomicznych mebli w kuchni, pokoju dziecka czy sypialni. Ze względu na aspekty zdrowotne, coraz większą uwagę zwraca

¹³² Raport Portalu Biurowego Nowebiuro.pl Choroby zawodowe pracowników biurowych, Wrocław 2007, s. 12, <http://www.egospodarka.pl/pliki/raport-choroby-biuro.pdf> [25.09.2011].

¹³³ Ibidem, s. 22.

¹³⁴ S. Nawrat, *Podstawy ergonomii. Czynniki ergonomiczne w projektowaniu procesu pracy*, online, protokół dostępu: <http://home.agh.edu.pl/~nawstan/wyklad3.htm>, data dostępu 25.09.2011.

¹³⁵ Portal Officemania.pl, *Czym jest ergonomia w biurze*, 13.02.2011, online, protokół dostępu: <http://officemania.pl/czym-jest-ergonomia-w-biurze/>, data dostępu 25.09.2011.

¹³⁶ Ibidem.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

się także na ergonomię mebli dla dzieci. Na przykład, jeśli chodzi o dzieci, lekarze z Polskiego Towarzystwa Pediatrycznego wykazali, że 90% dzieci ma różnego rodzaju wady rozwojowe i schorzenia, w tym wady postawy (skrzywienia kręgosłupa) i wzroku. Jedną z przyczyn takiego stanu rzeczy jest powszechna w Polsce praktyka rodziców kupowania swoim pociechom mebli „na wyrast”, niedostosowanych do wzrostu dziecka. Już dwuletnie dzieci odczuwają potrzebę zabawy „przy stoliku”¹³⁷. Jak pokazują wyniki zagranicznych badań, rynek mebli dla małych dzieci w Europie Zachodniej pełen jest ergonomicznych krzesełek i stolików „rosnących z dzieckiem”. Są to jednak meble z reguły drogie. Polscy handlowcy, którzy podjęli ryzyko sprowadzenia takich mebelków dla małych dzieci, sprzedają je w symbolicznych ilościach, czemu trudno się dziwić w sytuacji, gdy rosnący wraz z dzieckiem stolik i krzesółko kosztują ponad 1 000 zł¹³⁸.

Pierwsze ogólnopolskie badania ergonomii i bezpieczeństwa komputerowych stanowisk pracy zostały przeprowadzone przez firmę Fellowes w ramach projektu Ergo-Test w 2007 roku¹³⁹. Okazało się, że tylko 1% pracowników biurowych pracuje przy stanowiskach, które spełniają wszystkie wymagania ergonomicznego stanowiska pracy, 42% stanowisk spełnia te wymagania częściowo, a aż 57% nie spełnia ich wcale. Oznacza to, że większość stanowisk pracy nie spełnia minimalnych wymagań wynikających z rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 1 grudnia 1998 roku¹⁴⁰.

Na szczęście, w opinii dr hab. inż. E. Górskiej, także w Polsce coraz częściej dostrzega się wzrost zainteresowania ergonomią, szczególnie w największych, najbardziej renomowanych firmach. Przedsiębiorstwa, chcąc być nowoczesne i konkurencyjne, interesują się ergonomią. Łączą ergonomię pracy z ergonomią wyrobu swoich produktów czy usług¹⁴¹.

Trendy rynkowe pokazują, że rośnie znaczenie zastosowania wiedzy ergonomicznej jako kluczowej dla projektowania funkcjonalnych produktów. To może oznaczać bez wątpienia, że również taki trend może mieć znaczący wpływ na producentów, w szczególności zaś producentów mebli. Dobrze zaprojektowane meble, ładne wizualnie, powinny także dawać odpowiedni komfort korzystania z nich. Ważne jest, że powinny być zgodne z odpowiednimi parametrami – normami, jednak nie należy zapominać o tym, że warto skłaniać się ku coraz większej ergonomii, nie tylko wynikającej z norm.

7.1.2.3. Świadomość ekologiczna konsumentów

Jednym z najgroźniejszych czynników degradacji środowiska naturalnego jest konsumpcja. Wzorce konsumpcji realizowane w krajach rozwiniętych, ale też brak dbałości o ochronę środowiska naturalnego w krajach mniej rozwiniętych, przyczyniają się do degradacji przyrody w skali światowej. Coraz bardziej popularna wśród konsumentów staje się idea tzw.

¹³⁷ A. Ivanowitz, *Ergonomiczne meble dla dzieci, czyli jak zapobiec poważnym schorzeniom zdrowotnym naszych pociech*, 11.06.2010, online, protokół dostępu: <http://interia360.pl/artikul/ergonomiczne-meble-dla-dzieci-czyli-jak-zapobiec-powaznym-schorzeniom-zdrowotnym-naszyc-pociec>, 35881, data dostępu 25.09.2011.

¹³⁸ Ibidem.

¹³⁹ *Cała Polska krzywi plecy, Ergo-Test 2007*, online, protokół dostępu: <http://www.ergotest.pl/zdrowie/CalaPolskaKrzywiPlecy.php>, data dostępu 25.09.2011.

¹⁴⁰ *Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 1 grudnia 1998 roku w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy na stanowiskach wyposażonych w monitory ekranowe*, Dz.U. 1998 nr 148, poz. 973.

¹⁴¹ W. Mliczewska, *Jesteśmy jedyni. Ranking uczelni akademickich 2007*, Perspektywy.pl, online, protokół dostępu: http://www.perspektywy.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=206&Itemid=703, data dostępu 25.09.2011.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

społecznie odpowiedzialnej konsumpcji¹⁴². Zachowanie i decyzje konsumentów dotyczące zakupu bazują nie tylko na dążeniu do zaspokojenia indywidualnych potrzeb, ale i na zapobieganiu negatywnym skutkom tych decyzji. Przejawem takiego podejścia są na przykład: zakup produktów i usług jak najmniej szkodliwych dla środowiska, segregacja śmieci, ograniczenie konsumpcji. W związku z tym rośnie zainteresowanie produktami ekologicznymi i proekologicznymi. Spełniają one określone wymogi zgodne z ochroną środowiska: od surowca, przez przetwórstwo i oznakowanie. Są to np. ekologiczna żywność, odzież z lnu i bawełny, obuwie ze skóry, meble i zabawki z drewna, biżuteria z naturalnych surowców, leki i kosmetyki ziołowe. Do produktów proekologicznych zalicza się: żywność bez konserwantów, benzynę bezołowiową, aerozole bez freonu, samochody z katalizatorami.¹⁴³

Panująca moda na ekologię i zdrowy styl życia wiąże się także z coraz większym zainteresowaniem społeczeństwa informacjami o surowcu, z którego wytwarzane są produkty. Powraca się do wyrobów z drewna jako odnoszących się do koncepcji zdrowego stylu życia¹⁴⁴. Ludzie codziennie stykają się z przedmiotami w swoich domach, wykonanych w całości lub po części z drewna. Drewno używane w przetwórstwie w większości pochodzi z lasów.

Drewno w polskiej tradycji i kulturze odgrywało znaczącą rolę. Było najbardziej dostępnym i jedynym materiałem budulcowym. Obecnie w związku z postępowaniem technologicznym stosuje się w zastępstwie drewna inne materiały. Drewno jednak nadal jest bardzo ważnym surowcem. Powodem tego są jego cechy charakterystyczne¹⁴⁵: 1) drewno to surowiec odnawialny. Dzięki temu jest ono stale dostępne. Większość surowców eksploatowanych przez człowieka ma natomiast charakter nieodnawialny; 2) drewno ratuje atmosferę. Produkcja drewna w lesie wiąże dwutlenek węgla i przeciwdziała nasilaniu się efektu cieplarnianego wywoływanego przez emisję tego gazu do atmosfery. W procesie przyrostu drewna uwalniany jest do atmosfery tlen, natomiast produkcja innych materiałów zużywa tlen; 3) drewno jest zdrowe dla człowieka. Użytkowanie produktów drewnianych pozytywnie wpływa na samopoczucie ludzi. Wynika to przede wszystkim z faktu, iż drewno ma także wpływ na mikroklimat w mieszkaniu. Przy temperaturze 20°C i względnej wilgotności powietrza 65%, drewno absorbuje 12% wilgotności i oddaje ją z powrotem, gdy powietrze w pomieszczeniu stanie się bardziej suche. Stabilizacja wilgotności powietrza chroni drogi oddechowe; 4) drewno jako odpad jest nieszkodliwe. Utylizacja zużytych wyrobów drzewnych nie stwarza takich problemów, jak innych materiałów, na przykład tworzyw sztucznych.

W sytuacji nieustającego kryzysu ekonomicznego, niezaspokojenia wielu potrzeb i aspiracji społeczeństwa, problemy ekologiczne są wciąż traktowane jako drugorzędne. Nie oznacza to jednak, że są to dla społeczeństwa problemy marginalne czy nieistotne. Po prostu inne potrzeby bytowe odczuwane są jako niezaspokojone w wyższym stopniu¹⁴⁶.

¹⁴² M. Klimczyk-Bryk, *Czysta akcja Kraków*, s. 12, online, protokół dostępu: <http://www.czystaakcja.pl/userfiles/file/szkolenie.doc>, data dostępu 25.09.2011.

¹⁴³ Ibidem, s. 12-13.

¹⁴⁴ Ibidem, s. 12.

¹⁴⁵ Portal naszaekologia.pl, *Drewno a efekt cieplarniany*, online, protokół dostępu: http://naszaekologia.pl/efekt_cieplarniany.php, data dostępu 25.09.2011.

¹⁴⁶ M. Klimczyk-Bryk, *Czysta akcja ...*, op.cit., s. 7.

Przykładem wpływu świadomości ekologicznej konsumentów na rynek producentów wyrobów z drewna i mebli może być wzrost zainteresowania zabawkami z drewna. Bardzo ważną kwestią jest również przekroczenie dopuszczalnego stężenia ftalanów – substancji, które mogą zagrozić zdrowiu dziecka, znajdujących się w produktach z plastiku. W sklepach pojawia się jednak coraz więcej zabawek z tworzyw biodegradowalnych, wyprodukowanych z materiałów odnawialnych pochodzących z recyklingu. Takie zabawki są bezpieczne i wspomagają prawidłowy rozwój dziecka. Poza tym mogą spełnić ważną rolę w jego edukacji proekologicznej. Bawiąc, wspierają zainteresowanie naturą i wzbudzają szacunek do niej¹⁴⁷. Doskonałym sposobem na osvajanie dzieci z ekologią oraz pretekstem do rozmów na jej temat są właśnie ekologiczne zabawki.

7.1.2.4. Nowa rola konsumenta – prosument

Jednym z ważnych trendów występujących na świecie jest trend określany „prosumenckim”. Słowo prosument jest złożeniem słów „pro-ducent” i „kon-sument”. Konsument staje się współtwórcą i źródłem innowacji. Miejsce dotychczasowych anonimowych i jednokierunkowych relacji między konsumentem a producentem zajmują otwarte, interaktywne, partnerskie relacje między biznesem a klientami. Następuje wejście w epokę „perpetual beta”, polegającą na wprowadzeniu produktów i usług, których cykl rozwojowy nie został jeszcze zakończony i zaproszeniu konsumentów do współudziału w doprowadzeniu oferty do kolejnych etapów doskonałości. Metoda ta najlepiej sprawdza się w sektorze informatycznym, ale coraz częściej stosują ją firmy z innych branż – nawet farmaceutycznej. Dzięki temu produkt szybciej dociera na rynek, producent nawiązuje bliższe relacje z klientem, eliminuje lub zmniejsza ryzyko niepowodzenia przedsięwzięcia¹⁴⁸.

To właśnie A. Toffler dokonał ujęcia historii cywilizacji w trzech okresach. Wskazał, że obecnie człowiek wkroczył w etap trzeciej fali, który charakteryzuje m.in. zmiana podejścia do środowiska, wyłonienie się innego modelu rodziny, elastyczność związana z miejscem i czasem pracy. Wykładnikiem tego okresu jest właśnie prosument, który nie tylko zajmuje się produkcją rozumianą jako wykonywanie części pracy dla siebie, ale też konsumpcją jej efektów. Ten profesjonalny klient dokonuje, zdaniem A. Tofflera, prosumpcji, czyli przesunięcia produkcji „ze sfery gospodarki oficjalnie uznanej przez ekonomistów do sfery gospodarki lekceważonej”¹⁴⁹. Następuje więc rozmycie granic pomiędzy dwiema rolami na rynku towarów i usług: profesjonalisty oraz konsumenta.

Co ważne, prosumentem mogą być różne osoby, bez względu na wiek, zajmowane stanowiska, wykształcenie. Właściwie każdy może się okazać prosumentem w jakiejś kategorii produktowej. Polega to dużo bardziej na postawie wobec świata, wyznawanych wartościach, otwartości wobec tego, co nowe, niż na wykształceniu czy dochodach.

Zachowania prosumenckie odnajdują swoje miejsce w odniesieniu do rynku wyrobów z drewna i mebli. Szczególnie często przytaczanym przykładem czerpania z takiego podejścia jest firma IKEA Group – szwedzki koncern specjalizujący się w produkcji mebli i artykułów dekoracyjnych oraz ich sprzedaży detalicznej. Została założona przez Ingvara Kamprada

¹⁴⁷ Strona blog-ekologiczny, *Ekologiczne zabawki dla dzieci. Skąd bierze się ich coraz większa popularność?*, 21.08.2011, online, protokół dostępu: <http://blog-ekologiczny.blogspot.com/2011/08/ekologiczne-zabawki-dla-dzieci-skad.html>, data dostępu 25.09.2011.

¹⁴⁸ IBnGR, *Czynniki i mechanizmy zmian gospodarki i rynku pracy województwa pomorskiego do roku 2020*, Gdańsk 2009, s. 102.

¹⁴⁹ A. Toffler, *Trzecia Fala*, Wydawnictwo Kurpisz, Poznań 2006, s. 308.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

w 1943 roku. Do tej pory IKEA Group jest właścicielem 276 sklepów w 25 krajach, kolejnych 37 prowadzą franczyzobiorcy spółki. Zatrudniane jest 127 tysięcy osób (2009 rok), a wykazywane obroty to ok. 23,1 miliarda euro. Specyficznym aspektem sprzedaży tej sieci jest fakt, iż sprzedawane meble zazwyczaj są przystosowane do samodzielnego montażu przez kupującego. Z jednej strony pozwala to IKEI obniżyć koszty transportu, magazynowania i personelu, z drugiej zaś konsumenci nabywają meble w atrakcyjnych cenach. Innym interesującym aspektem są otwarte magazyny tego sklepu, w których klient samodzielnie wyszukuje wybrany towar. Jest to przykład prosumenckiej postawy „Zrób to sam”. Dobrze zaplanowane rozwiązania logistyczne, i w konsekwencji atrakcyjne ceny, jak również łatwość montażu, pozwalają firmie osiągnąć zdecydowaną przewagę cenową, nie odstraszać klientów, nawet jeżeli nie przejawiają oni szczególnych uzdolnień technicznych¹⁵⁰.

Podsumowując, czasy, kiedy w Polsce każdy nowy produkt na rynku był przyjmowany przez klientów z entuzjazmem, minęły bezpowrotnie. Konsumenci są dziś już nie tylko klientami firmy, ale też chcą z nią aktywnie współpracować, by produktowi bądź usłudze nadać kształt najbardziej odpowiadający własnym potrzebom. Prosumenci kupują nie tylko to, co użyteczne, ale też to, co spełnia ich wyszukane oczekiwania. Kupują po konsultacji z przyjaciółmi i liderami opinii w sieci. Domagają się, by produkty i usługi były tworzone przez firmy wedle ich żądań i potrzeb¹⁵¹.

7.1.3. Czynniki prawno-administracyjne

7.1.3.1. Normy jakościowe dotyczące sektora przetwórstwa drzewnego

Unia Europejska poprzez Radę Wspólnot Europejskich, w celu ujednolicenia przepisów dotyczących wytwarzania i obrotu wyrobami, wydaje dyrektywy. Dotyczą one zawsze dziedziny bezpieczeństwa, a w szczególności przepisów wspólnych dla wszystkich krajów członkowskich, związanych ze zdrowiem i bezpieczeństwem obywateli poszczególnych państw oraz ochroną środowiska. Polska, podpisując układ o stowarzyszeniu, zobowiązała się do zbliżenia ustawodawstwa do obowiązującego w Unii Europejskiej. Jedną z dziedzin, w której układ przewiduje współpracę, to zmniejszenie różnic w normalizacji i certyfikacji, czyli stosowanie przez Polskę przepisów technicznych zawartych w europejskich normach i procedurach oceny zgodności.¹⁵²

Polska, wdrażając Dyrektywę 92/59/EEC dotyczącą ogólnego bezpieczeństwa wyrobów, przyjęła ustawę z dnia 22 stycznia 2000 r. o ogólnym bezpieczeństwie produktów¹⁵³. Ustawa ta precyzuje obowiązki dla producentów, sprzedawców oraz organów sprawujących nadzór nad bezpieczeństwem produktów. Zgodnie z art. 4.1, produktem bezpiecznym jest produkt, który w zwykłych lub innych, dających się rozsądnie przewidzieć

¹⁵⁰ P. Szwed, *Wykorzystanie postaw przedsiębiorczych prosumentów do budowy pozycji konkurencyjnej przedsiębiorstwa*, online, protokół dostępu: <http://docs4.chomikuj.pl/405231341,0,0,Pawe%C5%82-Szwed---Wykorzystanie-postaw-przedsi%C4%99biorczych-prosument%C3%B3w-do-budowy-pozycji-konkurencyjnej-przedsi%C4%99biorstwa.pdf>, data dostępu 25.09.2011.

¹⁵¹ Instytut Wzornictwa Przemysłowego, *Dobry Wzór 2010*, „Think Tank” 2010, nr 3, s. 9.

¹⁵² Portal technologia.meblarstwo.pl, *Zmiany wynikające z wymogów Unii Europejskiej w zakresie wymagań dotyczących bezpieczeństwa użytkowania mebli*, „MMIA” 2003, nr 10, online, protokół dostępu: http://www.technologia.meblarstwo.pl/artukul/11979-zmiany_wynikajace_z_wymogow_unii_europejskiej_w_zakresie_wymagan_dotyczacych_bezpieczenstwa_uzytkowania_mebli, data dostępu 16.09.2011.

¹⁵³ Ustawa z dnia 22 stycznia 2000 r. o ogólnym bezpieczeństwie produktów, Dz.U. 2000, nr 15, poz. 179.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

warunkach jego użytkowania, włączając czas korzystania z produktu, nie stwarza żadnego zagrożenia dla konsumentów lub stwarza znikome zagrożenie, dające się pogodzić z jego zwykłym używaniem i uwzględniające wysoki poziom wymagań dotyczących ochrony bezpieczeństwa, życia i zdrowia ludzkiego.

Jeśli chodzi o sektor produkcji wyrobów z drewna i mebli, warto zwrócić uwagę, że w przypadku produkcji mebli od 1997 roku w Instytucie Technologii Drewna działa Komisja Problemowa ds. Mebli, która konsekwentnie prowadzi prace nad wdrażaniem ustanowionych norm europejskich (EN) do norm krajowych¹⁵⁴. Normy PN-EN są wdrożeniem norm europejskich, ustanowionych już przez Polski Komitet Normalizacyjny (PKN). W zasadzie można uznać, że proces zmniejszania różnic w normalizacji w zakresie mebli w odniesieniu do wymogów Unii Europejskiej jest wysoko zaawansowany¹⁵⁵.

Co prawda, występuje dosyć swobodna regulacja ustawowa stosowania PN, jednak wydaje się, że szczególnie stosowanie norm definiujących podstawowe pojęcia i powoływanie się na nie w umowach handlowych jest potrzebne¹⁵⁶.

Również w przypadku innych wyrobów z drewna, jak i samego surowca, można mówić o wielu normach, które mają tu zastosowanie.

Z punktu widzenia sektora wyrobów z drewna i mebli przede wszystkim jednak warto zwrócić uwagę na kwestie norm jakościowych obejmujących surowiec drzewny. Przy zakupie drewna kupujący mogą kierować się informacjami pochodzącymi na przykład z takich norm, jak¹⁵⁷:

- a) PN 79/D- 01011 Drewno okrągłe. Wady;
- b) PN-93/D-02002 Surowiec drzewny. Podział, terminologia i symbole;
- c) PN-93/D-95000 Surowiec drzewny. Pomiar, obliczanie miąższości i cechowanie;
- d) BN-78/9220-02 Surowiec drzewny. Odbiorcza kontrola jakości według oceny alternatywnej;
- e) PN-92/D-95017 Surowiec drzewny. Drewno wielkowymiarowe iglaste. Wspólne wymagania i badania.

Zadaniem norm jest przede wszystkim ujednolicenie zasad nazewnictwa i kwalifikacji, pozwalające na jak najdokładniejsze określenie cech drewna mających istotny wpływ na jego wartość użytkową oraz oferowaną cenę. Prawidłowo zwymiarowany i sklasyfikowany surowiec drzewny daje możliwość porównywania ofert od różnych dostawców i ułatwia wybór oferty optymalnej dla klienta. Dzięki zastosowaniu norm można przeprowadzać transakcje na odległość, bez konieczności bezpośredniej oceny surowca. Przedmiotem obrotu może być również surowiec jeszcze niepozyskany tzw. „na pniu”. Dlatego też jak najdokładniejsze określenie właściwości drewna będącego przedmiotem kontraktów

¹⁵⁴ Na przykład: PN-EN 527-1:2002 (U) Meble biurowe – Stoły robocze i biurka v Część 1: Wymiary; PN-EN 581-1:2001 Meble do użytkowania na zewnątrz – Meble do siedzenia i stoły użytkowane na kempingu, na zewnątrz domu i w miejscach publicznych – Ogólne wymagania bezpieczeństwa; PN-EN 581-3:2001 Meble do użytkowania na zewnątrz – Meble do siedzenia i stoły użytkowane na kempingu, na zewnątrz domu i w miejscach publicznych – Część 3: Wymagania mechaniczne bezpieczeństwa i metody badania stołów; PN-EN 597-1:1999 Meble – Ocena zapalności materaców i tapicerowanych podstaw leżysk – Źródło zapłonu: tłący papieros; PN-EN 597-2:1999 Meble – Ocena zapalności materaców i tapicerowanych podstaw leżysk – Źródło zapłonu: równoważnik płomienia zapalaki; PN-EN 716-1:1999 Meble – Łóżka dziecięce i łóżka dziecięce składane mieszkaniowe – Wymagania dotyczące bezpieczeństwa.

¹⁵⁵ Portal technologia.mebelarstwo.pl, *Zmiany wynikające z wymogów Unii Europejskiej w zakresie wymagań...*, op.cit.

¹⁵⁶ Ibidem.

¹⁵⁷ A. Waligóra, *Produkcja tartaczna a stosowanie przez Lasy Państwowe obowiązujących norm jakościowych na surowiec drzewny wielkowymiarowy iglasty*, 3.06.2002, online, protokół dostępu: <http://www.drewno.pl/artykuly/1037,produkcja-tartaczna-a-stosowanie-przez-lasy-panstwowe-obowiazujacych-norm-jakosciowych-na-surowiec-drzewny-wielkowymiarowy-iglasty.html>, data dostępu 25.09.2011.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

i prawidłowe jego opisanie w postaci przyporządkowanej mu klasy wymiarowo-jakościowej jest bardzo ważne.

Niestety, również same normy polskie mogą nieraz w pewien sposób wprowadzać w błąd kupujących surowiec, jakim jest drewno, ze względu na obecnie obowiązujące w nich niektóre zapisy dotyczące jakości drewna. Przykładem jest norma PN-92/D-95017 i dopuszczenia wad surowca w niej przewidziane, które mają istotne znaczenie nie tylko dla pierwszego nabywcy, jakim często jest tartak, ale i dla innych podmiotów znajdujących się w łańcuchu produkcyjnym wyrobów z drewna i mebli.

Obecnie obowiązująca norma PN-92/D-95017, w opinii przedstawicieli przemysłu drzewnego, budzi bardzo wiele zastrzeżeń. Najwięcej uwag dotyczy dużej rozpiętości wad drewna dopuszczonych do występowania w ramach jednej klasy jakościowej¹⁵⁸. Prowadzi to do sytuacji, gdy w tej samej cenie obowiązującej dla danej klasy sprzedawane jest drewno o bardzo zróżnicowanej wartości użytkowej.

Norma PN-92/D-95017 w obecnym kształcie w warunkach gospodarki rynkowej nie powinna być stosowana jako podstawa do ustalania wartości drewna będącego przedmiotem obrotu pomiędzy stronami wymiany handlowej¹⁵⁹. Zbyt duże zróżnicowanie wad dopuszczalnych w danej klasie, szczególnie w klasie WC, nie pozwala dokładnie określić kosztów surowca i na tej podstawie skalkulować ostatecznej ceny wyrobu gotowego. Przy stale rosnącej konkurencji jest to warunek podstawowy, by móc sprzedawać wyroby i usługi z zyskiem, a jednocześnie otrzymywać zamówienia od klientów, którzy oczekują jak najatrakcyjniejszych ofert. Ustawa o zamówieniach publicznych sprawia, że przedsiębiorstwa chcąc sprzedać swoje produkty muszą uczestniczyć w przetargach, na których inwestorzy wybierają najkorzystniejsze oferty. Składając ofertę przetargową, przedsiębiorca najczęściej nie posiada w swoim magazynie potrzebnych surowców i materiałów. Zakupi je dopiero po wygraniu przetargu i podpisaniu umowy. Kalkulacje może jedynie opierać na podstawie cen rynkowych. W przypadku drewna tartaczno wielkowymiarowego iglastego jest to bardzo trudne, a często niemożliwe. W ramach klasy WC za tę samą cenę kupić może bardzo dobrej jakości surowiec pozwalający na wyprodukowanie tarcicy konstrukcyjnej K-33, a może też otrzymać drewno nadające się praktycznie na opał. Co więcej, wiele nadleśnictw w tej sytuacji nie uznaje reklamacji uzasadniając, że sprzedany surowiec „mieści się w normie”.

Z tych przyczyn wspomniana wyżej norma powinna stanowić jedynie element pomocniczy, który powinien być uzupełniany o warunki techniczne uściślające kryteria jakościowo-wymiarowe. Natomiast stosowanie norm definiujących podstawowe terminy, używane symbole, określenia wad, sposoby pomiaru drewna, dotyczące surowca drzewnego jest niezbędne. Odpowiednio sklasyfikowany surowiec powinien pozwolić dokładnie określić jego wartość rynkową, a stosowane obecnie normy, niestety, nie dają takiej możliwości, co jest – jak już wyżej wspomniano – niekorzystne dla producentów z sektora wyrobów z drewna i mebli.

¹⁵⁸ Ibidem.

¹⁵⁹ Ibidem.

7.1.3.2. Polityka regionalna i rozwój klastrów gospodarczych

Coraz bardziej zwiększa się znaczenie wpływu władzy lokalnej na realizację polityki regionalnej¹⁶⁰, która bierze się z cedowania pewnych kompetencji na rzecz mniejszych społeczności wchodzących w skład społeczeństwa zorganizowanego przez państwo.

W związku z tym w polityce regionalnej na znaczeniu zyskuje wspieranie klastrów gospodarczych. Wynika to z faktu, iż istnienie takich skupisk podmiotów w regionie przynosi wiele korzyści. W przeciwieństwie do transakcji rynkowych, w których biorą udział rozproszeni i oddaleni od siebie sprzedawcy i nabywcy, w klastrach ma miejsce bliskość przedsiębiorstw i instytucji w jednym miejscu oraz powtarzalna wymiana między nimi, co sprzyja lepszej koordynacji i zaufaniu. Ponadto skupiska łagodzą problemy związane z rozległymi powiązaniem między przedsiębiorstwami, jednocześnie nie powodując nieelastyczności związanej z integracją pionową. Cechuje je niezależność i nieformalność powiązań podmiotów i instytucji. Dlatego też pozwalają każdemu członkowi osiągnąć znaczące korzyści. To zaś prowadzi do szerokiego zainteresowania koncepcją klastrów i podejmowania działań na rzecz ich rozwoju. Duże znaczenie w tym procesie przypisuje się władzom samorządowym szczebla lokalnego i regionalnego, które mają do dyspozycji wiele rodzajów instrumentów.

Brak ustalonych ram polityki rozwoju klastrów w Polsce sprawia, że nie ma wytycznych co do realizacji działań w tym zakresie przez władze krajowe, regionalne oraz lokalne. Na świecie występują różne podejścia do rozwoju klastrów, lecz najczęściej władze publiczne mają pełnić zadanie koordynatora działań różnych grup podmiotów. Władze publiczne mają stymulować i pobudzać do działania, zachęcając w ten sposób do udziału w realizacji działań, które będą naceLOWANE na ustalone kierunki rozwoju.

Również z punktu widzenia województwa podlaskiego i jego rozwoju za zasadne uznać należy wspieranie rozwoju klastrów gospodarczych. Inicjatywy związane z tworzeniem tego rodzaju skupisk w sektorze wyrobów z drewna i mebli były podejmowane, jednak na chwilę obecną żadne nie funkcjonują.

W trakcie badań dla Ministerstwa Rozwoju Regionalnego w roku 2007 została zidentyfikowana inicjatywa pod nazwą Podlaski Klaster Drzewny. Źródłem tej inicjatyw był projekt Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP): „Program szkoleń promujących clustering”. W spotkaniach uczestniczyło na pierwszym etapie spotkań około 20 firm, w następnych fazach projektu zaś kolejnych 20 firm, natomiast w październiku 2007 roku w Łomży projekt skupił następne 10 firm drzewnych. Chęć współpracy w formie stowarzyszenia zadeklarowało niemal 100% podmiotów z województwa podlaskiego biorących udział w projekcie. Jednak w roku 2007 gotowych do zawiązania inicjatywy klastrowej było 40 firm. Ostatecznie firmy nie mogły porozumieć się między sobą. Innym powodem był brak lidera wywodzącego się z przedsiębiorców branży drzewnej czy z instytucji otoczenia biznesu, który skupiałby wokół siebie podmioty z branży.¹⁶¹

Podmioty uczestniczące w szeregu spotkań szkoleniowych branży drzewnej w ramach projektu w procesie pracy grupowej wskazały na wiele celów wspólnych do realizacji w sformalizowanej strukturze klastrowej. Wśród nich do najbardziej istotnych zaliczono:

¹⁶⁰ M. Ziółkowski, *Zarządzanie strategiczne w polskim samorządzie terytorialnym*, [w:] *Nowe zarządzanie publiczne w polskim samorządzie terytorialnym*, red. A. Zalewski, SGH, Warszawa 2005, s. 93.

¹⁶¹ *Rozwój struktur klastrowych w Polsce wschodniej*, red. B. Pławgo, MRR, Warszawa, grudzień 2007, s. 2011.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

większą siłę przebicia/oddziaływania, niższe koszty zakupu surowca, stabilizację dostaw oraz sprzedaży, zaplecze ze strony kadry pracowniczej i dozoru, koordynację polityki cenowej i asortymentowej, koordynację polityki lobbingowej, uporządkowany przepływ informacji nt. rynku, konkurencji, rozwój firm z obsługi „okołoklastrowej”, zapewnienie profesjonalnej obsługi klientów, optymalizację procesu inwestycyjnego, wspólny marketing. Jednak według stanu na grudzień 2007, kiedy były realizowane badania dla MRR, inicjatywa miała jedynie sformułowaną wstępną wersję założeń¹⁶².

Zamiast Podlaskiego Klastra Drzewnego autorzy opracowania „Klastry jako potencjał rozwoju – województwo podlaskie” zidentyfikowali w 2010 roku Północno-Wschodni, Innowacyjny Klaster Drzewny (Meblarski). W 2008 roku zostało podpisane Porozumienie Partnerskie w sprawie jego powołania. Koordynatorem jest Park Naukowo-Technologiczny Polska-Wschód w Suwałkach. Jego zadaniem jest obsługa organizacyjno-administracyjna działalności klastra¹⁶³. Inicjatywa została powołana głównie po to, by móc zacząć się ubiegać o dostępne środki unijne. Realizowane działania polegają na współpracy w ustalonych wspólnie obszarach, promowaniu członków inicjatywy, organizowaniu i wykorzystywaniu wyników badań naukowych oraz utworzeniu wspólnej platformy technologicznej i zakupowej, a także działalności szkoleniowej.

Obecnie jednak brak informacji o działalności tej struktury. Niewątpliwie należy stwierdzić, że rozwój klastrów gospodarczych poprzez tworzenie inicjatyw klastrowych znacząco mógłby przyczynić się do poprawy sytuacji producentów wyrobów z drewna i mebli w województwie podlaskim. Szczególnie że wśród charakterystycznych cech skupisk wyspecjalizowanych przedsiębiorstw, jakimi są inicjatywy klastrowe, możliwe jest i jednoczesne konkurowanie, i współpraca. Współpraca jest szczególnie ważna z punktu widzenia małych przedsiębiorstw, które często ze względu na ograniczone zasoby nie mogą sobie pozwolić np. na wejście ze swoim produktem do sieci handlowej, a staje się to możliwe w ramach wspólnej marki, pod szyldem której działa kilka podmiotów.

Właściwa polityka dotycząca klastrów jest tym bardziej istotna, iż w Polsce większość firm analizowanego sektora to bardzo małe podmioty. W opinii doc. dra Władysława Strykowskiego z Instytutu Technologii Drewna w Poznaniu, ważne jest zachęcanie tych podmiotów do tworzenia inicjatyw klastrowych. Szczególnym przykładem klastra jest IKEA. Poza tym silna tendencja do tworzenia klastrów istnieje w słowackim przemyśle drzewnym. To właśnie konieczność sprostania konkurencji przemysłu amerykańskiego i azjatyckiego będzie wymuszać na producentach z Europy tworzenie również na szerszą skalę klastrów.¹⁶⁴

7.1.4. Czynniki międzynarodowe

7.1.4.1. Certyfikacja gospodarki leśnej

Stale rosnące wymagania w zakresie ochrony środowiska oraz wzrost świadomości w dziedzinie ekologii powodują pojawienie się potrzeby rozwiązania wielu współczesnych problemów środowiskowych. Obecnie wiele firm rozpoczęło poszukiwanie sposobów na

¹⁶² B. Pławgo, M. Klimczuk, M. Citkowski, *Klastry jako potencjał rozwoju – województwo podlaskie*, BFKK, Białystok 2010, s. 77.

¹⁶³ Ibidem, s. 81-82.

¹⁶⁴ M. Marianowska, *Polskie tartaki poza europejską listą*, „Gazeta Przemysłu Drzewnego”, lipiec 2005, s. 17.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

ograniczenie niekorzystnego oddziaływania na środowisko¹⁶⁵. Jedną z możliwości jest wdrożenie systemu zarządzania środowiskowego.

Najpopularniejszymi standardami, które definiują wymagania odnośnie systemów środowiskowych, są przede wszystkim¹⁶⁶: 1) ISO 14001:2004 Environmental Management Systems (EMS) – System Zarządzania Środowiskowego; 2) EMAS Eco Management and Audit Scheme – System Ekozarządzania i Audytu; 3) FSC Forest Stewardship Council – System Certyfikacji Kontroli Pochodzenia Produktu oraz Gospodarki Leśnej; 4) PEFC Programme for the Endorsement of Forest Certification Schemes – Program Zatwierdzenia Systemów Certyfikacji Leśnej.

Posiadanie stosownych certyfikatów coraz częściej warunkuje współpracę na rynku drzewnym¹⁶⁷. Jednymi z najbardziej znanych firm, które bardzo wysoko stawiają wymagania odnośnie ochrony środowiska i certyfikacji produktów drzewnych, są np. IKEA oraz Castorama. Tego typu działania tworzą nowe możliwości dla firm pozyskujących drewno w sposób racjonalny. Celem certyfikacji gospodarki leśnej jest zapewnienie ostatecznego odbiorcy wyrobu, że wybiera i kupuje produkt pochodzący z lasów, w których spełnione są wszystkie standardy racjonalnej gospodarki leśnej. Certyfikat gwarantuje, że kupując dany produkt nie przyczynia się on do niszczenia środowiska naturalnego, łamania praw pracowników, nielegalnego wykorzystania zasobów naturalnych czy zubożenia bioróżnorodności ekosystemów leśnych. Poddanie się certyfikacji jest wyzwaniem dla sektora leśnego i drzewnego w Europie. Zagadnienie to jest szczególnie ważne dla Polski, gdzie zdecydowana większość powierzchni leśnej jest własnością państwa, zarządzaną przez Lasy Państwowe, a z drugiej strony – sektor drzewny jest prawie w całości własnością prywatną. Jednocześnie Polska, jako jeden z pierwszych krajów w Europie, zdecydowała się na przeprowadzenie certyfikacji Lasów Państwowych (według zasad FSC).

Podstawową korzyścią z wdrożenia certyfikowanego systemu zarządzania środowiskowego jest ukazanie zaangażowania firmy w ochronę środowiska. Celem opracowania norm ISO serii 14000 było zdefiniowanie podstawowych wymagań w odniesieniu do systemu zarządzania środowiskowego. Normy te stanowią instrument wspomagający świadome oddziaływanie ekologiczne przedsiębiorstwa z korzyścią dla środowiska.

System zarządzania oparty na normach ISO z serii 14000¹⁶⁸ ma za zadanie umożliwić i udokumentować osiągnięcia z zakresu ochrony środowiska poprzez kontrolowanie wpływu działalności danej organizacji na środowisko. Wymaga on, aby organizacja ustanowiła, udokumentowała, wdrożyła, utrzymywała i ciągle doskonaliła system zarządzania środowiskowego oraz określa, jak będzie spełniać te wymagania. System ten przewidziany jest do wprowadzenia w różnych podmiotach i zawiera wyłącznie wymagania, które mogą być obiektywnie weryfikowane, nie obejmując jednak wymagań związanych z BHP, które zawarte są w systemie ISO 18000.

¹⁶⁵ Portal lrqa.pl, ISO 14001:2004, online, protokół dostęp: <http://www.lrqa.pl/zakres-dzialalnosci/certyfikacja/153996-iso-140012004.aspx>, data dostępu 25.09.2011.

¹⁶⁶ D. Gieffing (i in.), *Certyfikacja gospodarki leśnej w użytkowaniu lasu w Polsce*, Wydział Leśny SGGW w Warszawie, Warszawa 2009, s. 6.

¹⁶⁷ Portal podlogi.info, *Czy certyfikacja drewna jest potrzebna?*, 23.06.2010, online, protokół dostęp: <http://www.podlogi.info/forum/viewtopic.php?t=524>, data dostępu 25.09.2011.

¹⁶⁸ Ibidem, s. 5.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

W Europie norma ISO 14001 została opublikowana przez Europejski Komitet Normalizacyjny (CEN – fr. Comité Européen de Normalisation) jako norma EN ISO 14001, a w Polsce znana jest jako PN-EN ISO 14001¹⁶⁹. Normy ISO serii 14000, podobnie jak normy ISO serii 9000, są instrumentami dobrowolnymi, dostarczającymi praktyczne i realne rozwiązania problemów środowiskowych oraz stanowiącymi skuteczne i proste narzędzie ciągłej poprawy i doskonalenia systemu organizacyjnego przedsiębiorstwa.

Wprowadzenie systemu zarządzania środowiskowego przynosi firmie różnorodne korzyści, do których należą¹⁷⁰: a) w obszarze zarządzania i finansów: redukcja kosztów energii, surowców, usuwania odpadów; redukcja kosztów ponoszonych za zaistniałe sytuacje awaryjne; oszczędność czasu i ludzkiego wysiłku przy wykorzystaniu umiejętności i zasobów firmy; racjonalne skalkulowanie kosztów ubezpieczeń; szybsze wykrywanie i usuwanie nieprawidłowości; możliwość wprowadzania działań zapobiegawczych przed wystąpieniem szkodliwych efektów środowiskowych; b) w obszarze prawno-społecznym: polepszenie wizerunku firmy w oczach klientów; polepszenie stosunków z władzami i grupami zainteresowanymi; spełnienie wymogów inwestorów i polepszenie dostępu do kapitału; ułatwienia w otrzymywaniu odpowiednich zezwoleń poprzez prezentację właściwego stosunku do spraw ochrony środowiska.

Rozwinięciem systemu ISO 14001 na terytorium Unii Europejskiej jest system EMAS, czyli Europejski System Eko-Zarządzania i Audytu. System ten jest w pełni zgodny z wymaganiami norm ISO 14000 i wprowadzony został na obszarze Unii Europejskiej rozporządzeniem Rady Europy nr 1836/93¹⁷¹. Polska, w dniu przystąpienia do Unii Europejskiej została zobowiązana do stworzenia odpowiednich warunków dla funkcjonowania tego systemu. EMAS, podobnie jak system związany z normami ISO 14001, jest systemem dobrowolnym. Został on przewidziany dla wszystkich organizacji, w tym m.in. przedsiębiorstw, organów administracji, placówek edukacyjnych, usługowych, które oddziałują w jakikolwiek sposób na środowisko.

EMAS zakłada stworzenie instrumentu rynkowego, który byłby wzorcowy i jednocześnie dobrowolny. Wymagania w nim zawarte opierają się na zmniejszeniu szkodliwości oddziaływania na środowisko, przy jednoczesnym rzetelnym i wiarygodnym sposobie informowania o działalności środowiskowej.¹⁷²

Jeśli zaś chodzi o systemy certyfikacji niezależne, to zarówno FSC, jak i PEFC to systemy działające na zasadzie współuczestnictwa wielu podmiotów w tworzeniu szczegółowych, narodowych standardów certyfikacji¹⁷³. Punktem wyjścia tworzonych polskich standardów certyfikacji FSC są zasady ustalone przez FSC jako uniwersalne dla lasów świata. W obydwu systemach wyróżnić można dwa obszary certyfikacji: pierwszy związany bezpośrednio z prowadzeniem gospodarki leśnej oraz drugi związany ze śledzeniem przepływu towarów od certyfikowanego źródła pochodzenia do punktu sprzedaży. Istniejące i funkcjonujące w świecie programy certyfikacji w zakresie użytkowania zasobów naturalnych zostały opracowane przede wszystkim pod kątem drewna i produktów rolnictwa. Programy na poziomie międzynarodowym, krajowym i regionalnym skupione są zwłaszcza

¹⁶⁹ Ibidem.

¹⁷⁰ Ibidem.

¹⁷¹ D. Giefing (i in.), *Certyfikacja gospodarki leśnej...*, op.cit., s. 6.

¹⁷² Portal [iso.org.pl](http://www.iso.org.pl), *Charakterystyka EMAS*, online, protokół dostęp: <http://www.iso.org.pl/emas>, data dostępu 25.09.2011.

¹⁷³ D. Giefing (i in.), *Certyfikacja gospodarki leśnej...*, op.cit., s. 6.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

na produktach drzewnych. Natomiast najczęściej marginalnie traktują surowce i produkty ubocznego użytkowania lasu. Systemy certyfikacji społecznej odnoszą się również do kwestii etyki w handlu. Mają zapewniać, że warunki pracy są godziwe, a otrzymywane korzyści równomiernie podzielone pomiędzy podmioty zaangażowane w produkcję i handel.¹⁷⁴

Certyfikacja FSC jest oceną zgodności postępowania podmiotu certyfikacji, m.in. właścicieli i zarządców lasów, firm przetwórstwa drzewnego, handlowców, papierni, drukarni, z zapisami odpowiednich standardów systemu FSC¹⁷⁵. Certyfikat nadawany jest na 5 lat, w czasie których przynajmniej corocznie jednostka certyfikująca sprawdza zgodność postępowania certyfikowanego ze standardami systemu FSC. W przypadku odnotowania odstępstw od wymogów FSC, audytor zaleca tzw. działania naprawcze¹⁷⁶.

System FSC wyróżnia dwa rodzaje certyfikacji: Certyfikat gospodarki leśnej FSC FM (Forest Management) i Certyfikat kontroli pochodzenia FSC CoC (Chain of Custody). Certyfikat gospodarki leśnej FSC FM przeznaczony jest dla właścicieli i zarządców obszarów leśnych¹⁷⁷. Lasy z certyfikatem FSC zarządzane są zgodnie z najwyższymi światowymi standardami ochrony środowiska, poszanowaniem wartości społecznych miejscowej ludności oraz jednoczesnym zachowaniem zasad ekonomicznych prowadzenia gospodarki leśnej. Certyfikat FSC FM jest gwarancją, że las certyfikowany zarządzany jest według zasad prawidłowej gospodarki leśnej. Oznacza to, że w lasach z certyfikatem FSC między innymi¹⁷⁸: unika się stosowania pestycydów; zachowuje się martwe drewno do naturalnego rozkładu; ochrania się rzadkie gatunki fauny i flory; dąży się do zachowania w stanie naturalnym części ekosystemów leśnych; nie wprowadza się roślin obcego pochodzenia, a w szczególności roślin modyfikowanych genetycznie; chroni się obszary o wyjątkowych walorach społecznych i przyrodniczych.

Posiadacz certyfikatu FSC FM CoC może sprzedawać produkty drzewne, np. drewno użytkowe, choinki, zrębki i nie drzewne, np. żywice, owoce runa leśnego, owoce drzew leśnych, korek, kauczuk, oznakowując tę sprzedaż oświadczeniem FSC Czyste – pochodzące w całości z lasu certyfikowanego¹⁷⁹. W ten sposób produkty te mogą trafić do konsumenta ostatecznego lub do dalszych etapów ich przetwórstwa. Certyfikat FSC CoC przeznaczony jest dla m.in. przedsiębiorców branży drzewnej, papierniczej, handlowców, dystrybutorów, pośredników, drukarni, wydawnictw¹⁸⁰. Podstawowym warunkiem posługiwania się certyfikatem FSC CoC jest zaopatrywanie się w certyfikowany surowiec na potrzeby swojej produkcji/handlu oraz posiadanie numeru certyfikatu nadanego przez jednostkę certyfikującą po pozytywnie przebytym audycie. Indywidualny kod certyfikatu umożliwia zidentyfikowanie posiadacza certyfikatu w międzynarodowej bazie danych FSC.

Wdrożone wymogi certyfikatu FSC umożliwiają kontrolę przepływu surowca na każdym etapie łańcucha produkcji, a w efekcie sprzedaż i oznakowanie produktów wytworzonych z certyfikowanych źródeł pochodzenia produktu (tj. od lasu do klienta).

¹⁷⁴ Ibidem, s. 7.

¹⁷⁵ Strona Forest Stewardship Council, *Proces certyfikacji FSC*, online, protokół dostęp: <http://pl.fsc.org/certyfikaty-fsc/proces-certyfikacji-fsc/>, data dostępu 25.09.2011.

¹⁷⁶ Na terenie Polski znajdują się cztery jednostki certyfikujące w systemie FSC. Są to: Bureau Veritas Certification Polska Sp. z o.o. w Warszawie, Control Union Poland w Zielonej Górze, NEPCON Sp. z o.o. w Krakowie oraz SGS Polska Sp. z o.o. w Gdyni (stan wrzesień 2011).

¹⁷⁷ Ibidem.

¹⁷⁸ Ibidem.

¹⁷⁹ Ibidem.

¹⁸⁰ Ibidem.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Wszystkie ogniwa łańcucha muszą posiadać certyfikaty FSC CoC, aby w żadnym jego miejscu nie powstała luka.

PEFC Council (Programme for the Endorsement of Forest Certification Schemes – Program Zatwierdzenia Systemów Certyfikacji Leśnej) jest niezależną, pozarządową organizacją non-profit. Została ona założona w 1999 roku, a jej głównym celem jest promocja trwale zrównoważonej gospodarki leśnej poprzez certyfikację wykonywaną przez jednostki niezależne¹⁸¹. PEFC potwierdza, że nabywcy drewna i wyrobów z papieru promują zrównoważoną gospodarkę leśną. PEFC jest ogólnosiwiatową organizacją powołaną dla oceny i wzajemnego uznawania krajowych systemów certyfikacji, opracowanych przez wiele zainteresowanych stron. PEFC na produkcie¹⁸²: oznacza, że produkt pochodzi z drewna certyfikowanego według standardów PEFC; gwarantuje, że całość lub część surowca użytego do jego produkcji pochodzi z lasów z certyfikatem PEFC; oznacza, że gospodarka w nich prowadzona bierze pod uwagę aspekty ekonomiczne, społeczne i ekologiczne i jest zgodna z zasadami PEFC; oznacza, że pochodzenie surowca drzewnego (drewna, papieru) zawartego w wyrobie jest znane – aż do miejsca jego pozyskania w lesie.

Idea certyfikacji drewna jest istotna z punktu widzenia zarówno producenta z sektora wyrobów z drewna i mebli, jak i samych odbiorców końcowych wyrobów finalnych. Wydaje się, że mimo obecnej dowolności stosowania systemów będzie następował coraz większy nacisk na ich wprowadzanie. Wielkie sieci, w postaci na przykład marketów budowlanych, chcą, aby produkty, które będą w nich sprzedawane, posiadały odpowiednie potwierdzenia źródeł pochodzenia surowca. Coraz bardziej zamożny i świadomy konsument również będzie przywiązywał do tego znaczącą uwagę. Sytuacja taka wymusza więc konieczność certyfikacji, a z punktu widzenia producentów z sektora fakt, że Lasy Państwowe chętnie biorą udział w tego rodzaju działaniach, wydaje się mieć korzystne oddziaływanie już obecnie, jak i w przyszłości, na producentów wyrobów z drewna i mebli.

7.2. Analiza czynników podażowych

7.2.1. Czynniki ekonomiczne

7.2.1.1. Koszty pracy

Najogólniej koszty pracy można podzielić na wewnętrzne i zewnętrzne. Pierwsze ustanawiane są przez pracodawcę. Zalicza się do nich głównie: charakter przedsiębiorstwa, rodzaj produkcji, stosowane techniki i technologie produkcji oraz liczbę zatrudnionych. Drugie określane są odgórnie drogą legislacyjną i narzucane przedsiębiorstwom obligatoryjnie. Można do nich zaliczyć: podatek od wynagrodzeń, wysokość płacy minimalnej oraz uregulowania określone w przepisach prawa pracy. Kolejnym czynnikiem determinującym wysokość kosztów pracy jest rynek pracy, a dokładniej dostępność do

¹⁸¹ Strona PEFC Polska, <http://www.pefc-polska.pl>, data dostępu 25.09.2011.

¹⁸² Portal ekologia.pl, *PEFC*, 14.01.2010, online, protokół dostępu <http://znaki.ekologia.pl/produkty/PEFC,11663.html>, data dostępu 25.09.2011.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

pracowników o określonych kwalifikacjach oraz wysokość płac w otoczeniu przedsiębiorstwa.¹⁸³

W statystykach Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) koszty pracy analizowane są od 1993 roku. Badania są przeprowadzane co 4 lata, zgodnie z zaleceniami Eurostatu. Ostatnie zostały zrealizowane w 2008 roku. W ujęciu tej instytucji koszty definiowane są jako koszty ponoszone przez pracodawcę na rzecz pozyskania, wykorzystania, utrzymania i doskonalenia zasobów pracy. Koszty pracy stanowią sumę wynagrodzeń brutto (łącznie z zaliczkami na poczet podatku dochodowego od osób fizycznych i ze składkami na obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe płaconymi przez ubezpieczonego pracownika) oraz pozapłacowych wydatków (m.in. składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe opłacanych przez pracodawcę, wydatków na doskonalenie, kształcenie i przekwalifikowanie kadr). Koszty zatrudnienia (koszty kompensaty) w ujęciu rachunków narodowych stanowią element rachunku tworzenia dochodów i obejmują: wynagrodzenia (wynagrodzenia dotyczą kwot zarachowanych w koszty działalności danego okresu, nie ujmują zatem wypłat z tytułu udziału w zysku i w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach), składki na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne (płacone przez pracodawców i ubezpieczonych pracowników) powiększone o składki na Fundusz Pracy oraz inne koszty związane z zatrudnieniem, np. nagrody, stypendia fundowane oraz premie niezaliczone do wynagrodzeń, a także odpisy na zakładowy fundusz świadczeń socjalnych, diety delegacji służbowych, diety poselskie i senatorskie, w przypadku dochodów w sektorze gospodarstw domowych dochody określone jako inne dochody związane z pracą najemną”.¹⁸⁴

Zasadnicza różnica między kosztami pracy w rozumieniu statystyki pracy i kosztami zatrudnienia (kosztami kompensaty) dla potrzeb rachunków narodowych wynika z faktu, że badaniem kosztów pracy w statystyce rynku pracy objęte są jednostki o liczbie pracujących 10 i więcej osób oraz prowadzące działalność gospodarczą zaliczoną do sekcji od A do O PKD. Natomiast w rachunkach narodowych obserwacja statystyczna obejmuje przedsiębiorstwa, bez względu na liczbę pracujących oraz gospodarstwa domowe w legalnej, jak również w szarej strefie.

Na podstawie danych z roku 2004 i 2008 można stwierdzić, że zarówno koszty na 1 zatrudnionego ogółem, jak i koszty przeciętne pracy na 1 godzinę opłaconą i przepracowaną w badanym okresie wzrosły. W roku 2004 w gospodarce ogółem koszty pracy na 1 zatrudnionego wyniosły 3 111,64 zł, zaś w roku 2008 już 3 986,50 zł. Oznacza to przyrost o 28,1% w okresie 5 lat. Przyrost tego miernika był nieco większy w dziale przetwórstwa przemysłowego ogółem i wyniósł 30,0%. Natomiast w przypadku zarówno produkcji drewna i wyrobów z drewna, jak też produkcji mebli, koszty pracy na 1 zatrudnionego zmieniły się w bardzo podobnym procencie jak średnio dla przetwórstwa przemysłowego (odpowiednio o 30,5% oraz 30,1%). Spośród przedstawionych w tabeli 8. wskaźników szczególnie warto zwrócić uwagę na znacząco silny wzrost kosztów 1 godziny przepracowanej ogółem. Okazuje się, że w przypadku tego miernika w roku 2008 nastąpił wzrost o 25,3%, i był niższy od wzrostu w przypadku działu gospodarki przetwórstwo przemysłowe, gdzie wskaźnik ten w badanym okresie wzrósł z 18,68 zł do 21,06 zł, czyli o 32,1%. Wzrost ten w badanych

¹⁸³ J. Bernais, J. Ingram, *Controlling personalny i koszty pracy*, Wyd. AE im. K. Adamieckiego w Katowicach, Katowice 2005, [za:] I. Kraj-Gabryś, *Koszty pracy w Polsce na tle Unii Europejskiej*, online, protokół dostępu: http://mikroekonomia.net/system/publication_files/86/original/13.pdf?1314879491, data dostępu 30.09.2011.

¹⁸⁴ GUS, *Koszty pracy w gospodarce narodowej w 2008 r.*, Warszawa 2009, s. 15-16.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
 Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
 SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

sektorach produkcji wyrobów z drewna i mebli wyniósł zaś nieco więcej, bo około 33%. Wzrost przeciętnego kosztu pracy 1 godziny opłaconej nie był aż tak znaczny, bo w przypadku gospodarki ogółem w okresie 2004-2008 wyniósł 24,4%, dla przetwórstwa przemysłowego 29,8%, produkcji drewna i wyrobów z drewna 31,5%, zaś produkcji mebli 31,7%.

Tabela 21. Podstawowe mierniki kosztów pracy ogółem w Polsce w roku 2004 i 2008

Wyszczególnienie	2004			2008		
	Na 1 zatrudnionego ogółem	Przeciętny koszt pracy 1 godziny opłaconej	Przeciętny koszt pracy 1 godziny przepracowanej	Na 1 zatrudnionego ogółem	Przeciętny koszt pracy 1 godziny opłaconej	Przeciętny koszt pracy 1 godziny przepracowanej
Ogółem	3 111,64	19,26	22,22	3 986,50	23,96	27,85
Przetwórstwo przemysłowe	2 749,08	16,22	18,68	3 572,90	21,06	24,68
Produkcja drewna i wyrobów z drewna oraz ze słomy i wikliny	2 026,69	11,99	13,70	2 644,19	15,77	18,28
Produkcja mebli, pozostała działalność produkcyjna	2 107,12	12,41	14,25	2 740,83	16,35	18,97

Źródło: GUS, Koszty pracy w gospodarce narodowej w 2004 r., Warszawa 2005, s. 126-128, 133-135, 140-142; GUS, Koszty pracy w gospodarce narodowej w 2008 r., Warszawa 2009, s. 77-78.

Generalnie jednak analiza danych zawartych w tabeli 8. pozwala stwierdzić, że mimo nieco wyższego przyrostu analizowanych trzech wskaźników dla sektora produkcji drewna i wyrobów z drewna oraz mebli wartości bezwzględne powyższych mierników są niższe niż średnio w gospodarce. Okazuje się bowiem, że koszty pracy na 1 zatrudnionego ogółem wynosiły w 2008 roku 3 986,50 zł, zaś w tym samym roku przy produkcji drewna i wyrobów z drewna osiągnęły poziom 2 644,19 zł, co stanowiło 66,3% kosztów pracy na 1 zatrudnionego ogółem. Również w przypadku produkcji mebli wskaźnik ten był niższy niż w gospodarce ogółem, gdyż wyniósł 68% tych kosztów w kraju. W porównaniu do kosztów pracy na 1 zatrudnionego w przetwórstwie przemysłowym ogółem, koszty pracy na 1 zatrudnionego w produkcji drewna i wyrobów z drewna wyniosły 74%. Natomiast w przypadku produkcji mebli koszty pracy na 1 zatrudnionego stanowiły 76,7% tego wskaźnika w przetwórstwie przemysłowym. Również przeciętny koszt pracy 1 godziny opłaconej i przepracowanej w produkcji drewna i wyrobów z drewna oraz mebli był niższy od średniej ogółem w gospodarce. Wyniósł odpowiednio 65,8% i 68,2% (odpowiednio 15,77 zł i 16,35 zł) średniej ogółem przeciętnego kosztu pracy 1 godziny przepracowanej w gospodarce ogółem wynoszącej 27,85 zł oraz 65,6% i 68,1% (odpowiednio 18,28 zł i 18,97 zł) średniej ogółem przeciętnego kosztu pracy 1 godziny przepracowanej w gospodarce ogółem, która ukształtowała się na poziomie 23,96 zł. Podobną tendencję można dostrzec w przypadku porównania kosztów przeciętnych 1 godziny opłaconej i przepracowanej w porównaniu do przetwórstwa przemysłowego. Również w tym przypadku przeciętny koszt pracy 1 godziny był niższy w sektorach produkcji drewna i wyrobów z drewna – o około 74% oraz mebli – o około 77%.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Badanie kosztów pracy w 2008 roku umożliwiło także analizę podstawowych informacji o kosztach pracy według województw. Koszty pracy w przeliczeniu na 1 zatrudnionego w gospodarce ogółem w województwie podlaskim były w roku 2008 o 9,6% niższe w porównaniu do średniej w kraju, jednak nie należały do najniższych, ale do najwyższych w Polsce. Natomiast koszty w przeliczeniu na 1 godzinę opłaconą, jak i przepracowaną były niższe o 7,6% w porównaniu do kraju. Najwyższe koszty pracy w 2008 roku w przeliczeniu na 1 zatrudnionego, na 1 godzinę przepracowaną i 1 godzinę opłaconą wystąpiły w województwach: mazowieckim, śląskim, dolnośląskim i pomorskim. Natomiast najniższe koszty pracy zanotowano w województwie podkarpackim oraz – w przeliczeniu na 1 zatrudnionego i na 1 godzinę opłaconą – w województwach łódzkim i świętokrzyskim. Różnica między wartościami skrajnymi w koszcie pracy na 1 zatrudnionego wyniosła 1 982,58 zł. W stosunku do kosztów pracy na 1 zatrudnionego w gospodarce narodowej, koszty pracy w województwie mazowieckim były wyższe o 30%, a w województwie podkarpackim niższe o 20%.

Porównując w 2004 roku w województwie podlaskim koszty pracy w przeliczeniu na 1 zatrudnionego były niższe od średniej krajowej o 16,4%, zaś koszty pracy w przeliczeniu na 1 godzinę opłaconą i 1 godzinę przepracowaną były niższe odpowiednio o 14,3% i 14,9%. Jednocześnie w badanym 2004 roku najwyższe koszty pracy wystąpiły w województwie mazowieckim, natomiast najniższe w podkarpackim. Różnica między wartościami skrajnymi w koszcie pracy na 1 zatrudnionego wyniosła 1 638,49 zł. W stosunku do kosztów pracy na 1 zatrudnionego w gospodarce narodowej, koszty pracy w województwie mazowieckim były wyższe o 35%, a w województwie podkarpackim niższe o 18%.¹⁸⁵

Analiza tych samych wskaźników przeprowadzona w porównaniu do średniej w przetwórstwie przemysłowym wskazuje, że w roku 2008 koszty pracy w przeliczeniu na 1 zatrudnionego w przetwórstwie przemysłowym wyniosły w Polsce 3 572,90 zł, podczas gdy w województwie podlaskim osiągnęły wartość 3 165,40 zł. Oznacza to, że stanowiły one 88,6% tych kosztów. W roku 2004 ich udział w kosztach przeciętnych na 1 zatrudnionego wyniósł natomiast 87% w województwie podlaskim.¹⁸⁶

Dalsza analiza dotyczyła udziału kosztów płacowych i pozapłacowych w kosztach pracy ogółem. Koszty płacowe to wynagrodzenia brutto (łącznie z zaliczkami na poczet podatku dochodowego od osób fizycznych i ze składkami na obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe płaconymi przez ubezpieczonego pracownika). Natomiast koszty pozapłacowe stanowią na przykład składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe opłacane przez pracodawcę, wydatki na doskonalenie, kształcenie i przekwalifikowanie kadr, poniesione w celu pozyskania, utrzymania, przekwalifikowania i doskonalenia kadr. Do czynników kształtujących koszty pracy w jednostce należą więc wielkość i struktura zatrudnienia, wynagrodzenia za pracę oraz pozapłacowe koszty zatrudnienia.

Analiza kosztów płacowych w okresie lat 2004 i 2008 wskazuje, że w roku 2008 nastąpił ich wzrost ogółem w gospodarce kraju o 30,3%. W tym samym okresie koszty płacowe w sektorze przetwórstw wzrosły o 33,4%. Wzrost dla dwóch analizowanych sektorów produkcji wyrobów z drewna i mebli był zaś nieco wyższy, gdyż w roku 2008

¹⁸⁵ GUS, *Koszty pracy w gospodarce narodowej w 2004 r.*, Warszawa 2005, s. 282-290; GUS, *Koszty pracy w gospodarce narodowej w 2008 r.*, Warszawa 2009, s. 161-166.

¹⁸⁶ Ibidem.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
 Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
 SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

koszty te wzrosły odpowiednio z 1 560,04 zł do 2 105,74 zł oraz w produkcji mebli z 1 619,58 zł do 2 190,6 zł. W produkcji mebli stanowiły one 76,9% wszystkich kosztów pracy w roku 2004 w tej sekcji przetwórstwa przemysłowego. Natomiast udział ten nieco wzrósł w roku 2008, gdyż dla produkcji wyrobów z drewna koszty płacowe stanowiły 79,6% wysokości kosztów ogółem, zaś dla produkcji mebli 79,9% kosztów ogółem w tej sekcji.

Celem pogłębienia powyższych danych dokonać można analizy zmiany w przeciętnym wynagrodzeniu brutto w badanym okresie. W roku 2004 ogólnie średnie wynagrodzenie wynosiło 2 396,40 zł, zaś w 2008 roku wzrosło o 30,3% do poziomu 3 122,26 zł, co oznacza, że średnioroczny przyrost stanowił około 7,5%. W produkcji wyrobów z drewna przyrost w roku 2008 w porównaniu do 2004 wyniósł 35,4%, zaś dla produkcji mebli bardzo podobnie, bo 35,3%. Można więc stwierdzić, że w okresie badanych 4 lat następował średnioroczny przyrost wynagrodzenia brutto wynoszący 8,7% i był on wyższy od przyrostu liczonego dla przetwórstwa ogółem, który wyniósł w tym samym przedziale czasu 8,3%.

Tabela 22. Płacowe i pozapłacowe koszty pracy przypadające na 1 zatrudnionego wg wybranych rodzajów działalności w roku 2004 i 2008

Wyszczególnienie	2004			2008		
	Koszty ogółem	Koszty płacowe	Koszty pozapłacowe	Ogółem	Koszty płacowe	Koszty pozapłacowe
Ogółem	3 111,64	2 396,70	714,94	3 986,50	3 122,26	864,24
Przetwórstwo przemysłowe	2 749,08	2 101,33	647,75	3 572,90	2 804,10	768,80
Produkcja drewna i wyrobów z drewna oraz ze słomy i wikliny	2 026,69	1 560,04	466,65	2 644,19	2 105,74	538,45
Produkcja mebli, pozostała działalność produkcyjna	2 107,12	1 619,58	487,54	2 740,83	2 190,66	550,17

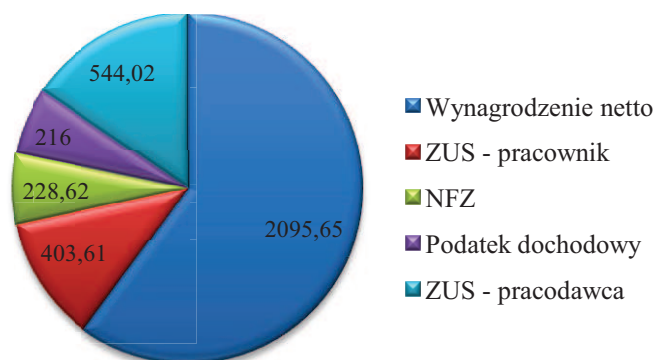
Źródło: GUS, *Koszty pracy w gospodarce narodowej w 2004 r.*, Warszawa 2005, s. 217-218, 240-242; GUS, *Koszty pracy w gospodarce narodowej w 2008 r.*, Warszawa 2009, s. 129-130, 147-149.

Celem uzupełnienia analizy kosztów pracy warto zwrócić uwagę na inne ich elementy ważne z punktu widzenia pracodawcy. Stwierdzić trzeba, że najistotniejszą częścią obciążeń podatkowych i paropodatkowych, nakładanych na osoby pracujące na podstawie umowy o pracę są składki na ubezpieczenia społeczne opłacane przez pracodawcę i pracownika, które łącznie stanowią blisko 1/3 kosztów pracy.¹⁸⁷ Na wykresie 2. przedstawiono, jak kształtowała się struktura kosztów pracy dla przeciętnego wynagrodzenia brutto 2 943,88 zł w 2008 roku.

¹⁸⁷ Ministerstwo Pracy i Polityki Socjalnej, *Opodatkowanie pracy i wynagrodzenie minimalne, wpływ na rynek pracy w Polsce*, Departament Analiz Ekonomicznych i Prognoz, Warszawa 2005, s. 4-6, [za:] I. Kraj-Gabryś, *Koszty pracy w Polsce na tle...*, op.cit.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Wykres 2. Struktura kosztów pracy dla przeciętnego wynagrodzenia w 2008 roku

Źródło: Ł. Nadolny, *Klin podatkowy w Polsce na tle krajów Unii Europejskiej*, „Polityka Społeczna” 2009, nr 5-6 (422-423), s. 12.

Zasadniczo pozapłacowe koszty pracy, czyli „klin podatkowy”, stanowią w Polsce blisko 40% obciążeń związanych z zatrudnieniem pracownika. O ich wysokości decydują podatki dochodowe oraz składki na ubezpieczenie społeczne, opłacane zarówno przez pracodawców, jak i pracowników. W konsekwencji, wynagrodzenie otrzymywane przez przeciętnego polskiego pracobiorcę stanowi jedynie 60% kosztów, jakie pokrywa pracodawca. Polska w dwóch ostatnich latach istotnie zredukowała narzuty na płace. W zestawieniu za 2008 rok Polska zdecydowanie się wyróżnia. W porównaniu do 2007 roku obciążenia płac zmalały aż o 3,2 pkt proc. I jest to najwięcej ze wszystkich krajów UE. W większości państw, poza Hiszpanią, Luksemburgiem i Wielką Brytanią, redukcja ta nie przekroczyła 1 pkt proc.

Zbyt wysokie pozapłacowe obciążenia czy zbyt szybki wzrost kosztów pracy ogółem to bariera nie tyle dla wielkich koncernów, ile przede wszystkim dla rodzimych małych i średnich firm. Od kosztów pracy zależy, ile firmy tej pracy są w stanie kupić, a więc ilu pracowników zatrudnią. Dlatego obniżanie pozapłacowych kosztów pracy powinno być ważnym instrumentem walki z bezrobociem.

Szybszy wzrost kosztów pracy w państwach członkowskich o najniższym ich poziomie oznacza tendencję do wyrównywania poziomu kosztów pracy na jednolitym rynku europejskim. W roku 2006 godzinowe koszty pracy w UE-27 były przeciętnie 3,3 raza wyższe niż w Polsce, zaś w 2010 roku były wyższe ok. 2,8 raza. Nieco wyższe niż w Polsce godzinowe koszty pracy pozostają w Czechach, choć różnica zmniejszyła się z ok. 18% w 2006 do ok. 13% w 2010 roku. Natomiast według wstępnych, szacunkowych danych poziom godzinowych kosztów pracy w Polsce mógł w latach 2009-2010 nieznacznie przekroczyć wskazania dla Węgier. Mimo bardzo szybkiego wzrostu, znacznie niższe niż w Polsce pozostają koszty pracy w Bułgarii i Rumunii. W 2010 roku stanowiły one odpowiednio 37% i 62% godzinowych kosztów pracy w Polsce.¹⁸⁸

Malejąca przewaga Polski w zakresie kosztów pracy w stosunku do krajów wysoko rozwiniętych jest istotnym zjawiskiem rozwojowym. Oznacza ona stopniową utratę jednego z głównych atutów konkurencji na rynkach międzynarodowych i w przyciąganiu

¹⁸⁸ J. Chojna, *Konkurencyjność polskiej gospodarki w latach 2007-2010 w kontekście dotychczasowej realizacji Strategii Rozwoju Kraju 2007-2015*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2011, s. 12.

bezpośrednich inwestycji zagranicznych, jakim w okresie transformacji były stosunkowo niskie koszty pracy przy jednocześnie wysokich kwalifikacjach pracowników.¹⁸⁹ Utrata przewagi w zakresie kosztów pracy będzie zmuszać właścicieli firm analizowanego sektora do przestawienia się na inne czynniki tworzenia przewagi konkurencyjnej, jak jakość, marka wyrobów, poziom techniki i innowacyjność.

7.2.1.2. Dostępność infrastruktury transportowej

Można stwierdzić, że większość uwarunkowań regionalnych, takich jak np. wyposażenie w kapitał czy zasoby ludzkie, z wyjątkiem infrastruktury, charakteryzuje się stosunkowo dużą mobilnością. Infrastruktura jest najbardziej umiejscowiona, powiązana z danym obszarem, daną lokalizacją firmy. Dlatego też często poruszonym problemem jest wpływ infrastruktury na procesy rozwoju przestrzennego, a poprzez to na rozwój przedsiębiorstw.¹⁹⁰

Bez wątpienia lepsze wyposażenie danego regionu w urządzenia infrastruktury zachęca do lokalizacji nowych przedsiębiorstw, a co za tym idzie zwiększenia liczby nowych miejsc pracy. Odpowiednie kształtowanie infrastruktury może wręcz wpływać na rozwijanie pożądanego gałęzi przemysłu.¹⁹¹

Szczególnie warto przy tym zwrócić uwagę na sieci transportowe. Infrastruktura transportowa wpływa istotnie na płaszczyznę życia gospodarczego, jego uwarunkowania i potrzeby. Jest również ważna w odniesieniu do życia społecznego i politycznego. Transportem określamy nie tylko przemieszczanie się, ale także wszystkie działania niezbędne do zaistnienia procesu transportowania, czyli „czynności ładunkowe (załadunek, wyładunek, przeładunek) i czynności manipulacyjne”¹⁹². Stąd też można stwierdzić, że infrastruktura transportu realizuje pośrednio lub bezpośrednio cele polityki gospodarczej i społecznej oraz aktywizuje gospodarczo regiony, a także pełni funkcje transportowe, czyli ułatwia pokonywanie odległości i kształtowanie warunków dla przepływu ładunków, ludzi, energii i informacji.¹⁹³

W 2010 roku w Polsce długość publicznych dróg o twardej nawierzchni wynosiła 273 759,8 km. Najwięcej kilometrów dróg zlokalizowanych było w województwie mazowieckim. Przebiegało przez nie 23 650,9 km dróg, co stanowiło 12,3% dróg publicznych o twardej nawierzchni w kraju. Najmniej kilometrów dróg przebiegało przez województwo lubuskie – 8 166,4 km (3%) i opolskie 8 614,6 km (3,1%). Przez teren województwa podlaskiego przebiegało łącznie 11 998,9 km dróg, co stanowiło 4,3% wszystkich dróg publicznych o twardej nawierzchni w tym województwie.¹⁹⁴

Warto przy tym zwrócić uwagę, że w roku 2010 w porównaniu do roku 2008 liczba kilometrów dróg w województwie podlaskim wzrosła o 642,0 km. W porównaniu do innych województw regionu tzw. Polski Wschodniej wynik ten był nieco lepszy niż

¹⁸⁹ J. Chojna, *Konkurencyjność polskiej gospodarki w latach...*, op.cit., s. 13.

¹⁹⁰ M. Klimczuk, *Infrastruktura techniczna jako czynnik rozwoju przedsiębiorstw*, [w:] *Czynniki rozwoju regionalnego Polski Północno-Wschodniej*, red. B. Plawgo, Tom II, WSAP, Białystok 2005, s. 257-268.

¹⁹¹ M. Markowska, *Czynniki rozwoju regionalnego*, [w:] *Gospodarka lokalna w teorii i w praktyce*, red. E. Sobczak, Prace Naukowe AE we Wrocławiu, Wyd. AE im. O. Langego, Wrocław 2002, s. 21.

¹⁹² *Transport i spedycja w handlu zagranicznym*, red. T. Szczepaniak, PWE, Warszawa 2002, s. 16.

¹⁹³ B. Plawgo (i in.), *Startery podlaskiej gospodarki. Analiza gospodarczych obszarów wzrostu i innowacji województwa podlaskiego. Sektor rehabilitacji ...*, op.cit.

¹⁹⁴ GUS, *Bank Danych Regionalnych*, www.stat.gov.pl.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

w województwach podkarpackim – przyrost w analizowanym okresie o 513,9 km i świętokrzyskim – przyrost o 541,1 km. Województwo lubelskie znajdowało się wśród regionów w kraju o szczególnie wysokiej liczbie nowo wybudowanych kilometrów dróg. Przyrost długości dróg o twardej nawierzchni wyniósł tam 1 405,4 km, podczas gdy w województwie warmińsko-mazurskim było to zaledwie 289,3 km.

Najgęstsza sieć dróg w 2010 roku posiadało województwo śląskie – 172,4 km na 100 km², czyli ponad dwukrotnie więcej od średniej krajowej wynoszącej 87,6 km na 100 km². Pod względem gęstości dróg województwo podlaskie znalazło się na miejscu czwartym od końca – przed województwem warmińsko-mazurskim (52,3 km na 100 km²), lubuskim (58,4 km na 100 km²) i zachodniopomorskim (59,2 km na 100 km²). Gęstość dróg nieznacznie jednak zmienia się. W roku 2008 na terenie województwa podlaskiego wskaźnik ten wyniósł 56,3 km na 100 km², zaś w 2009 roku 58,7 km na 100 km².¹⁹⁵

Należy jednocześnie zaznaczyć, że przez województwo podlaskie przebiega I Paneuropejski Korytarz Transportowy E 75, objęty międzynarodowymi umowami AGC/AGTC. Sieć kolejową na terenie województwa tworzy 682 km eksploatowanych linii normalnotorowych, co stanowi około 3,4% łącznej długości w całym kraju. Przez województwo przebiega także 55 km linii szerokotorowych, które łączą się z białoruską siecią kolejową.¹⁹⁶

Rozkład sieci kolejowej w Polsce jest nierównomierny. W 2010 roku najwięcej linii kolejowych przebiegało przez województwo śląskie – 2 155 km, zaś najmniej przez województwo podlaskie – 759 km. Średnia gęstość linii na 100 km² w Polsce wynosiła 6,5 km. Najgęstsza sieć była w województwie śląskim – 17,2 km na 100 km², najrzadsza natomiast w województwie podlaskim – 3,8 km na 100 km².¹⁹⁷ Średnia gęstość linii na 100 km² w Polsce w 2008 roku wynosiła 6,5 km, najgęstsza sieć była w województwie śląskim – 17,4 km. Natomiast najrzadsza gęstość linii kolejowych w województwie podlaskim – 3,8 km. Jednak, co ważne, i tak zauważa się jej zwiększenie w porównaniu do 2005 roku z poziomu 3,4 km na 100 km².

Komunikacja lotnicza w województwie podlaskim, niestety, nie istnieje. Funkcjonują jedynie lotniska sportowo-sanitarne w Białymstoku i Suwałkach, lecz nie są przystosowane do celów komunikacyjnych. Z lotniska w Białymstoku korzysta m.in. Podlaski Oddział Straży Granicznej. Prowadzone są działania zmierzające do powstania lotniska w Białymstoku lub okolicy w najbliższych latach. Są na ten cel pieniądze w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego. Jest to obecnie kwota 66 milionów złotych.

Aktualny stan infrastruktury transportu województwa podlaskiego może stanowić barierę rozwoju sektora producentów wyrobów z drewna i mebli. Co prawda, do roku 2012 trasa z Białegostoku do Warszawy ma zostać rozbudowana do parametrów drogi ekspresowej o dwóch jezdniach. Droga pomiędzy Białymstokiem, Lublinem a Rzeszowem (S19) jest przewidziana jako droga ekspresowa. Kolejna planowana inwestycja to Via Baltica – droga ekspresowa tzw. paneuropejskiego korytarza transportowego, mającego łączyć Warszawę z Helsinkami, która ma biec przez Łomżę. A to oznacza, że sytuacja w zakresie infrastruktury w województwie podlaskim będzie się zmieniać.

¹⁹⁵ Ibidem.

¹⁹⁶ Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego, *Strategia rozwoju województwa podlaskiego do 2020 roku*, Białystok, styczeń 2006, s.18.

¹⁹⁷ GUS, *Bank Danych Regionalnych*, www.stat.gov.pl.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

W okresie najbliższych lat powinny nastąpić pozytywne zmiany w tym zakresie. Trudności w dotarciu do i ze zlokalizowanych na terenie województwa podlaskiego przedsiębiorstw w perspektywie średniej będą więc coraz mniejsze, i to zarówno w odniesieniu do osób zainteresowanych produktami i usługami pochodzącymi z terenu województwa, jak i dla klientów pochodzących z innych krajów Unii Europejskiej i zza wschodniej granicy kraju.

7.2.1.3. Dostęp do funduszy unijnych

Na lata 2007-2013 Polsce zostało przyznanych około 67,3 mld EUR w ramach Polityki Spójności Unii Europejskiej. W tej perspektywie finansowej nasz kraj jest więc największym beneficjentem funduszy strukturalnych spośród wszystkich państw Unii Europejskiej. Środki finansowe zostały rozdysponowane pomiędzy 5 krajowych Programów Operacyjnych, jakimi są: Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka (PO IG) – 12,4% całości środków (8,3 mld EUR); Program Operacyjny Kapitał Ludzki (PO KL) – 14,6% całości środków (9,7 mld EUR); Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko (PO IS) – 41,9% całości środków (27,9 mld EUR); Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej (PO RPW) – 3,4% całości środków (2,3 mld EUR); Program Pomoc Techniczna – 0,8% całości środków (0,5 mld EUR).

Fundusze przyznane Polsce w ramach Polityki Spójności Unii Europejskiej zostały przydzielone również do 16 Regionalnych Programów Operacyjnych (RPO). Stanowią one 24,9% całości środków (16,6 mld EUR). Niewielka część środków trafiła zaś do Programu Europejskiej Współpracy Terytorialnej (0,7 mld EUR).

Natomiast głównym źródłem finansowania rolnictwa i obszarów wiejskich w krajach członkowskich Unii Europejskiej w latach 2007-2013 jest Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich. Priorytety i kierunki rozwoju obszarów wiejskich w Polsce, podlegające wsparciu z tego funduszu, zostały określone w Krajowym Planie Strategicznym Rozwoju Obszarów Wiejskich. Zakres i formę wsparcia określa natomiast Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (PROW 2007-2013). Łączna kwota środków na PROW 2007-2013 to ok. 17,2 mld euro, z czego ponad 13,2 mld euro będzie pochodzić z budżetu UE (EFRROW), a ok. 4 mld stanowić będą krajowe środki publiczne.

Generalnie podmioty sektora producentów wyrobów z drewna i mebli mogły i mogą nadal korzystać z dofinansowania w ramach kilku programów. Zasadniczo w ramach środków przeznaczonych na realizację polityki regionalnej Unii Europejskiej w Polsce na lata 2007-2013, których realizacja trwać będzie do 2015 roku, jest dostępne bezpośrednie wsparcie inwestycyjne dla przedsiębiorców w ramach¹⁹⁸: Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka, Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko¹⁹⁹, Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej (program obejmuje 5 województw Polski Wschodniej), Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego, Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich.

¹⁹⁸ PAliIZ, *Sektor drzewny, papierniczy i meblarski w Polsce Wschodniej*, Warszawa 2011, s. 15-21.

¹⁹⁹ K. Zaborski, *Możliwości wykorzystania funduszy unijnych przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe*, [w:] *Lasy, leśnictwo, przemysł drzewny – nasza przyszłość*, I Kongres Młodych Leśników i Drzewiarzy, Publikacja Pokongresowa, s. 89-104.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka (PO IG) obejmuje swym zasięgiem cały kraj, a zatem aplikować mogą podmioty ze wszystkich województw. Wśród szczególnie ważnych działań tego programu warto zwrócić uwagę na następujące:

1. PO IG Działanie 1.4 Wsparcie projektów celowych. Beneficjentami tego działania są firmy planujące prowadzenie badań, których celem ma być wynalezienie nowych produktów (usług) lub udoskonalenie tych, które już istnieją. Dofinansowane działania: przygotowanie dokumentów potrzebnych do wprowadzenia nowych produktów (usług) na rynek. Intensywność i kwota wsparcia w ramach Działania 1.4 jest różna w zależności od wielkości podmiotów. Dla dużych firm są to dotacje na badania przemysłowe – do 50% wydatków kwalifikowanych oraz dotacja na prace rozwojowe – do 25% tych wydatków. Dla pozostałych zaś: dotacja na badania przemysłowe – do 70% wydatków kwalifikowanych, dotacja na prace rozwojowe – do 45% wydatków kwalifikowanych, kwota dofinansowania – do 5 mln EUR, całkowita wartość projektu do 50 mln EUR. Instytucją wdrażającą jest Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (www.parp.gov.pl).

2. PO IG Działanie 4.1 Wsparcie wdrożeń wyników prac B+R. Ubiegać się o te środki mogą firmy kontynuujące prace badawczo-rozwojowe w postaci wdrożeń, które zostały już wcześniej dofinansowane z Działania 1.4 programu. Dofinansowane działania: praktyczne zastosowanie wyników prac badawczych w firmie, na zastosowanie ulepszeń w produktach lub wprowadzenie nowych produktów (towarów lub usług). Jeśli zaś chodzi o intensywność, wygląda ona następująco: mikro- i małe przedsiębiorstwa – do 70%; średnie przedsiębiorstwa – do 60%; duże przedsiębiorstwa – do 50%. Wartość projektu powinna wynosić do 50 mln EUR, natomiast kwota wsparcia do 20 mln PLN. W tym przypadku instytucją wdrażającą działanie jest również Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (www.parp.gov.pl).

3. PO IG Działanie 4.2 Stymulowanie działalności B+R przedsiębiorstw oraz wsparcie w zakresie wzornictwa przemysłowego. Beneficjenci to małe i średnie przedsiębiorstwa prowadzące działalność i mające siedzibę, a w przypadku przedsiębiorców będących osobami fizycznymi – miejsce zamieszkania, na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Na dofinansowanie mogą liczyć działania związane z rozwojem działalności B+R w przedsiębiorstwach, wsparciem w zakresie opracowania wzoru przemysłowego lub użytkowego i wdrożenia go do produkcji. Kwoty wsparcia są równe w zakresie wzornictwa i w zakresie zwiększania potencjału badawczo-rozwojowego. W pierwszym przypadku kształtują się następująco: część inwestycyjna – 21 mln PLN; część szkoleniowa – 1 mln PLN; część doradcza – 600 tys. PLN; przedsiębiorcy prowadzący działalność w sektorze transportu drogowego – 100 tys. EUR. Natomiast w zakresie zwiększenia potencjału badawczo-rozwojowego kwoty wsparcia to: część inwestycyjna – 1,4 mln PLN; część szkoleniowa – 100 tys. PLN; część doradcza – 100 tys. PLN. Instytucją wdrażającą jest Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (www.parp.gov.pl).

4. PO IG Działanie 4.3 Kredyt technologiczny. Beneficjentami Działania 4.3 są mikro-, mali i średni przedsiębiorcy, planujący wdrożenie własnej lub nabytej nowej technologii oraz uruchomienie na jej podstawie wytwarzania nowych lub znacząco ulepszonych towarów, procesów lub usług. Dofinansowane działania obejmują: inwestycje w zakresie wdrażania nowych technologii poprzez udzielenie MSP kredytu technologicznego, z możliwością jego częściowej spłaty ze środków Funduszu Kredytu Technologicznego w formie premii

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

technologicznej. Kwota wsparcia dotyczy tzw. premii technologicznej i wynosi maksymalnie do 4 mln PLN. Instytucją wdrażającą działanie jest w tym przypadku Bank Gospodarstwa Krajowego (www.bgk.com.pl).

5. PO IG Działanie 4.4 Nowe inwestycje o wysokim potencjale innowacyjnym.

O dofinansowanie ubiegać się mogą przedsiębiorstwa produkcyjne i usługowe dokonujące nowych inwestycji oraz niezbędnych dla ich realizacji projektów doradczych i szkoleniowych, obejmujących nabycie innowacyjnych rozwiązań technologicznych. Kwota wsparcia wynosi odpowiednio: minimalna kwota wsparcia – 2,4 mln PLN; maksymalna wartość projektu – 50 mln EUR; maksymalna kwota wsparcia: część inwestycyjna – 40 mln PLN, część doradcza – 1 mln PLN, część szkoleniowa – 1 mln PLN. Wdrożenie działania zostało powierzone Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości (www.parp.gov.pl).

6. PO IG Działanie 4.5 Wsparcie inwestycji o dużym znaczeniu dla gospodarki. PO IG

Poddziałanie 4.5.1 Wsparcie inwestycji w sektorze produkcyjnym. Dofinansowane działania stanowią: nowe inwestycje o charakterze innowacyjnym, obejmujące zakup lub wdrożenie rozwiązania technologicznego, które jest stosowane na świecie przez okres nie dłuższy niż 3 lata lub wartość sprzedaży na świecie wyrobów lub usług wytworzonych w oparciu o tę technologię nieprzekraczające 15% wartości sprzedaży w danej branży. Dodatkowym warunkiem, który musi być spełniony, są wydatki kwalifikowane nie mniejsze niż 160 mln zł oraz wzrost zatrudnienia netto nie mniejszy niż 150 osób. Intensywność wsparcia stanowi do 30% wydatków kwalifikowanych.

7. PO IG Działanie 5.1 Wspieranie rozwoju powiązań kooperacyjnych o znaczeniu

ponadregionalnym. Korzystać z dofinansowania w ramach Działania 5.1 mogą osoby prawne prowadzące powiązanie kooperacyjne. Dofinansowane działania to wspólne przedsięwzięcia grup podmiotów mających na celu przygotowanie wspólnego produktu lub usługi o charakterze innowacyjnym i ich wprowadzenie na rynek. Kwota wsparcia wynosi: część inwestycyjna – 20 mln PLN, część doradcza – 400 tys. PLN, część szkoleniowa – 1 mln PLN, ekspansja rynkowa – 600 tys. PLN. Instytucja wdrażająca to Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (www.parp.gov.pl).

8. PO IG Działanie 5.3 Wspieranie ośrodków innowacyjności.

Beneficjenci to ośrodki innowacyjności rozumiane jako: wysoko wyspecjalizowane IOB świadczące usługi o wysokim potencjale rynkowo-technologicznym, w tym podmioty zarządzające parkami naukowo-technologicznymi, inkubatorami technologii, centrami zaawansowanych technologii, centrami produktywności, innymi ośrodkami specjalistycznych usług dla przedsiębiorców, w szczególności MSP. Dofinansowane działania stanowią tutaj wyróżnione w Programie Operacyjnym Innowacyjna Gospodarka: doradztwo w zakresie przygotowania strategii rozwoju ośrodka uwzględniające potrzeby przedsiębiorców; doradztwo oraz promocja wynikające z realizowanej strategii rozwoju ośrodka; inwestycje wynikające z realizowanej strategii rozwoju ośrodka w zakresie rozbudowy lub modernizacji istniejącej infrastruktury technicznej; działania promocyjne wynikające z realizowanej strategii rozwoju ośrodka w zakresie promocji usług instytucji proinnowacyjnego otoczenia biznesu w środowisku lokalnym, regionalnym i międzynarodowym. W tym przypadku została określona minimalna wartość składanego projektu wynosząca 40 mln PLN.

Instytucją wdrażającą jest Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (www.parp.gov.pl).

ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

9. PO IG Działanie 5.4 Zarządzanie własnością intelektualną. Beneficjenci Działania 5.4 to małe i średnie przedsiębiorstwa (dla projektów 1, 2) oraz instytucje otoczenia biznesu (projekt 3). Dofinansowanie mogą uzyskać następujące działania: pokrycie kosztów uzyskania ochrony własności przemysłowej; wsparcie dla przedsiębiorców na pokrycie kosztów związanych z postępowaniem w zakresie unieważnienia patentu, prawa ochronnego na wzór użytkowy albo prawa z rejestracji lub stwierdzenia wygaśnięcia patentu, prawa ochronnego na wzór użytkowy albo prawa z rejestracji; projekty dotyczące upowszechnienia wiedzy na temat korzyści wynikających z ochrony własności intelektualnej w przedsiębiorstwach. Kwota wsparcia zależy od rodzaju działań przewidzianych do realizacji w danym projekcie i wynosi odpowiednio: na uzyskanie ochrony prawa własności przemysłowej – od 2 tys. PLN do 400 tys. PLN; na realizację ochrony własności przemysłowej – od 2 tys. PLN do 400 tys. PLN; na popularyzację wiedzy w zakresie własności intelektualnej – od 200 tys. do 2 mln PLN. Instytucją wdrażającą jest w tym przypadku Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (www.parp.gov.pl).

10. PO IG Działanie 6.1 Paszport do eksportu. Beneficjenci to małe i średnie przedsiębiorstwa. Dofinansowane działania stanowią: pakiet usług dla przedsiębiorców składający się z doradztwa, wyszukiwania i doboru partnerów na rynku docelowym, udziału w imprezach targowo-wystawienniczych w charakterze wystawcy, udziału w branżowych misjach gospodarczych, uzyskanie niezbędnych dokumentów uprawniających do eksportowania produktów. Kwota i intensywność wsparcia dla Działania 6.1 kształtuje się następująco: przygotowanie planu rozwoju eksportu – do 10 tys. PLN; wdrożenie planu rozwoju eksportu – do 200 tys. PLN oraz do 50% całkowitych wydatków kwalifikowanych. Instytucją wdrażającą jest Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (www.parp.gov.pl).

11. PO IG Działanie 8.1 Wspieranie działalności gospodarczej w dziedzinie gospodarki elektronicznej. Beneficjenci Działania 8.1 to: mikro- i mali przedsiębiorcy prowadzący działalność gospodarczą nie dłużej niż 1 rok od dnia rejestracji oraz spółki kapitałowe w organizacji. Dofinansowane działania to: realizacja indywidualnych projektów beneficjentów, mających na celu świadczenie usług drogą elektroniczną i ewentualne wytworzenie produktów cyfrowych niezbędnych do świadczenia tych usług, które będą dofinansowywane przez okres 24 miesięcy ich realizacji od dnia rozpoczęcia realizacji projektu określonego w umowie o dofinansowanie. Kwota wsparcia w ramach wspierania działalności gospodarczej w dziedzinie gospodarki elektronicznej wynosi do 80% wydatków kwalifikowanych projektu, czyli od 20 tys. PLN do 1 mln PLN. Instytucją wdrażającą to Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (www.parp.gov.pl).

12. PO IG Działanie 8.2 Wspieranie wdrażania elektronicznego biznesu typu B2B. Rodzaj dofinansowanych działań został zapisany następująco: przedsięwzięcia o charakterze technicznym (informatycznym) i organizacyjnym, prowadzące do realizacji procesów biznesowych w formie elektronicznej, obejmujących trzech lub więcej współpracujących przedsiębiorców; czas dofinansowania – do 24 miesięcy. Kwota wsparcia wynosi od 20 tys. PLN do 2 mln PLN. Instytucją wdrażającą to Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (www.parp.gov.pl).

13. PO IG Działanie 8.4 Zapewnienie dostępu do internetu na etapie „ostatniej mili”.

Beneficjentami są mikro-, mali i średni przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe non-profit. Działania, na które można uzyskać dofinansowanie, to: budowa i utrzymanie dedykowanej

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

infrastruktury teleinformatycznej stworzonej pomiędzy najbliższym lub najbardziej efektywnym punktem dystrybucji internetu a grupą docelową (na obszarze gminy może być realizowany więcej niż jeden projekt tego typu). Minimalna kwota wsparcia wynosi 30 tys. PLN. Instytucją wdrażającą jest Władza Wdrażająca Programy Europejskie (www.wwpe.gov.pl).

Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej

Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej (PO RPW) ma na celu przyspieszenie tempa rozwoju społeczno-gospodarczego 5 województw Polski Wschodniej poprzez stymulowanie rozwoju gospodarki opartej na wiedzy, zwiększeniu dostępu do internetu szerokopasmowego, rozwoju miast metropolitalnych, poprawie infrastruktury kolejowej oraz rozwoju turystyki. W ramach powyższego programu, wsparcia działalności producentów wyrobów z drewna i mebli można doszukiwać się w następujących działaniach:

PO RPW Działanie 1.3 Wspieranie innowacji. Beneficjentami mogą być: uczelnie, jednostki naukowe, JST oraz związki i stowarzyszenia, instytucje wspierające rozwój innowacyjny regionu, przedsiębiorcy, agencje i fundacje rozwoju regionalnego i lokalnego, organizacje pozarządowe. Dofinansowane działania są następujące: budowa i inne roboty budowlane oraz wyposażenie w sprzęt jednostek naukowych wraz z zatrudnieniem wykwalifikowanej kadry naukowej; budowa i inne roboty budowlane oraz uruchomienie parków przemysłowych, parków technologicznych oraz inkubatorów m.in. technologicznych wraz z wyposażeniem znajdujących się w nich laboratoriów oraz zatrudnieniem wykwalifikowanej kadry naukowej; budowa i inne roboty budowlane wraz z uruchomieniem centrów doskonałości i centrów transferu technologii; tworzenie infrastruktury zaplecza badawczo-rozwojowego w przedsiębiorstwach wraz z zatrudnieniem wykwalifikowanej kadry naukowej; przygotowanie terenów inwestycyjnych na potrzeby stworzenia obszarów produkcyjnych oraz stref nowoczesnych usług (tj. centra logistyczne, parki maszynowe, parki technologiczne, inkubatory, itp.) – kompleksowe przygotowanie terenu pod inwestycje wraz z budową dróg wewnętrznych i połączeniem ich z istniejącym układem komunikacyjnym oraz doprowadzeniem mediów. Kwota kosztów kwalifikowanych wynosi minimum 4 mln PLN, zaś intensywność wsparcia do 90%. Instytucją wdrażającą jest Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (www.parp.gov.pl).

Program Operacyjny Kapitał Ludzki

Jest to program przeznaczony na całą Polskę, jak i poszczególne województwa w kraju. Do działań, które mogą sprzyjać rozwojowi sektora producentów wyrobów z drewna i mebli, zaliczyć można:

1. PO KL Działanie 2.1 Rozwój kadr nowoczesnej gospodarki. PO KL Poddziałanie 2.1.1 Rozwój kapitału ludzkiego w przedsiębiorstwach. Beneficjentami są ogólnie przedsiębiorcy. Wśród przykładowych projektów wyróżnić można: ponadregionalne zamknięte projekty szkoleń i doradztwa dla przedsiębiorców, przygotowane w oparciu o indywidualne strategie rozwoju firm; ogólnopolskie otwarte projekty szkoleń i doradztwa dla przedsiębiorców oraz pracowników przedsiębiorstw; studia podyplomowe dla przedsiębiorców oraz pracowników przedsiębiorstw. Minimalna wartość projektu to 50 tys. PLN. Instytucją wdrażającą jest Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (www.parp.gov.pl).

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

2. PO KL Działanie 4.2 Rozwój kwalifikacji kadr systemu B+R i wzrost świadomości roli nauki w rozwoju gospodarczym. Beneficjenci to wszystkie podmioty – z wyjątkiem osób fizycznych (nie dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą lub oświatową na podstawie przepisów odrębnych). Projekty mogą dotyczyć na przykład: podnoszenia umiejętności pracowników systemu B+R w zakresie zarządzania badaniami naukowymi i pracami rozwojowymi oraz komercjalizacji rezultatów prac badawczych w zakresie wagi i zasad badań naukowych i prac rozwojowych dla gospodarki oraz potrzeb sektora nauki i gospodarki w tym zakresie; upowszechniania osiągnięć nauki w procesie kształcenia na poziomie wyższym. Minimalna wartość projektu wynosi 50 tys. PLN. Instytucją odpowiedzialną za wdrażanie jest Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Departament Wdrożeń i Innowacji.

3. PO KL Działanie 8.1 Rozwój pracowników i przedsiębiorstw w regionie. *PO KL 8.1.1 Wsparcie rozwoju kwalifikacji zawodowych i doradztwo dla przedsiębiorstw, PO KL 8.1.2 Wsparcie procesów adaptacyjnych i modernizacyjnych w regionie.* To działania, których beneficjentami mogą być wszystkie podmioty z wyłączeniem osób fizycznych. Przykładowe projekty dla Poddziałania 8.1.1 to: szkolenia oraz doradztwo dla kadr zarządzających i pracowników przedsiębiorstw (w zakresie m.in.: zarządzania, identyfikacji potrzeb w zakresie kwalifikacji pracowników, organizacji pracy, zarządzania BHP, elastycznych form pracy, wdrażania technologii produkcyjnych przyjaznych środowisku, wykorzystania w prowadzonej działalności technologii informacyjnych i komunikacyjnych); doradztwo dla mikro i MSP, w tym dla osób samozatrudnionych, w szczególności w zakresie ekonomii, finansów, zarządzania zasobami ludzkimi lub rachunkowości; szkolenia, kursy i doradztwo zawodowe skierowane dla dorosłych osób pracujących, które z własnej inicjatywy są zainteresowane nabyciem nowych, uzupełnianiem lub podwyższaniem kwalifikacji, w szczególności osób zatrudnionych o niskich lub zdezaktualizowanych kwalifikacjach. W ramach Poddziałania 8.1.2 mogą być realizowane: pomoc w tworzeniu partnerstw lokalnych mających na celu opracowanie i wdrażanie strategii przewidywania i zarządzania zmianą gospodarczą na poziomie lokalnym i wojewódzkim; wsparcie dla pracodawców i pracowników firm przechodzących procesy adaptacyjne i modernizacyjne; szkolenia przekwalifikowujące i usługi doradcze w zakresie wyboru nowego zawodu i zdobycia nowych umiejętności zawodowych; badania i analizy dotyczące trendów rozwojowych i prognozowania zmian gospodarczych zachodzących w regionie. Minimalna wartość projektu wynosi 50 tys. PLN. Instytucje regionalne wskazane przez samorząd województwa są odpowiedzialne za wdrożenie tego działania. W przypadku województwa podlaskiego jest to Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego.

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko

Komisja Europejska w grudniu 2007 roku zatwierdziła Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013. Jest to największy w historii Unii Europejskiej program. Wielkość środków unijnych zaangażowanych w jego realizację wynosi prawie 28 miliardów euro, co stanowi ok. 42% całości środków Polityki Spójności.

Celem programu jest poprawa atrakcyjności inwestycyjnej Polski i jej regionów poprzez rozwój infrastruktury technicznej, przy równoczesnej ochronie i poprawie stanu środowiska, zdrowia, zachowaniu tożsamości kulturowej i rozwijaniu spójności terytorialnej.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Program zgodnie z Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia (NSRO), zatwierdzonymi 7 maja 2007 roku przez Komisję Europejską, stanowi jeden z programów operacyjnych będących podstawowym narzędziem do osiągnięcia założonych w nich celów przy wykorzystaniu środków Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko jest również ważnym instrumentem realizacji odnowionej Strategii Lizbońskiej, a wydatki na cele priorytetowe UE stanowią w ramach programu 66,23% całości wydatków ze środków unijnych.

PO IS Oś priorytetowa 4. Przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska. Celem osi jest ograniczanie negatywnego wpływu istniejącej działalności przemysłowej na środowisko i dostosowanie przedsiębiorstw do wymogów prawa wspólnotowego.

PO IS Działanie 4.1 Wsparcie systemów zarządzania środowiskowego. Celem jest rozpowszechnienie systemów zarządzania środowiskowego objętych certyfikacją oraz wdrażania certyfikowanych ekoznaków. Przykładowe rodzaje projektów: wykonanie audytu niezbędnego dla uzyskania certyfikatu/dokonania rejestracji; uzyskanie certyfikatu/dokonanie rejestracji; doradztwo związane z uzyskaniem certyfikatu/dokonaniem rejestracji.

PO IS Działanie 4.2 Racjonalizacja gospodarki zasobami i odpadami w przedsiębiorstwach. Cel to racjonalizacja gospodarki zasobami naturalnymi i odpadami, w tym zmniejszenie ilości wytwarzanych odpadów innych niż komunalne oraz zwiększenie poziomu odzysku i recyklingu tych odpadów. Przykładowe rodzaje projektów: zastępowanie surowców pierwotnych surowcami wtórnymi z odpadów; ograniczanie ilości wytwarzanych odpadów; ograniczenie energochłonności procesu produkcyjnego z wyłączeniem produkcji energii w wysokosprawnej kogeneracji; ograniczenie wodochłonności procesu produkcyjnego.

PO IS Oś priorytetowa 10 Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku

PO IS Działanie 10.3 Rozwój przemysłu dla odnawialnych źródeł energii

Celem działania jest ułatwienie dywersyfikacji źródeł energii oraz rozwoju energetyki odnawialnej poprzez wsparcie przemysłu produkującego urządzenia służące do wytwarzania paliw i energii ze źródeł odnawialnych. W ramach działania wsparcie będzie kierowane na budowę nowoczesnych linii technologicznych wytwarzających urządzenia wykorzystywane do produkcji energii elektrycznej i ciepłej ze źródeł odnawialnych oraz biokomponentów i biopaliw. Działanie to ma za zadanie ułatwić i zmniejszyć koszty nabywania urządzeń do budowy jednostek wytwarzania paliw i energii z OZE. Przykładowe rodzaje projektów to budowa zakładów do produkcji urządzeń wytwarzania: energii elektrycznej z wiatru, wody w małych elektrowniach wodnych do 10 MW, biomasy, biogazu; ciepła przy wykorzystaniu biomasy oraz energii geotermalnej i słonecznej; energii elektrycznej i ciepła w kogeneracji przy wykorzystaniu wyłącznie biomasy lub energii geotermalnej; biokomponentów oraz biopaliw stanowiących samoistne paliwa, z wyłączeniem urządzeń do produkcji biopaliw stanowiących mieszanki z paliwami ropopochodnymi, czystego oleju roślinnego oraz do produkcji bioetanolu z produktów rolnych. Instytucją odpowiedzialną za wdrażanie jest Ministerstwo Gospodarki.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Regionalny Program Operacyjny Województwa Polskiego

W ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podlaskiego wskazać można na ważne dla przedsiębiorstw sektora produkcji wyrobów z drewna i mebli następujące działania:

RPO WP Działanie 1.4 Wsparcie inwestycyjne przedsiębiorstw: 1) *RPO WP Poddziałanie 1.4.1 Mikroprzedsiębiorstwa*, 2) *RPO WP Poddziałanie 1.4.2 Małe i średnie przedsiębiorstwa*. Poddziałania 1.4.1 i 1.4.2 promują rozwiązania sprzyjające oszczędności surowców i energii oraz zmniejszaniu emisji szkodliwych substancji do środowiska. Pozyskane środki można przeznaczyć na zakup m.in. maszyn i urządzeń lub licencji, patentów. Pomoc może być udzielona jedynie na nową inwestycję (w środki trwałe oraz wartości niematerialne i prawne) związaną z: utworzeniem nowego przedsiębiorstwa, rozbudową istniejącego przedsiębiorstwa, dywersyfikacją produkcji przedsiębiorstwa poprzez wprowadzenie nowych, dodatkowych produktów, zasadniczą zmianą dotyczącą procesu produkcyjnego w istniejącym przedsiębiorstwie. Maksymalny poziom dofinansowania wygląda następująco: do 70% dla mikro- i małych przedsiębiorstw; do 60% dla średnich przedsiębiorstw, do 50% dla przedsiębiorstw działających w sektorze transportu; do 50% dla przedsiębiorstw w przypadku pomocy de minimis. Maksymalna kwota dofinansowania to: dla małych i średnich przedsiębiorstw 4 mln PLN; dla mikroprzedsiębiorstw – 500 tys. PLN. Minimalna/maksymalna kwota wsparcia wynosi odpowiednio: mikroprzedsiębiorstwa – min. wartość projektu 30 tys. PLN; małe i średnie przedsiębiorstwa – min. wartość projektu 100 tys. PLN. Nie ma ograniczeń co do maksymalnej wartości wydatków kwalifikowanych. Instytucją wdrażającą jest Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego (www.wrotapodlasia.pl).

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 będzie realizowany na terenie całego kraju. Podstawą realizacji jego założeń strategicznych są działania na rzecz rozwoju obszarów wiejskich w ramach czterech osi priorytetowych. PROW ma na celu pomóc rozwiązać problemy strukturalne polskiego rolnictwa, zmierza także do poprawy jakości życia na obszarach wiejskich. Łączy się to ze wzmocnieniem potencjału ekonomicznego, restrukturyzacją i modernizacją gospodarstw, z poprawą warunków do życia pod względem jakości środowiska i krajobrazu oraz infrastruktury społecznej (w tym dostępu do dóbr kultury) i technicznej, a także różnicowaniem działalności na obszarach wiejskich.

1. Oś 1 Poprawa konkurencyjności sektora rolniczego i leśnego. Działanie 1.2.3 – Zwiększenie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej. Celem powyższego działania jest: poprawa konkurencyjności przedsiębiorstw w sektorze przetwórstwa i wprowadzania do obrotu produktów rolnych, uwarunkowana wzrostem wartości dodanej, jakości produkcji, obniżeniem kosztów oraz rozwojem nowych produktów, procesów i technologii produkcji, jak również poprawa warunków produkcji w odniesieniu do obowiązujących lub nowo wprowadzanych standardów. Ponadto przewidziano wzmocnienie pozycji grup producentów rolnych w kanale marketingowym zbytu produktów, a także szerszy ich udział w uzyskiwaniu wartości dodanej produkcji rolnej poprzez wsparcie inwestycji w zakresie przetwarzania produktów rolnych. Maksymalna wysokość pomocy, przyznana w okresie realizacji PROW jednemu beneficjentowi wynosi 20 mln PLN. Wielkość

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

pomocy przyznanej na realizację jednego projektu nie może być niższa niż 100 tys. PLN. Poziom pomocy wynosi maksymalnie: 25% kosztów inwestycji kwalifikującej się do wsparcia, realizowanej przez przedsiębiorcę, który nie jest małym lub średnim przedsiębiorcą; 40% kosztów inwestycji kwalifikującej się do objęcia pomocą, realizowanej przez przedsiębiorcę wykonującego działalność jako małe lub średnie przedsiębiorstwo; 50% kosztów inwestycji kwalifikującej się do objęcia pomocą, realizowanej przez przedsiębiorcę wykonującego działalność jako małe lub średnie przedsiębiorstwo: który zaopatruje się w surowce na podstawie umów długoterminowych, zawieranych z grupami producentów rolnych, wstępnie uznanymi grupami lub uznanymi organizacjami producentów owoców i warzyw; który jest zarejestrowany jako grupa producentów rolnych lub ich związek, wstępnie uznana grupa lub uznana organizacja producentów owoców i warzyw; który realizuje projekt dotyczący przetwarzania produktów rolnych na cele energetyczne. Instytucja wdrażająca to Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (www.arimr.gov.pl).

2. Oś 3 Jakość życia na obszarach wiejskich i zróżnicowanie gospodarki wiejskiej. Działanie

3.1.2 – Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw. Celem działania jest wzrost konkurencyjności gospodarczej obszarów wiejskich, rozwój przedsiębiorczości i rynku pracy, a w konsekwencji – wzrost zatrudnienia na obszarach wiejskich. Wysokość pomocy przyznanej na realizację operacji nie może przekroczyć: 100 tys. PLN – jeśli biznesplan przewiduje utworzenie co najmniej jednego i mniej niż dwóch miejsc pracy (w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne), co uzasadnione jest zakresem rzeczowym operacji; 200 tys. PLN – jeśli biznesplan przewiduje utworzenie co najmniej dwóch i mniej niż trzech miejsc pracy (w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne), co uzasadnione jest zakresem rzeczowym operacji; 300 tys. PLN – jeśli biznesplan przewiduje utworzenie co najmniej trzech miejsc pracy (w przeliczeniu na pełne etaty średnioroczne), co uzasadnione jest zakresem rzeczowym operacji. Maksymalna wysokość pomocy udzielonej jednemu beneficjentowi, w okresie realizacji programu, nie może przekroczyć 300 tys. PLN. Poziom pomocy finansowej wynosi maksymalnie 50% kosztów kwalifikowanych operacji. Instytucja wdrażająca to Podlaski Oddział Regionalny Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Ze wsparcia środkami finansowymi Unii Europejskiej mogą również korzystać różnego rodzaju instytucje, które mogą działać na rzecz sektora producentów wyrobów z drewna i mebli. Przykładem są badania prowadzone w ramach projektu pt. „Hybrydowe technologie modyfikacji powierzchni narzędzi do obróbki drewna”. Projekt realizowany jest w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka, Priorytet I Badania i Rozwój Nowoczesnych Technologii, Działanie 1.3. Wsparcie projektów B+R na rzecz przedsiębiorców realizowanych przez jednostki naukowe Poddziałanie 1.3.1. Projekty rozwojowe Fundusze Unii Europejskiej. Okres realizacji projektu: 1.01.2009–31.12.2012, zaś całkowity koszt realizacji projektu wynosi 9 305 921 złotych. Realizatorem projektu jest Instytut Mechatroniki, Nanotechnologii i Techniki Próżniowej Politechniki Koszalińskiej. Celem projektu jest opracowanie, w oparciu o nowoczesne próżniowo-plazmowe i dyfuzyjne techniki obróbki powierzchni, nowych technologii modyfikacji powierzchni narzędzi do obróbki drewna. Produktem projektu będzie powszechnie udostępniona oferta nowych materiałów oraz opartych o nie technologii modyfikacji powierzchni narzędzi pozwalających na istotne podwyższenie ich trwałości, wydajności obróbki oraz jakości powierzchni

obrabiającej. Istotę projektu stanowi idea wykorzystania szerokich możliwości kształtowania właściwości fizycznych i chemicznych materiałów nanostrukturalnych (nanomateriałów), do zwiększenia odporności ściernej oraz korozyjnej narzędzi do obróbki drewna. Realizacja projektu przyczyni się do podwyższenia wydajności procesów obróbki drewna, jakości obróbki i poprawy pozycji rynkowej, a także konkurencyjności krajowych producentów narzędzi oraz przedsiębiorstw branży drzewnej i meblarskiej. W wyniku realizacji projektu producentom narzędzi zostaną zaoferowane innowacyjne rozwiązania technologiczne w zakresie obróbki powierzchniowej, dzięki wprowadzeniu których będą oni mogli zaoferować znacznie ulepszone narzędzia do obróbki drewna.²⁰⁰

Podsumowując można stwierdzić, że działalność firm sektora producentów wyrobów z drewna i mebli może być wspierana ze środków wielu programów unijnych. Dotyczą one przede wszystkim zakupu maszyn i urządzeń, jak też ich modernizacji. Obejmują również działania związane np. z ochroną własności intelektualnej. Korzystanie z nich może pozytywnie wpływać na rozwój przedsiębiorstw i sprzyjać ich innowacyjności.

7.2.2. Czynniki społeczne

7.2.2.1. Postawa proinnowacyjna przedsiębiorców

Innowacyjność branż, sektorów i całej gospodarki zależy od innowacyjności przedsiębiorstw prowadzących skuteczną działalność innowacyjną i będących generatorem innowacji. Zasadniczo stwierdzić należy, że działalność innowacyjna prowadzona przez przedsiębiorstwa jest efektem oddziaływania wielu czynników, o różnym charakterze, kierunkach i sile oddziaływania²⁰¹.

Zasadniczo barier wzrostu innowacyjności polskich przedsiębiorstw z sektora drzewnego należy upatrywać w ogólnym stanie polskiej gospodarki, który dostatecznie nie wyzwala mechanizmu „ssania” innowacji przez przedsiębiorstwa²⁰². Ograniczony jest również popyt rynkowy, który nie generuje wystarczającego zapotrzebowania na produkty, zwłaszcza zaawansowane pod względem technicznym. Co prawda, w ostatnich latach wprowadzono wiele programów mających stymulować innowacyjność w przedsiębiorstwach, nie doprowadziło to jednak do dużych zmian w tym zakresie.

Głównymi barierami ekonomicznymi zidentyfikowanymi w sektorze drzewnym były: brak środków finansowych w przedsiębiorstwach oraz zbyt wysokie koszty innowacji²⁰³. Brak środków finansowych jako barierę aktywności innowacyjnej zgłaszało 38% przedsiębiorstw wytwarzających wyroby z drewna i 35% – wytwarzających meble. Na zbyt wysokie koszty innowacji wskazywało odpowiednio: 38% i 33% przedsiębiorstw. Spośród czynników rynkowych, przedsiębiorcy z wszystkich dziedzin działalności sektora drzewnego wskazywali zmienny i niepewny popyt na nowe produkty. Takich odpowiedzi udzieliło odpowiednio 17% producentów wyrobów drzewnych i 21% producentów mebli. Jeśli zaś chodzi o grupę barier związanych z wiedzą, jako główna wskazywany był przez

²⁰⁰ Strona projektu pt. *Hybrydowe technologie modyfikacji powierzchni narzędzi do obróbki drewna*, online, protokół dostępu: <http://www.tu.koszalin.pl/technologie-hybrydowe/>, data dostępu 25.09.2011.

²⁰¹ E. Ratajczak, G. Bidzińska, A. Szostak, J. Pikul-Binieć, M. Lorenc-Michalska, *Innowacyjność sektora drzewnego w Polsce*, Instytut Technologii Drewna, Poznań 2009, s. 105.

²⁰² Ibidem, s. 84.

²⁰³ Ibidem, s. 84.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

producentów wyrobów z drewna i producentów mebli – brak wykwalifikowanego personelu, odpowiednio: 12% i 14% przedsiębiorstw²⁰⁴.

Można stwierdzić, że aktywność przedsiębiorstw sektora drzewnego w dziedzinie innowacji była mniejsza niż przeciętnie w całym przetwórstwie przemysłowym. W ostatnich kilku latach tylko 30% przedsiębiorstw drzewnych prowadziło taką działalność. Choć przedsiębiorstwa sektora drzewnego ponosiły nakłady na działalność innowacyjną, to ich poziom był niski i nie wykazywał tendencji wzrostowych. W zasadzie przedsiębiorstwa inwestowały głównie w technologie materialne. Były to maszyny i urządzenia potrzebne do produkcji nowych wyrobów i wdrażania nowych procesów. Na ten cel wydatkowano średnio 65% ogółu nakładów. Znacznie mniejszą wagę przywiązywano do nabywania lub wytwarzania technologii niematerialnej w postaci zakupu gotowej wiedzy lub jej wytworzenia w ramach działalności badawczo-rozwojowej. Marginalnie traktowano też szkolenia pracowników związane z działalnością innowacyjną oraz działania marketingowe dotyczące wytwarzania produktów²⁰⁵. Konsekwencją relatywnie małej aktywności przedsiębiorstw drzewnych w sferze wdrażania innowacji był niezadowalający udział przedsiębiorstw innowacyjnych. W latach 2004-2006 wynosił on w poszczególnych rodzajach działalności tego sektora 31-43%, w latach 2005-2007 był nawet niższy i wynosił 25-36% ogółu przedsiębiorstw zatrudniających powyżej 49 pracowników, a 18-23% w firmach o zatrudnieniu 10-49 osób.²⁰⁶

Istotne znaczenie w działalności innowacyjnej ma współpraca z innymi podmiotami. Rozbudowa powiązań między podmiotami prowadzi do kształtowania się nowego typu organizacji, za jaką można uznać sieć przedsiębiorstw. Sieci pomagają w pokonywaniu podstawowych ograniczeń związanych z dostępem do zasobów rzeczowych i finansowych oraz umiejętności. Pozwalają przełamać bariery ekonomiki skali i zakresu. Dzięki strukturom sieciowym, w szczególności małe firmy mogą pozyskiwać informacje i w zasadniczym stopniu zwiększać swoją zdolność do organizacyjnego uczenia się. Dodatkowo powiązania sieciowe sprzyjają zmniejszeniu niepewności, elastyczności i szybkości działania, co sprzyja wzrostowi innowacyjności przedsiębiorstw²⁰⁷.

Badania, które obejmowały sektor meblarski i odzieżowy, zostały przeprowadzone przez R. Woodwarda (i in.)²⁰⁸ i dotyczyły one działalności sieciowej w zakresie innowacji²⁰⁹. Okazało się przy tym, że jedna z badanych średnich firm meblarskich, która miała w chwili badania 18 krajowych i 4 zagraniczne wnioski patentowe, często współpracowała w zakresie innowacji. Współpraca ta była inicjowana przez klientów. Problemy, z którymi się borykała w zakresie nawiązania współpracy przy innowacjach, dotyczyły przede wszystkim obawy przed nieuczciwym wykorzystaniem przez partnerów ujawnionych w trakcie współpracy wiedzy czy metod. Innym problemem była trudność związana z ochroną praw własności intelektualnej. Druga badana średnia firma meblarska miała w momencie prowadzenia badań 12 krajowych wniosków patentowych i 2 zagraniczne. Współpraca w zakresie innowacji

²⁰⁴ Ibidem, s. 86.

²⁰⁵ Ibidem, s. 87.

²⁰⁶ E. Ratajczak, G. Bidzińska, A. Szostak, J. Pikul-Biniak, M. Lorenc-Michalska, *Innowacyjność sektora...*, s. 86.

²⁰⁷ B. Pławgo, *Zachowania małych i średnich przedsiębiorstw w procesie internacjonalizacji*, Instytut Organizacji i Zarządzania w Przemśle ORGMASZ, Warszawa 2004, s. 173-174.

²⁰⁸ *Sieci innowacji w gospodarce polskiej – stan obecny i perspektywy rozwoju*, red. R. Woodward, Raporty CASE 2005, nr 60, Warszawa 2005.

²⁰⁹ Ibidem, s. 27-28.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

inicjowana była zarówno przez respondenta, jak i partnerów. Problemy, z którymi się borykała w zakresie nawiązania współpracy przy innowacjach, były w zasadzie takie same, jakie wskazała pierwsza omawiana firma. Oprócz tego jednak problemów we wdrażaniu innowacji doszukiwać się można w dostępie do źródeł finansowania i słabości wymiaru sprawiedliwości w zakresie egzekucji umów. Kolejna, mała firma meblarska, mająca 9 krajowych wniosków patentowych i 20 zagranicznych, rzadko współpracowała w zakresie innowacji. Jej przedstawiciele uważali, że bariery we współpracy to trudności ze znalezieniem kompetentnego partnera i słabość wymiaru sprawiedliwości w zakresie egzekucji umów.

Podsumowując można uznać, że z jednej strony nakłady na innowacje w badanym sektorze są niskie, z drugiej zaś podmioty rzadko podejmują się współpracy z innymi. I chociaż najczęściej wskazywaną przyczyną tego stanu są różne aspekty finansowe, to wydaje się, że problem leży raczej w bardzo niskim zaufaniu do innych podmiotów i niechęci do podejmowania kooperacji z nimi w obawie przed działaniami o charakterze konkurencyjnym. Do przełamania tego impasu, zachęcenia do podejmowania działań innowacyjnych może przyczynić się tak naprawdę przede wszystkim sam mechanizm gospodarki rynkowej.

Jednym z głównych wyzwań stojących przed sektorem drzewnym w aspekcie konieczności wzrostu innowacyjności jest zrozumienie przez kadry zatrudnione w sektorze drzewnym, że przejście z gospodarki tradycyjnej do gospodarki opartej na wiedzy stanowi rewolucję zarówno na płaszczyźnie teoretycznej i metodologicznej, jak i pragmatycznej²¹⁰. Zmianie uległ model przedsiębiorstwa i podejście do czynników decydujących o jego wartości (w nowoczesnym biznesie liczy się kapitał ludzki i intelektualny, a szczególnym aktywem przedsiębiorstwa, minimalizującym ryzyko nietrafionych decyzji i dającym czasową przewagę nad konkurencją jest szybki, a przede wszystkim równy dostęp do informacji). Zjawiska te wymagają radykalnych zmian w sposobie myślenia o przedsiębiorstwie (i przemyśle) i źródłach jego efektywności. Chodzi przede wszystkim o nowe zasady zarządzania i organizacji pracy, które będą powodowały wyzwolenie indywidualnej kreatywności i przedsiębiorczości, a także o traktowanie zasobów wysoko wykwalifikowanych kadr jako podstawowej wartości firmy.

Co za tym idzie stwierdzić należy, że do istotnych wewnętrznych uwarunkowań innowacyjności firm sektora drzewnego można zaliczyć²¹¹: 1) dalszą poprawę kondycji ekonomicznej i sytuacji w zakresie własnych środków finansowych możliwych do wykorzystania na działalność innowacyjną; 2) kształtowanie postaw proinnowacyjnych i kreatywności – zarówno wśród kadry menedżerskiej, jak i pracowników firm; 3) zapewnienie mechanizmów prowadzących do wzrostu kwalifikacji pracowników, szczególnie kadry zarządzającej oraz technicznej, od której zależy innowacyjność produkcji; 4) stałe szkolenia, zdobywanie odpowiedniej wiedzy w zakresie wdrażania i zarządzania innowacjami; 5) intensyfikację współpracy z jednostkami badawczo-rozwojowymi (np. poprzez bezpośrednie zlecenia, udział w projektach, zatrudnianie pracowników naukowych), zwiększenie nakładów na badania prowadzone przez firmy; 6) właściwe rozpoznanie potrzeb rynkowych i sprawny marketing; 7) zwiększenie infrastruktury

²¹⁰ E. Ratajczak, G. Bidzińska, A. Szostak, J. Pikul-Binieć, M. Lorenc-Michalska, *Innowacyjność sektora...*, s. 112.

²¹¹ Ibidem, s. 113.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

elektronicznej zakładów i upowszechnianie zarządzania firmą za pomocą nowoczesnych mediów (np. komputery, sieci, bazy danych, znajomość języka angielskiego).

Natomiast jako główne uwarunkowanie zewnętrzne mające wpływ na wzrost innowacyjności sektora drzewnego wyróżniane są²¹²: 1) odwrócenie tendencji prowadzącej do deprecjacji polskiej nauki; stworzenie efektywnego systemu finansowania nauki, badań i rozwoju zarówno ze środków publicznych, jak i niepublicznych; 2) tworzenie sprawnych mechanizmów umożliwiających pozyskiwanie środków na finansowanie procesów rozwojowych (w przedsiębiorstwach); 3) poprawa otoczenia prawnego (prawa podatkowego, bankowego, prawnej ochrony własności intelektualnej); 4) upraszczanie procedur administracyjnych i podatkowych związanych z wprowadzaniem innowacji; 5) kreowanie systemów skutecznego pozyskiwania bezpośrednich inwestycji zagranicznych i tym samym dostępu do nowoczesnych maszyn i urządzeń, technologii i możliwości wprowadzania nowych rozwiązań organizacyjnych.

Jeżeli we współczesnych warunkach koniecznym wymogiem kształtowania kluczowych kompetencji podmiotów gospodarczych staje się przechodzenie od poziomu przedsiębiorstwa do struktur sieciowych, to prawidłowość ta w sposób szczególny odnosi się do grupy małych i średnich przedsiębiorstw. Presja globalnej konkurencji zmusza wytwórców do ciągłej innowacji i podnoszenia jakości wytwarzanych produktów. W tych warunkach wiele firm nie jest w stanie dłużej pozyskiwać w pojedynkę wszystkich niezbędnych zasobów technologicznych i ludzkich. W coraz większym zakresie tworzą więc elastyczne związki z innymi firmami, aby w pełni wykorzystać swoje kluczowe kompetencje. Jest to też rozwiązanie dla producentów sektora wyrobów z drewna i mebli. Współpraca z innymi i generalnie przyjęcie postawy proinnowacyjnej jest niezwykle istotne dla rozwoju tego sektora w województwie podlaskim.

7.2.2.2. Dostępność wykwalifikowanej siły roboczej

Dostępność wykwalifikowanej siły roboczej ma kluczowe znaczenie. Konkretnie umiejętności, właściwe dla cyklu produkcji mebli lub produktów drewnianych mogą decydować o powodzeniu samego produktu²¹³. Dotkliwy dla wielu firm problem niedoboru wykwalifikowanych pracowników fizycznych w najbliższych latach najprawdopodobniej jeszcze się nasili. Przedsiębiorstwom zagraża niedobór wykwalifikowanych pracowników fizycznych. Już teraz ta grupa jest na pierwszym miejscu listy zawodów najbardziej poszukiwanych przez pracodawców²¹⁴.

Szczególny niepokój, w kontekście omawianego sektora, budzi obecnie zjawisko starzenia się siły roboczej oraz jej niepopularność wśród młodych kadr²¹⁵. Inny problem to migracje pracowników za granicę oraz ograniczenie kształcenia zawodowego w Polsce.

W teorii ekonomicznej istnieją dwie zasadnicze hipotezy dotyczące mobilności siły roboczej w ramach procesów integracyjnych²¹⁶. Teoria integracji rynków zakłada, że siła

²¹² Ibidem, s. 113.

²¹³ Projekt opinii Komisji Konsultacyjnej ds. Przemian w Przemśle (CCMI) w sprawie szans i wyzwań związanych z większą konkurencyjnością europejskiego przemysłu drzewnego i meblarskiego, CCMI/088, Bruksela, 12.08.2011, s. 10.

²¹⁴ A. Błaszczak, *Fachowcy na wagę złota*, 14.10.2010, online, protokół dostępu: <http://www.rp.pl/artykul/295871,549253.html>, data dostępu 25.09.2011.

²¹⁵ Projekt opinii Komisji Konsultacyjnej..., op.cit., s. 10.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

robocza przemieszcza się tam, gdzie jej produktywność, a co za tym idzie płaca, jest najwyższa. Proces ten trwa tak długo, aż nie zostanie osiągnięta produktywność krańcowa i nie zrównoważą się płace. Po rozszerzeniu Unii Europejskiej w 2004 roku, Wielka Brytania, Irlandia i Szwecja otworzyły się na pracowników z nowych krajów członkowskich. W kolejnych latach następne kraje zdecydowały się na otwarcie rynków pracy. Jako ostatnie zrobiły to Austria i Niemcy. Oba te kraje wykorzystały maksymalny siedmioletni okres przejściowy zapisany w traktacie akcesyjnym²¹⁷. Z możliwości tej skorzystało wiele osób, które wyjechały do pracy za granicą.

Według danych Manpower, która co roku w 36 państwach przygotowuje listę dziesięciu najbardziej poszukiwanych przez pracodawców zawodów, w aż 15 krajach, w tym w USA, Kanadzie, Francji, Niemczech i w Polsce, firmy najczęściej narzekają na problemy ze znalezieniem wykwalifikowanych pracowników fizycznych²¹⁸. Wśród fachowców „na wagę złota” są doświadczeni murarze, cieśle, stolarze, spawacze, operatorzy maszyn drogowych i operatorzy maszyn sterowanych numerycznie (CNC).

Jednocześnie jednak trzeba stwierdzić, że praca fizyczna najczęściej nie jest postrzegana jako prestiżowe zajęcie. W Polsce tylko co czwarty uczeń gimnazjum widzi się w zawodzie wysoko wykwalifikowanego robotnika. Innym problemem jest fakt, iż absolwentom szkół zawodowych trudno wejść na rynek pracy. Niestety, często nie mają oni ani odpowiedniej praktyki, ani specjalistycznych certyfikatów, które są niezbędne do wykonywania wielu zawodów.

Przed 1990 rokiem 20% młodzieży kończyło licea, a 80% młodych ludzi szkoły zawodowe i technika. Po zmianie ustroju absolwenci zawodówek zaczęli licznie zasilać szeregi bezrobotnych. Reforma w oświacie miała to zmienić²¹⁹. Zakładano, że dzięki niej 70% polskiego społeczeństwa będzie miało średnie wykształcenie, a tym samym większe szanse na zatrudnienie. Takie podejście legło u podstaw decyzji o likwidacji części szkół zawodowych. Niestety, bardzo często odbywało się to bez wcześniejszej analizy potrzeb rynku pracy.

„Szeroki profil kształcenia”²²⁰ miał być wykształceniem ogólnym bez zawodu. Zawód (poza szkołami zasadniczymi) zdobywać się będzie na kursach. W tym samym czasie takie kraje jak np. Niemcy, Austria, Szwajcaria, które cechuje bardzo wysoka kultura pracy, produktywności i konkurencyjności, kształciły i nadal kształcą rzemieślników i robotników wykwalifikowanych w cyklu czteroletnim i dualnym.

Obecnie do szkół zawodowych uczęszcza około 16% uczniów, a w większych miastach Polski, np. w Warszawie, tylko 5%. Postawiono przede wszystkim na szkolnictwo wyższe, czego efektem jest fakt, że obecnie w zasadzie co piąty Polak w wieku 25-34 lata ma tytuł licencjata lub magistra. Dostrzega się jednocześnie, że nadprodukcji absolwentów niektórych do niedawna modnych kierunków towarzyszy deficyt wykwalifikowanych pracowników fizycznych.

²¹⁶ W. Quaisser (i in.), *Die Osterweiterung der Europaischen Union: Konsequenz fuer Wohlstand und Beschaeftigung in Europa*, Friedrich Ebert Stiftung, Bonn 2000, s. 113.

²¹⁷ Strona Parlamentu Europejskiego, *Otwarcie rynków pracy: Nie było czego się bać*, 4.05.2011, online, protokół dostępu: <http://www.europarl.europa.eu/pl/headlines/content/20110504STO18667/html/Otwarcie-rynk%C3%B3w-pracy-Nie-by%C5%82o-czego-si%C4%99-ba%C4%87>, data dostępu 25.09.2011.

²¹⁸ Ibidem.

²¹⁹ *Czas fachowców*, „Praca w poniedziałek” Dodatek do „Dziennika Łódzkiego” nr 5, s. 3, online, protokół dostępu: http://egazeta.dziennik.lodz.pl/Y1774_2006/03/20/2006-03-20_Praca_dla_Ciebie.pdf, data dostępu 25.09.2011.

²²⁰ Ibidem, s. 17-18.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

W pięcioleciu 2001-2005 zlikwidowano 3 056 średnich szkół zawodowych i 594 szkoły zasadnicze zawodowe. W sumie zlikwidowano 3 650 szkół zawodowych, co oznacza, że w każdym dniu roboczym likwidowano (postawiono w stan likwidacji) 3 szkoły zawodowe. Następnie przez kolejne 5 lat liczba tych szkół zmniejszyła się o 537.

W wyniku tych zmian radykalnie zmniejszyły się proporcje między liczbą uczniów szkół zawodowych a szkół wyższych. Nastąpiła głęboka zmiana struktury kształcenia. W rezultacie Polska stała się jedynym krajem Unii Europejskiej o przewadze kształcenia wyższego w stosunku do ogólnej liczby osób uczęszczających do szkół ponadpodstawowych (ponadgimnazjalnych).

W sektorze producentów wyrobów z drewna i mebli według klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy MPiPS wyróżnić można następujące grupy²²¹:

- 752 Robotnicy obróbki drewna, stolarze meblowi i pokrewni. Znajdują się tu grupy:
 - 7521 Robotnicy przygotowujący drewno i pokrewni (np. impregnator drewna, manipulant drewna okrągłego, sortowacz materiałów drzewnych);
 - 7522 Stolarze meblowi i pokrewni (np. bednarz, stolarz, stolarz galanterii drzewnej, stolarz mebli artystycznych i wzorcowych, stolarz meblowy);
 - 7523 Ustawiacze i operatorzy maszyn do obróbki i produkcji wyrobów z drewna (np. frezer drewna, pilarz, tartacznik);
- 817 Operatorzy maszyn i urządzeń do obróbki drewna i produkcji papieru, w tym grupa:
 - 8172 Operatorzy maszyn i urządzeń do obróbki drewna (np. operator maszyn do produkcji płyt i sklejek, operator skrawarek drewna);
- 821 Monterzy:
 - 8219 Monterzy gdzie indziej niesklasyfikowani (monter mebli, monter wyrobów z drewna);
- 731 Rzemieślnicy:
 - 7317 Rękodzielnicy wyrobów z drewna i pokrewnych materiałów (np. fajkarz, koszykarz-plecionkarz, modelarz wyrobów plecionkarskich, rzeźbiarz w drewnie);
- 214 Inżynierowie (z wyłączeniem elektrotechnologii):
 - 2149 Inżynierowie i pokrewni gdzie indziej niesklasyfikowani, w tym inżynier technologii drewna;
- 311 Technicy nauk fizycznych i technicznych:
 - 3119 Technicy nauk fizycznych i technicznych gdzie indziej niesklasyfikowani, w tym technik technologii drewna;
- 753 Robotnicy produkcji odzieży i pokrewni:
 - 7534 Tapicerzy i pokrewni, w tym tapicerzy meblowi.

Warto zwrócić uwagę na fakt, iż pracowników dla sektora edukują w zasadzie szkoły zawodowe, jednak może to również odbywać się w ramach studiów wyższych oraz w drodze szkoleń i kursów (kształcenie ustawiczne). Możliwe jest także kształcenie poprzez zakład pracy. Jeśli chodzi o województwo podlaskie, to w zasadzie kształcenie w zawodach związanych z sektorem producentów wyrobów z drewna i mebli i pokrewnych odbywa się w następujących placówkach:

²²¹ Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, *Klasyfikacja zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy*, Warszawa 2010.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

- Szkoły wyższe:
 - Zamiejscowy Wydział Leśny w Hajnówce, Politechnika Białostocka (3- i 5-letnie studia inżynierskie na kierunku leśnictwo, specjalność: gospodarowanie na obszarach przyrodniczo cennych)²²²;
- Szkoły średnie:
 - Zespół Szkół Technicznych im. gen. Władysława Andersa, Białystok (Technikum Zawodowe nr 9: technik technologii drewna o specjalnościach: meblarstwo i stolarka budowlana; tartacznictwo i wyroby drzewne; tworzywa drzewne; Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 3: stolarz, cieśla, dekarz);
 - Zespół Szkół Drzewnych i Gimnazjalnych, Łomża (technik technologii drewna, stolarz)²²³;
 - Zespół Szkół Zawodowych w Suwałkach (technik technologii drewna ze specjalnością meblarstwo);
 - Zespół Szkół Zawodowych w Hajnówce (Hajnowskie Centrum Kształcenia Zawodowego: technik technologii drewna, stolarz);
- Inne instytucje działające na rynku edukacyjnym, w tym:
 - Agencja Rozwoju Regionalnego ARES S.A., Suwałki (technik technologii drewna);
 - Izba Rzemieślnicza i Przedsiębiorczości, Białystok (w ramach projektu „Pokaż swoje kwalifikacje” – szkolenia związane z zawodami stolarz, dekarz);
 - Areszt Śledczy w Białymstoku (kursy stolarz, dekarz w ramach aktywizacji zawodowej osadzonych);
 - Centrum Kształcenia Ustawicznego w Białymstoku (kurs stolarza).

Można zasadniczo stwierdzić, że w województwie podlaskim brak uczelni wyższej specjalizującej się w kształceniu w zakresie technologii drewna. Zamiejscowy Wydział Leśny w Hajnówce bardziej powiązany jest z leśnictwem niż samą produkcją wyrobów z drewna. Również szkoły średnie o charakterze zawodowym są nieliczne, a w dodatku następuje dalszy proces ich przekształcania czy wręcz zamykania. Tak właśnie stało się ze szkołą w Łomży. Z końcem roku 2008 rozwiązano Zespół Szkół Drzewnych i jednocześnie powołano od 1 stycznia 2009 roku Zespół Szkół Drzewnych i Gimnazjalnych w Łomży²²⁴. Poprzednio szkoła kształciła na kierunkach: w technikum: technik technologii drewna, technik ochrony środowiska, technik geodeta; w liceum profilowanym: leśnictwo i technologia drewna, kształtowanie środowiska; w szkole zawodowej: stolarz, cieśla, dekarz. W nowych strukturach znajdują się następujące kierunki kształcenia: w szkole średniej: technik technologii drewna, technik ochrony środowiska, technik geodeta, technik drogownictwa, technik analityk – analiza chemiczna; w zasadniczej szkole zawodowej: stolarz oraz w gimnazjum: klasy ogólne i klasy o profilu sportowym²²⁵. Jak widać, profil kształcenia w tej

²²² Strona Politechniki Białostockiej, *Politechnika Białostocka. Rekrutacja na 3,5-letnie studia inżynierskie, kierunek: Leśnictwo. Zamiejscowy Wydział Zarządzania Środowiskiem w Hajnówce w roku akademickim 2011/2012*, online, protokół dostępu: <http://www.zwl.pb.edu.pl/oferta.html>, data dostępu 25.09.2011.

²²³ Strona Zespołu Szkół Drzewnych i Gimnazjalnych w Łomży, *Kierunki kształcenia, Zespół Szkół Drzewnych i Gimnazjalnych*, online, protokół dostępu: http://www.zsdig-lomza.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=157&Itemid=83, data dostępu 25.09.2011.

²²⁴ Portal drewno.pl, *Zmiany w szkole „Drzewnej” w Łomży*, 13.11.2008, online, protokół dostępu: <http://www.drewno.pl/artykuly/5792,zmiany-w-szkole-drzewnej-w-lomzy.html>, data dostępu 25.09.2011.

²²⁵ Strona Zespołu Szkół Drzewnych i Gimnazjalnych w Łomży, *Kierunki kształcenia, Zespół Szkół Drzewnych i Gimnazjalnych...*, op.cit.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

szkole jest obecnie znacząco szerszy, a zawody związane z sektorem drzewnym nie są już tak istotne w strukturze kierunków kształcenia.

Analizy danych z województwa podlaskiego wskazują, że zawód stolarza meblowego i pokrewne znalazł się na liście zawodów o największym napływie do bezrobocia według stanu na II półrocze 2010.²²⁶ Liczba zarejestrowanych wyniosła 1 082 osoby, zaś procentowy udział do ogółu napływu do bezrobocia wyniósł 2,3%. Na liście tej znaleźli się także cieśle i stolarze budowlani w liczbie 294 osób. Stanowili oni 0,6% napływu do bezrobocia w analizowanym okresie. Na liście rankingowej zawodów najczęściej występujących wśród bezrobotnych w województwie podlaskim znalazł się również zawód stolarza meblowego i pokrewne. W drugim półroczu 2010 roku były 1 453 takie osoby. Wśród 29 zawodów znalazły się one na 9. miejscu. Ponadto na liście zawodów najczęściej występujących wśród długotrwale bezrobotnych znalazło się 350 osób, co stanowiło 2,1% długotrwale bezrobotnych. Warto przy tym zwrócić uwagę, iż wskaźnik długotrwałego bezrobocia w danym zawodzie, przy czym chodzi tu o pozostawanie bezrobotnym powyżej 12 miesięcy, pozwala stwierdzić, że i tu pojawiają się zawody związane z badanym sektorem producentów wyrobów z drewna i mebli. W tym przypadku jednak wśród 33 grup zawodów o najwyższym wskaźniku długotrwałego bezrobocia na miejscu 23. znaleźli się cieśle i stolarze budowlani. Liczba długotrwale bezrobotnych wyniosła w przypadku tej grupy 124 osoby. Jednocześnie w tym samym okresie w zawodzie „stolarzy meblowych i wykształconych w zawodach pokrewnych” znalazło się 151 osób w rankingu ofert pracy. Co prawda, udział ten w ogóle wszystkich zgłaszanych ofert pracy wyniósł zaledwie 1,4%, sprawiło to jednak, że zapotrzebowanie na te zawody było 13. na liście.

Inne wyliczenia opracowane przez Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku wskazują, że zawód stolarza meblowego i pokrewne znalazł się na 4. miejscu od końca zawodów o najwyższym wskaźniku intensywności nadwyżki. Nadwyżka ta w tym przypadku wyniosła 0,1886, w porównaniu do wskaźnika grupy zawodów na pierwszym miejscu, czyli „technik rolnictwa i pokrewni”, gdzie wyniosła ona 0,0014. Przy czym dla celów interpretacji danych warto zauważyć, że im niższy wskaźnik, tym większa jest analizowana nadwyżka.

Można więc na podstawie powyższej analizy stwierdzić, że również województwo podlaskie dotknęły zmiany związane z reformą szkolnictwa. W zawodach związanych z sektorem producentów wyrobów z drewna i mebli kształci kilka szkół średnich i kilka instytucji rynku pracy. Największym problemem jest fakt, że kadry starzeją się, gdyż coraz więcej osób wyjeżdża poza granice kraju, w poszukiwaniu lepszej pracy. Ta sytuacja sprawia, że producenci z sektora mają problem z zatrudnieniem pracowników z umiejętnościami i doświadczeniem niezbędnym do wykonywania pracy.

7.2.3. Czynniki technologiczne

7.2.3.1. Zastosowanie biotechnologii i nanotechnologii w przemyśle drzewnym

Biotechnologia przemysłowa jest obecnie najprężniej rozwijającą się dziedziną biotechnologii w krajach Europy Zachodniej, jak również w Stanach Zjednoczonych, Japonii,

²²⁶ Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku, *Ranking zawodów deficytowych i nadwyżkowych w województwie podlaskim w II półroczu 2010 r.*, Białystok, kwiecień 2011.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Chinach i Indiach²²⁷. Wykorzystuje ona enzymy, drobnoustroje i hodowle komórek roślinnych czy zwierzęcych w produkcji i przetwarzaniu chemikaliów, materiałów i energii. Biotechnologia przemysłowa daje szansę na zmniejszenie zanieczyszczenia środowiska i zachowanie zanikających zasobów naturalnych, a wszystko to przy zdecydowanie niższych kosztach niż w przypadku procesów przemysłowych syntezy chemicznej. W Unii Europejskiej dziedzina ta została uznana za podstawę rozwoju biogospodarki. Korzyści, jakie niesie za sobą wdrożenie bioprocessów, dostrzegli specjaliści zajmujący się wieloma gałęziami przemysłu.

Początki zastosowania metod biotechnologicznych w przemyśle celulozowo-papierniczym czy włókienniczym sięgają połowy lat siedemdziesiątych XX wieku²²⁸. Podstawowe kierunki wykorzystania mikroorganizmów i enzymów w tych przemysłach to: wytwarzanie mas włóknistych, bielenie mas celulozowych, enzymatyczna dekoloryzacja, modyfikacja włókien, kontrola zanieczyszczeń mikrobiologicznych i oczyszczanie ścieków. Wykorzystuje się zarówno preparaty enzymatyczne, jak i odpowiednio wyselekcjonowane mikroorganizmy. Przykładem jest postępowanie w impregnacji drewna środkami konserwującymi – bioklejami²²⁹. Wytrzymałość wszystkich gatunków drzew jest ograniczona i typowa dla gatunku. Kontrola i ochrona przed niszczeniem drzewa przez grzyby czy owady jest niezbędna. Obecnie jednak chemiczne środki konserwujące bazują głównie na biocydach i zapewniają dostateczną kontrolę, gdy wnikają głęboko w drewno. Zastosowanie komercyjne preparatów enzymatycznych poprawia przepuszczalność drewna. Co za tym idzie, bakterie kolonizują drewno bez atakowania jego strukturalnych komponentów. Kleje biologiczne są wykorzystywane w produkcji materiałów z drewna. Ponieważ lignina działa jak naturalny klej, postanowiono wykorzystać ligninopodobne związki łączone z oksydazami (lakaza, peroksydaza). W ten sposób otrzymywano dwuskładnikowy naturalny klej. Korzyści wynikające z jego zastosowania to przede wszystkim fakt, iż: 1) enzym można łatwo oczyścić w procesie fermentacji grzybowej, 2) związki ligninopochodne są tanimi produktami ubocznymi, powstającymi przy produkcji papieru, 3) wyeliminowano ponadto kancerogenne związki występujące w tradycyjnych klejach. Prace nad rozwiązaniami z zakresu biotechnologii mogą przyczynić się do opracowania i zastosowania rozwiązań z tej dziedziny w procesie utylizacji odpadów drzewnych szkodliwych dla środowiska.²³⁰

Przy zastosowaniu biotechnologii możliwe są również zmiany związane z na przykład wysokością drzew²³¹. Prace prowadzone przez naukowców z Forest Scientists w Oregon State University wskazują, że dzięki manipulacjom genetycznym wzrost naturalny drzew można programować, ograniczając do np. 10 m dla potrzeb zadrzewień miejskich lub 1,5 m jako domowych roślin ozdobnych. Inne uprawy drzew genetycznie zmodyfikowanych pozwoliły na wzmocnienie ich odporności na herbicydy, czyli środki chemiczne do zwalczania chwastów, czy też na uzyskanie upraw drzew z genami Bt, które wytwarzają toksyny przeciw owadom-szkodnikom drzewnym. Uprawy obejmują głównie topole i świerki, ale prace

²²⁷ Strona Politechniki Krakowskiej im. Tadeusza Kościuszki, Wydział Inżynierii i Technologii Chemicznej, *Biotechnologia przemysłowa i w ochronie środowiska*, online, protokół dostępu: <http://www.chemia.pk.edu.pl/wiitch/biotechnologia.php>, data dostępu 25.09.2011.

²²⁸ Ibidem.

²²⁹ *Metody biotechnologiczne w przemyśle drzewnym*, online, protokół dostępu: <http://docs7.chomikuj.pl/309169334,0,1,Metody-biotechnologiczne-w-przemysle-drzewnym.pdf>, data dostępu 25.09.2011.

²³⁰ *Badania naukowe w drzewnictwie w Polsce*, red. E. Ratajczak, Instytut Technologii Drewna, Poznań 2010, s. 29.

²³¹ P. Szablewski, *Drzewa genetycznie modyfikowane*, 9.07.2007, Biotechnolog.pl, online, protokół dostępu: <http://www.biotechnolog.pl/news-596.htm>, data dostępu 25.09.2011.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

dotyczą ponad 30 gatunków. Najintensywniejsze prace prowadzone są w USA i Chinach, a w Europie przede wszystkim we Francji. Inne badania dotyczą szybkości wzrostu drzew. Jak wynika z dotychczas uzyskanych wyników, niektóre odmiany topoli, osiki przyrastają 1 metr na miesiąc. Uprawy takie po kilku latach nadają się do wycinki. Badania prowadzone na terenie Syberii na dwóch gatunkach szybko rosnących drzew – osice, topoli pozwoliły zaś uzyskać w ciągu dwóch lat wzrost od sadzonki do czterometrowego drzewa. Oznacza to, że doświadczalne drzewa rosną 7-8 razy szybciej niż zwykłe gatunki.²³²

Zwolennicy genetycznie modyfikowanych drzew twierdzą, że podobna technologia może przyczynić się do ochrony brytyjskich lasów przed chorobami oraz do polepszenia jakości krajowego przemysłu drzewnego²³³. Naukowcy uważają, że rozprzestrzenianie się wielu chorób drzew może zostać powstrzymane dzięki modyfikacjom genetycznym. Opracowywane przez badaczy modyfikacje mogą również sprawić, że drzewa nie tylko rosną szybciej, ale i są bardziej tolerancyjne względem środków chwastobójczych oraz szkodników.

W produkcji bazującej na drewnie swoje miejsce odnajduje także nanotechnologia. Rozwiązania w tej dziedzinie przede wszystkim mają na celu ulepszenie materiałów i produktów stosowanych do wytwarzania wyrobów z drewna i mebli. Przykładem zastosowania nanotechnologii jest wprowadzenie nanodetektorów grzybów do ochrony drewna²³⁴. Natychmiastowe wykrycie mikroskopijnych ilości strzępek grzyba *Aspergillus versicolor* (kropidlak różnobarwny) atakującego drewno jest możliwe dzięki nowemu urządzeniu, które opracowane zostało przez nanotechnologów z Pracowni Fizykochemii Materiałów i Nanotechnologii w Śremie, należącej do Wydziału Chemii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

Inny przykład to środki służące do pielęgnacji drewna, w których zastosowanie mają nanocząsteczki²³⁵. Nanopowłoki do wyrobów drewnianych służą do ochrony ścian i fasad, ale również znajdują się w systemach posadzek parkietowych i meblach. Prace nad nimi skupiają się na zdolności odpychania wody, odporności na zarysowanie oraz ochronie przed promieniami UV. Preparaty tego rodzaju są już dostępne na rynku. W odróżnieniu od zewnętrznych czynników wpływających na zużywanie się drewna, takich jak promieniowanie UV czy zarysowanie, jego powierzchnia jest też niszczona poprzez właściwość drewna, jaką jest przesączanie skomplikowanych związków chemicznych takich jak garbniki, co z biegiem czasu prowadzi do powstawania odbarwień. Jednym z preparatów zapobiegających temu procesowi jest nanoglina.

²³² Portal Biolog. Ogólnopolski Dziennik oraz Naukowy Portal Społecznościowy, *Genetycznie modyfikowane drzewa*, 20.02.2010, online, protokół dostępu: <http://www.biolog.pl/article6634.html>, data dostępu 25.09.2011.

²³³ Portal biotechnologia.pl, *Etanol z genetycznie modyfikowanych drzew*, 12.08.2008, online, protokół dostępu: http://biotechnologia.pl/biotechnologia-portal/info/bioenergia/25_aktualnosci/3947,etanol_z_genetycznie_modyfikowanych_drzew.html, data dostępu 25.09.2011.

²³⁴ Portal eduskrypt.pl, *Nanotechnologia w ochronie drewna*, 7.02.2007, online, protokół dostępu: http://www.eduskrypt.pl/nanotechnologia_w_ochronie_drewna-info-4612.html, data dostępu 25.09.2011.

²³⁵ F. van Broekhuizen, P. van Broekhuizen, *Nanotechnologie w budownictwie europejskim. Stan wiedzy na rok 2009*, IVAM UvA BV, Amsterdam 2009, online, protokół dostępu: <http://www.efbww.org/pdfs/Nano%20-%20Pol%20Summary.pdf>, data dostępu 25.09.2011, s. 18-19.

7.2.3.2. Trendy technologiczne w sektorze²³⁶

Współczesny rozwój każdej gałęzi przemysłu wymaga wdrażania nowoczesnych technik i technologii, a w konsekwencji wprowadzenia na rynek nowych bądź ulepszonych produktów przez firmy produkcyjne²³⁷. Wiedza o działaniach innowacyjnych i zaawansowanych technologiach w branży drzewno-meblarskiej nabiera dużego znaczenia, gdyż poszczególne jej gałęzie zaopatrują wiele dziedzin gospodarki w niezbędne materiały i wyroby.

Na regionalnym, krajowym i zagranicznym rynku wyrobów i produktów końcowych sektora drzewnego, oprócz trendów rynkowych, niezwykle ważne są trendy o charakterze techniczno-technologicznym, zachodzące głównie w strukturze materiałowej wyrobów i produktów, do których należą²³⁸:

1. Fizykochemiczne oraz lepsze parametry jakościowo-wytrzymałościowe;
2. Zmiana właściwości wyrobów drzewnych dla poszerzania zakresu zastosowań;
3. Nasilanie się zjawiska substytucji materiałowej;
4. Dążenie do oszczędności surowca, energii i nakładów pracy.

Pośród wyżej wymienionych trendów technologicznych za najważniejszy uznaje się dążenie do uzyskania produktów i wyrobów o nowych i udoskonalonych właściwościach²³⁹. Należy spodziewać się, że odbiorcy będą poszukiwać produktów o ulepszonych cechach i właściwościach, takich jak: wytrzymałość, estetyka i walory użytkowania, zgodność z zasadami i wymogami ekologii, odporność na zjawiska atmosferyczne, właściwości izolacyjne, łatwość montażu, bezpieczeństwo. Nowe technologie produkcyjne zmierzają do zwiększenia wytrzymałości produktów drzewnych, ich twardości, stabilności, przy jednoczesnym zmniejszeniu podatności na wpływ czynników zewnętrznych i zjawisk atmosferycznych. Nowe bądź ulepszone produkty muszą również wykazywać odporność na ścieranie, ogień, środki chemiczne, wilgoć. Ponadto ważne jest, aby materiały drzewne i wyroby meblarskie wykazywały zwiększone właściwości termiczne, akustyczne i izolacyjne. Obecnie proponowanym tego rodzaju trendem i rozwiązaniem technicznym na rynku jest łatwość w montażu i użytkowaniu poprzez zastosowanie lżejszych materiałów, a nawet bez konieczności użycia kleju. Nasilającym się trendem widocznym na rynku wyrobów i materiałów drzewno-meblarskich jest zastępowanie tradycyjnych materiałów nowoczesnymi i ulepszonymi produktami oraz elementami drzewnymi o udoskonalonych właściwościach²⁴⁰. W wyniku tego dochodzi do rozszerzenia zakresu zastosowań materiałów drzewnych i zapotrzebowania na coraz to nowsze i udoskonalone produkty.

W coraz większej skali w rozwiązaniach procesów technologicznych wprowadza się zautomatyzowane linie produkcyjne, komputery przemysłowe sterujące procesem produkcyjnym, wykorzystuje się technologie informacyjne²⁴¹. Jednak specyfika procesów przetwórczych drewna oraz zróżnicowana aktywność inwestycyjna powodują, że

²³⁶ WYG International Sp. z o.o., *Analiza trendów rozwojowych w zakresie technologii i nowych myśli technicznych w Polsce, Europie i świecie dla branży drzewno-meblarskiej*, 16.08.2011, Online, protokół dostępu: <http://www.wzp.pl/download/index/biblioteka/7560>, data dostępu 25.09.2011.

²³⁷ WYG International Sp. z o.o., *Analiza trendów rozwojowych w zakresie technologii i nowych myśli...*, op.cit., s. 59.

²³⁸ Ibidem, s. 59-60.

²³⁹ Ibidem, s. 60.

²⁴⁰ WYG International Sp. z o.o., *Analiza trendów rozwojowych w zakresie technologii i nowych myśli...*, op.cit., s. 60.

²⁴¹ Ibidem, s. 61.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

przedsiębiorstwa branży drzewno-meblarskiej różnią się poziomem techniczno-technologicznym oraz standardami produkcyjnymi.

W opracowaniu pt. „Analiza trendów rozwojowych w zakresie technologii i nowych myśli technicznych w Polsce, Europie i świecie dla branży drzewno-meblarskiej” autorzy dokonują szerokiej analizy trendów rozwojowych w zakresie technologii w branży drzewno-meblarskiej²⁴². Jeśli chodzi o przedsiębiorstwa tartaczne, autorzy opracowania wskazują na trendy związane z procesami technologicznymi przetarcia kłód drewna. Tartaki wdrażają nowoczesne technologie z użyciem traków pionowych, wozów do manipulacji dłużyc, systemy pomiaru surowca, optymalizacji jego rozkroju czy też suszarnie pracujące w systemie automatycznym, w pełni kontrolowane przez mikroprocesory. W celu uzyskania wysokiej wydajności produkcyjnych procesów technologicznych przedsiębiorstwa te wprowadzają również kompletne linie tartaczne agregatowe, automatyczne urządzenia służące do wyposażenia węzłów obrzynania. Wraz z rozwojem technologii dalszego przerobu tarcicy następują jednocześnie zmiany i udoskonalenia w zakresie uszlachetniania samej tarcicy²⁴³. Rozwój technologiczny w tym zakresie obejmuje głównie suszenie oraz impregnację. Przedsiębiorstwa tartaczne często instalują suszarnie różnej wielkości i sterowane elektronicznie. Ponadto przedsiębiorstwa te inwestują w kompletne, nowoczesne linie produkcyjne (m.in. do wytwarzania parkietu, desek podłogowych, płyt meblowych, linie do cięcia tarcicy na elementy, linie do zbijania palet o dużej wydajności i precyzji obróbki) oraz maszyny specjalistyczne wyposażone w bogate oprogramowanie, które pozwala na zaprogramowanie produkcji bądź automatyczną zmianę funkcji maszyny.

W przypadku przedsiębiorstw zajmujących się branżą stolarki budowlanej instalowane są w pełni zautomatyzowane linie produkcyjne, automatyczne lakiernie, centra obróbcze, obrabiarki sterowane ze zintegrowanym programem konstrukcyjnym, centra numeryczne, profilarki wzdłużne sterowane numerycznie²⁴⁴. Takie nowoczesne rozwiązania technologiczne pozwalają na wdrożenie do produkcji całkiem nowych rozwiązań konstrukcyjnych, co ma przełożenie na wyprodukowanie wyrobów nietypowych, o wyszukanych kształtach. Do produkcji elementów konstrukcyjnych mogą zostać wykorzystane zaawansowane maszyny i urządzenia linii produkcyjnych: linie do produkcji prefabrykowanych wiązarów, wieloczynnościowe obrabiarki w wersji rozszerzonej z pamięcią, wysoko wydajne linie do produkcji drewna klejonego, nowoczesne prasy.

Producenci płyt drewnopochodnych swoje parki maszynowe wyposażają w nowoczesne rozwiązania techniczne i wdrażają zaawansowane technologie produkcyjne²⁴⁵. Taki stan innowacyjności wynika ze specyfiki procesu technologicznego produkcji płyt, który jest procesem ciągłym, wymagającym wyposażenia w linie produkcyjne o najwyższej wydajności i efektywności działania. W celu uszlachetnienia płyt instalowane są konkretne linie do szlifowania, lakierowania, melaminowania, a do rozkroju płyt na formatki nowoczesne formatyzery i szerokotaśmowe szlifierki. Najnowocześniejszą i innowacyjną technologią wdrożoną przez producentów tej branży jest bezklejowa technologia płyt pilśniowych, przeznaczonych do produkcji paneli podłogowych i płyt drzwiowych. Producenci z tej branży wprowadzają zmiany w strukturze przerabianego surowca drzewnego poprzez

²⁴² Ibidem, s. 61.

²⁴³ Ibidem, s. 61.

²⁴⁴ Ibidem, s. 61.

²⁴⁵ Ibidem, s. 62.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

instalowanie programu przerobu drewna poużytkowego na cele przemysłowe do produkcji płyt wiórowych.

W ostatnich latach Polska należy do największych producentów płyt pilśniowych mokriformowanych w Europie²⁴⁶. W procesach produkcyjnych wprowadzono wiele istotnych zmian technologicznych, wielu producentów uruchomiło nowe linie produkcyjne bądź znacząco zmodernizowało własne parki maszynowe, wyposażając je w np. stacje domielania mas gęstych, termorozwłóknarki, linie lakiernicze. Narastające zainteresowanie rynku płytami przetworzonymi, w tym składanymi meblowymi ściankami tylnymi, przyczyniło się do tego, że przedsiębiorstwa zaczęły wdrażać nowoczesne formatyzarki do rozkroju płyt i linie ich składania. Nowością w procesach technologicznych produkcji płyt pilśniowych mokriformowanych jest zastosowanie słom zbożowych.

Również producenci mebli i wyrobów meblarskich wdrażają nowoczesne technologie i wysoko zaawansowane procesy produkcyjne²⁴⁷. Zauważalne jest, że najnowocześniejszy park maszynowy i zaawansowane procesy technologiczne posiadają przedsiębiorstwa zajmujące się produkcją mebli skrzyniowych, tj. pokojowych, sypialnianych, biurowych, kuchennych. Aktualnie meble wytwarzane są przez nowoczesne, wieloczynnościowe i wielofunkcyjne urządzenia numeryczne, które sterowane są komputerowo, zapewniające wysoką jakość wykonania przy jednoczesnym skróceniu czasu obróbki. Zautomatyzowana technologia służy do obróbki elementów z płyt i elementów litych. Park maszynowy produkcji frontów w wielu polskich firmach to najnowocześniejsze rozwiązania technologiczne światowego meblarstwa, co pozwala na nieograniczone możliwości produkcyjne oraz obróbkę w dwuwymiarowej czy trójwymiarowej skali. Lakierowanie i barwienie elementów odbywa się w liniach z zastosowaniem promieniowania ultrafioletowego przy pomocy robotów natryskowych, automatów lakierniczych z komorą lakierniczą. Linie technologiczne rozbudowane są również o zaawansowane technologicznie szlifierki pneumatyczne i przelotowe. Zmiany nastąpiły także w technologii montażu mebli, gdzie wykorzystuje się tzw. system potokowy pozwalający na podniesienie wydajności i jakości potencjału produkcyjnego.

Producenci mebli znaczne środki inwestują w systemy odpylające, systemy przepływu materiałów, półfabrykatów i gotowych produktów w procesie produkcyjnym²⁴⁸. Dodatkowo przedsiębiorstwa na coraz większą skalę wykorzystują zaawansowane technologie informatyczne w zarządzaniu produkcją. To pozwala na pełne skoordynowanie prac na hali produkcyjnej, kontrolę i testy gotowych produktów, przetransportowanie gotowych produktów do zautomatyzowanych magazynów i logistykę.

Tempo zmian i postęp technologiczny wymuszają na przedsiębiorstwach sektora drzewno-meblarskiego wdrożenie innowacyjnych rozwiązań techniczno-technologicznych²⁴⁹. Nowe technologie pozwalają nie tylko na wyprodukowanie nowych bądź ulepszonych wyrobów i produktów, ale przede wszystkim są zgodne z wymogami ochrony środowiska (m.in. wprowadzanie filtrów w ciągach produkcyjnych, wykorzystanie drzewnych odpadów przemysłowych, budowa oczyszczalni ścieków) i polityką energooszczędności takich procesów, a także dotyczą poprawy warunków pracy (odpylanie i nawilżanie hal).

²⁴⁶ WYG International Sp. z o.o., *Analiza trendów rozwojowych w zakresie technologii i nowych myśli...*, op.cit., s. 62.

²⁴⁷ Ibidem, s. 63.

²⁴⁸ Ibidem, s. 63.

²⁴⁹ Ibidem, s. 63.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Trzeba stwierdzić, że od kilku lat kraje Europy Zachodniej stoją przed problemem krytycznego stosunku konsumenta do importu drewna egzotycznego (niszczenie środowiska wielu gatunków fauny i flory, efekt cieplarniany) i używania szkodliwych dla zdrowia środków ochrony drewna przed szkodnikami niszczącymi odpowiedzialne części budowlane z drewna. Idea chemicznego czy chemiczno-fizycznego modyfikowania drewna nie jest rzeczą nową²⁵⁰. Przed wielu laty dokonywano już tego rodzaju prób z dobrym skutkiem, jednak koszty wdrożenia tych technologii do produkcji przemysłowej były zbyt wysokie, a zapotrzebowanie na drewno nie tak powszechne jak dzisiaj²⁵¹. Prowadzony w krajach o wysokiej świadomości ochrony środowiska bojkot przeciwko „dzikiemu” wyrębowi drewna tropikalnego, jak również zakaz stosowania wielu środków ochrony drzew i drewna przyspieszyły działania nauki i przemysłu.

Przy czym, w tych nowych technologiach nie postawiono tylko na poprawienie żywotności, tworząc niejako konkurencję dla dotychczasowych zabiegów ochrony (chemicznej) drewna, lecz także na poprawienie jego właściwości. Działania te mają na celu poprawę trwałości, wytrzymałości, zmniejszono skurcz i pęcznienie drewna.

Nauka i przemysł drzewny starają się w ten sposób sprawić, by rosące w Polsce gatunki drzew stały się konkurencyjne poprzez wysoką jakość. Stąd działania na rzecz poprawy ich właściwości, takich jak trwałość, stabilność i wytrzymałość²⁵². Wiele właściwości drewna jest efektem wewnętrznego działania różnych substancji, przede wszystkim wody i organizmów. Stabilność drewna zmienia się wraz ze zmianą wilgotności względnej, uwarunkowanej przez absorpcję i desorpcję wody w drewnie. Za rozkład biologiczny drewna odpowiedzialne są grzyby i bakterie, które enzymy drewna traktują jako pokarm, a jego podstawowe składniki, jak celuloza, chemiceluloza, lignina, rozkładają. Nowe technologie mają na celu wyeliminowanie tych wad drewna.

Mimo że większość z tych procesów modyfikujących podraża znacznie koszty drewna, to na rynku obserwuje się coroczny wzrost zakupu modyfikowanego drewna²⁵³. Część trafia na rynek jako podłogi drewniane pod nowymi nazwami, jak np. brzoza diamentowa czy diamentowa sosna. Obecnie na rynku europejskim oferowane jest m.in. drewno termiczne, drewno polimeryzowane, acetylowanie, proces żywicowania, proces olejowania, krzemiankowanie. Jeśli chodzi o drewno termiczne, to pod wpływem temperatury i wilgoci, które są stosowane w procesie hartowania drewna, następuje zmiana w budowie ścian jego komórek²⁵⁴. To sprawia, że możliwość przyjmowania przez nie wody (np. z otoczenia) została radykalnie zminimalizowana. Co za tym idzie, uzyskane drewno uzyskuje m.in. podwyższoną trwałość (przeciw grzybom i pogodzie) zewnętrzną i wewnętrzną, następuje znaczne zmniejszenie skurczu i pęcznienia dochodzące do 50% dotychczasowej wartości.

²⁵⁰ J. Kurnikowski, *Nowe technologie obróbki drewna*, „Profesjonalny Parkiet” 2005, nr 1, online, protokół dostępu: http://terazmedia.nazwa.pl/pparkiet/index.php?option=com_content&task=view&id=83&Itemid=18, data dostępu 25.09.2011.

²⁵¹ Ibidem.

²⁵² Ibidem.

²⁵³ Ibidem.

²⁵⁴ Ibidem.

7.2.3.3. Wykorzystanie drzewnych odpadów poużytkowych

Odpady to „poprodukcyjne, powydobywcze i poużytkowe materie konsystencji stałej oraz ciecze niebędące ściekami, nieużyteczne w miejscu powstania i nieprzeznaczone do zagospodarowania w określonym miejscu i czasie oraz wyroby zdyskwalifikowane i poużytkowe”. W porządkowaniu gospodarki zasobami i w ochronie środowiska niezbędna jest klasyfikacja odpadów, uwzględniająca ich pochodzenie, właściwości, ekologiczną szkodliwość, użyteczność i masowość wytwarzania²⁵⁵. W 1993 roku pod kierownictwem J. Siuta, kierownika Zakładu Ochrony Ziemi w Instytucie Ochrony Środowiska, została opracowana „Jednolita klasyfikacja odpadów”, w której wyróżniono i scharakteryzowano następujące grupy odpadów²⁵⁶: 1) odpady drzewne – całe obumarłe i wycinane drzewa i krzewy, gałęzie, kora, trociny, wióry, pnie i korzenie; 2) odpady drewna – powstające we wszystkich etapach obróbki i użytkowania drewna (np. podkłady kolejowe, deski szalunkowe).

Do połowy 1997 roku polskie ustawodawstwo nie obejmowało w zasadzie gospodarki odpadami²⁵⁷. Dopiero starania Polski o wejście w struktury Unii Europejskiej i obowiązki przystosowania prawa unijnego wymogły dostosowanie zasad ochrony środowiska do standardów Wspólnoty. Spowodowało to m.in. konieczność opracowania strategii zarządzania odpadami, opartej – podobnie jak w UE – na zasadach²⁵⁸: zapobiegania i minimalizacji ich powstawania; zapewnienia odzysku, w tym głównie recyklingu odpadów, których powstania nie można uniknąć; unieszkodliwiania (poza składowaniem).

Odpady drzewne można klasyfikować chociażby ze względu na technologiczną ciągłość miejsc ich powstawania. Z tego punktu widzenia można je dzielić na²⁵⁹: 1) odpady przemysłowe, powstające w toku wytwarzania produktów finalnych; 2) odpady poużytkowe, powstające w toku użytkowania gotowego wyrobu lub jego części, jako wynik naturalnego (technicznego) lub moralnego zużycia. Z gospodarczego punktu widzenia, biorąc pod uwagę możliwości i zakres zastosowania odpadów drzewnych, także jako alternatywnego źródła surowca drzewnego, można dokonać podziału na²⁶⁰: 1) odpady użytkowe (surowiec wtórny), które mogą być wykorzystane: – w tym samym procesie produkcyjnym, w którym powstały; – w tym samym procesie, w którym powstały, lecz po uprzednim przystosowaniu; – w innych procesach; – w różnorodny sposób; 2) odpady nieużytkowe, które może cechować: – nieużyteczność całkowita, jeśli w danym czasie nie jest znana, gospodarczo uzasadniona, technologiczna metoda wykorzystania; – nieużyteczność sytuacyjna, gdy odpady użytkowe, z uwagi na ilość i miejsce powstawania, nie mogą być wykorzystane ze względów ekonomicznych. Natomiast w zależności od rodzaju i postaci surowca lub materiału drzewnego, z którego pochodzą, odpady drzewne można podzielić na²⁶¹: 1) odpady z drewna litego (iglaste, liściaste): okrągłego i przetworzonego; 2) odpady z materiałów

²⁵⁵ H. Duda, *Wytwarzanie i wykorzystanie odpadów*, online, protokół dostępu: www.republika.pl/apk_geografia2/odpady.doc, data dostępu 23.09.2011, s. 2.

²⁵⁶ Ibidem, s. 2-4.

²⁵⁷ A. Szostak, E. Ratajczak, *Zasoby odpadów drzewnych w Polsce*, 10.08.2003, online, protokół dostępu: <http://www.drewno.pl/artykuly/1399-zasoby-opadow-drzewnych-w-polsce.html>, data dostępu 10.09.2011.

²⁵⁸ Ibidem.

²⁵⁹ Ibidem.

²⁶⁰ Ibidem.

²⁶¹ Ibidem.

drewnopochodnych: płyt aglomerowanych (np. płyt wiórowych, pilśniowych) oraz sklejek i płyt stolarskich.

Miejszem powstawania największej ilości drzewnych odpadów przemysłowych jest przemysł tartaczny²⁶². Udział tego przemysłu w podaży odpadów drzewnych stanowi ponad 63%. W grupie odpadów tartacznych przeważają odpady kawałkowe, w postaci zrzynów, opołów, oflisów, napływów korzeniowych, a ponadto trociny i kora. Z pozostałych 37% odpadów drzewnych, 14% przypada na przemysł meblarski (odpady z elementów z tworzyw drzewnych i drewna litego, pył drzewny oraz trociny i wióry), 13% na przemysł płyt drewnopochodnych (odpady kawałkowe lite, z tworzyw drzewnych, a także wióry, pył drzewny i kora). Udział przemysłu stolarki budowlanej otworowej w podaży odpadów drzewnych nie przekracza 2%. Odpady powstające w tym przemyśle to głównie trociny i wióry oraz kawałkowe odpady lite.

Drzewne odpady przemysłowe są w Polsce wykorzystywane powszechnie w produkcji przemysłowej oraz jako nośniki energii²⁶³. Część drzewnych odpadów, powstających w przemysłach przerobu drewna, przeznaczana jest także na eksport (trociny, odpady kawałkowe w postaci zrębków) do wykorzystania w rolnictwie i ogrodnictwie (kora) oraz do przerobu przez drobnych wytwórców, np. galanterii drzewnej lub w innych przemysłach przetwórczych, np. garbarstwie²⁶⁴.

Szacuje się, że w przemysłach przerobu drewna zagospodarowuje się ok. 6,4 mln m³, tj. 87% ogółu powstających drzewnych odpadów przemysłowych²⁶⁵. W celach przemysłowych największe ilości odpadów drzewnych są wykorzystywane do produkcji płyt drewnopochodnych (płyt aglomerowanych – wiórowych i pilśniowych), a w celach energetycznych – przez przemysły tartaczny i meblarski. Drzewne odpady przemysłowe, wykorzystywane w produkcji grupy płyt aglomerowanych, stanowią 44% zużywanego surowca drzewnego ogółem. Na cele przemysłowe wykorzystywane są głównie odpady kawałkowe (85%), natomiast na cele energetyczne – trociny i wióry (15%) oraz kora (27%). Jest ona przeznaczana w znacznych ilościach również na inne cele, tj. na rolnictwo i ogrodnictwo.

Biomasa drzewna, służąca jako paliwo kotłów grzewczych małej mocy, pozyskiwana jest z różnych źródeł, z gospodarki leśnej czy gospodarki przemysłowej. Najczęściej reprezentowaną gospodarką przemysłową jest pozyskiwanie paliwa jako odpadów poprodukcyjnych z przemysłu meblowego i tartaków. Jeśli chodzi o paliwo drzewne, to zwykle jest ono w postaci większych kawałków drewna, trocin, zrębków oraz pyłów drzewnych, z których po ich osuszeniu i sprasowaniu powstają pelety i brykiety. Do takich paliw producenci przystosowują kotły grzewcze, aby ich spalanie było jak najbardziej efektywnym procesem ekologicznym oraz ekonomicznym.²⁶⁶

Trzeba zauważyć, że w miarę rozwoju przemysłu drzewnego i całej gospodarki powiększają się zasoby drewna ze zużytych wyrobów drzewnych²⁶⁷. Podaż tego rodzaju odpadów jest w Polsce zupełnie nierozpoznana, bowiem nie prowadzono dotąd szerszych

²⁶² Ibidem.

²⁶³ A. Szostak, E. Ratajczak, *Zasoby odpadów drzewnych...*, op.cit.

²⁶⁴ Ibidem.

²⁶⁵ Ibidem.

²⁶⁶ *Spalanie biomasy*, „Magazyn Instalatora”, 2.04.2011, online, protokół dostępu:

http://www.instalator.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=322%3A-spalanie-biomasy-&lang=pl, data dostępu 25.09.2011.

²⁶⁷ A. Szostak, E. Ratajczak, *Zasoby odpadów drzewnych...*, op.cit.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

badan zmierzających do konkretyzacji ilości takich odpadów, a w stosunkowo małym stopniu – do ich praktycznego wykorzystania.

Źródłem drewna użytkowego są zużyte fizycznie lub moralnie drzewne wyroby finalne. Odpady użytkowe mają specyficzne cechy²⁶⁸: 1) znaczne zróżnicowanie postaci, wynikające z bardzo szerokiego asortymentu wyrobów drzewnych, z których pochodzą (np. stare belki stropowe, więźba dachowa, okna, drzwi, stare meble, słupy elektroenergetyczne, podkłady kolejowe, palety, skrzynki, skrzynie, materiały podłogowe); 2) zróżnicowany skład materiałowy (np. drewno lite, materiały drewnopochodne, szkło, metal, plastik, materiały włókiennicze, materiały pochodzenia chemicznego); 3) obciążenie środkami chemicznymi (np. farby, lakiery, środki ochrony drewna, kleje) i mineralnymi (np. piasek, resztki gruntu).

Zasadniczymi kierunkami zagospodarowania drewna użytkowego mogą być²⁶⁹: 1) wykorzystanie materiałowe, polegające na powtórnym wytworzeniu takiego samego lub podobnego wyrobu (np. o mniejszych wymiarach), wytworzeniu nowego wyrobu, przekształceniu w półfabrykat (zrębki) do dalszego wykorzystania, głównie na materiały płytowe; 2) wykorzystanie termiczne: spalanie, piroliza, zgazowanie; 3) przetwarzanie termiczne (węgiel drzewny, gazy), biologiczne (kompost, substancje humusowe) i chemiczne (masy celulozowe, cukier).

Dla materiałowego wykorzystania drewna użytkowego, największe potencjalne znaczenie ma przemysł płyt pilśniowych i wiórowych²⁷⁰. W Polsce kierunek przemysłowego wykorzystania tego surowca jest dopiero w fazie rozpoznawczej. Specjaliści oceniają, że z technologicznego punktu widzenia przemysł płytowy jest w stanie przerobić prawie wszystkie sortymenty drewna użytkowego w litej postaci, pod warunkiem, że wykazują odpowiednią wytrzymałość oraz są wolne od niepożądanych zanieczyszczeń. Zrębki pozyskane z tego surowca mogą stanowić 10% całkowitego surowca zużywanego w produkcji płyt wiórowych i pilśniowych. W Polsce należałoby dążyć do tego, aby polityka w zakresie gospodarki odpadami stworzyła warunki efektywnego i czynnego działania na rzecz ochrony środowiska²⁷¹. Odpady użytkowe powinny stać się przedmiotem obrotu handlowego i być traktowane jako wartościowy surowiec do wykorzystywania w pierwszej kolejności na cele przemysłowe, a dopiero w ostateczności na cele energetyczne. W wielu krajach na świecie opracowano różne urządzenia i linie technologiczne, pozwalające włączyć ten surowiec do przerobu²⁷². Przykładem mogą tu być niektóre kraje Europy Zachodniej, w których udział drewna użytkowego w płytach wiórowych sięga nawet, jak we Włoszech, prawie 100%. Niestety, te formy przetwórstwa wymagają selektywnej zbiórki drewna użytkowego. Drewno użytkowe często jest używane w gospodarstwach domowych jako opał. Trudności w recyklingu tego rodzaju odpadów wynikają przede wszystkim z ich rozproszenia i konieczności usunięcia zanieczyszczeń metalowych. Na przykład do produkcji peletów drzewnych wykorzystuje się surowiec odpadowy z tartaków, stolarni, zakładów

²⁶⁸ Ibidem.

²⁶⁹ A. Szostak, E. Ratajczak, *Zasoby odpadów drzewnych...*, op.cit.

²⁷⁰ Ibidem.

²⁷¹ Ibidem.

²⁷² W. Onisko, *Nowe generacje tworzyw drzewnych i nowoczesne technologie*, 25.01.2011, online, protokół dostępu: <http://www.drewno.pl/artykuly/7524,nowe-generacje-tworzyw-drzewnych-i-nowoczesne-technologie.html>, data dostępu 25.09.2011.

drzewnych²⁷³. Najłatwiejsze jest wykorzystanie odpadów czystych, suchych, trocin. Surowiec wykorzystywany do produkcji peletów nie może jednak zawierać żadnych zanieczyszczeń chemicznych lub mineralnych.

7.2.4. Czynniki prawno-administracyjne

7.2.4.1. Zasady sprzedaży drewna przez Lasy Państwowe

Lasy w Polsce w ponad 80% należą do Skarbu Państwa, można więc powiedzieć, że rząd polski jest monopolistą na rynku drewna w kraju. Działalność Lasów Państwowych obwarowana jest licznymi ustawami i przepisami dotyczącymi sposobu ich zarządzania i sprzedaży drewna²⁷⁴. Ponadto obowiązuje wiele przepisów nakładanych przez europejskie i światowe organizacje zajmujące się ochroną środowiska. Co więcej, w Polsce i na terenie Białorusi znajduje się ostatni w Europie las pierwotny, który rośnie bez żadnej ingerencji człowieka.

Co roku Dyrektor Generalny Lasów Państwowych przygotowuje rozporządzenia regulujące sprzedaż surowca drzewnego na kolejny rok. Ma to zapewniać prawidłowe funkcjonowanie przemysłu drzewnego w Polsce. Corocznie też ustalane są ceny poszczególnych gatunków drewna. Zapisywane są także zasady przyznawania przedsiębiorstwom obróbki drewna pozwoleń na wykonywanie takich usług w ściśle przez Lasy Państwowe określonych ramach prawnych.²⁷⁵

Począwszy od roku 2006 zakup surowca drzewnego przez firmy zajmujące się przerobem drewna odbywa się wyłącznie za pośrednictwem internetu²⁷⁶. Pierwszym narzędziem jest Portal Leśno-Drzewny. Składanie ofert zakupu odbywa się tutaj w cyklach półrocznych (tj. w drugim kwartale bieżącego półrocza składane są oferty zakupu na następne półrocze). Oferty wartościowane są automatycznie przez system komputerowy na podstawie następujących kryteriów: a) zaproponowana cena – 80%, b) wartość zakupów w okresie rozliczeniowym – 20%. Rejestracja klientów w Portalu Leśno-Drzewnym odbywa się w nadleśnictwach. Drugie narzędzie to e-drewno – ogólnopolski serwis aukcji internetowych, w którym można zakupić drewno w ciągu całego roku. Tu, podobnie jak na Portalu Leśno-Drzewnym, odbywa się to w cyklach półrocznych. Są wówczas organizowane tzw. aukcje systemowe dla przedsiębiorców. Jedynym kryterium oceny oferty jest cena. W licytacji – z wyjątkiem aukcji systemowych – mogą uczestniczyć także osoby fizyczne. Drewno dostępne w serwisie to m.in. drewno niesprzedane w Portalu Leśno-Drzewnym, nieodebrane przez klientów oraz pojawiające się w trakcie roku, a nieprzewidziane w planie sprzedaży – np. z powodu gradacji owadów, kłęsk żywiołowych.

Firmy niezajmujące się przerobem drewna oraz osoby fizyczne mogą zakupić niewielkie ilości detalicznie bezpośrednio w nadleśnictwach. Sprzedaż drewna opałowego dla osób fizycznych również odbywa się bezpośrednio w nadleśnictwach.

²⁷³ L. Kowalewski, *Pelety, Pelet, Pellet, Pellets*, online, protokół dostępu: <http://www.paliwadrzewne.pl/index.php?dzid=29&did=33>, data dostępu 25.09.2011.

²⁷⁴ Portal belka-dom.pl, *Zasady sprzedaży drewna w Polsce*, 29.11.2010, online, protokół dostępu: <http://www.belka-dom.pl/zasady-sprzedaży-drewna-w-polsce/>, data dostępu 25.09.2011.

²⁷⁵ Ibidem.

²⁷⁶ Strona Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Olsztynie, online, protokół dostępu: *Zasady sprzedaży surowca drzewnego w Lasach Państwowych*, <http://www.olsztyn.lasy.gov.pl/zasady-sprzedaży-drewna>, data dostępu 25.09.2011.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Cena surowca drzewnego zależy od gatunku i jakości drewna oraz zainteresowania klientów.²⁷⁷ W roku 2010 średnia cena wszystkich gatunków drewna ukształtowała się na poziomie 157 zł za m³. Od kilku lat drożeje drewno z drzew iglastych, potaniało zaś „wielkowymiarowe” drewno liściaste. W sumie jednak od 1995 do 2010 roku ceny tego surowca wzrosły jedynie o 55%. W tym czasie jednak poziom cen często się zmieniał, np. bardzo drogo kosztowało drewno w 2000 roku, ale w 2001 nastąpiło gwałtowne załamanie cen, po czym rosły one do 2007 roku. Kolejne załamanie rynku drewna miało miejsce w 2009 roku, a obecnie nastąpił ponowny wzrost cen. Drewno od 2000 roku podrożało ze 130 zł za m³ do 163 zł w grudniu 2010. W sumie podrożało ono o 26% w ciągu 10 lat. Średnio ceny rosły w tempie 2,5% rocznie. W 2010 roku Lasy Państwowe pozyskały 33,75 mln m³ drewna, w planie na 2011 rok założono pozyskanie na poziomie 34,2 mln m³ drewna. Lasy Państwowe ze sprzedaży drewna uzyskały w 2010 roku 5,3 mld zł.²⁷⁸

System sprzedaży drewna w Polsce od kilku lat jest powodem konfliktu pomiędzy Lasami Państwowymi a branżą przemysłu drzewnego²⁷⁹. Obecne warunki zakupu drewna są o wiele atrakcyjniejsze niż proponowane wcześniej przez Lasy Państwowe. Poprzednio zasady sprzedaży drewna stosowane przez Lasy Państwowe miały charakter antykonkurencyjny – uznał Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (SOKiK)²⁸⁰. Sąd potwierdził w ten sposób decyzję prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (UOKiK) z grudnia 2008 roku. Problem polegał na tym, że Państwowe Przedsiębiorstwo Lasy Państwowe sprzedawało blisko 80% posiadanego drewna poprzez rokowania internetowe. Mogli do nich przystąpić wyłącznie dotychczasowi kontrahenci Lasów Państwowych. Ilość drewna, jaką można było kupić w ten sposób, była również ograniczona. Wynikała z historii zakupowej i nie mogła przekroczyć ilości drewna kupionego rok wcześniej. W związku z tym – jak wyjaśnił urząd – drewna w trybie rokowań internetowych nie mogli kupić ani dotychczasowi kontrahenci planujący rozwój swojego przedsiębiorstwa, ani nowi. „Prezes UOKiK uznała, że Lasy Państwowe, uzależniając przystąpienie do rokowań internetowych – głównego kanału dystrybucji drewna – od posiadanej historii zakupowej oraz jej przebiegu, nadużywają pozycji dominującej na krajowym rynku hurtowej sprzedaży drewna” – dodano w komunikacie. Według UOKiK, praktyka ta prowadziła do ograniczenia konkurencji pomiędzy przetwórcami drewna i dyskryminowała podmioty wchodzące na rynek. Na spółkę została nałożona kara finansowa w wysokości 1,5 mln zł. Przedsiębiorca odwołał się do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów. 21 stycznia 2011 roku SOKiK potwierdził decyzję prezesa UOKiK, oddalając odwołanie Lasów Państwowych. Lasy Państwowe wprowadziły bardziej konkurencyjne zasady sprzedaży drewna.

Obecnie 55% surowca sprzedawane jest poprzez internetowe przetargi ograniczone, w których podobnie jak w rokowaniach internetowych mogą uczestniczyć wyłącznie podmioty posiadające historię zakupową, natomiast 45% jest dostępne poprzez aplikację e-drewno. Tym samym podmioty planujące wejście na rynek bądź rozwój swej działalności mają większą możliwość zakupu drewna niż kilka lat temu. Wówczas w otwartej sprzedaży

²⁷⁷ Portal biznes.onet.pl, *5,3 mld zł wpływów uzyskały Lasy Państwowe ze sprzedaży drewna*, 1.02.2011, online, protokół dostępu: http://biznes.onet.pl/5_3_mld_zl_wplywow_uzyskaly_lasy_panstwowe_ze_sprzedazy_drewna,18512,4161528,1,news-detajl, data dostępu 25.09.2011.

²⁷⁸ Ibidem.

²⁷⁹ Portal biznes.interia.pl, *Sprzedaż drewna przez Lasy Państwowe antykonkurencyjna*, 29.01.2011, online, protokół dostępu: <http://biznes.interia.pl/kraj/news/sprzedaz-drewna-przez-lasy-panstwowe-antykonkurencyjna,1588107,4200>, data dostępu 25.09.2011.

²⁸⁰ Ibidem.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

znajdowało się zaledwie niecałe 7% surowca posiadanego przez Lasy Państwowe. W roku 2010 podział puli drewna przeznaczonej do sprzedaży w przetargach ograniczonych i nieograniczonych kształtował się w stosunku 50:50, również zyskując aprobatę UOKiK. 7 października 2010 roku weszły w życie przepisy dotyczące sprzedaży drewna na rok 2011²⁸¹.

7.2.5. Czynniki międzynarodowe

7.2.5.1. Regulacje Unii Europejskiej dotyczące wprowadzania drewna i wyrobów z drewna na rynek

Według ONZ, na świecie nielegalne drewno stanowi od 20 do 40% rynku. Unia Europejska jest jednym z kluczowych rynków zbytu drewna. Według szacunków, co najmniej 20% sprzedawanego na unijnym rynku drewna pochodzi z nielegalnych wycinek prowadzonych przede wszystkim w takich krajach, jak Brazylia, Chiny, Indonezja, Rosja oraz z państw Afryki Centralnej. Obrońcy środowiska szacują, że roczny obrót nielegalnym drewnem w Unii Europejskiej sięgać może 1,2 mld euro²⁸².

Jednocześnie nielegalny wyręb, pozyskiwanie, transport, sprzedaż lub zakup drewna, niezgodnie z obowiązującymi przepisami krajowymi, mają poważne konsekwencje dla środowiska²⁸³. Rezultatem tego jest pogłębianie procesów wylesiania oraz degradacji lasów, co jest przyczyną ok. 20% światowych emisji CO₂ i zagraża różnorodności biologicznej. Nielegalny wyręb naraża również rządy na znaczne straty finansowe z uwagi na utratę dochodów, które mogłyby zostać przeznaczone na polepszenie opieki zdrowotnej, edukacji oraz innych usług publicznych (co jest szczególnie istotne w przypadku krajów rozwijających się), a także utrudnia prowadzenie zrównoważonej gospodarki leśnej.

Poszczególne państwa zastrzegają sobie prawo do określania zasad gospodarowania tym źródłem zasobów²⁸⁴. Kontrola administracyjna rozciąga się zarówno na lasy państwowe, jak i prywatne. Są one chronione m.in. poprzez wstrzymanie wyrębu w pewnych kompleksach (rezerваты, parki narodowe), jak i kontrolę obrotu drewnem (koncesje na wyręb, kontrola transportu, świadectwa pochodzenia surowca).

Również Unia Europejska włączyła się do tych działań, a przejawem zaangażowania jest Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 995/2010 z dnia 20 października 2010 r. ustanawiające obowiązki podmiotów wprowadzających do obrotu drewno i produkty z drewna²⁸⁵. Jak zapisano w rozporządzeniu, jego celem jest powstrzymanie handlu nielegalnie pozyskanym drewnem oraz produktami wytworzonymi

²⁸¹ Portal belka-dom.pl, *Zasady sprzedaży drewna w Polsce...*, op.cit.

²⁸² Portal przemysldrzewny.com.pl, *Surowe kary za handel nielegalnym drewnem egzotycznym w UE*, 12.01.2009, online, protokół dostępu: http://przemysldrzewny.com.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=552:surowe-kary-za-handel-nielegalnym-drewnem-egzotycznym-w-ue&catid=70:news&Itemid=56, data dostępu 25.09.2011.

²⁸³ Portal polskawue.gov.pl, *W całej UE wchodzi w życie nowe przepisy dotyczące drewna nielegalnego pochodzenia*, 3.12.2010, online, protokół dostępu: http://polskawue.gov.pl/W_calej,UE,wchodza,w,zycie,nowe,przepisy,dotyczace,drewna,nielegalnego,pochodzenia,5881.html, data dostępu 25.09.2011.

²⁸⁴ M. Polański, *Certyfikacja ekologiczna drewna i produktów drzewnych. Jakość – normalizacja – certyfikacja – standaryzacja*, Centrum Euro Info w Warszawie, PARP, 20.10.2003, online, protokół dostępu: <http://archiwum.parp.gov.pl/partnerinfo/przewodnik/08dz01.rtf>, data dostępu 25.09.2011.

²⁸⁵ *Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 995/2010 z dnia 20 października 2010 r. ustanawiające obowiązki podmiotów wprowadzających do obrotu drewno i produkty z drewna*, Dz.U. L 295, 12.11.2010.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

z takiego drewna w UE i przyczynianie się do powstrzymania pustynnienia i degradacji lasów oraz związanych z tym emisji dwutlenku węgla i utraty różnorodności biologicznej na skalę światową.²⁸⁶

Zgodnie z przyjętymi zapisami, wiele produktów z drewna poddawanych jest licznym procesom przed ich wprowadzeniem po raz pierwszy na rynek lub po ich wprowadzeniu²⁸⁷. W celu uniknięcia niepotrzebnych obciążeń administracyjnych podlegają temu tylko te podmioty, które po raz pierwszy wprowadzają drewno i produkty z drewna na rynek. Ustalono w związku z tym, że podmioty unijne sprzedające po raz pierwszy na rynku unijnym drewno oraz produkty z drewna – zarówno pochodzące z UE, jak i importowane – będą musiały mieć wiedzę na temat pochodzenia drewna²⁸⁸. Ich obowiązkiem będzie podjęcie kroków w celu upewnienia się, że drewno zostało pozyskane zgodnie ze stosownymi przepisami odpowiedniego państwa. Podmioty gospodarcze w ramach całego łańcucha dostaw w UE będą miały obowiązek prowadzenia rejestru dostawców i odbiorców ich drewna oraz produktów z drewna.

Zgodnie z założeniami nowych przepisów wprowadzona będzie obowiązkowa certyfikacja drewna importowanego do UE²⁸⁹. Eksporterzy i importerzy będą mieli obowiązek dostarczać informacje dotyczące kraju pochodzenia drewna, miejsca prowadzenia wyrębu, pośredników. Każda z firm będzie musiała zapewnić, że cały proces pozyskania drewna odbył się zgodnie z prawem. Podobne gwarancje będą musieli dawać również importerzy produktów z drewna takich jak np. sklejkę, płyty wiórowe, meble czy papier.

Państwa członkowskie będą odpowiedzialne za stosowanie kar wobec podmiotów naruszających przepisy²⁹⁰. Legalność definiuje się poprzez odniesienie do przepisów państwa, w którym pozyskano drewno. Produkty z drewna pochodzące z państw, które zawarły z Unią Europejską dobrowolną umowę o partnerstwie dotyczącą egzekwowania prawa, zarządzania i handlu (FLEGT – Forest Law Enforcement, Governance and Trade – Przestrzeganie Prawa Leśnego, Zarządzanie i Handel)²⁹¹, będą uznawane za spełniające wymogi rozporządzenia. Za nieprzestrzeganie przepisów przewidziano kary finansowe, które mają być uzależnione od skali szkód wyrządzonych środowisku, wartości drewna oraz wartości niezapłaconych podatków. Każdy z krajów członkowskich Unii ma wolną rękę we wprowadzeniu sankcji karnych.

²⁸⁶ Wśród dokumentów, w których zostały zawarte zobowiązania dotyczące ochrony przyrody, w tym lasów, w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady nr 995/2010 z dnia 20 października 2010 r. wymienione są następujące: *Konwencja o różnorodności biologicznej z 1992 r.*; *Konwencja o międzynarodowym handlu dzikimi zwierzętami i roślinami gatunków zagrożonych wyginięciem z 1973 r. (CITES)*; międzynarodowe porozumienia dotyczące drewna tropikalnego z lat 1983, 1994 i 2006; *Konwencja ramowa ONZ w sprawie zmian klimatycznych z 2002 r. (UNFCCC)*; *Konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zwalczania pustynnienia z 1994 r.*; *Deklaracja z Rio w sprawie środowiska i rozwoju z 1992 r.*; *Deklaracja z Johannesburga i plan wdrożenia przyjęte na Światowym Szczycie w sprawie Zrównoważonego Rozwoju w dniu 4 września 2002 r.*; propozycje działań przedstawione przez Międzyrządową Grupę Ekspertów ds. Lasów ONZ, poparte przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych na specjalnej sesji (Ungass) w 1997 r. oraz propozycje działań przedstawione przez Międzyrządowe Forum Leśne; prawnie niewiążące autorytatywne oświadczenie Konferencji Narodów Zjednoczonych „Środowisko i Rozwój” (UNCED) dotyczące zasad globalnego konsensusu w sprawie gospodarowania, ochrony i zrównoważonego rozwoju lasów wszelkiego rodzaju z 1992 r.; *Agenda 21*, przyjęta przez UNCED w czerwcu 1992 r.; *Rezolucja w sprawie „Programu dalszego wdrażania Agendy 21”*, przyjęta w 1997 r. przez Ungass; „*Deklaracja milenijna*” z 2000 r.; *Światowa karta przyrody z 1982 r.*; *Deklaracja konferencji ONZ w sprawie środowiska człowieka z 1972 r.*; *Plan działania na rzecz środowiska człowieka z 1997 r.*; *Rezolucja 4/2 Forum Leśnego Narodów Zjednoczonych*; *Konwencja o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk z 1979 r.*; *Konwencja ONZ przeciwko korupcji z 2003 r. (UNCAC)*.

²⁸⁷ M. Polański, *Certyfikacja ekologiczna drewna i produktów drzewnych...*, op.cit.

²⁸⁸ Portal polskawue.gov.pl, *W całej UE wchodzą w życie nowe...*, op.cit.

²⁸⁹ Portal przemysldrzewny.com.pl, *Surowe kary za handel...*, op.cit.

²⁹⁰ Portal polskawue.gov.pl, *W całej UE wchodzą w życie nowe...*, op.cit.

²⁹¹ Propozycja FLEGT dotycząca Planu Działań UE z dnia 21 maja 2003. Komunikaty Komisji dla Rady i Parlamentu Europejskiego.

Władze danego kraju będą dysponowały uprawnieniami do konfiskaty drewna egzotycznego z nielegalnych źródeł oraz do karania grzywną, a w najgorszych przypadkach również więzieniem wszystkich naruszających prawo²⁹². Nowe zasady mające na celu zapobieganie sprzedaży na rynku europejskim drewna nielegalnego pochodzenia weszły w życie w całej UE²⁹³. Rozporządzenie zostało przyjęte co prawda w 2008 roku, jednak będzie obowiązywać we wszystkich państwach członkowskich od marca 2013 roku.

7.2.6. Czynniki środowiskowe

7.2.6.1. Obszary przyrodniczo cenne

Według Międzynarodowej Unii Ochrony Przyrody (International Union for Conservation of Nature – IUCN), obszary chronione to „ściśle zdefiniowana przestrzeń geograficzna, uznana (formalnie, przez odpowiednie władze i społeczność lokalną), przeznaczona (do ochrony) i zarządzana poprzez środki prawne lub też inne efektywne środki dla osiągnięcia długoterminowych celów w zakresie ochrony przyrody, wraz z występującymi tam usługami (oraz dobrami) ekosystemowymi i walorami kulturowymi”²⁹⁴. Obszary chronione przybierają szereg form organizacyjnych²⁹⁵. Można wymienić tu między innymi: parki natury, parki krajobrazowe, rezerваты przyrody, obszary chronionego krajobrazu, pomniki przyrody, obszary krajobrazowo-przyrodnicze, użytki ekologiczne. W ustawie o ochronie przyrody z 16 kwietnia 2004 r.²⁹⁶ wskazane są formy ochrony przyrody, które można ująć w trzech grupach: 1) formy ochrony obszarowej obejmujące²⁹⁷: tradycyjne formy ochrony: parki narodowe i rezerваты przyrody; nowsze formy ochrony: parki krajobrazowe i obszary chronionego krajobrazu; europejskie formy ochrony: obszary Natura 2000; 2) formy ochrony obiektowej: pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe; 3) formy ochrony gatunkowej roślin, zwierząt i grzybów.

Elementy należące do ochrony obszarowej wpłyną na projektowanie i tworzenie się na terenie Polski jednolitego systemu, często określanego krajowym systemem obszarów przyrodniczo cennych. Ma on gwarantować efektywną i maksymalną realizację celów ochrony przyrody²⁹⁸. System ten stanowi układ przestrzenny wzajemnie uzupełniających się form ochrony przyrody, łączonych korytarzami ekologicznymi. Są to: parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000 oraz korytarze ekologiczne.

W ustawie o ochronie przyrody zostały przedstawione ramowe zasady użytkowania obszarów przyrodniczo cennych i dopuszczalne formy działalności gospodarczej²⁹⁹. Najostrzejsze rygory ochronne stosowane są w parkach narodowych i rezerwach przyrody.

²⁹² Portal przemysldrzewny.com.pl, *Surowe kary za handel...*, op.cit.

²⁹³ M. Polański, *Certyfikacja ekologiczna drewna i produktów drzewnych...*, op.cit.

²⁹⁴ N. Dudley (ed.), *Guidelines for Applying Protected Area Management Categories*, IUCN, Gland 2008, cyt. za: Radziejowski J., *Obszary chronione jako forma zarządzania różnorodnością biologiczną*, online, protokół dostępu: <http://ucbs.uw.edu.pl/wyklady2010/wyklad-Radziejowski.pdf>, data dostępu 25.09.2011, s. 2.

²⁹⁵ J. Radziejowski, *Obszary chronione jako forma zarządzania różnorodnością...*, op.cit., s. 2.

²⁹⁶ *Ustawa o ochronie przyrody z 16 kwietnia 2004 r.*, Dz.U. nr 92, poz. 880, art. 6 ust. 1.

²⁹⁷ A. Zielińska, *Konkurencyjność obszarów przyrodniczo cennych*, [w:] *Przedsiębiorstwo i państwo. Wybrane problemy konkurencyjności*, red. T. Bernat, Katedra Mikroekonomii Uniwersytet Szczeciński, Szczecin 2007, s. 163.

²⁹⁸ Ibidem, s. 163.

²⁹⁹ Ibidem, s. 164.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Nieco bardziej umiarkowane dotyczą parków krajobrazowych i otulin parków narodowych. Natomiast za najbardziej liberalne można uznać przypisy na obszarach chronionego krajobrazu, w otulinach parków krajobrazowych, a także na obszarach Natura 2000.

Łącznie w Polsce powierzchnia obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionych stanowiła w 2009 roku 32,3% powierzchni kraju. Oznacza to, że na jednego mieszkańca Polski przypadało 2 647 m². W województwie podlaskim powierzchnia tych obszarów wyniosła 32% powierzchni województwa, a na jednego mieszkańca przypadała ponad dwukrotnie wyższa liczba m². Powierzchnia ta wyniosła dokładnie 5 425 m². Na terenie województwa podlaskiego istnieją 4 obszary o najwyższym reżimie ochrony, czyli parki narodowe. Poza tym znajduje się tu co czwarty rezerwat przyrody i co trzeci park krajobrazowy w Polsce. Na terenie województwa wskazać można również liczne pomniki przyrody, obszary krajobrazu chronionego, jak i inne obiekty o szczególnych walorach przyrodniczych.³⁰⁰

System obszarów chronionych województwa podlaskiego tworzą: 4 parki narodowe (Białowiecki Park Narodowy, Biebrzański Park Narodowy, Narwiański Park Narodowy, Wigierski Park Narodowy), 3 parki krajobrazowe, 93 rezerваты, 13 obszarów chronionego krajobrazu.³⁰¹ Na uwagę zasługuje znaczny udział parków narodowych, stanowiących 14% powierzchni obszarów chronionych województwa. Białowiecki Park Narodowy znajduje się na liście światowych rezerwatów biosfery, wraz z białoruskim parkiem „Białowieżska Puszcza” tworzy też transgraniczny Obiekt Dziedzictwa Światowego³⁰².

Na terenie Polski znaczna część obszarów Natura 2000 jest już objęta innymi formami ochrony. Powierzchnia Obszarów Specjalnych Ochrony Siedlisk (SOO) stanowi 35% powierzchni tych obiektów w Polsce, a powierzchnia ustanowionych Obszarów Specjalnej Ochrony Ptaków (OSO) to 36,6% wszystkich tego typu obszarów w Polsce³⁰³. Największą powierzchnię zajmują obszary ochrony siedlisk na terenie województwa podlaskiego. Łącznie stanowią one aż 17,1% powierzchni województwa – 495,1 tys. ha. Na terenie województwa wyznaczono 12 OSO, zlokalizowanych w dużych kompleksach leśnych i dolinach rzecznych.

Jeśli chodzi o działania gospodarcze w obrębie Natura 2000, mają one mieć charakter zrównoważonego wykorzystania zasobów siedlisk i gatunków, produkcji i przetwórstwa. Mogą to być także usługi w postaci: minimalizowania negatywnego wpływu przedsięwzięć, kompensacji przyrodniczej; doradztwa i turystyki. Jeśli chodzi o produkcję, to sprowadzać się ona może do m.in.³⁰⁴: 1) uprawy roślin: zielarskich, roślin miododajnych, lokalnych odmian roślin uprawnych, tradycyjnych odmian drzew owocowych; 2) chowu i hodowli zwierząt: lokalnych ras zwierząt gospodarskich, zwierząt zwyczajowo pozyskiwanych ze stanu dzikiego, pszczelarstwa, wypasu kontrolowanego, akwakultury, reintrodukcji; 3) zbioru surowców leśnych (owoców, orzechów, ziół, grzybów, nasion drzew); 4) przetwórstwa, sprzedaży żywności produkowanej na bazie: rolnictwa ekologicznego, integrowanego;

³⁰⁰ GUS, *Ochrona środowiska 2010*, Warszawa 2010, s. 281.

³⁰¹ GUS, *Ochrona środowiska 2010...*, op.cit., s. 281.

³⁰² A. Kowalczyk, S. Kulczyk, *Ochrona i konserwacja wartości przyrodniczych Polski Wschodniej jako podstawa trwałego rozwoju*, [w:] *Ekspertyzy do Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020*, MRR, Warszawa 2007, s. 171.

³⁰³ GUS, *Ochrona środowiska 2009*, Warszawa 2009, s. 299-306.

³⁰⁴ Liro A., *Natura 2000 a działalność gospodarcza – możliwości i korzyści*, Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska, prezentacja przedstawiona na seminarium pt. Pro-przyrodnicze inwestycje i rozwój MSP na obszarach Natura 2000, 12 września 2011 organizowanym przez ośrodek sieci Enterprise Europe Network, online, protokół dostępu: <http://een.org.pl>, data dostępu 20.09.2011, s. 82-83.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

lokalnych odmian roślin uprawnych; tradycyjnych sadów drzew owocowych; lokalnych ras zwierząt gospodarskich; pszczelarstwa; ryb z ekstensywnych stawów zagospodarowanych dla ochrony różnorodności biologicznej; produkcji ziół.

W kontekście obszarów chronionych warto przyrzeć się sytuacji związanej z pozyskiwaniem drewna w najważniejszym obiekcie chronionym na terenie województwa podlaskiego, jakim jest Puszcza Białowieska³⁰⁵. Puszcza Białowieska to kompleks leśny o powierzchni ok. 220 tys. ha, z czego na polską część puszczy przypada 62,5 tys. ha. Obszarem Puszczy Białowieskiej w granicach Polski zarządzają, obok Białowieskiego Parku Narodowego, którego powierzchnia wynosi 10,5 tys. ha, trzy nadleśnictwa: Białowieża, Browsk i Hajnówka. Tworzą one Leśny Kompleks Promocyjny „Puszcza Białowieska” o powierzchni ok. 52 tys. ha. Większa, białoruska część Puszczy Białowieskiej (ok. 160 tys. ha) jest w całości parkiem narodowym.

W Puszczy Białowieskiej, na podstawie ustawy o ochronie przyrody, utworzono formy ochrony o łącznej powierzchni 17,7 tys. ha. Należą do nich m.in. rezerваты przyrody, użytki ekologiczne, strefy ochronne ptaków, pomniki przyrody, strefy ochrony roślin i grzybów chronionych³⁰⁶. Łączna powierzchnia obszarów chronionych i wyłączonych z wszelkich działań gospodarczych w nadleśnictwach Puszczy Białowieskiej jest blisko dwukrotnie większa niż całkowita powierzchnia Białowieskiego Parku Narodowego. Dodatkowo cała Puszcza Białowieska objęta jest³⁰⁷: 1) obszarem Natura 2000 (w ramach tzw. dyrektywy ptasiej i siedliskowej); 2) obszarem chronionego krajobrazu; 3) rezerwatem biosfery UNESCO.

Leśników obowiązują również przepisy dotyczące ochrony różnorodności biologicznej, wynikające z ustawy o lasach. Na ich podstawie na terenie nadleśnictw w Puszczy Białowieskiej³⁰⁸: 1) utworzono lasy ochronne (wodochronne, glebochronne) o powierzchni 12 tys. ha; 2) strefy ochronne w leśnym kompleksie promocyjnym, różniące się różnymi rygorami ochronnymi: strefa I o powierzchni 13,8 tys. ha, strefa II o powierzchni 35,3 tys. ha, strefa III o powierzchni 3,6 tys. ha; 3) wprowadzono ochronę starych drzew powyżej 100 lat oraz ochronę rzadkich gatunków drzew: jodły, wiśni ptasiej, dzikiej jabłoni, gruszy pospolitej, wiązu i jarzębiny; 4) wyodrębniiono obszary, na których nie prowadzi się gospodarki leśnej, o powierzchni 2 470 ha. Żadna puszcza w Polsce i Europie nie jest chroniona tyloma formami ochrony co drzewostany w nadleśnictwach Puszczy Białowieskiej.

Pozyskanie drewna w Puszczy Białowieskiej to efekt działań proekologicznych, mających niewiele wspólnego nawet ze zwykłą gospodarką leśną prowadzoną przez Lasy Państwowe w innych regionach, a tym bardziej z rzekomą „rabunkową wycinką drzew”³⁰⁹. Nadleśnictwa w Puszczy Białowieskiej w ogóle nie prowadzą pozyskania drewna podyktowanego ekonomią, wskutek czego z założenia są deficytowe. Lasy Państwowe co roku dopłacają do tych nadleśnictw 5-6 mln zł, aby zagwarantować trwałość wyznaczonych form ochrony przyrody.

³⁰⁵ Strona Lasów Państwowych, M. Haze, *Puszcza Białowieska – fakty i mity*, 5.08.2010, online, protokół dostępu: http://www.lasy.gov.pl/o_lasach/ochrona_przyrody/puszcza-bialowieska-fakty-i-mity, data dostępu 18.09.2011.

³⁰⁶ Ibidem.

³⁰⁷ Ibidem.

³⁰⁸ M. Haze, *Puszcza Białowieska – fakty i mity...*, op.cit.

³⁰⁹ Ibidem.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

Gospodarka leśna prowadzona jest na podstawie zatwierdzonego przez ministra środowiska dokumentu planistycznego, sporządzanego na 10 lat – planu urządzenia lasu³¹⁰. Opracowany dla każdego nadleśnictwa plan określa m.in. ilość drewna możliwą do pozyskania – średnio jest to 55% tzw. etatu, czyli naturalnego przyrostu drewna na pniu w tym czasie (w ciągu 10 lat). Wyliczone według tych zasad możliwości pozyskania drewna w Puszczy Białowieskiej wynoszą około 300 tys. m³ rocznie³¹¹. Jednak z tytułu ochrony lasu ograniczono maksymalną ilość możliwego do pozyskania drewna, zatwierdzoną w planie urządzenia lasu, do 146 tys. m³. Jest to maksymalna dopuszczalna wielkość, której jak do tej pory nigdy nie przekroczono. Co więcej, w 2010 roku w nadleśnictwach w Puszczy Białowieskiej ograniczono pozyskanie drewna do 111 tys. m³, z czego z kompleksu puszczy – do 82,9 tys. m³. Cięcia odnowieniowe wykonywane są w rozmiarze 0,5 m³ na hektar. Oznacza to, że wycinane jest przeciętnie jedno większe drzewo na dwóch hektarach powierzchni leśnej. Reszta surowca drzewnego w Leśnym Kompleksie Promocyjnym „Puszcza Białowieska” pochodzi z zabiegów hodowlano-ochronnych. Są to więc drzewa, które np. chorują. Dzięki prowadzonej proekologicznej gospodarce leśnej na każdym hektarze lasu w części Puszczy Białowieskiej znajdują się przeciętnie 343 m³ drewna. Równocześnie przeciętny wiek puszczańskich drzewostanów wzrósł z 75 do 79 lat. Detaliczni i lokalni odbiorcy drewna kupili w 2009 roku około 60 tys. m³ pozyskiwanego w puszczy drewna.

Na obszarze Puszczy Białowieskiej w zarządzie Lasów Państwowych stale wzrasta jeden z najważniejszych dla zachowania różnorodności biologicznej wskaźników, czyli ilość pozostawionego w lesie tzw. martwego drewna³¹². Dla całej Polski średnia wynosi 5,6 m³ martwego drewna na hektar lasu, tymczasem w lasach Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku – 7,1 m³. Dla porównania, po stronie Białorusi pozyskiwane jest w skali roku 160-180 tys. m³ drewna³¹³. Co więcej, w białoruskiej części Puszczy Białowieskiej buduje się asfaltowe drogi czy kopie rowy melioracyjne.

Niewątpliwie główną funkcją obszarów przyrodniczo cennych jest ochrona zasobów przyrody, której to funkcji musi być podporządkowana wszelka działalność gospodarcza i społeczna³¹⁴. Dlatego też efektywne gospodarowanie na obszarach chronionych jest możliwe w momencie powiązania funkcji gospodarczo-społecznej ze środowiskiem przyrodniczym w taki sposób, aby nie doprowadzić do utraty zasobu i waloru tego środowiska, czyli wdrażanie idei rozwoju zrównoważonego. Jednocześnie jednak z punktu widzenia rozwoju sektora produkcji wyrobów z drewna i mebli wszelkie zmiany dotyczące wprowadzania obszarów chronionych na terenie województwa podlaskiego prowadzą do sytuacji, gdy następuje ograniczenie pozyskania podstawowego surowca, jakim jest drewno. Jakikolwiek wyręby drewna są na takich terenach uzasadnione względami ekologicznymi, a nie ekonomicznymi. Ponadto powyższe prace leśne nie mogą być wykonywane w okresach wiosny czy lata w ostojach ptaków na obszarach Natura 2000. Utrudnione jest poza tym prowadzenie działalności przemysłowej. Utrudnienia dotyczą również budowy dróg, to zaś może niekorzystnie wpływać na rozwój sektora producentów wyrobów z drewna i mebli, którzy chcą sprzedawać swoje produkty poza lokalny rynek.

³¹⁰ Ibidem.

³¹¹ Ibidem.

³¹² Ibidem.

³¹³ M. Haze, *Puszcza Białowieska – fakty i mity...*, op.cit.

³¹⁴ A. Zielińska, *Konkurencyjność obszarów przyrodniczo cennych...*, op.cit, s. 167.

7.2.6.2. Ocieplenie klimatu

Zgodnie z opiniami ekspertów, zaprezentowanymi podczas Trzeciego Dnia Leśnego w Kopenhadze, zmiany klimatyczne będą miały ogromny wpływ na przemysł leśny i drzewny. Ponieważ to lasy przynoszą różnorodne korzyści środowisku, gospodarce i społeczeństwu, między innymi dostarczają drewno i inne nieдрzewne produkty leśne oraz pełnią funkcje związane z ochroną środowiska.³¹⁵ W związku z rosnącym popytem na drewno i produkty z drewna, na całym świecie w krajach będących producentami drewna w ostatnich latach nasiliło się zjawisko nielegalnego pozyskiwania drewna i związanego z nim handlu.

W zasadzie ocena ilości węgla wiązanego przez ekosystemy, również leśne, miała do niedawna charakter niemal wyłącznie badawczy.³¹⁶ Wzrost zagrożenia ociepleniem klimatu, spowodowany zwiększaniem się ilości CO₂ w atmosferze, a zwłaszcza uświadomienie tego faktu przez społeczeństwa, nadały temu zagadnieniu znaczenie praktyczne. Znalazło ono swój wyraz w tzw. Protokole z Kioto, który wszedł w życie 16 lutego 2005 roku. Wymienione w nim działania z zakresu leśnictwa, sprzyjające zwiększonemu wiązaniu węgla, zostały wycenione i uwzględnione w całkowitym bilansie emisji i pochłaniania gazów cieplarnianych. Poprawę w zakresie ograniczania ilości gazów cieplarnianych można osiągnąć m.in. poprzez odpowiednie działania związane z prowadzeniem gospodarki leśnej. Przykładem jest zwiększanie powierzchni leśnej w wyniku zalesiania gruntów porolnych, odnawianie lasu z udziałem gatunków szybko rosnących, zabiegi hodowlane zwiększające zapas na pniu, przedłużanie żywotności produktów z drewna oraz ich recykling, redukcja emisji ze źródeł kopalnych i energetyczne wykorzystywanie drewna, zwiększanie retencji węgla w glebie³¹⁷.

Ocieplenie klimatu odpowiedzialne jest między innymi za wielkie pożary lasów w USA.³¹⁸ Ekstremalne warunki pogodowe, które dotychczas występowały raz na sto lat, zdarzają się obecnie dziesięciokrotnie częściej.³¹⁹ Znacznie zwiększyło to zagrożenie lasów klęskami, takimi jak gwałtowne burze czy pożary. W konsekwencji dostawy surowca mogą stracić stabilność. Na przemian będą pojawiać się okresy, gdy rynek będzie zalewany tanim, uszkodzonym przez burze drewnem i momenty gwałtownego spadku dostaw, powodujące wzrost cen surowca. Katastrof nie da się przewidzieć. Teoretycznie mogą one w jednej chwili zmieniać sytuację rynkową.

Można więc mówić o wpływie zmian klimatu na lasy poprzez³²⁰: 1) zachwianie równowagi gospodarki wodnej; 2) zwiększone ryzyko uszkodzeń w wyniku ekstremalnych zjawisk pogodowych; 3) wyższe zagrożenie pożarowe; 4) zachwianie gospodarki mineralnej w glebach/bilans składników pokarmowych; 5) zmiany w zasięgu występowania gatunków

³¹⁵ Strona Centrum Informacji o Środowisku, *Polityka Ochrony Środowiska w UE: Ochrona lasów*, online, protokół dostępu: http://www.ekoportal.gov.pl/opencms/opencms/ekoportal/prawo_dokumenty_strategiczne/PolitykaOchronySrodowiskaUE/OchronaLasow.html, data dostępu 25.09.2011.

³¹⁶ Centrum Informacyjne Lasów Państwowych, *Lasy państwowe w liczbach 2010*, Warszawa 2010, s. 1-2.

³¹⁷ Ibidem, s. 2.

³¹⁸ Portal lonciera.f.pl, *Ocieplenie klimatu odpowiedzialne za wielkie pożary lasów w USA*, 9.06.2006, online, protokół dostępu: http://www.lonicera.hg.pl/news/akt_lasy.html, data dostępu 25.09.2011.

³¹⁹ Portal drzewny.pl, *Przemysł drzewny targany zmianami klimatycznymi*, 25.01.2010, online, protokół dostępu: http://wiadomosci.drzewny.pl/1.2-1929-Przemysl_drzewny_targany_zmianami_klimatycznymi.html, data dostępu 25.09.2011.

³²⁰ P. Borkowski, *Polityka leśna w Unii Europejskiej. Stan obecny i planowane działania*, Green Week 2010 - Polityki i instrumenty UE w zakresie ochrony środowiska i przeciwdziałania zmianom klimatu 1-3.06.2010, online, protokół dostępu: <http://www.pomorskie.eu.pl/userfiles/EU%20forest%20policy%20in%20the%20context%20of%20Green%20Paper.pdf>, data dostępu 25.09.2011.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

drzew leśnych oraz innych organizmów; 6) zwiększone zagrożenie gradacjami owadziemi i występowaniem innych patogenów; 7) zjawisko zamierania lasów.

Globalne ocieplenie prawdopodobnie wpłynie także na zmianę źródeł zaopatrzenia w surowiec drzewny³²¹. Można oczekiwać, że obszar występowania gatunków drzew o wolnym wzroście będzie przesuwiał się na północ, przy założeniu, iż w zmienionych warunkach drzewa będą mogły nadal się rozwijać. Istnieje duże prawdopodobieństwo, że w przemyśle biopaliw wzrośnie konkurencyjność surowca opartego na drewnie i produktach leśnych. Przykładem są lasy świerkowe w Beskidach. Obecnie są one nieodporne na wiele współcześnie zmieniających się warunków środowiskowych, takich jak³²²: zanieczyszczenia powietrza przez emisje przemysłowe; ocieplenie klimatu; spadek wilgotności powietrza; obniżenie się poziomu wód gruntowych. W ten sposób osłabione lasy świerkowe nie są w stanie obronić się przed zagrożeniami ze strony szkodników: głównie kornika drukarza oraz grzybów opieniek.

K. Rykowski dowodzi, że w procesie zmian klimatycznych las występuje w poczwórnej roli³²³. Po pierwsze, może być „przyczyną”, tj. źródłem gazów cieplarnianych. Dzieje się tak wtedy, gdy prowadzi się wylesienia w celu uzyskania ziemi dla innych form gospodarowania. Ale też może to być skutek sposobu użytkowania lasu (intensywnej uprawy gleby, braku odnowień lasu lub opóźnień w odnowieniach po wycince, przetrzymywania drzewostanów do stanu ich naturalnego rozpadu) czy pożaru lasu. Las może być „ofiara” zmian klimatycznych. Wynika to z zagrożeń abiotycznych (będących skutkiem działania czynników natury nieożywionej) i biotycznych (powstających w wyniku oddziaływania organizmów żywych), prowadzących do osłabienia jego kondycji, wzrostu wrażliwości na szkodniki i choroby, wzrostu palności, zmian w strukturze gatunkowej i naturalnych zasięgach gatunków drzew³²⁴. Ale może też być „beneficjentem” zmian klimatycznych, bo wzrost stężenia dwutlenku węgla w atmosferze – gazu będącego przecież podstawowym składnikiem zaopatrzenia pokarmowego roślin w procesie fotosyntezy – pociąga za sobą nasilenie tzw. efektu nawożeniowego. Las rośnie dzięki temu lepiej, przybywa zawartych w nim zasobów drewna. Można wreszcie uznać las za „remedium” na zmiany klimatyczne. Jako formacja odnawialna, charakteryzuje się zdolnością pochłaniania i gromadzenia węgla (w drewnie i glebie)³²⁵. Dostarcza też poddającego się biodegradacji, odnawialnego surowca, będącego substytutem innych materiałów (np. metali konstrukcyjnych, cementu, cegły, plastiku), których wyprodukowanie wiąże się ze znacznym nakładem energii.

Globalne zmiany klimatu i związane z tym zagrożenia powinny stanowić istotny element modyfikujący cele strategiczne programów ochrony obszarów leśnych³²⁶. Dlatego też

³²¹ Portal przemysldrzewny.com.pl, *Jak globalne ocieplenie wpłynie na przemysł drzewny?*, online, protokół dostępu: http://przemysldrzewny.com.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=1046%3Ajak-globalne-ocieplenie-wplynie-na-przemysldrzewny&catid=34%3Aekologia-i-rodowisko&Itemid=1, data dostępu 25.09.2011.

³²² K. Dulko, *Beskidzkie świerki zagrożone wymarciem*, 24.02.2009, data dostępu, protokół dostępu: <http://www.moj-ogrodnik.pl/ekologia/Beskidzkie-swierki-zagrozone-wymarciem-50-a/str0>, data dostępu 25.09.2011.

³²³ K. Rykowski, O wpływie zmian klimatycznych na strukturę lasów i leśnictwo, [w:] *Długotrwałe przemiany krajobrazu Polski w wyniku zmian klimatu i użytkowania ziemi*, red. M. Gutry-Korycka, A. Kędziora, L. Starkel, L. Ryszkowski, Komitet Narodowy IGBP, Zakład Badań Środowiska Rolniczego i Leśnego PAN, Poznań, [za:] K. Fronczak, *Las dla klimatu*, „Dwutygodnik Środowisko” 2009, nr 24(407), online, protokół dostępu http://www.ekoportal.gov.pl/opencms/export/sites/default/ekoportal/warto_wiedziec_i_odwiedzic/artykuly/tekstyartykulow/40720094.pdf, data dostępu 25.09.2011, s. 24.

³²⁴ Ibidem, s. 24.

³²⁵ Ibidem, s. 24.

³²⁶ Portal agronews.com.pl, *Założenia Programu ochrony leśnych zasobów genowych i hodowli drzew leśnych w Polsce na lata 2011-2035*, online, protokół dostępu: http://www.agronews.com.pl/pl/91,130,4968,8,2,program_ochrony_lesnych_zasobow_genowych.html, data dostępu 25.09.2011, s. 1-2.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych
ANALIZA KLUCZOWYCH SEKTORÓW WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO
SEKTOR PRODUCENTÓW WYROBÓW Z DREWNA I MEBLI

jednym z zasadniczych celów hodowli drzew leśnych przede wszystkim powinna być ukierunkowana modyfikacja populacji, wzmagająca ich naturalne procesy adaptacyjne do zmieniających się warunków środowiska. Cechami, na które należy stawiać, są plastyczność oraz tolerancja gatunków i wyodrębnianych populacji, a dopiero później zdolność przyrostu masy drzewnej. Działania z zakresu hodowli selekcyjnej drzew leśnych muszą zagwarantować zachowanie całej zmienności genetycznej i trwałości istnienia lasu w zmieniających się warunkach środowiska. Ważnym celem staje się przeciwdziałanie redukcji różnorodności biologicznej ekosystemów leśnych, w tym w pierwszej kolejności drzewostanów.

Podsumowując można uznać, że zmiany klimatyczne mogą oddziaływać negatywnie na sektor, szczególnie że wpływać mogą na coraz większą nieregularność i nieprzewidywalność dostaw surowca. W zasadzie pewne konsekwencje tego są już widoczne, co zostało opisane powyżej.